

**National Library
of Sweden**

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

24 APR 1958
S. STOCKHOLM

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1958:10

Justitiedepartementet

SOU
1958:10
A

FÖRSLAG TILL
VARUMÄRKESLAG

BETÄNKANDE AVGIVET AV
VARUMÄRKES- OCH FIRMAUTREDNINGEN

Stockholm 1958

Statens offentliga utredningar 1958

Kronologisk förteckning

1. Vägplan för Sverige. 1. Riktlinjer och förslag samt kartblad. Idun. 226 s. **K.**
2. Vägplan för Sverige. 2. Expertutredningar och övriga textilagor. Idun. 208 s. **K.**
3. Utredning om vissa förhållanden vid konserveringsforskningsinstitutet. Marcus. 270 s. **H.**
4. Promemoria med förslag om fondförvaltning m. m. i samband med en utbyggd pensionering. Idun. 91 s. **S.**
5. Permanent skördeskadeskydd. Idun. 547 s. **Jo.**
6. Författningutredningen. 1. Kandidatnominering vid andrakammarval. Av L. Sköld. Idun. 355 s. **Ju.**
7. Småbrukarstödet. Marcus. 120 s. **Jo.**
8. Gemensam nordisk hälsovårdsutbildning. Norstedt. 95 s. **I.**
9. Häradsrätts sammansättning i brottmål. Idun. 24 s. **Ju.**
10. Förslag till varumärkeslag. Idun. 464 s. **Ju.**

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1958:10

Justitiedepartementet

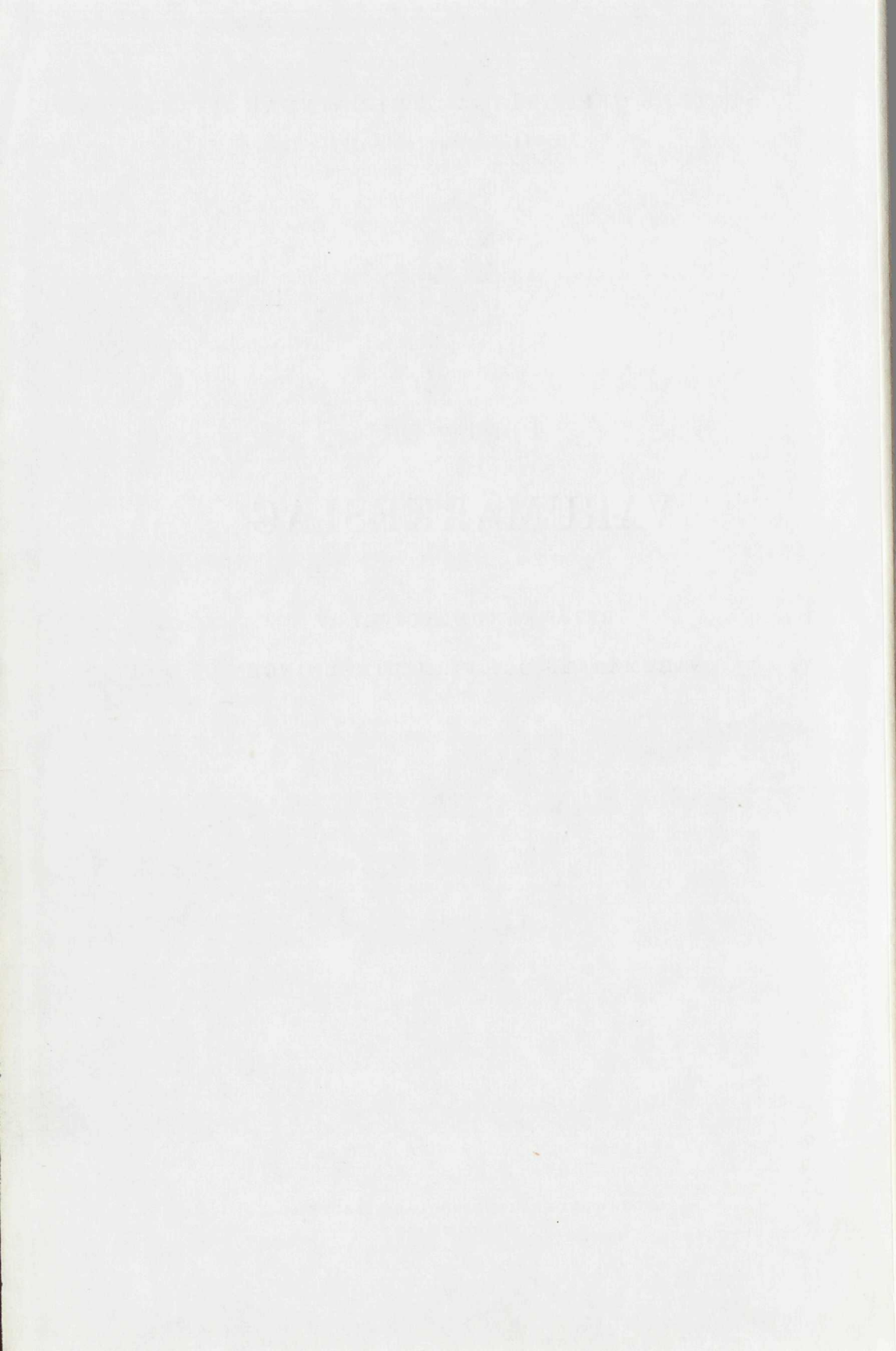
Förslag till

VARUMÄRKESLAG

BETÄNKANDE AVGIVET AV

VARUMÄRKES- OCH FIRMAUTREDNINGEN

IDUNS TRYCKERIAKTIEBOLAG ESSELTE AB
STOCKHOLM 1958

Innehåll

<i>Skrivelse till Statsrådet och Chefen för Kungl. Justitiedepartementet</i>	9
--	---

LAGFÖRSLAG

Varumärkeslag	13
Kollektivmärkeslag	25
Lag om skydd för vapen och vissa andra officiella beteckningar	27
Lag om ändrad lydelse av 9 § lagen den 29 maj 1931 med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens	28

MOTIV

Inledande översikt	29
Kort historik	29
Huvuddragen av gällande svensk rätt	32
Huvuddragen av Pariskonventionens bestämmelser om varumärken m. m.	38
Direktiven för utredningen	44
Varumärkets betydelse i det moderna samhället	46
Undersökning av de närmast berördas önskemål	49

Förslaget till varumärkeslag

Allmän motivering

I. Varumärkesrättens uppkomst	51
II. Principer för lösning av kollisionfall	70
III. Varumärkesrättens subjekt; servicemärken	82
IV. Varumärkesrättens objekt: utstyrsel, slagord m. m.	92
V. Uppbuds förfarande	112
VI. Klassregistrering	121
VII. Vidgat rättsskydd för särskilt kända varumärken (»Kodak-doktrinen») ..	133
VIII. Överlåtelse och upplåtelse av varumärkesrätt	141
IX. Varumärkesrättens upphörande; särskilt frågan om s. k. degeneration ...	159
X. Ifrågasatt användningstvång	174
XI. Ifrågasatta särregler för vissa grupper av varumärken	182
1. Registreringar med olika valör	182
2. Uppdelning av varumärkena i »firmamärken» och »varubenämningar» ..	185
3. Varumärken för läkemedel	187
4. Varumärkesskydd för namn på växtsorter	200
5. Järnstämplor	201
XII. Vissa organisatoriska spørsmål	206

Specialmotivering

Lagens rubrik	211
---------------------	-----

Allmänna bestämmelser

1 §. Ensamrätt genom registrering	212
2 §. Ensamrätt genom inarbetning	219
3 §. Namn och firma såsom varukännetecken	225
4 §. Rättens innehåll	236
5 §. Tekniska moment undantagna från skydd	248
6 §. Förväxlingsbarhet	251
7 §. Tidsprioritet	260
8 §. Preklusion	262
9 §. Passivitet	263
10 §. Förtydligande tillägg	264
11 §. Varumärkes intagande i uppslagsverk m. m.	266

Om registrering av varumärken

12 §. Registreringsmyndighet	269
13 §. Särskiljningsförmåga	269
14 §. Speciella registreringshinder	277
15 §. Disclaimer	290
16 §. Klassregistrering	293
17 §. Registreringsansökans innehåll	294
18 §. Provisoriskt utställningsskydd	295
19 §. Registreringsansökans behandling	297
20 §. Uppbud	299
21 §. Ansökans behandling efter uppbud	300
22 §. Skyddstidens längd	301
23 §. Förnyelseansökan	302
24 §. Ändring i registrerat märke	303

Om registrerings upphörande

25 §. Ogiltighetsgrunder	304
26 §. Talerätt och forum	307
27 §. Avförande ur registret	311

Särskilda bestämmelser om registrering av utländska varumärken

28 §. Hemlandsregistrering	312
29 §. Telle-quelle-regeln	315
30 §. Konventionsprioritet	316
31 §. Ombud	318

Om överlåtelse och licens

32 §. Presumtionsregel vid överlåtelse av rörelse	321
33 §. Överlåtelse av registrerat varumärke	321
34 §. Licens	323
35 §. Utmätning och konkurs	325

Om förbud mot användning av vilseledande varukännetecken

36 §. Förutsättningar för förbud samt talerätt	325
--	-----

Bestämmelser till rättens skydd

37 §. Straff och åtal	329
38 §. Skadestånd	331
39 §. Intrång under ansökningstiden	334
40 §. Preskription av skadestånd	335
41 §. Säkerhetsåtgärder	338
42 §. Bortfall av intrångspåföljd	341
43 §. Licenstagare såsom målsägande	343
44 §. Fastställsetalan	344

Övriga bestämmelser

45 §. Hänvisning till kollektivmärkeslagen	346
46 §. Kungörande	346
47 §. Besvär	347
48 §. Administrativa föreskrifter	349

Övergångsbestämmelser

49 §. Ikraftträdande	351
50 §. Upphävande av äldre lag	351
51 §. Tillämplighet å äldre registrering	352
52 §. Namn och firma	353
53 §. Preklusion	353
54 §. Anhängiga registreringsärenden	354
55 §. Klasssystemets genomförande	354
56 §. Förnyelse	355
57 §. Hävande av registrering	357
58 §. Godtrosförvärv	357
59 §. Varumärkesintrång	358

Förslaget till kollektivmärkeslag	360
--	------------

Allmän motivering	360
-----------------------------	-----

Specialmotivering	365
-----------------------------	-----

Förslaget till lag om skydd för vapen och vissa andra officiella beteckningar	374
--	------------

Förslaget till lag om ändrad lydelse av 9 § lagen den 29 maj 1931 med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens	383
--	------------

Sammanfattning av utredningens förslag	384
---	------------

BILAGOR

1. Parallella nordiska texter till varumärkeslagen	389
2. Pariskonventionen	448
3. Niceöverenskommelsen	459
4. Varuklassificering enligt det internationella systemet	462
5. Några statistiska uppgifter om varumärkesregistreringen i Sverige	464

Förkortningar

AIPPI	Association Internationale pour la Protection de la Propriété Industrielle
GRUR	Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht, Tyskland
Ikl	Lag d. 29 maj 1931 med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens
NIR	NIR Nordiskt Immateriellt Rättsskydd (tidigare Nordiskt Industriellt Rättsskydd)
NJA	Nytt Juridiskt Arkiv, avd. I
RPC	Reports of Patent, Design and Trade Mark Cases, London
RÅ	Regeringsrättens Årsbok
SFS	Svensk författningssamling
SOU	Statens Offentliga Utredningar
SvJT	Svensk Juristtidning
SÖ	Sveriges överenskommelser med främmande makter
TfR	Tidsskrift for Rettsvitenskap, Oslo
TMA	Trade Marks Act 1938 (den gällande engelska varumärkeslagen)
TMR	The Trademark Reporter, New York
UfR	Ugeskrift for Retsvæsen, Köpenhamn
USPQ	United States Patent Quarterly, Washington
Vmf	Förordning d. 11 febr. 1889 om skydd för varumärken (den gällande finska varumärkesförordningen)
Vml	Lag d. 5 juli 1884 om skydd för varumärken
WZG	Warenzeichengesetz 1936—1953 (den gällande tyska varumärkeslagen)
1878 års betänkande	Betänkande angående patentskydd ävensom skydd för mönster och modeller samt varumärken, Stockholm 1878
1882 års betänkande <i>Andreasen</i>	Förslag till lag angående skydd för varumärken, Stockholm 1882 Hardy Andreasen, Varemærkeretten i konkurrenceretlig belysning, Köpenhamn 1948
<i>Callmann</i>	Rudolf Callmann, The Law of Unfair Competition and Trade-Marks, 2 uppl., Chicago 1950
<i>Derenberg</i>	Walter Derenberg, Warenzeichen und Wettbewerb in U.S.A., Berlin 1931
<i>Finnilä</i>	Erik Finnilä, Bidrag till läran om fritt eller allmänt märke, Tammerfors 1935
Goschenkommitténs Report	Report of the Departmental Committee on the Law and Practice relating to Trade Marks, London 1934
<i>Gärde m. fl.</i>	N. Gärde, Thore Engströmer, Tore Strandberg och Erik Söderlund, Nya Rättegångsbalken, Stockholm 1949
<i>Hakulinen</i>	Y. J. Hakulinen, Förslag till revision av varumärkeslagstiftningen, Helsingfors 1946 (Kommittébetänkande 1945:2)

- Heiding* Sture Heiding, Om registrerade varumärken och inarbetade kännetecken, Uppsala 1946
- Hude & Olsen* Harry v. d. Hude och Julie Olsen, Haandbog i Varemærkeret, Köpenhamn 1946
- Kerly* Kerly's Law of Trade Marks and Trade Names, 7 uppl., London 1951
- Knoph* Ragnar Knoph, Åndsretten, Oslo 1936
- Lanham Act* Trade-Mark Act 1946 (den gällande amerikanska varumärkeslagen)
- Reimer* Eduard Reimer, Wettbewerbs- und Warenzeichenrecht, 3 uppl., Köln-Berlin 1954
- Robert* Daphne Robert (Leeds), The New Trade-Mark Manual, Washington 1947
- Roubier II* Paul Roubier, Le Droit de la Propriété Industrielle, Paris 1952, del II
- Rules of Practice* Trademark Rules of Practice of the United States Patent Office, Washington 1956
- White & Ravenscroft* Wm. Wallace White och Byfleet G. Ravenscroft, Trade Marks Throughout the World, New York 1952.

Till

Herr Statsrådet och Chefen för Kungl. Justitiedepartementet

Genom beslut den 10 juni 1949 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för justitiedepartementet att utse högst sju personer att verkställa utredning rörande revision av varumärkes- och firmalagstiftningen samt vad därmed äger samband. Med stöd av bemyndigandet tillkallades genom beslut den 22 nämnda månad såsom sakkunniga professorn G. A. Eberstein, tillika ordförande, överingenjören vid Aktiebolaget Electrolux G. Dahl, numera regeringsrådet N. E. Hedfeldt, direktören hos Skånes handelskammare G. Jacobsson, advokaten N. G. Köhler, ledamoten av riksdagens första kammare, dåvarande redaktören Ulla Lindström samt byråchefen Å. C. von Zweigbergk. Sedan fru Lindström utnämnts till statsråd, entledigades hon från sakkunniguppdraget den 21 september 1954. De sakkunniga ha antagit benämningen *Varumärkes- och firmautredningen*.

Till sekreterare utsågs den 22 juni 1949 förste byråsekreteraren C. A. Ugglå och till biträdande sekreterare förordnades den 26 april 1956 numera t. f. förste byråsekreteraren G. Deijenberg.

Utredningsarbetet har bedrivits i nordisk samverkan. Sådan har tidiga traditioner inom varumärkes- och firmarätten. Såväl nu gällande lag om skydd för varumärken som lagen om handelsregister, firma och prokura äro frukter av nordiskt samarbete under 1880-talet. Sedermera höllos under åren 1926 och 1927 i Stockholm, Oslo och Köpenhamn överläggningar rörande bl. a. huvudgrunderna för ny lagstiftning angående varumärkes-skydd.

Sedan den svenska varumärkes- och firmautredningen tillsatts, utsågos särskilda kommittéer för motsvarande utredning i Danmark och Norge. I Finland hade redan tidigare utarbetats förslag till nya lagar om varumärke och firma; någon kommitté utsågs därför ej i Finland.

Att såsom delegerade från svensk sida deltaga i nordiska överläggningar utsågos genom beslut den 20 mars 1950 Eberstein, Hedfeldt, von Zweigbergk och Ugglå. Danmark har företrätts av den danska kommitténs ordförande, departementschefen i Ministeriet for handel, industri og søfart H. Jespersen, direktøren for patent- og varemærkevæsenet F. Neergaard-Petersen, landsretssagfører dr. jur. H. Andreasen samt kontorchefen i Direktoratet for patent- og varemærkevæsenet Julie Olsen. Delegerade för Finland ha varit hovrättspresidenten jur. dr. Y. J. Hakulinen, vilken utarbetat ovannämnda förslag till ny varumärkeslag, samt överdirektören och chefen för Patent- och registerstyrelsen jur. dr. P. Ant-Wuorinen, som avgivit det tidigare förslaget till ny firmalag. Från norsk sida ha deltagit den norska kommitténs ordförande, höjesterettsadvokaten Ö. Thommessen, numera direktören i Styret for det industrielle rettsvern J. Helgeland samt den norska kommitténs sekreterare kontorsjefen därstädes S. H. Röer.

Nordiska överläggningar ha hållits i Stockholm den 9—16 maj 1950 och den 16—22 juni 1954, i Köpenhamn den 4—11 maj 1951, i Oslo den 19—27 maj 1952 samt på Aulanko invid Tavastehus och i Helsingfors den 20—29 april 1953. Härjämte ha vissa medlemmar av delegationerna sammanträtt i Stockholm den 8—10 december 1952 och den 17—20 mars 1953, varjämte företrädare för de svenska, danska och norska kommittéerna hållit överläggningar i Köpenhamn den 18 och 19 mars 1957. Överläggningarna ha i huvudsak avsett frågor i samband med utarbetandet av förslag till nya varumärkeslagar samt vissa principfrågor rörande firmarättens framtida utformning.

Mellan och efter konferenserna har fortlöpande kontakt mellan de nordiska länderna upprätthållits, varvid den svenska kommitténs sekretariat i viss mån tjänat som nordiskt generalsekretariat. De svenska motiven ha även, efter hand som de utarbetats, ställts till de andra ländernas förfogande.

Då den svenska utredningens sekreterare år 1951 vistades i Amerika, möjliggjordes för honom genom bidrag från kommittéanslaget att för utredningens räkning under viss tid studera den nya amerikanska varumärkeslagens tillämpning vid United States Patent Office i Washington. Sekreteraren har även såsom svenska regeringens representant deltagit i en diplomatisk konferens i Nice 1957 om överenskommelse angående varuklassificering för bruk vid registrering av varumärken.

Vid arbetet har hänsyn tagits till åtskilliga till utredningen överlämnade framställningar från myndigheter, organisationer och sammanslutningar. Vidare har utredningen avgivit ett flertal remissutlåtanden.

Utredningen får härmed vördsamt överlämna av motiv åtföljda förslag till

- 1) varumärkeslag;
- 2) kollektivmärkeslag;
- 3) lag om skydd för vapen och vissa andra officiella beteckningar; och

4) lag om ändrad lydelse av 9 § lagen den 29 maj 1931 med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens.

De i grannländerna utarbetade texterna till ny varumärkeslag bifogas betänkandet såsom parallelltexter. Härav framgår, att lagförslagen i mycket väsentliga delar överensstämna. De äro sålunda uppbyggda efter ett enhetligt system, vilket medför att motsvarande materiella regel i allmänhet återfinnes på samma plats i vart och ett av förslagen. I största utsträckning ha de olika reglerna samma sakliga innehåll och även samma avfattning. Emellertid har det av flera skäl icke varit möjligt att genomföra uniformiteten i varje detalj. På några punkter ha sålunda nationella olikheter på processens och administrationens områden nödgat till avvikelser icke blott med avseende på en viss rättsregels materiella innehåll utan även i fråga om dess systematiska placering. I ett par hänseenden ha olikheter inom den varumärkesrätten närliggande konkurrensrätten föranlett skiljaktigheter i förslagen. I andra fall har det visat sig ogörligt att finna språkligt helt adekvata motsvarigheter för att uttrycka någon rättsregel, varför man varit nödsakad att välja en avvikande formulering, trots att någon saklig olikhet icke är åsyftad. Icke heller har det varit möjligt att helt undgå sakliga skillnader i några avseenden även i fråga om de rent varumärkesrättsliga reglerna. Dessa ha sin förklaring i historiskt framvuxna skiljaktigheter inom rättsutveckling och rättspraxis och av olikheter med avseende på näringslivets struktur och inriktning i de särskilda länderna.

Då de nationella avvikelserna i förslagen här ägnats så mycket utrymme som skett, får detta icke undanskymma det stora mått av enhetlighet i uppbyggnad, sakligt innehåll och formell avfattning, vilket såsom redan nämnts måste sägas präglade förslagen. Om dessa i de olika länderna bli upphöjda till lag i oförändrat skick, skulle därmed i allt väsentligt återvinnas den nordiska enhetlighet, som vanns genom 1880-talets lagsamarbete men som sedermera i väsentliga delar gått förlorad. Varumärkesrätten utgör obestridligen ett område, där enhetlighet i lagstiftning och lagtillämpning de olika länderna emellan måste skattas alldeles särskilt högt.

Sedan föreliggande betänkande avgivits, återstår för de sakkunniga att verkställa utredning rörande revision av firmalagstiftningen och lagstiftningen om illojal konkurrens.

Stockholm den 9 januari 1958.

Gösta Eberstein

Gösta Dahl

Erik Hedfeldt

Gösta Jacobsson

Nils Köhler

Åke v. Zweigbergk

| Claës Ugglå

Gunnar Deijenberg

LAGFÖRSLAG

Förslag

till

Varumärkeslag

Allmänna bestämmelser

1 §.

Genom registrering enligt denna lag förvärvar näringsidkare ensamrätt att använda varumärke såsom särskilt kännetecken för varor eller tjänster, som han tillhandahåller i sin rörelse.

Varumärke kan bestå av figur, ord, bokstäver eller siffror, så ock av sär egen utstyrsel av vara eller dess förpackning.

Vad nedan i denna lag stadgas om vara skall i tillämpliga delar gälla även tjänst.

2 §.

Näringsidkare har även utan registrering ensamrätt till varumärke, då märket blivit inarbetat.

Genom inarbetning förvärvar han ensamrätt jämväl till slagord eller annat i näring använt särskilt varukännetecken.

Ett kännetecken anses vara inarbetat, om det här i riket bland dem, till vilka det riktar sig, är allmänt känt som beteckning för innehavarens varor.

3 §.

Envar må i näringsverksamhet använda sitt namn eller sin firma som kännetecken för sina varor, där det ej är ägnat att framkalla förväxling med annans skyddade varukännetecken. Näringsidkare har ock skydd enligt denna lag mot att namnet eller firman av annan obehörigen användes som dylikt kännetecken.

4 §.

Rätt till varukännetecken enligt 1—3 §§ innebär, att annan än innehavaren icke må i näringsverksamhet använda ett därmed förväxlingsbart kännetecken för sina varor, vare sig på varan eller dess förpackning, i reklam eller affärshandling eller på annat sätt, däri inbegripet jämväl muntlig användning. Vad nu sagts skall äga tillämpning vare sig verksamheten bedrives här i riket eller varan tillhandahålles eller avses att tillhandahållas här eller ock hit införes. Grundas rätt till kännetecken på bestämmelse i

2 § och är kännetecknet icke inarbetat i hela riket, gäller rätten endast där inarbetningen består.

Som otillåten användning enligt första stycket anses, att någon vid tillhandahållande av reservdel, tillbehör eller liknande, som lämpar sig för annans vara, åberopar dennes kännetecken på sådant sätt, att det kan giva sken av att vad sålunda tillhandahålles härrör från kännetecknets innehavare eller av att denne medgivit kännetecknets användning.

Har vara tillhandahållits under visst kännetecken och har därefter annan än kännetecknets innehavare väsentligt förändrat den genom bearbetning, reparation eller liknande, må ej heller, då varan ånyo tillhandahålles i näringsverksamhet här i riket, kännetecknet användas utan att förändringen tydligt anges eller ändock tydligt framgår.

5 §.

Ensamrätt till varukännetecken innefattar icke sådan del av kännetecknet, som huvudsakligen tjänar att göra varan eller dess förpackning mera ändamålsenlig eller eljest att fylla annan uppgift än att vara kännetecken.

6 §.

Kännetecken kunna anses förväxlingsbara enligt denna lag endast om de avse varor av samma eller liknande slag.

Dock må även eljest förväxlingsbarhet undantagsvis kunna åberopas, nämligen:

a) till förmån för kännetecken, som är synnerligen starkt inarbetat och känt inom vida kretsar av allmänheten här i riket, där med hänsyn härtill användningen av ett annat liknande kännetecken skulle innebära ett otillbörligt utnyttjande av det förras goodwill; eller

b) till förmån för kännetecken, som är inarbetat, där med hänsyn till den särskilda arten av de varor, varom är fråga, användningen av ett annat liknande kännetecken uppenbarligen skulle förringa det förras goodwill.

7 §.

Hava två eller flera var för sig förvärvat rätt enligt 1—3 §§ till varukännetecken, vilka äro förväxlingsbara, skall den rätt vika, som uppkommit senare, där ej annat följer av vad nedan i 8 eller 9 § sägs.

8 §.

Yngre rätt till varumärke, förvärvat genom registrering, äger bestå vid sidan av äldre rätt till förväxlingsbart kännetecken, under förutsättning dels att registreringen sökts i god tro, dels att den varit gällande i fem år från registreringsdagen innan talan väckes om dess bestånd, dels att märket fått ej oväsentlig användning.

9 §.

Yngre rätt till kännetecken äger och bestå vid sidan av äldre sådan rätt, om den yngre rätten förvärvats genom inarbetning och innehavaren av den äldre rätten icke inom rimlig tid inskridit mot dess användning.

10 §.

Vid tillämpning av bestämmelse i 8 eller 9 § må efter vad som finnes skäligt föreskrivas, att kännetecknet med yngre rätt användes endast på särskilt sätt, såsom i visst utförande, med tillfogande av en ortsangivelse eller med annat förtydligande.

11 §.

Vid utgivning av lexikon, handbok eller annan liknande tryckt skrift äro dess författare, utgivare och förläggare på begäran av den som innehar registrerat varumärke skyldiga att tillse, att varumärket ej återgives däri utan att det framgår, att fråga är om dylikt märke.

Försummar någon vad honom åligger enligt första stycket, är han skyldig bekosta, att beriktigande offentliggöres på det sätt och i den omfattning som finnes skäligt.

Om registrering av varumärken

12 §.

Varumärkesregistret föres för hela riket i Stockholm av patent- och registreringsverket.

13 §.

Varumärke, som registreras, skall vara ägnat att särskilja innehavarens varor från andras. Märke, som uteslutande eller med endast mindre ändring eller tillägg anger varans art, beskaffenhet, mängd, användning, pris eller ursprungsart eller tiden för dess framställande, skall icke i och för sig anses äga särskiljningsförmåga. Dock skall vid bedömande av, om märke äger dylik förmåga, hänsyn tagas till alla faktiska omständigheter och särskilt till den tid och omfattning märket varit i bruk.

Varumärke, som enbart består av bokstäver eller siffror och icke kan anses som figurmärke, må registreras endast om märket genom inarbetning visats äga särskiljningsförmåga.

Såsom varumärke må icke registreras kännetecken, enbart bestående av något, som är ägnat att uppfattas såsom personnamn eller firma.

14 §.

Varumärke må ej registreras:

- 1) om i märket utan tillstånd intagits sådan statlig eller internationell

beteckning eller sådant kommunalt vapen, som enligt lag icke må obehörigen brukas som varumärke, eller ock något som lätt kan förväxlas därmed;

2) om märket är ägnat att vilseleda allmänheten;

3) om märket eljest strider mot lag eller allmän ordning eller är ägnat att väcka förargelse;

4) om märket innehåller något, som är ägnat att uppfattas såsom annans firma eller ock såsom annans namn eller porträtt, där icke uppenbarligen åsyftas någon sedan länge avliden;

5) om märket innehåller något, som är ägnat att uppfattas såsom egenartad titel på annans skyddade litterära eller konstnärliga verk eller kränker annans upphovsmannarätt till sådant verk eller annans rätt till fotografisk bild eller mönster;

6) om märket är förväxlingsbart med annans namn eller firma, med annans varumärke, som är registrerat efter tidigare ansökan, eller med annans kännetecken, som är inarbetat då ansökan om registrering göres; eller

7) om märket är förväxlingsbart med kännetecken, som vid tiden för ansökningen nyttjades av annan samt ansökningen gjorts med vetskap härom och sådant fall ej föreligger, att sökanden nyttjat sitt märke innan det andra kännetecknet togs i bruk.

Utän hinder av bestämmelse under 4), 5), 6) och 7) må registrering ske, om den vars rätt är i fråga medgiver det och fara icke är att allmänheten vilseledes genom registreringen.

15 §.

Ensamrätt, som vinnes genom registrering av varumärke, innefattar icke sådan beståndsdel av märket, som ej ensam för sig kan registreras.

Innehåller märke dylik beståndsdel och finnes särskild anledning att antaga, att märkets registrering kan föranleda ovisshet om ensamrättens omfattning, må vid registreringen denna beståndsdel uttryckligen undantagas från skyddet.

Visas senare att märkesdel, som undantagits från skydd, blivit registrerbar, må ny registrering ske av märkesdelen eller av märket utan dylikt undantag.

16 §.

Varumärke registreras i en eller flera klasser av varor. Indelningen i varuklasser fastställs av patent- och registreringsverket.

17 §.

Den som vill låta registrera varumärke skall till registreringsmyndigheten ingiva skriftlig ansökan härom, innehållande uppgift om sökandens namn eller firma samt den rörelse och de varuslag eller varuklasser för vilka märket är avsett.

18 §.

Söker någon registrering av varumärke, som han första gången använt för vara förevisad på internationell utställning, inom sex månader efter den dag då varan först utställdes, skall ansökningen i förhållande till andra ansökningar eller skedd användning av kännetecken anses gjord nämnda dag.

19 §.

Har sökanden icke iakttagit vad om ansökan är föreskrivet eller finner registreringsmyndigheten eljest hinder föreligga för bifall till ansökningen, skall sökanden föreläggas att inom viss tid avgiva yttrande eller vidtaga rättelse.

Fullgöres icke föreläggande, skall ansökningen avskrivras.

Finner registreringsmyndigheten även efter det yttrande avgivits hinder för bifall föreligga, skall ansökningen avslås, där ej anledning förekommer att giva sökanden nytt föreläggande.

20 §.

Äro ansökningshandlingarna fullständiga och finnes ej hinder för registrering, skall myndigheten kungöra ansökningen. Kungörelsen skall innehålla uppgift om ansökningens huvudsakliga innehåll samt tillkännagivande att den som vill framställa invändning mot ansökningen har att göra detta skriftligen till registreringsmyndigheten inom två månader därefter.

21 §.

Efter utgången av tid, som sägs i 20 §, företager registreringsmyndigheten ansökningen till fortsatt prövning.

Bifalles ansökan, skall märket intagas i registret samt kungörelse därom utfärdas.

Avslås eller avskrivras ansökan, som kungjorts enligt 20 §, skall beslutet härom kungöras på samma sätt.

22 §.

Registrering gäller från dagen för ansökningens ingivande enligt 17 § till dess tio år förflutit från registreringsdagen.

Registrering förnyas på innehavarens ansökan, varje gång för tio år från utgången av föregående registreringsperiod.

23 §.

Ansökan om förnyelse göres skriftligen hos registreringsmyndigheten tidigast ett år före och senast tre månader efter registreringsperiodens utgång.

Om handläggning av ansökan om förnyelse skall vad i 19 § stadgas äga motsvarande tillämpning.

24 §.

På ansökan av innehavare av registrerat varumärke må i registret göras sådana oväsentliga ändringar i märket, som ej påverka helhetsintrycket därav.

Om registrerings upphörande

25 §.

Om varumärke registrerats i strid mot denna lag och skälet mot registrering alltjämt föreligger, må i den ordning nedan stadgas registreringen hävas, där ej enligt 8 eller 9 § rätt till märket likväl må bestå.

Registreringen må ock hävas, om innehavaren ej längre är näringsidkare eller om märket efter registreringen uppenbarligen förlorat sin särskiljningsförmåga eller blivit vilseledande, stridande mot allmän ordning eller ägnat att väcka förargelse.

26 §.

Om registrerings hävande må envar som har intresse därav föra talan vid domstol mot märkeshavaren. Grundas talan på stadgande i 13 §, 14 § 1)—3) eller 25 § andra stycket, må den ock föras av myndighet som Konungen bestämmer.

Angående domstols behörighet i mål om registrerings hävande skall utöver vad eljest är stadgat gälla, att Stockholms rådhusrätt är behörig, då märkeshavaren icke har hemvist inom riket, samt att mål om registrerings hävande må upptagas av domstol där talan om intrång i rätt till märket är anhängig.

27 §.

Sedan beslut om registrerings hävande vunnit laga kraft, skall märket avföras ur registret.

Samma lag vare om registreringen ej förnyas eller om märkets innehavare begär dess avförande ur registret.

Särskilda bestämmelser om registrering av utländska varumärken

28 §.

Söker någon, som icke driver näring i Sverige, registrering av varumärke, skall han visa att han i hemlandet åtnjuter registreringskydd för märket gällande de varor ansökningen här i riket avser.

Under förutsättning av ömsesidighet äger Konungen föreskriva, att be-
träffande viss främmande stat vad i första stycket stadgas icke skall äga tillämpning.

29 §.

Konungen äger under förutsättning av ömsesidighet förordna, att varumärke som är registrerat i främmande stat må, med de förbehåll som angivas i förordnandet, kunna registreras i Sverige så som det är registrerat i den främmande staten. Registreras enligt detta stadgande varumärke, som eljest icke kunnat registreras här, skall registreringen icke gälla i vidare mån eller för längre tid än i den främmande staten.

30 §.

Konungen äger under förutsättning av ömsesidighet förordna, att, där varumärke tidigare anmälts till registrering i främmande stat, ansökning om registrering här i riket skall, under de villkor som i förordnandet angivas, i förhållande till andra ansökningar eller skedd användning av kännetecken anses gjord samtidigt med anmälningen i den främmande staten.

31 §.

Innehavare av registrerat varumärke, vilken icke har hemvist i Sverige, skall hava ett här bosatt ombud, som äger företräda honom i allt som rör märket. Anteckning härom skall göras i varumärkesregistret.

Finnes icke behörigt ombud antecknat, skall registreringsmyndigheten under innehavarens sist uppgivna adress förelägga honom att inom viss tid vidtaga rättelse. Fullgöres icke föreläggandet, skall märket avföras ur registret.

Om överlåtelse och licens

32 §.

Överlåtes rörelse, till vilken hör varumärke eller kännetecken som avses i 2 § andra stycket, skall detta innefattas i överlåtelsen, där ej annat är eller får anses vara avtalat.

33 §.

Har registrerat varumärke överlåtit, skall på begäran anteckning därom göras i varumärkesregistret. Registreringsmyndigheten äger dock vägra sådan anteckning, där överlåtelsen skett utan samband med överlåtelse av den rörelse till vilken varumärket hör samt dess användning av den nye innehavaren är ägnad att vilseleda allmänheten.

Har överlåtelse av registrerat varumärke skett, skall likväl, intill dess överlåtelsen blivit antecknad i registret, den anses som innehavare av märket, vilken senast blivit införd där i sådan egenskap.

Överlåtelse, som icke är antecknad i registret, gäller ej mot annan, som i god tro förvärvar rätt till märket.

34 §.

Har innehavaren av registrerat varumärke medgivit annan rätt att i näring använda märket (*licens*), skall på begäran anteckning därom göras i varumärkesregistret. Registreringsmyndigheten äger dock vägra sådan anteckning, där licenstagarens användning av märket är ägnad att vilseleda allmänheten. Visas att licensen upphört att gälla, skall anteckningen avföras ur registret.

Licens, som icke är antecknad i registret, gäller ej mot annan, som i god tro förvärvar rätt till märket.

Där ej annat är eller får anses vara avtalat, äger licenstagare ej överlåta sin rätt vidare.

35 §.

Rätt till varumärke eller kännetecken, som avses i 2 § andra stycket, må ej tagas i mät. Avträdes innehavarens egendom till konkurs, ingår dock rätten i konkursboet.

Om förbud mot användning av vilseledande varukännetecken

36 §.

Om varukännetecken efter överlåtelse eller sedan licens därtill upplåtits är vilseledande i den nye innehavarens eller licenstagarens hand, äger domstol i den omfattning som finnes påkallat vid vite förbjuda honom att använda kännetecknet.

Sådant förbud må ock eljest meddelas, där varukännetecken är vilseledande eller innehavare av varukännetecken eller annan med hans medgivande använder kännetecknet på sådant sätt, att allmänheten vilseledes.

Talan enligt denna paragraf må föras av myndighet som Konungen bestämmer, så ock av envar som har intresse därav.

Bestämmelser till rättens skydd

37 §.

Gör någon intrång i den rätt som enligt 4—10 §§ tillkommer innehavare av varukännetecken (*varumärkesintrång*), och sker det uppsåtligen, straffes med dagsböter eller, där omständigheterna äro försvårande, med fängelse.

Brottet må åtalas av allmän åklagare endast om det av målsägande angives till åtal.

38 §.

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet begår varumärkesintrång är skyldig ersätta målsäganden hans skada.

Begår någon varumärkesintrång utan uppsåt eller oaktsamhet, vare, om

han därav haft vinning, efter vad som finnes skäligt skyldig att intill vinstens belopp ersätta målsägandens skada.

39 §.

Grundas talan om varumärkesintrång på registrering enligt denna lag, skall såvitt angår tid före registreringsdagen 37 § icke äga tillämpning. För tid innan ansökan om registrering kungjorts enligt 20 § skall icke heller 38 § äga tillämpning, där ej intrånget skett uppsåtligen.

40 §.

Talan om ersättning enligt 38 § må endast avse skada under de senaste fem åren innan talan väcktes. För skada, varom talan ej förts inom tid som nu sagts, vare rätten till ersättning förlorad.

Utan hinder av vad i första stycket sägs må på grund av registrering enligt denna lag talan föras om intrång före registreringsdagen, därest den väckes inom ett år från nämnda dag.

41 §.

Har varumärkesintrång blivit begånget, äger rätten efter vad som finnes skäligt föreskriva åtgärder för att förebygga bruk av etikett, förpackning, reklammaterial eller annat föremål, vars användning skulle innebära intrång, så ock av kliché eller annat hjälpmedel som kan användas endast för framställning därav. I sådant hänseende må föreskrivas, att föremålet skall på visst sätt ändras, förstöras eller ock utlämnas till målsäganden mot lösen. Är kännetecknen så förenat med varan, att det icke kan utplånas utan att denna skadas, må föreskrift som nu sagts även avse själva varan.

Angående talan enligt denna paragraf gälle vad i allmänhet är stadgat om enskilt anspråk. Här avsedd egendom må, där brott mot 37 § skäligen kan antagas föreligga, tagas i beslag; därvid skall vad om beslag i allmänhet är stadgat äga motsvarande tillämpning.

42 §.

Vinner den, mot vilken talan föres om intrång i rätten till registrerat varumärke, dom på registreringens hävande, inträder ej påföljd enligt 37—41 §§.

Häves registrering av skäl som sägs i 25 § andra stycket, skall dock vad nu sagts gälla endast tid under vilken sådant skäl kan anses hava förelegat.

43 §.

Har licens till registrerat varumärke här i riket upplåtits till en enda licenstagare och har licensen blivit antecknad i varumärkesregistret, skola, där ej annat är eller får anses vara avtalat, i mål om intrång i rätten både märkets innehavare och licenstagaren anses som målsägande.

Licenstagare, som vill anställa intrångstalan, skall därom underrätta innehavaren, vid påföljd att hans talan eljest ej upptages till prövning.

44 §.

Talan om fastställelse, huruvida rätt till varukännetecken består eller icke består eller om visst förfarande utgör intrång i sådan rätt eller ej, må av domstol upptagas till prövning, där ovisshet råder om förhållandet och denna länder käranden till förfång.

I mål härom skall vad i 43 § stadgas äga motsvarande tillämpning.

Övriga bestämmelser

45 §.

Om kollektivmärken är särskilt stadgat.

46 §.

Förutom i fall som avses i 20 och 21 §§ skall kungörande ske av registreringsförnyelse enligt 22 §, av ändring i registrerat märke enligt 24 §, av registreringsavförande enligt 27 och 31 §§ samt av anteckning i registret om överlåtelse enligt 33 § eller om licens enligt 34 §.

47 §.

Över patent- och registreringsverkets beslut, varigenom ansökan enligt denna lag bifallits, må klagan ej föras.

I övrigt föres klagan över verkets slutliga beslut enligt denna lag genom besvär hos Konungen inom två månader från beslutets dag.

48 §.

Konungen äger meddela föreskrifter om vad sökande i registreringsärenden har att iakttaga, om kungörande som sägs i 20, 21 och 46 §§ samt eljest om förfarandet i dessa ärenden ävensom om varumärkesregistrets förande.

Vid ansökan om registrering av varumärke, om förnyelse, om ändring i registrerat varumärke enligt 24 § eller om anteckning i registret av överlåtelse eller licens skall erläggas avgift till belopp som Konungen föreskriver. För förnyelse skall stadgas högre avgift, om ansökan ingives efter registreringsperiodens utgång.

Övergångsbestämmelser

49 §.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1960; dock må dessförinnan bestämmelser meddelas av Konungen och patent- och registreringsverket enligt vad i lagen är för vissa fall stadgat.

50 §.

Genom denna lag upphävas, med den begränsning som nedan stadgas:

- 1) lagen den 5 juli 1884 (nr 29) om skydd för varumärken; samt
- 2) förordningen den 28 november 1884 (nr 63) om svenska järn- och ståleffekters stämpling.

51 §.

Den nya lagen skall, med de undantag som nedan stadgas, äga tillämpning jämväl å varumärke som registrerats med stöd av lagen om skydd för varumärken.

52 §.

Använder någon i näringsverksamhet obehörigen annans namn eller firma som varukännetecken och är ej i den nya lagen påföljd stadgad härför, skall på talan av namnets eller firmans innehavare domstol meddela förbud mot användningen.

53 §.

Den tid av fem år varom stadgas i 8 § skall, såvitt avser varumärke som registrerats med stöd av lagen om skydd för varumärken, löpa från dagen för nya lagens ikraftträdande.

54 §.

Har ansökan om registrering av varumärke gjorts före nya lagens ikraftträdande men icke dessförinnan avgjorts genom laga kraft ägande beslut, skola i stället för 13 och 14 §§ motsvarande bestämmelser i lagen om skydd för varumärken äga tillämpning, såframt ej sökanden begär att nämnda paragrafer skola tillämpas å ansökningen.

55 §.

Den i 16 § omförmälda registreringen i varuklasser skall beträffande varumärke, som registrerats med stöd av lagen om skydd för varumärken, genomföras först då registreringen förnyas enligt nya lagen.

56 §.

Registrering, som förnyats enligt lagen om skydd för varumärken, gäller till den dag, som skulle hava varit registreringsperiodens slutdag, om det i 22 § föreskrivna sättet för giltighetstidens beräkning hade tillämpats vid varje skedd förnyelse. Dock skall, om enligt äldre lag registreringsperioden utlöper senare, detta gälla; i sådant fall skall efter den första förnyelse, som sker enligt nya lagen, registreringsperiodens slutdag beräknas som i första punkten sägs.

Då efter lagens ikraftträdande förnyelse första gången sökes av registrering, som förut blivit förnyad, må utan hinder av vad i 23 § sägs ansök-

ningen göras ett år innan den löpande registreringsperioden skolat utgå enligt äldre lag.

57 §.

Registrering, som meddelats enligt lagen om skydd för varumärken, må hävas enligt 25 § första stycket nya lagen endast såframt registreringen jämväl kunnat enligt 10 § förstnämnda lag bringas att upphöra.

58 §.

Vad i 33 § tredje stycket och 34 § andra stycket stadgas skall icke äga tillämpning, där överlåtelsen eller upplåtelsen ägt rum före nya lagens ikraftträdande.

59 §.

På varumärkesintrång som ägt rum innan lagen trätt i kraft skall, i stället för bestämmelserna i 37—39 och 41 §§, äldre lag äga tillämpning, dock att för talan om skadestånd skall gälla, utom vad som finnes stadgat om tioårig preskription, att talan är förlorad om den ej väckes senast år 1964.

Vad i 42 § föreskrives skall äga motsvarande tillämpning med avseende å intrång som nu sagts.

Förslag
till
Kollektivmärkeslag

1 §.

Förening av näringsidkare kan, på motsvarande sätt som enligt varumärkeslagen gäller för enskild näringsidkare, genom registrering eller inarbetning förvärva ensamrätt till varumärke eller annat varukännetecken att av medlem användas för varor eller tjänster, som han tillhandahåller i sin rörelse.

Offentlig myndighet, stiftelse eller sammanslutning, som bedriver kontroll av varor eller tjänster, kan ock förvärva ensamrätt till varumärke eller annat varukännetecken att användas för varor eller tjänster, vilka äro föremål för kontroll.

Varumärke som avses i denna lag kallas kollektivmärke.

2 §.

Om kollektivmärke och annat varukännetecken som avses i 1 § skall i tillämpliga delar gälla vad om varukännetecken i allmänhet är stadgat, där ej annat följer av vad nedan sägs.

3 §.

Ansökan om registrering av kollektivmärke skall, förutom uppgifter varom stadgas i 17 § varumärkeslagen, innehålla uppgift jämväl om de bestämmelser, enligt vilka märket må användas. Bifalles ansökan, intages uppgiften i registret.

Om dessa bestämmelser senare ändras, åligger det märkets innehavare att för införande i registret anmäla den ändrade lydelsen.

4 §.

I fråga om registrerat kollektivmärke skall anteckning i registret om överlåtelse av märket medgivas under förutsättning att märket i den nye innehavarens hand icke är ägnat att vilseleda allmänheten.

5 §.

Registrering av kollektivmärke må hävas, förutom av skäl som angives i 25 § varumärkeslagen, jämväl om gällande bestämmelser för märkets användning ej rätteligen anmälts till registret eller om märket användes vilse-

ledande såsom sägs i 36 § nämnda lag. Talan må föras av myndighet som Konungen bestämmer, så ock av envar som har intresse därav.

6 §.

I mål om intrång i rätt till varukännetecken som avses i denna lag skall endast kännetecknets innehavare anses som målsägande. Denne äger föra talan om ersättning även för skada, tillfogad annan som är berättigad att använda kännetecknet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1960.

Förslag
till
Lag

om skydd för vapen och vissa andra officiella beteckningar

1 §.

I näringsverksamhet må ej utan vederbörligt tillstånd i kännetecken för varor eller tjänster användas statsvapen, statsflagga eller annat stats-
emblem, statlig kontroll- eller garantibeteckning, annan beteckning, vilken
såsom hänsyftande på svenska staten giver kännetecknet en officiell karak-
tär, eller svenskt kommunalt vapen.

Statsvapen må icke heller på annat sätt än som kännetecken användas i
näringsverksamhet utan vederbörligt tillstånd.

Vad i denna paragraf stadgas gäller ock beteckning, som lätt kan för-
växlas med sålunda skyddad beteckning.

2 §.

Bryter någon uppsåtligen eller av oaktsamhet mot vad i 1 § stadgas,
straffes med dagsböter, där ej gärningen enligt annat lagrum är belagd med
strängare straff.

3 §.

Konungen äger meddela föreskrifter angående ordningen för att söka
tillstånd som avses i denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1960 men skall i fråga om beteck-
ning, som lovligen brukades före lagens ikraftträdande, icke äga tillämp-
ning förrän den 1 januari 1965.

Genom denna lag upphäves lagen den 23 mars 1934 (nr 63) om skydd
för vapen och vissa andra officiella beteckningar.

F ö r s l a g
till
L a g

om ändrad lydelse av 9 § lagen den 29 maj 1931 (nr 152) med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens¹

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

9 §.

Använder någon — — — — — uppkommen skada.

Vad i föregående stycke sägs skall icke äga tillämpning, där det kännetecknen, med vilket förväxling kan äga rum, är skyddat enligt varumärkeslagen.

Lag samma vare, där någon i näringsverksamhet eller eljest offentliggör eller mångfaldigar litterärt eller musikaliskt verk eller verk av bildande konst under egenartad titel eller diktat namn, varigenom lätt kan föranledas förväxling med annans förut offentliggjorda verk eller dess upphovsman, och gärningen sker med uppsåt att framkalla sådan förväxling².

Till straff och skadestånd som i första stycket sägs skall ock dömas, där någon i näringsverksamhet eller eljest offentliggör eller mångfaldigar litterärt eller musikaliskt verk eller verk av bildande konst under egenartad titel eller diktat namn, varigenom lätt kan föranledas förväxling med annans förut offentliggjorda verk eller dess upphovsman, och gärningen sker med uppsåt att framkalla sådan förväxling.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1960.

¹ Senaste lydelse se SFS 1942:246.

² I auktoritetskommitténs betänkande föreslås att detta stycke upphäves, se SOU 1956: 25, s. 32 f., 399 ff. samt 486.

MOTIV

Inledande översikt

Kort historik

Bruket att förse handelsvaror med märken kan spåras tillbaka till mänsklighetens äldsta kulturer, och både från orienten och från antikens Grekland och Rom kunna hämtas talrika exempel på användningen av varumärken¹. Under den tidigare medeltiden synes användningen av varumärken ha minskat. Men med skråsamhällets utveckling följde så småningom en ordning med detaljerade föreskrifter, vilka genomgående inneburo direkt skyldighet för hantverkare och framställare av varor att på dessa anbringa särskilda stämplor eller märken, varigenom tillverkaren skulle kunna identifieras. Vid industrialismens genombrott och den inträdande massproduktionen av varor upphörde efter hand den av det allmänna påbjudna plikten att märka varorna, medan det å andra sidan för företagen uppstod ett behov av helt annan styrka än tidigare av varumärken för att i omsättningen skilja de egna varorna från andras tillverkningar. Härmed försköts intresset för varumärkena från det offentliga till det privaträttsliga planet, samtidigt som förutsättningarna nu voro givna för uppkomsten av modern varumärkeslagstiftning.

Även i Sverige har varumärkesväsendet gamla rötter². Redan i forntiden användes här märken som tecken på besittningstagande eller äganderätt. Senare användes märken även för att angiva vem som tillverkat eller sålt en viss vara. Plikt att använda märken vid försäljning av en vara stadgades så tidigt som i den från 1200-talet härstammande Bjärköarätten, och enligt Lydikini anteckningar till den äldre västgöotalagen var bötesstraff stadgat för den järnblåsare, som ej för sin tillverkning använde särskilt märke. Under skråväsendets tid blevo praktiskt taget alla tillverkare av varor skyldiga att åsätta de framställda produkterna sina märken, varigenom de iklädde sig ansvar för varans beskaffenhet.

Vid skråväsendets avveckling, som i vårt land skedde under mitten av 1800-talet, upphörde i stort sett skyldigheten att begagna varumärken. Ett särskilt betydelsefullt undantag i Sverige utgjorde dock järnhanteringen, där det gamla märkningstvånget än i dag lever kvar.

¹ *Greenberg*, The Ancient Lineage of Trade-Marks, Journal of the Patent Office Society, Washington 1951, s. 876 ff.; *Rudolfsky*, Notes on Early Trademarks and Related Matters, i Seven Designers Look at Trademark Design, Chicago 1952, s. 9 f.; *Ruston*, On the Origin of Trademarks, TMR 1955, s. 127 ff.

² *Hasselrot*, Varumärkesväsendets historiska utveckling i vårt land, Industritidningen Norden 1932.

Före näringsfrihetens tid, medan det alltjämt var en plikt för tillverkare av varor att förse dem med märken eller stämplars, uppbars skyddet för dessa helt av det offentliga intresse. Märkenaingo icke begagnas av andra än de rätta innehavarna, för att icke det märkestvånget uppbärande kontrollintresset skulle äventyras. I överensstämmelse härmed bestraffades missbruk av annans märke som förfalskning eller bedrägeri, och brottets beivrande hörde under allmänt åtal. För tillverkarna själva tedde sig märkesbruket sannolikt ofta mer såsom en börda än som en rättighet med eget värde, låt vara att detta senare dock kunde vara fallet för de förnämsta mästarna inom skräfet.

I och med industrialismens genombrott försköts även i vårt land tyngdpunkten i bruket av varumärken från det offentlighetsrättsliga till det privaträttsliga planet. Plikten att använda märken kom att för industriidkarna te sig sekundär i förhållande till intresset av att vinna kunder genom att använda varumärken. Frågan om märkeshavaren kunde göra gällande en privat ensamrätt till sitt märke började även tilldraga sig uppmärksamhet. I den mån en sådan rätt före tillkomsten av egentlig varumärkeslagstiftning efter hand vann erkännande i olika länder, byggde man genomgående på det förhållandet, att den berättigade genom sin tidigare användning av märket kunde göra anspråk på viss ensamrätt till detta. Det var sålunda genom ett märkes antagande och brukande som varumärkesrätt uppstod.

Så länge skråsamhället bestod, torde man inom de olika skråen utan större svårighet kunnat hålla reda på de märken som medlemmarna begagnade. Några egentliga register över dessa synas knappast ha förekommit eller varit erforderliga. Vid skråsamhällets avlösning däremot, som ju inträffade vid en tid då bruket av varumärken ökade starkt, blev det en uppgift för det allmänna att hålla register, i vilka märkena kunde samlas. I samband härmed öppnades möjligheter att giva ett märkes införande i registret vissa rättsverkningar bland annat med avseende på uppkomsten av ensamrätt. Dessa möjligheter utnyttjades mera i vissa rättssystem än i andra, och härigenom kom varumärkesrätten att utveckla sig i skilda riktningar i olika grupper av länder.

Två i princip motsatta system för uppkomsten av varumärkesrätt ha sålunda utbildat sig. Enligt det ena grundlägges rätten redan genom märkets första ibruktagande, medan det andra systemet gör märkets införande i ett offentligt varumärkesregister konstitutivt för ensamrättens uppkomst.

Den förra principen fann sitt tidigaste uttryck i Frankrikes i det väsentliga alltjämt gällande varumärkeslag av 1857. Här lagfästes den redan tidigare accepterade grundsatsen om ensamrättens förvärv genom märkets första ibruktagande. Enligt den franska lagen är rätten till registrerat varumärke för sin tillvaro beroende av att märket icke förut börjat begagnas av annan. Registreringen grundlägger enligt detta system i princip icke någon varumärkesrätt, men genom att anmäla varumärket till varumärkesregistret

giver innehavaren tillkänna sitt anspråk på ensamrätt till märket. Registreringen får härigenom en deklarativ, men icke en konstitutiv innebörd. Med registreringen följa dock vissa processuella och straffrättsliga fördelar.

Det franska systemet med dess utpräglade förstebbrukarprincip har sedermera tjänat som förebild för lagstiftningen i vissa andra länder, bland vilka må nämnas Belgien och Schweiz. Det franska systemet har även avsatt spår i Amerikas Förenta Stater, om ock dess nu gällande varumärkeslag innehåller bestämmelser avsedda att stärka registreringens rättsverkan gentemot förstebbrukare av märket.

I Österrike-Ungern, Spanien, Tyskland och Nederländerna beträdde man under 1800-talets senare hälft den motsatta vägen. I dessa länders lagar var den bärande grundsatsen, att varumärkesrätt stiftades genom märkets registrering, medan dess användning fränkandes betydelse. Den som först sökte registrering av ettärke blev dettas rättmätige innehavare, oavsett om det tidigare blivit antaget och använt av annan.

I största utsträckning tjänade den tyska rättens utpräglade registreringsprincip som förebild också för de nordiska länderna, både för den första danska varumärkeslagen av 1880 och för de efter nordiskt samarbete tillkomna lagarna i Danmark 1890 samt i Norge och Sverige 1884 ävensom för den finska lagen av 1889, vilken nära anslöt sig till lagarna i de andra nordiska länderna.

Emellertid har varumärkesrättens utveckling i länder med registreringsprincip medfört, att denna princip i vissa avseenden måst modifieras, så att den numera knappast någonstädes torde vara bestående i sin ursprungliga, renodlade utformning.

Den engelska rätten har redan tidigt kommit att intaga en mellanställning mellan förstebbrukarprincip och registreringsprincip. En självständig rätt uppstår här genom registreringen av ett varumärke, oberoende av om registreringens innehavare tidigare använt märket, och registreringen presumeras medföra en giltig rätt intill dess motsatsen visas. Men annan, som förut begagnat märket, kan få registreringen hävd om han inom viss tid (numera 7 år) gör sina anspråk gällande och förmår kullkasta den nyssnämnda presumptionen.

Som en följd av olikheten i sättet att betrakta uppkomsten av varumärkesrätt i länder med förstebbrukarprincip och registreringsprincip kom även själva registreringsväsendet i dessa länder att utvecklas efter divergerande linjer. I länder med förstebbrukarprincip blev det sålunda naturligt att intaga varumärke i registret omedelbart efter dess anmälan till registrering och utan annan prövning av anmälningen än en mer eller mindre formell sådan. Frågan vilken rätt till märket, som kunde tillkomma registreringshavaren, fick här i efterhand prövas av domstol. I de länder däremot, där varumärkesrätt uppkom genom märkets registrering, blev det i stället nödvändigt att underkasta ansökningar om registrering av varumärke en nog-

grannare granskning även i materiellt hänseende framför allt för att fastställa, att märket som sådant fyllde registrerbarhetskraven, och för att uttröna, att det icke kom i konflikt med tidigare registrerade märken. Bland länder där varumärke intages i registret utan materiell förprovning märkes i första hand Frankrike, Belgien och Schweiz. I Nederländerna, Storbritannien, Tyskland¹ och Förenta Staterna samt i de nordiska länderna sker däremot registrering av varumärke först efter en mer eller mindre omfattande förprovning.

I vissa länder kompletteras registreringsmyndighetens egen provning genom ett system med uppbud eller utläggning av varumärkesansökning, varigenom tillfälle beredes dem vilkas intressen kunna beröras av ansökningen att framställa invändningar mot dess beviljande.

Alltjämt gälla i Sverige och Finland de ursprungliga varumärkeslagarna, låt vara att de från tid till annan partiellt reviderats i åtskilliga avseenden. I Danmark och Norge ha däremot antagits helt nya lagar, i det förra landet 1936 och i det senare redan 1910. Särskilt den norska lagen har även här efter underkastats ändringar.

Om lagstiftningen i utlandet må, vid sidan av Frankrikes redan berörda lag av 1857, nämnas varumärkeslagar i Belgien av 1879, i Nederländerna av 1893, reviderad 1956, i Schweiz av 1890, i Österrike av 1928, i Spanien av 1929 och i Italien av 1934, vilken sistnämnda dock trädde i kraft först 1942. Bland något nyare lagar kan pekas på Tysklands från 1936, reviderad senast 1953, Storbritanniens från 1938, Amerikas Förenta Staters från 1946, efter sin upphovsman benämnd Lanham Act, samt Canadas nya lag av 1953.

Huvuddragen av gällande svensk rätt

Den för svensk rätt grundläggande författningen med varumärkesrättsligt innehåll, lagen den 5 juli 1884 om skydd för varumärken (Vml), tillkom, såsom antytts, efter svenskt-danskt-norskt samarbete². Ändringar i denna ha skett genom lagar den 5 mars 1897, den 16 juni 1905, den 7 augusti 1914, den 15 mars 1918, den 25 februari 1921, den 3 maj 1929, den 16 maj 1930, den 23 mars 1934, den 27 april 1951 och den 20 mars 1953.

Genom sin anslutning till den s. k. Pariskonventionen av 1883 för skydd av den industriella äganderätten har Sverige åtagit sig vissa förpliktelser

¹ I fråga om Tyskland märkes emellertid, att, då det nya västtyska patentverket efter det senaste kriget upptog verksamheten med varumärkesregistrering, prövningen med hänsyn till tidigare registreringar suspenderades och ersattes med ett uppbuds-förfarande av nedan nämnt slag. Avsikten lär dock vara att återgå till fullständig granskning genom myndighetens egen försorg.

² Redan tidigare hade en svensk kommitté avlämnat ett betänkande angående patentskydd ävensom skydd för mönster och modeller samt varumärken (1878 års betänkande). Detta ledde dock ej till varumärkeslagstiftning. Det nordiska samarbetet, som därpå inleddes 1881, resulterade i ett förslag till lag angående skydd för varumärken (1882 års betänkande), vilket lades till grund för Vml.

med avseende på skyddet av främmande varumärken, d. v. s. sådana tillhörande näringsidkare, vilka icke driva sin verksamhet här i riket. Huvudragen av konventionens varumärkesrättsliga bestämmelser behandlas i ett följande avsnitt.

Rätt till varumärke förvärfvas enligt Vml såsom redan antytts genom märkets registrering i det av patent- och registreringsverket förda varumärkesregistret. Märkets antagande och brukande medför således icke i och för sig någon rätt till detsamma. Har däremot användningen fortskridit så långt, att märket blivit inarbetat här i landet såsom innehavarens särskilda varukännetecken, medför detta, att samma eller ett därmed förväxlingsbart märke ej må registreras för annan för varor av samma eller liknande slag. Har dylik registrering likväl skett, kan den hävas av domstol på talan av den som lider förfång av registreringen. Någon positiv ensamrätt för inarbetaren, med stöd varav denne kan ingripa mot annan som obehörigen begagnar det inarbetade märket, giver dock icke Vml. En begränsad sådan rätt har emellertid, såsom nedan närmare angives, införts genom det 1942 tillkomna stadgandet i 9 § första stycket lagen den 29 maj 1931 med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens (Ikl)¹.

Den som icke registrerat sitt märke och vars användning av detsamma ej medfört fullbordad inarbetning har enligt gällande rätt icke någon befogenhet vare sig att hindra annan att få märket registrerat eller att få en sådan registrering hävd liksom ej heller att ingripa mot annans bruk av förväxlingsbar beteckning.

Söka flera näringsidkare registrering av sinsemellan förväxlingsbara märken, tillkommer företrädesrätten den, vars ansökan först inkom till registreringsmyndigheten. Varumärke får sålunda ej registreras, om det är identiskt eller förväxlingsbart med varumärke som redan är för annans räkning registrerat eller behörigen anmält till registrering. Dock gäller företrädesrätten endast om de båda märkena avse varor av samma eller liknande slag.

Varumärkesrätt kan förvärfvas av envar som här i riket idkar fabriks- eller hantverksrörelse, jordbruk, bergsbruk, handel eller annan näring. Vidare äger Konungen att efter avtal med främmande makt och under förutsättning av ömsesidighet förordna, att skydd för varumärke enligt Vml må tillkomma även den som utom riket driver näring av angivet slag. Då lagen förutsätter, att varumärke skall begagnas för att i den allmänna handeln skilja innehavarens varor från andras, och intrångspåföljd endast drabbar annan, då denne missbrukar märket eller en därmed förväxlingsbar beteckning på varor eller eljest för kännetecknande av varor, har det ansetts att blott sådan näringsidkare, som i sin rörelse tager befattning med omsättningen av varor, är berättigad till varumärkesskydd enligt Vml. Näringsid-

¹ Då nedan i betänkanudet talas om 9 § Ikl avses genomgående, där ej annat särskilt sägs, endast paragrafens första stycke.

kare, som endast utför vissa tjänster eller prestationer, såsom försäkringsanstalt eller transportföretag, faller således i princip utanför lagens tillämpningsområde.

Vid sidan av enskilda företagare nämner Vml såsom subjekt för varumärkesrätt också förening, som är bildad inom riket för tillvaratagande av näringsidkares intressen, även om denna icke själv driver näring. Härmed torde endast avses förening av sådana näringsidkare, som själva äro berättigade till varumärkesskydd enligt lagen. Även utländska föreningar av detta slag äro berättigade till varumärkesskydd under samma förutsättningar som enskilda utländska näringsidkare.

Såsom nämnt gäller rätten till ett varumärke dettas begagnande för att i den allmänna handeln skilja innehavarens varor från andras. Varumärket skall sålunda vara ett individualiseringsmedel för en viss vara eller en grupp av varor, som denne näringsidkare för, eller för alla hans varor. Däremot är det utan betydelse om den köparkrets, för vilken varan är avsedd, vet vem som är märkets innehavare eller av märket som sådant kan bibringas vetenskap härom. Tjänar märket en annan funktion än den nu angivna att vara ett individualiseringsmedel eller kännetecken för varan, åtnjuter det ej skydd enligt Vml.

Föremål för varumärkesregistrering var ursprungligen enligt Vml endast figurmärken. Hit räknades även sådana bestående av siffror, bokstäver eller ord, förutsatt att de utmärkte sig genom »så egendomlig form» att de kunde anses som figurmärken. Genom lagändringen 1897 infördes möjlighet att registrera även ord, som kan anses såsom en för vissa i ansökningen uppgivna varuslag särskilt uppfunnen benämning, vilken ej avser att ange varans geografiska ursprung eller dess beskaffenhet, bestämmelse, myckenhet eller pris. Varumärke som utan att ha figurkaraktär enbart består av siffror eller bokstäver, vilka senare ej bilda ett uttalbart ord, äro däremot fortfarande i princip ej registrerbara. Undantag härifrån kan under vissa förutsättningar göras till förmån för utländsk sökande.

Till registrerbart varumärke räknas icke heller varuutstyrsel, varmed menas varans eller förpackningens form, färg eller dekoration eller varans inpackningssätt. Även med avseende på utstyrsel kan utländsk sökande ibland påräkna förmånligare behandling än en svensk.

För att kunna fullgöra sin uppgift som kännetecken skall varumärke ha särskiljningsförmåga, vara distinkt¹. Såvitt gäller ordmärke innebär detta, att ordet i fråga ej får vara en allmänt nyttjad eller generisk benämning på varan och ej heller beskrivande för denna på sätt som ovan angivits. Ett ord, som är ägnat att ange t. ex. varans beskaffenhet eller bestämmelse, s. k. deskriptivt märke, är således oregistrerbart. Är deskriptiviteten ringa,

¹ Det bör särskilt framhållas, att man med termen särskiljningsförmåga avser märkets egen särart men däremot icke syftar på frågan om visst märke tillräckligt skiljer sig från tidigare skyddade märken för att ej förväxlas med dessa.

så att viss egenskap hos varan blott antydes, talar man om suggestiva märken. Sådana kunna i allmänhet registreras. Även figurmärken kunna ibland sakna tillräcklig särskiljningsförmåga. Så är ofta fallet, om märket endast består av en enkel geometrisk figur eller av en avbildning, utan särprägelse, av den vara för vilken det är avsett. Ifråga om både ord- och figurmärken gäller, att de anses sakna särskiljningsförmåga, om de icke utgöras av annat än beteckning, som allmännen nyttjas i vederbörande näringsgren.

Varumärke är vidare oregistrerbart, om däri utan tillstånd intagits annat namn eller annan firma än sökandens eller namnet på annans fasta egendom. Detta registreringshinder tillämpas i viss utsträckning även där sådan beteckning icke helt oförändrad intagits i märket. Något fullständigt förväxlingsskydd kommer emellertid icke här i fråga. I detta sammanhang må nämnas, att registrering icke beviljas för märke, som blott består av den sökandes namn eller firma¹. För sådan s. k. naturlig varubeteckning åtnjuter han utan registrering samma skydd emot intrång som för registrerat varumärke.

Rätten till figurmärke omfattar alla slag av varor, där den ej vid registreringen blivit inskränkt till att blott gälla för vissa varuslag. Däremot kan ordmärke endast registreras för särskilt uppgivna varuslag. Begränsningen till vissa varuslag har emellertid icke kunnat hindra de sökande att till ansökningarna ofta foga varuförteckningar innehållande ett mycket stort antal varugrupper, ja stundom praktiskt taget alla varuslag. Härigenom ha under årens lopp tillkommit många registreringar med ytterst vida skyddsområden, vilket skapat trängsel i registret och gjort det allt svårare för näringsidkarna att få igenom nya registreringar. Förhållandet har givetvis även verkat tyngande på patentverkets arbete med prövningen av nya ansökningar. Föreningsmärke, d. v. s. sådant som innehaves av förening av ovan nämnt slag, kan likaledes endast registreras för vissa särskilt uppgivna varuslag, detta vare sig märket består av en figur eller av ett ord.

Genom registrering av varumärke erhåller innehavaren en uteslutanderätt till dess användning såsom individualiseringsmedel för varor. Om det närmare innehållet i denna ensamrätt saknas positivt stadgande i Vml. Rättens innehåll framgår emellertid indirekt av bestämmelserna om intrång och påföljderna därav. Enligt dessa bestämmelser omfattar ensamrätten först och främst märkets anbringande på varor, som saluföras eller eljest tillhandahållas, eller på deras förpackning. Efter lagändringen 1930 har innehavaren även ensamrätt att bruka märket på anslag, skylt eller därmed jämförlig anordning eller i annons, cirkulär, prospekt, priskurant, bruksanvisning eller annan affärshandling. Med rätten till märket följer även ensamrätt för märkeshavaren att till riket införa, saluföra eller eljest till-

¹ Ordet *firma* användes i betänkanudet genomgående såsom liktydigt med det namn, under vilket rörelse drives, medan den i vardagligt språk ofta förekommande betydelsen av firma såsom åsyftande företaget såsom sådant undviktes.

handahålla varor försedda med hans varumärke. Ensamrätten gäller icke blott det oförändrade märket utan även märke som därmed lätt kan förväxlas. Ehuru en sådan begränsning icke är uttalad i lagtexten på denna punkt, gäller ensamrätten såsom redan antytts endast för varor av samma eller liknande slag som de, för vilka märket är registrerat. Samma ensamrätt som till registrerat varumärke tillkommer, såsom även nämnts, oberoende av registrering de naturliga varubeteckningarna namn, firma och fastighetsnamn.

Begår någon intrång i ensamrätten till varumärke, som han vet vara registrerat för annan, eller i rätten till naturlig varubeteckning, kan han straffas och blir dessutom skadeståndsskyldig.

Rätten till registrerat varumärke består i tio år från registreringsdagen. Skyddet kan emellertid förnyas, varje gång för tio år från dagen för förnyelsen. I motsats till vad som gäller i fråga om rätten till patent och mönster, där förnyelse icke förekommer då skyddsperioden utlöpt, är rätten till varumärke sålunda i princip icke underkastad tidsbegränsning. Ej heller är det såsom i vissa främmande rättssystem en förutsättning för varumärkesrättens bestånd, att det registrerade märket kommer till användning. Rätten till registrerat märke kan dock stundom upphöra även av annan grund än att skyddet ej förnyas vid utgången av löpande registreringsperiod. Varumärkesrätten anses sålunda utslockna, trots att registreringen kvarstår, om innehavaren mera definitivt upphör att vara sådan näringsidkare som avses i Vml. Vidare kan registrering hävas av domstol, om registreringen beviljats trots föreliggande registreringshinder. Däremot är det tveksamt om sådan bristande förutsättning för registrering, som inträtt efter det denna blivit beviljad, kan åberopas som grund för talan om registrerings hävande, t. ex. där varumärket under registreringsens bestånd förlorat sin särskiljningsförmåga. Dylik s. k. degeneration av varumärke förekommer främst i fråga om ordmärken och innebär att ett ord, som ursprungligen fyllt kraven på vad lagen avser med uttrycket »särskilt upfunnen benämning», till följd av allmän användning så införlivats med språket, att ordet kan sägas ha förvandlats till en rent generisk beteckning för varan oberoende av vem som tillverkat eller tillhandahållit den.

Rätten till varumärke är enligt gällande rätt att anse som ett tillbehör till den rörelse, i vilken märket användes. Överlåtes denna, övergår även rätten till registrerat varumärke, som begagnas för rörelsen, från överlåtaren till den nye ägaren, såvida ej avtal i annan riktning träffas mellan parterna. Rätten till registrerat märke må ej heller överlåtas annorledes än tillsammans med den rörelse inom riket, för vilken det begagnas. På grund av sålunda gällande inskränkning i rätten att förfoga över märket, anses detta vara undandraget utmätning. Vidare måste pantsättning av varumärke anses utesluten. Däremot kan rätten till varumärke komma att ingå i konkursbo tillsammans med konkursgäldenärens rörelse.

Innehavaren av ett varumärke anses äga att upplåta rätt till annan att använda märket, s. k. licens, utan att detta i och för sig medför att rätten till märket går förlorad. Positiva regler om licensupplåtelse saknas emellertid helt inom varumärkesrätten.

Den nu givna översikten har endast tagit sikte på rätten sådan den framträder enligt Vml. Den förut berörda, genom lagen den 22 maj 1942 tillkomna bestämmelsen i 9 § första stycket Ikl är emellertid av stor praktisk betydelse för vårt lands känneteckensrätt. Enligt detta stadgande gäller att, om någon i utövning av näringsverksamhet använder namn, firma, varumärke, utstyrsel eller annat kännetecken, som lätt kan förväxlas med förut här i riket inarbetat kännetecken för annans näringsverksamhet eller däri utbjudna varor eller prestationer, och det sker med uppsåt att framkalla sådan förväxling, han kan straffas härför samt förpliktas att ersätta uppkommen skada.

Ehuru detta stadgande genom sin placering i Ikl vid sidan av övriga där upptagna former av illojal konkurrens icke omedelbart syftar till att bereda en ensamrätt till kännetecken av samma slag som den vilken följer av ett märkes registrering enligt Vml, blir likväl det praktiska resultatet av bestämmelsen ett rättsskydd jämförbart med Vml:s, om ock i vissa avseenden av annan valör än detta.

Enligt 9 § Ikl uppstår skyddet för kännetecken genom dettas användning. För att paragrafen skall vara tillämplig fordras emellertid, att kännetecknet använts i sådan omfattning, att det blivit inarbetat. Inarbetningsbegreppet är här detsamma som i Vml.

Kretsen av dem som kunna vara berättigade till skydd är vidare än enligt Vml. Enligt Ikl förstås med näringsverksamhet i lagen varje huvudsakligen på ekonomisk vinst för dess utövare riktad yrkesmässig verksamhet. Oavsett detta framgår emellertid direkt av ordalagen i 9 §, att icke blott de näringsidkare, som tillhandahålla varor, utan även sådana, vilka i sin rörelse erbjuda andra prestationer, äro berättigade till skydd för de därvid inarbetade kännetecknen.

Skyddsföremålet enligt 9 § Ikl är kännetecken överhuvudtaget, vilket användes i näring, häri inbegripet icke blott varumärke som i och för sig skulle kunna registreras utan även siffer- eller bokstavsmärke samt deskriptiva ord, såframt sådant faktiskt kunnat inarbetas som viss näringsidkares särskilda kännetecken. Vidare skyddas, förutom namn och firma, även utstyrsel, slogan och lay-out, d. v. s. viss komposition av text eller bild eller båda delarna i ett reklamalster. Med utstyrsel menas såväl varuutstyrsel som annan utstyrsel, vilken avser att känneteckna företag, t. ex. utstyrsel av annonser, affärsbrev, kataloger och annat affärstryck samt skyltar och affärsvagnar.

En förutsättning för skydd är att kännetecknet har särskiljande förmåga.

Detta anses dock ligga redan i uttrycket kännetecken. Härvid medför kravet på inarbetning en naturlig gallring, ty i fråga om sådant, som icke i och för sig är mera egenartat, är det särskilt svårt att verkställa ett inarbetande. Men har det lyckats någon att såsom sitt särskilda kännetecken inarbeta vad som från början ej var särpräglad, inträder skydd enligt den förevarande bestämmelsen.

Inskridande mot den, som obehörigen använder det inarbetade kännetecknet eller något därmed förväxlingsbart, är möjligt endast då den obehöriga användningen skett med uppsåt att framkalla förväxling. Denna inskränkning har motiverats av stadgandets i viss mån provisoriska natur. Vid bestämmelsens tillkomst ansågs nämligen, att ett fullständigare förväxlingskydd skulle medföra behov av nya eller ändrade stadganden på namn-, firma- och varumärkesrättens område. Man begränsade därför lagstiftningens räckvidd till de mera svårartade fall, som ansågos böra straffbeläggas.

Rätten till känneteckensskydd enligt Ikl består, så länge kännetecknet i fråga är inarbetat. Upphör det att vara inarbetat, kan skydd enligt 9 § icke längre påkallas.

För tillämpligheten av 9 § Ikl är det utan betydelse om inarbetaren driver sin rörelse här i riket eller utomlands. Av betydelse är endast, att inarbetning föreligger här i landet.

En viss släktskap med varumärkesrätten äga de bestämmelser om oriktiga ursprungsbeteckningar, som finnas i lagen den 4 juni 1913 angående förbud mot införsel till riket av varor med oriktig ursprungsbeteckning samt i lagen den 9 oktober 1914 angående förbud i vissa fall mot varors förseende med oriktig ursprungsbeteckning och saluhållande av oriktigt märkta varor.

Huvuddragen av Pariskonventionens bestämmelser om varumärken m. m.

Sverige har sedan den 1 juli 1885 varit anslutet till *Pariskonventionen av 1883 för skydd av den industriella äganderätten* och därmed medlem av den s. k. Parisunionen. För huvuddragen av dess bestämmelser om varumärken m. m. skall en redogörelse här lämnas¹.

Pariskonventionen har flera gånger ändrats. Vid envar av de senaste revisionskonferenserna, i Washington 1911², i Haag 1925³ och i London 1934⁴, har man förfarit så, att ändringar och tillägg införts i den äldre texten, vilken sålunda reviderad antagits som en ny text. Det är endast de vid nysnämnda tre revisionskonferenser antagna texterna som numera ha praktisk

¹ En samlad framställning av konventionens bestämmelser lämnas av *v. Zweigbergk*, Internationell och nordisk samverkan rörande industriellt rättsskydd, Festskrift tillägnad Gösta Eberstein, Stockholm 1950, s. 255 ff.

² SÖ 1916: 3.

³ SÖ 1934:9.

⁴ SÖ 1953: 24. Denna text återgives i *bilaga 2*.

betydelse. En ny revisionskonferens skall hållas i Lissabon under hösten 1958¹.

Sammanlagt tillhöra för närvarande 45 länder Parisunionen. Av dessa ha 34 anslutit sig till Londontexten. För de övriga gäller i stället någon av de äldre konventionstexterna, nämligen Haagtexten för 7 länder och Washingtontexten för 4 länder. Från den 1 juli 1953 är Sverige anslutet till Londontexten, vilket är fallet även med de övriga nordiska länderna². Endast några få europeiska stater stå utanför Parisunionen, bland dem Island och Sovjetunionen. Med anledning av vårt lands anslutning till Londontexten har utfärdats kungörelsen den 22 maj 1953 med bestämmelser i fråga om skydd för vissa främmande patent, mönster och varumärken³.

I förhållandet mellan Sverige och övriga unionsländer gäller Londontexten gentemot de stater, som äro anslutna till denna, och gentemot övriga stater endera av de äldre texterna beroende på vilken text vederbörande stat för egen del är ansluten till.

Det industriella rättsskyddet har enligt Pariskonventionen till föremål patent, nyttighetsmodeller, industriella mönster och modeller (mönster), fabriks- eller handelsmärken (varumärken), firma samt ursprungsbeteckningar ävensom undertryckande av illojal konkurrens (artikel 1). Konventionens bärande princip är att de, som äro medborgare eller bosatta eller driva näring i något unionsland, i övriga unionsländer skola vara likställda med inlänningar beträffande det industriella rättsskyddet (artiklarna 2 och 3). En med denna i betydelse likvärdig grundsats är, att ett visst minimum av industriellt rättsskydd alltid skall tillkomma de nyssnämnda enligt konventionen berättigade rättssubjekten, även om de egna medborgarna icke åtnjuta motsvarande rättigheter; reglerna härom äro givna i artiklarna 4—11.

Med s. k. konventionsprioritet förstås rätt för den, som i unionsland i behörig ordning gjort ansökan om skydds rätt, att vid senare ansökan i övriga unionsländer under viss tid äga att även gentemot tidigare ansökningar i de andra länderna åberopa visst företräde från ansökningsdagen i det första

¹ Inför konferensen har Parisunionens internationella byrå i Bern utarbetat omfattande förslag till ändringar i konventionen. I den mån förslagen beröra varumärkesrätten, omnämnas de i det följande vid behandlingen av därmed sammanhängande frågor.

² Anslutna till Pariskonventionen äro (*Londontexten*) Amerikas Förenta Stater, Belgien, Canada, Ceylon, Danmark med Färöarna, Egypten, Finland, Frankrike med Algeriet och Franska Unionens territorier, Grekland, Indonesien, Israel, Italien, Japan, Libanon, Liechtenstein, Luxemburg, Marocko, Mexico, Monaco, Nederländerna jämte Nya Guinea, nederländska Antillerna och Surinam, Norge, Nya Zeeland jämte västra Samoaöarna, Portugal med Azorererna och Madeira, Schweiz, Spanien jämte de spanska kolonierna, Storbritannien och Norra Irland jämte Tanganyikaterritoriet och Singapore, Sverige, Sydafrikanska Unionen, Syrien, Tunisien, Turkiet, Förbundsrepubliken Tyskland, Vietnam samt Österrike; (*Haagtexten*) Australiska Statsförbundet med territorierna Papua och Norfolk Island samt mandatområdena Nya Guinea och Nauru, Brasilien, Dominikanska Republiken, Jugoslavien, Polen, Tjeckoslovakien, Trinidad och Tobago, samt Ungern; (*Washingtontexten*) Bulgarien, Cuba, Irland och Rumänien.

³ SFS 1953: 319, med senare ändringar.

landet (artikel 4). En liknande företrädesrätt kan även komma i fråga enligt det s. k. provisoriska utställningsskyddet (artikel 11). För åtnjutande av skydd för varumärke får icke fordras, att föremålet (varan) är åsatt uppgift om registrering av märket (artikel 5 avd. D). Icke heller får beskaffenheten av den vara, å vilken märket är avsett att anbringas, i något fall utgöra hinder för registrering av märket (artikel 7).

För att mildra verkningarna av i främmande lagstiftning ibland förekommande användningstvång och förbud mot samma varumärkes användning av flera företagare äro vissa regler givna (artikel 5 avd. C). Sålunda stadgas bland annat, att registreringen vid underlåtenhet att använda märket icke skall kunna upphävas förrän efter skäligen tid och endast om vederbörande icke visar skäl för sin underlåtenhet.

I fråga om betalning av föreskrivna avgifter för upprätthållande av skydds rätt skall medgivas en respittid av minst tre månader (artikel 5 *bis*).

Den s. k. telle-quelle-regeln (artikel 6) innebär, att varje i hemlandet vederbörligen registrerat märke skall kunna registreras och erhålla skydd i sin ursprungliga form (telle quelle) i övriga unionsländer. Från denna regel äro dock viktiga undantag gjorda. Vidare definieras vad som skall anses som en registreringsökandes hemland (avd. C). Bevis får avkrävas den registreringsökande om motsvarande registrering i hemlandet. Sedan ett varumärke en gång blivit registrerat, får emellertid enligt Londontexten registreringens fortsatta bestånd icke göras beroende av skyddet i hemlandet, såvida märket är i överensstämmelse med den inhemska lagstiftningen i den ifrågavarande staten och det sålunda icke blivit registrerat där endast med stöd av den i telle-quelle-regeln liggande konventionsförpliktelsen (det s. k. relativa oberoendet).

Förutom de registrerade tillkommer skydd även inarbetade varumärken (artikel 6 *bis*). Om sådant märke registrerats för annan än den som inarbetat det, är även viss minimifrist angiven inom vilken talan om registreringens upphävande alltid skall kunna anställas.

Om överlåtelse av varumärke finnas vissa bestämmelser (artikel 6 *quater*) avsedda att uppmjuka en inom unionsländerna ibland förekommande regel att sådan överlåtelse icke är giltig annat än om den äger rum samtidigt med överlåtelse av det företag eller den rörelse, vartill märket hör.

Unionsländerna förbinda sig även att tillåta registrering av och skydda s. k. kollektivmärken (artikel 7 *bis*), eller med andra ord sådana som i Vml kallas föreningsmärken.

Även vissa offentliga beteckningar såsom unionsländernas vapen, flaggor och andra statsemlen beredas skydd genom konventionen (artikel 6 *ter*).

Firma skall, vare sig den ingår i varumärke eller ej, utan villkor av anmälan eller registrering åtnjuta skydd i samtliga konventionsländer (artikel 8).

I konventionen beröras vidare vissa åtgärder avsedda att tillgripas vid intrång i varumärkes- eller firmarätt (artikel 9).

Pariskonventionen förpliktar unionsländerna att sörja för verksamt skydd mot illojal konkurrens (artikel 10 *bis*). Såsom sådan definieras varje konkurrenshandling, som strider mot god affärsred. I artikeln angivas särskilt två typer av illojal konkurrens, som det åligger unionsländerna att förbjuda, nämligen handlingar, som framkalla förväxling med en konkurrents företag, varor eller verksamhet inom industri eller handel, samt oriktiga påståenden i utövning av affärsverksamhet, ägnade att misskreditera en konkurrents företag, varor eller verksamhet inom industri eller handel.

I konventionen finnas även bestämmelser mot anbringandet på varor såsom oriktig ursprungsbeteckning av namnet på en bestämd ort eller ett bestämt land (artikel 10). Men då det är ett villkor för artikelns tillämpning att ursprungsbeteckningen är fogad till en uppdiktad eller i bedräglig avsikt lånad firma, har stadgandet i praktiken icke kommit att få större betydelse för skyddet emot oriktiga ursprungsbeteckningar. Emellertid äro 28 unionsländer, bland dem Sverige men däremot ej Danmark, Finland eller Norge, anslutna till en säröverenskommelse inom unionen, den s. k. Madridöverenskommelsen av 1891 angående undertryckande av oriktiga ursprungsbeteckningar å handelsvaror. Det nyssnämnda villkoret saknar motsvarighet i Madridöverenskommelsen. Sverige anslöt sig till denna, vilken reviderats samtidigt som Pariskonventionen, år 1933 med verkan från 1934 och då direkt till dess Haagtext¹. Till följd härav är Sverige icke bundet av särkonventionen på detta område i förhållande till länder, som alltjämt stå kvar vid överenskommelsens Washingtonstext. Sedermera har vårt land även anslutit sig till Londontexten, vilket skedde 1953². De svenska bestämmelserna om oriktiga ursprungsbeteckningar innehållas, såsom tidigare nämnts, i lagar av 1913 och 1914. Med anledning av konventionsåtagandena har i anslutning till dessa lagar utfärdats kungörelsen den 22 maj 1953 angående skydd för vissa utländska ursprungsbeteckningar³.

Inom Parisunionens ram gälla, utöver Madridöverenskommelsen angående undertryckande av oriktiga ursprungsbeteckningar, ytterligare två säravtal mellan vissa av unionsländerna, nämligen Madridöverenskommelsen av 1891 rörande internationell registrering av fabriks- och handelsmärken samt Haagöverenskommelsen av 1925 angående internationell registrering av mönster och modeller. Intet av de nordiska länderna är anslutet till någondera av dessa senare överenskommelser. Rörande Madridöverenskommelsen om internationell varumärkesregistrering må här följande uppgifter lämnas⁴.

¹ SÖ 1933: 25.

² SÖ 1953: 25.

³ SFS 1953: 320, ändrad genom SFS 1956: 158, se även SFS 1956: 156.

⁴ Närmare om denna överenskommelse se *Ugglan*, Madridöverenskommelsen angående internationell varumärkesregistrering, NIR 1950 s. 108 ff.

Till överenskommelsen äro anslutna ett tjugotal, överbäggande mellan- och sydeuropeiska stater men däremot icke några utomeuropeiska stater av större industriell eller merkantil betydelse. Utanför överenskommelsen stå, förutom de nordiska länderna, bl. a. Storbritannien och dess dominions samt Amerikas Förenta Stater.

Den grundläggande principen i överenskommelsen är, att anmälan av vederbörande varumärke hos Parisunionens internationella byrå i Bern — vilken anmälan skall föregås av registrering i hemlandet — ersätter registreringsansökan i samtliga övriga anslutna stater. Vid Bernbyrån underkastas anmälningen en summarisk, huvudsakligen formell prövning innan registrering sker. Härefter delgives registreringen de anslutna staterna med verkan, att märket erhåller skydd i var och en av dessa såsom om det direkt hade anmälts och registrerats där. För medlemsstaterna är det emellertid tillåtet att underkasta de internationella registreringarna efterprövning med hänsyn till den interna lagstiftningens registreringshinder. Sådan prövning kan leda till, att viss stat inom sitt territorium vägrar märket skydd. Vägran att godtaga märke måste dock meddelas Bernbyrån inom ett år från det byrån beviljade den internationella registreringen. Om stat icke sålunda vägrar skydd, blir registreringen gällande där från dagen för registreringen hos Bernbyrån och likställd med registrering, som i vanlig ordning tillkommit efter nationell registreringsansökan. Att märka är således, att den nationella lagen i varje stat blir i allo tillämplig på den internationella registreringen. Madridöverenskommelsen innehåller alltså icke en egen materiell varumärkesrätt av överstatlig karaktär. Endast ett undantag göres härifrån, i det att överenskommelsen innehåller bestämmelse om skyddstidens längd, vilken sätter eventuellt avvikande stadgande därom i den nationella lagen ur kraft. För internationell registrering utgår avgift endast till Bernbyrån, medan däremot nationella avgifter i princip äro uteslutna. I stället gottgöras medlemsstaterna genom utdelning av överskottet på byråns verksamhet med ifrågavarande registrering.

Av medlemsstaterna är det mindre än hälften som tillämpar förprövning av varumärkesansökningar. I övriga länder intages märke i varumärkesregistret omedelbart på anmälan utan prövning eller efter en endast mer eller mindre formell sådan. Det senare systemet tillämpas bl. a. i Frankrike, Belgien och Schweiz, vilka stater, jämte Tyskland och Nederländerna, där motsatt ordning gäller, under årens lopp bidragit med det stora flertalet internationella registreringar. Sådan Madridöverenskommelsen för närvarande är utformad, torde den främst vara till gagn för näringslivet i länder, som icke ha förprövningssystem och möjligen för sådana större stater med förprövningssystem, vilkas näringsidkare i så stor utsträckning taga överenskommelsens förmåner i anspråk, att fördelarna härav kunna anses uppväga de nackdelar som äro förbundna med skyldigheten för staten i fråga att granska och i det nationella registret mottaga det stora antalet registreringar

från övriga medlemsstater. För mindre länder med förprovning, såsom de nordiska, torde överenskommelsen i sitt nuvarande skick huvudsakligast komma att medföra ofördelaktiga resultat för såväl näringslivet som registreringsmyndigheten. Emellertid ha sedan länge undersökningar pågått inom Bernbyrån och eljest bland Madridöverenskommelsens tillskyndare av möjligheten att så revidera överenskommelsen, att utomstående stater, främst Storbritannien och Förenta Staterna, kunde frånfalla sina betänkligheter mot att ansluta sig.

Vid en konferens i Nice 1957 reviderades Madridöverenskommelsen om internationell registrering av varumärken¹, varvid vissa förbättringar av överenskommelsen infördes. Utredningen anser emellertid, att överenskommelsen även i sitt reviderade skick skulle medföra väsentliga olägenheter för näringslivet i vårt land, och kan därför icke tillstyrka, att Sverige ansluter sig till densamma.

Vid Nicekonferensen antogs vidare en särskild överenskommelse angående ett internationellt varuklasssystem för bruk vid registreringen av varumärken. Denna överenskommelse beröres närmare i kapitlet om klassregistrering.

¹ Propriété industrielle 1957 s. 109 ff. Jfr *Ugglan* i NIR 1957 s. 199 ff.

Direktiven för utredningen

I yttrande till statsrådsprotokollet för den 10 juni 1949, då beslut fattades om ifrågavarande utredning, anförde statsrådet och chefen för justitiedepartementet bl. a. följande.

Enligt min mening bör arbetet på en allmän revision av lagstiftningen rörande industriellt rättsskydd nu återupptagas. Såsom framgår av det föregående har grunden till gällande lagstiftning lagts för ganska lång tid sedan. Med den snabba utvecklingen på det industriella området ha de nuvarande lagreglerna, även med beaktande av de tid efter annan vidtagna partiella reformerna, i stor utsträckning kommit att framstå såsom föråldrade och i behov av komplettering. Angelägenheten av en ny lagstiftning torde emellertid vara olika framträdande inom skilda delar av detta vidsträckta rättsområde. Starkast synes reformbehovet vara beträffande varumärkes- och firmalagstiftningen samt angränsande delar av lagstiftningen mot illojal konkurrens. De många framställningar om revision av rättsreglerna härom, som gjorts under senare år, visa att man inom näringslivet har ett starkt intryck av det otillfredsställande i den nuvarande rättsliga regleringen på detta område. I fråga om patentlagstiftningen ha däremot de mest påfallande bristerna avhjälpits genom de år 1944 genomförda ändringarna i patentförordningen. Med hänsyn härtill finner jag det ändamålsenligt att bedriva arbetet på en revision av lagstiftningen rörande industriellt rättsskydd i etapper och att därvid början göres med bestämmelserna om varumärken och firma samt andra kännetecken. Jag förutsätter emellertid härvid, att en dylik uppdelning av reformarbetet icke skall utesluta att frågor om sådana ändringar i patentlagstiftningen och den därmed nära sammanhängande mönsterrätten, som framtiden kunna framstå såsom särskilt trängande, må kunna upptagas till fristående behandling utan hinder av att lagstiftningsarbetet inom området i övrigt ännu icke blivit slutfört.

Den av mig sålunda förordade utredningen om en ny lagstiftning rörande varumärke och firma m. m. synes böra bedrivas förutsättningslöst. Några punkter, där ändring i lagstiftningen särskilt ifrågasatts, må emellertid här nämnas.

Varumärkeslagen gäller endast egentliga varumärken, d. v. s. kännetecken ägnade att anbringas på vara eller dess emballage. Annan varuutstyrsel, såsom varans eller emballagets form eller färg, skyddas däremot icke i och för sig genom lagen. En utsträckning av skyddet har föreslagits, antingen genom att införa ett registreringsystem eller genom att skyddet helt bygges på användande. Även beträffande egentliga varumärken har ifrågasatts att tillmäta användandet (inarbetandet) större betydelse än i gällande varumärkeslag, där registreringen är det primära.

Den nuvarande lagen anses möjliggöra registrering endast för näringsidkare, som driva sådan verksamhet, att de ha behov av särskilt märke för att i den allmänna handeln skilja sina varor från andras. Det har föreslagits att i en eller annan form möjliggöra för näringsidkare, som ej driva verksamhet med varor (t. ex.

försäkringsbolag), att erhålla märkesregistrering. Å andra sidan ha röster höjts för att man skulle strängare än hittills vaka över att registreringsökande verkligen är näringsidkare.

Sist angivna problem stå i samband med frågan, om sökanden, därest han verkligen är näringsidkare, bör liksom för närvarande kunna få registrering för varuslag, som sakna samband med den av honom bedrivna verksamheten, eller om han bör vara begränsad till varuslag inom den egna branschen. En ändring i sist antydd riktning har ifrågasatts. Med skärpa har påyrkats, att man i varje fall skulle hos oss införa ett officiellt fastställt system, varigenom varuslagen uppdelas i klasser, såsom i allmänhet är fallet i andra länder. I samband härmed skulle man kunna uttaga högre avgift för registrering i mer än en varuklass, varigenom nu rådande tendens till mycket vidlyftiga varuförteckningar skulle motverkas. Här berörda spörsmål äro av stor praktisk betydelse för rättsskyddets administrering, då de långa varuförteckningarna i hög grad försvåra registrering för andra samt tynga registreringsmyndighetens arbete.

I fråga om de i varumärkeslagen stadgade registreringshindren bryta sig meningarna starkt om nu tillämpade regler för att ordmärke utan figurkaraktär skall anses registrerbart. I vårt land anses nog i större utsträckning än i allmänhet utomlands ord vara oregistrerbara såsom angivande varas beskaffenhet, bestämmelse eller ursprung, och detta har kritiserats från vissa näringskretsar, kanske särskilt vad gäller varumärken för läkemedel. Å andra sidan har just i fråga om sådana märken från vissa medicinska och farmaceutiska kretsar yrkats på än strängare praxis, varjämte från detta håll krävts lättare möjlighet till upphävande av registrering, som med orätt beviljats. I varje fall torde en uppmjukning av registreringshindren ha starka sympatier, såframt det gäller märken, som redan inarbetats och därigenom visat sig dugliga som kännetecken för viss näringsidkare.

Såsom en brist i vår varumärkeslag har framhållits, att där saknas föreskrift om att registrering skall vägras för märke, som är ägnat att verka vilseledande. Allmänheten kan för närvarande vilseledas genom att ett märke anses kunna registreras, även om det helt sammanfaller med tidigare för samma varuslag registrerat märke, därest innehavaren av sistnämnda märke lämnar sitt medgivande; om de båda märkeshavarna ej driva rörelse i samband med varandra, kan detta vålla olägenhet. Å andra sidan har kritiserats den svenska varumärkeslagens rätt kategoriska förbud mot överlåtelse av registrerat märke utan samband med rörelsen. I vissa länder medgives numera fri överlåtelse, om ej allmänheten därigenom vilseledes.

Varumärkets betydelse i det moderna samhället

Ännu då vår nuvarande lag om skydd för varumärken tillkom år 1884 levde i Sverige liksom annorstädes mycket kvar av ett äldre samhälles ekonomiska ordning och metoder vid framställningen och omsättningen av varor. Till väsentlig del tillverkades dessa hantverksmässigt och i liten skala. Förnödenheter såldes huvudsakligen i lös vikt och i förpackningar utan uppgift om innehåll eller kommersiellt ursprung. En köpare var i allmänhet hänvisad att förlita sig på det personliga renommé för skicklighet och pålitlighet som en hantverkare eller handlande förvärvat eller på ett handelsföretags värdefulla affärsförbindelser, som garanterade de tillhandahållna varornas goda kvalitet. Varor, paketerade av producenten i förpackningar avsedda för den slutliga avnämaren, förekommo endast inom vissa begränsade sektorer av varuhanteringen, såsom inom tobaks- och vinhandeln.

Under de drygt sjuttio år som gått sedan varumärkeslagen trädde i kraft har en revolutionerande utveckling ägt rum i fråga om både produktion och distribution av varor. Betydelsen av hantverksmässigt framställda varor har kvantitativt avtagit starkt och i stället har den industriella massproduktionen slagit under sig allt större områden. Varor som under ett bestämt varumärke, vilket uppfattas som en viss garanti för oförändrade egenskaper eller kvalitet, tillverkas och salubjudas i enheter eller förpackningar avsedda för den slutliga avnämaren, s. k. märkesvaror¹, ha kommit att spela en allt större roll. Väsentliga delar av den moderna industrien äro nu uteslutande eller huvudsakligen sysselsatta med tillverkningen av märkesvaror. De viktigaste varuslagen, bland vilka märkesvaror numera dominera, äro livsmedel, njutningsmedel, toalettartiklar, tvättmedel, läkemedel, åtskilliga petroleumprodukter och andra kemisk-tekniska varor, beklädnadsartiklar ävensom maskiner och apparater av olika slag såsom lantbruks- och hushållsmaskiner, bilar och motorcyklar samt radioapparater.

Den utveckling mot allt större försäljning av märkesvaror på olika områden, som sålunda skett och alltjämt sker, är resultatet av flera samver-

¹ Denna definition gör ej anspråk på att vara annat än ungefärlig. Märkesvarubegreppet — som icke har någon större relevans för varumärkesrätten som sådan — kan nämligen knappast sägas vara alldeles klart bestämt och ett flertal olika definitioner ha även lanserats, jfr Studier över märkesvarudistribution och märkesvarureklam, utg. av Handelshögskolan i Stockholm, 1947, s. 12 ff., och SOU 1951: 28 II, s. 96 f.

kande faktorer. En förutsättning för märkesvarusystemet är masstillverkning och massdistribution. Genom de rationaliseringar i tillverkningen och det ökade forsknings- och utvecklingsarbete, som massdistributionen möjliggör, skapas å andra sidan förutsättningar för förbättrade kvaliteter och lägre priser. En oavslutlig strävan i sådan riktning är i själva verket nödvändig för näringsidkaren, ty i annat fall riskerar han att hans vara slås ut av konkurrenternas produkter. Om sålunda massdistribution är en förutsättning för märkesvarorna, är det i sin tur ett villkor för massdistributionen, att varan genom en effektiv reklam kan nå efterfrågan i allt vidare konsumentkretsar. Jämsides med den industriella och kommersiella utvecklingen mot ett överhandtagande märkesvarusystem har också en motsvarande utveckling och ökning ägt rum på reklamens område. Här spelar även märkesvarureklamen numera en mycket betydande roll. Uppenbarligen är det nödvändigt för den företagare, som nedlägger kostnader på reklam, att hans vara i reklamen kan effektivt individualiseras, särskiljas från konkurrerande företags varor av samma eller liknande slag. Härför fordras, att varan reklameras och tillhandahålles under ett bestämt individualiseringsmedel, d. v. s. varumärke, varuutstyrsel eller annat varukännetecken. Varukännetecknen och särskilt varumärkena komma härigenom att ingå som ett nödvändigt moment i den moderna ekonomiens massproduktion och massdistribution.

Varukännetecknens betydelse är emellertid ingalunda inskränkt till handeln med märkesvaror i trängre mening. De användas även för praktiskt taget alla andra varor, liksom märken i allt större omfattning begagnas för att individualisera olika tjänster som tillhandahållas i näringsverksamhet. Alldeles särskilt outhärliga ha varukännetecknen blivit i och med utbredningen av systemet med självbetjäning i detaljhandeln. Om de nu aktuella strävandena efter större gemensamma marknader leda till praktiska resultat kan detta väntas ytterligare främja utbredningen av märkesvaror och därmed öka varumärkesrättens betydelse.

Det är svårt att med siffror belysa varumärkesväsendets ekonomiska betydelse i den moderna samhällsekonomin. Denna är uppbyggd i så nära och fast förbindelse med märkessystemet, att man icke kan angiva var detta systems betydelse vidtager eller upphör. En uppgift om de samlade reklamkostnaderna i ett land under exempelvis ett år kan därför knappast giva mer än en antydning om svaret. Några siffror kunna likväl ha intresse. För år 1953 har den direkt till konsumenterna riktade reklamen, vilken förmedlats av de till de auktoriserade annonsbyråernas förening anslutna annonsbyråerna, angivits till ett värde av omkring 100 miljoner kronor¹. Enligt en uppgift skola de totala reklamkostnaderna i Sverige under nämnda år ha uppgått till 300—400 miljoner kronor², medan en senare undersökning givit

¹ Televisionen i Sverige, SOU 1954: 32, s. 110.

² Pris och prestation i handeln, SOU 1955: 16, s. 229.

vid handen att reklamkostnaderna år 1953 i själva verket motsvarade ett än högre belopp, eller 535 miljoner kronor¹.

För allmänheten, konsumenterna, tjäna varumärkena till ledning vid valet mellan olika konkurrerande varor. Genom varumärket kan köparen identifiera den speciella vara, som han har anledning tro bäst motsvarar hans särskilda behov och önskemål. I varumärket ser han ett slags garanti för att varan besitter de egenskaper eller den kvalitet han förbinder med en viss tillverkning eller vant sig att finna hos denna. Genom att märket på detta sätt kan vägleda köparen till det inköp han ur sina synpunkter med hänsyn till behov, önskemål, pris och kvalitet anser mest förmånligt, har varumärket förmåga att stimulera en verksam konkurrens mellan olika företagare. Varumärket är till följd härav den kanske mest betydelsefulla av de olika faktorer som kunna främja konkurrensen enskilda företagare emellan.

Såsom följer av det anförda blir ett väl avpassat och utbyggt varumärkesskydd av mycket stor ekonomisk och social betydelse: för näringslivet därigenom att det bevarar den goodwill som en företagare upparbetat för en av honom tillverkad eller saluförd vara och för allmänheten därigenom att den kan lita på att under märket verkligen tillhandahållas just den önskade varan och icke någon mindervärdig efterrapning eller förfalskning. Varumärkesskyddet uppbäres sålunda av både enskilda och allmänna intressen, vilka kunna sägas i allt väsentligt väl harmoniera med varandra.

¹ *Ocklind*, Reklamens kostnader, Stockholm 1957, s. 49.

Undersökning av de närmast berördas önskemål

För att få kännedom om de synpunkter och önskemål i fråga om den blivande varumärkesrätten, som kunde hysas inom näringslivet och andra berörda kretsar, beredde utredningen i november 1949 tillfälle åt ett större antal av näringslivets organisationer och intresseföreningar ävensom åt vissa offentliga organ att uttala sig. Till ledning härvid tillställdes vederbörande en promemoria, i vilken ett tjugutal olika spörsmål av aktualitet inom varumärkesrätten berördes samtidigt som vissa tänkbara alternativa lösningar av de olika problemen antydde.

Enquëten synes ha väckt ett avsevärt intresse inom näringslivet och från så gott som alla de tillfrågade organisationerna ha yttranden kommit utredningen tillhanda. Följande organisationer ha uttalat sig, nämligen samtliga rikets handelskammare utom Gotlands samt Västergötlands och norra Hallands handelskammare, Sveriges industriförbund ävensom Sveriges grafiska industriförbund, Kemisk-tekniska fabrikantförbundet, Läkemedelsindustriföreningen, Svenska bryggareföreningen, Sveriges bränneriidkareförening, Textilrådet, Konfektionsindustriföreningen, Svenska garveridikareföreningen samt Svenska choklad- och konfektyrfabrikantföreningen, Sveriges allmänna exportförening, Sveriges grossistförbund, Sveriges köpmannaförbund, Kooperativa förbundet, Sveriges hantverks- och småindustriorganisation, Jernkontoret, Sveriges lantbruksförbund, Svenska bankföreningen, Svenska försäkringsbolags riksförbund, Sveriges redareförening, Apotekaresocieteten, Svenska reklamförbundet (numera Svenska försäljnings- och reklamförbundet), Sveriges advokatsamfund, Svenska patentombudsforeningen och Svenska industriens patentingenjörers förening. Härjämte ha yttranden avgivits av Medicinalstyrelsen, Svenska farmakopékommittén och 1946 års läkemedelsutredning. Tillhoppa ha 38 organisationer eller offentliga organ uttalat sig för utredningen. Dessutom ha ett betydande antal enskilda företag och även privatpersoner inkommit med uttalanden.

I åtskilliga av svarsskrivelserna ha utredningens frågor erhållit en fyllig och genomarbetad behandling.

Under det fortsatta arbetet har utredningen ytterligare rådfört sig med vissa av ovannämnda organisationer i ett par frågor, som icke upptagits i den utsända promemorian.

I flera av de svar, som kommit utredningen tillhanda, har vederbörande framhållit, att de gjorda uttalandena icke få uppfattas som slutgiltiga ställ-

ningstaganden, då det här rör sig om frågor av delvis svårbedömbär karaktär, vilka i belysningen av senare tillkomna synpunkter slutligen kunna visa sig böra betraktas annorlunda än som skett i det avgivna svaret. Även där reservationer av nu antydd art icke gjorts, har det för utredningen framstått som fullt naturligt att de omdömen och önskemål, som uttalats i svaren, endast äro att betrakta såsom rent preliminära och på intet sätt bindande vid blivande remissutlåtande.

I flertalet av de frågor som behandlats i enquêten kan av svaren utläsas en överbäggande, ibland nästan enhällig opinion bland de tillfrågade till förmån för en bestämd lösning. Där en sådan opinion kommit till synes, har utredningen i allmänhet låtit sig vägledas av denna. I andra fall däremot har det ej varit möjligt att av svaren utläsa någon deciderad allmän uppfattning. Men även i dessa fall ha de avgivna svaren varit utredningen till nytta genom den mångsidiga belysning som i de olika svaren kastats över de föreliggande problemen.

Av det samlade enquêtematerialet kan icke utläsas några utpräglade meningssmotsättningar mellan olika industrigrenar eller mellan olika produktions- och distributionsled, något som man möjligen kunnat vänta. Önskemål om särslagstiftning beträffande varumärken för vissa slag av varor framställas sålunda icke från något industrihåll. Sådana specialbestämmelser råda dock sedan gammalt i fråga om s. k. stämplor för svenska järn- och ståleffekter (KF d. 28 nov. 1884) och ha därjämte ifrågasatts för läkemedelsmärken utav ett par av de organ för medicinsk och farmaceutisk sakkunskap som uttalat sig i enquêten. Till dessa frågor återkommer utredningen i annat sammanhang.

Någon sammanfattning av de inkomna svaren lämnas icke här, utan utredningen upptager resultatet av enquêten i samband med de olika spörsmål, till vilka svaren hänföra sig.

FÖRSLAGET TILL VARUMÄRKESLAG

Allmän motivering

I. Varumärkesrättens uppkomst

Gällande svensk rätt

Under tiden före näringsfrihetens slutliga genombrott i början av 1860-talet, då utövningen av vissa yrken var förbehållen särskilda sammanslutningar, hade i vårt land genom skrå-, hall-, fabriks- och hantverksförordningar och liknande författningar tillkommit en mängd stadganden, »som vid varjehanda äventyr påbjödo anbringande å varorna av vissa märken, huvudsakligen i ändamål att kontrollera att tillverkningen ägde rum i föreskriven ordning och att varor av mindre god beskaffenhet icke blevo till salu utbjudna»¹. Till dessa föreskrifter anslöt sig en straffbestämmelse i 1 kap. 11 § handelsbalken, vilken bestämmelse dock icke i första hand avsåg att bereda ett skydd för innehavarens rätt till sittärke utan i stället syftade till att upprätthålla kontrollsystemets effektivitet.

Övergången till näringsfrihet skedde så småningom, dock särskilt genom 1846 års fabriks- och hantverksordning samt den ännu gällande näringsfrihetsförordningen av 1864. För varumärkesrättens del skedde motsvarande systemförändring genom kungörelsen den 13 juni 1862² angående upphörande av stadgandet om vissa inhemska fabriksstillverkningars och hantverksvarors förseende med tillverkningsstämpel m. m. Här hette det bl. a., att det framdeles skulle ankomma »på fabriks- och hantverksidkare själva att, om de så för gott finna, å sina arbeten anbringa egna stämplars eller märken och dessa stämplars eller märkens utseende och beskaffenhet offentligen tillkännagiva». Genom detta stadgande fördes tyngdpunkten inom varumärkesrätten över från det offentlighetsrättsliga till det privaträttsliga planet. Fullt ut togs dock detta steg först genom tillkomsten av Vml 1884, ty enligt de straffbestämmelser som voro i kraft under den tid 1862 års kungörelse gällde — först 38 § förordningen den 7 september 1858³ om förfalskning m. m. och sedermera 22 kap. 16 § i 1864 års strafflag — lydte varumärkesintrång under allmänt åtal, vilket ansetts vara ett uttryck för den gamla kontrollsynpunkten.

Under tiden fram till Vml:s ikraftträdande den 1 januari 1885 förvärva-

¹ 1878 års betänkande s. 91 f.

² SFS 1862: 38 s. 1.

³ SFS 1858: 85.

des ensamrätten till varumärke genom märkets begagnande. Det i 1862 års kungörelse föreskrivna offentliga tillkännagivandet torde sålunda ej ha varit ett villkor för ensamrättens uppkomst¹, vilket bland annat bekräftas av föreskriften i 15 § andra stycket Vml. Här stadgas nämligen en övergångstid av sex månader efter Vml:s ikraftträdande, inom vilken den, som dessförinnan lovligen begagnat ett varumärke, ägde få detta infört i varumärkesregistret med verkan, att märket erhöll företräde framför varje annan inom sexmånaderstiden skedd registrering, som icke hade något tidigare begagnande att stödja sig på. Skulle åter flera personer ha använt märket, uppställer lagrummet en presumtion därom, att den, som först offentliggjort märket såsom sitt enligt 1862 års kungörelse, skall ha företrädesrätt till märket. Denna presumtion faller emellertid, om den andre kan visa att han varit den som ursprungligen begagnat märket.

I Vml bröt man med den tidigare rättens princip om begagnandet såsom konstitutivt för rättsförvärvet. I förarbetena² uttalade de nordiska kommitterade, att, då staten tillade en näringsidkare uteslutanderätt att begagna ett visst märke, det måste vara en berättigad fordran att såsom villkor här för uppställa märkets noggranna angivande inför en offentlig myndighet och dess kungörande till allmänhetens kännedom. Ty ett strängt fasthållande av bruket såsom bestämmande för märkesrättens uppkomst skulle lätt ha till följd, att i marknaden komme å ena sidan varumärken, vilkas innehavare, oaktat märkena icke registrerats, hade uteslutanderätt till deras begagnande, och å andra sidan märken, vilka, fastän deras innehavare i god tro sökt och utverkat sig skydds rätt, kunde när som helst utträngas av det förra slaget. En lagstiftning, som kunde giva anledning till sådan oreda och uppenbar orättvisa, kunde de kommitterade icke förorda. Med denna motivering föreslogs, att enbart registrering skulle kunna giva upphov till varumärkesrätt. Denna grundsats vore enligt de kommitterades mening ägnad att medföra »enkelhet och reda inom affärsvärlden». Detta blev också Vml:s ursprungliga ståndpunkt. Om man bortser från att straffbestämmelsen i 22 kap. 16 § strafflagen icke upphävdes förrän 1890³ samt från övergångsbestämmelserna i 15 § Vml, kunde uteslutanderätt att begagna särskilt varumärke sålunda endast förvärfvas genom registrering.

Denna stränga registreringsprincip har efter hand kommit att uppmjukas. Från början tillät Vml registrering endast av figurmärken. Redan 1897 ändrades dock bl. a. 4 §⁴, varigenom det blev möjligt att registrera även ord, som kunde anses såsom en för vissa varuslag »särskilt uppfunnen benämning». Enligt en övergångsbestämmelse togs därvid hänsyn till ordmärken, som lovligen brukats före lagändringen, efter i huvudsak samma princip

¹ 1882 års betänkande, s. 43 f.; en annan uppfattning uttalades dock i 1878 års betänkande, s. 93.

² 1882 års betänkande, s. 19.

³ SFS 1890: 33.

⁴ SFS 1897: 14.

som är uttalad i 15 § andra stycket. Detsamma var förhållandet, då vissa svenska föreningar 1918 tillerkändes rätt att registrera föreningsmärken¹.

Vid konferensen i Haag 1925 infördes i Pariskonventionen en ny artikel, 6 bis, enligt vilken unionsländerna förpliktades att taga viss hänsyn till notoriskt kända märken (*marques notoirement connues*), d. v. s. vad som i Sverige redan tidigare kallats inarbetade märken². I korthet kan bestämmelsen sägas påfordra, att registrering för annan än inarbetaren av ett sådant märke eller en efterbildning därav skall vägras eller förklaras ogiltig. Ehuru detta icke är uttryckligen sagt i artikeln avser denna först och främst oregistrerade märken. För att bringa den svenska lagstiftningen i överensstämmelse med de krav, som den i Haag antagna konventionstexten ställde, infördes 1934 i 4 § Vml ett nytt mom. 6, enligt vilket varumärke ej får registreras »om det är helt och hållet likt eller lätt kan förväxlas med märke, som redan är här i riket för annan inarbetat såsom i handeln gällande varukännetecken»³. Registreringshindret är tillämpligt endast såframt bägge märkena gälla varor av samma eller liknande slag. I förarbetena⁴ uttalades, att det torde vara tydligt, att registreringsmyndigheten endast jämförelsevis sällan kunde komma att finna sådan utredning föreliggande, att ansökan borde avslås enligt det förevarande stadgandet. Skulle emellertid registrering efter lagens ikraftträdande komma att beviljas trots det nya registreringshindret, kan talan om upphävande av registreringen föras vid domstol enligt 10 § andra stycket Vml. Genom berörda lagändring bereddes sålunda åt innehavaren av ett inarbetat, oregistrerat varumärke det skyddet, att registrering för annan av samma eller ett eljest förväxlingsbart märke skall vägras och, om registrering likväl beviljats, den kan upphävas på talan av inarbetaren. Någon rätt för inarbetaren att inskrida mot annan, som *använder* det oregistrerade, inarbetade märket, gav däremot ej 1934 års lagändring.

Då det nu berörda begränsade skyddet för oregistrerade märken 1934 intogs i Vml innebar detta, att en redan tidigare i rättstillämpningen fastslagen praxis utvecklades och lagfästes. Under senare delen av 1920-talet hade nämligen i rättstillämpningen⁵ viss hänsyn tagits till inarbetat, oregistrerat ordmärke. Härvid hade fastslagits, att om vid den tidpunkt då någon erhåller registrering av ett ordmärke⁶ för vissa varuslag, detta ord redan är inom handeln här i riket med sådana varor allmänt känt och

¹ SFS 1918: 136. Däremot togs ej hänsyn till tidigare begagnande då motsvarande rätt 1916 infördes för utländska föreningar, SFS 1916: 441 och 1914: 154.

² *Eberstein*, Några synpunkter om ordskydd enligt svensk varumärkesrätt, Tfr 1910 s. 421 not 29.

³ SFS 1934: 62 och 64, jfr även SOU 1932: 32 s. 31 ff., prop. 1934: 4 s. 40 ff.

⁴ SOU 1932: 32 s. 38, prop. 1934: 4 s. 43.

⁵ Se NJA 1929 s. 44 TENAX-TENGOR, NIR 1932 s. 68 = NJA 1932 A 575 WILCO.

⁶ I de senare rättsfallen NIR 1936 s. 182 = NJA 1936 A 345 HAIRLUX-HAIRLOK och NJA 1951 s. 347 = NIR 1952 s. 68 G-S FLEXO, vilka båda avsågo registreringar tillkomna före 1934 års lagändring, har ifrågasvarande rättstillämpning kommit att få betydelse även för sammansatta ord- och figurmärken.

använt såsom annans särskilda benämning för varor av samma slag, den förre icke kan göra anspråk på varumärkesrätt till detta ord såsom en för sagda varor särskilt uppfunnen benämning¹.

Sedan 1934 har någon ytterligare förstärkning av inarbetandeskyddet ej tillkommit i Vml. Däremot har, såsom inledningsvis berörts, en bestämelse av stor betydelse i detta sammanhang år 1942 införts i Ikl. I denna lag intogs därvid såsom en helt ny 9 § ett stadgande om straff och skadestånd vid illojal användning av kännetecken. Detta lagrum är tillämpligt, där någon i utövning av näringsverksamhet använder, förutom vissa andra kännetecken, även varumärke, som lätt kan förväxlas med förut här i riket inarbetat kännetecken för annans näringsverksamhet eller däri utbjudna varor eller prestationer, där märket användes med uppsåt att framkalla sådan förväxling. Genom 1942 års lagstiftning har det således blivit möjligt att genom inarbetning inom riket av ett varumärke — utan registrering — vinna viss ensamrätt till märket, låt vara att denna rätt är begränsad och av en annan valör än ensamrätt, vunnen genom registrering. Begränsningen jämförd med ensamrätt på grund av registrering består framför allt däri, att intrångshandling endast kan åtkommas, då den begåtts med det kvalificerade uppsåtet att framkalla förväxling². Å andra sidan kan enligt 9 § Ikl skydd tillkomma även varumärke, som icke uppfyller Vml:s fordringar för att vara registrerbart, t. ex. i fråga om särskiljningsförmåga, såvida det likväl visat sig möjligt att inarbeta märket såsom kännetecken. Vid det ifrågavarande lagrummets tillblivelse framfördes vissa betänkligheter med hänsyn till att dittillsvarande lagstiftning huvudsakligen byggde på registrering, medan det föreslagna stadgandet baserade skyddet på inarbetande³. Men stadgandet ansågs innebära en åtgärd i den riktning som utmärkt utvecklingen under närmast föregående tid och som finge anses vägledande för framtiden. I flera fall hade också vid lagstiftningsärendets behandling understrukits, att den föreslagna lagstiftningen borde betraktas endast som ett första steg på vägen till ett mera fullständigt skydd mot förväxling⁴.

Om man således finner att enligt gällande rätt förvärv av ensamrätt till varumärke i egentlig mening, eller vad Vml i 1 § kallar särskilt varumärke, kan ske dels genom registrering och dels — ehuru här en något annan rätt erhålles — genom inarbetning, är förhållandet helt olika i fråga om de s. k. naturliga varubeteckningarna. Dessa, som finnas angivna i nyssnämnda lagrum, utgöra näringsidkares namn, hans firma och namnet å honom tillhörig fast egendom. Dessa beteckningar åtnjuta varumärkesskydd utan

¹ Jfr SOU 1932: 32 s. 33, prop. 1934: 4 s. 42 och 44.

² I rättspraxis har dock icke ställts alltför stränga krav på bevisningen i fråga om uppsåtet jfr NJA 1950 s. 365 = NIR 1950 s. 206 KOSTA och NIR 1956 s. 44 = NJA 1956 C 123 DJUNGELOLJA.

³ Prop. 1942: 257 s. 16.

⁴ Prop. 1942: 257 s. 7 och 16 (jfr även Justitiedepartementets promemorior 1942: 1, bilaga till nämnda proposition, s. 18).

registrering enligt Vml och oberoende av inarbetning. För skyddet är det tillräckligt att vederbörande är bärare av namnet, innehavare av firman eller ägare av fastigheten. Härvid märkes, att en giltig firmarätt för sin uppkomst ej nödvändigtvis förutsätter registrering i handelsregister eller annat firmaregister¹. Däremot är det alltjämt tveksamt i vad mån intrångsskyddet för naturlig varubeteckning kan göras gällande i andra fall än där innehavaren faktiskt använder beteckningen i fråga såsom kännetecken för sina varor². Eftersom skydd åtnjutes utan varumärkesregistrering, har därjämte hos patentverket den praxis utformats, att registrering av något som framträder enbart som svenskt personnamn eller som firma regelmässigt vägras, även där innehavaren själv är den sökande. Någon fast motsvarande praxis i fråga om fastighetsnamn kan däremot knappast sägas föreligga.

Bortsett från den varumärkesrätt som gäller till de naturliga varubeteckningarna medför enligt gällande svensk rätt själva antagandet eller första ibruktagandet av ett varukännetecken icke någon ensamrätt till detta.

Rätten i övriga nordiska länder

I Danmark gäller, att varumärkesrätt i första hand förvärfvas genom registrering. Vid sidan härav har emellertid användningen av ett varumärke tillerkänts betydelse i åtskilliga avseenden. Liksom i Sverige stadgas i varumärkeslagen registreringshinder för märke, vilket kan förväxlas med annans varumärke, som blivit inarbetat i landet såsom beteckning för varor av samma eller liknande slag. Har sådant märke likväl registrerats, kan registreringen upphävas av domstol, såframt talan härom väckes inom en preklusionstid av fem år från registreringsdagen. Preklusion inträder dock ej om registreringshavaren varit i ond tro vid registrerstillfället, d. v. s. då kände till eller borde ha känt till sin bristande rätt till märket. Men även den, som endast tagit i bruk ett märke, äger rätt att föra sådan talan, där märket eller en efterbildning därav senare registrerats för någon annan. Denna rätt är oberoende av om ibruktagandet skett i Danmark eller utomlands, och, om talan anställes före preklusionstidens utgång, är det utan betydelse om registreringshavaren varit i god tro eller ej. Men sedan preklusionstiden gått till ända, må talan endast föras, där registreringshavaren vid registreringens tillkomst kände till eller borde ha känt till sin bristande rätt till märket. Varumärkeslagens intrångsregler kunna, liksom i Sverige, endast åberopas till förmån för registrerade varumärken. Men på samma sätt som hos oss är visst intrångsskydd för oregistrerade märken stadgat i

¹ *Eberstein*, Immateriellt rättsskydd, Stockholm 1927, s. 113 f., och Om skydd för individualiteten, Stockholm 1940, s. 128 f.

² Jfr NJA 1946 s. 767 = NIR 1947 s. 135 SKIDFRÅMJEDET samt *Eberstein*, En milstolpe i svensk namnrätt, Festskrift tillägnad Birger Ekeberg, Stockholm 1950, s. 135 ff. (även i NIR 1950 s. 153 ff.) och *Ljungman*, Svensk rättspraxis, Namn-, firma- och varumärkesrätt, SvJT 1952 s. 824 f.

konkurrenslagstiftningen. I en lag av 1924 »med bestämmelser mod uretmæssig konkurrence og varebetegnelse» stadgas bl. a. förbud mot att i förvärvssyfte använda namn, firma, affärskännetecken eller liknande på sådant sätt, att det är ägnat att medföra förväxling med annans behörigen använda beteckning. Stadgandet avser icke endast inarbetade kännetecken; även sådana, som blott tagits i bruk, ha i praxis tillerkänts detta förväxlingskydd. Vid uppsåtlig överträdelse av bestämmelsen stadgas straff. I övriga fall kan blott följa domstolsförbud och skadestånd.

Enligt den i Finland gällande varumärkesförordningen grundas varumärkes rättsskydd i första hand på registrering. Den finska varumärkesrätten giver emellertid — efter lagändring 1953 — en inarbetare i stort sett samma rättsställning som vårt eget lands Vml. Enligt den finska varumärkesförordningen må varumärke sålunda icke registreras, om enahanda varumärke eller ett därmed förväxlingsbart märke, då registrering sökes, är allmänt känt i landet såsom ett av annan använt särskilt märke för ifrågavarande varuslag. Har varumärket likväl blivit registrerat, må inarbetaren vid domstol föra talan om registreringens upphävande. Någon preklusionstid för anställande av sådan talan är icke uppställd. Den omständigheten, att ett märke tagits i bruk utan att ha blivit inarbetat, medför icke hinder för annan att registrera ett förväxlingsbart märke, även om denne känt till det tidigare ibruktagandet. Däremot är det tveksamt om den, som i ett sådant fall erhållit registrering, kan inskrida mot den tidigare ibruktagaren och åberopa registreringen¹. Enligt varumärkesförordningen kan innehavaren av registrerat varumärke ingripa mot införsel till landet av varor som obehörigen äro försedda med hans märke. Dylig befogenhet tillkommer ej den, vars varumärke icke registrerats. I övrigt saknar förordningen bestämmelser om sanktioner vid varumärkesintrång. I stället stadgas härom i strafflagen 36 kap. 13 §. Här göres emellertid icke skillnad mellan registrerat och oregistrerat varumärke. Men om den, som olovligen begagnar annans oregistrerade märke, själv fått detta registrerat, kan hans begagnande av märket icke innebära en straffbar handling².

Även den norska varumärkeslagen sätter registreringen främst såsom grundare av ensamrätten till varumärke. Är ett visst märke inarbetat, må förväxlingsbart varumärke ej registreras för annan än inarbetaren, och sker registrering trots detta, kan den senare föra talan inför domstol om bättre rätt till märket (*frakjennelse*). Sådan talan må även föras av den som blott tagit ett märke i bruk, såvida annan, som därpå sökt registrering av märket, haft vetskap om den tidigare användningen. För anställande av talan om bättre rätt till registrerat varumärke gäller en preklusionstid om tre år från registreringen, utom i fall där denna sökts i ond tro. I olikhet

¹ Hakulinen, s. 33.

² Hakulinen, s. 26.

mot vad förhållandet är i övriga nordiska länder, innehåller i Norge själva varumärkeslagen intrångsbestämmelser beträffande både registrerade varumärken och sådana som endast inarbetats. I stort sett är intrångsskyddet av samma styrka för de bägge grupperna. Dock kan frihetsstraff ej följa vid intrång i rätten till inarbetat, oregistrerat märke, liksom ej heller skadestånd i dylikt fall utgår annat än vid uppsåtligt intrång. En mera väsentlig skillnad ligger emellertid däri, att en registrering giver rätt att ingripa, även där någon konkret förväxlingsrisk icke föreligger, medan en inarbetare däremot kan påtala intrång endast om därav framkallas en verklig förväxlingsfara¹. För oregistrerat märke, som blott tagits i bruk men ej inarbetats, finnes ej något intrångsskydd i varumärkeslagen, men i den mån annans brukande av dylikt märke är att anse som otillbörligt enligt god affärssed torde förbudstalan kunna föras för den förste ibruktagarens räkning med stöd av gällande generalklausul mot illojal konkurrens.

I motsats till vad fallet är i svensk varumärkeslagstiftning gäller i alla de övriga nordiska länderna, att användningen av ett visst märke eller inarbetningen därav kan göra detsamma registrerbart, även där det eljest skulle ansetts sakna erforderlig särskiljningsförmåga. Till denna fråga återkommer utredningen i annat sammanhang. Vidare kan den i de övriga nordiska ländernas konkurrenslagstiftning intagna s. k. generalklausulen mot konkurrenshandlingar, som strida mot god affärssed, i enstaka fall komma att utfylla varumärkesrättens uttryckliga bestämmelser².

Annan främmande rätt

I den tyska varumärkesrätten behandlas skyddet av både de registrerade och de oregistrerade varumärkena i själva varumärkeslagen. Om ock den ursprungliga tyska rättsens mycket starka accentuerande av registreringens rättsskapande betydelse genom utvecklingen kommit att modifieras, är registreringen alltjämt på ett tydligt sätt placerad i främsta rummet vid förvärvet av varumärkesrätt. De inarbetade varumärkena äro i lagen sammanförda med diverse andra kännetecken, samtliga betecknade som utstyrsel (*Ausstattung*). Påföljderna av intrång äro i stort sett desamma, vare sig intrånget avsett rätten till registrerat varumärke eller till oregistrerat, inarbetat kännetecken. I båda fallen kunna följa domstolsförbud mot fortsatt användning, skadestånd, där intrånget gjorts med uppsåt eller av oaktsamhet, samt straff där det skett uppsåtligen. Dock kan längre frihetsstraff än eljest följa vid intrång i rätten till registrerat märke. En bestämmelse i den tyska lagen mot illojal konkurrens (§ 16) riktar sig mot framkallande av förväxling genom användande av affärskännetecken,

¹ *Knoph*, s. 452 f.

² *Andreasen*, s. 178 ff., *Hakulinen*, s. 33, *Thommessen*, Den norske »generalklausul» i praksis, NIR 1948 s. 17 f., *Knoph*, s. 543 ff.

men enligt ett uttryckligt stadgande är bestämmelsen ej tillämplig i fråga om varumärken och utstyrsel¹.

I engelsk och amerikansk rätt är det varumärkesrättsliga skyddet mot intrång (*infringement*) förbehållet de registrerade märkena. Sådan talan medför åtskilliga processuella fördelar, i Förenta Staterna bl. a. tillgång till de federala domstolarna. Men oberoende av registrering kan en märkeshavare med stöd av sedvanerätten ingripa med förbuds- och skadeståndstalan, om annan begagnar hans märke eller en efterbildning därav, varigenom varorna få sken av att vara utgångna från märkeshavarens rörelse (*action for passing off*). Den anglosaxiska rätten känner ej inarbetningsbegreppet. Det oaktat torde det, i varje fall i Storbritannien, vara en förutsättning för skydd emot *passing off*, att märket i fråga blivit känt såsom kärandens kännetecken². Men även i amerikansk rätt fordras mer än att märket blott och bart antagits; viss användning måste ha följt på antagandet innan någon rätt till märket anses ha uppkommit³. I båda länderna gäller, att om varumärke registrerats oaktat annan genom användning förvärvat rätt till samma eller liknande märke, registreringen kan upphävas, om talan härom föres före utgången av stadgad preklusionstid, vilken i Storbritannien är bestämd till sju och i Förenta Staterna till fem år⁴. Påföljden av ingrepp i varumärkesrätt är i bägge länderna domstolsförbud och skadestånd. I amerikansk rätt gäller emellertid särskilt förmånliga skadeståndsregler för innehavaren av registrerat varumärke, vilken sålunda må tillerkännas ersättning med ett belopp motsvarande den tredubbla bevisade skadan⁵. I den engelska rätten göres i detta avseende ej skillnad mellan registrerade och oregistrerade märken⁶. En betydelsefull förmån för registreringshavaren giver den amerikanska varumärkesrätten genom en bestämmelse av innebörd, att registrering medför att innehavarens anspråk på rätt till märket skall anses ha kommit till tredje mans kännedom (*constructive notice*)⁷. Denne äger sålunda icke åberopa sin okunnighet om registreringen.

Utmärkande för avvägningen inom engelsk och amerikansk varumärkesrätt av förhållandet mellan registrerade och oregistrerade varumärken kan sägas vara, att registreringen omedelbart medför en presumtion *prima facie* om rätt till varumärket, vilken presumtion kan motbevisas av den som tidigare använt samma eller liknande märke. Sedan preklusionstiden gått till ända tillåtes i princip icke någon sådan motbevisning, utan märkes-

¹ *Andreasen*, s. 73, påpekar att detta stadgande i vissa rättsavgöranden åsidosatts. Praxis synes dock vara vacklande. Jfr även *Reimer*, s. 489, som anför senare avgörande av Reichsgericht och doktrinuttalanden i motsatt riktning. Denna mera författningstroga tolkning anser Reimer vara att föredraga.

² *Kerly*, s. 250 f.

³ *Callmann*, s. 1182 f.

⁴ Sec. 13 i den brittiska lagen och sec. 15 i den amerikanska.

⁵ Lanham Act sec. 35.

⁶ *Kerly*, s. 480.

⁷ Sec. 22.

rätten blir då — utom i vissa särskilda undantagssituationer — bestående oberoende av annans tidigare användning av märket. Härjämte medför registreringen betydelsefulla processuella fördelar framför den blotta användningen.

Enligt fransk rätt uppstår skyddet för varumärke genom dettas ibruktagande och användande i den allmänna handeln (*usage public*)¹. Den förste ibruktagaren äger sålunda ingripa mot envar annan, som sedermera använder märket, vare sig den senare anmält det till varumärkesregistret eller icke. Någon preklusionstid, efter vars utgång den, som anmält ett märke i registret, är fredad för talan från en tidigare ibruktagare, finnes icke stadgad, ehuru även i Frankrike registreringen medför en presumption om rätt till märket². I andra hand kan emellertid anmälan av ett varumärke till varumärkesregistret medföra ensamrätt till märket, nämligen gentemot annan som därefter tager märket i bruk eller anmäler det till registret. I sådana fall likställes den första anmälan till registret med besittningstagande genom användning³. Den rätt som på detta vis följer av anmälan är därför icke beroende av att det anmälda märket toges i bruk och användes. Vidare medför anmälan till registret att intrång i märkesrätten blir en straffbar handling (*contrefaçon*) enligt bestämmelserna i 1857 års franska varumärkeslag, medan å andra sidan skyddet av oregistrerade märken är beroende av den allmänna skadeståndsrättsliga bestämmelsen i artikel 1382 av *Code civil*, vilken ligger till grund för det genom domstolspraxis utvecklade regelsystemet rörande illojal konkurrens. Anmälan till varumärkesregistret får härigenom betydelse i processuellt och straffrättsligt avseende för varumärkesskyddet. I nära samband med grundsatsen om förvärv av varumärkesrätt genom märkets användning står det förhållandet, att ett anmält varumärke införes i varumärkesregistret utan föregående materiell prövning.

Förslaget

Det är numera en allmänt vedertagen uppfattning, att varumärkesrätten utgör en del av det mera vidsträckta regelsystem, som uppställts mot den illojala konkurrensen. I och för sig kunde det därför synas riktigt att infoga varumärkesrättens regler i den egentliga konkurrenslagstiftningen. De olika frågor, som sammanhånga med rätten till varukännetecken och som för sin reglering fordra bestämmelser i lag, äro emellertid så många och så omfattande, att det måste anses mindre praktiskt att behandla dem tillsammans med övriga bestämmelser mot illojal konkurrens. Varumärkesrätten bör följaktligen liksom hittills upptagas i en särskild varumärkeslag vid sidan av konkurrenslagstiftningen i övrigt.

¹ *Roubier II*, s. 517 ff.

² A.a. s. 612.

³ A.a. s. 614.

Utredningen har i samband med nu berörda fråga övervägt, huruvida den nuvarande ordningen, enligt vilken varumärkeslagen i främsta rummet endast avser skyddet av registrerade märken, medan icke registrerade känneteckens skydd huvudsakligen beror av reglerna i konkurrenslagstiftningen, borde bibehållas eller om en annan systematisk norm vore att föredraga. En uppdelning av de varumärkesrättsliga reglerna mellan den egentliga varumärkeslagstiftningen å ena sidan och konkurrensrätten å den andra är utomlands — såsom i viss mån torde framgå av ovanstående redogörelse för främmande rätt — ingalunda ovanlig. Det skydd för oregistrerade kännetecken, som 1942 infördes i vårt land genom 9 § Ikl, har dock i allmänhet ansetts som ett provisorium, avsett att avhjälpa de mest påfallande olägenheterna med Vml:s tämligen stränga fasthållande vid registreringen såsom rättsgrundande omständighet. Då varumärkesrätten nu är föremål för en fullständig revision, har det för utredningen tett sig önskvärt att såvitt möjligt samla alla rättsregler av mera typiskt varumärkesrättsligt innehåll — vare sig dessa avse registrerade varumärken eller andra varukännetecken — i en enda varumärkeslag. Än mer naturligt ter sig detta, då utredningen, såsom framgår av det följande, förordar att registrering och inarbetning skola vara i princip likvärdiga grunder för förvärvet av varumärkesrätt.

Från nu angivna norm har endast såtillvida gjorts ett avsteg, som särreglerna om s. k. kollektivmärken, vilka i och för sig väl kunnat beredas plats såsom ett särskilt kapitel i samma lag, utbrutits till en egen författning. Detta har skett på hemställan från dansk och norsk sida för att vinna nordisk enhetlighet i systematiken.

Utredningen har härefter haft att avväga vilket varumärkesskydd som bör kunna vinnas genom enbart användningen av ettärke och huru detta skydd bör förhålla sig till varumärkesrätt erhållen genom registrering.

För ställningstagandet härutinnan har utredningen kunnat hämta viss ledning i yttranden från näringslivets företrädare m. fl. inkomna i anledning av den gjorda enquëten.

Av de inkomna enquêtesvaren kan utläsas en enhällig opinion för att bibehålla registreringen såsom grundläggande för uppkomsten av varumärkesrätt. För utredningen ter det sig också uppenbart, att man bör vidbliva systemet med registrering såsom en primär rättsgrundande omständighet.

Registreringen torde i allmänhet vara det för näringsidkaren mest praktiska medlet för förvärv av varumärkesrätt. Genom den offentliga registreringsakten, föregången av registreringsmyndighetens prövning, erhåller denne en varumärkesrätt, som är noga preciserad med avseende på föremål, omfattning och tidpunkt för ensamrättens uppkomst. I fall av konflikt kan en dylik rätt på enkelt sätt styrkas genom förebringande av ett

av myndigheten utfärdat registreringsbevis, medan varje annan utredning om tillvaron av ensamrätten i princip blir överflödig.

Härtill kommer, att själva varumärkesregistret bör kunna tjäna till ledning, då en företagare, vid valet av nya varumärken, önskar förvissa sig om, att han icke träder annans rätt för nära. Även på annat sätt kan registret vara till nytta, t. ex. då någon behöver upplysning om vem som är innehavare av visst märke.

För att varumärkesregistret helt skall fylla sitt ändamål, är det ett önskemål, att samtliga varumärken, som äro i bruk på lojalt sätt, även äro intagna i registret. Det torde emellertid vara svårt att vinna detta mål, vilket bestyrkes av erfarenheten från Vml:s giltighetstid. Ty trots att lagstiftningen till en början alls icke skyddade oregistrerade varumärken och sedermera endast givit sådana ett begränsat skydd, har likväl ett stort antal märken förblivit oregistrerade, oaktat många av dem säkerligen skulle kunnat registreras¹.

I utredningens enquête ställdes frågan om inarbetat märke borde åtnjuta samma skydd mot intrång som registrerat. Trots frågans tillspetsade form har den besvarats i stort sett jakande av omkring hälften av de hörda organisationerna. Särskilt har framhållits, att ju mer ett märke blivit använt desto större värde representerar det samt att det därför kan anses naturligt att betrakta inarbetandet som grunden till märkesrätten. Även av dem, som ställt sig avvisande eller tveksamma inför ett jämställt skydd, har i flera fall uttalats önskemål om eller förståelse för en förstärkning av de inarbetade varumärkenas rättsställning.

I åtskilliga av de sistnämnda svaren framföres dock farhågan, att en förstärkning av de oregistrerade varumärkenas skydd kunde verka avtrubbande på benägenheten att söka registrering, vilket i sin tur skulle kunna medföra att varumärkesregistret förlorade i värde. I något fall har även uttalats, att den näringsidkare, som underlåter att söka registrering, borde få taga konsekvenserna härav i form av sämre rättsskydd.

Efter noggrant övervägande av de skäl, som tala för och emot ett jämställande av oregistrerade, inarbetade varumärken med de registrerade, har utredningen likväl ansett det riktigast att uppställa registrering och inarbetning såsom i *princip* likvärdiga grunder för förvärv av varumärkesrätt. Härom har ock nåtts full enighet med de andra nordiska länderna. I det danska förslaget har man till och med gått ett steg vidare, då man i detta — i viss överensstämmelse med vad som redan nu gäller i Danmark — låter redan ibruktaget inom landet, utan inarbetning, medföra positiv ensamrätt till varumärke.

I stort sett innebär utredningens förslag, att reglerna om skydd för inarbetade varukännetecken överföras till varumärkeslagen och samman-

¹ Jfr t. ex. NIR 1951 s. 141 BASSICK.

föras med motsvarande regler beträffande registrerade varumärken. De inarbetade kännetecknen bli dock icke i allo likställda med de registrerade, utan den rätt som följer av registrering blir enligt förslaget, såsom nedan närmare preciseras, i vissa avseenden starkare.

I förhållande till de steg, som redan tagits för åstadkommande av skydd för oregistrerade kännetecken, är den utvidgning av skyddet som nu föreslås av jämförelsevis ringa betydelse. Innebörden i förslaget är nämligen endast, att det sanktionssystem, som ställes till märkeshavarens förfogande vid intrång, är detsamma vare sig det är fråga om ett registrerat märke eller ett oregistrerat, inarbetat sådant. I båda fallen kan således följa straff, skadestånd samt förordnande om utplånande av det obehörigen använda märket och liknande åtgärd till förekommande av fortsatt missbruk. I och för sig vore en differentiering av sanktionerna, såsom enligt gällande norska varumärkeslag, tänkbar. En sådan differentiering medför dock mera invecklade regler men torde å andra sidan sakna nämnvärt inflytande såsom medel att stärka registreringsviljan. I visst avseende innebär förslaget en inskränkning av inarbetaren för närvarande tillkommande rätt, nämligen såtillvida som han enligt förslaget i regel kan få dom på hävande av senare beviljad registrering, endast såframt han anställer talan härom inom fem år från det registreringen beviljades. Enligt gällande rätt kan sådan ogiltighetstalan väckas utan tidsbegränsning. Här har sålunda registreringsskyddet stärkts på inarbetningsskyddets bekostnad. Utredningen återkommer i det följande till nu berörda preklusionsregel.

Det är givetvis svårt att bedöma huruvida eller i vilken utsträckning ett förbättrat skydd för oregistrerade varumärken i realiteten försvagar näringsidkarnas benägenhet att söka registrering av sina märken. Det finnes emellertid icke något belägg för, att det redan införda skyddet haft till följd att proportionen av registrerade varumärken sjunkit i förhållande till i bruk varande oregistrerade märken. Om något alls får utläsas av det under senare år väsentligt ökade antalet registreringsansökningar¹, pekar detta snarast i den riktningen, att kännedomen om registreringssystemet och dess fördelar samt om värdet av ett effektivt skydd för utnyttjade varumärken vunnit ökad spridning inom näringslivet. Å andra sidan är det alltså otvivelaktigt så, att ett betydande antal i bruk varande varumärken icke äro eller ens sökts registrerade. Erfarenheten giver vidare vid handen, att bland de näringsidkare, som underlåta att söka registrering, befinna sig även större företag.

Såsom angivits är det numera allmänt erkänt, att varumärkesrätten blott utgör en del av det vidare skyddet emot illojala konkurrenshandlingar. Den som söker utnyttja en konkurrents goodwill genom att begagna hans varumärke eller en efterbildning därav handlar illojalt. Men vare sig mär-

¹ Se härom *bilaga 5*.

ket är registrerat eller ej, är det väsentligen det renommé det vunnit genom användning och inarbetning som utgör det värde, mot vilket ingreppet riktar sig. Det är också främst de varumärken, vilka genom inarbetning nått ett mera betydande goodwillvärde, som bli utsatta för varumärkesintrång. Från den enskilde märkeshavarens synpunkt låter det måhända säga sig, att han får stå konsekvensen av sin uraktlåtenhet att söka registrering. Mot bakgrunden av det nyss sagda torde det dock vara klart, att det ur mera allmänna synpunkter icke kan godtagas att göra påföljderna i någon avsevärdare grad lindrigare, där intrånget riktar sig mot oregistrerat märke, som blivit inarbetat såsom annans kännetecken, än då det rör sig om ett registrerat märke.

Icke alla varukännetecken äro enligt förslaget registrerbara. Från registrerbarhet äro sålunda undantagna slogans, säregen lay-out, utstyrsel av affärsvagnar, affärslokaler och anställd personal ävensom samtliga kännetecken som äro avsedda att uppfattas med andra sinnen än synsinnet. Att dessa undantagits beror väsentligen på att de rent tekniskt icke lämpa sig för registrering och den därmed förenade förprovningen, däremot icke på att de i och för sig skulle vara mindre skyddsvärdiga än egentliga varumärken. Då de undantagits från registrering måste deras skydd i stället bli beroende av inarbetningen, vilken har förmågan att skilja ut det skyddsvärdiga från det som ej kan vara föremål för ensamrätt som kännetecken. Härvid är det ett önskemål, att sådant som — ehuru av tekniska skäl oregistrerbart — genom inarbetning tagit åt sig känneteckenskaraktär erhåller ett med registrerade varumärken såvitt möjligt likartat skydd.

För att ett oregistrerat kännetecken skall åtnjuta samma rättsskydd — åtminstone formellt — som ett registrerat varumärke, skall det enligt förslaget vara inarbetat. Vad detta krav närmare innebär utvecklas i motiven till 2 § i förslaget. Redan i detta sammanhang må emellertid framhållas, att kraven härutinnan framdeles — liksom hittills — måste ställas höga. Märket skall sålunda vara allmänt känt här i riket inom den krets till vilken det riktar sig (*omsättningskretsen*). Först då det blivit så känt, har det fått ett värde av den storlek, att intrång medför ett tillgodogörande för motparten av en upparbetad goodwill, och först i detta läge kan det vara berättigat att kringgärda märket med ett fullständigt varumärkesskydd. Dessförinnan innebära intrånghandlingar mot detsamma knappast någon tillägnelse av goodwill, om ock visst skydd, såsom nedan beröres, av andra skäl kan böra tillkomma märket.

Men även om man, såsom skett i förslaget, formellt jämställer den rätt, som uppkommer genom registrering, med den som förvärfvas genom inarbetning, måste alltid rent praktiskt sett registreringshavaren komma i ett gynnsammare läge. Den, som i ett konfliktfall kan stödja sig på en registrering av rättsgrundande natur, blir därmed befriad från att förebbringa annan utredning om ensamrättens uppkomst, föremål och omfattning än som kan

ske genom företeendet av ett registreringsbevis. Den som endast litar på inarbetning, å andra sidan, måste förebringa tillräcklig utredning härom. Han måste sålunda övertyga domstolen om, att hans användning av märket verkligen medfört inarbetning, och i allmänhet även föra bevisning om den tidpunkt då inarbetningen fullbordats. För inarbetaren måste det följaktligen ofta nog te sig något ovisst, om han alls har någon ensamrätt till märket ifråga liksom om rätten med hänsyn till tiden för dess uppkomst kan göras gällande mot svaranden i det speciella fallet. Denna olikhet mellan registrerade och oregistrerade varumärken ligger i sakens natur.

Av själva rättsförhållandets natur följer vidare, att inarbetsrätten för sin fortvaro är beroende av att märket kontinuerligt är i bruk eller eljest kvarhålles i omsättningskretsens medvetande. Så snart märket icke längre är så allmänt känt inom denna krets, att det är att anse som inarbetat, kan självfallet någon på inarbetning grundad ensamrätt icke vidare göras gällande. Såsom närmare utvecklas i annat sammanhang, anser utredningen däremot icke, att fortlöpande användning av ett registrerat varumärke för närvarande bör uppställas som ett krav för ensamrättens fortsatta bestånd.

En annan olikhet till de registrerade märkenas favör ligger däri, att registreringsmyndigheten kan sägas övertaga en del av den börda, som eljest skulle falla på märkeshavaren, nämligen den att bevaka att icke andra näringsidkare träda hans rätt för nära. Detta sker genom den likhetsgranskning av nyanmälda märken gentemot tidigare registreringar, som det åligger registreringsmyndigheten att utföra. Visserligen sträcker sig denna skyldighet enligt gällande rätt såväl som enligt förslaget jämväl till uttrönande, såvitt möjligt, av förefintligheten utav tidigare genom inarbetning uppkommen rätt till förväxlingsbara märken. Såsom uttalades redan 1934 i samband med införande av 4 § 6) Vml¹, kan det dock icke fordras, att patent- och registreringsverket skall anställa vidlyftiga undersökningar till uttrönande av frågan om visst märke är att anse som inarbetat, liksom det även är tydligt att verket endast jämförelsevis sällan kan finna sådan utredning föreligga, att en ansökan bör avslås av denna anledning. Dessa uttalanden behålla i stort sett sin giltighet även på det nu framlagda förslaget, om ock inarbetarens ställning i här berörda avseende i realiteten stärkes genom det uppbudsförfarande vid behandlingen av registreringsansökningar som utredningen förordar.

Vid antagandet av nytt varumärke torde det vara brukligt att man försöker uttröna, att märket icke kolliderar med annans i varumärkesregistret intagna varumärke. Den näringsidkare, som låtit införa sitt märke i registret, löper följaktligen mindre risk än den som ej sökt registrering, att annan i god tro antager ett snarlikt varumärke.

Genom vissa legala regler kan registreringshavarens ställning ytterligare stärkas och registreringsinstitutet som sådant göras mera lockande. Härvid

¹ Prop. 1934: 4 s. 42 f., jfr även s. 45.

kommer främst i fråga införandet av en preklusionsregel till förmån för innehavaren av registrerat varumärke. Sådan preklusionsregel, som numera gäller flestades i utländsk varumärkesrätt, innebär, såsom även torde framgå av den ovan lämnade redogörelsen för främmande rätt, att den som vill göra gällande, att en beviljad registrering kränker hans bättre rätt till samma eller liknande varumärke, har att väcka talan härom inom viss fastställd tid, preklusionsfristen, vid äventyr att hans talan eljest icke kan bifallas eller upptagas till prövning. Såsom redan angivits innehåller förslaget (8 §) en regel om preklusion av rätten att klandra meddelad registrering, där under vissa betingelser denna varit gällande i fem år från registreringsdagen. Efter utgången av nämnda tid behöver registreringshavaren i allmänhet icke längre frukta, att någon innehavare av oregistrerat förväxlingsbart märke kan betaga honom rätten att använda det registrerade märket. Hithörande spörsmål behandlas utförligare i ett följande avsnitt angående förslagens kollisionsregler.

I ännu ett fall giver förslaget registreringshavaren visst försteg framför den som endast inarbetat ett varumärke. Såsom i den inledande översikten berörts, kan rätten till varumärke, särskilt ordmärke, gå förlorad, där märket förlorar sin ursprungliga särskiljningsförmåga och förvandlas till en allmän beteckning för varan oberoende av dennas kommersiella ursprung. Man talar därvid om degeneration. En omständighet, som kan igångsätta eller påskynda en dylik förvandling, föreligger, om märkesordet intages i lexikon, handböcker, läroböcker eller liknande tryckt skrift och det icke samtidigt klart kommer till synes, att ordet är en enskild näringsidkares varumärke. De olika med varumärkesdegeneration sammanhängande problemen, som behandlas närmare i kapitlet om varumärkesrättens upphörande, äro av synnerlig vikt, icke minst emedan de aktualiseras just för de bäst kända och därför värdefullaste varumärkena. Utredningen har med hänsyn härtill ägnat dessa frågor särskild uppmärksamhet och föreslår bl. a. (11 §), att varumärkeshavare skall äga påfordra, att författare, utgivare och förläggare av nyssnämnda skrifter, därest de återgiva varumärket i bokverk av berörda slag, icke göra detta utan att det framgår att fråga är om ett enskilt varumärke. Sådan befogenhet har dock ansetts endast böra tillkomma den som innehar registrerat varumärke.

Utredningen har övervägt, huruvida anledning kan finnas att, efter förebild av bestämmelsen i 7 § lagen den 13 juli 1887 ang. handelsregister, firma och prokura¹ och i enlighet med vad som gäller i amerikansk varumärkesrätt, införa en legal presumtion om att märke som registrerats därmed skall anses ha kommit till tredje mans kännedom. En dylik regel skulle obestriddligen te sig som en särskild favör för registreringshavaren framför den som endast kan åberopa inarbetningsrätt. Uppenbart är emellertid, att

¹ Motsvarande bestämmelse återfinnes även i övrig lagstiftning med firmarättsligt innehåll, t. ex. 204 § aktiebolagslagen.

man icke kan bygga straffrättsliga sanktioner, som förutsätta uppsåtligt intrång, på en sådan presumptionsregel. Men förslaget innehåller ej blott bestämmelse om straffsanktion för uppsåtliga angrepp utan även regler om bl. a. skadestånd vid varumärkesintrång av oaktsamhet, och såsom sådan torde det normalt böra anses, om någon tager i bruk ett märke utan att först undersöka om detsamma är registrerat för annan. Under dessa omständigheter skulle en uttrycklig presumtion om kännedom vara överflödigt och endast komplicera lagstiftningen utan däremot svarande fördelar.

Vid sidan av frågan om avvägningen av registreringens och inarbetningens betydelse för förvärvet av varumärkesrätt har utredningen haft att överväga, huruvida visst skydd, oberoende av registrering, borde tillkomma varumärke, redan då det först tages i bruk. En fråga av denna innebörd ställdes i utredningens enquête till näringslivet. Av de inkomna svaren synes framgå, att olika meningar äro rådande på denna punkt. Å ena sidan har sålunda framhållits, att företagen, innan de verkställde registrering av ett varumärke, ofta önskade undersöka märkets förmåga att »slå» på marknaden, och att med hänsyn härtill ett begränsat skydd för märke, som blott tagits i bruk, kunde vara berättigat. Häremot har bl. a. påpekats, att det skäl, som främst kan åberopas för skyddet av inarbetat märke, nämligen dess stora värde för innehavaren, icke lika starkt talade för skydd redan då märket först tages i bruk, särskilt som man härigenom kunde försvaga märkeshavarens intresse av att söka registrering. I mera negativt avseende synes man emellertid kunna utläsa en enhällig uppfattning, nämligen såtillvida som det icke från något håll påfordrats, att fullständig varumärkesrätt borde kunna vinnas, såsom exempelvis enligt fransk rätt, genom ett märkes första ibruktagande.

En lösning, som antyddes redan i den promemoria vilken utsändes i samband med enquêten, innebär, att registrering skall kunna hävas på talan av den som tidigare tagit märket i bruk men ej inarbetat detsamma, där registreringen sökts i ond tro, d. v. s. med vetskap om det skedda ibruktagandet, samt vidare att registrering borde vägras, där förhållandet bleve klarlagt redan på ansökningsstadiet. Ett tiotal organisationer ha anslutit sig till en avvägning av ungefärligen denna innebörd. Från ett par håll har dock påpekats, att det för ibruktagaren ofta kunde bli svårt att styrka ond tro hos motparten. I enstaka yttranden har antytts, att förevarande problem rätteligen hörde hemma i den egentliga konkurrensrätten.

Utredningen har funnit frågan om det första ibruktagandets rättsverkan vara av utpräglad varumärkesrättslig karaktär och följaktligen systematiskt bäst böra avgöras i själva varumärkeslagen. Härom har enhällighet uppnåtts mellan de nordiska ländernas delegerade. Därvid bör observeras, att i Danmark, Finland och Norge gälla konkurrenslagar, vilka innehålla gene-

ralklausuler riktade mot alla konkurrenshandlingar som strida mot god affärssed, något som icke är fallet med den svenska Ikl.

Utredningens förslag rörande det ibruktagna men ej inarbetade eller registrerade varumärkets rättsställning ansluter sig till ovan skisserade avvägning. I 14 § 7) föreslås sålunda, att varumärke ej må registreras, om det är förväxlingsbart med kännetecken, som vid tiden för ansökningen nyttjades av annan samt ansökningen gjorts med vetskap härom och sådant fall ej föreligger, att sökanden nyttjat sitt märke innan det andra kännetecknet togs i bruk. Har registrering likväl skett, kan densamma enligt förslaget 25 § hävas på ibruktagarens talan, men har registreringshavaren icke haft vetskap om det tidigare ibruktagandet, kan registreringen icke angripas. Och i ett sådant fall nödgas ibruktagaren upphöra att vidare begagna märket för att icke begå intrång i den genom registreringen uppkomna rätten.

De befogenheter, som enligt förslaget följa med det första ibruktagandet av ett varumärke, innebära icke någon positiv ensamrätt till detsamma. Någon möjlighet att enbart på grund av ibruktagandet inskrida med förbuds- eller intrångstalan emot annan, som senare börjat använda ett förväxlingsbart märke, följer sålunda icke av förslaget. Härmed är dock ej sagt, att ibruktagaren är utan medel att komma tillrätta med situationer av förevarande art, men för sådant ändamål är han hänvisad att söka registrering av sitt märke. Detta kan givetvis ske, även där motparten redan fått märket eller något därmed förväxlingsbart registrerat för egen räkning, ehuru i ett sådant fall ansökningen icke kan bifallas med mindre ibruktagaren erhåller dom på registrerings hävande. Men lyckas han härmed, kan ansökningen bifallas, och enligt bestämmelsen i förslaget 22 § gäller då registreringen redan från dagen för ansökningens ingivande, låt vara att påföljderna av intrång enligt 39 § äro lindrigare, där intrånget skett före registreringsdagen. Förutsättning för registrering är här liksom eljest att märket har erforderlig särskiljningsförmåga och icke omfattas av registreringshinder enligt 14 § i förslaget.

Vid beaktande av frågan huruvida positiv ensamrätt bör kunna uppstå redan genom ett märkes första ibruktagande är spörsmålet om dess särskiljningsförmåga i annat läge än då det gäller registrerade och inarbetade märken. Vid registrering prövas denna egenskap särskilt som ett grundvillkor för skyddet. Vid inarbetning utan registrering kommer sådan prövning självfallet icke i fråga, men här gäller i stället, att inarbetning ej kan föreligga, såvida icke märket inom omsättningskretsen blivit allmänt känt som vederbörandes kännetecken. Där så är fallet föreligger särskiljningsförmågan *de facto*, vilket kan gälla även beträffande vissa deskriptiva märken, som sålunda i och för sig sakna tillräcklig särskiljningsförmåga för att registreras. Att de senare likväl må kunna anses registrerbara till

följd av den särskiljningsförmåga de förvärvat genom omfattande användning, framgår av 13 §. För det märke, som blott tagits i bruk men ej registrerats eller inarbetats, är läget, såsom nämnts, ett annat. Om sådana märkens särskiljningsförmåga vet man intet bestämt. De kunna vara distinktiva, men de kunna också sakna denna egenskap. Angivna förhållande gör det särskilt vanskligt att uppställa en regel om positiv ensamrätt till icke registrerade eller inarbetade märken.

I detta sammanhang må beröras en fråga som upptagits i flera av de till utredningen inkomna yttrandena, nämligen om gränsdragningen mellan inarbetning och ibruktagande. Inarbetningens begrepp behandlas i motiven till 2 § i förslaget. Här klargöres bl. a. att förslaget legaldefinition av inarbetning endast räknar med sådan inarbetning som gjort märket känt här i riket. Är märket allmänt känt endast utomlands, är det alltså ej inarbetat i förslaget mening. Någon motsvarande territoriell begränsning har däremot icke ansetts lämpligen kunna uppställas beträffande ibruktagandets rättsverkan. För att de mest stötande angreppen mot märken, som icke äro inarbetade, skola kunna avvärjas, är det ofrånkomligt att de begränsade regler, som i detta syfte uppställas, bli tillämpliga också i fråga om märken, som endast tagits i bruk utomlands. Såvitt avser sådana utländska märken komma dock reglerna i stort sett endast att få betydelse för märken, som äro inarbetade i främmande land men icke hos oss, ty endast beträffande sådana märken lär det normalt bli möjligt att styrka, att en registrering för annan än den utländska innehavaren sökts i ond tro. Å andra sidan torde utomlands inarbetade, här okända märken förhållandevis ofta annekteras av mindre nogräknade personer, och över det förkastliga häri har man vid upprepade tillfällen klagat i det internationella meningsutbytet. Den gränsdragning som med beaktande av det sagda skett i förslaget innebär följaktligen, att som inarbetade endast räknas märken, som i Sverige blivit allmänt kända inom den krets till vilka de rikta sig, medan ett varumärke, som väl använts men ännu icke blivit inarbetat, endast har det begränsade skydd, som enligt förslaget följer av det första ibruktagandet. Reglerna härom få därför betydelse, icke endast för märken som just blivit antagna och begagnats i helt obetydlig grad, utan även för sådana som kunna ha använts under tämligen lång tid och i jämförelsevis stor omfattning, men vilka likväl ej blivit att anse som inarbetade. Frågorna om när ett rättsligen relevant ibruktagande först skall anses vara för handen liksom om utslocknande av ibruktagandets rättsverkan där märkets användning upphört beröras i motiven till 14 § 7).

Jämsides med den egentliga varumärkesrätt, som uppstår genom ett märkes registrering eller till följd av dess inarbetning, och varom i förslaget de grundläggande stadgandena äro givna i 1 och 2 §§, upptager förslaget i 3 § bestämmelser om de naturliga varubeteckningarna, namn och firma. Stadganden om rätt att använda eget namn och egen firma såsom känne-

tecken för varor samt om dessa känneteckens skydd mot obehörig användning såsom varukännetecken ha ansetts systematiskt böra ha sin plats bland den nya lagens allmänna bestämmelser. Redan enligt gällande Vml 1 § bestå nämnda befogenheter, så snart vederbörande kan åberopa en giltig rätt till firman eller namnet. Huru sådan rätt uppkommer faller däremot utanför området för en varumärkeslag. Firmarätten är för närvarande föremål för utredningens undersökning men denna har ännu ej nått så långt, att något uttalande angående de blivande reglerna för uppkomsten av ensamrätt till firma kan göras. Den materiella firmarätt, som utbildats genom domstolpraxis, kan sägas bygga på uppfattningen att ensamrätten förvärvas genom firmans antagande och begagnande oberoende av dess registrering eller inarbetning. Rätten till släktnamn har nyligen upptagits till särskild utredning¹. Vid angivna förhållanden har det icke kunnat undgås, att förslagens bestämmelser i 3 § rörande det varumärkesrättsliga skyddet för namn och firma fått en provisorisk prägel. Vad i nämnda paragraf upptagits i ämnet åsyftar i enlighet härmed i stort sett endast att till den nya lagen överföra vad som i sagda hänseende redan är gällande rätt. En av utredningen föreslagen övergångsbestämmelse (52 §) beröres i motiven till 3 §.

¹ Ang. direktiven för denna se Riksdagsberättelsen 1957 s. 56 ff.; jfr även NIR 1956 s. 288 ff.

II. Principer för lösning av kollisionfall

I närmaste sammanhang med grundsatserna om uppkomsten av varumärkesrätt stå reglerna om avgörande av kollisionfall, d. v. s. stridiga anspråk på rätt till visst varumärke. Härvid är man enligt gällande rätt hänvisad att söka ledning i 4 § 5) och 6) Vml¹. Det heter här, att varumärke icke må registreras, om det helt och hållet liknar eller är förväxlingsbart med varumärke, »som redan är för annans räkning registrerat eller behörigen anmält till registrering», respektive är förväxlingsbart med märke »som redan är här i riket inarbetat såsom i handeln gällande varukännetecken».

Av bestämmelsen i 4 § 5) framgår, att företrädet till märket tillkommer den som först sökt registrering². I registreringspraxis har detta medfört att, där flera ansökningar avseende sinsemellan förväxlingsbara varumärken samtidigt föreligga till behandling, slutlig prövning av den sist inkomna ansökningen får anstå, till dess den först inkomna blivit avgjord. Leder den första ansökningen till registrering, kan följaktligen den senare icke bifallas. För den händelse kollisionen av någon anledning icke skulle bli uppmärksammas och den senare ansökningen bifallas, innan den första blivit avgjord, kan tidigare sökande inför domstol påkalla, att den beviljade registreringen häves. Ha kolliderande märken registrerats, kan innehavaren av det sist till registrering anmälda varumärket, om han använder detta, riskera att bli fälld för intrång i rätten till det äldre märket^{3, 4}.

Bestämmelsen i 4 § 6) Vml gäller kollision mellan inarbetat varumärke och registrerat, varvid företrädet skall tillkomma det märke, som »redan»

¹ Den i föregående kapitel berörda övergångsbestämmelsen i 15 § andra stycket Vml är numera utan betydelse.

² NJA 1932 s. 463 = NIR 1932 s. 66 LEJONMÄRKET. I visst fall har vid konflikt mellan två registreringar innehavaren av den formellt yngre rätten fått återropa företräde från en tidigare bestående, sedermera avförd registrering avseende samma märke, där den senare registreringen söktes medan den avförda alljämt var gällande, NIR 1933 s. 56 = NJA 1932 A 202 och 203, BAHCO — BANCO; jfr dock NIR 1933 s. 78.

³ NJA 1902 s. 223 COLLAN, NJA 1928 s. 616 FLORODOL — RENITA, NJA 1939 s. 141 = NIR 1938 s. 87 och 1939 s. 60 WELLA — STELLA, HD:s majoritet ansåg dock här orden ej förväxlingsbara och tog därför icke ställning till nu förevarande fråga. Jfr även de av *Heiding*, s. 112 not 8, anförda rättsfallen.

⁴ Det bör observeras, att registrering även i andra fall icke obetingat medför någon rätt att använda märket, då användningen skulle strida mot annan lagstiftning, t. ex. bestämmelsen mot illojal reklam i 1 § 1kl (jfr prop. 1931: 175, s. 21) eller reglerna emot oriktiga ursprungsbe-teckningar (jfr Patentlagstiftningskommitténs betänkande I, Stockholm 1911, s. 50 f.). Jfr även NJA 1917 s. 369, där användningen av registrerat varumärke ansågs utgöra intrång i rätten till konstverk.

var inarbetat. Har registrering beviljats, oaktat varumärket är förväxlingsbart med annans inarbetade varumärke, kan inarbetaren vid domstol föra talan om registreringens hävande enligt 10 § Vml. Använder registreringshavaren i ett sådant läge det registrerade märket med uppsåt att framkalla förväxling, kan han dömas till straff och skadestånd enligt 9 § Ikl. Som regel måste antagas, att inarbetningen för att kunna åberopas skall ha förelegat redan vid den tidpunkt då registreringen söktes¹. Men en sådan norm kan knappast ha obetingad giltighet. Även där ett märke blivit registrerat för en näringsidkare och först därefter förväxlingsbart märke blivit inarbetat för annan, kan i vissa fall användningen av det äldre, registrerade märket komma att strida mot 9 § Ikl. Så kan bli fallet där registreringen söktes med vetenskap om att motparten redan tagit märket i bruk (men ej inarbetat detsamma) och där det registrerade märket icke kommit till användning förrän motpartens märke blivit inarbetat². Men huruvida inarbetaren ens i ett sådant fall äger få registreringen hävd, är tveksamt. Och i normalfallen, där registreringen vunnits i god tro och det registrerade märket varit i användning eller rent av blivit inarbetat, torde den på registreringen grundade rätten slå ut den rätt som sedermera må ha vunnits genom inarbetning utan registrering, i synnerhet om den senare inarbetaren tagit märket i bruk först efter registreringen.

Ha olika näringsidkare var för sig inarbetat förväxlingsbara märken, anses icke någon av dem vara berättigad till registrering³. Denna praxis motiverades före tillkomsten 1942 av 9 § Ikl med det förhållandet, att inarbetningen icke skapade någon egen ensamrätt till märket i fråga. Det begränsade skydd för inarbetade märken, som infördes 1934 genom 4 § 6) Vml, hindrade sålunda icke senare användare av märket att för egen räkning inarbeta detsamma. Efter 1942 års lagstiftning är läget såtillvida ett annat som inarbetningen enligt 9 § Ikl giver en viss ensamrätt, som kan göras gällande mot annan som i illojalt syfte begagnar förväxlingsbart kännetecken. I motsats till på registrering grundad ensamrätt, vilken utan vidare gäller i hela riket, kan inarbetningsrätt ibland ha endast lokal giltighet⁴. Till följd härav kunna självständiga inarbetningsrätter, avseende sinsemellan förväxlingsbara märken, uppkomma oberoende av varandra för skilda näringsidkare. Någon konflikt mellan dessa behöver ej uppstå, så länge märkena an-

¹ NIR 1951 s. 141 BASSICK (Svea Hovrätt).

² I förarbetena till 9 § Ikl, prop. 1942: 257 s. 17, uttalade departementschefen visserligen följande: »Har varumärke registrerats för viss företagare, kan ej heller en senare obehörig användning därav i annans näringsverksamhet medföra, att varumärket skall anses inarbetat för den senare. Den rätt som enligt varumärkeslagen vinnes genom registrering av varumärke lider sålunda icke intrång genom obehörig användning av kännetecknet.» Det bör emellertid ihågkommas, att 9 § Ikl avser att hindra påtagligt illojal användning av kännetecken, och där registreringshavarens användning uppenbarligen är ett illojalt utnyttjande av inarbetarens goodwill, torde paragrafens tillämpning vara väl förenlig med nyssnämnda departementschefsuttalande. Jfr även Justitiedepartementets promemorior 1942: 1 s. 22 f. (prop. 1942: 257).

³ RÅ 1937 s. 14 = NIR 1937 s. 72 CATRONAL — QUADRONAL, NIR 1946 s. 206 (nr 12) JUBILEE.

⁴ Prop. 1942: 257 s. 18. Jfr även NJA 1948 s. 642 = NIR 1949 s. 133 BÖNAN LYX.

vändas i olika landsdelar. Men om det ena av dem skulle införas i registret och därigenom erhålla ett riksomfattande skydd, komme, åtminstone formellt, en kollision att uppstå, och till uppkomsten av ett sådant resultat har registreringsmyndigheten icke ansett sig böra medverka.

I den mån lokala inarbetsrätter genom användningsområdenas utvidgande råka i konflikt, torde företrädet inom det utsträckta området enligt gällande rätt böra tillkomma den av parterna, som först uppnådde inarbetning på den lokalitet där kollisionen aktualiserats. Tänkbart är även, att förväxlingsbara kännetecken av olika företagare kunna inarbetas i hela riket. Också vid en sådan kollision torde tidpunkten för fullbordad inarbetning bli i första hand avgörande för tvistens lösning.

I praktiken kan läget vara sådant, att, där inträffade förväxlingar icke kunnat styrkas eller visats ha endast ringa omfattning och betydelse, domstolen kan finna märkena icke vara förväxlingsbara trots relativt stor likhet¹. Äro förhållandena sådana, kunna — liksom då fråga är om samtidigt bestående inarbetsrätter i olika delar av riket — inarbetsrätterna även framdeles bestå sida vid sida. Detta får emellertid anses vara undantagsfall, medan huvudregeln enligt gällande rätt torde vara, att den ene av parterna helt slår ut den andre.

I utländsk rätt, särskilt i Storbritannien², Förenta Staterna³ och Tyskland⁴ men även Norge⁵ och Danmark⁶, anses att allmänna grundsatsen om verkan av passivitet, d. v. s. underlåtenhet under viss längre tid att göra gällande en rätt gentemot någon som kränker densamma, även äro tillämpliga inom varumärkesrätten. Den närmare innebörden härav är att innehavaren av varumärkesrättigheten genom sin underlåtenhet att inom skälig tid inskrida mot intrång förlorar rätten att påtala detta eller i varje fall får tåla vissa inskränkningar i sin ensamrätt. I svensk rätt finnas endast spridda stadganden, som giva uttryck åt en liknande tanke, t. ex. reglerna om hävd, om preskription och om reklamationsplikt enligt köplagen⁷. Även oberoende av skriven lag ha domstolarna ibland tolkat den berättigades passivitet såsom en stillatigande viljeförklaring eller, med andra ord, såsom ett tyst medgivande, där den yttre prägeln av anspråkets uppgivande legat tämligen klar. Men någon allmän grundsats om rättsförlust på grund av passivitet kan icke sägas vara accepterad inom vårt land⁸, och något fall på varumär-

¹ *Eberstein*, Om skydd för individualiteten, s. 70 not 2, och *Heiding*, s. 117; jfr även NJA 1926 s. 383 RÖDA BJÖRN — BJÖRN.

² *Kerly*, s. 451 ff.

³ *Robert*, s. 194 ff.

⁴ *Reimer*, s. 882 ff.

⁵ *Arnholm*, Passivitetsvirkninger, Oslo 1932, s. 92 ff., *Knoph*, Rettslige standarder, Oslo 1939, s. 255 ff.

⁶ *Andreassen*, s. 270 f.

⁷ *Karlgren* i SvJT 1940 s. 529.

⁸ *Ljungman*, Om skada och olägenhet från grannfastighet, Uppsala 1943, s. 108 ff. och 234 f. Jfr dock *Heiding*, s. 115 ff. och särskilt s. 126, som synes förorda en tillämpning av passivitetsgrundsatsen i vissa fall redan enligt gällande svensk varumärkesrätt.

kesrättens område, som giver uttryck åt en dylik grundsats, har icke förekommit. Tvärtom har i ett avgörande från 1938¹ en registrering upphävts på grund av märkets förväxlingsbarhet med tidigare registrerat varumärke, trots att de bägge registreringarna vid talans anhängiggörande bestått sida vid sida i 19 år.

Av ovanstående framgår, att i fråga om kollisioner mellan varumärken den svenska rätten tämligen strängt håller fast vid en regel om tidsprioriteten såsom avgörande för företrädet och endast i särskilda fall kan tänkas avvika härifrån för att komma till rätta med påtagligt illojala förfaranden, där en lösning enligt huvudregeln skulle te sig direkt stötande. Utmärkande för gällande rätt är vidare, att mer än en rätt till samma eller förväxlingsbart varumärke i regel icke kunnat erkännas, såvida de icke avsett skilda varuslag.

Det system med registrering och inarbetning såsom i princip likvärdiga grunder för förvärv av varumärkesrätt som förslaget bygger på nödvändiggör på helt annat sätt än tidigare att uttryckliga regler givas om kollisionfallen. Sådana regler ha upptagits i förslaget 7—10 §§.

I 7 § uttalas huvudregeln, vilken i likhet med gällande rätt giver företräde åt den först uppkomna rätten, ett företräde som medför, att den senare rätten helt får vika. I 8 och 9 §§ ha upptagits vissa undantag från denna huvudregel, nämligen i 8 § en regel om preklusion av den äldre rättens möjlighet att ingripa mot en yngre registrering samt i 9 § en regel om förlust av rätten att ingripa mot en yngre inarbetning, där den äldre rättens innehavare icke gjort detta inom rimlig tid. Undantagen gå dock icke längre än att äldre och yngre rätt tillåtas bestå och utövas sida vid sida. I sådana fall kan emellertid 10 § tillämpas. Enligt denna må nämligen vid behov föreskrivas, att kännetecknet med yngre rätt må användas endast på särskilt sätt, såsom i visst utförande, med tillfogande av en ortsangivelse eller med annat förtydligande. Bestämmelsen är avsedd att såvitt möjligt undanröja faran för förväxling vid den fortsatta användningen.

Principiellt äro samtidigt bestående ensamrätter till förväxlingsbara kännetecken för samma eller liknande varor främmande för varumärkesrätten. Ett huvudändamål med varumärkesrätten är, vid sidan av skyddet för den enskilde näringsidkarens i varumärket förkroppsligade goodwill, att omsättningskretsen, häri särskilt inräknat konsumenterna, i det märke, under vilket en vara säljes, skall kunna hämta pålitlig ledning rörande varans kommersiella ursprung och därigenom indirekt om varans kvalitet och beskaffenhet i övrigt. Tillvaron av samtidigt bestående rättigheter till förväxlingsbara märken kan i viss utsträckning sätta även nu nämnda ändamål i fara och medföra att omsättningskretsen icke längre i det använda varumärket har en pålitlig ledning för sitt val av den önskade varan. Att utredningen likväl föreslår, att parallella rättigheter i vissa fall skola tillåtas bestå, dik-

¹ NJA 1938 s. 501 = NIR 1938 s. 88 NIRVANA — IWANA.

teras främst av billighetshänsyn gentemot den yngre rättens innehavare, vars varumärke i de fall som avses i 8 och 9 §§ i regel torde vara det mest värdefulla av de kolliderande kännetecknen. Att å andra sidan i stället låta den äldre rätten i berörda fall helt falla bort, har ansetts innebära en alltför tvär omkastning av det rättsläge som bestått före preklusionstidens utgång respektive innan underlåtenheten att inskrida pågått så länge, att rätten till ingripande förlorats. I båda dessa fall tillkommer, att de båda rättigheterna redan under viss, kanske avsevärd tid bestått sida vid sida.

För att så långt det går minska de för allmänheten möjligen inträffande menliga följderna av parallella märkesrätter, har uppställts den nämnda regeln i 10 § om förtydligande tillägg eller liknande åtgärd.

Även utomlands har utvecklingen på flera håll framtvingat avgöranden i kollisionsfall, som kunnat sägas giva uttryck åt en intresseavvägning och där parallella varumärkesrätter blivit erkända. Särskilt har så varit fallet i Storbritannien och Förenta Staterna, där varumärkeslagstiftningen till och med innehåller uttryckliga bestämmelser om samtidig registrering för flera av förväxlingsbara varumärken, gällande samma eller liknande varuslag¹. Härvid må — i viss likhet med vad som föreslås i 10 § — särskilda villkor och begränsningar i rätten föreskrivas med hänsyn till omständigheterna. I Förenta Staterna har emellertid praxis vid beviljande av jämsides löpande registreringar varit tämligen restriktiv². I Tyskland har rättspraxis erkänt, att yngre varumärkesrätt må bestå vid sidan av äldre sådan rätt, där det yngre kännetecknet genom inarbetning utvecklats till en värdefull för-mögenhetstillgång³.

Utomlands förekomma numera på många håll uttryckliga regler om *preklusion* efter viss bestämd tid av rätten att påkalla registrerings upphävande på grund av tidigare användning eller inarbetning av varumärket. Så är bl. a. fallet i Danmark och Norge. I Danmark är preklusionstiden bestämd till fem år från registreringsdagen⁴. Efter fristens utgång kan registreringshinder, som förelåg vid registrerings tillkomst, icke vidare åberopas för talan om dess hävande. Detta gäller dock ej, där märket är vilseledande eller förargelseväckande eller utan vederbörligt tillstånd innehåller vissa offentliga beteckningar eller officiella kontroll- eller garantistämplor och liknande. Å andra sidan prekluderas rätten till talan på grund av åsidosättande av alla de registreringshinder, som äro uppställda för skyddet av privaträttsliga intressen. Huruvida enligt dansk rätt den tidigare rätten helt bortfaller efter preklusionens inträde eller märket må begagnas vid sidan av det registrerade, är icke fullt klart. Delade meningar ha uttalats i doktrinen⁵, och något

¹ TMA sec. 12 (2), *Kerly*, s. 228 ff.; Lanham Act sec. 2 (d), *Robert*, s. 53 ff.

² *Derenberg*, *The Seventh Year of Administration of the Lanham Trade-Mark Act*, TMR 1954 s. 1008 ff.

³ *Reimer*, s. 886 ff.

⁴ Varemärkeloven § 10 femte stycket.

⁵ *Hude & Olsen*, s. 266, *Andreasen*, s. 235 ff.

rättsavgörande där frågan prövats synes icke ha förekommit. Den norska varumärkeslagens preklusionsregel¹ stadgar en frist om tre år och utesluter endast talan som grundar sig på tidigare användning av samma märke. Verkan av att fristen försittes är icke endast, att registreringen står fast, utan att det konkurrerande inarbetade varumärket icke framdeles må användas². I enlighet med den nedan närmare berörda bestämmelsen i artikel 6 *bis* av Pariskonventionen är preklusionsregelns tillämpning såväl i Danmark som i Norge utesluten då registreringen erhållits i ond tro.

Enligt engelsk rätt³ skall registrering, som erhållits i god tro och icke avser vilseledande eller förargelseväckande märke, anses giltig i alla avseenden, sedan den bestått i sju år från registreringsdagen. Preklusionen medför emellertid icke rätt för registreringshavaren att ingripa mot någon som före registreringen använt och alltjämt använder förväxlingsbart märke⁴.

Den amerikanska varumärkeslagen⁵ stadgar, att registrerat märke blir oangripbart för talan (*incontestable*) genom att innehavaren, sedan registreringen varit bestående i minst fem år, till registreringsmyndigheten avger en edsvuren förklaring att märket fortlöpande under fem år varit och alltjämt är i bruk samt att rätten till märket icke underkänts genom lagakraftägande dom eller är bestridd i anhängigt rättsligt förfarande. Oangripbarheten innebär, att rätten att använda det registrerade märket icke kan sättas i fråga utom i vissa särskilda fall, såsom där registreringen erhållits i ond tro (*fraudulently*) eller där märket efter skedd överlåtelse användes av nye innehavaren på sätt som vilseleder angående varornas kommersiella ursprung. Å andra sidan medför oangripbarheten icke någon rätt att inskrida mot någon som före registreringen genom användning förvärvat rätt till förväxlingsbart märke.

I såväl finsk⁶ som fransk⁷ och tysk⁸ varumärkesrätt saknas regler om preklusion av talan om upphävande av skyddet för märke, som förmenas med orätt ha intagits i registret.

Frågan om införande i svensk varumärkesrätt av en preklusionsregel till förmån för innehavaren av registrerat varumärke övervägdes redan under förarbetena till det 1934 införda skyddet för inarbetade varumärken. Den vid Haagkonferensen 1925 tillkomna artikel 6 *bis* i Pariskonventionen innehåller den bestämmelsen, att preklusionstid för anhängiggörande av talan

¹ § 10 andra stycket.

² *Knoph*, Ändsretten, s. 446 f., och *Rettslige standarder*, s. 265; jfr dock *Bryn*, Varemerket, Oslo 1927, s. 154.

³ TMA sec. 13, *Kerly*, s. 329 ff. Preklusionen gäller endast till förmån för registrering i Part A av registret; om registrering i Part A och Part B se nedan i kapitlet om särregler för vissa grupper av varumärken.

⁴ TMA sec. 7, *Kerly*, s. 333 ff.

⁵ Lanham Act sec. 15, *Robert*, s. 135 ff.

⁶ *Hakulinen*, s. 10 och 73, föreslog att en preklusionsregel skulle införas. Då varumärkesförordningen underkastades vissa ändringar i januari 1953, togs dock denna fråga icke upp.

⁷ *Roubier II*, s. 518 f.

⁸ *Reimer*, s. 297.

om hävande av varumärkesregistrering på grund av kollision med inarbetat varumärke ej må understiga tre år från registreringen och icke får stadgas där denna erhållits i ond tro. I det betänkande, som låg till grund för 1934 års lagstiftning på det industriella rättsskyddets område, avstyrktes införande av en dylik preklusionstid i den svenska varumärkeslagen¹. Därvid åberopades, att en registreringsökande blott mera sällan kunde antagas vara i god tro i fråga om ett tidigare inarbetat varumärke, samt att, även om så varit fallet vid tiden för ansökningen, det registrerade märkets innehavare merendels icke kunde undgå att snart få kännedom om det förut inarbetade varumärket, när han själv började föra ut sitt märke i marknaden, varför det icke syntes föreligga starkare skäl att av hänsyn till registreringshavaren införa en preklusionstid. Å andra sidan befarades en sådan kunna bli till stor olägenhet för den ofta i utlandet bosatte innehavaren av det inarbetade varumärket, då läget t. ex. kunde vara sådant, att det registrerade märket under preklusionstiden ej alls eller blott i obetydlig omfattning kommit till användning.

I samband med tillkomsten 1942 av 9 § Ikl föreslog Skånes handelskammare, att för talan mot den som kunde åberopa firma- eller varumärkesregistrering skulle stadgas särskild preklusionstid, räknad från tidpunkten för registreringen. En sådan tanke avböjdes emellertid med hänvisning till de i 1934 års lagstiftningsärende åberopade skälen².

Frågan om preklusionsfrist för anställande av ogiltighetstalan mot registrerat varumärke upptogs ånyo i utredningens enquête till näringslivets organisationer. De inkomna svaren giva uttryck för en praktiskt taget enhällig, positiv inställning till ett dylikt system. I flera yttranden framhålles den större trygghet eller ökade rättssäkerhet för registreringshavaren som systemet kan väntas medföra, och att preklusionen kan betraktas som en lämplig fördel för registreringshavare framför den som utan registrering inarbetat ett märke och därmed som en erforderlig förstärkning av registreringsinstitutet. Åtskilliga av dem som svarat påpeka, att en förutsättning för preklusionsverkans inträde bör vara, att det registrerade varumärket verkligen använts under den ifrågavarande tidsperioden, och i ett par yttranden framföres åsikten, att preklusion bör inträda endast där det registrerade märket använts så mycket, att det blivit inarbetat. På flera håll understrykes, att preklusionsregeln bör ses i samband med frågan om kungörelse eller uppbud skall ske innan registreringsansökan bifalles. Om en sådan ordning införes, talar detta, menar man, till förmån för en preklusionsfrist, emedan innehavare av varumärkesrätt, som kan hotas av begärd registrering, därigenom har möjlighet att på ett tidigt stadium bevaka sina intressen och göra sin företrädesrätt gällande. Många av dem som svarat uttala sig även om den lämpliga längden av en preklusionstid, varvid fem år är det förslag

¹ SOU 1932: 32, s. 39.

² Prop. 1942: 257, s. 19.

varom flertalet enat sig; men enstaka röster ha höjts för tider från ett à två och ända upp till tio år. I åtskilliga svar framhålles slutligen, att preklusionsregeln icke bör gälla, där registreringen sökts i ond tro, en inskränkning, vilken enligt vad som redan berörts är obligatorisk enligt Pariskonventionen.

Den i 8 § av förslaget intagna preklusionsregeln är utformad såsom en favör åt registreringshavaren, avsedd att giva honom full trygghet mot den som tidigare förvärvat varumärkesrätt till förväxlingsbart märke men ej gjort rätten gällande mot den senare registreringshavaren inom den angivna fristen. Dennas längd föreslås till fem år från registreringsdagen. Enligt konventionsbestämmelsen är den kortaste tid, som får stadgas, tre år, men en förlängning av denna minimitid till fem år torde vara att räkna med vid nästa revisionskonferens¹. Preklusionen medför icke blott trygghet mot ogiltighetstalan, vilket framgår av 25 § första stycket, utan även befogenhet att utan hinder av den äldre märkesrätten begagna det registrerade märket med uteslutande av alla andra med undantag av den äldre rättens innehavare, vilken såsom nämnts äger fortsätta att använda märket trots preklusionen.

För att preklusion skall inträda fordras, att registreringshavaren då registreringen söktes varit i god tro, d. v. s. ej känt till den äldre rätten. Innebördens av den goda tron utvecklas närmare i de särskilda motiven till förevarande paragraf.

En förutsättning för preklusion är vidare, att märket fått ej oväsentlig användning. Däremot har det icke ansetts böra krävas, att det registrerade märket skall ha blivit använt i sådan skala, att det blivit inarbetat. Ett dylikt krav skulle nämligen avsevärt försvaga preklusionsregelns värde och även medföra svårighet för parterna att bedöma huruvida i ett visst fall preklusion inträtt eller ej med hänsyn till vanskligheten att avgöra om skedd användning verkligen medfört inarbetning. Fordringen på användning har uppställts för att undanröja faran för missbruk av preklusionsregeln. Ty om preklusionen skulle inträda även till förmån för märken, som alls ej eller endast i helt obetydlig omfattning blivit använda, kunde detta inbjuda registreringshavare att till förfång för innehavare av äldre rätt underlåta att taga det registrerade märket i bruk förrän preklusionstiden utgått. Preklusionsregeln kan även sägas vara ett schematiskt uttryck för passivitetstanken. Där märkeshavare under fem år lämnat en yngre registrering opåtalad, ligger sålunda häri en passivitet som enligt förslaget medför att registreringen får bestå oberoende av den äldre rätten. Har det yngre märket icke använts, kan det knappast fordras, att den äldre rättens innehavare skall känna till det. I ett sådant fall vore det obilligt, om passivitetsverkan skulle inträda. Vad som skall ligga i kravet på »ej oväsentlig användning» anges i specialmotiveringen.

En preklusionsregel kan göras mer eller mindre omfattande med avseende

¹ Förslag härom har framförts av Bernbyrån inför Lissabonkonferensen 1958.

på de rättsgrunder, vilkas återopande uteslutes efter fristens utlopp. Enligt norsk rätt gäller regeln, såsom antytts, endast i förhållande till den som utan registrering använt samma märke, medan den danska bestämmelsen medför förlust att i ogiltighetstalan återropa varje vid registreringens tillkomst föreliggande registreringshinder, uppställt till skyddet av ett privaträttsligt intresse, således såväl den omständigheten att registreringen kränker tidigare rätt till märket förvärvat genom användning eller registrering som att den tillkommit i strid med annans rätt till namn, firma eller fastighetsnamn eller obehörigen innehåller annans porträtt ävensom att märket vid registreringen saknade erforderlig särskiljningsförmåga. Förslaget går här i viss mån en medelväg, i det att preklusionen avskär möjligheten att återropa tidigare rätt till varukännetecken, d. v. s. förutom varumärken i den mening detta begrepp har enligt 1 § andra stycket jämväl annat särskilt varukännetecken enligt 2 § andra stycket samt namn och firma enligt 3 §. Särskilt märkes, att preklusionen inträder icke blott emot oregistrerat inarbetat varumärke utan även mot tidigare registrerat varumärke. Sannolikheten för att registrering skall beviljas för visst märke trots att det är förväxlingsbart med redan förut registrerat varumärke är visserligen liten med hänsyn både till den noggranna förprovningen hos registreringsmyndigheten och till det system med uppbud innan registreringsansökan bifalles som utredningen föreslår, men det torde aldrig kunna undvikas, att kolliderande registreringar någon enstaka gång bli beviljade. Frågan om preklusionen skall gälla gentemot tidigare registrering eller ej får följaktligen endast begränsad praktisk betydelse. Att utredningen dock föreslår, att även rätten till äldre registrering skall falla under preklusionsregeln motiveras främst av att denna regel härigenom gör registreringsinstitutet mera lockande för nya varumärken, samtidigt som de praktiska olägenheterna för äldre registreringar få anses ringa.

Enligt regeln i 9 § förlorar, såsom nämnts, innehavaren av äldre rätt möjligheten att ingripa mot yngre rätt, där han icke gjort det inom rimlig tid. Stadgandet, som sålunda är en uttrycklig passivitetsregel, förutsätter, att den yngre rätten förvärvats genom inarbetning. Huruvida märket härjämte är registrerat är utan betydelse för regelns tillämpning, vare sig registreringen skett innan eller efter det att inarbetningen fullbordats. Utan betydelse är likaså om den äldre rätten uppkommit genom registrering eller inarbetning. Det avgörande är i stället om den äldre rättens underlåtenhet att ingripa mot användningen av det yngre kännetecknet haft till följd att detta kunnat inarbetas och därigenom bli bärare av en mera betydande goodwill. Någon fix tidsgräns, efter vilken passivitetsverkan skall inträda, kan icke uppställas, utan sådan verkan följer, där ingripandet ej skett inom rimlig tid. Vid bedömande av vad som skall anses vara rimlig tid skall hänsyn tagas till omständigheterna i varje särskilt fall.

Vid första betraktande kan det möjligen förefalla rimligt att innehavaren

av den äldre rätten blir avskuren från att göra denna gällande, så snart det yngre kännetecknet använts så mycket, att det inarbetats och därmed blivit en förmögenhetstillgång av större värde. En sådan avvägning skulle emellertid kunna vara obillig mot den äldre rättens innehavare, då med den moderna reklamens hjälp inarbetning kan verkställas på ytterst kort tid eller inarbetningen kan avse endast viss del av landet och därför undgå omedelbar uppmärksamhet. Men användes det yngre kännetecknet i omfattande skala och inom hela landet, så att den äldre rättens innehavare icke skäliggen kan vara omedveten därom, kan redan en relativt kort tids underlåtenhet att ingripa medföra passivitetsverkan enligt förslaget.

I främmande rätt har ibland ansetts, att ond tro hos den yngre rättens innehavare utesluter tillämpning av passivitetsgrundsatsen men att i vissa fall efterföljande god tro åter kan göra den tillämplig. Enligt utredningens mening kan emellertid ondrosbegreppet endast med svårighet appliceras på inarbetning. Denna sker normalt under längre tid eller i olika etapper samt under växlande förhållanden. Det kan således mycket väl tänkas, att vederbörande, då han först tager märket i bruk, medvetet hämtar en förebild i motpartens märke och alltså då är i ond tro, men att den fortsatta inarbetningen sker under omständigheter som göra det oberättigat att antaga att han avser att draga fördel av det andra märkets renommé. Förhållandet kan även vara det, att rörelsen under den fortsatta inarbetningen kommer på andra händer och att den nye innehavaren icke känner till vad som förekom då märket först antogs. Vetskap om det kolliderande märket kan vidare ha erhållits vid olika tidpunkter efter det att märket först tagits i bruk och under tid då inarbetningsåtgärder pågått. Med hänsyn till nu anförda omständigheter har utredningen icke upptagit någon bestämmelse om ond tro i 9 §. Den bedömning som skall ske inom paragrafens ram avser främst, huruvida den äldre rättens innehavare ingripit inom rimlig tid mot det intrång i hans rätt, som objektivt sett föreligger genom den yngre rättens utövning. Vad som är rimlig tid skall alltså i första hand prövas med hänsyn till hur situationen tett sig för den äldre rättens innehavare. Å andra sidan är passivitetsregeln motiverad av billigheten gentemot den yngre rättens innehavare. Har denna rätt under lång tid tillåtits växa sig stark och utveckla sig till en beaktansvärd förmögenhetstillgång, talar sålunda billigheten för att den skall få bestå. Innehavaren har även en berättigad fordran på att den som vill göra honom rätten stridig framställer sina anspråk inom rimlig tid. Vad som ur hans synpunkt är rimlig tid blir i avsevärd grad beroende av den styrka den yngre rätten vunnit men även av hur den vuxit fram. I särskilda fall torde det med hänsyn härtill vara möjligt att vid passivitetsregelns tillämpning beakta mera graverande former av ond tro eller illojalitet hos den yngre rättens innehavare. Men icke heller i dylika fall bör den äldre rättens innehavare få dröja hur länge som helst med sitt ingripande.

Passivitetsregeln kan, såsom redan angivits, bli tillämplig även om den yngre rätten bygger på registrering, nämligen om varumärket härjämte blivit inarbetat och innehavaren av äldre kolliderande rätt icke ingripit inom en med hänsyn till omständigheterna rimlig tid. Olika situationer äro härvid tänkbara. Märket kan sålunda först ha blivit inarbetat och därefter registrerat eller också först ha registrerats och därefter blivit inarbetat. I vissa fall kan därför tänkas, att innehavaren av yngre rätt i samma rättegång har möjlighet att åberopa både preklusionsregeln och passivitetsregeln. Något hinder häremot torde icke böra uppställas. Vid prövningen få förutsättningarna för tillämpning av respektive lagrum bedömas var för sig. I fråga om preklusion bör sålunda hänsyn tagas uteslutande till registreringen och de faktorer i övrigt som angivas i 8 §, medan dessa omständigheter sakna betydelse vid avgörandet av om passivitetsverkan enligt 9 § skall anses ha inträtt. I de fall, där en yngre rätt får bestå jämlikt 9 § på grund av inarbetning men det yngre märket därjämte blivit registrerat, uppkommer fråga om registreringen bör få bestå, ehuru förutsättningarna enligt 8 § icke äro förhanden. Såsom nedan under 25 § framhålles bör enligt utredningens mening en dylik registrering icke hävas på talan av det äldre kännetecknets innehavare.

Enligt utredningens uppfattning är nu berörda avvägning väl förenlig med den i Pariskonventionens artikel 6 *bis* föreskrivna minimifristen för anställande av ogiltighetstalan och skulle vara det, även om konventionsfristen förlängdes från nuvarande tre år till fem år. Därvid är att märka, att konventionen endast är bindande, där den äldre rättens innehavare har sitt hemland i annat unionsland än Sverige. Är så fallet lär övervakning av den svenska marknaden icke vara möjlig för den äldre rättens innehavare på samma sätt som om han vore hemmahörande här i landet. Passivitetsverkan kan därför för honom inträda senare än för en inhemsk företagare, och den i artikel 6 *bis* stadgade fristen torde kunna tjäna till ledning för vad som i ett dylikt fall är att bedöma som rimlig tid, inom vilken ingripande skall ha skett. Där den äldre rätten innehas av person, som ej har hemvist i Sverige, torde man således äga utgå från att passivitetsregeln i 9 § icke blir tillämplig före utgången av preklusionstiden enligt 8 §. Men i förevarande läge torde man icke vara bunden av konventionsregeln, och en kortare tid än dennas minimifrist är också såsom antytts i undantagsfall tänkbar. Vid passivitetsregelns tillämpning är nämligen fråga om en något annan situation än den artikel 6 *bis* åsyftar. Medan konventionsbestämmelsen sålunda främst tager sikte på det fall att någon låtit för sig registrera annans inarbetade varumärke men däremot icke räknar med att registreringshavaren för egen del inarbetat detsamma, är detta senare förhållande tvärt emot det väsentliga vid tillämpningen av förslagets passivitetsregel.

De i 8 och 9 §§ uppställda undantagen från huvudregeln i 7 § om företräde efter tidsprioritet avse enligt ordalydelsen i sistnämnda lagrum endast

kollisioner mellan kännetecken med anspråk på full varumärkesrätt jämlikt lagförslaget, d. v. s. mellan registrerade varumärken, inarbetade oregistrerade varukännetecken samt namn och firma såsom kännetecken för varor. Paragraferna avse i princip icke fall där det äldre kännetecknet endast åtnjuter det begränsade skydd som — utom såvitt avser namn och firma enligt 3 § — följer av det blotta ibruktagandet. Såsom i annat sammanhang berörts föreslår utredningen, att med det första ibruktagandet endast skall följa den rättsverkan, att registrering av förväxlingsbart kännetecken för annan, som har vetskap om det tidigare ibruktagandet, icke är medgiven samt att registrering, som tillkommit med åsidosättande av nu angivna registreringshinder, kan hävas av domstol på talan av ibruktagaren.

Liksom inarbetaren har även ibruktagaren möjlighet att utan tidsbegränsning föra talan om hävande av registrering, som annan sökt med vetskap om det tidigare ibruktaga kännetecknet. I ett dylikt fall finnes således icke något utrymme för preklusion. Emot inarbetning kan ibruktagaren däremot över huvudtaget icke ingripa.

I den nyssnämnda principen, att 8 och 9 §§ endast gälla kollisioner mellan kännetecken med full ensamrätt, bör dock göras undantag för en speciell situation. Om en märkeshavare vunnit registrering efter ansökan i ond tro och därjämte inarbetat märket — före eller efter registreringen — bör han, om ibruktagaren yrkar registrerings hävande, kunna i förekommande fall häremot åberopa 9 §. Passivitetsregeln bör med andra ord i detta hänseende gå ut även över en ibruktagare. Enligt 9 § skall ju den yngre rätten kunna bestå vid sidan av äldre »rätt», och så mycket mera måste detta då gälla den begränsade befogenhet att ingripa mot en registrering, som tillkommer en ibruktagare. Självfallet kan en sådan icke komma i starkare ställning än innehavare av en ensamrätt med samma företräde i tiden.

III. Varumärkesrättens subjekt; servicemärken

Gällande svensk rätt

Enligt 1 § Vml må varumärke registreras av »envar som här i riket idkar fabriks- eller hantverksrörelse, jordbruk, handel eller annan näring». Stadgandets tyngdpunkt är att söka i orden »annan näring», medan uppräkningsen i övrigt bör fattas blott som en exemplifikation av dels vissa typiska rörelseformer, som berättiga till varumärkesregistrering, och dels vissa andra arter av rörelse, om vilka tvekan i detta hänseende eljest kunde råda. Någon fordran på viss omfattning av rörelsen, vare sig i fråga om geografisk utbredning eller ekonomisk bärkraft, gäller icke¹. Utan betydelse är vidare om vederbörande är fysisk eller juridisk person, bokföringspliktig eller icke².

Emellertid är icke varje näringsidkare, oavsett arten av hans rörelse, berättigad till varumärkesregistrering. En inskränkning härutinnan följer av lagens stadgande om ett varumärkes ändamål. Detta är nämligen enligt 1 § Vml att i den allmänna handeln skilja en näringsidkares *varor* från andras. Endast om märket är avsett att individualisera viss näringsidkares varor, är det ett varumärke i lagens mening³. Det är sålunda blott de näringsidkare, vilka i sin verksamhet omsätta varor, som kunna förvärva giltig varumärkesrätt enligt Vml.

Vml:s förarbeten giva icke någon hållpunkt för tolkningen av begreppet vara. Presentkort och försäkringsbrev, vilka ju egentligen utgöra anvisningar på varor eller rättigheter, ha i denna egenskap icke ansetts som varor i Vml:s mening⁴. I ett rättsfall⁵, där fråga var om försäkringsbrev kunde anses som vara, uttalade patentverket, att »varor enligt varumärkeslagens mening vore materiella, flyttbara ting, som vore föremål för handelsutbyte». Kravet på flyttbarhet torde dock icke numera upprätthållas i praxis.

Hos registreringsmyndigheten har man, i varje fall under senare tid, tillämpat en liberal tolkning av varubegreppet. Sålunda ha såsom varor godtagits bl. a. skeppsdockor, ångpanneanläggningar, valsverk, gårds- och gatubrunnar, monteringsfärdiga hus, skorstenar, förvaringsbyggnader, garage, växt- och drivhus samt annonser ävensom tidningar och tidskrifter.

¹ 1882 års betänkande, s. 24; jfr även 1878 års betänkande, s. 97.

² Jfr 1 och 2 §§ bokföringslagen d. 31 maj 1929.

³ *Eberstein*, Några varumärkesrättsliga spörsmål, Stockholm 1915, s. 6, och Om skydd för individualiteten, s. 9 f.

⁴ *Bergius*, Varumärken, Svensk Teknisk Uppslagsbok I, Stockholm 1937, s. 171 f.

⁵ RÅ 1920, s. 152 ATLANTICA.

Någon närmare undersökning av de varumärkessökandes verksamhet i syfte att fastställa om de fylla kravet på varumärkessubjekt brukar patentverket icke företaga¹. Uppträder ett aktiebolag som sökande utgår man i regel från att bolaget driver verksamhet, som har avseende på omsättning av varor. Endast i undantagsfall, framför allt då bolagets karaktär av rent serviceföretag framgår redan av dess firma, upptager ämbetsverket till närmare prövning om sökanden är behörigt varumärkessubjekt, och även i dessa fall brukar registrering beviljas, om det kan göras sannolikt, att sökanden — låt vara blott som en detalj i verksamheten — sysslar med något som innebär varuomsättning.

Till omsättning av varor är att hänföra tillverkning och handel, vare sig en gros eller i detalj, samt uthyrning av varor². Tveksamt är huruvida ren agenturverksamhet, som endast avser förmedling av avtal mellan säljare och köpare, är att räkna till varuomsättning. Utanför detta begrepp faller i varje fall sådant sysslande med varor, som enbart avser kontroll av dessas kvalitet³ eller deras transport från en ort till en annan, samt vidare all sådan behandling av varor som icke har till resultat framställningen av en ny vara. Härigenom falla åtskilliga hantverkare, som blott reparera varor, utanför Vml:s tillämplighetsområde, liksom även färgerier, tvättinrättningar och liknande företag.

Genom nu angivna begränsningar av Vml:s tillämplighetsområde äro i princip serviceföretagen, såsom banker, försäkringsbolag, patentbyråer⁴, flyglinjer, rederier, expressbyråer, nöjesetablissemang m. fl., uteslutna från varumärkesskydd genom registrering.

Till följd av nyssnämnda liberala praxis har emellertid i åtskilliga fall varumärkesregistrering beviljats för företag, vilkas verksamhet åtminstone i första hand endast torde avse tillhandahållande av tjänster mot vederlag. Sålunda ha registreringar beviljats för rederier, flygbolag, expressbyråer, garageföretag, fastighetsbolag, förvaltningsbolag, desinfektions- och fönsterputsningsföretag, tvätterier, konststoppningsateljéer, byggnadsföretag m. fl. I samtliga fall gälla dessa registreringar för varor, vare sig dessa äro uttryckligen angivna, vilket är det vanliga, eller skyddet icke är begränsat till särskilda slag av varor⁵. Att i stället för uppgift om de varuslag, för vilka registreringen skall gälla, begära märket skyddat för visst slag av tjänster, t. ex. spedition eller renhållning, är icke medgivet. Därest någon obehörigen använder ett märke av nu berört slag som kännetecken för samma sorts tjänster som dem registreringshavaren tillhandahåller, men däremot icke för varor — båda parterna äro således serviceföretag — är det osäkert

¹ Jfr patentverkets utlåtande i rättsfallet NJA 1951 s. 347 (s. 357 f.) G-S FLEXO och v. *Zweigbergk* i NIR 1952 s. 80 ff.

² Prop. 1930: 215 s. 11.

³ NJA 1946 s. 767 = NIR 1947 s. 135 SKIDFRÄMJANDET.

⁴ RÅ 1930 s. 59 AB DAHLS PATENTBYRÅ.

⁵ Olikskheten i detta avseende enligt gällande rätt mellan figurmärken och ordmärken beröres i avsnittet om klassregistrering.

huruvida inskridande däremot kan ske med stöd av registreringen. Ovisst är det även om domstol skulle godkänna registreringen, där svaranden visserligen handlar med varor och det förmenta intrånget skett vid varuomsättning men han kan visa, att registreringshavarens verksamhet alls ej avser omsättning av varor.

Det skydd för kännetecken, som enligt 9 § Ikl kan vinnas genom inarbetning, är icke på motsvarande sätt begränsat till kännetecken för varor. Paragrafen nämner uttryckligen »kännetecken för annans näringsverksamhet eller däri utbudna varor eller prestationer» och i förarbetena nämndes som exempel på sådana verksamhetsgrenar, som voro avsedda, försäkringsverksamhet, restaurangrörelse, transportyrken och advokatverksamhet¹.

Rätten i övriga nordiska länder

I Danmark har registreringsmyndigheten redan före 1936 års nu gällande varumärkeslag tillämpat en praxis som sträckt sig så långt som möjligt i riktning mot att medgiva registrering även för andra näringsidkare än sådana som blott omsätta varor, t. ex. ingenjörer, arkitekter, installatörer, expressföretag, försäkringsbolag, tvätterier och liknande. Liksom alltjämt är fallet i Sverige torde det ha varit osäkert, huruvida registreringar i sådan innehavarens hand verkligen medfört avsedd rättsverkan². Genom 1936 års lag anser man sig ha fått lagstiftarens sanktion av den tillämpade registreringspraxis, vilken enligt lagens förarbeten var förenlig redan med den tidigare lagstiftningen³. I 1936 års lag saknas motsvarighet till den äldre rättens uttryckliga föreskrift, att varumärket skulle anbringas på själva varan eller dess förpackning, och i denna omständighet har man funnit stöd för en än längre driven liberalisering av registreringspraxis i förevarande avseende⁴. Ehuru man således genom 1936 års lagstiftning tagit ännu ett steg mot förverkligandet av ett effektivt registreringskydd för märken som föras av serviceföretag, gäller alltjämt den begränsningen, att skyddet icke formellt kan beviljas för vissa angivna tjänster utan endast för varor⁵. I motsats härtill är det vid användningen knutna skyddet enligt § 9 i den danska konkurrenslagen i lika mån tillämpligt på märken för tjänster som på varumärken i trängre mening.

Den finska varumärkesförordningen begränsar, liksom den svenska lagen, behörigheten att vinna märkesregistrering till sådana rättssubjekt, som tillverka eller sälja varor och vilkas näringsverksamhet är sådan, att de

¹ Justitiedepartementets promemorior 1942: 1 s. 19 (prop. 1942: 257, Bilaga A).

² UfR 1913 s. 287 ABSALON.

³ Forslag till lov om varemærker, Köpenhamn 1935—36, s. 7 f.

⁴ *Hude & Olsen*, s. 3; jfr dock *Andreasen*, s. 190 noten. Ett motsvarande stadgande om varumärkets anbringande fanns ursprungligen även i den svenska Vml 1 §, men det utgick här 1930 i samband med införandet av straff för varumärkesintrång som skedde i annonser m.m. Denna åtgärd var emellertid uteslutande en lagteknisk följd av det vidgade skyddet (12 §) och någon inverkan i fråga om kraven på varumärkessubjekt avsågs icke därmed; jfr prop. 1930: 215, s. 11.

⁵ Jfr *Julie Olsen* i NIR 1952 s. 90 f. och det där anförda rättsfallet UfR 1944, s. 390 (språkskola).

kunna begagna märken för att i den allmänna handeln skilja sina varor från andras. Till följd härav godkännes i princip icke serviceföretag som behörigt rättssubjekt¹. Har ett sådant företag inarbetat visst kännetecken för sina tjänster, torde det kunna göra visst skydd gällande för detsamma med stöd av generalklausulen mot illojal konkurrens.

I fråga om kraven på varumärkessubjekt vid registrering intager även den norska varumärkeslagen samma ståndpunkt som den svenska². Registreringspraxis synes även nära överensstämma med motsvarande praxis i vårt land³. Däremot råder den skillnaden, att, medan skyddet för inarbetade kännetecken enligt 9 § i den svenska Ikl utan begränsning kommer serviceföretagen till del, den norska bestämmelsen om inarbetade märken i varumärkeslagens § 23 endast gäller kännetecken som användas för varor. Denna bestämmelse kan således icke åberopas av företag som endast erbjuder tjänster. Liksom i Finland torde därför skyddet för de därvid använda märkena i sista hand vara beroende av generalklausulen mot illojal konkurrens.

Annan främmande rätt

Enligt tysk rätt erkännas serviceföretagen endast i begränsad utsträckning såsom rättssubjekt behöriga att erhålla varumärkesregistrering, nämligen blott i de fall de lämnade tjänsterna avse behandling på ett eller annat sätt av varor⁴. Sålunda ha registreringar för speditörer, biluthyrare, tvätterier och textilförädlingsföretag ansetts medföra giltig varumärkesrätt. Däremot har varumärkesregistrering för ett sanatorium upphävts, emedan företaget icke ansetts vara sådant rättssubjekt som varumärkeslagen avser. Där möjligheten till registrering icke står till buds, kan under vissa förutsättningar skydd gälla enligt den i ett tidigare avsnitt berörda § 16 i konkurrenslagen. Såvida märket icke har karaktären av ett person- eller firmamamn, fordras för skyddet enligt denna bestämmelse, att det blivit inarbetat. Ifrågavarande skydd kan även göras gällande till förmån för exempelvis rederiflaggor. I enstaka fall kan slutligen visst skydd för märke, som användes av serviceföretag, erhållas med stöd av generalklausulen mot illojal konkurrens.

Den franska varumärkeslagen erkänner såsom varumärken endast sådana som tjäna till att särskilja viss fabriks tillverkningar eller viss handels-

¹ *Finnilä*, s. 23 not 7, nämner dock ett fall från 1915 där ett försäkringsbolag fått ett märke registrerat för försäkringsbrev och andra handlingar, vilka således betraktats som varor.

² *Brunsvig*, Service-merkenes og forretningsslagordenes rettslige stilling, NIR 1951 s. 92 f.

³ *Brunsvig*, a. a. s. 93, *Knoph*, s. 431 f.

⁴ Rörande tysk rätt jfr *Heydt*, *Moser v. Filseck* och *Schreiber*, Dienstleistungsmarken, GRUR, Auslandsteil, 1954 s. 39 f. Jfr även *Spieß*, Dienstleistungs- und Gütezeichen im neuen amerikanischen Warenzeichengesetz, GRUR 1948 s. 277 f. För en liberalare praxis uttalar sig *Reimer*, s. 18 f., men hans mening torde icke vara accepterad enligt gällande rätt.

rörelses varor från andras. Följaktligen torde i huvudsak endast sådana näringsidkare vara berättigade till registreringskydd som omsätta varor, medan övriga näringsidkare vilkas verksamhet blott avser att tillhandagå allmänheten med andra prestationer icke äro berättigade till skydd genom registrering¹. Dessa senare torde följaktligen icke kunna göra anspråk på annat skydd för sina märken än det som kan erhållas på grund av reglerna mot illojal konkurrens.

Den engelska rätten erkänner som berättigade till varumärkesregistrering endast näringsidkare, som använda eller avse att använda märken i samband med varor². Hit räknas bl. a. tillverkare av maskiner och apparater som uthyras men ej säljas och likaså företagare som bearbeta varor, vilka icke äro deras egen egendom, t. ex. färgare. Å andra sidan har i ett rättsfall näringsidkare, som endast reparerade andra tillverkares varor, icke ansetts berättigad till registrering³. För det sedvanerättsliga skyddet mot *passing off* gäller däremot icke något villkor om samband med varor.

I Amerikas Förenta Stater likställdes genom 1946 års varumärkeslag serviceföretagen med näringsidkare som omsätta varor. De förra äro nu enligt uttrycklig bestämmelse berättigade att registrera sina märken, s. k. *service marks*, eller försvenskat servicemärken⁴, på samma sätt och med samma verkan som de senare⁵. Ett servicemärke är enligt den amerikanska rätten ett märke som användes vid yrkesmässigt tillhandahållande av tjänster eller vid reklam för sådana och som därvid skiljer en näringsidkares tjänster från andras. Anmärkningsvärt är att definitionen av servicemärke gjorts vidsträcktare än motsvarande definition av egentligt varumärke⁶. I motsats till varumärke i trängre mening omfattar servicemärkena sålunda bl. a. slogans och särskiljande beteckningar begagnade i radio eller annan annonsering. Till följd härav kan registrering som servicemärke erhållas av akustiska tecken. Gemensamt för båda grupperna av märken är att registrering är medgiven endast om de användas i den kommersiella samfärdseln mellan delstaterna eller mellan Förenta Staterna och främmande stat (*Interstate Commerce*). För servicemärkenas del har detta villkor, vilket måste ses mot bakgrund av den amerikanska konstitutionen⁷, en särskilt begränsande verkan däruti, att serviceföretag, som blott ha lokalt verksamhetsområde,

¹ Spörsmålet synes ha tilldragit sig föga uppmärksamhet i Frankrike och har blott berörts helt kortfattat av *Roubier*, II, Addenda, s. 845. Jfr (*R.E.*) *Blum*, Les marques de service, Propriété industrielle 1953 s. 115 ff. och, särskilt angående schweizisk rätt, artiklar betecknade Zum Problem der Dienstleistungsmarke, av *Spoendlin* och *Blum* i Schweizerische Mitteilungen über Gewerblichen Rechtsschutz und Urheberrecht 1954 s. 22 ff. resp. 101 ff.

² *Kerly*, s. 24 ff.

³ *Aristoc v. Rysta Ltd*, (1945) A.C. 329, 62 RPC 65; jfr *Kerly*, s. 26.

⁴ Spörsmålet om detta ord såsom svensk term beröres nedan.

⁵ Lanham Act sec. 3; *Robert*, s. 39, 40 ff.

⁶ Lanham Act sec. 45.

⁷ *Robert*, s. 13.

därmed äro utestängda från registrering¹. För att berättiga till registrering av servicemärke skola de tjänster som vederbörande har att erbjuda framstå som en från omsättningen av varor självständig gren av verksamheten. Där märkeshavaren i främsta rummet tillhandahåller varor och i samband därmed erbjuder viss service endast för att främja avsättningen av varorna, berättigar honom detta icke att vid sidan av registreringen för märket som användes för varorna få samma märke eller något annat registrerat som servicemärke². I princip är det emellertid icke något som hindrar ett företag att registrera samma märke både som varumärke och som servicemärke förutsatt att de tjänster företaget tillhandahåller te sig som fristående från försäljningen av varor. I motsatt fall torde skyddet för ett egentligt varumärke täcka märkets användning även för den service som meddelas i samband med varornas tillhandahållande. Liksom varumärkena registreras i varuklasser, registreras servicemärkena i särskilda klasser för tjänster³. — I avsaknad av registrering åtnjuta servicemärkena samma skydd enligt sedvanerätten mot *passing off* som varumärken i inskränkt mening⁴. Härutinnan har 1946 års lag ej gjort ändring i vad som redan tidigare var fastslagen domstolspraxis.

I Canadas nya varumärkeslag av 1953 har efter Förenta Staternas exempel möjlighet införts att registrera servicemärken. Dyligt märke har inrangerats under begreppet *Trade Mark* och är därmed i alla avseenden likställt med varumärke i trängre mening⁵.

Förslaget

I enquêten ställde utredningen frågan om en blivande varumärkeslag borde släppa kravet på ett märkes anknytning till varor och därigenom

¹ Jfr *Ex parte Atlantic Management Co*, TMR 1952 s. 867, där registrering vägrades sökande av orden RITZ PLAZA för tjänster i samband med hotellverksamhet, emedan företaget endast drev ett hotell inom en delstat och varken den omständigheten att hotellets tjänster annonserades i tidningar spridda i andra stater eller det förhållandet att resebyråer utom den egna delstaten förmedlade beställningar till hotellet medförde att märket var att anse som använt i *Interstate Commerce*. Jfr även *Eberstein* i NIR 1952 s. 96 f.

² Jfr *Ex parte The Arco Company*, TMR 1953 s. 293. Sökanden, en tillverkare av färger, vägrades här registrering av ett servicemärke för råd och information rörande tillblandning m. m. av färger, emedan denna verksamhet såsom nära förbunden med försäljningen av varan i fråga icke utgjorde en sådan tjänst som lagen avser. — Jfr *Garner, Service Marks Used by Sellers of Goods—Realism or Dogma?*, TMR 1954 s. 233 ff., där nu angivna praxis kritiserats. En allmän översikt av praxis i fråga om servicemärken lämnas av *Isler* i *Journal of the Patent Office Society* 1955 s. 243 ff.

³ Följande åtta klasser för tjänster äro upprättade, nämligen för

Reklam och affärsverksamhet,	Transport och förvaring,
Försäkring och finansiering,	Materialbehandling,
Konstruktion och reparation,	Bildning och underhållning,
Kommunikation,	Övriga tjänster.

Jfr *Rules of Practice*, s. 71.

⁴ *Robert*, s. 17.

⁵ *Trade Marks Act* sec. 2 (t); jfr *Report of the Trade Mark Law Revision Committee*, Ottawa 1953, s. 14 f.

medgiva märkesregistrering även för näringsidkare som icke vore verk samma med varuomsättning. Denna fråga har besvarats av det stora flertalet av näringslivets organisationer, varvid införande av rätt till registrering av servicemärken undantagslöst tillstyrkts eller lämnats utan erinran.

Utredningen har ej heller tvekat att i enlighet härmed förorda sådan utvidgning av de registreringsberättigades krets, att även serviceföretagen få möjlighet att registrera sina märken. I allt större utsträckning använda serviceföretagen märken såsom kännetecken för de tjänster de mot vederlag erbjuda sin kundkrets. Dessa märken torde ofta besitta ett goodwillvärde som väl kan mäta sig med de egentliga varumärkenas. Med hänsyn härtill ha servicemärkenas innehavare berättigade krav på likställighet med annan företagsamhet i fråga om märkesskyddet. Att även framdeles låta skyddet för dessa betydelsefulla näringsgrenars märken enbart bero av inarbetning, kan därför icke vara tillfredsställande. För registrering av servicemärken och för att i största möjliga utsträckning samla dessa märken i ett offentligt register kunna samma praktiska skäl åberopas som redan anförts i fråga om varumärken i allmänhet. Servicemärkenas likaberättigande med varumärken i trängre mening är även föremål för tilltagande internationell uppmärksamhet, som kan väntas sätta spår i Pariskonventionen¹.

I förslagets 1 § har varumärkessubjektet angivits enbart med ordet näringsidkare. Att härunder falla även serviceföretagen, är utan vidare klart, och detta fastslås uttryckligen uti bestämmelsen i samma lagrum om syftet med den varumärkesrättsliga ensamrätten. Detta är enligt lagrummet att märket skall vara ett kännetecken för varor eller tjänster, som näringsidkaren tillhandahåller i sin rörelse. Den närmare innebörden i övrigt av begreppet näringsidkare i förslaget behandlas i specialmotiveringen. Enligt en särskild föreskrift i 1 § tredje stycket skall vad därefter i lagen stadgas om vara i tillämpliga delar gälla även tjänst.

Utredningen har i detta sammanhang övervägt vissa terminologiska frågor, nämligen dels om det skulle vara lämpligt att för detta vidare varumärkesbegrepp, innefattande kännetecken för varor eller tjänster, införa någon helt ny term, dels om i sådant fall det skulle behövas särskilda termer för de båda underarterna märken för varor och märken för tjänster.

I förstnämnda hänseende ha övervägts sådana uttryck som näringsmärke, affärsmärke, handelsmärke, företagsmärke och firmamärke, men de ha alla av olika skäl befunnits mindre lämpliga. I stället har utredningen stannat för att behålla termen *varumärke* för hela det utvidgade begreppet, sålunda vare sig märket gäller varor eller tjänster eller bådadera. Enligt

¹ Frågan har senast behandlats vid AIPPI:s kongress i Washington 1956, varvid antogs en resolution, enligt vilken servicemärken borde likställas med egentliga varumärken, jfr *Propriété industrielle* 1956 s. 150. Det må dock anmärkas, att Bernbyrån icke ansett frågan mogen att lösas vid Lissabonkonferensen 1958 och att byrån därför ej framfört förslag i ämnet. Där emot har sådant förslag framförts av de nordiska länderna.

utredningens mening är detta ord så gammalt och välkänt, att det säkerligen skulle bli svårt att ersätta det med ett helt nytt ord för detta den föreslagna lagstiftningens mest centrala begrepp. Å andra sidan torde begreppets utvidgning till att gälla även tjänster för allmänheten te sig så naturligt, att man utan svårighet torde komma att uppfatta det hävdvunna uttrycket varumärke såsom på samma sätt utvidgat till sin betydelse.

Vad angår särskilda benämningar på det utvidgade varumärkesbegreppets båda underarter, har lagförslaget avfattats så, att i lagtexten intet behov förelegat av sådana särskilda benämningar. I motiven däremot talas det stundom särskilt om märken för tjänster, och utredningen använder därvid uttrycket *servicemärke*. Något behov av en särskild term för de märken, som endast avse varor, har icke synts föreligga; då det i motiven talas om »varumärken» utan inskränkning, avses alltid det utvidgade begreppet.

Ordet *servicemärke* kan naturligtvis kritiseras ur språkliga synpunkter. Å andra sidan svarar det helt mot det i anglosaxiskt språkbruk vedertagna *service mark* och det även i franska språket använda *marque de service*. Den mera otympliga tyska termen *Dienstleistungsmarke* inbjuder knappast till efterbildning. Härtill kommer, att ordet *servicemärke* i praktiken redan kan anses i viss mån ha blivit en accepterad term i de nordiska meningsutbyten som under senare tid förekommit i hithörande frågor¹. Ordet *service* kan möjligen giva intryck av, att fråga är om tjänster som lämnas utan ersättning. De märken det här gäller äro emellertid avsedda för prestationer som tillhandahållas yrkesmässigt och mot betalning. Ordet *service* är således att uppfatta på samma sätt som då nämnda ord ingår i sammansättningen *serviceföretag*.

Enligt förslaget kommer varumärkesregistrering att kunna vinnas av bl. a. sådana näringsidkare, som äro sysselsatta med bank-, revisions-, kreditupplysnings- eller inkassoverksamhet, försäkringsrörelse, mäklar-, förmedlings- eller agenturverksamhet, resebyrå- eller hotellrörelse, spedition, rederirörelse, verksamhet med befordran av personer eller gods med järnväg, bil, buss eller flyg och annan verksamhet med transport, förvaring eller kommunikation, vakttjänst, konstruktion, bygge, reparation, tvätt, färgeri och annan materialbehandling, reklam-, arkitekt-, advokat-, patentbyrå- eller annan konsulterande verksamhet, undervisning och underhållning, sjukvård, hår- och skönhetsvård samt massage och övrig kroppskultur.

Från flera håll har till utredningen uttalats önskemål om förbättrat skydd för inom rederinäringen använda skorstensmärken och rederiflaggor. Redan 1942 fäste Sveriges redareförening i skrivelse till kommerskollegium uppmärksamheten på behovet av skydd för ifrågavarande kännetecken², och i

¹ Jfr *Brunsvig* i NIR 1951, s. 92 ff. och diskussionen vid sjunde nordiska mötet för industriellt rättsskydd i Oslo 1951, NIR 1952 s. 77 ff.

² Se även Svensk Sjöfartstidning 1949 s. 1605 f.

utredningens enquête har föreningen återkommit till saken. Genom den föreslagna utvidgningen av de registreringsberättigade rättssubjektens krets bli rederierna innefattade häri och skorstensmärken och rederiflaggor sålunda i princip registrerbara som servicemärken liksom i vissa fall även fartygsnamn.

Det har ifrågasatts, om icke skyddet för servicemärken rätteligen hörde hemma inom firmalagstiftningen. Detta kunde motiveras med den ibland uttalade uppfattningen, att ett servicemärke liksom en firma är ett kännetecken för ett visst företag såsom sådant snarare än för de prestationer företaget erbjuder¹. En sådan uppfattning kan vara riktig i vissa fall, men generellt giltig är den icke. Man behöver blott tänka på sådana fall, där de erbjudna tjänsterna endast representera en gren av företagets verksamhet, vare sig denna i övrigt uteslutande hänför sig till omsättningen av varor eller företaget tillhandahåller tjänster av annat slag under annat märke. Härjämte må framhållas, att den uttalade uppfattningen med ungefär samma fog kunde framföras i fråga om märken för varor, ty där endast en vara föres i rörelsen eller där samtliga företagets varor tillhandahållas under samma märke, kommer detta i praktiken ofta att uppfattas såsom ett kännetecken även för företaget såsom sådant. Men även om man medger, att vissa servicemärken ha en mer påtaglig släktskap med firma, synes det ur praktisk synpunkt icke ändamålsenligt att hänföra dem till firmalagstiftningen. Ty härav skulle väl följa, att de borde registreras i handelsregistren och övriga firmaregister, vilka — bortsett från aktiebolagsregistret — åtminstone för närvarande föras lokalt av olika myndigheter utan förtrogenhet med det rätt speciella granskningsarbete som nu ifrågavarande registrering kräver. Vidare torde servicemärken i särskilt stort antal utgöras av olika figuranordningar, som icke utan djupgående organisatoriska ändringar av de befintliga firmaregistren kunna införas i dessa. Ytterligare må framhållas, att kollisioner på grund av förväxling mellan servicemärken och märken för varor ingalunda äro uteslutna. Visserligen kunna enligt förslaget huvudregel kännetecken anses förväxlingsbara, blott om de avse varor (eller tjänster) av samma eller liknande slag. Men, såsom angives i motiven till 6 §, kunna tjänster ibland anses såsom liknande i förhållande till varor. Härav synes följa att båda märkeskategorierna böra införas i samma register och ansökningarna prövas av en och samma myndighet. Härtill kommer, att företagare, som tillhandahåller både varor och tjänster, bör vara berättigad att i en ansökan begära registrering av ett märke gällande för såväl varor som tjänster.

Till utredningen har framförts såsom en möjlighet, att ensamrätten till servicemärke borde begränsas till att endast gälla inom visst lokalt område, ett län eller dylikt. En sådan anordning kunde motiveras av att ett stort

¹ Jfr härom och om det närmast följande vad utredningen upptagit under punkten 2 i kapitlet om särregler för vissa grupper av varumärken.

antal serviceföretag endast bedriva en rent lokal verksamhet och därför icke skäligen kunna göra anspråk på en vidare skydds rätt. Samma argument kan emellertid åberopas även gentemot sådana företag, som äro verksamma inom varuhanteringen. Dessa ha utan inskränkning varit berättigade till registrering med riksomfattande varumärkesskydd alltsedan Vml:s ikraftträdande 1885, och det är icke känt, att registreringar för lokala, mindre företag medfört några olägenheter. Sådana registreringar ha för övrigt aldrig varit talrika, och någon anledning finnes knappast till antagandet, att de minsta serviceföretagen komma att utnyttja registreringsmöjligheten i väsentligen större omfattning än vad som hittills skett genom småföretagen på varuomsättningens område. Utredningen anser med hänsyn härtill, att servicemärkena även i detta avseende böra likställas med övriga varumärken. Att varumärkesskyddet i princip gäller inom hela riket följer av 4 §.

Även andra skillnader mellan servicemärken och övriga märken ha föreslagits i framställningar till utredningen. Sålunda har hävdats, dels att varje serviceföretag borde kunna få skydd endast för *ett* servicemärke, och dels att blott figurmärken men däremot ej ordmärken borde få registreras som servicemärken. Såsom skäl för dylika begränsningar åberopas den nu rådande besvärande trängseln i varumärkesregistret, vilken medfört svårigheter för de registreringssökande att få nya märken godkända med hänsyn till förekomsten av tidigare registreringar. Emellertid anser utredningen, att trängseln i registret bör mötas med mera generellt verkande medel, och utredningen föreslår i sådant syfte, såsom nedan utförligt motiveras, att klassregistrering införes i vårt land. Härigenom kan man räkna med att trängseln efter hand lättar, varför det praktiska behovet av begränsningar av antydd art för servicemärkenas del bortfaller. Några principiella skäl för dylika begränsningar torde icke kunna anföras.

Genom att sålunda även ordmärken enligt förslaget kunna registreras som servicemärken, komma serviceföretagen — liksom redan är fallet med övriga näringsidkare — att genom registrering såsom varumärke av det dominerande ordet i vederbörandes firma kunna vinna en förstärkning av det skydd som eljest kommer firma till del. Sådan registrering förutsätter givetvis, att firmadominanten besitter erforderlig distinktivitet. Men även utan registrering medför utvidgningen av den varumärkesrättsliga subjekt-kretsen en motsvarande utsträckning av det straffsanktionerade firmaskyddet enligt varumärkeslagen, vilket enligt gällande rätt endast kommer sådana företagare till del som i sin verksamhet syssla med omsättningen av varor. Ett väsentligt steg på vägen mot förbättrat firmaskydd kan därför sägas bli ett resultat av utredningens förslag om serviceföretagens likaberättigande som varumärkessubjekt.

IV. Varumärkesrättens objekt: utstyrsel, slagord m. m.

Gällande svensk rätt

Enligt 1 § Vml har ett varumärke till uppgift att skilja en näringsidkares varor från andras eller med andra ord att tjäna som individualiseringsmedel för dessa. Endast om det är avsett att fylla detta ändamål är det ett varumärke i Vml:s mening¹. Beteckning som blott åsyftar att utmärka, att dess bärare tagit viss examen² eller är medlem av viss sammanslutning³, är sålunda icke ett varumärke, även om den blivit registrerad som sådant. Genom registrering av varumärke kan man ej heller på en omväg vinna patent- eller mönsterskydd⁴.

Enligt gällande rätt är ett varumärke begreppsmässigt ett för en plan yta avsett, till sin utsträckning begränsat kännetecken, som är ägnat att oförändrat anbringas på en vara eller dess förpackning. Man skiljer mellan två huvudtyper av varumärken, figurmärken och ordmärken.

För att ett varumärke skall kunna fullgöra sin funktion såsom individualiseringsmedel fordras, att det har särskiljande förmåga, distinktivitet. Kravet på särskiljningsförmåga ter sig något olika beroende på om fråga är om figurmärke eller ordmärke.

Enligt 4 § 1) Vml ställes den allmänna fordringen på ett registrerbart märke, som enbart består av en figur, att det har »egendomlig form». Tecken, som endast består av enkla geometriska figurer, såsom cirklar, trianglar eller rektanglar, eller eljest av alltför enkla figurinslag, anses icke numera som figurmärken⁵. I svensk registreringspraxis ha på senare tid uppställts stränga krav vid bedömningen av ett märkes figurkaraktär⁶. Vid sidan av de egentliga figurmärkena kunna märken, som endast består av siffror, bokstäver eller ord, givas sådan utformning att de bli att anse såsom figurmärken⁷, men härför räcker det i allmänhet ej att t. ex. förse ordet med en ramlinje eller en understrykning eller att utföra det i skrivstil med sista bokstaven utdragen till en släng under ordet⁸. Vissa figurer, som i och för

¹ *Eberstein*, Några varumärkesrättsliga spørsmål, s. 6.

² NJA 1937 s. 209 = NIR 1937 s. 69 (Chalmersring).

³ Jfr det av *Eberstein*, a.a. s. 9 f., och Om skydd för individualiteten, s. 10, nämnda fallet ang. Svenska segelsällskapets märke.

⁴ NJA 1918 s. 180 (slitytor på gummiringar).

⁵ RÅ 1915 s. 126 (romboider), 1919 s. 174 (triangel), 1930 H 110 (prick), NIR 1946 s. 135 GÖTEBORGS KEX, 1950 s. 216 (cirkel) och 1953 s. 58 HUDSON.

⁶ Jfr t. ex. NIR 1954 s. 241 DICKSON & SJÖSTEDT.

⁷ NIR 1945 s. 77 NORDING och 1953 s. 59 CMP.

⁸ NIR 1943—44 s. 208 C. ANDERSON'S och 1951 s. 220 NO-SAG. Jfr även *Heiding*, s. 172 ff.

sig skulle kunna godtagas som figurmärken, sakna likväl erforderlig särskiljningsförmåga. Så är särskilt fallet, om märket icke är annat än en avbildning utan särprägel av den vara för vilken det är avsett¹ eller om märket utgör ett sådant tecken eller märke som allmänligen nyttjas inom ifrågavarande näringsgren, såsom exempelvis det s. k. järnmärket inom järnhandelsbranschen.

Om märke enbart utgöres av ord, är det registrerbart även om det ej är utfört i figurutformning, där det kan anses såsom en för vissa varuslag särskilt uppfunnen benämning, vilken ej avser att angiva varans ursprung, beskaffenhet, bestämmelse, myckenhet eller pris [4 § 1) Vml]. Är ordet däremot en rent generisk benämning, som enligt handelsbruk endast tjänar att utmärka varans art², har det icke särskiljningsförmåga. I ett dylikt fall kan det icke erkännas såsom en särskilt uppfunnen benämning³ och är därför oregistrerbart som varumärke. Är ordet — utan att vara en generisk term — deskriptivt på sätt nyss angivits, d. v. s. är det ägnat att angiva varans beskaffenhet, bestämmelse, etc., får det icke heller registreras. Att generiska och deskriptiva märken icke få registreras motiveras ej endast av dessa märkens bristande särskiljningsförmåga utan även därav att man önskat hålla dem fria för allmänt begagnade av alla näringsidkare. Allmänt deskriptiva äro kvalitetsbestämningar såsom PRIMA, EXTRA och EXCELLENT. Härjämte finnas ord som äro deskriptiva för vissa varuslag men distinktiva för andra; så t. ex. är ordet SOL deskriptivt i samband med hudkrämer men har godtagits för exempelvis matvaror. Genom att förse ett generiskt eller deskriptivt ord med någon smärre ändring eller ett obetydligt tillägg uppnår man i allmänhet icke ett registrerbart märke. Orden GANGRÄNOL för farmaceutiska preparat, EPLANTA för läkemedelsörter och FLAKT för ventilationsapparater ha sålunda ansetts deskriptiva⁴. Ursprungsangivande, d. v. s. geografiskt deskriptiva ord, äro i allmänhet namn på länder, städer, orter och liknande⁵, såvida det icke är osannolikt att varan kan ha sitt ursprung på den plats namnet anger⁶. Någon fullt entydig praxis beträffande ursprungsangivande ord föreligger dock icke. Ord, som angiva varans myckenhet eller pris, begäras endast sällan registrerade och bestämmelsen härom har följaktligen ringa praktisk betydelse. I

¹ NIR 1954 s. 63 (ändlös blankett).

² Jfr 1 § tredje stycket lagen d. 4 juni 1913 ang. förbud mot införsel till riket av varor med oriktig ursprungsbeteckning.

³ NIR 1937 s. 108 HÄMOTEST, 1947 s. 216 (21) JEEP, 1949 s. 269 INTERNATIONAL TEXTILES, 1954 s. 64 WARFARIN.

⁴ NIR 1941 s. 152, 1945 s. 79 och 1938 s. 186; jfr även *Bergius*, Något om registreringshinder för ordmärken i Ett ämbetsverk i näringslivets tjänst, Stockholm 1941, s. 174 f.; jfr dock NIR 1950 s. 268, där ordet EBLUS (= E + blus) ansågs registrerbart för beklädnadsartiklar.

⁵ Namn på stadsdelar, gator och floder ha ibland ansetts ursprungsgivande jfr NIR 1943—44 s. 212 MANHATTAN, 1949 s. 271 RUE DE LA PAIX, 1945 s. 150 GREEN RIVER, ROCK RIVER och 1953 s. 58 HUDSON; jfr dock NIR 1954 s. 242 THAMES, som med hänsyn till omständigheterna ansågs registrerbart.

⁶ Jfr dock NIR 1951 s. 67 VESUV, där registrering ansågs böra beviljas trots att industriorter påvisades vara belägna på Vesuvius' sluttningar.

övrigt utvecklas spörsmålen om deskriptiva ordmärken närmare i specialmotiveringen till 13 §.

Märken som — utan att ha figurkaraktär — endast bestå av bokstäver, som ej bilda ett uttalbart ord, eller av siffror äro i princip uteslutna från registrering. Grunden härtill är, att man ansett dylika märken icke ha tillräcklig särskiljningsförmåga¹.

Vid sidan av nu angivna slag av varumärken räknar Vml även med märken som bestå av både ord- och figurmoment. Är det i ett dylikt sammansatt märke ingående ordmomentet registrerbart som ordmärke oberoende av figuren, kan det erhålla särskilt s. k. ordskydd, varom anteckning sker i varumärkesregistret. Verkan av ordskydd är, att märkeshavaren har ensamrätt till ordet i fråga, även där det användes skilt från märkets figurdetaljer. Även om ordskydd ej begäres kan ett i ett märke ingående ord, som i och för sig är registrerbart, komma i åtnjutande av visst rättsskydd.

Ett varumärke skall kunna *sättas på* själva varan eller dess förpackning. Detta framgick tidigare av ett stadgande i 1 § Vml, enligt vilket märket skulle anbringas å själva varan eller å kärl eller omslag (emballage), vari den förvarades. Bestämmelsen härom utgick visserligen då varumärkeskyddet genom lagändring 1930 utsträcktes till att avse även märkets användning i annonser m. m.². Men grundsatsen torde alltjämt gälla, då någon förändring i detta hänseende icke avsågs vid 1930 års lagändring. Av 3 och 6 §§ framgår vidare att varumärke skall kunna *oförändrat* återgivas på avbildningar och i tryck. Av nu angivna förhållanden har ansetts följa, att tredimensionella föremål icke äro registrerbara varumärken, och vidare framför allt, att s. k. varuutstyrel ej må registreras som varumärke. Med varuutstyrel menas varans eller emballagets form, färg eller dekoration eller varans inpackningssätt³. Emellertid innehåller varumärkesregistret ett icke obetydligt antal registreringar, som i verkligheten torde avse varuutstyrslar och icke varumärken i den mening Vml uppfattar sistnämnda begrepp. I allmänhet är härvid fråga om olika utformningar av emballage, såsom askar, flaskor och behållare, men enstaka registreringar avse själva varans form eller färgsammansättningen på densamma⁴. Då ifrågavarande registreringar beviljats, har det skett under den förutsättningen att »märkena» varit avsedda att i oförändrad form sättas på varorna eller deras emballage såsom egentliga varumärken. I vad mån registreringen giver innehavaren ensamrätt till varuutstyrel är följaktligen tveksamt⁵.

¹ Eberstein, Om skydd för individualiteten, s. 26.

² Prop. 1930: 215, s. 11.

³ Jfr Justitiedepartementets promemorior 1942: 1 (prop. 1942: 257), s. 6. I patentlagstiftningskommitténs betänkande IV med förslag till lag mot illojal konkurrens, Stockholm 1915, s. 370, definierades varuutstyrel såsom »egenartad ornering, form, färg eller färgsammansättning å varor eller deras emballage etc.».

⁴ Dock har registrering vägrats för ett tvålärke, som beskrivits såsom bestående av upphöjda vulster eller valkar utformade av varumaterialet, RÅ 1909 s. 7.

⁵ I rättsfallet NJA 1931 s. 65 FLIT-FLIPP dömdes svaranden till ansvar för intrång genom

I detta sammanhang upptages även frågan om skydd för slagord eller slogans, d. v. s. satser eller specifika uttryck som avse att inpränta något hos allmänheten. Om praxis vid ifrågasatt registrering såsom varumärke av slagord må följande nämnas¹.

Enligt tidigare registreringspraxis godtogos slagord för registrering, förutsatt att de hade tillräcklig särskiljningsförmåga. Sedermera skärptes praxis, varvid slagord godtogos endast då de innehöllo ett som varumärke registrerbart fantasiord. Av sistnämnda typ äro exempelvis »Lycko, Ett lyckat namn på en lyckad vara» eller »I första hand modersmjölk — i andra hand Gitrido mjölk». Sedan man numera kommit till den uppfattningen att ett slagord icke kan anses utgöra ett varumärke, godkännes det i allmänhet överhuvudtaget ej för registrering. Däremot är det intet som hindrar, att ett slagord intages i ett registrerbart figurmärke, men genom registreringen härav uppnås icke något skydd för slagordet. Någon gång kan det vara svårt att draga en skarp gräns mellan registrerbara ordmärken — vilka stundom kunna bestå av flera ord — och oregistrerbara slagord, som å andra sidan kunna vara ytterst korta sentenser. Som ordmärken med en viss slagordskaraktär ha exempelvis registrerats HÅLLBARHETENS SIGILL för färger, SKÖNHET INIFRÅN för skönhetsmedel, UNDER BARA GERMA för underkläder och MAZETTI DE KVITTAR för konfektyrer. I stort sett bereder dock gränsdragningen icke några svårigheter, då slagord normalt ha karaktären av en sats, låt vara ibland stympad.

Vissa av ovan angivna regler måste underkastas modifikationer till förmån för utländska registreringssökande på grund av den s. k. *telle-quelle-regeln* i artikel 6 av Pariskonventionen. Enligt denna regel skall nämligen varje i hemlandet vederbörligen registrerat varumärke under vissa förbehåll kunna registreras samt erhålla skydd i sin ursprungliga form (*telle quelle*) i övriga unionsländer. Enligt nyssnämnda förbehåll må registrering vägras eller förklaras ogiltig — förutom för märken vilka göra intrång i av tredje man förvärvat rätt i det land där skydd begäres — för märken, som helt och hållet sakna egenartad karaktär eller som uteslutande äro sammansatta av tecken eller benämningar, vilka i handeln kunna tjäna till att angiva varors art, beskaffenhet, mängd, bestämmelse, värde, ursprungsort eller tidpunkten för deras framställande, eller som blivit vanliga i gängse språkbruk eller i lojalt och konstant handelsbruk i det land där skydd är begärt. Enligt ett särskilt stadgande i artikeln bör dock vid bedömandet av ett märkes egenartade karaktär avseende fästas vid alla faktiska omständigheter, särskilt vid den tidslängd under vilken märket varit i bruk.

Den nu berörda konventionsbestämmelsen har kommit till uttryck i 16 §

efterapning av utstyrelsedetaljerna (särskilt viss kombination av gul och svart färg) i kärandens märke. I en tidigare rättegång, NJA 1930 A 23, hade fastslagits, att ordmomenten ej voro förväxlingsbara. — Ang. s. k. *telle-quelle*-registreringar, se nedan.

¹ En redogörelse för praxis lämnas av *v. Zweigbergk* i NIR 1952 s. 84 ff.

4) Vml och förordnande om tillämpning av denna bestämmelse har meddelats i förhållande till Parisunionens samtliga länder¹.

Telle-quelle-regeln möjliggör registrering här i landet för sökande från annat land inom Parisunionen, där sökanden har en hemlandsregistrering avseende samma märke, även om märket icke uppfyller fordringarna enligt Vml. Telle-quelle-regeln har emellertid i stort sett fått praktisk betydelse endast i fråga om märken, vilka icke uppfyllt de vanliga kraven på figurmärkeskaraktär, och sådana som enbart bestått av siffror och bokstäver, vilka senare ej bildat ett uttalbart ord, samt för varuutstyrlar. För registrering av deskriptiva ordmärken har telle-quelle-regeln i stort sett icke ansetts kunna åberopas och slagord ha likaså ansetts falla utanför regelns tillämpningsområde. Där den svenska Vml:s registreringshinder grundar sig därpå, att ifrågavarande märke saknar tillräcklig särskiljningsförmåga, såsom beträffande alltför enkla figurmärken eller siffer- och bokstavsmärken, har registrering med stöd av telle-quelle-regeln i allmänhet icke beviljats med mindre sökanden kunnat styrka, att märket genom inarbetning här i riket förvärvat erforderlig särskiljningsförmåga². Varuutstyrlarna däremot, vilkas registrering enligt Vml avböjes av andra grunder än bristande särskiljningsförmåga, kunna i princip registreras enligt telle-quelle-regeln oberoende av inarbetning, förutsatt att de i det speciella fallet äro särskiljande.

Genom telle-quelle-regelns bestämmelser äro som synes utländska varumärkeshavare i vissa avseenden bättre ställda än inhemska näringsidkare med avseende på möjligheten att uppnå registreringsskydd för varumärken.

Hittills har endast varit fråga om föremålet för det varumärkesskydd, vilket vinnes genom registrering. Det skydd som, oberoende av registrering, genom ett känneteckens inarbetning erhålles jämligt 9 § Ikl kan tagas i anspråk för åtskilliga kännetecken, som ej kunna komma i fråga till registrering. Även enligt 9 § Ikl kräves dock särskiljningsförmåga, men Ikl saknar motsvarighet till de särskilda registreringshindren i Vml. I stället är bedömandet av särskiljningsförmågan beroende av samtliga föreliggande faktiska omständigheter i målet. Vid paragrafens tillkomst yttrade föredragande departementschefen bl. a. följande³.

I vissa yttranden ha uttalats farhågor för att skyddet skulle komma att gälla sådant som icke har tillräcklig egenart. Med anledning härav vill jag framhålla, att redan i uttrycket kännetecken ligger, att det skall vara fråga om något som har särskiljande förmåga. Vidare skyddas enligt utkastet endast kännetecken som blivit inarbetade. Detta krav kommer att medföra en naturlig gallring. I fråga om sådant som icke i och för sig är mera egenartat är det ju särskilt svårt att verk-

¹ Kungörelsen 1953: 319, 3 §.

² I två samtidiga avgöranden beträffande märkena AA och BB (RÅ 1933 s. 116 = NIR 1934 s. 65) ansågs märkenas användning i hemlandet, Danmark, vara tillräcklig för att de skulle kunna registreras härstädes. Jfr dock *Eberstein*, a. a. s. 26 f., där detta ställningstagande kritiserades. Jfr även NIR 1936 s. 183 »914».

³ Prop. 1942: 257, s. 17 f.

ställa ett inarbetande. Men lyckas någon att såsom sitt särskilda kännetecken inarbeta vad som från början ej är särprägladt, synes det riktigt att skydd bör inträda. Skydd kan på detta sätt tillkomma en benämning eller ett märke som icke skulle kunna registreras såsom firma eller varumärke. I detta synes ej ligga något oriktigt. — Den omständigheten att det föreslagna stadgandet skall gälla kännetecken av alla slag — utan några sådana villkor beträffande objektet som gälla för registrering — medför att kravet på att kännetecknet skall vara inarbetat är av väsentlig betydelse.

Enligt 9 § Ikl kan skydd erhållas för alla slag av kännetecken. Lagtexten nämner särskilt namn, firma, varumärke och utstyrsel, och i förarbetena pekas på en hel rad olika kännetecken som paragrafen omfattar¹. Till varumärke räknas ord och ordkombinationer, bokstavs- och sifferkombinationer samt figurer av olika slag. Med firma avses såväl registrerad som oregistrerad sådan ävensom firma i förkortad eller förändrad form och med namn icke blott släktnamn men även pseudonymer, d. v. s. diktade namn, och andra specialnamn på personer. Likställda med namn och firma äro även vissa andra benämningar, exempelvis fastighetsnamn, namn på föreningar eller stiftelser, som driva näringsverksamhet, samt benämningar på hotell, restauranger, teatrar, biografer och andra nöjesetablissemang. Skyddade äro vidare titlar på tidningar, tidskrifter, böcker, musikaliska verk, filmer, konstverk och andra auktorverk². Till utstyrsel hänföres såväl varuutstyrsel som annan utstyrsel, vilken senare kan vara utstyrsel av annonser, affärsbrev, kataloger och annat affärstryck samt skyltar och affärsvagnar. Beträffande all utstyrsel gäller, att det kännetecknande kan ligga i formen, färgen eller ornamenteringen eller i en kombination därav.

Även andra kännetecken än de nu nämnda kunna bli skyddade enligt 9 § Ikl. Skyddsobjekt är enligt förarbetena i princip allt, som bringats att känneteckna en näringsverksamhet eller däri utbjudna varor eller prestationer. På detta sätt skyddas i vidsträckt omfattning olika alster av reklamverksamhet, varibland utöver ovanstående särskilt kunna nämnas slagord och s. k. lay-out, d. v. s. viss komposition av text eller bild eller båda delarna i ett reklamverk. Uteslutet är icke heller, att kännetecken, som äro avsedda att uppfattas med andra sinnen än synsinnet, t. ex. ljudsignaler, kunna vinna skydd enligt lagrummet, ehuru något uttalande härom icke upptogs i förarbetena.

I och med att skydd för varumärke bestående av ett deskriptivt ord kan erhållas enligt 9 § Ikl, där ordet kunnat inarbetas såsom viss näringsidkares kännetecken, har svensk rätt givit ett begränsat erkännande åt den i främmande rätt allmänt accepterade läran om s. k. sekundärbetydelse (*secondary meaning*) hos ordmärken. Att ett märke erhåller sekundärbetydelse inne-

¹ Justitiedepartementets promemorior 1942: 1 (prop. 1942: 257), s. 19 f.

² Då här talas om 9 § Ikl åsyftas endast första stycket av nämnda lagrum. För nu nämnda titlar stadgas i paragrafens andra stycke skydd oberoende av inarbetning, varom emellertid här icke är fråga.

bär, att ett i sig självt banalt eller deskriptivt ord genom användning såsom varumärke av omsättningskretsen så småningom främst uppfattas såsom vederbörande näringsidkares kännetecken, medan ordets primära, deskriptiva innebörd alltmera träder i bakgrunden. Däremot har frågan om sekundärbetydelse i den av Vml reglerade egentliga varumärkesrätten endast i enstaka undantagsfall kunnat vinna beaktande¹.

Rätten i övriga nordiska länder

Även i dansk, finsk och norsk varumärkesrätt kräves, liksom för övrigt i alla länder, att ett varumärke har särskiljningsförmåga för att det skall kunna skyddas. I överensstämmelse härmed äro även i Danmark, Finland och Norge deskriptiva ordmärken uttryckligen undantagna från registrerbarhet. I de danska och norska varumärkeslagarna stadgas dock, i nära anslutning till ovan berörda bedömningsnorm i artikel 6 av Pariskonventionen, att vid prövningen av ett märkes särskiljningsförmåga hänsyn skall tagas till alla föreliggande omständigheter och särskilt till den tidslängd under vilken märket varit i bruk². Nu angivna regel möjliggör registrering av deskriptiva märken, där dessa genom användning förvärvat sekundärbetydelse. För uppkomsten av sekundärbetydelse är det enligt dansk och norsk rätt icke alltid nödvändigt att det ifrågavarande märket blivit inarbetat, utan i vissa fall, där märkets deskriptiva karaktär är mindre framträdande, kan även en mera begränsad användning därav vara tillräcklig för att göra det registrerbart. Också den finska varumärkesförordningen möjliggör numera avsteg från registreringshindret för deskriptiva ordmärken vid uppkommen sekundärbetydelse³. Sekundärbetydelse erkännes emellertid icke vara för handen i finsk rätt med mindre fullbordad inarbetning skett.

I alla tre länderna äro figurmärken och ordmärken samt kombinerade figur- och ordmärken registrerbara. Systemet med särskilt ordskydd för i ett sammansatt märke ingående ord har tidigare tillämpats även i dessa länder men har numera uppgivits. I fråga om varuutstyrlar och slagord intager rätten i Finland och Norge i stort sett samma ställning som den svenska, d. v. s. dessa kännetecken anses i allmänhet icke registrerbara

¹ Jfr NIR 1933 s. 60 = RÅ 1932 s. 108 och NJA 1932 B 599, där RegR förklarade det i ett registrerat varumärke förekommande ordet PALMOLIVE beskaffenhetsangivande och därför ej hindrande för senare registrering av märke innehållande liknande ord men där domstolarna fällde det senare märkets innehavare till ansvar för märkets användning. I NJA 1951 s. 475 = NIR 1954 s. 110 SULFATHIAZOL kan motsättningsvis utläsas, att överrätterna ej varit främmande för tanken att det omtvistade märket, som ansågs ursprungligen ha varit deskriptivt, under vissa betingelser skulle kunna ha fått sekundärbetydelse. — Ordet COCA-COLA har vid flera tillfällen vägrats registrering såsom deskriptivt (senast NIR 1939 s. 159), men sedan innehavaren visat, att det blivit starkt inarbetat i Sverige, ansågs 1954 registrering kunna beviljas. Även de i och för sig deskriptiva orden PALMOLIVE och VOLKSWAGEN äro numera registrerade.

² Danska lagen § 4 mom. 1, norska lagen § 2 tredje stycket.

³ 4 § 2 mom. i dess lydelse enligt lag d. 23 jan. 1953.

som varumärken. I Danmark, däremot, har man alltsedan ikraftträdandet av 1936 års lag medgivit registrering av varuutstyrlar¹. Även slagord äro registrerbara enligt dansk rätt, under förutsättning att de ha erforderlig särprägel. Kraven härutinnan ha enligt hittillsvarande danska registreringspraxis icke ställts alltför höga.

Vad beträffar skyddet för oregistrerade varuutstyrlar och slagord gälla i Danmark samma regler för dessa som för oregistrerade varumärken i trängre mening. I Finland torde skyddet för varuutstyrlar och slagord helt vara beroende av generalklausulen mot illojal konkurrens. Den norska varumärkeslagens bestämmelser om skydd för oregistrerade inarbetade varumärken gälla uttryckligen även inarbetad varuutstyrelse. Skyddet för slagord däremot avhänger även enligt norsk rätt av generalklausulen. Emellertid har Norges Salgs- och Reklameförbund i samarbete med Norske Annonserers Forening upprättat ett privat register, i vilket slagord, som äro särpräglade till innehåll eller form eller inarbetade, efter viss förprovning kunna intagas². Enligt de särskilda stadgarna avser registret att giva näringsidkare och andra vägledning om slagord, som användas eller äro avsedda att tagas i bruk. Däremot medför en dylik registrering som sådan själfvallet icke något rättsskydd.

Annan främmande rätt

Såsom redan framhållits uppställes genomgående i olika rättssystem kravet på särskiljningsförmåga såsom en grundläggande förutsättning för skyddet av varukännetecken. Där registrering föregås av materiell prövning av förutsättningarna för skydd, såsom exempelvis i engelsk, amerikansk och tysk varumärkesrätt, prövas även frågan om erforderlig särskiljningsförmåga föreligger. Enligt den engelska varumärkeslagen³ kan märkeslag⁵ kan likaså märke, som ursprungligen saknat distinktivitet, såvida det genom användning eller på grund av andra omständigheter faktiskt erhållit särskiljningsförmåga⁴. Enligt Förenta Staternas varumärkeslag⁵ kan likaså märke, som ursprungligen saknat distinktivitet, registreras om det visas ha fått särskiljningsförmåga. Har sökanden varit ensam om märkets användning under fem år före registreringsansökningens ingivande, kan detta godtagas såsom presumtion för att märket erhållit nödig särskiljningsförmåga, men registreringsmyndigheten är icke bunden härav utan äger i tveksamma fall kräva bevisning angående omfattningen

¹ Det var bl. a. i syfte att möjliggöra registrering av varuutstyrlar som en tidigare gällande föreskrift, att märket skulle anbringas på själva varan eller dess förpackning, borttogs 1936, se Forslag til Lov om Varemærker, s. 8 f.; jfr även *Hude & Olsen* s. 17 f.

² *Brunsvig* i NIR 1951 s. 98 f.

³ Sec. 9 (2) (b). Jfr även *Kerly*, s. 553 ff.

⁴ För märken med lägre grad av särskiljningsförmåga finnes en särskild avdelning av registret, *Part B*; se härom vidare i kapitlet om särregler för vissa grupper av varumärken.

⁵ Sec. 2 (f). Jfr även *Robert*, s. 48 ff.

av märkets användning. Så sker särskilt då det till registrering anmälda märket är mera påtagligt deskriptivt, och i dessa fall kan sökanden nödgas prestera mycket omfattande utredning för att övertyga myndigheten om att märket fått sekundärbetydelse. Å andra sidan erkännes, att märken kunna få *secondary meaning* på kortare tid än fem år¹. Också den tyska varumärkeslagen medger i vissa fall registrering av märken utan ursprunglig särskiljningsförmåga, nämligen — på samma sätt som angivits beträffande finsk rätt — där märket blivit inarbetat². I fransk rätt, där registrering sker utan materiell förprovning och endast har ringa betydelse för förvärvet av varumärkesrätt, kommer frågan om ett märkes särskiljningsförmåga under provning endast i fall av process. Därvid har domstolen möjlighet att taga i betraktande alla faktiska förhållanden, som kunna påverka märkesrättens giltighet, således icke endast märkets ursprungliga distinktivitet utan även särskiljningsförmåga som uppstått genom långvarigt oantastat bruk av märket³.

I fråga om olika kategorier av varumärken har den franska varumärkeslagen den mest vidsträckta definitionen. Denna lag erkänner såsom föremål för varumärkesregistrering varje tecken som tjänar att särskilja en näringsidkares varor från andras⁴. Till följd härav ha varuutstyrlar i betydande antal registrerats i Frankrike, och även slagord torde vara registrerbara.

Den engelska lagen avvisar i princip varuutstyrelse från registrerbarhet. Däremot erkännes uttryckligen etiketter (*labels*) som registrerbara märken. Såsom sådana kunna i viss utsträckning kartonger och liknande, bestående av flera olika sidor, godtagas för registrering⁵. I övrigt skyddas varuutstyrlar mot *passing off* enligt sedvanerättens regler. Slagord, å andra sidan, anses i princip icke vara uteslutna från registrering. Som ordmärken kunna nämligen registreras »ett eller flera ord vilka icke ha någon direkt hänseftning på varans art eller kvalitet»⁶, och härunder har man ansett slagord kunna inrymmas⁷. Ett slagord, som är deskriptivt eller berömmande, är emellertid icke registrerbart.

Såsom i ett senare avsnitt närmare behandlas, är det amerikanska varumärkesregistret uppdelat i ett *Principal Register* och ett *Supplemental Register*. Registrering i det senare medför endast ringa rättsverkan. Å andra

¹ *Ex parte Fox River Paper Corp.* TMR 1954 s. 219; jfr även *Derenberg*, *The Seventh Year of Administration of the Lanham Trade-Mark Act*, TMR 1954 s. 1023 samt *Hancock*, *Three Dimensions in 2-F Evidence in the Trademark Office*, TMR 1955 s. 1157.

² WZG § 4 mom. 3. Jfr även *Reimer*, s. 35 f., 41.

³ *Roubier II*, s. 580 ff., framhåller, att endast »vedertagna, generiska eller nödvändiga» benämningar äro uteslutna från möjligheten till varumärkesskydd och att deskriptiva märkens bristande skyddsvärdighet icke erkännes i fransk rätt. Av de anförda exemplen att döma synes här emellertid snarare vara fråga om en gradskillnad vid bedömningen än om någon principolikhet.

⁴ Art. 1 tredje stycket.

⁵ Goschenkommitténs Report, s. 6 f.

⁶ TMA sec. 9 (1) (d).

⁷ *Kerly*, s. 184.

sidan står det öppet för åtskilliga kännetecken, som man ursprungligen icke synes ha tänkt sig skulle införas i *Principal Register*, bl. a. utstyrsel samt slagord avsett som kännetecken för varor. Däremot är ett slagord som kännetecken för tjänster enligt uttrycklig föreskrift registrerbart som servicemärke i *Principal Register*. För registrering i *Supplemental Register* fordras endast att kännetecknet i fråga har viss lägre grad av särskiljningsförmåga. Någon klar gränstdragning såvitt rör utstyrsel och slagord mellan de båda avdelningarna av registret synes emellertid i registreringspraxis icke ha kunnat vidmakthållas. — I Förenta Staterna har sedan 1919 en reklamorganisation, *Printers' Ink Publishing Co. Inc.*, fört ett privat register över slagord vilka äro i bruk vid annonsering. Avsikten härmed är att näringsidkare skola kunna erhålla bevis om prioriteten till visst slagord¹.

I Canada var varuutstyrsel (*distinguishing guise*) registrerbart redan enligt 1932 års varumärkeslag och omfattades av det vidare begreppet varumärke (*Trade Mark*). Denna ordning har i huvudsak oförändrad överflyttats till den nya lagen av 1953². I fråga om slagord gällde enligt den tidigare rätten att som ordmärke kunde registreras kännetecken bestående av högst 30 bokstäver uppdelade i högst fyra grupper. Bestämmelsen avsåg att utestänga slagord från registrering. Nu angivna begränsning har slopats i den nya lagen och avsikten härmed har varit att slagord — oberoende av antalet däri ingående bokstäver eller ord — skola kunna registreras³. En förutsättning härför är dock att vederbörande slagord har särskiljningsförmåga.

Den tyska varumärkeslagen hänvisar i princip varuutstyrselarna till det skydd som uppnås genom inarbetning⁴. I viss utsträckning kan dock inarbetad varuutstyrsel införas i varumärkesregistret. Detta gäller, där utstyrseln utgöres av varans färg eller form⁵. Slagord äro registrerbart såsom ordmärken enligt tysk rätt, om de genom form eller innehåll kunna antagas fylla ett varumärkes uppgift att angiva en varas kommersiella ursprung⁶. Vid bedömning av särskiljningsförmågan ställer praxis tämligen höga krav⁷.

Någon motsvarighet till det svenska systemet med särskilt ordskydd

¹ Jfr *Brunsvig* i NIR 1951, s. 98 noten, och *Faltz*, *The Slogan in Modern Advertising*, 2 uppl. New York 1949, s. 78. — Intill 1953 fördes ett liknande register även hos U.S. Trade Mark Association. Detta register sammanfördes 1954 med det nyssnämnda registret, vilket numera benämnes *Printers' Ink Clearing House of Advertised Phrases*, se *Bulletin of The U.S. Trade Mark Association*, Vol. 9 No. 20 (1954).

² Sec. 2 (g) och (t). Definitionen på *distinguishing guise* har dock omformulerats för att undanröja faran för att enskilda genom registrering skulle kunna hindra näringslivet i allmänhet att utnyttja tekniska framsteg på förpacknings- och distributionsområdena, se *Report of The Trade Mark Law Revision Committee*, s. 11 f.

³ *Report of The Trade Mark Law Revision Committee*, s. 19.

⁴ WZG § 25.

⁵ *Reimer*, s. 42 f.

⁶ *Freund-Magnus-Jüngel*, *Das deutsche Warenzeichenrecht*, Berlin och Leipzig 1933, s. 230.

⁷ GRUR 1953 s. 496 (vers).

vid kombinerade ord- och figurmärken, vilket som nämnts tidigare tillämpats även i de övriga nordiska länderna, förekommer icke såvitt känt någonstädes utomlands.

Förslaget

I förslagets inledande kapitel givas allmänna bestämmelser om registrerade varumärken (1 §), om oregistrerade, inarbetade varumärken (2 § första stycket) samt om varukännetecken som icke äro föremål för varumärkesregistrering (2 § andra stycket och 3 §). Liksom enligt gällande rätt är det enligt förslaget en grundläggande förutsättning för ett känneteckens rättsskydd, att detsamma har särskiljningsförmåga. Detta framgår även av de allmänna ordalagen i de inledande paragraferna. Emellertid ställer sig bedömandet av särskiljningsförmågan olika vid de skilda kategorierna av kännetecken. Detaljerade regler om särskiljningskravet ha ansetts behöfliga endast i fråga om varumärken som registreras, och dessa regler ha sin naturliga plats i kapitlet om registrering, där de införts i 13 §. I väsentliga avseenden bli emellertid ifrågavarande bestämmelser normerande även för de övriga grupperna av varukännetecken. Särskiljningskravet kan med hänsyn härtill bäst åskådliggöras genom att här först lämnas en redogörelse för de fordringar på registrerbara varumärken vilka uppställas i 13 §.

I nyssnämnda paragraf uttalas först en allmän fordran, att varumärke som registreras skall vara ägnat att särskilja innehavarens varor från andras. Stadgandet gäller alla slag av märken. Omedelbar betydelse får det dock främst i fråga om figurmärken, på vilka även framdeles i princip måste ställas samma krav som enligt gällande rätt, även om en viss mildring av bedömningen torde böra ske. I paragrafen lämnas härefter vissa, närmast formella hållpunkter för bedömande i det särskilda fallet huruvida ett anmält märke fyller kraven på särskiljningsförmåga. Det heter här, att märke, som uteslutande eller med endast mindre ändring eller tillägg anger varans art, beskaffenhet, mängd, användning, pris eller ursprungsort eller tiden för dess framställande, icke i och för sig skall anses äga sådan förmåga. Detta stadgande tager främst sikte på ordmärken och utestänger deskriptiva ord från registrerbarhet, men det kan även få betydelse för figurmärken, exempelvis där dessa endast bestå av en banal avbildning av varan. Regeln är icke annat än en utveckling av den nyssnämnda allmänna bestämmelsen och en exemplifikation av vad som därmed åsyftas.

Frågan om deskriptiva märken behandlas närmare i specialmotiveringen till 13 §. Följande torde dock vara av den betydelse, att det bör upptagas redan här. Den nyssnämnda regeln om deskriptiva märken har, som framgår av dess ordalydelse, icke fått samma absoluta form som motsvarande

stadgande i 4 § 1) Vml, utan deskriptivitet medför endast att märket icke *i och för sig* skall anses äga särskiljningsförmåga. I stadgandets fortsättning har intagits en allmänt hållen föreskrift, vilken nära ansluter sig till texten i artikel 6 av Pariskonventionen och öppnar möjlighet att trots föreliggande deskriptivitet godtaga ett visst märke såsom tillräckligt särpräglad. Härvid skall hänsyn tagas till alla faktiska omständigheter och särskilt till den tid och omfattning märket varit i bruk. Tyngdpunkten i denna tolkningsregel ligger i anvisningen att beakta den omfattning vari märket varit i bruk¹. Genom användning som kännetecken kan, såsom framhållits, ett *i och för sig* deskriptivt märke få sekundärbetydelse med verkan att det av omsättningskretsen i första rummet uppfattas såsom vederbörandes särskilda kännetecken, medan dess beskrivande innebörd mera träder i bakgrunden. Användningens distinktivitetsskapande betydelse gäller icke blott ordmärken utan även figurer och kombinerade märken². Förslaget fastslår icke något visst mått av användning som måste ha ägt rum för att bristande särskiljningsförmåga skall anses botad. Någon ovillkorlig fordran uppställs sålunda icke på att användningen i varje särskilt fall skall ha medfört fullbordad inarbetning, såsom för närvarande sker enligt finsk och även tysk rätt. Det ligger emellertid i sakens natur, att sekundärbetydelse normalt icke kan uppstå, om icke märket är allmänt känt inom omsättningskretsen, d. v. s. inarbetat. Å andra sidan bör hänsyn tagas till märken med alla olika grader av bristande särskiljningsförmåga alltifrån rent generiska ord, vilka endast i speciella undantagsfall kunna få sekundärbetydelse, över mer eller mindre klart deskriptiva märken och till märken som stå på gränsen mellan det deskriptiva och det endast starkt suggestiva. De sistnämnda böra i regel — oberoende av användning — anses ha tillräcklig särprägel för att vara registrerbara. I gränsfallen däremot kan användningen och övriga omständigheter vara avgörande för registrerbarheten, men i dessa fall kan även mindre omfattande bruk än sådant som lett till inarbetning vara tillräckligt för att överföra märket till de registrerbaras krets.

I fråga om märken som, utan att ha figurkaraktär, bestå enbart av siffror eller bokstäver, som icke bilda ett uttalbart ord, uppställer 13 § en

¹ I konventionstexten talas endast om »den tidslängd, under vilken märket varit i bruk». Enbart det förhållandet att märket använts under lång tid kan dock ej påverka särskiljningsförmågan; detta kan däremot ske genom omfattningen eller intensiteten i märkesanvändningen. Avsikten med konventionstextens formulering torde emellertid främst ha varit att möjliggöra skydd i unionsländerna för vissa mycket enkla märken som använts sedan gammalt. De svenska järnstämplarna och skeppningsmärkena nämndes särskilt vid den internationella konferens, där ifrågasvarande stadgande intogs i konventionen; se Actes de la Conférence à Washington, Bern 1911, s. 113.

² Den kände tillverkaren av tobakspipor m. m. Alfred Dunhill, Ltd., förser dessa med en vit prick på det svarta skaftet. Ett så enkelt märke är *i och för sig* utan tillräcklig egenart för att registreras. Genom den starka inarbetningen torde emellertid märket ha blivit så känt som Dunhills särskilda beteckning, att en piprökare omedelbart identifierar en så märkt pipa som Dunhills fabrikat. Kännetecknet har härigenom förvärvat den särskiljningsförmåga som enligt förslaget kräves för registrering.

särregel, enligt vilken dylikt märke må registreras först sedan det genom inarbetning visats äga särskiljningsförmåga. Anledningen till denna särregel beröres i specialmotiveringen.

Den särskiljningsförmåga, som kräves för inarbetningsskydd enligt 2 § i förslaget, är icke i allo att bedöma efter de mera formella kriterier som ovan angivits beträffande registrerade märken, även om dessa kriterier i väsentliga avseenden kunna tjäna till ledning. I stället blir här den främsta uppgiften att avgöra — i sista hand för domstolarna — huruvida visst kännetecken verkligen kunnat inarbetas, så att det av omsättningskretsen uppfattas som innehavarens särskilda kännetecken. Vid denna prövning bli samma bedömningsnormer avgörande som de vilka angivits i förarbetena till gällande 9 § Ikl. För att ett kännetecken med ringa särart skall kunna erkännas såsom inarbetat erfordras sålunda särskilt stark utredning härutinnan, medan kännetecken med tydlig ursprunglig särprägel kan konstateras vara inarbetat även efter mindre omfattande bevisning. Så snart ett kännetecken verkligen blivit inarbetat är därmed även den erforderliga särskiljningsförmågan dokumenterad.

I 1 § andra stycket av förslaget, där det anges varav ett varumärke kan bestå, nämnas figurer, ord, bokstäver och siffror samt även säregen utstyrsel av vara eller dess förpackning. Motsvarighet saknas i förslaget till den enligt gällande rätt antagna grundsatsen, att varumärke skall kunna anbringas på vara eller dess förpackning. Till följd härav kunna även tredimensionella figurer erkännas som varumärken. En särskilt viktig nyhet i förslaget är emellertid, att varuutstyrsel blir att anse som ett registrerbart varumärke. För varuutstyrsel, som icke registreras, kan inarbetningsskydd erhållas enligt förslagets 2 §.

I enquêten till näringslivet ställde utredningen frågan om *varuutstyrsel* borde kunna registreras eller om man hellre borde — liksom hittills — göra utstyrselskyddet beroende av inarbetning och förbättra skyddet genom att göra rättsverkningarna av inarbetning mera vittgående. Av det inkomna svarsmaterialet kan någon mera deciderad, allmänt omfattad opinion icke utläsas. Endast ett mindre antal av de hörda organisationerna förordade registrering, bland dem Skånes handelskammare. I åtskilliga svar uttalas tveksamhet och farhågor inför en utsträckning av registreringssystemet och i något enstaka fall förnekas, att något egentligt skyddsbehov skulle föreligga i fråga om varuutstyrsel. I allmänhet förordas dock ett förbättrat skydd för dessa kännetecken. Åtskilliga av de synpunkter som framkommit i enquêten upptagas i det följande.

För utredningen står det klart — och detta har också understrukits i flera av de inkomna uttalandena — att den moderna varudistributionen, med dess alltmer utpräglade tendens att tillhandahålla varorna i fabriksförpackningar lämpade efter den slutliga förbrukarens behov och med dess tydliga förskjutning mot självbetjäning, i allt större utsträckning utnyttjar

varornas utstyrsel såsom individualiseringsmedel. I en självbetjäningssaffär torde köparen igenkänna den önskade varan lika mycket eller mera genom det särpräglade utseendet av varan eller dess förpackning som genom det varumärke varmed den är försedd. Mycken omsorg och stora kostnader nedläggas av näringsidkarna på att skapa varuutstyrselar som kunna tilltala konsumenterna och effektivt särskilja de egna varorna från konkurrenternas. Det är också uppenbart, att en särpräglad varuutstyrsel kan vara ett lika gott individualiseringsmedel som ett egentligt varumärke och för sin innehavare bli bärare av ett lika stort goodwillvärde som detta. Såsom i ett par av de inkomna enquêtesvaren uttalas, förekommer det icke sällan, att varuutstyrsel kopieras eller imiteras. Av det sagda följer, att det måste vara ett önskemål att såvitt möjligt låta varuutstyrselarnas skydd bli jämställt med varumärkesskyddet i allmänhet.

Gentemot utstyrselskydd genom registrering såsom varumärke har framförts den invändningen, att dylik registrering skulle ställa patentverket inför vissa svårigheter. Prövningen av om en för registrering anmäld varuutstyrsel hade erforderlig särskiljningsförmåga kunde, har man sålunda menat, erbjuda särskilda vanskligheter. I en varuutstyrsel vore ofta känneteckensmoment och exempelvis förpackningstekniska detaljer så inflätade i varandra, att det måste bli svårt att draga gränsen mellan det, som kan monopoliseras som kännetecknet av den enskilde näringsidkaren, och sådana rent funktionella element, som i varje fall icke genom varumärkesrätten kunde få undandragas allmänt begagnande. Vidare har man fruktat, att likhetsgranskningen med hänsyn främst till äldre registreringar skulle visa sig besvärlig. Vad som sålunda anförts har utredningen funnit beaktansvärt. Man kan sålunda icke bortse från, att likhetsprövningen mellan varuutstyrselar kan bli mera betungande än motsvarande prövning beträffande övriga varumärken. Det är nämligen i regel utmärkande för varuutstyrselarna, att de bestå av ett flertal olika figuranordningar och ofta även textelement, vilka var för sig måste underkastas granskning, ehuru frågan om förväxlingsbarhet med äldre registrering till sist i främsta rummet ankommer på utstyrselns helhetsintryck. För att prövningen, såväl i vad den gäller likhet som såvitt avser särprägel, skall bli rättvisande, torde det i många fall bli nödvändigt att infordra exemplar av utstyrseln, då denna icke alltid helt kan åskådliggöras genom sedvanliga avbildningar. Infordrade exemplar måste ordnas och förvaras, så att de vid behov kunna göras tillgängliga. Anförda omständigheter torde ställa vissa krav på personal och utrymme. Utredningen anser emellertid nu angivna svårigheter icke vara större än att de kunna övervinnas. Utstyrselregistrering med förprövning förekommer, som redan framhållits, på flera håll utomlands exempelvis i Danmark och Canada¹. Av den registrering, som redan nu

¹ I detta sammanhang bortses från den franska rätten och den därmed likartade i vissa andra, främst romanska länder, där även utstyrsel registreras som varumärke, emedan registreringen i dessa länder försiggår utan materiell prövning av förutsättningarna för skydd.

förekommer i vårt land av utstyrselar som skyddas enligt telle-quelle-regeln och även av inhemska sådana, vågar man knappast draga några slutsatser i fråga om svårigheterna, när patentverket granskar dem med bortseende i stort sett från deras utstyrselkaraktär och följaktligen efter väsentligen samma normer som om fråga vore om varumärken i trängre mening.

Då redan enligt de allmänna, tidigare berörda reglerna i förslaget särskiljningsförmågan hos ett kännetecken är en grundförutsättning för dess skydd, är särskilt uttalande härom såvitt avser varuutstyrsel strängt taget icke nödvändigt. När förslaget likväl talar om »säregen» utstyrsel såsom föremål för skydd, har det skett för att i detta fall speciellt accentuera distinktivitetskravet. Detta krav bör därför ägnas särskild uppmärksamhet.

Inom patentverket finnes tillgång till tekniker med speciell kannedom om förpackningsindustri, med vilka varumärkesavdelningen vid behov kan rådföra sig. Där ytterligare utredning i särskilda fall kan visa sig erforderlig för att skilja mellan vad som huvudsakligen fyller tekniska ändamål och sådant som kan göras till föremål för varumärkesrätt, synes verket ha möjlighet att från utomstående håll, exempelvis genom medverkan av näringslivets egna organisationer, erhålla kompletterande upplysningar. Emellertid torde varje varuutstyrsel innefatta vissa tekniska eller funktionella moment, men detta förhållande bör icke medföra hinder för dess registrering, där vid sidan härav utstyrseln besitter erforderlig särskiljningsförmåga. För bedömande särskilt av utstyrselregistrerings rättsskydd har, med hänsyn till nu berörda omständighet, i förslagets 5 § upptagits ett stadgande av innehåll, att ensamrätt till varukännetecken icke skall innefatta sådan del av kännetecknet, som huvudsakligen tjänar att göra varan eller dess förpackning mera ändamålsenlig eller eljest att fylla annan uppgift än att vara kännetecken.

För utstyrselregistrering äro även bestämmelserna om s. k. disclaimers i 15 § av förslaget av betydelse. Enligt detta lagrum äger registreringsmyndigheten vid registreringen från skyddet uttryckligen undantaga sådan beståndsdel av utstyrseln, som ej ensam för sig skulle kunna registreras, där särskild anledning finnes att antaga att registreringen eljest kan föranleda ovisshet om ensamrättens omfattning. Ett dylikt förfarande tillämpas redan enligt gällande rätt vid utstyrselregistrering i Danmark och har där visat sig vara ändamålsenligt.

En i nuvarande Vml, 3 §, intagen föreskrift att varumärkesansökan skall innehålla tydlig beskrivning å märket saknar motsvarighet i lagförslaget. Utredningen förutsätter emellertid, att i den administrativa författning med tillämpningsföreskrifter, som utfärdas i samband med den nya lagen, stadgande införes att, där varuutstyrsel sökes registrerad, sökanden skall lämna en beskrivning av denna, eller i varje fall bemyndigande lämnas registreringsmyndigheten att, då så prövas erforderligt, begära att varumärkessökande genom en beskrivning av det anmälda varumärket

preciserar vad som enligt hans mening är det väsentliga i märket och vilka moment i detsamma som uppbära dess särskiljningsförmåga. I sistnämnda fall bör möjligheten att infordra beskrivning särskilt tagas i anspråk vid registrering av varuutstyrlar.

Med nu angivna föreskrifter anser utredningen det icke behöva befaras, att registreringen av varuutstyrlar skall medföra att utvecklingen av distributionsmetoder och emballageteknik hämmas genom enskilda näringsidkares varumärkesrätt.

I fråga om varumärkes färg eller färgkombination avser förslaget icke att ändra vad som redan är gällande rätt. Registrering medför sålunda, att märkesskyddet omfattar märket i envar färg eller färgkombination, såvida skyddet icke är uttryckligen inskränkt till blott viss eller vissa färger. I samband med registreringen äger sökanden, om han så önskar, utan att detta medför någon sådan inskränkning som nyss sagts, låta anteckna att märket är avsett att användas företrädesvis i viss färg eller färgsammansättning. — I vissa fall kan särskiljningsförmågan ligga just i märkets färg eller färgkombination och vidare kan frågan om förväxlingsbarhet vara beroende av likhet beträffande färgen.

I enquëten har från flera håll ifrågasatts, om icke registrering som *mönster* vore en framkomlig väg för utstyrelsenskyddets anordnande. Utmärkande för lagstiftningen om skydd för mönster — liksom för övrigt även för den närstående patenträtten — är emellertid, att endast ett tidsbegränsat, i allmänhet tämligen kortvarigt skydd kan medgivas. För varuutstyrelsen såsom kännetecken är det å andra sidan typiskt, att dess goodwillvärde ökar med inarbetningen och att det i regel icke är på grund av dess nyhetsvärde utan i stället på grund av inarbetningsvärdet som intrångshandlingar ske. Skulle utstyrlarna för sitt skydd vara hänvisade till lagstiftningen om mönster, kunde man befara att varuutstyrlar, som under längre tid blivit väl inarbetade och utvecklats till bärare av stora goodwillvärden, vid tiden för mönsterskyddets utgång lämnades utan skydd eller i varje fall finge ett svagare skydd. En dylik ordning vore uppenbarligen ohållbar. Även andra skäl tala emot utstyrelsenskydd genom mönsterregistrering. — Å andra sidan må framhållas, att skydd genom registrering såsom prydnadsmönster och varumärkesrättsligt utstyrelsenskydd kunna tänkas bestå samtidigt. De olika skyddsformerna taga dock härvid sikte på skilda aspekter av skyddsföremålets utnyttjande.

Som skäl mot registrering som varumärke av varuutstyrlar har slutligen även anförts, att tillströmningen av registreringsansökningar kunde väntas bli så stor, att varumärkesregistret skulle bli alltför omfattande och svårarbetat. Med det klassregistreringssystem som utredningen föreslår, torde dock registret väl kunna växa avsevärt utan att därför möjligheten att rationellt utnyttja detsamma nämnvärt skulle nedgå. En mycket stor tillströmning av registreringsansökningar skulle för övrigt enligt utred-

ningens mening utgöra ett talande vittnesbörd om näringslivets behov av denna registreringsform. Beträffande erfarenheterna från Danmark må nämnas, att av mellan 2 000 och 3 000 varumärkesansökningar om året i detta land enligt uppgift endast något femtiotal årligen avsett varuutstyrselar. För Sveriges del torde man dock — med hänsyn till det här mera spridda självbetjäningssystemet och därmed sammanhängande utveckling av emballagetekniken — ha anledning att räkna med en väsentligt större tillströmning av ansökningar om utstyrselregistrering.

Att utredningen ansett sig böra förorda registrering av varuutstyrsel trots den tveksamhet häremot inom näringslivet som kommit till synes i åtskilliga inkomna yttranden, har även motiverats av en önskan att bidra till nordisk enighet i detta viktiga avseende. Registreringsskydd för varuutstyrsel har särskilt i Danmark ansetts mycket angeläget och denna uppfattning har vunnit stöd från norsk sida. Även i det finska förslaget har man funnit sig böra acceptera systemet med registrering av varuutstyrsel.

Genom att förslaget tillåter registrering av varuutstyrsel komma svenska registreringssökande i åtnjutande av samma förmåner, som redan nu tillkomma utländska näringsidkare vilka äga åberopa Pariskonventionens telle-*quelle*-regel. Överhuvudtaget är 13 § så avfattad att den hittillsvarande, mindre tilltalande olikheten mellan utlänningar och inlänningar till de inhemska märkeshavarnas nackdel i allt väsentligt bör försvinna. I praktiken innebär detta, att förslaget endast lämnar ringa utrymme för särbehandling av utländska varumärkesansökningar enligt *telle-*quelle**-regeln.

Slagord är icke att uppfatta som ordmärke enligt 1 § andra stycket och därför ej registrerbart enligt förslaget. Däremot kan skydd erhållas för inarbetade slagord, vilket framgår av 2 § andra stycket. Utredningen har i denna fråga följt en nästan enhällig opinion, som kommit till uttryck i enquêten. Härvid har från flera håll framförts att språket bör hållas tillgängligt för allmänt begagnande och att följaktligen stor försiktighet är nödvändig innan man erkänner en enskilds ensamrätt till en mening eller fras med reklambetonat innehåll. Vidare har man pekat på de stora svårigheter inför vilka en registrering av slagord skulle ställa patentverket, såväl i fråga om prövningen av särskiljningsförmåga som vid likhetsgranskningen. Sålunda har framhållits, att det torde vara mycket svårt att göra den nödvändiga avvägningen mellan å ena sidan ett företags berättigade krav på skydd för sitt slagord och å andra sidan övriga näringsidkares önskemål att deras val av ord och uttryck i reklamen icke oskäligt begränsas.

För att ett slagord skall kunna fylla sitt ändamål att inpränta något i allmänhetens sinne rörande visst företag eller dess varor, blir det oftast deskriptivt eller berömmande, båda egenskaper som eljest diskvalificera ordmärken från registrerbarhet. I den mån ett slagord likväl någon gång har erforderlig distinktivitet för att — oberoende av inarbetning — vara

omedelbart dugligt till varukännetecken, beror detta på dess särskilda fyndighet i formuleringen, vitsighet e. d.¹. Detta är emellertid egenskaper av helt annat och mindre påtagligt slag än de avsevärt mer konkreta kriterier patentverket eljest har att taga hänsyn till vid prövningen av ordmärkes registrerbarhet. Där ett slagord undantagsvis har ursprunglig särskiljningsförmåga är denna ett moment med viss auktorrättslig anstrykning².

Såsom ovan påpekats skulle även likhetsgranskningen av slagord — såväl inbördes som mellan slagord och egentliga ordmärken — medföra betydande svårigheter för registreringsmyndigheten.

I många fall är ett inom reklamen använt slagord i bruk endast under en relativt kort tid; stundom användes det blott under den tid en särskild reklamkampanj pågår. Registrering enligt förslaget medför emellertid i princip en skyddstid som icke understiger längden av en registreringsperiod, d. v. s. 10 år, en tid som enligt utredningens uppfattning är mångfaldigt längre än den under vilken en avsevärd del av slagorden äro i behov av skydd. Att generellt göra registrering av slagord tillåten är även med hänsyn härtill mindre lämpligt. Genom att skyddet för slagord knytes till dettas inarbetning, sker på naturlig väg en utgallring av sådana som på grund av bristande egenart eller mera tillfällig användning icke böra åtnjuta känneteckensskydd.

Utredningen har övervägt en kompromisslösning av innebörd att slagord, vilket blivit inarbetat som varukännetecken, därmed också blir registrerbart. En sådan avvägning föreslås som nämnts i fråga om bokstavs- och siffermärken. Utredningen har emellertid ej ansett sig böra välja denna kompromisslösning för slagordens del, då en sådan utväg ej vunnit anslutning inom det svenska näringslivet och ej heller blivit accepterad i de övriga nordiska länderna.

Såvitt avser skyddet för slagord har enighet icke kunnat uppnås mellan de nordiska länderna. I de danska och norska förslagen har sålunda slagord inrangerats i begreppet varumärke. Enligt dessa förslag blir slagord därför registrerbart. Det finska förslaget, däremot, intager i sak samma ståndpunkt som det svenska. Att man i Danmark förordar registrering av slagord har tett sig naturligt, då sådan möjlighet redan nu står till buds och erfarenheterna härav icke äro sådana att man vill övergiva systemet. Dock är avsikten att framdeles ställa högre krav på särskiljningsförmågan hos slagord för att de skola anses registrerbara. För Norges del är det vissa ogynnsamma erfarenheter av det privata slagordsregistret som främst

¹ Jfr t. ex. »Original-Odhner, en maskin att räkna med» eller »Use Pear's Soap, and You Spare Soap».

² Auktorrättskommitténs förslag till lag om upphovsmannarätt till litterära och konstnärliga verk innehåller en bestämmelse om tioårigt skydd för reklamalster, bestående av bild eller text som sammanställts på ett säregt sätt. Skyddet tillkommer upphovsmannen. Däremot avvisar kommittén tanken på ett motsvarande skydd för slagord. Jfr SOU 1956: 25 s. 394.

föranlett, att man nu önskar ställa den offentliga registreringsapparaten till förfogande.

Enligt det svenska förslaget jämföras med skyddet för slagord i 2 § andra stycket även skyddet för *annat i näring använt särskilt varukännetecken*. Härmed åsyftas främst annan utstyrsel än för varor eller deras förpackning. Sådan utstyrsel är nämligen icke att anse som varumärke enligt förslaget. Till annan utstyrsel räknas exempelvis utstyrsel av annonser, affärsbrev, kataloger och annat affärstryck samt skyltar, affärsvagnar, utstyrsel av affärslokal eller serviceanläggning, den anställda personalens särskilda klädsel eller särpräglade anordningar i samband med fönsterskyltning o. s. v. Anledningen till att nu nämnd utstyrsel icke ansetts böra hänföras till registrerbara varumärken är icke av principiell art, utan skillnaden är motiverad av praktiska och registreringstekniska överväganden. Särskilt har det ansetts att den utstyrsel det här kan vara fråga om i åtskilliga fall endast med betydande svårighet kan preciseras i en registreringsansökan och klart åskådliggöras i varumärkesregistret och de med registreringen förbundna offentliga kungörelserna. Överhuvudtaget är det svårt att giva enhetliga regler för denna heterogena grupp av kännetecken. Utredningen har likväl icke velat utskilja vissa slag av kännetecken inom gruppen för särskild behandling.

Till annat särskilt varukännetecken blir — förutom de nyssnämnda — även att hänföra sådana kännetecken som äro avsedda att uppfattas med annat sinne än synen, t. ex. akustiska kännetecken. Hit höra vidare utan begränsning alla sådana som kännetecken för varor eller tjänster avsedda namn, firmor, affärsbenämningar av olika slag, såsom namn på hotell, restauranger o. s. v., som nu äro skyddade enligt 9 § Ikl, i den mån de icke enligt förslaget äro skyddade såsom egentliga varumärken enligt 1 § och 2 § första stycket eller såsom namn eller firma enligt 3 §. Liksom enligt gällande rätt är skyddet av hela den förevarande gruppen utav kännetecken beroende av inarbetning. I fråga om åtskilliga av dem gäller att de framstå som ett företags särskilda kännetecken, först sedan de blivit inarbetade som sådana. Det är därför naturligt att även anknyta känneteckensskyddet till inarbetningen.

Även i fråga om de kännetecken som — vid sidan av slagorden — i förslaget inrymmas under samlingsnamnet annat särskilt varukännetecken ha uppfattningarna i de olika nordiska länderna gått i sär. Den finska ståndpunkten är att av ifrågavarande kännetecken firmadominant samt inarbetad firmaförkortning och affärsbeteckning skyddas enligt förslaget, medan de övriga kännetecknen ej skyddas i varumärkeslagen, bl. a. emedan man ansett sig endast med stor försiktighet böra erkänna en ensamrätt till kännetecken av det mindre skarpt preciserade slag varom det här rör sig. I den mån så likväl i särskilda fall anses böra ske, hör skyddet bättre hemma, har man menat, i lagstiftningen mot illojal konkurrens. I Norge

kan redan enligt gällande rätt visst skydd erhållas enligt konkurrenslagen för nu berörda kännetecken. Denna ordning har man icke ansett sig kunna ändra. Anledningen härtill är främst den, att man icke ansett den varumärkesrättsliga principen om skyddets begränsning till kännetecknets användning för samma eller liknande varuslag böra vinna tillämpning på ifrågasvarande kännetecken. För den svenska utredningen har det tett sig mindre tilltalande att åt den förevarande gruppen kännetecken av underordnad betydelse giva ett varumärkesrättsligt skydd, som går utöver det man är beredd att tillerkänna egentliga varumärken i allmänhet och som endast uppnås av ett litet fåtal av de mest kända märkena. I Danmark slutligen har man den uppfattningen, att en stor del av de kännetecken, som avses i 2 § andra stycket av det svenska förslaget, äro att betrakta som varumärken och till följd härav registrerbara och även skyddade genom användning utan särskilt stadgande härom. Därest i speciellt fall visst kännetecken icke faller inom ett sådant vidsträckt varumärkesbegrepp, kan även enligt dansk mening konkurrenslagstiftningen bli tillämplig.

Förslaget lämnar ej utrymme för det enligt gällande svensk praxis tillämpade systemet, att patentverket på begäran meddelar särskilt ordskydd för orddelen i ett sammansatt ord- och figurmärke. Detta system har visserligen kunnat vara förmånligt för näringsidkarna, som därvid icke behövt söka särskild registrering av det i märket ingående ordet för att få skydd även för detta enbart för sig. Å andra sidan har systemet också vissa nackdelar, eftersom man ej äger utgå från, att ett icke särskilt ordskyddat ord i ett sammansatt märke fördenskull är utan skydd. Därest det är i och för sig registrerbart, kan det nämligen vara omfattat av registreringskyddet, även då det användes skilt från märket i övrigt. Och även om det ej är registrerbart, kan det ha blivit inarbetat och därigenom ha fått skydd enligt 9 § Ikl. Då dessutom det nämnda systemet icke tillämpas i de övriga nordiska länderna eller, såvitt känt, annorstädes utomlands, har det ej ansetts böra bibehållas i Sverige.

V. Uppbudsförfarande

Gällande svensk rätt

Patentverket har att så långt möjligt ex officio pröva om varumärke, som sökes registrerat, fyller de av lagen uppställda kraven. Härvid söker man efterse att märket icke strider mot något i 4 § Vml uppställt registreringshinder. Tyngdpunkten i granskningarbetet kan sägas ligga i efterforskandet av eventuella tidigare registreringar, som kunna kollidera med det anmälda märket. I fråga om ordmärke ägnas även stor omsorg åt att undersöka, att ordet icke är deskriptivt samt att det icke utgör ett här i riket förekommande släktnamn. Granskningen avser vidare att utröna, att märket icke kränker annans rätt till firma. För sådant ändamål tager emellertid patentverket i stort sett endast hänsyn till firmor införda i aktiebolagsregistret, som i likhet med varumärkesregistret föres av ämbetsverket, samt i viss utsträckning till firmor för företag belägna i eller i närheten av Stockholm, nämligen i den mån de påträffas i Stockholmsdelen av telefonkatalogen. Att utsträcka denna del av granskningen till att omfatta riket i dess helhet har man ansett skulle bli alltför betungande, även om man medger att den nuvarande ordningen icke är fullt konsekvent. Huruvida ett anmält märke kolliderar med varumärke som, utan att vara registrerat, redan är inarbetat för annan än sökanden, har patentverket endast begränsade möjligheter att utröna. Mera regelbundet ifrågasätter patentverket tillämpning av detta registreringshinder, endast där märket tidigare varit registrerat för annan än sökanden och nyligen avförts ur registret på grund av innehavarens underlåtenhet att förnya registreringen eller där märket varit föremål för ansökan men denna icke lett till registrering¹. Om sökanden bestrider att sålunda åberopat märke är inarbetat, anses det i regel icke vidare kunna anföras som registreringshinder. Föreligga ändock speciella skäl att antaga att märket är inarbetat, kan patentverket vidtaga särskilda undersökningar för att fastställa huru härmed förhåller sig.

Enligt stadgad praxis delgives de sökande resultatet av patentverkets granskning genom s. k. föreläggande. Härefter angivas påträffade registreringshinder och eventuella bristfälligheter i ansökningen. Sökanden har härefter en viss frist inom vilken han äger besvara föreläggandet och genom begräns-

¹ Det förutsågs vid införandet 1934 i 4 § 6). Vml av bestämmelsen om skydd för inarbetade märken, att patentverket endast jämförelsevis sällan kunde komma att finna sådan utredning föreligga att en ansökan borde avslås enligt det förevarande stadgandet; jfr SOU 1932: 32, s. 38, och prop. 1934: 4, s. 45.

ning av ansökningen eller på annat sätt söka undanröja anförda registreringshinder. I överbäggande flertalet ansökningar föranleder patentverkets granskning anmärkningar av ett eller annat slag, men likväl beräknas omkring två tredjedelar av ansökningarna nå fram till registrering¹. Då varumärke registrerats, skall enligt 6 § Vml kungörelse därom ofördröjligen införas i allmänna tidningarna samt i en genom det allmännas försorg utgiven registreringstidning (»Registreringstidning för varumärken»).

I motsats till patentansökning² är varumärkesansökning redan från tidpunkten för ingivandet en för en var tillgänglig allmän handling. Rätten att taga del av ingivna registreringsansökningar utnyttjas även i viss utsträckning, i första hand av patentbyråer. Det förekommer också att — som en följd härav — utomstående, som anser sin rätt vara berörd av viss ansökning, under ärendets behandling gör invändning mot bifall till ansökningen. I vissa fall, där patentverket finner det tveksamt om viss äldre registrering bör anföras som registreringshinder, bereder verket vederbörande innehavare tillfälle att uttala sig därom. Sådan hänvändelse föranleder stundom innehavaren att avgiva invändning i ärendet under åberopande av sin äldre registrering. Men även i övriga fall, då invändning göres, åberopas oftast tidigare registrering av snarlikt märke, vilket förmenas böra utgöra registreringshinder. I allmänhet tillföres icke något nytt material genom invändningar av detta slag. Någon enstaka gång kan det inträffa, att invändare påpekar likhetshinder som icke uppmärksammats vid patentverkets egen granskning. Stundom åberopar ock invändare annan omständighet än egen tidigare registrering av förväxlingsbart varumärke, t. ex. gällande inarbetsrätt eller rätt till firma. I ett sådant fall, där patentverkets granskning icke har förutsättning att påträffa alla föreliggande registreringshinder, kan en invändning vara av betydande värde, då den möjliggör att man redan på ansökningsstadiet kan reda upp en kollision, som måhända eljest skulle föranlett domstolsprocess. Invändning delgives med sökanden, som därvid erhåller viss tid att yttra sig i ärendet. Oftast får sökanden samtidigt del av patentverkets uppfattning rörande invändningens berättigande.

Invändningsförfarandet är ej förutsett av varumärkeslagen och har icke heller någon större omfattning. I patenträtten däremot har man ett särskilt system med uppbud av patentansökningar avsett att giva tillfälle åt allmänheten att göra invändningar. Enligt 7 § patentförordningen gäller sålunda att, där ansökningshandlingarna äro fullständiga och anledning ej förekommit att avslå ansökningen, patentmyndigheten skall låta utfärda kungörelse om ansökningen med uppgift å dess huvudsakliga innehåll. Härefter skola även de till ärendet hörande handlingarna, vilka dessförinnan varit hemliga, hållas tillgängliga för en var (»utläggning»). I lag-

¹ Angående antalet varumärkesansökningar, se *bilaga 5*.

² Jfr 23 § lagen d. 28 maj 1937 om inskränkning i rätten att utbekomma allmänna handlingar samt 7 § första stycket patentförordningen.

rummet stadgas vidare att, sedan ansökan kungjorts, det står en var öppet att inom två månader därefter till patentmyndigheten inkomma med skriftlig invändning. Bifalles ansökningen trots invändning, äger invändaren enligt 8 § mot fastställd avgift påkalla prövning av ansökningen i patentverkets besvärsavdelning. Däremot må han ej föra frågan vidare till regeringsrätten, en befogenhet som endast tillkommer sökanden där denne icke åtnöjes med besvärsavdelningens beslut.

Rätten i övriga nordiska länder

Ehuru man i samtliga nordiska länder inom patenträtten har regler om utläggningsförfarande av i stort sett samma innebörd som de nyssnämnda svenska, förekommer icke i något av dem motsvarande bestämmelser på varumärkesområdet. Dock må nämnas, att uppbudsförfarande även för varumärken upptogs i 1944 års finska förslag till ny varumärkeslag¹.

Annan främmande rätt

I ett stort antal främmande länder med förprövningssystem förekommer numera ett uppbudsförfarande i en eller annan form avsett att giva tillfälle för dem vilkas rätt kan vara berörd att göra invändning mot varumärkesansökan.

I den engelska varumärkeslagen² stadgas att ansökan skall kungöras, då registreringsmyndigheten anser ansökningen böra godkännas. Kungörandet äger rum i den officiella varumärkestidningen³. Undantagsvis äger myndigheten medgiva att ansökan kungöres vid tidigare tidpunkt än som nyss sagts. Den som vill framställa invändning har att göra detta inom en månad från kungörelsedagen. Någon begränsning i fråga om omständighet som må åberopas som grund för invändningen är icke stadgad. Invändning skall åtföljas av fastställd avgift. Registreringsmyndighetens beslut kan överklagas till domstol såväl av sökanden som av invändaren.

Också i Förenta Staterna kungöres varumärkesansökning där registreringsmyndigheten efter slutförd granskning finner ansökningen kunna bifallas⁴. Kungörelsen införes i myndighetens officiella tidning⁵. Inom trettio dagar härefter må en var som förmenar sig lida förfång av den begärda registreringen, mot erläggande av en efter våra begrepp tämligen hög avgift, göra invändning mot ansökningen⁶. Icke heller i amerikansk rätt gäller någon begränsning i fråga om vad som må anföras som invändningsgrund.

¹ 16—18 §§; *Hakulinen*, s. 64 ff.; jfr även *Ant-Wuorinen*, Böra varumärkesansökningar kungöras före registrering? och diskussionen över detta ämne vid sjätte nordiska mötet för industriellt rättsskydd i Köpenhamn 1948, NIR 1949 s. 52 ff.

² TMA, sec. 18; jfr *Kerly*, s. 56 f.

³ Trade Marks Journal, jfr Trade Mark Rules, sec. 42.

⁴ Lanham Act, sec. 12.

⁵ Official Gazette of the Patent Office.

⁶ Lanham Act, sec. 13; jfr *Robert*, s. 84 ff., och *Liddy*, Opposition, Cancellation and Interference Proceedings, TMR 1950 s. 1042 ff. Avgiften utgör § 25, jfr Rules of Practice, sec. 2.

Tiden inom vilken invändning må ske kan i särskilda fall förlängas. I och med att invändning göres, mister ärendet karaktären av enkel ansökan och antager en mera processliknande natur med skriftväxling mellan parterna och muntliga förhandlingar med möjlighet till vittnesbevisning. Handläggningen sker inför en särskild avdelning av registreringsmyndigheten, vars beslut kan överklagas av bägge parter hos myndighetens chef¹. Dennes avgörande kan därefter föras vidare till domstol av tappande part².

I den tyska varumärkesrätten spelar för närvarande uppbudsförfarandet och det därmed sammanhängande invändningssystemet en särdeles viktig roll. Under det senaste världskriget förstördes nämligen huvudparten av det tidigare patentverkets granskningsmaterial och då ett nytt patentverk öppnades i Västtyskland 1949 kunde verket följaktligen icke utföra någon egen granskning med hänsyn till tidigare bestående registreringar. Genom ändringar i varumärkeslagen³ nämnda år hade man emellertid ersatt officialprövningen i detta avseende med ett kungörelse- och invändningsförfarande. Sedan registreringsansökan granskats med hänsyn till övriga registreringshinder utan att något sådant påträffats kungöres den i varumärkestidningen⁴. Den som tidigare anmält ett liknande märke äger att inom tre månader härefter göra invändning mot ansökningen. Har sig granskaren bekant förekomsten av dylikt kolliderande märke, äger han meddela dess innehavare om den skedda kungörelsen. Inkommer icke någon invändning eller är invändning ej åtföljd av stadgad avgift, registreras det anmälda märket. Så sker även, där patentverket finner det anmälda varumärket icke vara förväxlingsbart med invändares märke. Såväl sökande som invändare kan överklaga patentverkets beslut i första instans till besväravdelning inom verket⁵. Egendomligt för det tyska systemet är att den enda omständighet som må åberopas i invändning är att invändaren tidigare till registrering anmält ett med sökandens förväxlingsbart varumärke. Att någon utan sådan anmälan inarbetat märket eller att sökandens märke exempelvis är deskriptivt kan alltså icke göras gällande i invändning. Dessa och övriga registreringshinder prövas helt genom myndighetens egen försorg. Den nuvarande ordningen torde dock vara att anse som ett provisorium i avvaktan på en återgång till tidigare fullständig förprovning inom patentverket. I vad mån därvid uppbudsförfarandet kommer att bibehållas och eventuellt utbyggas är icke för närvarande känt.

Bland länder där uppbuds- och invändningssystem tillämpas må nämnas ytterligare Australiska Statsförbundet, Brasilien, Canada, Ceylon, Cuba, Egypten, Grekland, Irland, Israel, Japan, Nya Zeeland, Portugal, Sydafrikanska Unionen och Spanien.

¹ Lanham Act, sec. 20.

² Lanham Act, sec. 21.

³ WZG § 5; jfr *Reimer*, s. 171 ff.

⁴ Warenzeichenblatt, avdelning I.

⁵ WZG § 13; jfr *Reimer*, s. 191.

I Frankrike förekommer icke något uppbudsförfarande. Då varumärke här utan materiell förprövning införes i registret i och med att det anmäles under föreskrivna former och sålunda någon särskild registreringsakt icke företages, saknas utrymme för uppbuds- och invändningssystem. Icke heller förekommer dylikt system i Belgien, Luxemburg, Italien¹, Nederländerna, Schweiz eller Österrike.

Förslaget

I och med att förslaget i likhet med gällande rätt låter registreringen av ett varumärke konstituera ensamrätt till detsamma, är det även naturligt och nödvändigt, att dylik registrering beviljas endast sedan registreringsmyndigheten genom förprövning utrönt, att märket icke står i strid med något av lagen uppställt registreringshinder. Utredningen har därför utgått från att förprövningssystemet måste bibehållas. Föremål för övervägande har i detta sammanhang främst varit, huruvida förprövningen lämpligen bör kompletteras med uppbudsförfarande samt i andra hand huruvida det eljest bör förändras till sin omfattning eller art.

I enqueteen till näringslivets organisationer ställde utredningen frågan om kungörelse borde utfärdas om varumärkesansökningar, och i samband härmed upptogs spørsmålet vid vilken tidpunkt under ansökningens behandling kungörelse i så fall borde ske. I det alldeles övervägande flertalet inkomna svar har införandet av ett uppbudssystem tillstyrkts. Därvid har särskilt påpekats den ökade säkerhet vid ärendenas bedömande som ett dylikt system skulle medföra samt den större trygghet som det skulle skänka registreringshavarna. I allmänhet synes man inse, att uppbudsförfarande kan komma att något förlänga behandlingstiden, men i flera svar framhålls, att denna olägenhet skulle uppvägas av systemets fördelar. Skånes handelskammare anser det böra vara en förutsättning för systemet, att den administrativa behandlingen av ansökningarna icke alltför mycket fördröjes. Av de hörda organisationerna är det endast handelskammaren i Karlstad och Sveriges advokatsamfund som uttala sig i avstyrkande riktning. Advokatsamfundet anser det icke kunna förutsättas, att kungörelser av ifrågavarande slag skulle komma att kontinuerligt studeras av näringslivets representanter i tillräcklig omfattning. Men även om man verkligen uppnådde erforderlig publicitet, anser samfundet, att berättigade protester endast torde vara att vänta i ett fåtal fall och att det icke kan vara rimligt att man för dessa enstaka falls skall påtaga sig kostnader och besvär i alla de övriga fallen där uppbudsförfarande komme att sakna betydelse.

I fråga om den lämpligaste tidpunkten för utfärdande av kungörelse synas meningarna vara delade. Åtskilliga av de tillfrågade förorda, att

¹ Den italienska varumärkeslagen av 1934 stadgade uppbudsförfarande (art. 90 och 91) men i denna del har lagen ej trätt i kraft.

kungörelse utfärdas redan då ansökan inlämnas, en metod som skulle medföra att behandlingstiden icke behövde förlängas. I andra svar menar man att den rätta tidpunkten skulle vara då patentverket granskat ansökningen och för sin del funnit den böra godkännas. I ett par svar slutligen förordas en tidpunkt någonstans emellan de nyss angivna, exempelvis sedan verket utfört en förberedande granskning av ansökningen.

I förslaget ha bestämmelser om uppbudsförfarande intagits i 20 §.

En bärande tanke i förslaget är att såvitt möjligt stärka de registrerade varumärkenas rättsställning, så att registreringsinstitutet skall kunna erbjuda så avsevärda fördelar framför inarbetningsskyddet, att varumärkesregistret bättre än för närvarande förmår samla de varumärken som äro i bruk inom näringslivet. Ett viktigt led i denna strävan är den i det föregående närmare behandlade preklusionsregeln i förslagets 8 §, enligt vilken registrering som varit gällande i fem år normalt icke kan angripas av den som innehar en äldre rätt till förväxlingsbart kännetecken. Har registrering varit bestående under den angivna tiden och äro vissa ytterligare förutsättningar för handen som upptagas i 8 §, kan sålunda den som vid registreringsansökningens ingivande hade för sig inarbetat ett liknande märke icke längre ingripa mot registreringen eller motsätta sig att det därmed avsedda märket användes. Detsamma gäller den som vid nämnda tidpunkt innehade rätt till firma, med vilken det anmälda varumärket kunde förväxlas. Då preklusionsregeln på detta sätt avskär rätten för innehavare av äldre känneteckensrätt att göra denna gällande mot yngre registrering, är det å andra sidan angeläget att innehavare av dylik äldre rätt bli satta i tillfälle att redan då ansökan om registrering är under behandling göra sin rätt gällande. Det har redan framhållits, att patentverkets egen undersökning av den eventuella förekomsten av inarbetningsrätt knappast kan bli verkligt effektiv ens om mycket arbete ägnas åt denna del av granskningen. Det har även antytts, att en säker granskning med hänsyn till liknande firmor skulle bli mycket betungande, då flertalet firmor registreras på annat håll än hos patentverket. Det är främst för att komplettera och förstärka granskningen i dessa avseenden som ett uppbuds- och invändningsförfarande får sin betydelse.

Men även i övrigt är det önskvärt, att patentverkets prövning kompletteras genom ett uppbudssystem. Ehuru den nuvarande prövningen av varumärkesansökningar utföres med stor noggrannhet, visar nämligen erfarenheten, att möjligheterna till förbiseenden äro många¹. För en tillförlitlig granskning fordras kunskaper inom vitt skilda områden, och den begränsade personalen vid ett patentverks varumärkesavdelning kan knappast, huru arbetet än lägges, helt uppfylla kraven i detta avseende. Redan vid granskningen med hänsyn till äldre registreringar kan stundom likhets hinder förbliva obeaktat. Särskilt stor svårighet erbjuder även frågan om

¹ Jfr v. *Zweigbergk* i NIR 1949 s. 60.

ett anmält märke skall anses vara deskriptivt eller eljest utan erforderlig särskiljningsförmåga. Ej sällan fordras här för en tillförlitlig bedömning svårtillgängliga specialkunskaper av språklig, kommersiell eller teknisk natur. Visserligen finnes teknisk expertis att tillgå inom patentverket och vidare kunna uppslagsböcker vara till god ledning. Men dessa hjälpmedel äro ej alltid till fyllest, utan även i nu nämnda hänseenden bör värdefull kompletterande utredning kunna tillföras genom invändningar, till vilka uppbudsförfarandet kan giva anledning.

Av ovanstående framgår att det icke är lämpligt att — såsom skett på sina håll utomlands — begränsa rätten för utomstående att framställa invändning endast till fall där vederbörande kan åberopa ett visst bestämt slag av registreringshinder. Tvärtom får det anses önskvärt — och detta är även förslaget innebörd — att varje omständighet, som kan medföra att registrering ej bör beviljas, må framföras genom invändning.

Utomlands är det vanligt att avkräva invändare en avgift, vid äventyr att invändning eljest icke upptages till prövning. Avsikten härmed torde i allmänhet vara att motverka rena okynnesinvändningar. Utredningen avböjer emellertid en dylik ordning. Då prövningen av varumärkesansökan i första hand vilar på patentverket och invändning enligt förslaget främst bör ses som ett medel att tillföra verket relevanta sakuppgifter, är det påtagligt, att verket icke skulle äga bortse från dylik uppgift, även om den lämnats i en invändning som icke åtföljts av föreskriven avgift. Med hänsyn härtill kunde en bestämmelse om avgift vid invändning befaras mången gång bli ineffektiv eller ställa patentverket inför formella svårigheter. Att den som har någon uppgift av värde att meddela eller som önskar att hans rätt skall respekteras därför skall ha att betala en avgift ter sig ock mindre tilltalande. Å andra sidan torde avgift knappast få någon nämnvärd inverkan såsom återhållande moment för obefogade invändningar¹.

Invändning bör självfallet innehålla fullständig uppgift om de omständigheter, varå den grundar sig, samt åtföljas av erforderlig utredning. Där invändning grundas på uppenbart orimliga påståenden eller alls icke uppgiver varpå den grundar sig, kan registreringsmyndigheten bortse från invändningen och bevilja registrering utan att besvara sökanden med att avgiva yttrande över invändningen.

I allmänhet bör dock invändning delgivas med sökanden, som därefter äger bemöta gjorda påståenden, och vid behov kan ytterligare skriftväxling mellan parterna förekomma. På patentverket ankommer att tillse, att icke invändare onödigt förhalar ärendets avgörande. Från dennes sida framställd

¹ Samma uppfattning uttalade patentlagstiftningskommittén, betänkande VI, Stockholm 1919, s. 299, då frågan upptogs för patenträttens del. Någon avgift vid invändning i patentärende har aldrig varit föreskriven (frågan synes ej ha varit aktuell då uppbudssystemet infördes 1884), men trots detta ha obefogade protester icke förekommit i någon större omfattning. Däremot utkräves avgift av invändare i patentärende, vilken önskar fullfölja sin talan inför patentverkets besvärsvadledning.

begäran om anstånd för att inkomma med utredning bör därför behandlas restriktivt. Å andra sidan bör observeras, att ett förhållande av ansökningen enligt förslaget icke medför samma olägenhet som fallet skulle varit enligt gällande rätt, emedan registreringskyddet, som — förutsatt att ansökan slutligen bifalles — enligt 22 § i princip inträder redan från dagen för ansökningens ingivande, jämlikt 39 § vinner full styrka såvitt avser skadestånd — den viktigaste sanktionen — just från dagen för kungörelsen (uppbudet).

Utredningen har övervägt huruvida det föreslagna uppbudsförfarandet bör medföra att patentverkets egen granskning inskränkes till sin omfattning eller noggrannhet. Detta spörsmål har upptagits i Svenska patentombudsföreningens svar i anledning av utredningens enquête. Föreningen förordar häri, att patentverkets likhetsgranskning efter införande av uppbudssystem borde begränsas till att avse enbart uppenbara fall av märkeskollision, medan det i mera tveksamma fall borde ankomma på vederbörande märkesinnehavare att själv bevaka sina intressen. Utredningen anser emellertid att granskningen i stort sett bör bibehållas vid nuvarande noggrannhet. Att särskilt äldre registreringars rätt noga iakttages av registreringsmyndigheten får anses vara av väsentlig betydelse för att göra registreringsinstitutet lockande för märkeshavarna¹ och utgör ett viktigt led i den service som bör lämnas i vederlag mot avgifter och besvär som vederbörande påtagit sig för att erhålla registreringskydd. Men även i fråga om övriga registreringshinder torde granskningen böra hållas kvar vid nuvarande nivå. Uppbudsförfarandet bör sålunda icke medföra att näringslivet i onödan betungas med övervakningsavgifter, där patentverket har goda möjligheter att ex officio fullgöra dessa. I ett avseende — där sådana möjligheter icke stå till buds — synes dock den nuvarande granskningen kunna inskränkas, nämligen såvitt den avser att utröna förekomsten av kolliderande märken som äro inarbetade men ej registrerade. Arbetet härmed är för närvarande icke obetydligt men leder å andra sidan endast sällan till att registreringsansökan avslås. Granskningen här, vilken som ovan angivits främst avser märken som tidigare varit registrerade men icke längre kvarstå i registret samt sådana som varit föremål för registreringsansökan, vilken ej lett till registrering, bör kunna väsentligen inskränkas, då uppbudsförfarandet införts.

Kungörelse om varumärkesansökningar bör införas i Registreringstidning för varumärken samt eventuellt även i Post- och Inrikes Tidningar. Bestämmande av närmare detaljer om publiceringen torde böra ske i administrativ väg. Utrymme härför gives i förslagets 48 §. Dock vill utredningen betona det önskvärda i att näringslivets egna tidskrifter i mån av möjlighet återgiva sådana delar av kungörelsen, som kunna ha särskild betydelse för

¹ I diskussionen om dessa spörsmål förbises stundom att en långt driven mildhet mot de registrerings sökande kan innebära att redan beviljade registreringar bli i motsvarande mån missgynnade.

läsekretsen. Det förekommer redan nu i åtskilliga utländska branschtidskrifter att dylika kungörelser återgivas. Alternativt synes böra undersökas, om kungörelserna i särtryck, tillhandahållna av registreringsmyndigheten, kunde distribueras bland de intresserade genom förmedling av näringslivets organisationer.

I fråga om den tidpunkt under ansökningsförfarandet då kungörelse bör utfärdas förordar utredningen, i likhet med vad som gäller enligt svensk patentlagstiftning och i varumärkesrätten i allmänhet tillämpas utomlands, att kungörelse utfärdas, då patentverkets granskning avslutats och ansökningsen är i sådant skick att den skulle kunna bifallas. Till förmån för tidigare tidpunkt talar intresset att icke fördröja ansökningarnas avgörande. Denna synpunkt minskar emellertid i vikt med hänsyn till berörda regler i förslaget 22 § om skyddets inträde redan från ansökningsdagen och i 39 § om intrångsskyddets förstärkning från tidpunkten för kungörandet. Kungjordens ansökningarna vid en tidigare tidpunkt skulle även allmänheten besvärmas med att göra invändning i åtskilliga ansökningar som icke eljest skulle bli kungjorda utan vilka skulle bli avslagna eller återkallade på grund av registreringshinder påträffade vid patentverkets granskning.

Invändningsfristens föreslagna längd, två månader från dagen för kungörandet, överensstämmer med vad som gäller inom patenträtten och där visat sig ändamålsenligt.

Om ett uppbudssystem av ovanstående innebörd har uppnåtts en i allt väsentligt fullständig nordisk enighet.

VI. Klassregistrering

I det stora flertalet utländska stater begagnar man sig vid registreringen av varumärken utav ett eller annat system, enligt vilket de varuslag, för vilka en registrering skall gälla, äro indelade i olika klasser. Man talar härvid om varuklasssystem och klassregistrering. I allmänhet gäller, att för registrering i en varuklass uttages en grundavgift och, om sökanden härutöver önskar märkesskyddet utsträckt till ytterligare en eller flera klasser, han härför har att erlægga vissa tilläggsavgifter. Avsikten med klassregistrering är flerfaldig. Dess främsta syfte är att man genom klassindelningen i förening med registreringsavgifter avpassade efter det begärda skyddsomfångets storlek har ett smidigt verkande medel, varigenom näringsidkarna avhållas från att begära ett mer vidsträckt skydd än som i varje fall är behöfligt. Klassregistreringen avser vidare att för vederbörande registreringsmyndighet skapa underlag för en effektivare men samtidigt enklare granskning av nya varumärkesansökningar. Detta möjliggöres genom att granskningsmaterialet, d. v. s. främst tidigare beviljade registreringar, kan anordnas klassvis, varvid granskningen i regel endast behöver avse en del av hela granskningsmaterialet. Stundom kan vidare varuklassificeringen giva hållpunkter för bedömande av frågor om s. k. varuslagslikhet.

Vad beträffar varuklassificeringen som sådan har ett trettiotal olika system utbildat sig, innehållande allt från ett tiotal och ända upp till över 100 varuklasser. Flertalet system innehålla dock mellan 30 och 50 klasser.

Redan vid Parisunionens konferens i Rom 1886 framfördes förslag om antagande av en enhetlig varuklassificering att användas vid varumärkesregistreringen i de olika länderna. Önskemål härom upprepades sedermera under årens lopp utan att leda till resultat. År 1926 tillsattes emellertid en internationell kommitté, bestående av fem länders patentverkschefer, med uppdrag att i samråd med Bernbyrån utarbeta förslag till varuklassifikation för varumärken om högst 50 klasser samt att i anslutning härtill uppgöra en alfabetisk förteckning över de olika varuslagen med uppgift om deras klassificering enligt det föreslagna systemet¹. Kommitténs förslag, ett klassystem om 34 varuklasser jämte alfabetisk varuförteckning² på franska, tyska och engelska, förelades 1934 års unionskonferens i

¹ Propriété industrielle 1936 s. 32 f. och 1954 s. 238 ff.; jfr även *Wyller* i NIR 1938 s. 138.

² Classification des Produits, Bern 1935.

London. I en försiktigt formulerad resolution rekommenderade konferensen unionsländerna att antaga förslaget¹. I samband med sin nya varumärkeslag av 1938 övergick Storbritannien till det rekommenderade klasssystemet², numera allmänt kallat det internationella systemet. Härefter ha ett 20-tal stater antagit detta i sin interna lagstiftning, av vilka stater förutom Storbritannien 11 äro anslutna till Parisunionen, nämligen Egypten, Frankrike, Grekland, Irland, Israel, Italien, Marocko, Monaco, Nya Zeeland, Portugal och Tjeckoslovakien³.

Även om såsom nämnts flertalet länder ha infört varuklasssystem, bland dem alla de största industriländerna, saknas sådant system alltjämt i vissa stater, varibland må nämnas Belgien, Nederländerna⁴ och Canada. I de nordiska länderna tillämpas klassregistrering i Norge sedan 1910⁵ och i Finland — inofficiellt — sedan 1926⁶. I Norge användes ett speciellt norskt system om 30 varuklasser utan motsvarighet annorstädes, medan man i Finland anslutit sig till ett tyskt system om 41 klasser, vilket emellertid för bruk i Finland utökats med ytterligare en »klass», avseende alla varor. I Sverige och Danmark⁷ däremot förekommer icke någon klassregistrering.

Under förarbetena till 1884 års svenska varumärkeslag synes frågan om antagande av ett klasssystem icke ha haft större aktualitet. Däremot övervägdes noga det närliggande spörsmålet, huruvida skyddet för visst varumärke borde vara generellt eller inskränkt till att gälla endast för bestämt angivna varuslag. I 1878 års betänkande föreslogs⁸, att skyddet ej borde omfatta andra slags varor än dem, som särskilt uppgivits, »enär skyddets utsträckning därutöver icke skulle kunna av dess ändamål rättfärdigas». Det framhölls härvid vidare, att det för en industriidkare uppenbarligen vore alldeles likgiltigt, om på en artikel, tillhörande ett helt annat slag av varor än hans egna, anbringades enahanda märke, som han själv använde, då en förväxling i allt fall icke vore möjlig. I det nordiska betänkandet av 1882 kom man emellertid till det motsatta resultatet. De kommitterade påpekade sålunda, att en varuklassindelning skulle möta svårigheter med hänsyn till att varumärken i stor utsträckning användes av de större handelsetablissemangen för deras varor av den mest olika beskaffenhet. Det framhölls vidare att, även om i många fall samma varumärke kunde av olika personer begagnas för skilda slag av varor, utan att någon av dem hade skada därav, det dock i allmänhet vid registreringen vore omöj-

¹ Actes de la Conférence réunie à Londres, Bern 1934, s. 591.

² Goschenkommitténs Report, s. 10 ff.; *Kerly* s. 81 f.

³ Vid Nicekonferensen 1957 beslöts att systemet skulle vara obligatoriskt för de stater som anslutit sig till Madridöverenskommelsen ang. internationell varumärkesregistrering.

⁴ I Belgien och Nederländerna torde systemet dock komma att införas i samband med en förestående lagrevision.

⁵ Udkast til love om den industrielle rettsbeskyttelse III, Kristiania 1904, s. 38 f.; *Knoph* s. 434.

⁶ *Kuuskoski*, Användning av varuklasser vid registrering av varumärken i Finland, NIR 1939 s. 27.

⁷ *Hude & Olsen* s. 26.

⁸ S. 100.

ligt att förutse, huruvida icke en avsevärd skada kunde uppstå genom sådana jämlöpande märken. Enligt de kommitterades åsikt var det därtill en väsentlig omständighet, att de skäl en person kunde hava att välja ettärke som liknade en annans, icke vore av den beskaffenhet, att lagstiftaren behövde fästa något avseende vid dem. I betänkandet yttrades vidare¹.

Det fält, som står öppet för den, som skall taga ettärke, är så stort och den mänskliga fantasien är så rik, att aldrig någon behöver komma i förlägenhet vid valet. Då så är förhållandet, bör en persons strävan att taga ettärke, som liknar en annans, icke uppmuntras, när vanligen till grund för denna strävan ligger den mindre lovliga avsikten att tillgodogöra sig det arbete, denne nedlagt på att skaffa förtroende åt de med märket försedda varorna. Enär behovet av en varumärkeslagstiftning är att söka i den köpande allmänhetens vana att ägna en blott flyktig uppmärksamhet åt varors märken och etiketter samt i en del fabrikanter och handlandes även i de skandinaviska länderna icke okända benägenhet att begagna sig av denna vana för att på ovan antydda sätt skaffa ett ofta oförtjänt förtroende åt deras varor, måste det vara ytterst angeläget att icke genom lagstiftningen i ämnet öppna väg för och giva sken av laglighet åt ett dylikt sätt att befordra varors avsättning.

Då man vidare icke räknade med att mängden av varumärken inom de skandinaviska länderna kunde bliva så stor, att man skulle behöva anlita klassindelningen för att hålla reda på dem, drogo de kommitterade icke i betänkande att ansluta sig till den i Danmarks varumärkeslag av 1880 upptagna grundsatsen om ett generellt varumärkesskydd utan begränsning till vissa varuslag. Detta blev också Vml:s ursprungliga ståndpunkt och är alltjämt, formellt sett, lagens huvudregel. Enligt 1 § tredje stycket omfattar sålunda rätten till annat varumärke än s. k. föreningsmärke alla slag av varor, »där det ej blivit vid registreringen till vissa varuslag inskränkt». Redan 1897, då möjlighet infördes att registrera ordmärken, bröt man med grundsatsen om varumärkesrättens generella giltighet såvitt avsåg den nyinförda märkestypen. Dyliktärke får sålunda enligt 4 § Vml registreras, endast om det består av ord, som kan anses såsom en för vissa i ansökningen uppgivna varuslag särskilt upfunnen benämning. I den proposition², som föregick lagändringen, uttalades i samband härmed blott, att skyddet för ordmärken av nära till hands liggande skäl syntes böra begränsas till vissa i registreringsansökningen uppgivna varuslag, samt att det icke kunde finnas tillräcklig anledning, att tillverkaren av en vara skulle få för samfärdselns hela område monopolisera den av honom valda varubenämningen. Såsom antytts har grundsatsen om det generella skyddet genombrutits också i fråga om föreningsmärken. Möjlighet att registrera sådana infördes i två etapper, nämligen 1914 till förmån för utländska föreningar och sedermera 1918 även för svenska föreningar. Vid förstnämnda tillfälle infördes icke några närmare bestämmelser av betydelse

¹ S. 22 f.

² Prop. 1897: 17, s. 24.

i nuvarande sammanhang, men föreningsmärkena förutsattes, i likhet med övriga utländska märken som registrerades här, icke bli skyddade i vidsträcktare mån eller för längre tid än i hemlandet¹. I den mån märkeskyddet där på grund av lagbestämmelse eller av annan grund var begränsat till vissa varuslag, kunde sålunda ett vidsträcktare skydd icke beviljas härstädes. Vid 1918 års lagändring infördes med hänvisning till de avsedda sammanslutningarnas ändamål² uttrycklig bestämmelse i 1 § tredje stycket Vml, att rätten till föreningsmärke kunde omfatta endast vissa i ansökningen uppgivna slag av varor. Begränsningen gäller även utländska föreningsmärken. Efter nu berörda lagändringar gäller sålunda, att utan inskränkning till vissa varuslag endast må registreras enskild näringsidkares varumärke bestående av en figur, som ej innehåller ordbeståndsdel, vilken sökanden begär skyddad såsom särskilt uppfunnen benämning (ordskydd). För alla övriga märken kan registreringsskyddet blott omfatta vissa angivna varuslag.

Enligt dansk³ och finsk³ rätt kunna i princip såväl ordmärken och kombinerade ord- och figurmärken som rena figurmärken registreras för alla varuslag. I Norge, liksom i de flesta utländska stater i övrigt, får registrering däremot endast avse vissa bestämda varuslag eller varuklasser.

Inom den här ovan av den svenska lagstiftningen angivna ramen har varumärkesväsendet utvecklats på ett sätt som lagstiftaren icke torde ha förutsett. Å ena sidan har visserligen antalet figurmärken utan särskilt skyddad ordbeståndsdel nedgått i jämförelse med ordmärken och figurmärken med ordskydd, till följd varav de formella förutsättningarna för registreringar med generellt skydd relativt sett mindre ofta äro för handen. Vidare har det blivit allt vanligare, att även rena figurmärken, som alltså i och för sig skulle kunna erhålla generellt skydd, begäras registrerade endast för vissa uppgivna varor. På grund härav äro numera registreringar utan inskränkning till vissa varuslag icke särskilt vanliga. Å andra sidan har det länge i stor utsträckning förekommit, att de registreringssökandes uppgift om de varor, för vilka märket önskas skyddat, omfattar även andra varor än dem, för vilka vederbörande avser att bruka märket. Det är ingalunda ovanligt att ansökningen åtföljes av en förteckning på hundratal eller t. o. m. tusentals varuslag, av vilka rent av de flesta ligga långt utom sökandens intressesfär. Ansökningar av detta slag, som enligt gällande rätt kunna göras utan att detta medför högre avgift än eljest, ha vållat registreringsmyndigheten ett vidlyftigt arbete med granskningen i förhållande till redan bestående registreringar, och behandlingen av dem har ofta dragit ut på tiden till olägenhet även för senare inkomna ansökningar,

¹ Prop. 1914: 96, s. 20.

² Prop. 1918: 62, s. 11.

³ Danska Vml § 1.

⁴ *Kuuskoski* i NIR 1939 s. 24 och *Hakulinen*, s. 62; jfr dock texten i Vmf § 1 och § 4 mom. 2, vilken i detta avseende överensstämmer med motsvarande svenska lagtext.

vilkas avgörande varit beroende av den tidigare ansökningen. Av större betydelse är emellertid, att de under årens lopp beviljade registreringarna med skydd för dessa mycket omfattande varuförteckningar kommit att belägga så stor del av det befintliga varumärkesmaterialet, att det blivit allt svårare för näringsidkarna att antaga varumärken, som ej kollidera med tidigare registreringar. Det torde för närvarande vara lika besvärligt att få ett nytt varumärke registrerat i vårt land, vars varumärkesregister blott innehåller omkring 45 000 i kraft varande registreringar¹, som det är i de stora industriländerna, där motsvarande antal kan komma upp i flera hundratusen. Förvisso kunna svårigheterna övervinnas, och att så sker hos oss visas därav att bortåt två tredjedelar av ingivna registreringsansökningar trots besvärligheterna bli bifallna. I stor utsträckning sker detta dock först sedan de sökande kunnat utverka medgivande till registreringen från innehavare av redan bestående varumärkesrätter. Att erhålla sådana medgivanden torde emellertid ofta vara förbundet med avsevärt besvär och ibland även med direkta kostnader.

Såsom torde framgå av det sagda råder det en besvärande trängsel i varumärkesregistret trots det jämförelsevis låga antalet i kraft varande registreringar. För utredningen har det därför varit en väsentlig uppgift att överväga vilka åtgärder som kunna vidtagas för att bringa lättnad i det rådande tillståndet. Härvid är det främst två utvägar som kunna komma ifråga, varvid man antingen kan välja den ena eller den andra utvägen eller också kan tillgripa båda sida vid sida. De utvägar, som stå till buds, äro införande av klassregistrering samt stadgande att registreringens fortsatta giltighet och omfattning göres beroende av att märket faktiskt hålles i bruk för de varor registreringen gäller (användningstvång). Här nedan upptages endast frågan om klassregistrering, medan det andra alternativet behandlas i ett följande avsnitt.

För att taga ställning till möjligheten och önskvärldheten av att införa klassregistrering måste först klarläggas, om varumärkesskyddet bör vara generellt eller inskränkt till vissa varuslag. Endast i det senare fallet kan klassregistrering vara berättigad. För svensk rätts del måste man därför taga ställning till frågan om den rådande olikheten mellan figurmärken och andra märken bör bibehållas. Erfarenheten har visat, att tillgången på användbara märken icke är så obegränsad som man vid Vml:s tillkomst föreställde sig. Vidare är behovet inom näringslivet av varumärken i stadigt stigande. Med hänsyn härtill vill utredningen förordna, att varumärkesregistrering såväl för figurer som för övriga grupper av märken i princip bör vara begränsad till vissa särskilt angivna varuslag. Härmed är förut-sättningen given för införande av klassregistrering. I vissa undantagsfall kan det vara berättigat med ett varumärkesskydd som går utöver märkets användning för samma eller liknande varuslag. Härom stadgas i 6 § andra

¹ Jfr bilaga 5.

stycket av förslaget. Detta stadgande påverkar emellertid icke frågan om klassregistrering.

Såsom inledningsvis antytts torde klassregistrering i kombination med ett avgiftssystem med tilläggsavgifter vid registrering i flera klasser än en medföra den verkan, att varumärkesskydd i allmänhet icke begäres utsträckt utöver det område som för den sökande är av omedelbart intresse. Härigenom får klassregistreringen den effekten, att registreringar med vidlyftiga varuförteckningar bli mindre vanliga. Det bör dock icke förbises, att det rimliga skyddsområdet kan variera starkt för olika märken. Sålunda kan otvivelaktigt ett mycket omfattande skydd vara berättigat för det varumärke, varmed ett större varuhus förser alla de i rörelsen tillhandahållna varorna eller som kännetecknar alla produkter utgångna från ett industri-företag med omfattande produktion av olika varuslag. Å andra sidan kan skyddsbehovet vara mycket begränsat för märken, som endast användas för någon enstaka produkt. Det varierande skyddsbehovet tillgodoses emellertid på ett smidigt sätt genom klasssystemet.

Emot klassregistrering har anförts, att det främst blir en penningfråga, huruvida vederbörande näringsidkare skall få ett vidare eller trängre skydd för sittärke, och att ett sådant system endast gynnar de ekonomiskt starkaste företagen. Häremot kan emellertid invändas, att de mindre företagen endast sällan torde ha behov av skydd i flera än en eller ett par varuklasser, samt vidare att det icke kan anses vara annat än naturligt, att ett vidsträcktare skydd skall ställa sig mera kostsamt än ett mera begränsat.

Den tidigare omnämnda enquêten, som utredningen företagit för att utröna önskemålen inom näringslivet och bland övriga berörda, har visat, att en övervägande opinion föreligger till förmån för införande av klassregistrering. I några av de avgivna svaren har denna reform betecknats som »synnerligen angelägen» eller »ofrånkomlig». Utredningen, som biträder de framförda önskemålen, föreslår ock, såsom framgår av lagförslagets 16 §, att man nu övergår till ett system med klassregistrering av varumärken. Såsom nämnts, tillämpas sådant system redan i de allra flesta utländska stater, och några olägenheter har systemet som sådant såvitt känt icke givit upphov till. Det bör även framhållas, att full enighet i denna fråga råder mellan de fyra nordiska länderna. Härom uppnåddes för övrigt enighet redan vid de nordiska överläggningarna 1926—1927¹. Det föreslås sålunda nu även i Danmark, att klasssystem införas.

Till frågan om vilket varuklasssystem, som bör väljas, må följande anföras. Vid utarbetande av varuklassificeringar torde i allmänhet såsom mål ha uppställts att så långt som möjligt nå fram till ett system, där varorna i varje klass äro inbördes av liknande slag, medan däremot varor till-

¹ Jfr *Björklund* i *Industritidningen Norden* 1927 s. 394.

hörande olika klasser sinsemellan äro olikartade¹. Att utarbete ett sådant idealsystem har emellertid städse visat sig ogörligt, och i alla de system, som för närvarande äro eller tidigare varit i bruk, torde sinsemellan liknande varor förekomma i skilda klasser, under det att i samma klass ofta återfinnas varusorter, som ej äro likartade. Vid uppgörande av klasslistorna har man i regel låtit leda sig både av varornas användningsområde och av det material varav de framställts. I och för sig skulle man kunnat komma det uppställda målet närmare om man endast gått efter den ena av dessa klassificeringsnormer, men icke heller detta har i allmänhet varit praktiskt utförbart, då ett sådant förfarings sätt icke kunnat förenas med önskemålet om ett system med endast ett begränsat antal klasser, helst icke överstigande 50, och utan »diverseklass» för sådana varuslag, som man ej kunnat inpassa i någon av de andra klasserna.

Av de olika klassystem som på skilda håll framkommit torde icke något vara i allo idealiskt. Utredningen anser sig dock böra föreslå att vårt land antager det ovan berörda internationella klasssystemet². I de till utredningen inkomna yttranden, där denna fråga upptagits, har det internationella systemet genomgående förordats framför anslutning till annat befintligt system, medan tanken på utarbetande av ett särskilt svenskt eller nordiskt system avböjts. Förslag om anslutning till det internationella systemet framföres även i de övriga nordiska länderna, varvid är att märka, att detta för Finlands och Norges del innebär, att man här överger en redan tillämpad varuklassificering och påtager sig det merarbete, som måste bli förbundet med övergången till ett annat system³.

Såsom nämnts innehåller det internationella systemet 34 varuklasser. Det har icke, såsom exempelvis det amerikanska systemet, någon »diverseklass» utan är så anordnat att varje varuslag hör hemma i en på förhand angiven klass. Fastställandet härav underlättas genom den till systemet hörande varuförteckningen, vilken anger rätta klassificeringen av omkring 20 000 varuslag. Systemet bygger i huvudsak på normen om varans användningsområde såsom bestämmande för dess klassificering, även om det i vissa fall varit nödvändigt att taga hänsyn också till tillverkningsmaterialet. Vid utarbetandet av det internationella systemet sökte man särskilt anpassa indelningen efter de varugrupper, för vilka registrering erfarenhetsmässigt brukade sökas⁴. Härigenom har systemet så långt möjligt anpassats till sammansättningen av varusortimenten inom näringslivets olika branscher, varför det normalt icke bör vara behöfligt med registrering i mer än en eller ett par varuklasser. Det internationella klasssystemet

¹ Jfr *Botolfsen*, Klassregistrering för varumärken, NIR 1938 s. 131, och *Eberstein* i NIR 1938 s. 135 f.

² En svensk översättning av den internationella klasslistan är intagen såsom *bilaga 4* till detta betänkande.

³ I utlandet ha tidigare klassificeringar övergivits till förmån för det internationella systemet bl. a. av Storbritannien 1938 och Frankrike 1953.

⁴ *Propriété industrielle*, 1936 s. 33.

saknar många av de brister, som vidlåda andra system¹, och har ansetts vara särdeles grundligt utarbetat och väl övervägt².

Det har redan anförts att det internationella klasssystemet accepterats i ett betydande antal stater. I samband härmed bör framhållas värdet av att systemet blir antaget också i de nordiska länderna, varigenom ett ytterligare bidrag lämnas till internationell enhetlighet på detta område. Med stigande handelsutbyte länderna emellan gå även varumärkena över gränserna i allt större omfattning. En enhetlig varuklassificering ökar förutsättningarna för att dessa märkens skyddsomfång skall bli likformigt i de olika länderna. Tidigare har en sådan strävan kunnat tillgodoses genom att skyddet i främmande länder anknutits till skyddet i hemlandet och registrering icke beviljats i vidare omfattning än där. Denna grundsats om främmande registreringars beroende av hemlandsregistrering har emellertid på senare tid övergivits eller uppluckrats i många länder, bland dem även Sverige. I viss mån ersätts det äldre systemets fördelar sålunda av en enhetlig varuklassificering, vilken dock ej belastas av de obestridda nackdelar som vidlådde systemet med beroende i förhållande till hemlandsskyddet.

Vid en konferens i Nice 1957 antogs en särskild överenskommelse angående den internationella klassificeringen³. Överenskommelsen, som undertecknats av 23 länder inom Parisunionen, bland dem Sverige, Danmark och Norge, avser att vara ett instrument för vidmakthållande av klassificeringen såsom ett enhetligt internationellt system. Enligt artikel 1 antaga de anslutna länderna såsom gemensam klassificering det internationella systemet, vilket utgöres av en klasslista samt ovannämnda förteckning. I artikeln stadgas vidare att klassificeringen skall avfattas på franska språket men att medlemsland kan få en officiell översättning på sitt eget språk publicerad av den internationella byrån i Bern. Enligt artikel 2 står det de anslutna länderna fritt att tillägga klasssystemet den rättsverkan de själva önska. Överenskommelsens viktigaste bestämmelser, som återfinnas i artikel 3, avse att reglera hur ändringar och tillägg i klasssystemet skolaske. För detta ändamål skall sålunda tillsättas en expertkommitté som skall samverka med Bernbyrån. I kommittén skall ingå en medlem från varje anslutet land. Beslut om ändringar i klassificeringen kunna fattas av expertkommittén endast om enhällighet uppnås. Avsikten med denna restriktiva regel är att göra det relativt svårt att flytta varuslag från en klass till en annan, då sådana ändringar ej kunna undgå att medföra svårigheter och ovisshet med hänsyn till redan bestående varumärkesregistreringars skyddsomfång. Beslut om tillägg, d. v. s. införande i systemet av icke förut klassificerade varor, däremot fattas av expertkommittén med enkel majoritet.

¹ Botolfsen i NIR 1938 s. 135.

² Wyller i NIR 1938 s. 139.

³ En svensk översättning av Niceöverenskommelsen har intagits som *bilaga 3* till detta betänkande.

Expertkommitténs beslut äro bindande för de anslutna länderna. Enligt artikel 4 träda de i kraft, beslut om tillägg omedelbart samt beslut om ändringar efter en frist på sex månader. I artikel 5 stadgas om Bernbyråns omkostnader för handhavandet av överenskommelsen. Fördelningen av kostnaderna mellan de anslutna länderna skall ske enligt de grunder som angivas i artikel 13 av Pariskonventionen. Om alla signatärmakterna ratificera överenskommelsen och tillika hänföra sig till samma avgiftskategori som enligt Pariskonventionen skulle Sveriges ordinära andel bli högst 3 600 svenska kronor om året. Enligt artikel 6 skall överenskommelsen ratificeras, vilket får ske senast den 31 december 1961.

Vid Nicekonferensen antogs vidare en resolution angående upprättandet av en provisorisk expertkommitté med en medlem från varje signatärland. Denna kommitté skall utarbeta förslag till komplettering av klasssystemet bl. a. med särskilda klasser för olika slag av tjänster. Så snart överenskommelsen trätt i kraft skall den i artikel 3 förutsedda permanenta kommittén fatta beslut angående nämnda förslag.

Enligt utredningens uppfattning utgör Niceöverenskommelsen ett praktiskt och enkelt instrument för utvecklande och vidmakthållande av klasssystemet såsom ett enhetligt internationellt system. Utredningen vill därför tillstyrka att Sverige ratificerar överenskommelsen vid införandet av den nya varumärkeslagen.

Såsom angivits äro de avsedda verkningarna av ett klasssystem betingade av att detta kombineras med en väl avvägd avgiftsskala. Flerstädes utomlands uttages vid registreringen en högre grundavgift, vilken avser skydd i en varuklass, vartill kommer tilläggsavgifter för varuklasser härutöver. I exempelvis Storbritannien¹ och Förenta Staterna² råder dock en annan ordning, enligt vilken en och samma registrering endast får gälla varor i en varuklass. Önskas här skyddet utsträckt till flera klasser, är sökanden nödsakad inlämna särskild ansökning för varje varuklass, varvid varje ansökan belägges med lika stor avgift. Ett sådant system må ha vissa administrativa fördelar, men utredningen anser likväl, att metoden med grund- och tilläggsavgifter är för näringslivet förmånligast utan att samtidigt innebära någon större olägenhet ur administrativ synpunkt.

För bedömande av den lämpliga storleken av registreringsavgiften bör följande beaktas. För närvarande lämna avgifterna i allmänhet full täckning för registreringsmyndighetens kostnader för varumärkenas granskning, registrering och kungörande³. Enligt 3 § Vml har sökanden att erlägga 100 kronor, varav 50 kronor utgöra ansökningsavgift och ett lika stort belopp avgift för registreringen och dess kungörande. Den senare avgiften återbetalas till sökanden om ansökningen ej leder till registrering.

¹ Rule 21.

² Rule 16.3.

³ I olika registreringsavgifter för varumärken inflyta för närvarande omkring 600 000 kronor årligen.

Båda avgiftshälfterna erläggas vid ansökningens ingivande. I patenträtten har här en uppdelning skett på så sätt, att vid ansökningens ingivande endast en ansökningsavgift erlägges och en särskild utfärdningsavgift uttages först i samband med att ansökningen kungöres. På sina håll utomlands, t. ex. i Storbritannien och Tyskland, förekommer även på varumärkesrättens område att avgiftsbetalningen uppdelas på liknande sätt. Utredningen finner emellertid ej anledning förorda, att en sådan ordning införes för varumärkenas del. Dels äro de avgifter som här föreslås för varumärkesregistrering i normalfallen lägre än de motsvarande avgifterna för patent, och dels är behandlingstiden för varumärkesansökningar regelmässigt avsevärt kortare än för patentansökningar. Med hänsyn härtill torde fördelen för de sökande av att kunna betala avgifterna i två omgångar icke uppvägas av det ökade besvär som skulle följa av en uppdelning på olika terminer.

Principen att avgifterna skola täcka registreringsmyndighetens kostnader för arbetet med varumärkesregistreringen torde även böra vara vägledande för framtiden. Denna princip bör dock främst tillämpas på grundavgiften. Tilläggsavgifternas storlek bör i första hand beräknas med tanke på, att den skall verka återhållande på benägenheten att söka skydd över ett vidare område än nödvändigt, utan att den därför får göras så hög, att den verkar stängande i sådana enstaka fall, då mycket vidsträckta registreringar kunna vara befogade. Sistnämnda synpunkt föranleder utredningen att avböja den från ett par håll inom näringslivet framförda tanken på stigande eller progressiva tilläggsavgifter, enär en sådan anordning skulle verka alltför hårt i nyss angivna fall. I fråga om registreringsmyndighetens kostnader är det främst två omständigheter som böra beaktas. Å ena sidan torde klasssystemet — efter en övergångstid med ökad arbetsbörda och högre kostnader för registreringsmyndigheten — så småningom medföra en förenkling av arbetet med varumärkesansökningarnas behandling och därmed även lägre kostnader för myndigheten. Å andra sidan torde vissa merkostnader följa av utredningens förslag om ansökningarnas kungörande innan registrering beviljas. Man torde med hänsyn härtill böra taga nuvarande avgift, 100 kronor, till måttstock för kostnaden vid en normal registrering, omfattande en varuklass. Grundavgiften bör därför fastställas till detta belopp. Utredningen föreslår vidare, att tilläggsavgifter om 50 kronor uttagas för varje varuklass utöver den första. Kostnaden för registrering i 34 varuklasser blir då 1 750 kronor. Såsom framgår av förslagets 22 §, omfattar den första registreringsperioden tiden från ansökningens ingivande till dess tio år förflutit från registreringsdagen. Därest ansökning icke leder till registrering, bör hälften av erlagda avgifter återbetalas till sökanden.

Då registrering förnyas, bör likaledes uttagas grundavgift och tilläggsavgifter. Grundavgiften föreslås även här till 100 kronor och tilläggsavgif-

terna till 50 kronor för varje varuklass utöver den första. Även vid förnyelse bör hälften av erlagda avgifter återbetalas, om ansökningsen icke bifalles. Att avgift för förnyelse i visst fall skall utgå med förhöjt belopp framgår av förslagets 48 §.

Med hänsyn till den rättsliga verkningen av klassregistreringen framhålles, att denna icke är avsedd att medföra att skyddet för märke, som registrerats för någon enstaka vara i viss varuklass, därmed omfattar alla varor i denna klass men å andra sidan icke några varor i annan klass. Varumärkesskyddet bör, liksom enligt gällande rätt, omfatta varor av det slag, varför märket registrerats, och därmed liknande varor, oberoende av den eller de klasser, i vilka de sistnämnda finnas upptagna. Detta följer av 6 § första stycket i lagförslaget. Frågan huru varuslagslikhet skall bedömas behandlas i motiven till nämnda lagrum. Här skall endast i anslutning till det nyss sagda understrykas, att två varors klassificering i samma klass eller i skilda klasser icke bör vara avgörande för om varuslagslikhet skall anses föreligga eller ej. Då i vissa fall tvekan råder härom, kan det dock vara befogat att jämsides med övriga bedömningsgrunder beakta även hur de berörda varorna klassificerats. Av det anförda torde framgå, att klasssystemet icke tänkes böra tilläggas några egentliga rättsliga verkningar, utan att det i alldeles övervägande grad är avsett som ett administrativt hjälpmedel. Praktiskt taget överallt utomlands, där klassregistrering tillämpas, betraktas klasssystemet på detta sätt¹.

En viktig fråga är, om klassregistreringen endast skall tillämpas på sådana registreringar, som tillkomma efter den nya lagens ikraftträdande, eller om systemet i någon form skall kunna tagas i anspråk även för redan bestående registreringar. Därest klassregistreringen endast skulle gälla för nytillkommande registreringar, komme systemets förmånliga verkningar att bli förnimbara först efter förhållandevis mycket lång tid, då äldre vidsträckta registreringar på grund av underlåten förnyelse efter hand fallit bort. För att systemet så snart som möjligt skall bli till nytta, är det därför nödvändigt att inpassa även bestående registreringar i varuklassificeringen. En sådan inpassning förutsättes nämligen i många fall medföra en begränsning av varuförteckningen. Dessa synpunkter ha i stor utsträckning vunnit anslutning i de uttalanden, som från näringslivet inkommit till utredningen.

Beträffande sättet för anpassningen ha ett par olika alternativ övervägts. Det kunde sålunda vara möjligt, att endast de registreringar anpassades, som vid behandlingen av inkommande ansökningar i de särskilda fallen bleve återopade såsom likhetshinder. För att anpassningen härvid skulle kunna medföra att skyddsomfånget inskränktes, bleve det emeller-

¹ Jfr betr. Förenta Staterna *Robert*, s. 73 f., Storbritannien *Kerly*, s. 218, och Tyskland *Reimer*, s. 244. De finska avgörandena NIR 1938 s. 59 och s. 171 giva icke längre uttryck åt gällande praxis.

tid nödvändigt att uttaga tilläggsavgifter, beräknade efter antalet varuklasser, i vilka registreringen framdeles skulle bli gällande, och reducerade i proportion till vad som återstode av löpande registreringsperiod. En dylik metod skulle dock bli komplicerad och även verka fördröjande på behandlingen av berörda nyansökningar. Därtill synes det mindre tilltalande att under löpande registreringsperiod ingripa med krav om ytterligare avgifter, då tidigare stadgad avgift redan erlagts för skydd under perioden. I viss mån samma invändningar kunna riktas mot tanken, att samtliga bestående registreringar skulle anpassas efter klasssystemet inom bestämd kortare tid efter lagens ikraftträdande, exempelvis tre eller fem år. Visserligen är det ett önskemål, att samtliga registreringar så fort sig göra låter bli anpassade till det nya systemet, men det bör icke förbises att överföringen av äldre ansökningar måste medföra att under övergångsskedet ett icke oväsentligt arbete härmed pålægges icke blott näringslivet utan även och framförallt registreringsmyndigheten och dem, som yrkesmässigt uppträda som märkeshavarnas ombud, d. v. s. i första hand patentbyråerna. Med hänsyn härtill bör övergångstiden icke göras alltför kort. Utredningen föreslår därför, att anpassningen av äldre registreringar till det nya systemet sker i samband med dessas förnyelse (55 §). Härigenom utsträcket övergångstiden till tio år från lagens ikraftträdande och samtidigt blir arbetet med anpassningen någorlunda jämnt fördelat över hela perioden. Då erfarenhetsmässigt omkring en tredjedel av samtliga till förnyelse förfallande registreringar icke bli förnyade och i sådana fall frågan om anpassning självfallet icke uppstår, kommer med denna anordning hela arbetet med överföringen av äldre registreringar till det nya systemet att bli mindre omfattande.

Det förslag om klassregistrering, som nu framföres i alla de nordiska länderna, överensstämmer i allt väsentligt med det resultat, varom man enade sig vid de nordiska överläggningarna 1926—1927¹.

¹ Jfr *Björklund* loc. cit.

VII. Vidgat rättsskydd för särskilt kända varumärken (»Kodak-doktrinen»)

Enligt 4 § 5) och 6) Vml må varumärke ej registreras om det är helt och hållet likt eller lätt kan förväxlas med varumärke, som redan är registrerat eller inarbetat för annan än sökanden. Detta gäller emellertid enligt särskilt stadgande endast, om bägge märkena avse varor av samma eller liknande slag. Den rätt gentemot senare sökande, som följer av ett märkes tidigare registrering eller inarbetande, är alltså begränsad till samma och liknande varor som dem registreringen eller inarbetningen avser. Då 12 § Vml stadgar straff för den som använder annans registrerade varumärke, saknas i lagrummet motsvarande begränsning till varuslag. Det kan dock knappast råda någon tvekan om att en dylik begränsning likväl gäller¹. Icke heller 9 § Ikl, som ju giver straffsanktion vid vissa fall då inarbetat kännetecken missbrukas, inskränker uttryckligen rättsskyddet till de tillfällen då de kolliderande kännetecknen brukas för liknande varuslag. Icke desto mindre torde paragrafens särskilda krav på förväxlingsuppsåt i allmänhet knappast vara uppfyllt, om varuslagen äro alltför olika². I princip kan varumärkeskyddet sålunda sägas vara begränsat till att gälla endast samma eller liknande varuslag som dem märket avser.

En motsvarande materiell huvudregel gäller genomgående i utländsk varumärkesrätt. Dock har flerstädes i främmande länder rättspraxis undantagsvis beviljat ett vidare gående skydd. Ett av de tidigaste avgörandena i denna riktning, vilket gällde varumärket KODAK, träffades i England redan 1898³. Här fastslogs, att nämnda märke, som var registrerat för kameror, åtnjöt skydd mot att annan använde det för cyklar. Ehuru man i motiveeringen uttalade, att det bestod ett nära samband mellan handeln med cyklar och handeln med kameror⁴, har rättsfallet kommit att åberopas såsom stöd för teorin, att särskilt väl kända märken kunna vara skyddade utan begränsning till varuslagslikhet, och teorin härom har även blivit känd under namnet Kodak-doktrinen⁵. Avgöranden av liknande innebörd ha sedermera

¹ *Heiding*, s. 77.

² *Ljungman* i NIR 1952 s. 43.

³ *Eastman Photographic Materials Co., Ltd v. John Griffiths Cycle Corp., Ltd*, 15 RPC 105; ett tidigare liknande avgörande var *Eno v. Dunn*, 7 RPC 311 (1890).

⁴ *Kerly*, s. 200, 220, 242.

⁵ *Andreasen*, s. 45; *Kobbernagel*, Kodakdoktrinen, NIR 1951 s. 73 ff.

förekommit i, bland andra länder, Canada, Frankrike, Nederländerna och Tyskland samt i åtskilliga fall i Förenta Staterna¹.

Före ikraftträdandet 1947 av Lanham Act i Förenta Staterna grundades sådana avgöranden på sedvanerättsliga principer rörande skyddet mot illojala affärsmetoder (unfair trading practices), ty de tidigare gällande varumärkeslagarna begränsade uttryckligen den varumärkesrättsliga ensamrätten till samma eller liknande varuslag. Denna begränsning utelämnades emellertid i den nya lagen², och avsikten härmed torde ha varit att giva registreringsmyndigheten och domstolarna friare händer vid bedömandet av visst märkes skyddsomfång och att i allmänhet stärka varumärkesskyddet³.

I de nordiska länderna kan Kodak-doktrinen knappast sägas ha vunnit erkännande inom den egentliga varumärkesrätten⁴, om ock i Norge varumärkesskydd i något enstaka fall givits även oberoende av varuslagslikhet⁵. Däremot finnas avgöranden inom den närliggande firmarätten — där krav på varuslagslikhet eller branschlikhet icke finnes uttalat i lagstiftningen — vilka giva uttryck åt grundsatsen om vidsträcktare rättsskydd för särskilt starkt inarbetade firmor⁶.

Under de senare åren har frågan om ett vidsträcktare skydd för berömda märken eller världsmärken tilldragit sig betydande uppmärksamhet i det internationella meningsutbytet och man torde kunna förutse att uttryck för Kodak-doktrinen i en eller annan form kommer att införlivas med Paris-konventionen⁷.

Ett utvidgat skydd för de särskilt välkända varumärkena har i litteraturen motiverats med hänvisning till olika sinsemellan i viss mån sammanhängande skäl⁸. Man har sagt att, då ett sådantärke användes av annan, köparen missledes i fråga om varans kommersiella ursprung. D. v. s. han tror

¹ *Troller*, La marque de haute renommé, Propriété industrielle 1953 s. 74 not 2; *Becher*, Der Schutz der berühmten Marke, GRUR 1951 s. 489; betr. Förenta Staterna se även TMR 1954 s. 987 COPACABANA och där anförda rättsfall samt *Robert*, s. 159 ff.

² Lanham Act sec. 2 (d) och 32 (l) (a).

³ *Derenberg*, Preparing for the New Trade-Mark Law, New York 1946, s. 27 f. Nyare praxis på detta område har emellertid visat sig vacklande och, trots att det formella hindret mot ett vidsträcktare varumärkesskydd bortfallit, synes man i vissa fall snarast vara mindre benägen än tidigare att erkänna sådant skydd, där varuslagslikhet ej föreligger. Jfr t. ex. rättsfallet *John Walker & Sons Ltd v. Modern Shoe Company*, 102 USPQ 91, där rättsskyddet för det kända whiskymärket JOHNNIE WALKER icke ansågs sträcka sig till dess användning för herrskor.

⁴ *Kobbernagel* i NIR 1951 s. 78 och 1952 s. 33. Jfr även betr. Danmark *Hude & Olsen*, s. 118, och den senare i NIR 1948 s. 143 samt rättsfallet NIR 1951 s. 208 LUCKY STRIKE, betr. Finland *Kolster* i NIR 1952 s. 37, betr. Sverige *Ljungman* i NIR 1952 s. 42 f.

⁵ NIR 1947 s. 203 NYCO; jfr även *Troller* loc.cit.; *Gaarder* i NIR 1952 s. 37 ff. ifrågasätter om icke norsk rätt redan nu i stor utsträckning giver ett sådant skydd.

⁶ Jfr danska rättsfall angivna av *Hude & Olsen* s. 136 f. och svenska rättsfallet NIR 1941 s. 85 FYFFES. Huvudregeln i svensk rätt är dock att firmaskyddet icke sträcker sig utanför näringsidkarens egen bransch, jfr *Eberstein*, Om skydd för individualiteten, s. 57 f., NJA 1930 s. 236 STANDARD, NJA 1944 s. 298 = NIR 1943—44 s. 204 TÖRSLEFFCO.

⁷ Bernbyrå uttalar i förslagen till Lissabonkonferensen, att konventionen redan nu genom art. 10 bis förpliktar till det vidsträcktare skyddet och att något särskilt stadgande härutöver ej erfordras. Detta har kritiserats av de nordiska länderna, vilka i anslutning till en av AIPPI 1954 antagen resolution förorda en uttrycklig bestämmelse i konventionen.

⁸ *Kobbernagel* i NIR 1951 s. 75 ff.

sig köpa en vara av A:s tillverkning, medan han i verkligheten får en vara som framställts av B. Här är alltså fråga om vad som enligt nuvarande rätt benämnes förväxling. Denna uppstår därför att märket är så starkt inarbetat för A, att dess användning även i samband med helt andra varor än de märket blivit känt för leder köparen att tro, att också de andra varorna härleda sig från A. Det kan också hända, att köparen visserligen inser, att varan ej kommer från A utan från B, men på grund av att båda använda samma märke bibringas han föreställningen om en viss samhörighet mellan rörelserna. Han förledes härigenom att tro, att den garanti han förbinder med A:s varor även omfattar B:s. Också i detta fall föreligger ett slags förväxling. I nu angivna situationer är det vidare skyddet motiverat såväl av hänsyn till innehavarens goodwill som av hänsyn till konsumenterna. Är det kända märket mycket säreget eller kanske unikt, medför dess användning av andra även för helt olika varuslag, att märkets distinktivitet och reklamvärde förminskas. Är märket känt som ett kvalitetsmärke, kan dess anseende lida skada, om annan begagnar det för undermåliga varor¹. I dessa senare fall motiveras ett skydd, som går utanför varuslagslikhet, främst av hänsyn till märkeshavaren².

Såsom stöd för ett krav om varumärkesskydd utanför området för liknande varuslag har ibland även framförts märkeshavarens intresse av att kunna utvidga märkesanvändningen till nya varuslag. Detta intresse torde dock ej vara väsentligen större i fråga om särskilt väl kända märken än vid varumärken i allmänhet. Tankegången kan därför knappast med berättigande åberopas som motivering för Kodak-doktrinen.

I första hand har naturligtvis Kodak-doktrinen hemortsrätt i de länder, vilkas rätt normalt begränsar varumärkesskyddets omfattning genom användningstvång, ty i sådana länder saknas ju den eljest förekommande möjligheten att låta registrera märket även för varor för vilka märket ej användes. Men det kan icke anses, att doktrinen är oförenlig med de rätts-system som tillåta registrering oberoende av märkets användning, eller att den står i motsättning mot klassregistrering. Visserligen kan invändas, att näringsidkarna här ha möjlighet att skaffa sig registrering för alla de varuslag, av vilka de ha intresse. Emellertid torde det vara vanligast, att varumärkesregistrering sökes i ett tidigt skede av verksamheten, då näringsidkaren icke kan förutse, huruvida märket framdeles kommer att bli så värdefullt, att vidare skydd än det normala kan motsvara de därmed förbundna ökade kostnaderna. Klassregistreringen åsyftar i princip att begränsa varumärkesskyddet till att gälla blott sådana varuslag, som ha omedelbar betydelse för märkeshavaren. Även i ett sådant system har Kodak-doktrinen en naturlig plats, där i speciella fall ett mera vidsträckt skydd

¹ Jfr *Knoph*, s. 450 not 2.

² Jfr *Derenberg*, *The Patent Office as Guardian of the Public Interest, Law and Contemporary Problems* 1949: 2, Durham, N. C., U.S.A., s. 305.

måste anses påkallat. Det bör dock framhållas, att Kodak-doktrinen är en regel av utpräglad undantagskaraktär, som kan tillämpas endast i fråga om alldeles särskilt starkt inarbetade märken. I det helt övervägande flertalet fall kan det sålunda icke vara tal om ett skydd oberoende av varuslagslikhet.

Då det gäller att bedöma Kodak-doktrinen berättigande bör man emellertid icke alltför mycket sammankoppla frågan med registreringsskyddet och dess anordning ty framför allt är det vidare skydd man här har för ögonen ett inarbetningsskydd. Det är ju nämligen i första rummet den starka inarbetningen av ett visst märke som kan göra det befogat att rättsskyddet får en vidare omfattning än eljest. Härav följer även, att Kodak-doktrinen, sådan den teoretiskt motiverats, måste vara tillämplig också på oregistrerade märken, som blivit så kända som här fordras.

I 6 § av förslaget upptagas regler om förväxlingsbarhet. Enligt huvudregeln här kunna kännetecken anses förväxlingsbara endast om de avse samma eller liknande varuslag. Genom särskilt stadgande i paragrafens andra stycke under a) lämnas emellertid utrymme för tillämpning av Kodak-doktrinen. Stadgandets undantagskaraktär har därvid starkt framhävts.

Det ifrågavarande vidare skyddet kan enligt förslaget endast göras gällande till förmån för kännetecken som är synnerligen starkt inarbetat och dessutom känt inom vida kretsar av allmänheten. Det räcker sålunda icke, att ett märke är inarbetat, d. v. s. allmänt känt här i riket bland dem till vilka det riktar sig, utan inarbetningen skall vara synnerligen stark, varmed menas att praktiskt taget varje person inom den krets, som normalt tager befattning med varan, vare sig i olika tillverknings- och handelsled eller som varans avnämare, känner till märket. Men härtil kommer den ytterligare fordringen, att märket skall vara känt inom vida kretsar av allmänheten. I detta ligger, att kännedomen om märket skall vara vitt spridd också bland dem, vilka icke tillhöra den krets som märket vänder sig till.

I den internationella diskussionen om Kodak-doktrinen har ibland hävdats, att det vidare skyddet borde reserveras för världsmärken eller med andra ord sådana som äro kända i flera olika länder. Utredningen anser det dock riktigast, att även inhemska märken, som icke blivit kända utanför landets gränser, skola kunna få del av det vidare skyddsomfånget. Å andra sidan har ibland gjorts gällande, att detta borde tillkomma även sådana internationellt kända märken, som icke äro starkt inarbetade på den svenska marknaden¹. En så vidsträckt tillämpning av Kodak-doktrinen kan utredningen dock icke förorda, utan här torde det få anses tillfyllest med det ordinarie varumärkesskydd som kan föreligga, d. v. s. genom märkets registrering här eller genom vanlig inarbetning, eller med det begränsade skydd emot ondtröende som enligt förslaget följer med ett märkes första ibruktagande här i landet eller utomlands. Såsom i annat sammanhang utvecklas, är det emellertid möjligt, att kännetecken kan bli inarbetat här, även om

¹ Jfr sakläget i rättsfallet NIR 1939 s. 61 = NJA 1939 A 112 IPANA.

den vara det gäller icke sålts på den svenska marknaden eller märket eljest använts här. Också i ett sådant fall kan Kodak-doktrinen vara tillämplig, om inarbetningen är synnerligen stark och kännedomen om märket är spridd inom vida kretsar av allmänheten.

I meningsutbytet om Kodak-doktrinen har vidare stundom gjorts gällande, att denna endast borde ha avseende på mycket säregna märken, i främsta rummet sådana som bestå av ett konstruerat fantasiord utan egen språklig innebörd såsom exempelvis just KODAK. Utredningen anser dock icke att det vidare skyddet bör vara förbehållet de unika märkena utan att detta bör tillkomma varjeärke som blivit så inarbetat och känt som här fordras. En annan sak är, att märkets större eller mindre grad av särprägel kan ha betydelse för bedömningen av om erforderlig inarbetning föreligger och även spela in vid det närmare avgörandet av hur långt det vidare skyddet bör sträcka sig.

Kodak-doktrinen har ibland definierats såsom läran om vissa märkens skydd för *alla* varuslag¹. Riktigare torde emellertid vara att endast angiva skyddet såsom sträckande sig utöver den begränsning som angives av kravet på varuslagslikhet. I regel sträcker sig icke skyddet till alla varuslag. Ett så vidsträckt skydd kan endast komma i fråga för ett litet fåtal märken av synnerligt renommé. I andra fall där förutsättningarna för Kodak-doktrinen tillämpning äro för handen, bör skyddet visserligen kunna gå längre än vanligt, utan att det därför bör anses omfatta alla varuslag. Lagförslaget är här skrivet så att det medger tämligen stor frihet att beakta alla omständigheter, vilka kunna påverka skyddsområdet. Bland sådana omständigheter bör hänsyn tagas till — förutom graden av varumärkets inarbetning — om märkets egenart är mer eller mindre utpräglad, om dess begagnande av annan kan minska dess särskiljningsförmåga eller dess reklamvärde, om det blivit känt för varor av mycket hög kvalitet, om det kan antagas att den som senare vill använda märket därmed kommer att tillgodogöra sig något av märkeshavarens goodwill eller i motsatt fall om han kan visa ett beaktansvärt skäl för att antaga just dettaärke. I varje fall bör skyddet sträcka sig så långt, att risk icke uppstår att konsumenterna uppfatta varorna såsom utgångna ur samma rörelse eller ur samverkande rörelser. Med andra ord, det starkt inarbetade märket bör alltid åtnjuta skydd mot varje form av förväxling, som kan tänkas uppkomma till följd av att samma eller ett alltför liktärke sedermera antages av annan.

Enligt hittills gällande normer vid bedömandet av förväxlingsfara har denna ansetts vara en produkt av märkeslikhet och varuslagslikhet. Vid full överenskommelse eller hög grad av likhet märkena emellan har förväxling ansetts kunna befaras även där varuslagslikheten varit mindre, medan å andra sidan också en mindre påfallande märkeslikhet ansetts grunda förväxlingsfara, då båda märkena äro avsedda för samma eller mycket när-

¹ Jfr t. ex. *Andreasen*, s. 123.

VIII. Överlåtelse och upplåtelse av varumärkesrätt

Gällande svensk rätt

Bestämmelser om överlåtelse av rätten till registrerat varumärke lämnas i 8 § Vml¹. I första stycket stadgas, att förenings rätt till registrerat föreningsmärke, d. v. s. kollektivmärke, icke må överlätas. Denna föreskrift behandlas i motiven till kollektivmärkeslagen. I paragrafens andra stycke givas föreskrifter om överlåtbarheten av enskilda näringsidkares varumärken. Av lagrummet framgår, att Vml betraktar rätten till varumärke som tillbehör till den rörelse vari det användes. Överlåtes rörelsen, övergår även rätten till registrerat varumärke, som begagnas för rörelsen, från överlåtaren till den nye ägaren, där ej avtal sker, att märkesrätten må av den förre behållas, eller att bägge må använda märket för olika slag av varor. Varumärkes bundenhet vid rörelsen understrykes ytterligare av stadgandet, att registrerat varumärke ej må överlätas annorledes än tillsammans med den rörelse här i riket för vilken det begagnas.

Att rätten till varumärke på nu angivet sätt bundits vid innehavarens rörelse, motiverades vid Vml:s tillkomst med allmänhetens intresse av att kunna lita på visst märke, till vilket den vunnit förtroende². Det vore för en bestämd rörelse, som staten beviljade skyddsrätten åt märket. Denna skydds rätt borde därför följa rörelsen åt, överlätas och upphöra med denna, så att icke märket för att bereda dess förste innehavare en inkomst måtte till allmänhetens förvillande kvarleva, sedan den affär upphört, i vilken det ursprungligen begagnats.

Presumtionen att märket följer rörelsen, då denna överlåtes och annat icke är avtalat, har i praxis icke vållat några svårigheter eller medfört olägenhet. Regeln härom innefattar emellertid möjlighet att i samband med rörelses övergång uppdelas varumärkesrätten, där denna gäller för flera olika slag av varor. I registreringspraxis har man i dylikt fall ej ansett sig kunna medgiva en motsvarande omedelbar uppdelning av själva registrering³. En registrering med flera, gentemot varandra självständiga innehavare skulle, har man menat, medföra vissa svårigheter av administrativ natur, exempelvis om endast den ene innehavaren men ej den andre för-

¹ Närmare angående hithörande frågor, se *Eberstein*, Några varumärkesrättsliga spörsmål, s. 30 ff., och *Uggla*, Om överlåtelse- och licensfrågor inom varumärkesrätten, NIR 1953 s. 84 ff., samt diskussionen i ämnet vid åttonde nordiska mötet för industriellt rättsskydd i Helsingfors 1953, refererad i NIR 1953 s. 200 ff.

² 1882 års betänkande, s. 23.

³ NIR 1934 s. 166 (patentverkets ej överklagade beslut).

annat än en kostnadsfördyring och komplicering till men för bägge parter. Enligt förslaget är därför prövningen av frågan om visst varumärke skall åtnjuta det vidare skyddet icke undandragen registreringsmyndighetens prövning. Registrerings sökande, som anser att han med orätt fått sin ansökan avslagen, kan i detta som i andra fall anföra besvär över beslutet. Om även den högre instansens prövning skulle gå honom emot, kan frågan bringas under ny prövning i domstolsväg, antingen därigenom att märket tages i bruk och intrångstalan från den äldre registrerings innehavare följer eller genom att den yngre parten själv anhängiggör negativ fastställelse-talan, vartill förslaget öppnar särskild möjlighet (44 §).

Ett spörsmål i sammanhang med det nys behandlade är huruvida registreringsmyndigheten *ex officio* skall kunna taga hänsyn till det vidare skydds-omfånget eller om detta bör ske endast där den berättigade i viss ordning gör anspråk på sådant skydd. Genom det utläggningsförfarande, som föreslås, kan man räkna med, att registreringsansökningar i största utsträckning komma till deras kännedom, som äro berörda därav. I allmänhet kan man därför vänta, att den som känner sin rätt hotad skall giva detta tillkänna genom att framställa invändning mot gjord ansökning och därvid förebringa utredning om inarbetningen. Utredningen förutsätter, att frågan om skydd oberoende av varuslagslikhet oftast kommer att aktualiseras på detta vis. Men registreringsmyndigheten bör icke vara förhindrad att oberoende av den berättigades medverkan räkna med sådant skydd, då ett märkes höga renommé och starka inarbetning äro så uppenbara, att utredning härom ter sig överflödig (jfr märket ROLLS ROYCE) eller då frågan i annat sammanhang nyligen varit uppe till prövning och därvid förebragt utredning alltjämt är relevant. Däremot har utredningen icke ansett erforderligt att ålägga myndigheten en plikt att efterforska förekomsten av sådana starkt inarbetade och välkända märken, som det här rör sig om, även om en sådan prövning med hänsyn just till dessa märkens notorietet icke behövde bli alltför betungande.

Enligt det norska förslaget (§ 6) skola alltid eget namn och egen firma åtnjuta förväxlingsskydd oberoende av varuslagslikhet; i stort sett motsvarande gäller såvitt avser firma även enligt den finska texten. Ett så långt gående skydd för namn och firma inom varumärkesrättens ram har icke synts kunna accepteras för den svenska rättens del. Då varumärkeslagen icke har möjlighet att påverka tillkomsten av namn- och firmarättigheter i fråga om sådant som lagen icke godtager som registrerbara varumärken, ha starka skäl ansetts tala mot att utsträcka dessa känneteckens varumärkesskydd utanför området för vad tekniskt fullgoda varumärken normalt erhålla. Om namn eller firma inarbetats så intensivt som fordras för Kodak-doktrinens tillämpning, är det dock även enligt det svenska förslaget klart att det mera vidsträckta skyddet kan påfordras. Med hänsyn till det sätt varpå man synes avse att tillämpa de nämnda bestämmelserna i Norge

och Finland torde dock realitetsskillnaden på denna punkt ej bli så stor som olikheten i lagtexten kunde giva anledning att förmoda.

Huvudregeln i 6 § av förslaget om varumärkesrättens begränsning till samma eller liknande varuslag underkastas i paragrafens andra stycke under b) ytterligare ett undantag, som emellertid icke inbegripes under Kodak-doktrinen. I denna punkt medgives under särskilda omständigheter ett vidare gående skydd för märken, som med hänsyn till den särskilda arten av de varor, för vilka de användas, kunna sägas vara av en viss ömtålig natur, t. ex. sådana avsedda för vissa livsmedel eller toalettartiklar. Även om ett dyliktärke icke blivit så känt som förutsattes för tillämpning av Kodak-doktrinen, kan det stundom för dess innehavare medföra beaktansvärd skada, om annan skulle använda ett alltför liktärke för ett varuslag som visserligen faller inom ett helt annat näringsområde men som i stället är av den art, att dess associerande med det ifrågavarande märket har en oförmånlig återverkan på märkets reklamvärde för den tidigare innehavaren. Ett exempel visar måhända bäst den art av fall som stadgandet åsyftar. Man kan sålunda tänka sig situationen, att det äldre märket är skyddat för choklad och att det yngre liknande märket är avsett för rengöringsmedel för wc-stolar¹. Om märkena i ett dylikt fall äro så lika, att allmänheten, när den möter märket i samband med rengöringsmedlet, kommer att tänka på chokladmärket, är detta uppenbarligen ägnat att oförmånligt påverka det senares reklamvärde². För att ettärke skall vara berättigat till skydd i nu avsedda fall, fordras att det är inarbetat men däremot icke att det är så starkt inarbetat och känt som då Kodak-doktrinen åberopas. Beträffande förutsättningarna i övrigt för det vidare skyddet i dessa särfall hänvisas till de särskilda motiven till 6 §.

¹ Detta var sakläget i rättsfallet NIR 1951 s. 219 (ögon), ehuru de äldre registreringarna här gällde även för rengöringsmedel.

² *Knoph* s. 450 not 2; jfr även *Ugglä*, Aktuella varumärkesfrågor, Den Svenska Marknaden 1950 s. 136.

VIII. Överlåtelse och upplåtelse av varumärkesrätt

Gällande svensk rätt

Bestämmelser om överlåtelse av rätten till registrerat varumärke lämnas i 8 § Vml¹. I första stycket stadgas, att förenings rätt till registrerat föreningsmärke, d. v. s. kollektivmärke, icke må överlätas. Denna föreskrift behandlas i motiven till kollektivmärkeslagen. I paragrafens andra stycke givas föreskrifter om överlåtbarheten av enskilda näringsidkares varumärken. Av lagrummet framgår, att Vml betraktar rätten till varumärke som tillbehör till den rörelse vari det användes. Överlåtes rörelsen, övergår även rätten till registrerat varumärke, som begagnas för rörelsen, från överlåtaren till den nye ägaren, där ej avtal sker, att märkesrätten må av den förre behållas, eller att hädanefter må använda märket för olika slag av varor. Varumärkes bundenhet vid rörelsen understrykes ytterligare av stadgandet, att registrerat varumärke ej må överlätas annorledes än tillsammans med den rörelse här i riket för vilken det begagnas.

Att rätten till varumärke på nu angivet sätt bundits vid innehavarens rörelse, motiverades vid Vml:s tillkomst med allmänhetens intresse av att kunna lita på visst märke, till vilket den vunnit förtroende². Det vore för en bestämd rörelse, som staten beviljade skydds-rätten åt märket. Denna skydds-rätt borde därför följa rörelsen åt, överlätas och upphöra med denna, så att icke märket för att bereda dess förste innehavare en inkomst måtte till allmänhetens förvillande kvarleva, sedan den affär upphört, i vilken det ursprungligen begagnats.

Presumtionen att märket följer rörelsen, då denna överlåtes och annat icke är avtalat, har i praxis icke vållat några svårigheter eller medfört olägenhet. Regeln härom innefattar emellertid möjlighet att i samband med rörelses övergång uppdelade varumärkesrätten, där denna gäller för flera olika slag av varor. I registreringspraxis har man i dylikt fall ej ansett sig kunna medgiva en motsvarande omedelbar uppdelning av själva registreringen³. En registrering med flera, gentemot varandra självständiga innehavare skulle, har man menat, medföra vissa svårigheter av administrativ natur, exempelvis om endast den ene innehavaren men ej den andre för-

¹ Närmare angående hithörande frågor, se *Eberstein*, Några varumärkesrättsliga spörsmål, s. 30 ff., och *Uggla*, Om överlåtelse- och licensfrågor inom varumärkesrätten, NIR 1953 s. 84 ff., samt diskussionen i ämnet vid åttonde nordiska mötet för industriellt rättsskydd i Helsingfors 1953, refererad i NIR 1953 s. 200 ff.

² 1882 års betänkande, s. 23.

³ NIR 1934 s. 166 (patentverkets ej överklagade beslut).

nyade registreringen i vederbörlig tid. I stället har den ene av parterna i dessa fall varit hänvisad att söka ny registrering av märket för de varor som omfattats av överlåtelsen till honom, samtidigt som den andre fått vidtaga en motsvarande begränsning av den ursprungliga registrerings skyddsområde. Denna metod har emellertid medfört den olägenheten — utöver kostnadsökning — att en viss osäkerhet uppstått beträffande den nya registrerings företrädesrätt gentemot tredje man. En territoriell uppdelning av rätten till registrerat varumärke mellan flera innehavare, var och en med ensamrätt inom viss del av riket, är icke tillåten enligt Vml. En dylik anordning skulle strida mot Vml:s grundsats om registrerings skyddets riksomfattande giltighet. Nu berörda frågor ha dock endast begränsad betydelse i praktiken, emedan uppdelning av varumärkesrätt blott relativt sällan torde vara ett praktiskt behov.

Överlåtelse av varumärkesrätt i dess helhet, däremot, förekommer tämligen ofta. Bestämmelsen, att märke icke må överlåtas annorledes än tillsammans med rörelsen, har härvid i stor utsträckning kringgåts. Visserligen har patentverket fordrat, att rörelsens övergång skall framgå av den överlåtelsehandling, vilken ingives till verket för överlåtelsens anteckning i varumärkesregistret, men verket har självfallet icke ansett sig kunna pröva i vad mån någon övergång av rörelse faktiskt kommit till stånd i anledning av avtalet. I många fall är det dock tämligen uppenbart, att överlåtelsen av rörelsen icke kan avse mer än på sin höjd en del av denna.

Att en överlåtelse, som på nu angivet sätt ägt rum med åsidosättande av lagens fordran på den samtida övergången av rörelsen, är giltig, kan emellertid icke utan vidare antagas. Tvärtom är det sannolikt att, där dylik fri överlåtelse skett, svaranden i en intrångstalan från den nye märkeshavarens sida med framgång kan göra gällande att denne icke är berättigad att föra talan.

På ett formellt mera oantastligt sätt har lagens bestämmelse om varumärkesöverlåtelsens tillåtlighet endast i samband med övergång av rörelsen kunnat kringgåas genom att nye innehavaren söker ny registrering av märket och därvid åberopar medgivande av överlåtaren, vilken samtidigt med den nya registrerings beviljande återkallar den äldre registreringen. Detta tillvägagångssätt har ock i viss utsträckning utnyttjats.

Ursprungligen krävde 8 § Vml för giltig varumärkesöverlåtelse att hela den rörelse, i vilken märket begagnades, samtidigt övergick till den nye innehavaren. Genom lagändring 1953¹ modifierades bestämmelsen, så att numera endast kräves, att den rörelse *inom riket*, för vilken märket begagnas, omfattas av överlåtelsen. Lagändringen föranleddes av en vid 1934 års revisionskonferens införd ny artikel, 6 *quater*, i Pariskonventionen. Häri stadgas att, om enligt ett unionslands lagstiftning överlåtelse av varumärke

¹ SFS 1953: 87; jfr även prop. 1953: 30, s. 74 ff., 90 f. och 101.

icke är giltig annat än om den äger rum samtidigt med överlåtelse av det företag eller den handelsrörelse, vartill märket hör, det dock för giltig överlåtelse skall anses tillräckligt, att till förvärvaren övergår den del av företaget eller handelsrörelsen, som är belägen i detta land, med uteslutanderätt att där tillverka eller försälja de varor, varå det överlåtna märket finnes anbragt. Enligt uttryckligt förbehåll innefattar bestämmelsen icke förpliktelse att anse en överlåtelse giltig, om förvärvarens användande av märket i själva verket skulle vara ägnat att vilseleda allmänheten, särskilt angående ursprunget, beskaffenheten eller de väsentliga egenskaperna hos de varor, för vilka märket är avsett. Motsvarighet till nu nämnda förbehåll har emellertid ej intagits i den svenska lagstiftningen.

Den berörda ändringen i 8 § Vml, vilken skedde för att möjliggöra vårt lands anslutning till den reviderade konventionstexten, är främst av betydelse för näringsidkare, som ej ha hemvist här i riket. Dessa kunna nu överlåta svenska varumärkesregistreringar så snart den i Sverige befintliga delen av företaget ingår i överlåtelsen. Det är sålunda intet som hindrar att vederbörande — samtidigt som han överlåter märkesrätten i Sverige — i hemlandet och andra länder, där märket kan vara registrerat, behåller rätten till detsamma eller överlåter den till andra personer. Men även för företagare med hemvist här kan lagtextens nya avfattning få betydelse, nämligen där märkesinnehavare har märket registrerat även i främmande länder. Vid en överlåtelse av den svenska registreringen blir det då utan betydelse om rörelsen utomlands och därtill hörande varumärkesrätt ingår i överlåtelsen eller icke.

Rätten till varumärke anses icke kunna göras till föremål för utmätning¹. Enligt 62 § utsökningslagen är rättighet utmätbar, om den kan överlåtas. Undantag härifrån förutsätter enligt 67 § samma lag särskild bestämmelse härom. Dylik bestämmelse finnes exempelvis i lagarna om rätt till litterära och musikaliska verk (19 §) och om rätt till verk av bildande konst (12 §)², men motsvarande stadgande saknas i Vml. Att rätten till varumärke likväl icke anses utmätbar beror på att varumärkes överlåtelse är förbunden med den särskilda inskränkningen, att den ej får ske annorledes än tillsammans med rörelsen³. Däremot kan rätten till varumärke ingå i konkursbo⁴. Nära

¹ *Trygger*, Kommentar till utsökningslagen, 2 uppl., Uppsala och Stockholm 1916, s. 196.

² Jfr även 31 § i auktoritetskommitténs förslag till lag om upphovsmannarätt, SOU 1956:25.

³ Efter andra världskrigets slut skedde dock med stöd av speciell lagstiftning vissa tvångs-ingripanden mot särskilt tyskägda varumärkesrättigheter i form av skingringsförbud, beslag och tvångsförsäljning, se härom NJA 1951 s. 789 = NIR 1955 s. 158 TELEFUNKEN och *Eberstein*, Om tvångsöverlåtelsen av de tidigare tyskägda varumärkena, Festskrift tillägnad Nils Herlitz, Stockholm 1955, s. 60 ff., (även NIR 1955 s. 61 ff.); jfr numera även lagen d. 1 juni 1956 (nr 327) om återställande i vissa fall av rätt till patent eller varumärke m.m. i förhållande till Förbundsrepubliken Tyskland.

⁴ *Lawski*, Konkurs- och ackordslagarna, 13 uppl., Stockholm 1947, s. 76. Jfr även NJA 1937 s. 209 = NIR 1937 s. 69 (Chalmersring, där »märket» i fråga ingått i konkursbo och överlåtits av detta.

spörsmålet om exekutiva åtgärder mot varumärkesrätt står frågan om märkeshavaren kan utnyttja rättigheten som kreditobjekt genom frivillig pantsättning. Denna fråga torde för svensk rätts del böra besvaras nekande. Möjligheten av en pantsättning måste väsentligen vara beroende av befogenheten för panthavaren att realisera panten. Saknas denna befogenhet blir panträtten i regel illusorisk; och att den saknas är uppenbart, eftersom märket icke kan överlätas annat än tillsammans med rörelsen, över vilken panträtten till märket icke kan ge panthavaren någon rådighet.

De ovan angivna reglerna beträffande registrerat varumärkes överlåtbarhet torde i stort sett äga giltighet även i fråga om oregistrerat, inarbetat varukännetecken. Ett dylikt får således anses normalt följa den rörelse, i vilken det blivit inarbetat. I vad mån en inarbetningsrätt kan överlätas skild från den verksamhet i vilken inarbetningen skett, torde dock vara ovisst. Delade meningar ha sålunda uttalats i frågan om den som övertagit ett oregistrerat kännetecken, utan att samtidigt förvärva den rörelse eller del av rörelse vari kännetecknet inarbetats, äger göra gällande sin företrädares inarbetningsrätt¹. Frågan har icke prövats i rättspraxis.

I icke obetydlig utsträckning förekommer numera, att varumärkeshavare till annan upplåter rätt att begagna märket, s. k. *licens*. I licensavtal kan stadgas, att licenstagare får ensamlicens (uteslutandelicens), varvid licensgivaren fränsäger sig rätten att upplåta licenser åt andra och eventuellt även avstår från att själv använda märket. Ensamlicenstagare kan erhålla rätt att i sin tur meddela underlicens. I motsats till ensamlicens talar man om enkel licens, där upplåtelsen icke är exklusiv utan licensgivaren förbehållit sig att ge licenser även till andra licenstagare. Ofta torde varumärkeslicens vara förknippad med samtidig upplåtelse av patentlicens, men även där så icke är fallet, lär det vara vanligt att upplåtaren meddelar licenstagaren tekniska data, tillverkningsmetoder, recept o. d., samt försäkras sig om rätten att utöva viss kontroll av de ifrågavarande varorna.

Vml saknar bestämmelser om varumärkeslicenser. Av 12 §, som stadgar om påföljder för intrång, där annan än registreringshavaren »obehörigen» använder märket, framgår dock, att licenstagares märkesanvändning inom ramen för parternas avtal icke kan påtalas som varumärkesintrång. I övrigt är verkan av licensavtal och parternas befogenheter i olika situationer icke preciserade i Vml utan beroende av allmänna rättsgrundsatser i fråga om avtalstolkning och om rätt att gentemot tredje man göra gällande rättighet på grund av avtal. Till följd härav kan det för parterna te sig som ovisst, exempelvis om underlicens är tillåten eller om licenstagarens rätt består även då märkesrätten överlätas, där stadgande härom icke blivit inryckt i avtalet. Och även om avtalet exempelvis giver licenstagaren en egen rätt att föra talan mot någon som begått intrång, kan det framstå som osäkert i

¹ Uggla i NIR 1953 s. 92 och 95 f., Helgeland i NIR 1953 s. 211, Eberstein i NIR 1953 s. 220 f.

vilken form en dylik rätt kan tagas i anspråk¹. Någon anteckning av licensupplåtelser i varumärkesregistret förekommer icke. Men om ock ovisshet kan råda om verkan i det ena eller det andra avseendet av avtal om varumärkeslicens, har i svensk rätt dock icke dragits i tvivel att licensupplåtelse såsom sådan är tillåtlig².

Rätten i övriga nordiska länder

I Danmark infördes 1936 en bestämmelse om helt fri överlåtelse av varumärken. I den nämnda år antagna varumärkeslagen stadgas sålunda uttryckligen³ att rätten till registrerat varumärke kan överlåtas i eller utan förbindelse med den affärsrörelse, i vilken det användes. Den tidigare gällande bestämmelsen, som var av samma innehåll som stadgandet i 8 § av den svenska Vml⁴, hade till syfte att förebygga handel med varumärken samt att trygga varumärkets uppgift att tjäna till ledning i fråga om varans ursprung. I båda dessa avseenden hade man åberopat den köpande allmänhetens intresse av att icke bli förd bakom ljuset. I förarbetena till 1936 års lagstiftning ansåg man emellertid angivna betraktelsesätt vara av övervägande teoretisk natur. Det uttalades sålunda⁵, att ett varumärkes värde för allmänheten sannolikt berodde, icke på att varan hade ett bestämt ursprung, utan på att den hade en bestämd kvalitet, ett bestämt pris eller liknande, vilka egenskaper kunde förändra sig i den ene märkeshavarens hand likaväl som i den andres. Om de egenskaper en köpare brukade söka hos varan icke längre voro tillstädes, hade han icke någon fördel, menade man, av att veta, att varan alltjämt härrörde från samma verksamhet som tidigare, lika litet som det berodde på själva verksamheten utan i stället på dess innehavare om varan bibehåller viss standard. Har varumärkesrätt överlåts, stadgar lagen att den nye innehavaren skall anmäla förhållandet för anteckning i varumärkesregistret. Någon påföljd vid underlåtenhet härutinnan är emellertid icke uppställd. — Enligt dansk rätt anses även oregistrerat varumärke med full rättsverkan kunna överlåtas oberoende av rörelsen, i vilken det använts. Såsom en naturlig följd av den fria överlåtbarheten anses varumärke vidare kunna göras till föremål både för exeku-

¹ I patenträtten må, enligt uttryckligt stadgande i 19 § 1 mom., endast patenthavaren väcka talan i anledning av patentintrång. Bestämmelsen anses icke utgöra hinder för licenstagare att inträda såsom intervenient i en rättegång, där patenthavaren väckt intrångstalan. Härav följer dock icke, att licenstagaren äger för egen del framställa ersättningsanspråk. (Jfr prop. 1944: 176, s. 62.) Licenser antecknas icke heller i patentregistret. Förslag härom framfördes 1919 (Patentlagstiftningskommitténs betänkande VI, s. 399 ff.), men förslaget har icke genomförts.

² Jfr NJA 1941 B 55 TRU BENIS och kommentaren till detta rättsfall av *Brann* i NIR 1941 s. 31 ff. samt NJA 1932 B 383 och NIR 1935 s. 185 = NJA 1935 B 607 POMMAC. Jfr även *Heiding*, s. 189.

³ § 8.

⁴ *Hude & Olsen*, s. 230.

⁵ Forslag till Lov om Varemærker, s. 18 f.

tiva åtgärder i likhet med övriga överlåtbara förmögenhetsrättigheter och för frivillig pantsättning¹.

I den finska varumärkesförordningen² stadgades intill rätt nyligen, att rättigheten till registrerat varumärke skulle åtfölja den rörelse, för vilken det begagnas. År 1953 ändrades emellertid denna bestämmelse, så att det numera är föreskrivet att varumärke följer den rörelse eller *den del av rörelse*, för vilken det begagnas³. Fri överlåtelse har dock vid sidan av lagen, liksom i vårt land, förekommit i betydande omfattning bl. a. genom att den nye innehavaren begär ny registrering av märket samtidigt som överlåtaren låter avföra sin registrering ur varumärkesregistret. Skyddet för inarbetat varumärke, som icke registrerats, anses även enligt finsk rätt så nära knutet till den rörelse i vilken inarbetningen skett, att en överlåtelse av märket skild från denna icke överför inarbetningsrätten till den nye innehavaren. Rätten till varumärke kan icke i Finland vara föremål för utmätning och anses ej heller mot gäldenärens vilja kunna avyttras av hans konkursbo.

Också enligt den norska varumärkeslagen⁴ gäller, att varumärke endast må överlätas i samband med den rörelse vari det brukas. Innehaves märket av utlänning, är det tillräckligt att den i Norge drivna verksamheten övergår tillsammans med märket⁵. I praxis ha icke heller i Norge överlåtelsereglerna strängt kunnat upprätthållas. Visserligen innehåller den norska lagen en bestämmelse om s. k. spärrfrist, enligt vilken, då skyddet för ett registrerat märke bortfallit, samma märke icke inom ett år därefter kan begäras registrerat för annan innehavare för samma eller liknande varor⁶. Med stöd av detta stadgande har registreringsmyndigheten befogenhet att vägra registrering för ny innehavare där överlåtaren samtidigt begär att hans registrering skall avföras. I praxis har myndigheten dock ansett sig äga bortse från spärrfristregeln, där överlåtaren lämnar medgivande till den nya registreringen och tillika förklarar sig själv icke ha använt märket under det senaste året. Medgivandet godkännes dock ej, där anledning föreligger till antagande att genom den nya registreringen fara för vilseledande uppkommer⁷. Om oregistrerat inarbetat varumärke överlåtes skilt från den rörelse, för vilken det blivit inarbetat, kan enligt norsk uppfattning härmed rättsskyddet bortfalla, emedan inarbetningsskyddet bygger på att omsättningskretsen uppfattar märket som en viss bestämd näringsidkares sär-

¹ *Andreasen*, s. 258 ff., och *Carlsen* i NIR 1953 s. 215.

² 5 §.

³ Finska regeringens prop. 1952: 89, s. 4; jfr *Ant-Wuorinen*, En partiell revision av den finska varumärkeslagstiftningen, NIR 1953 s. 131, och samme förf. i NIR 1953 s. 203.

⁴ § 6.

⁵ NIR 1932 s. 36 VACUUM; jfr *Helgeland* i NIR 1953 s. 209.

⁶ Syftet med spärrfristen synes ursprungligen ha varit att giva märkeshavare, som försummat att i rätt tid förnya sin registrering, en möjlighet att framför tredje man få märket registrerat på nytt; jfr Udkast til love om den industrielle retsbeskyttelse III, Kristiania 1904, s. 45 f. Sedermera har dock bestämmelsen främst åberopats som ett medel att hindra ett kringgående av överlåtelsereglerna, jfr *Knoph*, s. 428, 463.

⁷ *Helgeland* i NIR 1953 s. 209.

skilda kännetecken och en från rörelsen skild överlåtelse i och för sig knappast kan medföra att märket uppfattas som den nye innehavarens kännetecken. Liksom enligt svensk rätt är varumärke i Norge undantaget från utmätning, medan det å andra sidan kan ingå i konkursbo.

I likhet med vad fallet är i Sverige saknas i de andra nordiska länderna lagregler om varumärkeslicens. Licenser anses dock icke stå i strid med varumärkesrättens grunder såsom man på sina håll ansett i främmande rättssystem.

Annan främmande rätt

Av ålder har den franska rätten tillåtit överlåtelse av varumärke oberoende av rörelsen i övrigt, där överlåtelsen skett frivilligt¹. Av grundsatsen om fri överlåtelse har emellertid icke ansetts följa, att utmätning eller pantsättning av varumärke kan äga rum. Under vissa betingelser kan varumärke överlåtas tvångsvis, där det sker i samband med övergång av innehavarens hela affärsrörelse. I fråga om varumärkeslicens erkänner fransk rätt full avtalsfrihet för parterna.

I Storbritannien kunde enligt äldre rätt ett varumärke endast överlåtas tillsammans med affärsrörelsens goodwill, medan fristående varumärkesöverlåtelse ansågs medföra att märket i den nye innehavarens hand blev vilseledande och därmed förlorade sitt rättsskydd. I 1938 års varumärkeslag² har, om ock med vissa reservationer, principen om fri överlåtelse införts. Dock skall, där rätten till fri överlåtelse utnyttjas, den nye innehavaren inom viss kortare tid från överlåtelsedagen i annons kungöra sitt förvärv i enlighet med direktiv härom som registreringsmyndigheten på begäran utfärdar. Överlåtelse får i regel icke ske så att därav följer parallella varumärkesrättigheter för olika innehavare till förväxlingsbara märken, gällande samma eller liknande varuslag, eller sådana parallella märkesrätter inom skilda delar av landet. Härifrån kan dock under vissa särskilda betingelser undantag medgivas, varvid intresserad part har möjlighet att på förhand erhålla bindande utfästelse av registreringsmyndigheten om transaktionens laglighet. I syfte att förebygga situationer där allmänheten kan vilseledas genom att olika näringsidkare använda alltför lika varumärken har den engelska lagen vidare bestämmelser om s. k. *associated trade marks*³. Där näringsidkare innehar flera registreringar avseende samma eller liknande märken, kunna registreringarna förklaras vara *associated*, med verkan att de endast kunna överlåtas tillsammans och ej var för sig. I fråga om rätten till fri överlåtelse av oregistrerat märke gäller att sådan överlåtelse endast är medgiven, då jämte det oregistrerade märket även ett registrerat märke överlåtes. Enligt äldre rätt kunde varumärke vara föremål

¹ Härom och i övrigt angående fransk rätt, jfr *Roubier II*, s. 506, 535, 536, 540 ff.

² Sec. 22; jfr *Kerly*, s. 354 ff.

³ TMA sec. 23.

för exekutiva åtgärder¹. Bestämmelser härom finnas ej i varumärkeslagen men någon ändring synes icke ha skett på denna punkt genom 1938 års lagstiftning. I fråga om tillåtligheten av varumärkeslicenser var rättspraxis före 1938 års lag restriktiv². Licenser ansågos sålunda olagliga såsom vilseledande, såvida icke de varor för vilka märket användes härrörde från licensgivaren. Genom licens ansågs också märkets särskiljningsförmåga kunna gå förlorad. Även i detta avseende genomfördes ändring genom den nya lagen. Häri ha upptagits särskilda stadganden³ om s. k. *registered user*, d. v. s. registrerat licensavtal. Enligt dessa bestämmelser skola avtal om varumärkeslicens anmälas för anteckning i varumärkesregistret. Endast om sådan anteckning skett kunna parterna vara säkra om att licensanvändningen icke medför förlust av märkesrätten. Registreringsmyndigheten äger medgiva anteckning, där licenstagarens användning av märket icke anses strida mot det allmännas intressen och sedan myndigheten övertygat sig om, att märkeshavaren har erforderlig kontroll över de varor, för vilka licenstagaren skall begagna märket. Enligt särskild föreskrift äger licensgivaren såsom egen användning av märket tillgodoräkna sig licenstagarens bruk av detsamma. Detta har särskild betydelse enligt engelsk rätt, där det är en förutsättning för märkesrättens bestånd att märket är i användning. Vidare har licenstagare i vissa fall en självständig rätt att föra talan vid intrång i varumärkesrätten. Den engelska rättens regler om överlåtelse och licenser ha sedermera — ehuru i avsevärt förenklad form — upptagits i nya varumärkeslagar i bl. a. Australien och Canada.

Även i Förenta Staterna gällde enligt äldre rätt, att varumärke endast kunde överlätas tillsammans med hela den rörelse, vari det användes. Överläts märke utan att rörelsen samtidigt övergick, blev följderna att den tidigare innehavaren ansågs ha uppgivit sina anspråk på märket utan att likväl förvärvaren fått någon rätt till detsamma⁴. Detta betraktelsesätt sammanföll med sedvanerätten och gällde både registrerade och oregistrerade märken. Genom Lanham Act av 1946 ha överlåtelsereglerna i fråga om registrerade varumärken uppmjukats betydligt. I själva verket gäller numera en ordning, som i stort sett innebär att fri överlåtelse blivit erkänd. Formellt föreskriver lagen dock⁵, att ett varumärke endast må överlätas jämte rörelsens goodwill eller jämte den *del* därav som har samband med märkets användning och som symboliseras av märket. Då den goodwill, som har samband med ett varumärke, i de flesta fall icke kan avskiljas från märket, får kravet på att märkets goodwill skall medfölja icke större praktisk betydelse. Enligt en särskild bestämmelse kan registrering som varit föremål för överlåtelse upphävas, om märket av den nye innehavaren utnyttjas för att vilse-

¹ Kerly, s. 347 f., 583 f.

² Kerly, s. 364 ff.

³ Sec. 28.

⁴ Härom och om det följande, jfr Robert, s. 22 ff.

⁵ Sec. 10.

leda konsumenterna beträffande varornas ursprung. För oregistrerade märken gälla alltjämt nyssnämnda sedvanerättsliga regler. Dessa märken kunna alltså endast överlåtas, då den tidigare innehavarens rörelse samtidigt övergår till förvärvaren. Före den nya lagen medförde upplåtelse av varumärkeslicens fara för märkesrättens bestånd och vidare kunde ett företag ej erhålla registrering av ettärke, som användes enbart av ett dotterföretag. I Lanham Act¹ är ettärkes användning av vissa licenstagare uttryckligen sanktionerad. Licens är sålunda tillåten där parterna äro *related companies*, varmed avses icke blott sådana som stå i koncernförhållande till varandra utan även andra, om blott förhållandet parterna emellan är sådant att licensgivaren kan utöva effektiv kontroll över de varor för vilka märket i fråga användes. Liksom i England stadgas även i Förenta Staterna, att licensstagarens märkesanvändning skall anses ha skett för licensgivarens räkning. Härav följer bl. a. att registrering numera kan erhållas av licensgivaren, även om denne aldrig själv har använt märket och ej heller avser att göra det. Den amerikanska rätten överensstämmer med den engelska även därutinnan att märkesrättens giltighet vid licensanvändning är underkastad det förbehållet, att märket icke får användas på sådant sätt att allmänheten vilseledes.

Enligt tysk rätt² kan registrerat varumärke endast överlåtas tillsammans med den affärsrörelse eller del av affärsrörelse, till vilken märket hör. Avtal om överlåtelse i annat fall är utan verkan och medför att registreringen kan upphävas. Innan överlåtelse blivit antecknad i varumärkesregistret, kan förvärvaren icke göra gällande någon rätt på grund av registreringen. Delade meningar råda i frågan om varumärke kan utmätas eller pantsättas. Där emot torde det vara klart att det kan ingå i konkursbo och vara underkastat konkursförvaltningens förfogande. Bestämmelser om varumärkeslicens saknas helt i den tyska varumärkeslagen och betydande ovisshet synes även råda i fråga om licensers giltighet och licenstagares rättsställning i övrigt.

Förslaget

I förslaget ha regler om *överlåtelse av varumärkesrätt* upptagits i 32 och 33 §§. Någon motsvarighet till gällande lags föreskrift, att varumärke ej må överlåtas annorledes än tillsammans med rörelsen, förekommer ej i förslaget. Till följd härav är fri överlåtelse av varumärkesrätt i princip medgiven. Har registrerat varumärke överlåtit, skall enligt sistnämnda paragraf på begäran anteckning därom göras i varumärkesregistret, och intill dess så skett, anses den som innehavare av varumärket som senast blivit införd där i sådan egenskap. Överlåtelse, som icke är antecknad i registret, gäller ej mot annan, som i god tro förvärvar rätt till märket.

¹ Sec. 5; jfr *Robert*, s. 18 ff.

² WZG § 8; jfr *Reimer*, s. 342 ff., som kritiserar den formalism med vilken överlåtelsereglerna alltjämt handhas.

I utredningens enquete ställdes frågan om fri överlåtelse av varumärke borde tillåtas under förutsättning att allmänheten ej vilseledes. I de inkomna svaren har fri överlåtelse med nästan fullständig enighet tillstyrkts. Därvid har bl. a. framhållits, att fri överlåtelse i realiteten redan nu förekommer i betydande utsträckning och att detta icke medfört några olägenheter. Vidare har påpekats, att märkets bundenhet vid rörelsen icke innebär den garanti för varans kvalitet man ursprungligen räknat med, enär varans beskaffenhet kan förändras även där märket icke övergått från en rörelse till en annan. I flera svar uttalas, att nuvarande restriktiva bestämmelser inneburet avsevärda olägenheter och att fri överlåtelse i många fall är en naturlig och lojal transaktion, där någon risk för vilseledande icke kan anses föreligga. Den ifrågasatta begränsningen för fall där fri överlåtelse skulle medföra allmänhetens vilseledande synes ha accepterats av flertalet av de svarande. Dock har i ett par svar uttryckts betänksamhet mot en sådan norm, som man befarat kunde bli svår att tillämpa på ett ur rättssäkerhetsynpunkt tillfredsställande sätt.

Även för utredningen har det stått klart, att de gällande överlåtelse-reglerna kunnat vara till betydande olägenhet för näringslivet och att de i praktiken ofta åsidosatts. Såsom skydd mot vilseledande av allmänheten ha de knappast haft någon reell betydelse. Någon allmän regel mot vilseledande varumärken finnes icke i Vml. Huruvida en dylik regel kan härledas ur allmänna rättsgrundsatser är omtvistat.

En allmän regel av nu berört slag har däremot intagits i förslaget, där 36 § andra stycket möjliggör domstolsförbud mot varumärkesanvändning varigenom allmänheten vilseledes. I paragrafens första stycke stadgas om sådant förbud, där varukännetecken, efter överlåtelse eller sedan licens därtill upplåtits, är vilseledande i den nye innehavarens eller licenstagarens hand. Denna bestämmelse kan undantagsvis bli tillämplig även där överlåtelse skett jämte den rörelse i vilken märket tidigare använts.

Prövningen av om ett märke vilseleder förutsättes normalt böra ske enligt 36 § och är sålunda främst en domstolsfråga. Härigenom torde kraven på rättssäkerhet vara tillgodosedda. Understundom kan det emellertid vara uppenbart, att ett varumärke i en ny innehavares hand måste komma att vilseleda allmänheten angående varans egenskaper. I ett sådant fall kan det icke vara tillfredsställande, att registreringsmyndigheten skall vara förpliktad att anteckna överlåtelsen i varumärkesregistret. För den nye innehavaren torde det även vara en fördel att han redan på ett tidigt stadium får uppmärksamheten riktad på risken av att domstol kan förbjuda honom att begagna märket. Med hänsyn härtill har i 33 § myndigheten givits befogenhet att vägra anteckning om överlåtelse, där märkets användning av den nye innehavaren är ägnad att vilseleda allmänheten. Befogenheten att vägra anteckning har dock ansetts endast böra gälla fall där överlåtelsen skett utan samband med övergång av rörelsen. Befogenheten bör blott tagas

i anspråk, där faran för vilseledande är uppenbar. Sistnämnda begränsning är dock icke särskilt uttalad i lagtexten. Då frågan om vilseledande genom varumärke kan komma under bedömande både av registreringsmyndigheten och av domstol, har det nämligen ansetts att lagtexten i 33 § och 36 § i detta avseende bör vara kongruent. Den särskilda försiktighet, varmed förbehållet mot vilseledande bör handhas i administrativ ordning, följer av det förhållandet, att registreringsmyndigheten normalt torde ha att bedöma frågan innan den nye innehavaren tagit märket i bruk eller i varje fall innan han använt det i någon större omfattning och att myndigheten sålunda måste bygga sin uppfattning på en förmodan om hur varumärket skall komma att uppfattas, medan domstolsförbud däremot knappast kan tänkas innan märket varit i bruk och sålunda faktiska hållpunkter för bedömandet föreligga. Är varumärke vilseledande i ny innehavares hand, kan vid sidan av nu nämnt förbud domstolen även på yrkande därom häva själva registreringen enligt 25 § andra stycket. Även av domstolarna böra nu berörda bestämmelser angående vilseledande tillämpas med varsamhet. I enlighet med vad som eljest får anses vara allmänt vedertaget böra sålunda reglerna träda i tillämpning endast vid vilseledande beträffande en väsentlig egenskap hos varan och endast där personer med normal omtanke och försiktighet bli vilseledda bör påföljd inträda.

I vissa fall kan det vid överlåtelse bli nödvändigt att vidtaga någon smärre ändring i märket för att detta ej skall vilseleda. Sådan ändring kan tänkas avse borttagande av tidigare innehavares namn eller firma, en adressuppgift e. d. Utrymme för ändring, som icke är så väsentlig, att den påverkar märkets helhetsintryck, lämnas i 24 §.

Utredningen har övervägt om det kunde vara skäl att i förslaget upptaga motsvarighet till den engelska rättens regler om *associated trade marks*, som alltså endast skulle kunna överlåtas tillsammans och sålunda ej genom överlåtelse fördelas på flera innehavare. Visserligen kan det tänkas att en uppdelning av sinsemellan liknande märken på olika innehavare någon gång kan verka vilseledande, men häremot har förslaget erforderligt korrektiv i sina mera allmänna regler mot vilseledande. Utredningen har med hänsyn härtill icke ansett nödvändigt att utöver vad som följer av dessa regler binda varumärkeshavarnas handlingsfrihet vid överlåtelse. Särskilda bestämmelser enligt den engelska förebilden skulle därtill medföra vissa administrativa komplikationer.

Utredningen har även räknat med att partiell överlåtelse av rätten till registrerat varumärke kan äga rum. Sålunda bör innehavaren kunna överlåta märkesrätten i vad den avser vissa varuslag men behålla den i övrigt eller överlåta rätten till flera att av dem användas för olika varuslag. Också i dessa fall kan förbehållet mot vilseledande bli aktuellt. Men även om sådan partiell överlåtelse eller uppdelning av varumärkesrätt i princip är tillåten enligt förslaget, bör av praktiska skäl en motsvarande uppdelning av själva

registreringen på flera innehavare icke förekomma, utan som hittills bör den bestående registreringen begränsas och en eller flera nya registreringar sökas för del eller delar av märkesrätten som utbrutits. Då det kan tänkas få betydelse vid en eventuell kollision med annan varumärkesrättighet att den utbrutna registreringen tillkommit på detta sätt, varvid den ursprungliga registreringens datum kan få relevans, bör detta lämpligen antecknas i varumärkesregistret.

Det har vidare tagits under övertvägande om en regel liknande den nuvarande norska lagens om s. k. spärrfrist borde upptagas i förslaget. Någon sådan regel har dock icke ansetts erforderlig. Då förslaget tillåter fri överlåtelse av varumärke kan en bestämmelse om spärrfrist endast ha betydelse för att hindra, att ett varumärke, vars registrering icke förnyats, i illojalt syfte begäres registrerat av annan än rätte innehavaren. Emot sådana försök till usurpation av varumärkesrätt inträda emellertid förslagets bestämmelser i 14 § 6) och 7), där registreringshinder stadgas för varumärke som är förväxlingsbart med annans inarbetade märke eller med kännetecken som annan tidigare tagit i bruk. Även i det norska förslaget har man med hänsyn härtill ansett regeln om spärrfrist kunna utgå.

Då utredningen såsom angivits accepterat principen om fri varumärkesöverlåtelse, innebär detta emellertid ej att förslaget betraktar varumärkesrätten som en ren förmögenhetsrätt som kan göras till föremål för ekonomiska dispositioner i samma utsträckning som en sådan. Tvärtom har rätten till ett varumärke även enligt förslaget karaktären av ett tillbehör till en rörelse. Detta har betydelse i flera avseenden. Först och främst stadgar sålunda förslaget (32 §) i enlighet med gällande lag att, där rörelse överlåtes, varumärke som hör till rörelsen skall innefattas i överlåtelsern där ej annat är avtalat. Av märkesrättens nyssnämnda natur följer även, att endast den som har eller avser att igångsätta en rörelse kan godtagas såsom förvärvare av varumärke. Enligt 17 §, som stadgar vad registreringssökande har att iakttaga, skall uppgift lämnas om den rörelse för vilken märket är avsett. Utredningen förutsätter, att motsvarande uppgift avfordras den som genom överlåtelse förvärvat varumärkesrätt. Föreskrift härom torde böra utfärdas i anslutning till den nya lagen.

Kravet på att förvärvaren skall ha en egen rörelse eller avse att börja en sådan kan vara av betydelse för att motverka en osund handel med varumärken. I detta avseende äro dock reglerna om verkan av ett märkes första ibruktagande av större vikt. De illojala spekulationer, som man framför allt bör kunna stävja, ha nämligen i regel tagit den formen, att mindre nogräknade personer här i landet för sig låtit registrera kända utländska märken för varor, som icke blivit införda på den svenska marknaden, i avsikt att tilltvinga sig ersättning därest varan i fråga skulle införas hit. Med förslagets regler kan den utländske märkeshavaren få dylik registrering hävd av domstol [14 § 7) och 25 § första stycket].

Varumärkesrättighetens egenskap av tillbehör till en rörelse blir av särskild betydelse vid överlåtelse av sådana oregistrerade kännetecken som avses i förslaget 2 §. Att även dessa in dubio följa rörelsen, då denna överlåtes, framgår av 32 §. Rättsverkan av en fri överlåtelse utav dessa kännetecken måste däremot bedömas med hänsyn till de speciella omständigheterna i varje särskilt fall. Utredningen har därför icke ansett sig kunna uppställa en bestämd lagregel i ämnet utan har velat överlämna frågan att lösas i rättspraxis.

En från rörelsen skild överlåtelse av kännetecken får naturligtvis alltid verkan mellan parterna, d. v. s. att den ursprunglige inarbetaren tillåter förvärvaren att använda kännetecknet och samtidigt upphör att själv begagna det. Vilken verkan överlåtelser får beträffande den på inarbetning grundade ensamrätten beror däremot på omständigheterna. Det avgörande är inarbetningens art eller, riktigare uttryckt, arten av den föreställning hos omsättningskretsen, som är inarbetningens resultat. Sålunda kan genom inarbetningen allmänheten ha bibragts en sådan uppfattning, att kännetecknet är speciellt förbundet med ett visst bestämt företag. Tydligt kan i sådant fall en annan icke förvärva kännetecknet och omedelbart göra gällande ensamrätt till detta utan att samtidigt övertaga själva rörelsen eller del därav. I varje fall kräves någon tids ytterligare inarbetning med annan inriktning för att i allmänhetens medvetande befästa att kännetecknet nu knyter sig till en annan innehavare.

I andra fall åter finnes i allmänhetens medvetande intet sådant speciellt samband mellan kännetecken och visst bestämt företag. Kännetecknet är inarbetat såsom sådant, och allmänheten är förtrogen därmed såsom individualiseringsmedel för den vara, för vilken det användes, men har ingen kännedom eller endast en obestämd uppfattning om från vilket företag varan kommer. I dylikt fall får en överlåtelse av kännetecknet utan samband med rörelsen tydligt omedelbar verkan även beträffande ensamrätten.

I praktiken torde frågan om rättsverkan av fri överlåtelse av oregistrerade inarbetade kännetecken icke ha särdeles stor betydelse. Över huvud taget är helt fri överlåtelse utav detta slag av kännetecken — utan att alltså ens del av rörelsen medföljer — icke så vanlig. Vidare står för de oregistrerade varumärkenas innehavare möjligheten till buds att före överlåtelser låta registrera dem. Sker detta kan alltid rätten till registreringen och det därav följande skyddet fritt överlåtas.

I detta sammanhang må framhållas, att då registrering överlåtes, det icke därmed är säkert att förvärvaren vid sidan av registreringsskyddet kan göra gällande de särskilda rättsverkningar som följa av det registrerade märkets eventuella inarbetning. Denna fråga blir att bedöma från fall till fall på samma sätt som om märket icke varit registrerat.

I fråga om varukännetecken såsom föremål för exekutiva åtgärder gör för-

slaget ej ändring i vad som anses vara gällande rätt. Varumärke och sådant särskilt varukännetecken som avses i 2 § andra stycket må sålunda enligt stadgande i 35 § icke utmätas, men de kunna däremot ingå i innehavarens konkursbo och överlätas av konkursförvaltningen. Att utredningen icke velat tillåta utmätning av varumärkesrättighet — trots att den i princip är fritt överlåtbar — motiveras av den påtagliga faran för vilseledande, som måste vara förknippad med tvångsförsäljning av ett utmätt varumärke. Samma fara föreligger däremot ej vid konkurs, där hela gäldenärens rörelse måste antagas ingå i boet och där förvaltningen har samma möjlighet att förfoga över varumärket som gäldenären själv utan att transaktionen behöver medföra allmänhetens vilseledande.

Regler om de naturliga varukännetecknens överlåtbarhet och exekutionsrättsliga natur höra icke hemma i varumärkeslagen utan i respektive namn- och firmarätten. Rätten till namn torde dock i regel vara oöverlåtbar och oåtkomlig för exekutiva åtgärder. Om överlåtbarheten av firma stadgas i 11 och 12 §§ av 1887 års lag om handelsregister, firma och prokura. Liksom rätten till varumärke torde firmarätt vara undandragen utmätning men däremot ej konkurs.

Då utmätning av varumärkesrätt ej kan ske enligt förslaget, är även frivillig pantsättning av rättigheten utan rättsverkan.

I utredningens enquête upptogos flera frågor rörande *varumärkeslicens*. Främst ställdes därvid frågan om licensförhållande borde sanktioneras i sådana fall då vilseledande ej kunde befaras. I åtskilliga svar har vitsordats att upplåtelse av varumärkeslicens förekommer i icke obetydlig utsträckning. Praktiskt taget samtliga de tillfrågade anse även att sådan upplåtelse bör vara tillåten. Å andra sidan uttalas från flera håll åsikten, att licensfrågorna icke äro av den natur att särskild lagreglering är behövlig, utan att de i tillräcklig mån kunna tillvaratagas av de intresserade parterna i avtalets form. Några organisationer framhålla dock, att det av lagen klart bör framgå, att licensupplåtelse i princip är tillåten. Ett allmänt önskemål synes vidare vara, att man genom lagstiftningen icke binder de näringsidkandes avtalsfrihet genom tvingande regler, utan att de bestämmelser som upptagas i lagen såvitt möjligt göras dispositiva. I några svar ställer man sig tveksam till en ifrågasatt befogenhet för registreringsmyndigheten att pröva om licens kan verka vilseledande. I anslutning härtill uttalas, att myndigheten icke vid sin prövning bör kunna ingå på någon kvalitetskontroll beträffande olika varor. Apotekarsocieteten har framhållit, att det är ett absolut nödvändigt villkor för upplåtelse av varumärkesrätt avseende läkemedel, att den vara licenstagaren tillhandahåller är identisk till art, sammansättning och kvalitet med märkeshavarens egen vara. Samma uppfattning uttalas i ett av Medicinalstyrelsen överlämnat yttrande av Statens farmaceutiska laboratorium.

I förslagets 34 § har upptagits uttryckligt stadgande, som klart giver till känna, att upplåtelse av licens är tillåten. Härav följer sålunda, att märkes användning av licenstagare icke i och för sig sätter märkesrätten i fara. Licensupplåtelse skall på begäran antecknas i varumärkesregistret. Dock stadgas förbehåll mot varumärkeslicens, som vilseleder allmänheten, i saklig överensstämmelse med vad som gäller i de utländska varumärkeslagar, vilka innehålla regler om licens. I stort sett uppställas samma regler mot vilseledande vid licens som mot vilseledande vid överlåtelse. Vilseledande användning av märke efter licensupplåtelse kan sålunda förbjudas av domstol, och i uppenbara fall kan registreringsmyndigheten vägra att göra anteckning om upplåtelsen. Däremot kan registreringen icke hävas av denna anledning, såframt märket icke är vilseledande även i licensgivarens hand. Att förbehåll stadgas mot vilseledande vid varumärkeslicens kan sägas vara förutsett i Pariskonventionen. Varumärkeslicenser beröras visserligen icke direkt i konventionstexten, men i artikel 5 avd. C punkt 3 behandlas det närliggande fallet, att varumärke användes samtidigt av flera företag, som äro medägare till märket. Sådan användning må enligt stadgandet icke minska märkets skydd, såframt den ej har till verkan att allmänheten vilseledes eller är stridande mot allmänintresset¹.

Där varumärke användes av licenstagare måste det anses vara ett starkt allmänt intresse, att de varor licenstagaren tillhandahåller under märket äro likvärdiga med märkeshavarens egna varor. Där så ej är fallet, blir kundkretsen vilseledd. Men det är lika mycket i märkeshavarens eget intresse att tillse, att licenstagaren ej försämrar märkets renommé. Man kan därför räkna med, att licensgivare i avtalet förbehåller sig rätten att kontrollera licenstagarens varor och övervaka hans användning av märket. Att göra märkesrättens giltighet beroende av dylik kontroll såsom i England och Förenta Staterna har utredningen dock ej ansett vara erforderligt. I stället gäller enligt förslaget ovan angivna mera allmänna regler mot vilseledande varumärkesanvändning. Liksom vid överlåtelse äro reglerna även här avsedda att tillämpas med varsamhet och, av registreringsmyndigheten, endast i sådana fall där faran för vilseledande är uppenbar. Att myndigheten skulle driva någon form av kvalitetskontroll är självfallet uteslutet.

Fall kunna tänkas där licenstagare för att undvika vilseledande kan behöva vidtaga någon mindre ändring i märket. Så t. ex. kan det visa sig nödvändigt att avlägsna viss adressuppgift som antyder utländskt ursprung, där licenstagarens varor framställas i Sverige.

Utredningen har övervägt, huruvida licensens anteckning i varumärkesregistret bör vara obligatorisk såsom enligt engelsk rätt, men har icke funnit tillräckliga skäl för en sådan ordning. Tvärtom har utredningen anledning tro, att möjligheten till sådan anteckning väsentligen skall komma att

¹ Inför Lissabonkonferensen har Bernbyrån föreslagit en utbyggnad av bestämmelserna i art. 5 avd. C, varigenom även egentliga licensfrågor skulle omfattas av konventionen.

utnyttjas av ensamlicenstagare och att, där enkel licens utlämnas till ett flertal näringsidkare, rätten att erhålla anteckning härom icke kommer att få större praktisk betydelse. Även i denna fråga lämnas parterna full avtalsfrihet. Licens, som icke är antecknad i registret, gäller enligt förslaget ej mot annan, som i god tro förvärvar rätt till märket. I 34 § stadgas vidare, att underlicens icke skall anses vara medgiven, om ej licenstagaren i avtalet uttryckligen tillförsäkrats rätt att upplåta sådan. Denna regel är alltså icke tvingande utan uppställer endast en presumtion för avtalets tolkning. Enligt 43 § har ensamlicenstagare, som blivit antecknad i varumärkesregistret, en självständig rätt att föra talan om varumärkesintrång. Även denna regel är dispositiv.

I enquêten ställdes frågan om licenstagares användning av varumärket borde tillgodoräknas upplåtaren. Denna fråga har i allmänhet besvarats jakande. Spörsmålet har icke samma betydelse enligt förslaget som i anglosaxisk rätt, där ett registrerat varumärkes fortsatta användning är en betingelse för dess skydd. Viss betydelse har det dock även enligt förslaget, nämligen för inträdet av preklusion enligt 8 § samt i enstaka fall enligt 9 § vid kollision med äldre känneteckensrätt, där rätten till det yngre kännetecknet vid passivitet från den äldre rättens sida må bestå under förutsättning att det blivit inarbetat. Någon lagregel i ämnet har utredningen emellertid ej ansett sig böra intaga i förslaget. I regel torde det dock böra anses, att märkets användning genom licenstagare i nyssnämnda avseenden skall kunna åberopas av märkeshavaren som om han själv begagnat det. Vidare måste det i allmänhet anses ligga i sakens natur att licenstagaren genom sitt utnyttjande av licensen icke förvärvar någon egen rätt till märket utöver licensavtalet, även om den av honom bekostade reklamen givit märket dess egentliga anseende. Detsamma gäller, i förbigående sagt, också där ett utländskt företags generalagent, som ej är licenstagare, inarbetat sin huvudmans varumärke på den svenska marknaden¹. Då emellertid en dylik grundsats icke kan antagas böra vara alldeles undantagslös, har frågan ansetts bäst kunna lösas genom rättspraxis, där domstolarna, obundna av bestämd föreskrift i lagen, kunna taga hänsyn till de olika fallens särskilda egenart. Självfallet kunna parterna gardera sig mot framtida tvister om märkesrätten genom lämpligt stadgande i licensavtalet. Även frågan huruvida licenstagaren skall vara berättigad till ekonomisk ersättning för det ökade värde märket kan ha erhållit genom hans inarbetningsåtgärder lämnas till parterna att närmare reglera i licensavtalet.

Utredningen har ej ansett att licenstagare, som blivit antecknad i regist-

¹ Jfr *Eberstein*, Generalagents varumärkes- och firmarätt, NIR 1954 s. 1 ff. I förslagen till Lissabonkonferensen har Bernbyrån upptagit ett särskilt stadgande om agentvarumärken, enligt vilket huvudmannen alltid skall äga företräde. Från svensk sida har förslaget härom kritiserats såsom alltför kategoriskt.

ret, bör ha en självständig rätt att förnya registreringen. Detta bör ankomma på registreringens innehavare såsom den för märkesrättens vidmakthållande närmast ansvarige. Om märkeshavaren till licenstagarens förfång underlåter att hålla registreringen vid liv, kan fråga uppkomma om skadeståndsrätt för licenstagaren. Där underlåtenhet att begära förnyelse är ett uttryck för märkeshavarens uppgivande av varumärkesrätten, kan licenstagaren i eget namn söka ny registrering av märket. Även i övrigt bör det främst ankomma på märkeshavaren att utåt företräda märkesrätten, exempelvis där fråga uppkommer om medgivande till registrering för annan av liknande varumärke. Om licensgivare begär att märket skall avföras ur registret (27 §), förutsätter utredningen att registreringsmyndigheten före ärendets avgörande bereder licenstagaren tillfälle att yttra sig. Särskilt stadgande härom har dock ansetts överflödigt.

Regler om licens till oregistrerat varukännetecken ha icke upptagits i förslaget. I och för sig kan sådan licens icke anses otillåten, såvida ej allmänheten vilseledes genom licenstagarens bruk av kännetecknet. Rättsverkningarna av licens bli emellertid här beroende av de särskilda omständigheterna på väsentligen samma sätt som angivits i fråga om fri överlåtelse av oregistrerade kännetecken. Där rättsskyddet bygger på omsättningskretsens erkännande av kännetecknet såsom beteckning för viss bestämd rörelsevaror, kan kännetecknets användning av annan än inarbetaren medföra att dennes ensamrätt gradvis övergår på licenstagaren. Är däremot fråga om märke, vars innehavare icke är känd för omsättningskretsen, torde licensupplåtelse med full rättsverkan gentemot tredje man vara möjlig. Upplåtas flera enkla licenser till oregistrerat kännetecken är sannolikheten stor för att kännetecknet kommer att uppfattas som en allmän beteckning för vara av visst slag, d. v. s. att ensamrätten till kännetecknet upphör.

Fullständig nordisk enighet råder om att registrerat varumärke bör kunna överlåtas fritt samt om att licensupplåtelse i princip är tillåten. Såvitt avser överlåtelse gå de danska och finska texterna dock längre, i det de uttryckligen medgiva fri överlåtelse även av oregistrerat varumärke, en regel som av ovan angivna skäl icke ansetts lämplig i de norska och svenska texterna. Någon större betydelse i praktiken torde ej denna skillnad komma att få. Enighet de fyra länderna emellan råder vidare om regeln i 36 § om domstolsförbud, där märke i förvärvares eller licenstagares hand är vilseledande. Däremot har man i det danska utkastet icke ansett sig kunna införa befogenhet för registreringsmyndigheten att i dylikt fall vägra anteckning av överlåtelse och licens. Detta ställningstagande sammanhänger med en allmän tendens som för närvarande kan spåras i Danmark att begränsa de administrativa organens befogenheter att pröva materiella frågor. I stället önskar man sålunda hänvisa dylika spörsmål till prövning uteslutande av

domstol. Reglerna om varumärkes exekutionsrättsliga natur överensstämman i sak helt i de svenska och norska förslagen. Den danska texten tillåter både pantsättning och utmätning av varumärkesrätt, medan det finska förslaget går en medelväg genom stadgandet att rätten till varumärke ej må tagas i mät med mindre märket blivit pantsatt.

IX. Varumärkesrättens upphörande; särskilt frågan om s. k. degeneration

Gällande svensk rätt

Enligt 9 § Vml registreras varumärke för en tid av tio år, räknat från registreringsdagen. Registreringen kan förnyas, varje gång för tio år från dagen för förnyelsen. Ansökan om förnyelse skall göras före utgången av löpande registreringsperiod men ansökan kan även med laga verkan ingivas under en respittid av tre månader därefter i vilket fall dock avgift utgår med ett förhöjt belopp. Sker ej förnyelse, upphör skyddet vid registreringsperiodens utgång¹. Registreringsinnehavaren äger enligt 11 § att när som helst under löpande registreringsperiod begära att märket skall avföras ur registret.

I vissa fall kan registrering hävas på grund av bestämmelserna i 10 § Vml. Detta kan enligt paragrafens första stycke ske i administrativ ordning genom beslut av Kungl. Maj:t i statsrådet, om varumärket i fråga ej bort registreras emedan det utan vederbörligt tillstånd består av eller innehåller sådana offentliga vapen eller beteckningar som avses i 4 § 3) eller emedan det innehåller framställningar, som kunna väcka förargelse. Upphävande av registrering enligt nu berörda bestämmelse har endast påkallats i ett fåtal fall².

I 10 § andra stycket stadgas om rätt att vid domstol föra talan om registrerings hävande. Där registrering skett av varumärke, som endast består av sådant tecken eller märke, som allmänneligen nyttjas i viss näring (7 §), äger varje idkare av sådan näring rätt att föra ogiltighetstalan. Även denna bestämmelse har haft ringa praktisk betydelse. Emellertid föreskrives vidare, att enahanda rätt till ogiltighetstalan tillkommer den som eljest förmenar, att registrering skett honom till förfång³. I de fall då ogiltighetstalan förekommit har det i allmänhet varit sistnämnda stadgande, på vilket man grundat talan. Stadgandet är först och främst tillämpligt, där svaranden fått för sig registrerat ett varumärke, som är förväxlingsbart med kärandens tidigare registrerade eller inarbetade märke, d. v. s. tillkommet

¹ Omkring 40 % av registreringarna falla bort redan efter första registreringsperioden, medan omkring 35 % förnyas mer än en gång. Registreringarnas genomsnittliga livslängd kan beräknas till något mer än 20 år.

² Jfr SOU 1932: 32, s. 49, och *Heiding* s. 197 och där (not 8) nämnda fall samt NIR 1950 s. 267 S:T ERIK.

³ *Ljungman*, Om förfång, särskilt inom immaterialrätten, Festskrift tillägnad Gösta Eberstein, s. 148 ff.

i strid med registreringshindren i 4 § 5) eller 6) Vml¹. Taleberättigade anses emellertid även innehavare av firma² och namnrätt³, som trädes för nära genom varumärkesregistrering. I nu nämnda fall innebär själva det förhållandet att kännetecknen äro förväxlingsbara, att den äldre rättens innehavare lider förfång av den yngre registreringen. Ogiltighetstalan kan vidare föras där varumärke registrerats, ehuru det endast består av siffror eller bokstäver, som ej bilda figurmärke, eller av deskriptivt eller generiskt ord utan figurkaraktär⁴. Har märke registrerats, oktadt sådant registreringshinder är för handen som eljest kan föranleda registreringens avförande i administrativ ordning, torde även ogiltighetstalan enligt förevarande stadgande vara möjlig, därest kåranden kan visa att registreringen på grund av denna omständighet länder honom till förfång. Det kan även tänkas, att den som innehar konstnär rätt eller mönsterrätt kan föra ogiltighetstalan mot varumärkesregistrering som kränker denna rätt⁵.

Förfångsstadgandet i 10 § andra stycket Vml kan i regel vinna tillämpning endast om den åberopade ogiltighetsgrunden förelegat redan vid registreringens tillkomst, närmare bestämt då ansöknings om denna inlämnades. Omständighet som inträffat efter registreringens beviljande får sålunda i allmänhet icke åberopas i ogiltighetstalan⁶. Utredningen återkommer nedan till denna fråga.

Under löpande registreringsperiod kan varumärkesrätten i vissa särskilda fall upphöra trots att registreringen kvarstår. Så sker t. ex. då innehavaren avvecklat sin rörelse utan att överlåta den på annan. I dylika fall finnes icke längre någon behörig bärare av varumärkesrätten och denna anses därför vara utslöcknad. Den kvarstående registreringen medför icke längre någon rättsverkan.

Märkesrätten kan vidare oberoende av registreringens bestånd i enstaka fall upphöra genom s. k. degeneration⁷. Med detta uttryck har man betecknat ett varumärkes förvandling från skyddat enskilt kännetecken till en allmän beteckning, vilken icke kan vara föremål för ensamrätt. En dylik förvandling kan ske såväl vid figurmärken som vid ordmärken. För figur-

¹ 1882 års betänkande, s. 38, och prop. 1934: 4, s. 45.

² NJA 1910 s. 352 HERALD och 1918 s. 174 REGAL.

³ *Eberstein*, Immateriellt rättsskydd, s. 136. Talerätt har även ansetts tillkomma ideell förening, vars namnrätt lider intrång av varumärkesregistrering; NJA 1946 s. 767 = NIR 1947 s. 135 SKIDFRÄMJANDET, jfr *Eberstein*, En milstolpe i svensk namnrätt, Festskrift tillägnad Birger Ekeberg, s. 135 ff. (NIR 1950 s. 153 ff.).

⁴ NJA 1938 s. 48 = NIR 1938 s. 86 PÅSKBITAR, NJA 1951 s. 475 = NIR 1954 s. 110 SULFATHIAZOL; ang. bokstavsmärke jfr NJA 1932 s. 322 = NIR 1932 s. 69 BN (hovrättens dom).

⁵ *Eberstein*, Immateriellt rättsskydd, s. 136.

⁶ Jfr dock NJA 1925 s. 340 SALAMANDER, där HD:s majoritet beaktade även förhållandena efter registreringen; rättsfallet har kommenterats av *Eberstein* i Immateriellt rättsskydd s. 145 ff. Jfr även det firmarättsliga avgörandet NJA 1936 s. 513 = NIR 1936 s. 181 KARDEX.

⁷ Jfr härom diskussionen över ämnet »Den varemärkeretslige betydning af märkets användelse» vid femte nordiska mötet för industriellt rättsskydd i Stockholm 1946, NIR 1946 s. 140 ff., samt *Uggla*, Degeneration av varumärken, NIR 1955 s. 24 ff.

märkenas del har frågan dock ringa praktisk betydelse. Så mycket större betydelse har degenerationsproblemet däremot i fråga om ordmärken, emedan övergången till allmän benämning aktualiseras just för de mest kända och följaktligen värdefullaste varumärkena. Ett ordmärke har degenererat, då det förvandlats från att vara vad Vml kallar en »särskilt uppfunnen benämning», d. v. s. ett ord utan deskriptiv eller generisk betydelse i förhållande till varorna i fråga, och övergått till en allmän benämning för dessa eller med andra ord uppgått i det allmänna språket som generisk benämning på ifrågavarande varuslag. Där så skett är en fortsatt varumärkesrättslig ensamrätt till märket oförenlig med varumärkesrättens grunder. Ty dels är ett ord av nu berört slag odugligt som varukännetecken, emedan det icke vidare förmår fullgöra dettas uppgift att särskilja innehavarens varor från andra näringsidkares varor av samma slag, dels skulle en enskilds ensamrätt till ett dylikt ord medföra en icke försvarbar inskränkning i övriga näringsidkares rätt att i reklam och vid försäljning på ett lojalt sätt beskriva de varor, med vilka de handla.

Såsom exempel på ord, som ursprungligen varit varumärken men sedermera förvandlats till allmänna varubenämningar, kunna nämnas dynamit, grammofon, insulin, lanolin, linoleum, pegamoid, sackarin, termos och vaselin. Ett par av dessa ord kvarstå alltjämt i varumärkesregistret.

Har ett varumärkesord på angivet sätt införlivats med språket som en allmän varubenämning är en registrering av ordet utan verkan, även om det vid tidpunkten för registreringen var ett fantasiord med full särskilningsförmåga. I intrångsprocess kan sålunda svaranden invändningsvis göra gällande, att målsägandens märke har förvandlats till en allmän varubenämning. Kan en dylik invändning styrkas, ogillas målsägandens talan¹. I praxis har dock invändning om degeneration i flertalet fall icke kunnat styrkas². Invändningen kan sägas ha visst stöd i 7 § Vml, där det stadgas att, om varumärke endast eller till en del består av sådant tecken eller märke, som allmänligen nyttjas i viss näring, registreringen ej utgör hinder för annan att använda samma beteckning såsom varumärke eller del av varumärke³.

Men även om ett degenererat varumärke icke medför någon varumärkesrätt, är det icke alldeles klart att ogiltighetstalan enligt förfångsstadgandet i 10 § andra stycket Vml kan föras mot innehavaren av den kvarstående registreringen, där märket vid dennas beviljande hade erforderlig särskilningsförmåga. Något rättsfall där domstolarna nödgats taga ställning till

¹ NJA 1910 B 205 LESSIVE PHENIX, NJA 1916 B 493 DUNLOP (referat lämnas av *Hasselrot* i Arkiv för patent-, mönster- och varumärkesskydd, årg. 1921 rättsfallsamlingen, s. 54).

² Jfr exempelvis de av *Heiding*, s. 179 not 9, anförda rättsfallen NJA 1902 s. 223 COLLAN, 1903 s. 164 SALUBRIN, 1909 s. 114 och B 104 LANOLITA samt 1915 B 324 (figur) ävensom NIR 1937 s. 67 = NJA 1937 A 143 POLYFOTO och NJA 1941 B 55 TRU BENIS, jfr *Brann* i NIR 1941 s. 32.

³ Jfr NIR 1934 s. 76 f. samt *Heiding*, s. 177.

denna fråga synes icke ha förekommit. I stället synes man i de fall då ogiltighetstalan på grund av degeneration bifallits ha ansett sig kunna fastslå att förvandlingen till allmän varubenämning varit fullbordad redan före registreringens tillkomst¹. I några avgöranden, där fråga varit om visst märke undergått degeneration, synes man ha nöjt sig med tämligen ringa bevisning härom².

Ett varumärkesord kan förvandlas till en allmän varubenämning genom att märkeshavaren själv använder det som om det vore en generisk term, genom att han underlåter att inskrida mot obehörig användning av märket från andra näringsidkares sida eller genom att märket i handeln användes såsom en generisk term av återförsäljare och andra som taga befattning med det slag av varor för vilket märket gäller³. Nu nämnda förhållanden hänföra sig alla till ett varumärkes kommersiella användning och falla i allmänhet inom det område där märkeshavaren kan utöva kontroll och påverka skeendet⁴. Vid sidan härav kan en förvandling till allmän benämning framkallas av åtgärder utanför märkeshavarens maktsfär. Här åsyftas särskilt att varumärke begagnas som generisk term i tidningar, tidskrifter, läroböcker, handböcker, lexika och liknande tryckta skrifter⁵. Häremot giver varumärkesrätten icke märkeshavaren någon befogenhet att inskrida och det får anses högst ovisst, om han på annat sätt, exempelvis med stöd av den allmänna skadeståndsrätten, skulle kunna få sina intressen beaktade. I Kungl. Maj:ts cirkulär 1955:537 till statsmyndigheterna angående användningen av registrerade varumärken i vissa publikationer erinras om att här i riket såsom varumärke registrerat ord icke bör användas i kungörelse, handbok, varulista eller annan offentlig publikation såsom allmän varubenämning. Kan det i visst fall icke undvikas eller förekommer eljest särskild anledning att i publikationen använda sådant ord, skall enligt cirkuläret med tecknet ® efter ordet eller på annat tydligt sätt angivas att ordet utgör registrerat varumärke⁶.

Där varumärkesrätt icke grundar sig på registrering utan på märkets in-

¹ NJA 1912 s. 556 SYNDETIKON, 1931 s. 169 MOSETIG BATTIST samt NJA 1951 s. 475 = NIR 1954 s. 110 SULFATHIAZOL och NJA 1954 s. 130 = NIR 1954 s. 115 EARL GREY'S MIXTURE I NJA 1914 B 602 LE KHÉDIVE och 1916 B 84 CEROLIN har ogiltighetstalan ej bifallits.

² NJA 1931 s. 169 MOSETIG BATTIST, NIR 1951 s. 66 SANFORISERAD och s. 261 SNABBKÖP.

³ Jfr *Tengelin* i NIR 1952 s. 31. Emot muntligt missbruk av varumärke kunna dock Vml:s inträngsbestämmelser ej åberopas, jfr prop. 1930: 215, s. 12. I rättsfallet NJA 1938 s. 193 = NIR 1938 s. 92 ALFA-LAVAL ogillades åtal för bedrägeri och illojal reklam vid förfarande, som närmast torde ha varit ett slags muntligt varumärkesintrång.

⁴ Är märket inarbetat kan även muntligt varumärkesintrång falla under bestämmelsen i 9 § Ikl.

⁵ Där märkets åberopande i tidningsartiklar anföres till styrkande av degeneration, har det hävdats, att sådan bevisning visserligen är relevant, men att den dock bör anses vara av lägre valör än utredning, som visar att märket använts som allmän benämning i näringsverksamhet driven i konkurrens med märkeshavaren, jfr NIR 1951 s. 261 SNABBKÖP (patentverkets utlåtande).

⁶ Jfr NIR 1955 s. 103 f.

arbetning för viss innehavare, upphör ensamrätten så snart märket icke längre kan anses inarbetat. Övergår sådant märke till en allmän beteckning, innebär detta att omsättningskretsen icke längre uppfattar märket som viss innehavares kännetecken eller, med andra ord, att inarbetningen icke längre är tillstädes. Någon ensamrätt kan följaktligen icke vidare göras gällande.

Rätten i övriga nordiska länder

Enligt den danska varumärkeslagen¹ kan varumärkesregistrering upphävas i administrativ ordning av handelsministern, om märket är vilseledande, består av eller innehåller vissa offentliga beteckningar eller är förargelseväckande. Förmenar någon att varumärke till skada för honom registrerats i strid med bestämmelserna i varumärkeslagen, kan han påkalla registreringens upphävande genom dom. Sådan talan måste dock väckas inom fem år från registreringsdagen, såvida icke svaranden vid registreringens tillkomst kände till sin bristande rätt till märket. Den danska lagen har i § 11 en särskild bestämmelse angående degeneration. Det stadgas här att, om någon utan invändning tålt att andra brukat hans registrerade märke så att det nu finnes ha övergått till en allmänt använd beteckning för varor av visst slag, han därmed har förlorat den genom registreringen uppnådda ensamrätten till märket. Talan om hävande av registrering i dylikt fall är ej tillåten. Dom enligt § 11 kan dock antecknas i varumärkesregistret med samma nytta som ett egentligt upphävande av registreringen². Av ordalagen i § 11 att döma skulle den danska rätten endast erkänna varumärkesrättens förlust genom degeneration, där försummelse att ingripa till rättens försvar kan läggas märkeshavaren till last. Emellertid torde man i praxis medgiva att även märkesordets upptagande i tryckalster utanför märkeshavarens kontroll, exempelvis såsom ledord i telefonkataloger, kan medverka till varumärkets degeneration³.

Enligt finsk rätt kan varumärkesregistrering icke upphävas på administrativ väg. I 7 § varumärkesförordningen har upptagits stadgande enligt vilket den som förmenar, att registrering av varumärke skett honom till förfång, har att vid domstol föra talan om registreringens upphävande. Detta stadgande kan endast åberopas om märket vid tiden för registreringen icke var registrerbart⁴. Genom en lagändring 1953 har det emellertid blivit möjligt att i ogiltighetstalan i vissa fall åberopa även omständighet som inträffat efter registreringen. Enligt ett nytt andra stycke i 7 § må sålunda talan om upphävande av registrering föras, om märket efter registreringen uppenbarligen förlorat sin förmåga att skilja innehavarens varor från andras, d. v. s.

¹ § 10 första stycket.

² Forslag till Lov om Varemærker s. 25, jfr dock *Andreasen*, s. 268, som påpekar vissa olägenheter med denna ordning.

³ *Hude & Olsen*, s. 273 f.

⁴ Finska regeringens prop. 1952: 89, s. 5.

förvandlats till en allmän varubenämning, eller blivit vilseledande eller stridande mot god sed eller allmän ordning.

Såsom nämnts i annat sammanhang kan enligt den norska varumärkeslagen¹ talan föras vid domstol om bättre rätt till varumärke (*frakjennelse*), där käranden förmenar att märket var inarbetat för honom redan innan svaranden begärde det registrerat samt där svaranden sökte registrering ehuru han visste att käranden redan hade tagit märket i bruk. Vinner käranden sin talan, äger han begära märket registrerat för egen del oberoende av den s. k. spärrfristen, vilken eljest hindrar ett märkes registrering inom ett år från det tidigare registrering av märket för annan innehavare bortfallit². Där talan om bättre rätt till varumärke icke kommer i fråga, kan enligt den norska lagen³ ogiltighetstalan föras, då vissa angivna villkor för varumärkesskyddet icke äro uppfyllda. För denna senare form av talan är Oslo byrett specialforum. Till stöd för ogiltighetstalan kan åberopas såväl bristande subjektiv behörighet hos registreringshavaren som avsaknad av erforderlig särskiljningsförmåga hos märket ävensom registrerings oförenlighet med något av de särskilda registreringshindren med undantag av det som uppställts till skydd för inarbetade märken. Om ogiltighetsgrunden har förelegat redan vid registrerings tillkomst eller tillkommit senare, anses sakna betydelse⁴. Har ettärke under registrerings bestånd förlorat sin särskiljningsförmåga, d. v. s. undergått degeneration, kan registreringen sålunda angripas med ogiltighetstalan. Talan kan i allmänhet föras även av registreringsmyndigheten. Äro parterna överens härom kan frågan om registrerings giltighet prövas av myndighetens besvärsavdelning i stället för av domstol. Vidare äger myndigheten, där villkoren för varumärkesskydd uppenbarligen icke varit eller numera äro uppfyllda, förklara registreringen ogiltig, såvida icke dess innehavare inom viss tid protesterar mot ett sådant beslut.

Annan främmande rätt

Enligt den tyska varumärkeslagen⁵ kan varumärkesregistrering upphävas av patentverket, där registreringen tillkommit trots föreliggande registreringshinder. Endast omständighet, som var för handen vid registreringstidpunkten, kan därvid tagas i betraktande. Domstolstalan om hävande av registrering⁶ kan föras, om registreringen kränker en käranden tillkommande tidigare registrering, om den affärsrörelse, till vilken märket hör, upphört eller om det visat sig att märket är vilseledande. Sådan ogiltighets-

¹ § 10.

² § 3 andra stycket.

³ §§ 9 och 28.

⁴ *Knoph*, s. 436.

⁵ WZG § 10; jfr *Reimer*, s. 329 f.

⁶ WZG § 11; jfr *Reimer*, s. 331 ff.

talán kan också riktas bl. a. mot registrering av märke, som under registreringens bestånd förvandlats till allmän varubenämning¹. För bifall till talán härom kräva domstolarna stark bevisning om märkesordets förvandling². Man har även sökt hävda, att degeneration endast kan ske genom missbruk av märket i näringslivet, medan dess användning i vetenskapliga verk, lexikon o. s. v. skulle sakna betydelse, men denna uppfattning har ej stöd i senare rättspraxis.

Den franska varumärkeslagen saknar bestämmelser om upphävande av varumärkesregistrering. Varken domstol eller registreringsmyndigheten anses kunna upphäva skedd registrering, såvida icke vid märkets anmälan väsentligt formfel blivit begånget³. Däremot kan domstol underkänna varumärke, som är lagstridigt eller osedligt eller som saknar särskiljningsförmåga eller som på grund av annans bättre rätt till varumärke, namn eller liknande icke är berättigat till skydd (*action en nullité*)⁴. Domstols beslut härom kan meddelas registreringsmyndigheten och av denna kungöras. Har varumärke förvandlats till allmän varubenämning är även enligt fransk rätt ensamrätten att anse som förlorad⁵. I rättspraxis har man emellertid varit mycket sträng vid bedömandet av bevisning avsedd att styrka att en förvandling verkligen ägt rum.

Enligt engelsk rätt kan registrering avföras från registret genom domstols beslut, där någon som har förfång av registreringen kan visa att den blivit oriktigt beviljad⁶. Talán härom kan även vid parternas åsämjande föras inför registreringsmyndigheten. Har den sjuåriga preklusionstiden gått tillända, må dock registreringens giltighet ej ifrågasättas med mindre den erhållits svikligen eller också märket är vilseledande, stridande mot lag eller goda seder eller förargelseväckande⁷. Såsom i ett följande avsnitt närmare beröres kan registrering i vissa fall hävas, där märket icke varit i bruk under en tid av fem år. Oberoende av registreringen anses varumärkesrätten i vissa fall ha upphört, nämligen om märket icke längre har särskiljningsförmåga, om innehavaren ej vidare kan utnyttja det, om han har avstått från rätten till märket (*abandonment*), eller om han begagnar märket i vilseledande syfte⁸. Härjämte gälla utförliga bestämmelser om hur rätten till varumärke, som använts för patentskyddad produkt, förhåller sig då patentskyddet upphört⁹. Enligt den tidigare rätten gällde, att varumärkes-

¹ Reimer, s. 330, 336.

² Reimer, s. 278 ff.

³ Roubier II, s. 594 ff.

⁴ I vissa fall kan talán föras om bättre rätt till varumärke, t. ex. där den som haft i uppdrag att för märkeshavarens räkning registrera märket i stället anmäler det i eget namn (*action en revendication*); jfr Roubier II, s. 595.

⁵ Roubier II, s. 586 f.

⁶ TMA sec. 32; jfr Kerly, s. 254 ff.

⁷ TMA sec. 13 och 11; jfr Kerly, s. 271.

⁸ Kerly, s. 375 ff.

⁹ TMA sec. 15; jfr Kerly, s. 284 ff. Om den s. k. Singer-doktrinen i engelsk och amerikansk rätt, se Ugglá, a. a. s. 30 f.

skyddet bortföll vid patenttidens utgång, där ordmärket blivit den enda praktiskt användbara benämningen på varan i fråga¹. I den nya lagen har märkeshavaren fått en frist om två år från patenttidens slut, inom vilken han äger visa att märket icke utgör den enda brukbara benämningen för varan i fråga. Lyckas han härmed, bibehåller han varumärkesrätten. Men även om märket faktiskt övergått till en sådan generisk benämning, kan varumärkesrätten icke fränkännas honom före tvåårsfristens utgång.

I Förenta Staterna äger den, som anser sig lida skada av en varumärkesregistrering, vända sig till registreringsmyndigheten med begäran att registreringen häves². Hävande av registrering kan i allmänhet icke påfordras efter utgången av den femåriga preklusionstiden. Även härefter kan detta dock i vissa fall ske, nämligen bl. a. om märkeshavaren uppgivit (*abandoned*) sin rätt till varumärket, om märket blivit en generisk term för en patenterad vara för vilken patentskyddet utgått, om registreringen erhållits genom svek eller om märket efter överlåtelse eller upplåtelse av licens användes på sätt som giver en oriktig föreställning om varornas ursprung. I dessa fall kan framställning om hävande göras även av Federal Trade Commission, vilket organ jämsides med uppgiften att övervaka anti-trustlagstiftningens efterlevnad har att ingripa mot illojal konkurrens och vilseledande handlingar i näringslivet³. Har ett ordmärke förvandlats till en allmän varubenämning, anses märkeshavaren ha uppgivit sin ensamrätt med verkan att registreringen kan upphävas. Enligt varumärkeslagen⁴ föreligger en dylik förvandling endast då märkeshavaren genom eget handlande eller egen underlåtenhet framkallat den. Då emellertid övergången av ett varumärke till en allmän varubenämning är ett faktiskt förhållande, kan det förekomma att en märkeshavare, trots att han vidtager alla tänkbara åtgärder för att förebygga förvandlingen, likväl icke lyckas hindra denna. Även i ett dylikt fall har han förlorat varumärkesrätten. Man erkänner i amerikansk rätt, att ett märkesords intagande i lexika och andra uppslagsböcker samt i vetenskapliga uppsatser och liknande verk kan medföra degeneration av märket. Under vissa betingelser torde märkeshavaren med stöd av allmänna förmögenhetsrättsliga grundsatser kunna ingripa gentemot angrepp av detta slag mot märkesrätten.

Förslaget

Enligt förslaget kan varumärkesregistrering hävas endast av domstol. Någon motsvarighet till gällande lags bestämmelse om upphävande av registrering i administrativ ordning, där registreringen kan sägas stå i strid med ett offentligt intresse, har sålunda icke upptagits.

¹ 1919 års lag, sec. 6; jfr Goschenkommitténs Report, s. 78 ff.

² Lanham Act, sec. 14; jfr *Robert*, s. 148 f.

³ Federal Trade Commission Act, sec. 5.

⁴ Lanham Act, sec. 45.

I 25 § angivas de fall då registrering kan hävas av domstol. Så kan först och främst ske om registreringen tillkommit trots något vid tidpunkten för ansökningen föreliggande registreringshinder. Undantag göres dock för det fall att registreringen icke bort beviljas med hänsyn till annans tidigare uppkomna rätt till förväxlingsbart kännetecken och den yngre rätten på grund av kollisionsreglerna i 8 eller 9 § likväl må bestå. En förutsättning för bifall till ogiltighetstalan är att det återopade registreringshindret alltjämt föreligger. Talan om hävande av registrering avseende visst ordmärke kan sålunda ej bifallas, om märket visserligen på grund av deskriptivitet icke bort registreras men det sedermera genom inarbetning fått sekundärbetydelse och därmed blivit registrerbart.

I vissa särskilda fall må enligt förslaget registrering hävas på grund av förhållande som inträtt efter registrerings beviljande. Så må ske, om innehavaren icke längre är näringsidkare eller om märket uppenbarligen förlorat sin särskiljningsförmåga eller blivit vilseledande, stridande mot allmän ordning eller ägnat att väcka förargelse.

Av nu nämnda fall tilldrager sig frågan om registrerings hävande då märket förlorat sin särskiljningsförmåga, d. v. s. undergått degeneration, den största uppmärksamheten. Då degenerationsproblemet har större praktisk betydelse endast för ordmärken lämnas frågan om figurmärkes förvandling till allmänt nyttjad beteckning här åsido. Även övriga fall av ogiltighetstalan förbigås här och behandlas först i specialmotiveringen.

I sin enquête ställde utredningen frågan huruvida registrering i händelse av degeneration borde kunna upphävas. Delade meningar ha här kommit till synes. Åtskilliga av de tillfrågade tillstyrka sålunda att regler införas om ogiltighetstalan beträffande degenererat varumärke. I flera av dessa svar framhålls dock, att stränga krav böra uppställas på bevisningen om att varumärket övergått till en allmän benämning. Å andra sidan ställa sig vissa av de tillfrågade organisationerna avvisande mot uppfattningen att varumärkesrätten går förlorad, då märket blivit en allmän beteckning. Det ter sig obilligt, mena dessa, att, där ett ordmärke till följd av varans höga kvalitet eller märkeshavarens arbete och reklamkostnader blivit så känt att det uppfattas såsom språkets rätta namn för varan, innehavaren berövas sin ensamrätt till märket. Vidare påpekas, att förvandlingen till allmän benämning kan ske, utan att märkeshavaren försummat att inskrida mot intrång eller ens haft möjligheter hindra förvandlingen.

Efter enquêteens slutförande har Stockholms handelskammare i särskild skrivelse till utredningen återkommit till frågan om den rättsliga behandlingen av varumärkesdegeneration. Handelskammaren understryker här det angelägna i, att ifrågavarande spörsmål behandlas med största möjliga varsamhet icke blott i rättstillämpningen utan även i lagstiftningen och att sålunda i en ny varumärkeslag icke några bestämmelser intagas, som kunna försvåra varumärkeshavarnas ställning eller som direkt animera konkur-

renter eller andra att bringa »omvandlings»-frågor till rättslig prövning. Prövningen av spörsmålet, huruvida ett tidigare skyddat märke förlorat sin varumärkeskaraktär, bör enligt handelskammaren liksom hittills förbehållas de allmänna domstolarna, och någon utvidgning av rätten att påkalla sådan prövning bör icke ifrågakomma. I skrivelsen framhålles vidare såsom en angelägen uppgift för lagstiftaren att bereda märkeshavaren rättsliga medel att inskrida mot utomstående, som använder hans varumärke såsom generisk term. Sålunda föreslår handelskammaren till övervägande en bestämmelse om skyldighet för utgivare av lexika, ordböcker och liknande skrifter att på begäran av märkesinnehavaren tillse, att märket icke intages däri utan att dess varumärkeskaraktär på lämpligt sätt anges, eller — om detta ej iakttagits — att vederbörande i någon form offentliggör ett beriktigande.

Frågan om den rättsliga behandlingen av varumärken som övergått till allmänna beteckningar är enligt utredningens uppfattning av sådan betydelse, både principiellt och ekonomiskt, att en blivande varumärkeslag icke kan förbigå de hithörande problemen med tystnad och lämna dem att lösas i rättspraxis. Att regler härom hittills i stort sett saknats har icke heller hindrat att påstående om märkesrättens förlust på grund av degeneration ofta framförts i rättegång och — kanhända oftare än som bort ske — vunnit domstolarnas gillande. Genom att upptaga degenerationsproblemen till behandling i den föreslagna lagtexten har utredningen avsett att giva erforderliga riktlinjer för bedömandet av dessa frågor, så att utvecklingen icke kommer att medföra ett ytterligare försvagande av märkeshavarens rättsställning utan för med sig det förbättrade skydd som enligt utredningens mening är motiverat.

Det är emellertid icke möjligt att låta ensamrätten till degenererat varumärke bestå. Har ett ordmärke övergått till en allmän varubenämning, kan det icke samtidigt vara en viss näringsidkares enskilda kännetecken. Ett varumärkes förvandling till en allmän benämning är ett faktiskt förhållande, vilket knappast lämnar något spelrum för alternativa rättsliga konsekvenser. Lagstiftarens händer äro med andra ord väsentligen bundna. Utomlands har man visserligen på sina håll försökt att uppställa en regel om att degenerationen skall medföra märkesrättens förlust endast om den är att tillskriva märkeshavarens egna åtgöranden eller underlåtenheter. En sådan grundsats är ett försök till kompromisslösning, men i realiteten har den icke kunnat upprätthållas. Där domstolen finner märket otvivelaktigt utgöra en allmän beteckning, nödgas den, för att ej komma till ett ohållbart eller orimligt resultat, förklara varumärkesrätten förlorad. Samma beteckning kan icke vara på en gång allmän och enskild. Då emellertid den nämnda grundsatsen icke medgiver märkesrättens förlust annat än om märkeshavaren själv kan sägas vara ansvarig för förvandlingen, kan domstolen bli nödsakad att konstruera ett samband mellan förvandlingen och märkes-

havarens uppträdande, vilket samband endast har föga täckning i verkligheten. Det må visserligen vara, att degeneration mången gång är en följd av okloka åtgärder i reklamen eller av underlåtenhet att i olika avseenden hävda märkesrätten, men det kan ej uteslutas att en förvandling sker även där märkeshavaren vidtager alla tänkbara försiktighetsåtgärder för att bevara märkets individualkaraktär. Vare sig degenerationen har skett på det ena eller det andra sättet, är det till bedömning föreliggande faktiska förhållandet detsamma. Berörda grundsats är därför enligt utredningens mening utan större värde.

Utredningen delar den i flera enquêtesvar uttalade åsikten om det obilliga i att de märken varom nu är fråga, vilka oftast blivit föremål för omfattande reklam och gälla för varor av hög kvalitet, skola mista sitt rättskydd till följd av degeneration. Det är emellertid icke riktigt då det påstås — såsom ibland sker — att degeneration är en följd av inarbetning. Den varumärkesrättsliga inarbetningen har tvärtom till följd, att ettärke av omsättningskretsen uppfattas som särskilt kännetecken för innehavarens varor i motsats till andra näringsidkares varor av samma slag. Däremot kan degenerationen som antytts vara en följd av missgrepp eller uraktlåtenheter begångna av märkeshavaren i samband med åtgärder som åsyfta att öka varans försäljning. Icke ovanligt är härvid att märkeshavaren själv använder märket som om det vore en generisk term eller stillatigande åser huru andra göra detta. Det måste ock i huvudsak komma att åvila märkeshavaren att genom praktiska åtgärder förebygga en degeneration av märket eller hejda en sådan där den redan börjat inträda. Vad som därvid främst kräves från dennes sida är ett oavlåttligt inskräpande av märkets individualkaraktär och ett metodiskt inskridande mot missbruk av märket. I ett par avseenden kan dock lagen giva honom bistånd.

Enligt förslaget kan registrering hävas på grund av degeneration endast där märket *uppenbarligen* förlorat sin särskiljningsförmåga. Härmed har avsetts att uttryckligen fastslå de mycket stränga krav på bevisning om fullbordad förvandling som böra upprätthållas för bifall till talan¹. Dyliga stränga krav uppställas numera allmänt utomlands. Endast då bevisningen gör det uppenbart att märket förvandlats till en allmän beteckning, må enligt förslaget registreringen hävas. Det är sålunda icke tillräckligt, att en avsevärd del av omsättningskretsen uppfattar märket såsom en fri beteckning, så länge alltjämt bland dem, vilka närmast taga befattning med varan, insikten om märkets individualkaraktär är företrädd i ej alltför obetydlig omfattning. Det blir här uppfattningen inom handeln och där närmast inom de tidigare distributionsleden, grosshandeln, varuhusens och

¹ Resonemanget här gäller endast där märket är *registrerat* och frågan om registreringens giltighet eller verkan skall bedömas. Däremot är en analogisk tillämpning av de anförda grundsatserna icke befogad i sådana fall där *registrering sökes* och vederbörande beteckning icke redan är registrerad för sökandens räkning.

detaljhandels inköpsavdelningar o. s. v., som är avgörande, medan det däremot är av mindre betydelse hur märket uppfattas av butikspersonal i detaljaffärer eller av konsumenterna. Härav följer, att utredning som avser att styrka ett märkes degeneration i första hand måste visa, att märket icke ens i handels tidigare distributionsled uppfattas som en individualbeteckning. Bevisning, som styrker att märkesordet inom senare distributionsled betraktas som en allmän varubenämning, bör väl icke fränkännas relevans men bör dock anses vara av lägre valör än den nyssnämnda. Särskilt bör detta gälla om sådan utredning som visar att märket använts som allmän beteckning i tidnings- och tidskriftsartiklar, böcker o. d. Även om det är tydligt att märkesordet är på väg att förvandlas till en allmän benämning men förvandlingen likväl icke är fullbordad, bör talan ogillas.

Kan det visas, att intrång opåtalat skett i rätten till ett märke, och att detta förekommit i stor omfattning och av ett flertal olika konkurrenter, kan detta vara ett starkt indicium på att märket blivit en allmän beteckning. Däremot kan enstaka varumärkesintrång icke tillerkännas större bevisvärde i detta hänseende. Icke heller medför den omständigheten i och för sig, att ett större antal licenser till märket utlämnats, att det skall anses degenererat. Dock är härvid att märka, att det sätt varpå licenstagarna i sin tur använda märket kan bidra till dess degeneration. Ty liksom märkeshavarens egen användning av märket som om det vore en allmän beteckning starkt kan bidra till att utsudda varumärkeskaraktären, är detta även fallet med licenstagares märkesanvändning. Också återförsäljare — som icke äro licenstagare — kunna genom att i sin reklam åberopa märket som om det vore en allmän beteckning medverka till dess degeneration.

Det har påpekats att förekomsten av ett ordmärke som uppslagsord i lexika eller i uppsatser eller tidningsartiklar som allmän term bör tillmätas endast mindre vikt som bevis om fullbordad förvandling. Därmed är emellertid icke sagt, att ett märkes åberopande på detta sätt är utan större betydelse för det faktiska skeendet inom språkutvecklingen på längre sikt. Tvärtom torde i det långa loppet en förvandlingsprocess starkt kunna påverkas av det sätt varpå märkesordet behandlas även i tryck, som icke har samband med märkeshavarens verksamhet. Särskilt är detta fallet om ordet utan att varumärkeskaraktären anges inflyter i uppslagsverk, handböcker och liknande eller andra tryckta skrifter som kunna uppfattas som normgivande för den riktiga terminologin inom visst område.

Utredningen har funnit det av Stockholms handelskammare framförda förslaget om skyldighet för utgivare av ordböcker m. fl. att i vissa fall taga hänsyn till bestående varumärkesrätt beaktansvärt. Sålunda stadgas i 11 § att vid utgivning av lexikon, handbok eller annan liknande tryckt skrift dess författare, utgivare och förläggare på begäran av den som innehar registrerat varumärke äro skyldiga att tillse, att varumärket ej återgives däri utan att det framgår, att fråga är om dylikt märke. Vid försummelse

av nu nämnt åliggande blir vederbörande skyldig bekosta att beriktigande offentliggöres på det sätt och i den omfattning som finnes skäligt. Bestämmelsen är begränsad till sin räckvidd i olika avseenden och får med hänsyn härtill kanske främst en allmän psykologisk och pedagogisk betydelse för berörda utgivare m. fl. såsom en erinran om de stora intressen som kunna stå på spel för varumärkeshavarna. Skyldigheten avser sålunda endast registrerat varumärke. Innehavaren därav kan nämligen lätt och effektivt styrka sin rätt till märket genom att förete registreringsbevis. Den som endast stöder sin rätt på inarbetning äger alltså icke åberopa bestämmelserna i 11 § av förslaget. Denne kan ju ej styrka sin rätt annat än genom förebringande av utredning om inarbetningen, en utredning med vars bedömande man uppenbarligen icke kan belasta utgivare m. fl. Skyldigheten att respektera rätten till registrerat varumärke inträder först i och med att märkeshavaren särskilt begär detta. Någon allmän skyldighet för utgivare att granska uppslagsböcker o. d. med hänsyn till förekomsten av varumärken är således icke förutsatt. Dylig frivilligt åtagen granskning torde dock utomlands icke vara ovanlig och det vore önskvärt om utvecklingen kunde gå i sådan riktning även i vårt land.

För att märkeshavarens begäran enligt förslagets 11 § skall beaktas måste den självfallet framställas i god tid före verkets tryckning. Vidare gäller bestämmelsen endast i fråga om lexikon, handbok och annan liknande tryckt skrift. Hit är å ena sidan att hänföra uppslagsverk såsom ordböcker, varulexika, konversationslexika och andra tekniska och ekonomiska uppslagsböcker, ävensom läroböcker och vetenskapliga verk i den mån de ha karaktären av handböcker eller uppslagsböcker. Å andra sidan falla utanför bestämmelsens räckvidd övriga läroböcker samt rent vetenskapliga och populärvetenskapliga verk, även om införande i sådana arbeten av varumärken såsom allmänna benämningar i och för sig kan leda till märkenas degeneration. Utredningen har emellertid icke ansett det praktiskt genomförbart att utsträcka bestämmelsen även till dylika skrifter. Utanför bestämmelsen falla vidare tidningar och skönlitterära arbeten.

Utredningen har övervägt huruvida hinder mot de föreslagna bestämmelserna kunna möta med hänsyn till tryckfriheten. Bestämmelserna torde dock falla utanför tryckfrihetsrättens område, då de icke kunna sägas strida mot något av tryckfriheten värnat intresse.

I fråga om statsmyndigheternas användning av registrerade varumärken i kungörelse, handbok o. s. v. bör cirkuläret 1955:537 fortsätta att gälla.

I mål om intrång i rätten till registrerat varumärke har svarande, som förmenar att märket undergått degeneration, att föra särskild talan om registreringens ogiltighet. Förslaget medger således icke, såsom däremot är fallet i fråga om patent enligt gällande patentförordning, att det i intrångsmålet invändes — med verkan endast mellan parterna — att registreringen är ogill. Är märket sammansatt av olika beståndsdelar och av-

ser målsägandens talan intrång blott i viss del av märket, kan dock svaranden med stöd av förslaget 15 § invändningsvis göra gällande att registreringsskyddet ej omfattar ifrågavarande del. Sådan invändning kan alltså tänkas, där registreringen avser ett sammansatt ord- och figurmärke och det förmenta intrånget gäller ordbeståndsdelen, vilken svaranden å sin sida anser ha undergått degeneration. Där, såsom ju i regel torde bli fallet, särskild ogiltighetstalan måste föras, må denna enligt en speciell forumregel i 26 § andra stycket upptagas av den domstol där intrångsmålet är anhängigt. Det senare bör därvid förklaras vilande i avvaktan på utgången av ogiltighetstalan. Bifalles denna, skall enligt 42 § intrångspåföljd icke inträda. Denna bestämmelse motsvarar stadgandet i 19 § 5 mom. patentförordningen utom såtillvida som den fordrar särskild ogiltighetstalan. Där registrering häves på grund av degeneration, gäller dock friheten från intrångspåföljd enligt 42 § andra stycket endast såvitt avser tiden efter det degenerationen fullbordats. Har intrångssvaranden sålunda genom sina åtgärder medverkat till degenerationen, går han icke fri från påföljd för intrånget före nämnda tidpunkt, även om han får bifall till sin ogiltighetstalan. Denna regel bör verka avhållande på näringsidkare som eljest kunde vara benägen att utnyttja annans varumärke i förhoppningen att vid eventuell senare intrångstalan till sitt fredande själv kunna föra talan om registreringens hävande.

Gäller tvisten ett oregistrerat märke, kommer särskild talan från svarandens sida om ogiltighet på grund av degeneration icke i fråga. Förmenar svarande här att märket förvandlats till en allmän beteckning, kan han föra bevisning härom i intrångsmålet och med stöd härav bestrida att märket är inarbetat för målsäganden. Är märket en allmän beteckning, kan det nämligen icke vara inarbetat såsom målsägandens särskilda kännetecken.

Såsom angivits saknar förslaget motsvarighet till gällande lags bestämmelse, enligt vilken registrering i vissa fall må hävas i administrativ ordning. Denna bestämmelse har icke haft större praktisk betydelse. Rättssäkerhetsskäl tala ock starkt för att frågan om hävande av varumärkesregistrering reserveras för de allmänna domstolarna. För en märkeshavare måste det sålunda innebära större trygghet att veta, att den på registreringen vilande ensamrätten till varumärke icke kan berövas honom annat än efter domstols prövning, varvid den som påstår registreringen ogiltighet har att bära bevisbördan härför medan registreringshavaren å sin sida som likaberättigad part kan föra motbevis och även i övrigt förebringa den utredning han önskar.

Har varumärke undergått degeneration må, liksom i vissa andra fall, enligt 26 § talan om registreringens hävande, förutom av enskild part som har intresse därav, föras jämväl av myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer. Sådan talerätt för det offentliga är dock endast avsedd att tagas i anspråk där ett allmänt intresse av större vikt kränkes genom registreringen. Någon

uttrycklig bestämmelse om talerätt för branschorganisation och liknande sammanslutning har utredningen däremot icke ansett erforderlig. Att dylik organisation i visst fall likväl kan vara berättigad att föra ogiltighetstalan framgår av motiven till 26 §.

Fullständig nordisk enighet råder om att registrering av märke, som uppenbarligen förlorat sin särskiljningsförmåga, kan hävas. Såsom nämnts har bestämmelsen redan införlivats med den finska varumärkesförordningen. Enighet råder även om den i 11 § upptagna skyldigheten att vid utgivning av viss tryckt skrift taga hänsyn till varumärkesrätt.

X. Ifrågasatt användningstvång

I anglosaxisk rättspraxis har tidigt fastslagits, att fortbeståndet av varumärkesrätt förutsätter att märket är i bruk. Till varumärke, som registrerats utan avsikt att tagas i användning eller vars användning mera definitivt upphört, har sålunda någon rätt icke kunnat göras gällande. En sådan avvägning har ansetts stå i överensstämmelse med grunderna för varumärkesrätten, särskilt om man beaktar dennas släktskap med skyddet emot illojal konkurrens. Att antaga ett märke, som icke någonsin varit i bruk eller vars användning för länge sedan upphört, kan ej innebära att annans goodwill utnyttjas och är därför icke i och för sig illojalt. Att detta alltid måste gälla i fråga om oregistrerade kännetecken är uppenbart. I ett stort antal länder är emellertid, liksom i Storbritannien och Förenta Staterna, användningen av ett kännetecken en förutsättning för ensamrättens bestånd även i fråga om registrerade varumärken. En sådan ordning har brukat kallas användningstvång eller, något oegentligt med en från patenträtten lånad term, utövningstvång. Dessa uttryck böra icke förväxlas med begreppet märkestvång, varmed förstås skyldighet att förse vissa varor med märken.

Såvitt avser registrerade varumärken har förslag om användningstvång motiverats därmed, att, om märket efter registreringen förblir oanvänt, detta tyder på att något verkligt behov av registrering icke förefunnits¹.

Såsom tidigare nämnts, innehåller Pariskonventionen i artikel 5 avd. C vissa regler avsedda att mildra verkningarna av förekommande nationella bestämmelser om användningstvång. Dessa infördes vid konferensen i Haag 1925². Det föreskrives här, att registrering icke må upphävas på grund av underlåtenhet att använda det ifrågavarande märket förrän efter skälig tid och endast om vederbörande icke visar skäl för sin underlåtenhet. Vidare stadgas, att om registreringshavaren använder ett märke, som skiljer sig från det registrerade, icke heller detta skall kunna medföra, att registreringen blir ogiltig, såvida skiljaktigheten ej är sådan, att den ändrar märkets egenartade karaktär.

I utländsk rätt torde för närvarande lagstiftningen i Förenta Staterna ställa de strängaste kraven på användning såsom villkor för varumärkesregistrering. Det är sålunda en egenhet för amerikansk rätt, att varumärke

¹ Hakulinen, s. 60.

² Actes de la Conférence de la Haye, Bern 1926, s. 439 ff., 520 och 541; jfr även Björklund, Haagkonferensen 1925, Industritidningen Norden 1925.

icke får registreras i det federala varumärkesregistret, om det icke redan före registreringsansökningen tagits i bruk i »interstate commerce», d. v. s. främst i handeln mellan delstaterna eller mellan Förenta Staterna och utlandet¹. Detta förhållande är dock ej motiverat enbart av varumärkesrättsliga överväganden utan har ansetts följa av den amerikanska konstitutionen, vilken i förevarande hänseende begränsar den federala jurisdiktionen till interstate commerce. Sådan jurisdiktion kan nämligen konstateras först då märket faktiskt har varit i bruk. Men även sedan registreringen har kommit till stånd måste märket användas för att rätten skall fortleva. Sedan registreringen beviljats åligger det innehavaren att inom det sjätte året härefter till registreringsmyndigheten ingiva en edsvuren förklaring om att märket är i bruk vid äventyr att registreringen eljest förfaller. Men härjämte gäller, att, så snart märket ej använts under en tid av två år, innehavaren presumeras ha uppgivit sin rätt till detsamma².

Enligt engelsk varumärkesrätt³ kräves ej att märke skall ha varit i bruk före registreringen, utan en sådan kan beviljas, om blott sökanden har för avsikt att använda märket. Kan annan härefter visa att märkeshavaren icke haft någon sådan avsikt, kan den förre få registreringen upphävd. Av större praktisk betydelse är emellertid regeln, att registreringen kan hävas, om märket under en sammanhängande period av fem år icke varit i verkligt bruk (*bona fide use*). I dessa fall kan varumärkesrätten även upphöra partiellt, d. v. s. såvitt den gäller vissa varuslag i fråga om vilka visats att märket ej varit avsett att användas eller ej faktiskt använts, men tillåtas bestå i övrigt. Nu angivna regler modifieras dock i fråga om särskilt väl kända märken, bestående av fantasiord. För ett sådant märke kan nämligen innehavaren erhålla s. k. defensivregistrering vid sidan av den egentliga registreringen. Defensivregistrering kan medgivas att gälla för varuslag, för vilka märkeshavaren ej avser att använda märket, men i fråga om vilka annans användning av samma eller liknande märke skulle medföra, att kundkretsen uppfattade varorna som utgångna från samma rörelse eller från rörelser inom samverkande företag. För defensivmärken av detta slag gäller givetvis ej något användningstvång, men om förutsättningarna för defensivregistrering upphöra, med andra ord om märket ej längre är särskilt väl känt, kan defensivregistreringen hävas.

Både i Förenta Staterna och i Storbritannien föreskrives, att ett märkes användning genom licenstagare skall räknas märkeshavaren tillgodo⁴.

Den engelska rättens defensivregistrering, vilken såsom angivits avser ett märke identiskt med det som faktiskt användes men skyddat för varuslag som icke täckas av användningen, är något annat än defensivregistre-

¹ Robert, s. 12 ff; detta krav har dock kritiserats, se Giles, Pre-Use Applications, TMR 1953 s. 1121 ff.

² Robert, s. 32; Lanham Act sec. 45.

³ Kerly, s. 275 ff; TMA sec. 26.

⁴ NIR 1953 s. 99.

ring i detta ords vanliga bemärkelse, varmed menas registrering av ett märke, som icke helt överensstämmer med det vilket användes utan i något avseende skiljer sig från detta. Här nedan användes termen endast i denna senare bemärkelse. Med förrådsmärken åter avses sådana som registrerats för att användas vid eventuellt framtida behov.

Den nya canadensiska lagen intager en mellanställning mellan amerikansk och engelsk rätt. I Canada får sålunda registrering sökas för ett märke som sökanden visserligen icke tagit i bruk utan blott avser att använda, men ansökningen kan bifallas först sedan han inom viss frist visat att märket börjat begagnas¹.

I Schweiz gäller² att, om ett märke icke använts under tre på varandra följande år, det kan hävas av domstol på begäran av någon som har intresse i saken.

Liknande bestämmelser om användningstvång råda i ett stort antal länder, bland vilka må nämnas Brasilien, Italien, Japan, Nederländerna, Portugal och Spanien samt Australien, Nya Zeeland och Sydafrikanska Unionen.

I tysk rätt förekommer icke i egentlig mening något användningstvång, men i doktrinen och även någon gång i rättspraxis har man ansett, att vissa defensivmärken och även förrådsmärken kunna vara ogiltiga, nämligen då de registrerats endast för att annan icke skall kunna utnyttja dem eller eljest då innehavaren icke kan visa något berättigat intresse till dem³.

Icke heller den franska, belgiska eller österrikiska rätten upptager bestämmelser om användningstvång.

Även i de nordiska länderna har användningstvång varit ett främmande institut inom varumärkesrätten.

Däremot förekommer i patenträtten utövningstvång, vars åsidosättande ursprungligen medförde att patentet förverkades. Sedermera har detta mildrats, delvis till följd av bestämmelser härom i Pariskonventionen. I vissa länder, däribland Sverige och Norge, kan numera underlåtenhet att utöva den patenterade uppfinningen endast medföra s. k. tvångslicens⁴.

I det förslag till ny varumärkeslag som 1944 framlades i Finland, upptogs bestämmelser om användningstvång. Här föreslogs sålunda i 24 §, väsentligen efter den engelska rättens förebild, att varumärkesrätt skulle vara förverkad, om märkeshavaren eller licenstagare icke inom fem år från registreringen låtit märket komma till användning⁵.

¹ Osborne, New Canadian Trade Mark Law, TMR 1954 s. 902.

² White & Ravenscroft, s. 680.

³ Reimer, s. 247 ff., Pinzger & Heinemann, Das Deutsche Warenzeichenrecht, Berlin 1926, s. 179 f., GRUR 1953 s. 486.

⁴ I Förenta Staterna är förhållandet det omvända, i det att utövningstvång ej förekommer i patenträtten.

⁵ Hakulinen, s. 58 f., 69 f.

Såsom tidigare framhållits är det en betydande nackdel med gällande svenska varumärkesrätt, att den gjort det möjligt att vinna och upprätthålla registreringar i sådan omfattning, att det numera blivit allt svårare för näringsidkarna att registrera nya märken, som icke kollidera med äldre varumärkesrättigheter. Såsom ett medel att komma till rätta med den rådande trängseln i varumärkesregistret erbjuder sig — vid sidan av klassregistrering eller som alternativ till en sådan — införandet av användningstvång i en eller annan form. Härigenom skulle så småningom registret rensas från åtskilliga märken, som ej äro i bruk, samtidigt som man kan antaga, att benägenheten att låta registrera märken, vilka man ej avser att använda, skulle avtaga.

Ett användningstvång kan utformas på mångahanda sätt. Såsom i amerikansk rätt kan det göras till ett villkor redan för tillkomsten av en registrering att märket varit i bruk och detta just för de varuslag, för vilka registreringen skall gälla. Detta är emellertid en extrem lösning, som knappast kunde tagas till förebild i de nordiska länderna. Enligt den engelska rätten åter är det som nämnts tillräckligt för vinnande av registrering, att vederbörande har för avsikt att begagna märket, men kan det visas att han saknade sådan avsikt (*bona fide intention*), kan registreringen hävas, och om avsikten att använda endast täcker vissa av de varor för vilka registreringen beviljats, kan den hävas i vad den gäller övriga varuslag.

Utredningen har övervägt, om den avsedda användningen på liknande eller annat sätt bör tillerkännas betydelse redan för *registreringens tillkomst*. Rätten att registrera kunde därvid begränsas på nyss angivna sätt eller också enligt liberalare grunder. Registreringsskydd kunde således tänkas utsträckt till alla varor, med vilka sökanden handlar, även om märket bara avses för vissa av dem, eller till alla varuslag, som tillhöra det normala varusortimentet inom sökandens näringsgren, eller slutligen till alla varor tillhörande samma varuklass som de på vilka märket skall användas. Om dessa olika möjligheter ha näringslivets organisationer uttalat sig till utredningen. Någon fullt klar opinion kan emellertid icke utläsas av inkomna uttalanden. Dock är det endast ett fåtal, som direkt tillstyrkt, att den avsedda användningen skall få betydelse redan då registreringen beviljas. Att registrering skulle tillåtas endast för de varor, för vilka märket är avsett att användas, eller för de varor, med vilka sökanden handlar, förordas icke av någon av de svenska organisationer, som avgivit svar till utredningen. Fem organisationer förorda, att rätten till registrering begränsas till varuslag inom sökandens bransch, oavsett om han i det aktuella fallet avser att använda märket för dessa varor eller ens handlar med dem. En organisation har ansett, att registrering ej borde vara tillåten annat än för varuslag tillhörande samma varuklass som de varor, för vilka märket är avsett att begagnas. Å andra sidan avstyrka åtskilliga av de svarande,

bland dem Sveriges advokatsamfund samt Stockholms, Göteborgs och Skånes handelskammare, uttryckligen varje begränsning av nu berört slag i rätten att söka registrering.

Utredningen anser sig för egen del icke böra förorda, att annan begränsning i rätten att registrera varumärke upprätthålles än att vederbörande skall vara näringsidkare och ha en i gång varande rörelse eller stå i begrepp att påbörja en sådan (17 § i förslaget). Varje annan begränsning, avsedd att kunna åberopas redan vid tiden för registreringsärendets avgörande, måste bli komplicerad att handhava men likväl knappast effektiv.

I allmänhet har också användningstvång, där sådant förekommer utomlands, konstruerats så, att underlåtenhet att begagna ett registrerat varumärke får sin relevans först sedan viss tidsfrist förflutit efter registreringens tillkomst. Underlåtenheten blir därvid ett objektivt konstaterbart förhållande och grundsatsen följaktligen lättare att tillämpa. Även anordnat på detta sätt kan användningstvånget göras mer eller mindre strängt. Dels kan sålunda den utsatta tidsfristen, inom vilken märket skall ha tagits i bruk, göras kortare eller längre, och dels kan omfattningen av märkets användning tillerkännas en varierande betydelse för skyddsrettens bestånd.

Vad tidsfristen beträffar äro de till Pariskonventionen anslutna staterna, såsom nämnts, förpliktade att medgiva »skälig tid» inom vilken märket skall ha kommit till användning. I de unionsländer som ha användningstvång är fristen i allmänhet satt till 2, 3 eller 5 år¹, varvid den längre fristen förekommer i de flesta staterna.

Om betydelsen av användningens omfattning må följande anföras. Strängast verkar användningstvånget, där man uppställer kravet att märket skall vara i bruk kontinuerligt för alla de varuslag registreringen gäller. Med en sådan regel blir registreringen ogiltig i fråga om alla varuslag för vilka märket ej använts, även om det varit i bruk för övriga varuslag. Mildare former av användningstvång kunna emellertid tänkas. Sålunda kan man tänka sig att registreringen behåller sin giltighet även för varuslag, liknande dem för vilka märket faktiskt varit i bruk, eller för varuslag tillhörande samma näringsgren eller varuklass som dessa, eller till och med att registreringens bestånd i hela sin vidd endast skall kräva, att märket varit i bruk för något av de uppgivna varuslagen. Enligt sistnämnda alternativ får dock användningstvånget endast den tämligen begränsade verkningen, att defensiv- och förrådsmärken så småningom utmönstras ur varumärkesregistret.

I fråga om kravet på fortlöpande användning är lagstiftaren bunden av Pariskonventionens stadgande, att brist härutinnan endast får medföra att registreringen upphäves om innehavaren icke visar skäl för sin underlåtenhet. Såsom giltigt skäl torde böra godkännas icke blott *force majeure*

¹ *White & Ravenscroft*, s. 861 f. Inom AIPPI är det ett önskemål att fristen i konventionen preciseras till 5 år men Bernbyråen har för sin del ej framfört något förslag härom till Lissabonkonferensen. AIPPI:s förslag understödes av de nordiska länderna.

utan även omständigheter sådana som tillfällig omläggning av driften, svårigheter att erhålla nödiga råvaror, temporära tullförhöjningar och liknande¹.

Såvitt framgår av de uttalanden som kommit utredningen tillhanda från näringslivet, äro meningarna i vårt land delade om nyttan av ett användningstvång. Av de svarande organisationerna är det 11 som tillstyrka införandet av användningstvång i en eller annan form, bland dem Sveriges grossistförbund och Sveriges hantverks- och småindustriorganisation ävensom handelskammaren i Karlstad samt Västernorrlands och Jämtlands läns handelskammare. Å andra sidan uttala Stockholms och Skånes samt Norrbottens och Västerbottens läns handelskammare stor tveksamhet inför ett användningstvång, medan 5 organisationer, däribland Kooperativa förbundet och Sveriges advokatsamfund, ställa sig klart avvisande.

För utredningen framstår det såsom en principiellt riktig grundsats, att varumärkesregistreringar endast äro befogade i de fall och i den omfattning märkena i fråga faktiskt bliva begagnade. Olägenheterna för näringslivet självt av anhopningen i varumärkesregistret utav märken, som alls ej eller endast såvitt avser något enstaka varuslag i varuförteckningen äro i bruk, bekräfta detta.

Å andra sidan har från sådana talesmän för näringslivet, som ställt sig tveksamma eller negativa till tanken på användningstvång, framhållits, att detta system giver uttryck åt ett i viss mån statiskt betraktelsesätt, som icke helt korresponderar med dynamiken i den tekniska och kommersiella utvecklingen. Inom industrien torde sålunda icke sällan förekomma, att en viss planerad eller påbörjad tillverkning av ett eller annat skäl inhiberas för att kanske efter en kortare eller längre tid återupptagas. I sådana fall kan vederbörande näringsidkare ofta ha ett fullt legitimt krav på att rätten till det varumärke han med tanke på tillverkningen registrerat icke under mellantiden äventyras, därför att märket icke använts. Utredningen är medveten om att det inom vissa industrigrenar, särskilt sådana som äro inriktade på att genom forskning skapa helt nya produkter, såsom t. ex. läkemedelsindustrien, finnes ett behov av att på förhand erhålla skydd för varumärken lämpade för de nya varorna. Att man i en sådan situation önskar registrera förrådsmärken, kan icke vara oriktigt. I dessa fall kan användningstvång vara till viss olägenhet, därest märket icke hunnit tagas i bruk före fristens utgång, om ock verkningarna kunna mildras genom att tidsfristen göres lång och en liberal syn anlägges på frågan om vad som kan godtagas som giltigt skäl för underlåtenhet att taga i bruk ett märke.

För vissa på export arbetande industrier, som använda olika märken på de skilda marknaderna, kan användningstvång på annat sätt vara till olägenhet. I åtskilliga stater — dock endast i ett fåtal av länderna anslutna

¹ Actes de la Conférence de la Haye, s. 441 f. och 541.

till Pariskonventionen¹ — är det åt utlänningar givna varumärkesskyddet beroende av att motsvarande skydd är i gällande kraft i vederbörandes hemland. För att de berörda exportindustrierna skola kunna uppnå och vidmakthålla varumärkesregistreringar i dessa länder, blir det alltså nödvändigt för dem att registrera samma märken i Sverige och sedermera här upprätthålla dessa registreringar. Användningstvång i den svenska lagstiftningen kunde nödga innehavaren att, blott för att hålla skyddet vid liv i ett främmande land, där måhända användningstvång icke förekommer, använda märket, även då detta eljest ej skulle vara förenligt med god ekonomi. Det bör dock här anmärkas, att förslaget såsom användning här i riket anser även det fall att märket här sättes på varor, som endast säljas på export och överhuvudtaget icke komma till synes på den svenska marknaden (4 § i förslaget). Med hänsyn härtill skulle en bestämmelse om användningstvång endast kunna leda till rättsförlust i sådana fall då exporten till den främmande staten upphört.

De invändningar mot användningstvång, som framförts till utredningen, äro väl i och för sig icke särskilt vägande. Utredningen har likväl ansett det riktigtast att icke nu framföra något förslag i ämnet. Härvid har utredningen särskilt beaktat vad som i flera inkomna utlåtanden anförts i detta sammanhang, nämligen att man tills vidare borde nöja sig med att avvakta det praktiska resultatet av klassregistreringen och tillgripa användningstvång först om det framdeles skulle visa sig att klassregistreringen icke medförde den åsyftade lättnaden i varumärkesregistret.

Om denna lösning har enighet uppnåtts mellan Danmark, Norge och Sverige, medan däremot det finska förslaget upptager en bestämmelse, som kan sägas utgöra ett mycket modifierat användningstvång. Enligt detta förslag² må varumärkesrätten av domstol förklaras förverkad, »om varken märkets innehavare eller den till vilken rätten att använda märket upplåtits i näringsverksamhet säljer, tillhandahåller eller inför varor, för vilka märket avsetts, och behov av rättsskydd ej längre kan anses förefinnas». Ett i viss mån motsvarande stadgande, som dock icke kan anses innebära användningstvång i egentlig mening, innehåller det svenska förslaget i 25 § andra stycket, varest föreskrives, att registrering av domstol må hävas, om innehavaren ej längre är näringsidkare. I ett dylikt fall torde redan enligt nuvarande rätt gälla, att registreringen icke längre giver upphov till någon varumärkesrätt³.

Då förslag sålunda icke här framföres om införande av användningstvång, bli särskilda bestämmelser om förrådsmärken och defensivmärken påtagligen överflödiga. Såsom framhållits kunna förrådsmärken inom vissa industrigrenar vara erforderliga och önskvärda. Detsamma kan emellertid

¹ Jfr det vid Londonkonferensen 1934 tillkomna stadgandet i art. 6 avd. D.

² 26 § 3 mom.

³ *Eberstein*, Några varumärkesrättsliga spörsmål, s. 31.

icke i princip sägas om sådana defensivmärken, som bestå av mer eller mindre varierade former av det huvudmärke man önskar skyddat. Om en fabrikant vid sidan av exempelvis ordet MAGGI, som användes för viss vara, även registrerar defensivmärkena AGGI, MATTI och MALLI gör detta det givetvis svårare för konkurrenterna att antaga ett märke, som kan draga fördel av MAGGI:s eventuella renommé utan att kollidera med någon av fabrikantens registreringar¹. Men om det för närvarande i vissa fall kännes som ett behov att värna rätten till ett väl inarbetat märke med en dylik kedja av defensivregistreringar, måste detta bero på en viss misstro till tillräckligheten av det varumärkesrättsliga förväxlingsskyddet². Enligt utredningens mening är det angeläget att ett tillräckligt sådant skydd utmätes i praxis, i synnerhet såvitt avser väl inarbetade märken. Om så sker, torde behovet av defensivregistreringar i stort sett bortfalla. De normer, som böra påverka bedömandet av frågan om två märken skola anses förväxlingsbara, utvecklas i motiven till 6 §.

Frågan om införande av särskilt stadgande om användningstvång för varumärken kan, såsom inledningsvis antytts, endast vara aktuellt för de registrerade märkenas vidkommande. Såvitt gäller den rätt som vinnes genom inarbetning, ligger användningstvånget i själva rättsförhållandets egen natur, ty i och med att ett sådant oregistrerat kännetecken icke användes, upphör det snart att vara inarbetat, och därmed förflyktigas även ensamrätten till detsamma.

¹ Jfr *Knoph*, s. 469.

² Att detta skydd av domstolarna ibland tillmätts tämligen snävt framgår av rättsfallen NJA 1918 s. 215 PRIMUS—REMUS, NJA 1921 s. 492 figurer (oljelampor) (jfr *Markman* i Hasselrots Arkiv 1922 s. 1 ff.), NIR 1933 s. 144 = NJA 1933 B 390 figurer (elefanter), NIR 1937 s. 70 = NJA 1937 A 178 figurer (trianglar), NJA 1940 s. 161 = NIR 1940 s. 85 PIX—TRIX.

XI. Ifrågasatta särregler för vissa grupper av varumärken

I. Registreringar med olika valör

I det engelska varumärkesregistret inrättades 1919 en särskild avdelning, benämnd Part B, avsedd att mottaga varumärken, som icke ansågos tillräckligt särpräglade (distinktiva) för att registreras i huvudregistret, vilket här efter kallats Part A. Registrering i Part B, som bibehållits i 1938 års nu gällande engelska varumärkeslag, medför varumärkesrätt av lägre valör än registrering i Part A. Orsaken till att Part B inrättades var det flerstädes i främmande länder förekommande kravet på hemlandsregistrering då utlänning där söker varumärkesskydd. På grund härav kunde brittiska affärsmän ofta ej erhålla skydd för märken, som användes på exportmarknader, emedan dessa icke uppfyllde den engelska rättens distinktivitetskrav och det följaktligen icke var möjligt att erhålla den erforderliga hemlandsregistreringen. Avsikten med Part B var sålunda att skapa förutsättningar för brittiska rättssubjekt att erhålla hemlandsregistreringar och därmed utomlands komma i samma förmånliga läge som registreringssökande från länder, i vilka varumärken registreras utan förprovning¹.

Såsom angivits är den väsentliga skillnaden mellan registreringar i de olika avdelningarna, att kraven på särskiljningsförmåga ställas olika högt. För registrering i Part A skall märket *vara ägnat* att särskilja sökandens varor (adapted to distinguish), medan för registrering i Part B visserligen fordras särskiljningsförmåga hos märket men endast en lägre grad av sådan, vilket uttryckts så, att märket skall *ha förmåga* att särskilja (be capable of distinguishing)². I fråga om rättsverkningarna av registrering i de skilda avdelningarna märkes, att en registrering i Part A blir oangripbar för ogiltighetsanspråk efter sju år, men denna regel gäller icke registrering i Part B³. Vidare är intrångsskyddet för registrering i Part B underkastat vissa särskilda begränsningar⁴. Även i en del andra avseenden råder skillnader mellan de båda registreringskategorierna.

Liknande regler om registrering i Part A och Part B förekomma jämväl i vissa utomeuropeiska länder, som i den engelska rätten hämtat förebild för sin varumärkeslagstiftning, t. ex. Ceylon och Nya Zeeland.

En i viss mån motsvarande ordning förekommer även i Amerikas Förenta

¹ Goschenkommitténs Report, s. 17.

² TMA sec. 9 och 10, *Kerly*, s. 197 f.

³ TMA sec. 13.

⁴ TMA sec. 5.

Stater. Här stiftades en särskild lag 1920, vars främsta syfte var att möjliggöra registrering av märken, som voro oregistrerbara enligt då gällande varumärkeslag av 1905, men vilkas registrering i Förenta Staterna var påkallad för att de skulle erhålla skydd i främmande länder¹ ². För registrering enligt 1920 års lag uppställdes icke något krav på särskiljningsförmåga utan endast den fordringen att innehavaren av märket i fråga i god tro hade använt det under ett års tid (*bona fide use*). Genom Lanham Act 1946 upphävdes 1920 års lag men systemet överflyttades, ehuru i förändrad form, till den nya lagen³. Denna räknar sålunda med registrering i ett *Principal Register* av i stort sett sådana märken, som tidigare voro registrerbara enligt 1905 års lag, och i ett *Supplemental Register* av vissa andra kännetecken. För registrering i det senare fordras emellertid, i motsats mot tidigare, viss särskiljningsförmåga, ehuru kravet här satts avsevärt lägre än för registrering i huvudregistret. Föremål för registrering i Supplemental Register äro icke blott sådana varumärken, som kunna registreras i Principal Register, nämligen ord, namn, tecken och figurer samt kombinationer härav, utan därutöver även etiketter, omslag, varuutstyrslar, slogans, släktnamn, geografiska namn m. m. Även i sådana fall då utländsk märkeshavare söker registrering på basis av registrering i hemlandet och till stöd för ansökningen åberopar telle-quelle-regeln i Pariskonventionens artikel 6, kan märket hänvisas till Supplemental Register⁴. Registrering i Supplemental Register medför endast ringa rättsverkningar. Visserligen giver sådan registrering rätt att föra talan inför de federala domstolarna liksom den åberopas av registreringsmyndigheten som hinder, då annan söker registrering i Principal Register av ett förväxlingsbart märke⁵, men i motsats till registrering i Principal Register kan registreringen i Supplemental Register icke bli oangripbar för ogiltighetstalan, icke anmälas hos tullmyndigheterna för att av dem åberopas som grund att hindra import av varor med orätt försedda med märket och icke utgöra presumtion angående innehavarens rätt till märket eller därom att rätten kommit till tredje mans kännedom. Även i vissa andra avseenden är den som fått sitt märke registrerat i Supplemental Register i ett sämre läge.

I vilken utsträckning man uppnått det åsyftade ändamålet med dessa registreringar av lägre valör, nämligen att de skulle utgöra basis för märkeskydd i utlandet, är svårt att uttala sig om. Känt är, att registreringar enligt

¹ Härom och om det följande, se *Robert*, s. 63 ff.

² Enligt sin rubrik hade emellertid lagen till syfte att »giva effekt åt vissa föreskrifter» i den s. k. Pan-amerikanska konventionen (*White & Ravenscroft*, s. 931 ff.), vilken bl. a. gäller interamerikansk varumärkesregistrering av liknande slag som den internationella registrering, vilken äger rum enligt Madridöverenskommelsen av 1891 (se ovan s. 41 ff.). Ifrågavarande märken avsågos bli införda i det av lagen inrättade registret (sec. 1[a]). Förenta Staterna har sedermera (1945) frånträtt denna del av konventionen (*Robert*, s. 111).

³ Lanham Act sec. 23.

⁴ Lanham Act sec. 44 (e).

⁵ *Ex parte Jacobson & Sons, Inc.*, TMR 1953, s. 990.

1920 års amerikanska lag i vissa länder icke godtagits som erforderligt bevis om hemlandsskydd, där märkets registrerbarhet dragits i tvivelsmål¹. I svensk praxis har man i varje fall sett med viss misstänksamhet på sådana bevis om hemlandsregistrering, som endast utvisat att märket i fråga blivit infört i Supplemental Register. Och detta betraktelsesätt kan förmodas vara vanligt även hos andra länders registreringsmyndigheter. Det torde nämligen vara allmänt bekant, att i nämnda register i stort sett endast införas sådana märken, som anses oregistrerbara i Principal Register och därför icke enligt hemlandets uppfattning skyddsvärdiga. Då de engelska registreringarna i Part B i sitt hemland faktiskt åtnjuta ett skydd som endast i mindre mån avviker från det som tillkommer märkena i Part A, har obegenheten i andra länder icke varit lika markerad mot att erkänna dem såsom giltiga hemlandsregistreringar.

Dock bör understrykas, att registreringar såväl i det amerikanska Supplemental Register som det engelska Part B föregås av viss prövning beträffande vederbörande märkes registrerbarhet. I en del andra länder, t. ex. Frankrike och Belgien, sker, såsom i annat sammanhang omtalats, registrering utan varje prövning av nu angiven art. Självfallet äro hemlandsregistreringar från sådana länder av än mindre värde vid registrering utomlands, även om de enligt Pariskonventionens ordalag kunna åberopas som stöd för ansökan om telle-quelle-registrering.

Utredningen har övervägt, om det kan finnas anledning att i den svenska lagstiftningen införa systemet med registreringar av olika valör, men har icke ansett tillräckliga skäl föreligga för en sådan ordning.

Allt flera länder ha numera i sin varumärkeslagstiftning uppgivit det tidigare nära nog allmänt förekommande kravet på hemlandsskydd såsom förutsättning för varumärkesregistrering för utländsk märkeshavare. Så har även — i förhållande till ett antal stater, som medgiva ömsesidighet — skett i vårt land med stöd av ett 1953 infört tillägg till 16 § Vml. Förslag har också framförts om införande i Pariskonventionen av ett direkt förbud mot att göra varumärkesregistrering beroende av hemlandsregistrering². Ett i denna riktning syftande förslag vid 1934 års revisionskonferens, vilket understöddes av bland andra Sverige, ledde dock endast till det förut berörda stadgandet om det s. k. relativa oberoendet i artikel 6 avd. D, men då förslaget återupptoges vid nästkommande konferens, finnes anledning antaga att det skall accepteras av alla unionsländerna. Erfarenheten har visat, att konventionen i stor utsträckning är normerande även för lagstiftningen i icke unionsländer.

Där hemlandsregistrering normalt icke fordras, kan sådan dock krävas, när utlänning med stöd av telle-quelle-regeln söker registrering av varu-

¹ Om uppfattningen i Tyskland, se *Derenberg*, s. 319. Samme författare nämner ett canadensiskt avgörande i *Preparation for the New Trade Mark Law*, New York 1946, s. 46.

² Se vidare motiven till 28 §.

märke, som eljest icke är registrerbart i det land där skydd sökes. Härvid är förhållandet vanligen det, att varumärket i det senare landet icke anses besitta erforderlig särskiljningsförmåga. Om under sådana omständigheter vederbörande icke kan åberopa annan registrering än en, om vilken det är känt att den icke medför något skydd i hemlandet eller endast rent obetydligt sådant, är det naturligt, om man i den främmande staten visar sig motvillig att bevilja ett skydd för kännetecknet. Såsom närmare utvecklas i annat sammanhang, förordar utredningen, att den i vårt land under senare år tillämpade förhållandevis stränga praxis vid bedömandet av ett märkes särskiljningsförmåga skall delvis mildras, så att kraven härutinnan i viss mån anpassas efter vad som i allmänhet tillämpas utomlands. Då så skett bör det som regel icke erbjuda större svårigheter för svenska företag att, där så alltjämt erfordras för vinnande av skydd utomlands, erhålla registrering även i Sverige.

Bortsett från eventuella praktiska fördelar som det angivna systemet må kunna ha, kan tvekan råda om dess förenlighet med Pariskonventionens bestämmelser, särskilt därest utlänningar som åberopa telle-quelle-regeln hänvisas till registrering av den lägre valören.

2. Ifrågasatt uppdelning av varumärkena i »firmamärken» och »varubenämningar»

Bland de uttalanden, som kommit utredningen tillhanda i samband med enquêten, märkas utförliga skrifter av patentingenjören B. Avellan-Hultman, Svenska Aktiebolaget Gasaccumulator (AGA), och bibliotekarien O. Säfstrom, Aktiebolaget Stockholms Bryggerier, i vilka framföres tanken på en uppdelning av varumärkena i två huvudgrupper med i viss mån skild behandling. Den ifrågasatta kategoriindelningen har upptagits till behandling i bland andra även det av Svenska industriens patentingenjörers förening avgivna yttrandet.

Som antytts är huvudtanken i de nu berörda förslagen, att varumärkena skulle uppdelas i två kategorier, nämligen »firmamärken» och »varubenämningar», den senare gruppen i den ena skriften kallad »egentliga varumärken», samt att för dessa grupper skilda regler i olika avseenden skulle gälla. De båda förslagen överensstämmer i stora drag, ehuru de utformats olika i sina enskildheter. Med »firmamärken» avses sålunda märken, som begagnas för alla eller i varje fall de flesta av ett företags varor och som därför väsentligen ha till uppgift att känneteckna ett visst företag och dess produkter och giva konsumenterna en allmän kvalitetsgaranti, medan en »varubenämning» är ett märke som endast användes för en enstaka, till sin beskaffenhet och sina egenskaper noga preciserad vara och som har till uppgift att särskilja denna vara från andra näringsidkares varor av samma slag. Som exempel på »firmamärken» angivas ASEA, AGA och ASTRA och på »varubenämningar» ALBYL, POMMAC, SAMARIN och PEPSODENT.

För registrering av »firmamärken» har föreslagits strängare regler än för »varubenämningar» vid prövningen såväl av distinktivitet som av förväxlingsbarhet med tidigare registrerade varumärken. I samband härmed skulle de förra även ha ett mera vittgående skydd än de senare. Vidare skulle inför klassregistrering endast göras tillämplig på »varubenämningar», men däremot ej på »firmamärken». Å andra sidan skulle registreringsavgifterna sättas högre för »firmamärkena» än för övriga märken. Även i de flesta andra avseenden skulle olika regler gälla för de båda kategorierna. Fördelarna med den ifrågasatta differentieringen skulle vara bland annat att »varumärkesträngseln» kunde lättas och större överskådlighet och enhetlighet på varumärkesområdet kunde vinnas. Men därutöver skulle jämväl kunna uppnås, att rättsskyddet för de olika märkeskategorierna och rättstillämpningen på förevarande område lättare kunde anpassas efter det praktiska livets krav.

Utredningen har icke ansett sig kunna förorda en differentiering av ansvaret mellan olika kategorier av varumärken. Frågan härom har upptagits i överläggningarna med de övriga nordiska länderna, vilkas representanter ställt sig helt avvisande till en sådan uppdelning.

Till grund för tanken på en differentiering torde ha legat den i och för sig riktiga iakttagelsen, att varumärken i vissa fall begagnas som kännetecken för samtliga ett företags olika slag av varor och i andra fall endast för en enstaka produkt. Mellan dessa olika typer finnas emellertid ett stort antal mellanformer, som icke kunna hänföras till vare sig den ena kategorien eller den andra. Och ett märke, som vid en tidpunkt användes blott för en produkt, kan vid en annan ha tagits i bruk för flera¹ eller rent av alla företags varor, liksom en utveckling i motsatt riktning också är tänkbar. Denna omständighet har beaktats i det ena förslaget, som även räknar med omföring av registrerat märke från den ena kategorien till den andra. Men då sådan överföring måste ske, innebär detta att reglerna om olika registrerbarhetskrav för de olika märkestyperna bliva satta ur spel. Även eljest måste det anses mindre lämpligt att uppställa olika fordringar för registrering av skilda grupper av märken. Det synes också vara uppenbart att ett genomförande av förslaget om differentiering i hög grad skulle komplicera den blivande varumärkeslagen och göra varumärkesrätten svåröverskådlig. För näringslivet skulle den tilltänkta ordningen otvivelaktigt medföra åtskilligt besvär och betydande ovisshet om rättsskyddets omfattning i aktuella fall.

Då utredningens förslag icke upptager någon differentiering mellan märken som användas för flera varuslag och sådana som blott känneteckna en enda produkt, betyder detta emellertid ej, att icke i praktiken i olika avseenden en viss nyansering vid bedömandet kan och bör förekomma. Detta

¹ Detta torde numera vara fallet med varumärket ALBYL, som åberopats som exempel på »varubenämningar».

kommer måhända bäst till synes i fråga om de märken, som man kallat »firmamärken». I regel ansluta sig nämligen dessa så nära till företagets firma (MARABOU, AGA), att ensamrätten till dem såsom varukännetecken — liksom enligt gällande rätt — inträder oberoende av deras registrering såsom varumärke. Av stor betydelse i förevarande hänseende är vidare, att de enligt 6 § andra stycket i förslaget kunna åtnjuta rättsskydd gentemot kolliderande kännetecken oberoende av varuslagslikhet, under förutsättning, att de äro synnerligen starkt inarbetade och kända inom vida kretsar av allmänheten här i riket, vilket kan antagas vara fallet just med kännetecken av denna typ. Vad nu sagts gäller dock ej enbart »firmamärkena» utan kan, där förutsättningarna i övrigt äro uppfyllda, få betydelse även beträffande »varubenämningar» (COCA-COLA, CADILLAC m. fl.). Vad åter angår registrerbarheten som sådan, märkes — ehuru också detta gäller båda kategorierna i lika mån — att registreringshinder som beror av deskriptivitet enligt 13 § första stycket i viss omfattning kan undanröjas genom ett känneteckens användning. Slutligen må särskilt framhållas det smidigt verkande medel till differentiering, som det föreslagna klassystemet med tilläggsavgifter innebär. Här erbjuder sig för näringsidkarna möjlighet att erhålla skydd, som till sin omfattning kan anpassas efter de i varje särskilt fall föreliggande behoven och den ekonomiska insats som vederbörande är beredd att göra.

3. Varumärken för läkemedel

Gällande Vml upptager icke några särbestämmelser i fråga om varumärken för läkemedel utan dessa äro enligt lagen i princip att bedöma alldeles på samma sätt som varumärken för övriga slag av varor. Läkemedelsmärken kunna således bestå av figurer eller ord, ehuru i praktiken ordmärkena kommit att få en dominerande betydelse såsom individualnamn på de olika företagens tillverkningar. Liksom för andra varumärken gäller vidare om läkemedelsmärken, att de ej kunna registreras, om de äro förväxlingsbara med annans tidigare registrerade eller här i landet inarbetade varumärke, och för ordmärkena att de icke få ange varans geografiska ursprung eller dess beskaffenhet, bestämmelse, myckenhet eller pris, d. v. s. märkena få ej vara beskrivande (deskriptiva). Härav följer bland annat, att ord, som sammanfaller med varans allmänt begagnade eller vedertagna vetenskapliga namn (generiskt ord) eller som nära överensstämmer med detta, icke må registreras.

Den vetenskapliga forskningen på läkemedelsområdet, som icke minst bedrivs inom läkemedelsindustriens egna laboratorier eller eljest med ekonomiskt stöd av denna industri, har under senare tid möjliggjort en mycket hastig utveckling av förbättrade eller helt nya läkemedel. Härvid har uppkommit ett starkt behov icke blott av varumärken för de enskilda

företagens bruk utan även av benämningar för *allmänt* begagnande, t. ex. i farmakopéer och fackpublikationer, på de nya preparaten och ämnena. Samtidigt har det framstått såsom ett naturligt önskemål, att dessa benämningar bli internationellt accepterade.

I Amerikas Förenta Stater har sedan längre tid tillbaka The Council on Pharmacy and Chemistry of the American Medical Association rekommenderat vissa termer för användning såsom allmänna benämningar (non-proprietary names) för nya läkemedel. Sådana benämningar fastställas även av United States Pharmacopœia Committee of Revision¹. I Storbritannien utväljer och fastställer den brittiska farmakopékommissionen dylika benämningar, och i Frankrike verkar en permanent fransk farmakopékommision för samma mål.

Ett motsvarande arbete bedrivs också i de nordiska länderna genom Nordiska farmakopénämnden, vilken fastställer s. k. NFN-namn avsedda för fritt begagnande i de nordiska ländernas farmakopéer samt i medicinska och farmaceutiska avhandlingar och läroböcker².

På en vidare internationell basis arbetar med samma frågor ett underutskott under Förenta Nationernas världshälsoorganisation (WHO). Verksamheten här sker i visst samarbete med ovannämnda nationella och nordiska organ.

Det arbete som sålunda bedrivs med fastställande eller rekommenderande av allmän nomenklatur på läkemedelsområdet är ur varumärkesrättslig synpunkt i och för sig önskvärt. Ur denna synpunkt måste det nämligen anses som en fördel att allmänna termer för nya läkemedel så snabbt som möjligt bli internationellt erkända. Härigenom minskar faran för att en dylik allmän benämning skall registreras för ett enskilt företag till men för näringslivet i övrigt och slutligen till skada även för den som erhållit registreringen. Å andra sidan har det visat sig att särskilda åtgärder måste vidtagas för att namngivningen icke skall ske på sådant sätt, att redan tidigare bestående varumärkesregistreringar bli trädna för nära. För innehavaren av ett registrerat varumärke måste det te sig som ett övergrepp, om hans märke eller ett annat ord alltför snarligt detta fastställles som allmän benämning på ett nytt läkemedel. Därmed riskerar han att förlora sin ensamrätt till varumärket. I de nordiska länderna ha de nyssnämnda åtgärderna fått den formen, att de av farmakopénämnden föreslagna namnen inom de olika ländernas patentverk granskas med hänsyn till tidigare be-

¹ Härom och om det följande, se särskilt de uppsatser som införts i *J. TMR* 1953, nämligen *Miller*, International Non-Proprietary Names, s. 133 ff., *Levy*, WHO Authorized it?, s. 229 ff., och *Horan*, A Revised WHO Program on Generic Names, s. 657 ff.

² NFN-navne, Oversigt over den af Det nordiske Farmakopénævn fastsatte latinske nomenklatur for lægemidler og hjælpstoffer, udgivet af Det nordiske Farmakopénævn, Köpenhamn 1950; senare godkända NFN-namn publiceras i Sverige i endera av tidskrifterna *Farmaceutisk Revy* och *Svensk Farmaceutisk Tidskrift*.

viljade varumärkesregistreringar. Påträffas härvid kolliderande varumärken, utbyter nämnden det föreslagna namnet mot annat, som härefter prövas på samma sätt innan det godkännes som NFN-namn. Inom WHO tillämpas en annan ordning¹. Sedan underutskottet beslutat rekommendera viss benämning, tillkännagives i organisationens publikation, *Chronicle of the World Health Organisation*, att utskottet överväger antagande av densamma (Proposed International Non-Proprietary Name). Emot förslaget må inom sex månader anmärkningar framställas samt invändningar göras av den som känner sin rätt hotad av det föreslagna namnet. Så länge gjord invändning kvarstår, får namnet i fråga icke godkännas som Recommended International Non-Proprietary Name. Genom medicinalstyrelsens förmedling får numera även det svenska patentverket tillfälle att yttra sig om förslagen.

Ord, som på angivet sätt antagits eller rekommenderats som allmän benämning, anses enligt nuvarande svenska praxis vara oregistrerbart som varumärke, även om det icke kan påvisas att det faktiskt kommit i bruk som allmän term. Detsamma gäller ord som endast i ringa grad skilja sig från dylika allmänna benämningar.

Sedan åtskilliga år har patentverket vid sin granskning av ordmärken för läkemedel samverkat med olika medicinska instanser. I maj 1938 infördes den ordningen, att meddelande om hithörande varumärkesansökningar sändes till medicinalstyrelsen och Svenska farmakopékommittén för yttrande. Den senare upphörde dock i juli 1941 att yttra sig. Numera har även medicinalstyrelsen slutat att själv avgiva yttranden, men i stället erhåller patentverket, genom styrelsens förmedling, sådana från Statens farmaceutiska laboratorium och Apotekarsocietetens laboratorieavdelning, apotekens kontrollaboratorium. Dessa organ bidraga med uppgifter, vilka kunna tjäna till ledning vid bedömning av visst ords registrerbarhet som varumärke för läkemedel. Avgörandet härav tillkommer dock i första instans endast patentverket, även om verket i flertalet fall anslutit sig till den uppfattning som uttalats i yttrandena². Härjämte är patentverkets egen granskning av läkemedelsmärkenas registrerbarhet särskilt omfattande och noggrann. Till föreslagna NFN-namn samt till namn, som WHO överväger att rekommendera eller rekommenderat, har patentverket tillgång i sitt granskningsmaterial. För kännedom om övriga nyantagna benämningar är verket där- emot i stort sett hänvisat att lita till uppgifter härom som kunna erhållas av de organ, vilkas yttranden inhämtas i samband med vederbörande varumärkesansökan.

Svensk administrativ praxis i deskriptivfrågor i allmänhet har ansetts vara sträng jämfört med utländsk praxis, och detta förhållande upp-

¹ Horan, a. a. s. 663 ff.

² Jfr i detta sammanhang det finska avgörandet NIR 1954 s. 106 ALLISAN.

gives ha särskilt gjort sig kännbart för registreringsökande läkemedelsföretag¹. På detta område synes det nämligen råda en speciell benägenhet att bilda varumärkena med utgångspunkt från läkemedlets sammansättning eller den sjukdom, för vilken det är avsett, hellre än att välja rent godtyckliga fantasibenämningar.

Även vid prövningen av om ett anmält märke för läkemedel tillräckligt skiljer sig från tidigare registrerade eller inarbetade varumärken torde man i svensk praxis vara tämligen sträng liksom vid likhetsprövningen i allmänhet. Strängheten härvid gäller bedömningen såväl av själva märkeslikheten² som av frågan om de kolliderande märkena skola anses omfatta varor av samma eller liknande slag³.

Handeln med läkemedel regleras huvudsakligen genom apoteksvarustadgan den 14 november 1913⁴. Enligt denna är i princip detaljhandeln med läkemedel förbehållen apoteken. Undantag härifrån gäller i fråga om de läkemedel, vilka hänföras till de s. k. fria läkemedlen, t. ex. kosmetika såsom munvatten o. d., desinfektionsmedel, vissa såsom läkemedel allmänt använda, i en bilaga till stadgan upptagna varor m. m. Dessa räknas alltså icke till apoteksvarorna utan få säljas även utom apoteken.

Bland apoteksvarorna intages en allt viktigare plats av de s. k. farmaceutiska specialiteterna, om vilka stadgas i kungörelsen den 15 juni 1934 angående handel med farmaceutiska specialiteter. Enligt denna förstås med farmaceutisk specialitet läkemedel, som ej får säljas till enskild förbrukare annorstädes än på apotek och som tillhandahålles förbrukaren i den förpackning vari den levererats av tillverkaren. Författningen säger vidare, att såsom farmaceutisk specialitet icke anses läkemedel, som ej innehåller något verksamt ämne i en myckenhet, överstigande en hundratusendel av läkemedlets vikt, samt icke heller läkemedel, som tillverkats å svensk apoteksinrättning och allenast å samma apoteksinrättning försäljes till enskild förbrukare.

Farmaceutisk specialitet må icke försäljas med mindre den är upptagen i det hos medicinalstyrelsen förda specialitetsregistret eller är upptagen å s. k. licensfri lista. Vid behandling av ansökan om specialitetsregistrering prövas även frågan om det namn, d. v. s. i regel varumärke, vare sig

¹ NIR 1943—44 s. 77 BECOZYM, s. 78 BEFLAVIN, s. 171 VITABEE, s. 173 SYNTHOBILIN, s. 175 LARYNGSAN och BECEVITOL, s. 176 SEPISO, s. 207 DENTALETEN, s. 208 CARBODENALGRANULAT, s. 212 CARBONISOL, 1945 s. 150 KALKACID, s. 151 VENTROSAN, s. 152 DEHEXAN, 1946 s. 131 DIODRAST, 1947 s. 140 SULFATHALIDINE, 1950 s. 77 ALOGEL, 1953 s. 59 NICOTIBINA, 1955 s. 215 PERMEASE.

² NIR 1945 s. 152 DEHEXAN = HÄXAN, 1950 s. 151 ORACET = OZET och ORMICET, 1951 s. 70 PENTOTHAL-ABBOTT = PENT-OPIAL, s. 72 SPECILLINE = CHESELINE, 1954 s. 68 ETIVEX LEO = ETIPRIN och ETIBOL, 1955 s. 215 PERMEASE = PEREMESIN.

³ NIR 1941 s. 86 TEBEAMID och 1951 s. 72 SPECILLINE.

⁴ I 1946 års läkemedelsutrednings betänkande med förslag till läkemedelsförordning, SOU 1955: 44 föreslås reviderad lagstiftning på området. Varumärkes- och firmautredningens här anförda synpunkter äro emellertid i lika mån tillämpliga därest den föreslagna nya lagstiftningen kommer till stånd.

registrerat eller oregistrerat, under vilket specialiteten är avsedd att tillhandahållas.

I 6 § är direkt angivet, att farmaceutisk specialitet, som till sin sammansättning helt eller huvudsakligen överensstämmer med läkemedel, upptaget i gällande farmakopé eller i samling av läkemedelsformler eller läkemedelsbenämningar vilka godkänts av medicinalstyrelsen, må registreras allenast om särskilda skäl därtill äro. Härvid äger styrelsen som villkor för registreringen föreskriva, att sökanden godtager benämning å specialiteten, som styrelsen finner lämplig. Såsom sådan föreskrives i allmänhet namn ur farmakopén eller annan allmän benämning. Medicinalstyrelsen prövar därutöver lämpligheten av det namn som sökanden föreslagit, t. ex. med avseende på risken för förväxling med andra läkemedelsnamn. Den omständigheten, att ett föreslaget namn tillika utgör sökandens registrerade varumärke, anses ej hindra medicinalstyrelsen att anmärka mot namnets lämplighet¹.

Sistnämnda förhållande kan måhända vid första påseende förefalla egendomligt och mindre tillfredsställande. Dock är den prövning, som de olika myndigheterna här utöva, av så skiljaktig innebörd, att den ena icke gärna kan vara bunden av den andras beslut. Olikheten berör särskilt bedömandet av likhetshinder. Den prövning, vilken patentverket företager, avser allenast att utröna, om ett anmält märke fyller de krav som uppställts för att detsamma skall kunna utgöra föremål för varumärkesrättslig ensamrätt, en ensamrätt avsedd att gälla emot tredje man. Då fråga är om likhetshinder medför detta, att endast sådana alltför lika märken, som innehavas av *annan* än sökanden, kunna anföras som registreringshinder. Att sökanden själv har ett liknande märke, kan således med hänsyn till de syften varumärkesrätten har att tillvarataga icke hindra en ny registrering för honom. Den *förväxling*, emot vilken varumärkesrätten avser att skydda, är misstag hos köparen rörande en varas kommersiella ursprung men ej rörande varans art eller sammansättning. Enligt gällande lag äger patentverket endast taga hänsyn till tidigare varumärke, då rätt till detta grundas på registrering eller på genomförd inarbetning. Har ett visst icke registrerat ord blott i ringare utsträckning varit i bruk såsom annans varumärke, kan detta ej anföras som hinder mot senare registreringsansökan. Enligt förslaget utgör annans användning av oregistrerat märke under vissa omständigheter registreringshinder, även om märket ej blivit inarbetat. — Då åter medicinalstyrelsen bedömer lämpligheten av ett visst namn som benämning på farmaceutisk specialitet, träda de varumärkesrättsliga synpunkterna helt i bakgrunden. För styrelsen blir det av vikt att förebygga, icke en förväxling med hänsyn till visst läkemedels kommersiella ursprung, utan i stället att ett läkemedel med viss sammansättning och verkan av läkare, apotekare och

¹ Det förekommer även att patentverket anser märken förväxlingsbara, som medicinalstyrelsen godtagit sida vid sida som specialitetsnamn, så exempelvis orden TETRACYN — TETRADECIN.

enskilda förbrukare tages för ett annat. Ur denna synpunkt äro alltför lika läkemedelsnamn påtagligen lika riskabla om de innehavas av ett och samma företag som om de tillhöra konkurrenter. Vidare kan ett för specialitetsregistrering föreslaget namn vara alltför likt ett av annat företag begagnat, ehuru ej som varumärke registrerat eller inarbetat namn. I fall som de nu nämnda kan prövningen uppenbärligen utfalla olika hos patentverket och medicinalstyrelsen utan att häri kan anses ligga något oriktigt.

Icke heller i de övriga nordiska länderna ha i varumärkeslagstiftningen intagits några särbestämmelser om märken för läkemedel. I Danmark har emellertid i praxis den danska Sundhedsstyrelsen såsom kollektivmärken erhållit registrering av ett antal benämningar avsedda för läkemedel. Detta har ansetts möjligt, emedan den danska lagen om fællesmærker såsom berättigade till dylik registrering uttryckligen angiver danska offentliga myndigheter, som tillvarataga gemensamma förvärvsintressen hos grupper av medborgare. Avsikten med dessa registreringar har varit att skydda de ifrågasvarande namnen mot monopolisering av enskild, intill dess de hunnit inflyta i farmakopén. Något motsvarande förekommer icke i de övriga länderna.

Såvitt känt har icke heller i annan utländsk varumärkeslagstiftning inryckts särbestämmelser om varumärken för läkemedel. De särskilda föreskrifter som ansetts erforderliga i fråga om användningen av varumärken inom läkemedelshandeln torde i stället regelmässigt ha fått sin plats inom speciallagstiftningen rörande läkemedel.

I Sverige har vid flera tillfällen framförts förslag om införande i Vml av vissa särregler för läkemedelsmärken. I skrivelse till medicinalstyrelsen den 23 september 1943 anhöll den s. k. Nordiska specialitetskommissionen, att styrelsen måtte framlägga förslag om sådan ändring i Vml, att styrelsen skulle få befogenhet att för egen del erhålla namnskydd för benämningar på läkemedel, varvid nyssnämnda danska praxis åberopades som förebild, samt att patentverket skulle äga upphäva redan beviljat varumärkesskydd för benämning på läkemedel, där medicinalstyrelsen visade, att ifrågasvarande benämning vore identisk med eller liknade en i internationell litteratur allmänt använd benämning för ett läkemedel. I ett gemensamt yttrande över framställningen av ett antal större svenska läkemedelsföretag ställde sig dessa avvisande till de föreslagna lagändringarna. Sedan medicinalstyrelsen överlämnat ärendet till patentverket för den åtgärd verket kunde finna nödig, har verket i sin tur överlämnat det till utredningen för övervägande.

I en till justitiedepartementet ingiven skrivelse den 15 november 1948 föreslog professor Gunnar Ahlgren såsom svensk delegerad för Nordiska farmakopénämnden, att i Vml skulle införas registreringsförbud för ordmärke, där benämningen i fråga redan införts av farmakopékomitté eller motsvarande institution i Förenta Staterna samt rätt för medicinalstyrelsen att »överklaga varumärkesregistrering, som ur samhällets synpunkt är oför-

delaktig». I utlåtande över skrivelsen anförde patentverket, att det föreslagna registreringsförbudet knappast skulle innebära något nytt i förhållande till den praxis som redan tillämpades. Verket påpekade vidare olämpligheten av specialregler om läkemedel i varumärkeslagen och framhöll i anslutning därtill, att det vore vanligt, att varumärkesansökning omfattade såväl läkemedel som andra varuslag. I fråga om den föreslagna rätten att få registrering avförd uttalade verket, att en partiell lagändring av sådan innebörd icke borde begränsas till läkemedelsmärken men dock helst borde undvikas, då en allmän revision av varumärkeslagen vore ifrågasatt. Berörda skrivelse har härefter icke föranlett vidare åtgärd.

Såsom tidigare angivits, ha i anledning av utredningens enquête uttalanden kommit utredningen tillhanda från medicinalstyrelsen, Svenska farmakopékommittén och 1946 års läkemedelsutredning¹ ävensom från Apotekarsocieteten och Läkemedelsindustriföreningen. Medicinalstyrelsen har jämte sitt utlåtande överlämnat dels en inom styrelsen utarbetad promemoria och dels ett av föreståndaren för kemiska avdelningen vid Statens farmaceutiska laboratorium avgivet yttrande. Apotekarsocieteten har såsom eget utlåtande överlämnat ett yttrande från Apotekens kontrollaboratorium.

I sitt yttrande ifrågasätter medicinalstyrelsen, om icke förhållandena på läkemedelsområdet åtminstone delvis äro så speciella, att en särreglering av vissa inom detta område fallande frågor vore befogad. Liknande synpunkter framföras i några av de andra uttalandena. Läkemedelsindustriföreningen, som bland annat upptager frågan om det icke kunde bli nödvändigt att beträffande läkemedelsmärken anlägga en lindrigare bedömningsgrund vid prövningen av deskriptivitet såsom registreringshinder, anser emellertid att det vore lyckligare om enhetliga regler inom hela varumärkesområdet kunde genomföras.

Bland de särregler för läkemedelsmärken, som varit på tal, må först upptagas det i flera av yttrandena berörda förslaget om rätt för medicinalstyrelsen »att registrera varumärken för allmänt bruk». Såvitt utredningen kunnat finna skulle tanken med dylika registreringar vara att skydda de ifrågavarande benämningarna mot att en enskild näringsidkare registrerade dem som varumärke och på så vis hålla dem fria för allmänt bruk. En sådan tanke måste emellertid anses stå i strid med varumärkesrättens grunder och egentliga ändamål. Syftet med varumärkesregistrering är att giva upphov till en ensamrätt för näringsidkare eller, såvitt avser kollektivmärken, en sammanslutning av näringsidkare eller annan organisation, men däremot icke att hålla vissa benämningar fria från sådan ensamrätt. Sistnämnda behov tillgodoses i stället genom kravet på särskiljningsförmåga (distinktivitet), varigenom allmänna benämningar och beskrivande ord uteslutas från registrerbarhet.

¹ Då yttrandet avgavs hade utredningen en annan sammansättning än då utredningen 1955 avlämnade betänkande med förslag till läkemedelsförordning.

I princip är det under vissa villkor möjligt, både enligt gällande lag och enligt förslaget, för myndighet att erhålla varumärkesregistrering. En förutsättning härför är dock, såsom redan framhållits, att det märke som begäres registrerat har tillräcklig särskiljningsförmåga. Är det i stället en deskriptiv term eller en allmän benämning, måste registrering vara utesluten. I ett sådant fall skulle en registrering för övrigt påtagligen vara överflödigt, eftersom ett dylikt märke ju icke heller får registreras av enskild näringsidkare och följaktligen några särskilda åtgärder icke äro påkallade för att hålla vederbörande benämning fri för allmänt begagnande.

Från medicinskt och farmaceutiskt håll har stundom riktats kritik mot patentverkets praxis vid prövningen av anmälda läkemedelsmärkens registrerbarhet. I allmänhet synes man härvid i nämnda kretsar ha ansett att registrering ibland beviljas för deskriptiva eller generiska benämningar för läkemedel. Otvivelaktigt har det förekommit att i enstaka fall deskriptiva eller generiska ord blivit registrerade som varumärken¹. Det är emellertid att märka, att sådan registrering enligt 10 § Vml kan hävas av domstol. Detta förutsätter dock att näringsidkare för talan. Upphävande av registrering i administrativ ordning är däremot i förevarande fall uteslutet enligt gällande rätt.

Såsom en svaghet i nuvarande varumärkeslag har påpekats, att lagen icke möjliggör för medicinalstyrelsen eller annat offentligt organ att föra talan om ogiltighet av registrering, avseende varumärke för läkemedel, där märket består av ett beskaffenhetsangivande ord eller en allmän benämning. En sådan rätt för offentlig myndighet har emellertid läkemedelsindustriföreningen förklarat sig alldeles bestämt motsätta sig.

Kravet på särskiljningsförmåga (distinktivitet) är ett uttryck för bland annat det allmänna intresset av att enskilda icke få ensamrätt till ord, som behöva hållas fria för begagnande av envar. Ingen prövning, hur noggrann denna än är, kan giva en helt tillförlitlig garanti emot att deskriptiva eller generiska ord i enstaka fall bli registrerade. Sker så har emellertid det nämnda allmänna intresset trätts för nära. Vid sådant förhållande kan det knappast anses annat än riktigt och naturligt, att ett organ för det offentliga skall ha befogenhet att föra talan om registreringens hävande. Det nu sagda gäller emellertid om alla varumärken, vare sig de äro avsedda för läkemedel eller för andra varor. I 26 § första stycket av förslaget har utred-

¹ Som exempel har ofta anförts, att ordet SULFATHIAZOL felaktigt kommit att bli registrerat. Vid ärendets behandling lämnade patentverket i enlighet med dåvarande praxis (1940) tillfälle åt medicinalstyrelsen och Svenska farmakopékommittén att yttra sig, men någon erinran från dessa institutioner inkom icke. Vid den fortsatta prövningen tillfrågade verket vidare Apotekarsocietetens direktion, som gjorde viss erinran. Då emellertid direktionens meddelande närmast gav vid handen, att ordet upptagits som *varumärke* i Förenta Staterna av ett enskilt läkemedelsföretag och detta icke utgjorde registreringshinder, registrerades märket här för den svenske sökanden. I en sedermera förd ogiltighetsprocess upphävdes registreringen, då överdomstolarna ansågo att ordet »sulfathiazol» varit beskaffenhetsangivande vid tiden för registreringen. Se NJA 1951 s. 475 = NIR 1954 s. 110.

ningen infört en regel, enligt vilken talan bland annat i nu berörda fall må föras av myndighet som Konungen bestämmer. Att beviljad varumärkesregistrering i stället bör kunna hävas utan rättgång, såsom i ett inkommet yttrande påyrkas, kan utredningen icke tillstyrka. Registrerings hävande i administrativ ordning anser utredningen icke giva de garantier för rätts-säkerhet, som erbjudas av domstolsförfarande.

En närliggande fråga är huruvida särskiljningsförmågan hos ett varumärke för läkemedel bör bedömas annorledes än motsvarande förmåga vid andra varumärken. Flertalet av de hörda officiella organen för de medicinska och farmaceutiska intressena förorda, att nuvarande stränga praxis bibehålles eller skärpes ytterligare. I ett par yttranden framhålles det såsom särskilt olämpligt att ett läkemedelsmärke anger eller antyder vid vilken sjukdom det är avsett att komma till användning, emedan sådana märken kunde leda till en icke önskvärd självmedicinering hos de sjuka. Läkemedelsindustriföreningen däremot anser såsom antytts, att patentverkets praxis vid bedömande av deskriptivitet varit långt strängare än vad som är fallet i andra länder med enahanda lagregler, samt att denna praxis länt svensk industri till förfång i konkurrensen med utlandet. Föreningen meddelar vidare, att den vid förfrågan hos ett stort antal läkare erfarit, att dessa sätta värde på preparatnamn, som genom antydan av läkemedlets art eller bestämmelse giver stöd för minnet och dymedelst underlättar läkarens arbete.

Utredningen finner icke anledning att föreslå särskilda lagregler om läkemedelsmärkenas registrerbarhet utan anser att frågan om dessas särskiljningsförmåga bör bedömas enligt samma bestämmelser som i 13 § föreslås för varumärken i allmänhet. Såsom i motiven till nämnda paragraf närmare utvecklas förordar utredningen, att fordringarna på särskiljningsförmåga över lag något mildras i förhållande till den praxis som i stort sett varit gällande under senare år. För läkare och apotekare kan det, som läkemedelsindustriföreningen påpekat och som även vitsordats av medicinalstyrelsen, vara till viss fördel att namnen giva en antydan om läkemedlens sammansättning eller indikationsområde. Olämplig självmedicinering bör man uppenbarligen söka komma tillrätta med på annat sätt än genom varumärkeslagstiftningen.

Men om sålunda en viss uppmjukning av rådande restriktiva praxis nu förordas, bör det klart uttalas, att även enligt den föreslagna lagen praxis har att tillse att varumärken för läkemedel icke tillåtas uppkomma på sådant sätt, att möjligheten för näringsidkarna på läkemedelsområdet att i handeln beskriva sina varor och ange dessas användning otillbörligen begränsas genom enskilda ensamrätter. Icke heller framdeles bör det således vara möjligt att registrera allmänna termer eller beskrivande ord, lika litet som sådana benämningar som regel böra anses bli registrerbara, om de blott för-

ses med något mindre tillägg eller om de förändras i endast oväsentligt avseende. Ord, som uppenbarligen blott utgöra sammandragningar av det kemiska namnet på ett läkemedel, torde icke heller böra anses registrerbara.

En särskild fråga i detta sammanhang är när en viss term skall anses vara allmän och därmed undandragen registrering som varumärke. I artikel 6 av Pariskonventionen talas — i samband med telle-quelle-regeln — om benämningar, »som blivit vanliga i gängse språkbruk eller i lojalt och konstant handelsbruk i det land, där skydd är begärt». Att termer av denna art äro uteslutna från registrering som varumärken är utan vidare klart. Nuvarande svenska praxis går emellertid längre än så, i det att även ord, som endast blivit antagna eller rekommenderade som allmän term av något av de ovannämnda organ som äro sysselsatta därmed, betraktas som oregistrerbara. Praxis går vidare även på det sättet, att termer, som blivit vanliga i utländskt språkbruk men icke kommit till användning inom landet, kunna anses sakna registrerbarhet¹. Då det gäller att bedöma, om ett ord har tillräcklig egenart eller har övergått till en allmän benämning, anser sig registreringsmyndigheten — i motsats till vad som är fallet när fråga är om kollision med annans varumärke — kunna taga i betraktande även omständigheter, som inträffat efter det varumärkesansökningen ingivits men före dess avgörande². Däremot torde enbart den omständigheten, att ett visst namn av det ena eller andra namngivande organet upptagits på förslag till rekommendation eller antagande såsom allmän benämning, icke i och för sig medföra att samma ord ej kan registreras såsom varumärke. Inkommer varumärkesansökning avseende sådant ord innan namnfrågan avgjorts, anses i registreringspraxis att ansökningen normalt bör vila till dess så skett.

Den praxis, som sålunda utvecklats, torde böra bestå även enligt den nya lagen. Sätillvida uppvisar registrerbarhetsprövningen av läkemedelsmärken särdrag, som det endast på läkemedelsområdet i någon större omfattning torde förekomma en organiserad nybildning av allmänna benämningar. Detta förhållande påkallar emellertid icke några särskilda föreskrifter i varumärkeslagen.

I fråga om förväxlingsskyddet för läkemedelsmärken har påpekats att detta borde vara långtgående med hänsyn till de särdeles vådliga följder som kunna vara förbundna med misstag vid expedieringen av läkemedel³. Särskilt har framhållits riskerna för misstag vid telefonbeställning av läkemedel och vid handskrivna recept. En sträng praxis vid likhetsprövningen av nya märken med hänsyn till tidigare registreringar borde sålunda upprätthållas. Från flera håll har även uttalats det förut berörda önskemålet, att i och för sig förväxlingsbara märken icke borde få registreras för en och samma innehavare, emedan risken för misstag vid expedieringen härvid är lika stor som om märkena skulle innehavas av olika företag. Vidare har ut-

¹ NJA 1954 s. 130 = NIR 1954 s. 115 EARL GREY'S MIXTURE.

² NJA 1951 s. 475 = NIR 1954 s. 110 SULFATHIAZOL, patentverkets utlåtande.

³ Jfr även i detta ämne motioner vid 1956 års riksdag I: 159 och II: 208 samt allmänna beredningsutskottets utlåtande 1956: 10, ävensom SOU 1955: 44 s. 242.

tryckts en önskan om att alla läkemedel, oavsett art eller användningsområde, böra anses som liknande varuslag vid prövning av förväxlingsbarhet mellan varumärken.

Att registreringsmyndigheten vid bedömandet av förväxlingsfaran vid läkemedelsmärken redan enligt nuvarande praxis är sträng, har redan påpekats. Utredningen anser dock, att denna praxis i stort sett bör vidhållas även enligt den nya lagen. Förväxlingsfaran kan variera avsevärt beroende på den typ av märke man i det speciella fallet har att göra med. Många läkemedelsmärken, liksom för övrigt åtskilliga varumärken för kemisk-tekniska preparat och liknande varuslag, äro på grund av sin särskilda uppbyggnad svåra att hålla i minnet och följaktligen svårare att skilja från liknande märken än vad fallet eljest kan vara. Rent faktiskt kan således förväxlingsfaran ofta vara större för sådana varumärken, vilket även bör avspegla sig vid frågans bedömning såväl på det administrativa planet som inför domstol. Självfallet bör härvid liksom eljest beaktas huruvida förväxlingsbarhet betingas av ljudlighet och på grund härav särskild fara föreligger för förväxling vid muntlig användning av märke, t. ex. vid telefonsamtal. Någon särregel i den nya lagen om förväxlingsbarhet vid läkemedelsmärken torde emellertid icke erfordras.

Att i en varumärkeslag införa förbud mot registrering av snarlika märken för samma innehavare torde icke kunna komma i fråga. I de fall dylika märken icke böra samtidigt komma till användning för olika läkemedel, bör det ankomma på speciallagstiftningen på det farmaceutiska området att giva härför erforderliga författningsbestämmelser samt på medicinalstyrelsen att taga hänsyn härtill vid specialitetsregistreringen¹ och eljest vid meddelande av tillstånd till försäljning av visst läkemedel.

Vad beträffar frågan om varuslagslikhet, är redan i nuvarande praxis det därom uttalade önskemålet tillgodosett. Sedan åtskilliga år ha alla varor tillhörande gruppen läkemedel ansetts sinsemellan likartade². En hel del varor, som falla utom nämnda grupp, ha också betraktats som varuslag liknande läkemedel. Så är exempelvis fallet med röntgenkontrastmedel, dentalpreparat såsom avgjutningsmedel och tandfyllnadsmedel, fruktsalt, plåster, häfta, förbandsmaterial samt vissa kosmetiska medel ävensom vissa dietiska näringsmedel såsom maltextrakt, kött-, växt- och mjölkäggvittepreparat samt mjölksocker- och torrjästpreparat ävensom i regel utrottningspreparat för insekter och skadedjur³. Även i detta avseende förordar utredningen att nuvarande praxis får bestå.

I detta sammanhang må nämnas, att klass 5 i det internationella varuklasssystemet, vilket utredningen föreslår skall antagas vid varumärkesregistrering i vårt land, omfattar följande varuslag, nämligen farmacev-

¹ I läkemedelsutredningens betänkande föreslås en bestämmelse, enligt vilken specialitet må registreras under förutsättning bl. a. att dess benämning icke är ägnad att åstadkomma förväxling med annat läkemedel.

² NIR 1941 s. 86 TEBEAMID, patentverkets utlåtande.

³ Om varuslagslikhet, utg. juni 1949 av Patent- och registreringsverket (otryckt) s. 6 f.

tiska, veterinärmedicinska och hygieniska preparat, dietiska preparat för barn och sjuka, plåster och bandagematerial, material för plombering och avtryck av tänder, desinfektionsmedel samt preparat för utrotning av ogräs, skadedjur och ohyra.

En synpunkt som framförts är att man vid läkemedel behöver garantier för att samma namn alltid avser samma vara. I 36 § upptager förslaget bestämmelser om domstolsförbud mot fortsatt användning av varumärke som är vilseledande. Om ett visst märke blivit mycket känt för ett läkemedel av viss sammansättning och verkan och om innehavaren därefter under samma märke tillhandahåller en helt annan produkt, kunna förutsättningar finnas för tillämpning av lagrummet. Emellertid vill utredningen understryka att man i ett sådant fall måste vara särskilt varsam vid bedömandet av om märke verkar vilseledande¹. Någon allmän garanti emot förändringar av den vara som avses med visst märke är icke avsedd med det nämnda stadgandet. En sådan skulle för övrigt illa rimma med det samhälleligt liksom nationalekonomiskt berättigade önskemålet att nya, utvecklade och förbättrade varor föras ut på marknaden. Det kan givetvis icke vara ett allmänt intresse, att varumärkeshavare tvingas övergå till nya märken för varje gång den salubjudna produkten erbjudes i en utvecklad eller eljest förändrad form. Utredningen inser emellertid att ur säkerhetssynpunkt skäl kunna tala för en särskild regel som garanterar att samma läkemedelsmärke alltid avser samma vara. En sådan regel torde dock, därest den prövas erforderlig, bäst ha sin plats i den farmaceutiska speciallagstiftningen.

Sammanfattningsvis får utredningen framhålla, att särregler i varumärkeslagen för läkemedelsmärken icke böra förekomma. De olägenheter vid namngivningen av läkemedel, som från medicinskt och farmaceutiskt håll påpekats, kan man i allmänhet redan enligt gällande lag komma till rätta med utan särskilda bestämmelser och detsamma avses bli fallet enligt utredningens förslag. Här föreslås dessutom — med giltighet beträffande varumärken överhuvudtaget — att varumärke som är vilseledande icke skall få registreras, och att om sådant märke likväl användes detta skall kunna förbjudas av domstol på talan bland annat av myndighet som Konungen bestämmer, samt vidare att varumärke, som av förbiseende eller eljest blivit registrerat trots att det är beskrivande eller utgöres av en allmän term, skall kunna upphävas av domstol på talan bland annat av den nyssnämnda myndigheten — mot sådan talan inträder enligt förslaget icke någon preklusion. Vidare framhålles särskilt, att varumärkesrätten först och främst avser att reglera frågor om ensamrätt till kännetecknen. Med ensamrätt enligt varumärkeslagen följer icke nödvändigtvis en obetingad rätt att använda det skyddade kännetecknet, utan en sådan rätt kan nödgas träda tillbaka inför viktiga samhällsintressen av icke varumärkesrättslig natur. Dylika intressen

¹ Jfr *Ugglan*, Om överlåtelse- och licensfrågor inom varumärkesrätten, NIR 1953, s. 94 not 3 och även *Nordfeldt* i samma årg. av tidskriften s. 220.

göra sig emellertid gällande icke endast på läkemedelsområdet utan även inom åtskilliga andra näringsområden, varibland må nämnas handeln med livsmedel, handeln med alkoholhaltiga drycker, med gifter, med vapen och explosiva varor o. s. v. Det kan icke komma i fråga att belasta varumärkeslagstiftningen med alla de specialbestämmelser som för tillgodoseende av det ena eller det andra samhällsintresset erfordras rörande dessa varors märkning, utan de bestämmelser som härutinnan behövas torde ha sin naturliga plats i speciallagstiftningen för respektive näringsområde.

Därest fråga uppkommer om införande på det ena eller andra området av inskränkning i rätten att begagna varumärke, bör emellertid skälig hänsyn tagas också till varumärkeshavarnas intressen. Det finns anledning att varna för införandet av sådana restriktioner. I detta sammanhang må nämnas den i Danmark år 1954 antagna »Lov om apotekervæsenet», enligt vilken¹ såsom medicinsk specialitet endast undantagsvis må saluhållas läkemedel under ett av tillverkaren uppfunnet namn, d. v. s. i allmänhet ett varumärke. I normalfallet skall preparatet saluhållas under ett av Sundhedsstyrelsen fastställt namn, vartill fogats framställarens »firmanamn eller firmamärke». Om ett av tillverkaren valt namn medgivits specialitetsregistrering, får denna dock endast under vissa betingelser bestå längre tid än 20 år.

På vissa speciella områden kunna möjligen anföras skäl för en ordning av detta slag, men så snart det finnes betydande internationella inslag i handeln på det ifrågavarande området, kan en rent nationell anordning av denna art åstadkomma olägenheter som uppväga de eventuella fördelarna. Så torde vara fallet just beträffande läkemedlen. I Sverige saluföras utländska läkemedel i stor utsträckning, och om dessa blivit internationellt kända under sina varumärken och av svenska läkare och andra sakkunniga igenkänns under dessa benämningar, är det icke något svenskt allmänt intresse, snarare motsatsen, att hindra att de även i svensk handel förekomma under samma benämningar.

Det är också på det internationella planet, som det yppats starkt missnöje med bestämmelser sådana som den nyssnämnda danska lagens. Detta har bl. a. tagit sig uttryck i en resolution i ämnet vid AIPPI:s kongress i Washington 1956. Man har menat, att dylika restriktioner stå i strid med Pariskonventionens anda och i synnerhet med den tanke, som ligger bakom artikel 7. Resolutionen syftar till att utbygga artikel 7 så att den uttryckligen hindrar ingrepp av förevarande slag. Det föreslås sålunda i resolutionen, att den ensamrätt, som tillkommer innehavaren eller den som kan härleda sin rätt från denne, att använda ett märke sådant det registrerats icke må undertryckas eller begränsas så länge handeln med varan, för vilken märket användes, icke är olaglig².

¹ § 74.

² I sina förslag till Lissabonkonferensen 1957 har Bernbyrån emellertid ej medtagit den i resolutionen förordade texten. Byrån ifrågasätter dock viss komplettering av den nuvarande texten i artikel 7.

Ur rent praktiska och ekonomiska synpunkter anser utredningen stor försiktighet vara att tillråda vid utfärdandet av förbud i vissa fall mot användningen av varumärke. Sådant förbud kan medföra att även varan försvinner ur marknaden, vilket särskilt kan befaras om det gäller en importvara.

4. Varumärkesskydd för namn på växtsorter

Problemet om rättsskydd för växtförädlingens produkter har under senare år tilldragit sig stigande intresse, framför allt i länder, där växtförädling bedrivs i större omfattning. För detta problem redogöres närmare i 1953 års växtförädlingsutrednings betänkande angående statens stöd åt växtförädlingen m. m.¹. Bland de länder där nämnda intresse satt spår i lagstiftningen märkas bl. a. Nederländerna och Västtyskland, där man infört s. k. sortsskydd för nyskapelser på växtförädlingens område. Detta skydd erhålles efter ett officiellt registreringsförfarande². Nämnas må också, att i Amerikas förenta stater redan 1930 tillkommo särskilda regler om »plant patents».

I diskussionen om hithörande spörsmål har ibland givits uttryck för den uppfattningen, att man genom registrering såsom varumärke av visst namn kunde eller borde kunna vinna skydd även för den växtsort, som salufördes under namnet. Något sådant är främmande för varumärkesrätten, vars syfte i stället är att främja lojala metoder mellan näringsidkare som konkurrera med varandra vid tillhandahållandet av samma eller liknande varuslag. Inom varumärkeslagstiftningens ram finnas därför icke några möjligheter att tillgodose växtförädlarnas speciella skyddsproblem.

På senare tid har emellertid förhållandevis ofta sökts varumärkesregistrering av ord avsedda att användas som namn på växtsorter. Företrädarna för rikets plantskolor ha i samband härmed påpekat, att det stundom förekommit att allmänt använda sortnamn blivit registrerade som varumärken för enskilda näringsidkare. I den mån dylika registreringar tillkommit³, kunna de — på samma sätt som angivits i fråga om läkemedelsmärken — hävas av domstol på talan av näringsidkare som lider förfång därav.

Överhuvudtaget torde ordmärken för växtsorter vara särskilt utsatta för degeneration, d. v. s. förvandling till allmän benämning. Detta sammanhänger med att växtsortens framställande, efter hand som sorten kommit i marknaden, sker hos ett allt större antal självständiga odlare, vilka icke alltid känna till namnets egenskap av registrerat varumärke utan — ofta opåttalt — använda detsamma som rent generisk benämning. På detta om-

¹ SOU 1956: 4, se i detta sammanhang särskilt s. 55 ff. och 243 ff.

² *Reiland*, Rättsskydd på växtförädlingens område, NIR 1952 s. 178. Betr. den västtyska sortsskyddslagen av 1953 (Saatgutgesetz) se Blatt für Patent-, Muster- und Zeichenwesen 1953 s. 322 ff. Lagen innehåller åtskilliga bestämmelser om sortnamn.

³ Sedan patentverket fått sin uppmärksamhet riktad på denna fråga, prövas varumärkesansökningar på området särskilt noga. I vissa fall samråder verket med statens växtskyddsanstalt.

råde torde varumärkeshavaren följaktligen ha speciella svårigheter att skydda märket mot en dylik förvandling.

Vid intrång i rätten till registrerat varumärke för viss växtsort kan svaranden icke freda sig med påståendet, att den vara han saluför är framodlad ur märkeshavarens originalutsäde¹.

Trots de angivna svårigheterna kommer den av varumärkes- och firmautredningen föreslagna förstärkningen av varumärkesskyddet även växtförädlarna till godo. Härvid må särskilt erinras om förslagets regler angående inarbetade varukänneteckens rättsställning och angående degeneration. Vidare må påpekas att, där någon erhållit registrering av allmänt använt sortnamn, enligt förslaget offentlig myndighet äger att föra talan om upphävande av registreringen. Det är för övrigt sannolikt, att uppbudssystemet kommer att minska benägenheten att söka registrering för allmänt använda sortnamn.

Då sålunda, såsom även i växtförädlingsutredningens betänkande framhålles, någon tillfredsställande och slutlig lösning av växtförädlingens speciella rättsskyddsproblem icke kan uppnås genom lagstiftning på varumärkesrättens område, har varumärkes- och firmautredningen icke ansett sig böra föreslå några särregler beträffande varumärken för växtsorter. Sådana särregler kunna dock få aktualitet, om det skulle bli fråga om att även i vårt land införa ett s. k. sortskydd på växtförädlingens område².

5. Järnstämplor

Det skydd för varumärke, som följer av gällande Vml, är i princip oberoende av i vilken näringsgren vederbörande märke användes. Det är vidare en grundsats enligt Vml, att näringsidkarna ha full frihet att begagna varumärken eller att underlåta detta. Nu angivna huvudregler äro emellertid underkastade undantag i ett särskilt fall, nämligen såvitt angår s. k. järnstämplor³. Enligt förordningen den 28 november 1884 om svenska järn- och ståleffekters stämpling, som avlöste en tidigare förordning i ämnet av 1855, åligger det nämligen som en skyldighet »varje för blåsning av tackjärn eller för tackjärns beredande till smidigt järn eller för stålberedning eller för annan grövre järnförädling inrättad verkstad» att märka de tillverkade varorna med en bestämd stämpel, registrerad i den ordning Vml stadgar. För samma verkstad må registreras såväl olika huvudstämplor som flera bistämplor att jämte huvudstämpel åsättas större eller mindre del av tillverkningen. Förordningen innehåller vidare föreskrifter om sättet för stämp-

¹ Jfr danska rättsfallet UFR 1926 s. 560 HACO, se *Hude & Olsen*, s. 303, och *Hude*, Kan reparerade maskiner og uoriginale reservedele forhandles under den originale vares mærke?, NIR 1954 s. 70.

² Inom jordbruksdepartementet har 1957 utarbetats en promemoria om statens stöd åt växtförädlingen m. m. Frågan är även under internationell behandling. I nu nämnda sammanhang har intresset främst varit inriktat på lösningar, i vilka varumärkesrätten föga uppmärksammats.

³ Ett annat undantag följer av KF den 18 maj 1956 om kontroll å ädelmetallarbeten. Enligt denna förordning skola vissa dylika arbeten vara försedda med bl. a. tillverkarens namnstämpel (tillverkarstämpel).

larnas användande ävensom bestämmelser om påföljd vid brott mot förordningen, d. v. s. främst underlåtenhet att på föreskrivet sätt stämpla tillverkningarna i fråga.

I 14 § Vml stadgas, att järnstämpel skall gälla såsom varumärke enligt lagen och att stämpeln förty bör vara inrättad efter Vml:s föreskrifter, vilka ock i övrigt skola lända till efterrättelse i fråga om stämpelns registrering och om verkan av dylik registrering. Vidare stadgar lagrummet, att registrering av järnstämplor förnyas utan särskild anmälan genom registreringsmyndighetens försorg.

Enligt 3 § kungörelsen den 6 juni 1918 om varumärkesregistrets förande m. m. skall järnstämpel införas i en särskild avdelning av registret men under det nummer densamma skulle ha erhållit, om den blivit införd i det allmänna registret.

För närvarande äro omkring 2 000 järnstämplor registrerade. Av dessa torde dock åtskilliga vara registrerade för verkstäder, vilkas rörelse blivit nedlagd.

Frågan om järnstämpel tvånget borde bibehållas ägnades uppmärksamhet redan vid förarbetet till Vml. I 1878 års betänkande¹, som ju icke ledde till lagstiftning, återopades ett utlåtande från 1862 av brukssocieteten, enligt vilket stämplingen liksom dittills borde utgöra ett åliggande. Vid detta förhållande föreslogo de kommitterade ej någon ändring i ifrågavarande stadganden utan ansågo, att därmed borde anstå, till dess järnhanteringsens målsmän själva begärde en sådan. I sitt utlåtande över betänkandet påtalade kommerskollegium de olägenheter, som det skulle innebära om reglerna rörande järnstämpling oförändrade lämnades utanför varumärkeslagstiftningen. Med hänsyn härtill och då kommerskollegium därjämte vitsordade, att stämpel tvånget icke mera vore påkallat av omständigheterna, ansåg sig den svenska kommittén i 1882 års betänkande² icke kunna annat än biträda kollegiets förslag om stämpel tvångets avskaffande, i synnerhet som en icke oviktig del av de i landet tillverkade järnvarorna vore fri från stämpel tvång. Emot detta förslag protesterade emellertid fullmäktige i Jernkontoret, som fruktade att saluförande av icke stämplat svenskt järn kunde leda till att missbruken genom anbringande av falska stämplor härigenom kunde bli allmänna, vilket skulle försvåra avsättningen av svenskt järn utomlands. »Mot den av representanterna för bergshanteringen sålunda avgivna enhälliga protest» ansåg föredragande departementschefen³ det icke vara skäl att påtvinga denna näring en lagstiftning som dess idkare, åtminstone med sin dåvarande uppfattning av frågan, ansågo för näringen menlig. Det förordades därför i propositionen, att den tvungna järnstämplingen tills vidare borde bibehållas.

¹ S. 97.

² S. 47.

³ Prop. 1884: 21, s. 13.

Finsk rätt innehåller liknande bestämmelser som den svenska angående järnstämplrar. Även i Norge stadgades enligt Bergverksloven av 1842 skyldighet att förse vissa järnvaror med tillverkarens stämpel, ett stadgande, som enligt ett uttalande i 1882 års betänkande¹ endast påminde om äldre tiders uppfattning och kvarstod som en anomali. Bestämmelsen kvarstår visserligen alltjämt men har numera förlorat praktisk betydelse.

Också i Sverige synes förpliktelsen att förse järn- och ståleffekter med stämpel böra betraktas som en kvarleva från äldre tiders näringstvång och skråsamhälle. Med hänsyn härtill har utredningen övervägt, om det kan finnas anledning att bibehålla stämplingen såsom ett åliggande och att alltjämt giva stämplarna en särställning i varumärkesrättsligt avseende. Frågor härom upptogs i utredningens enquête till näringslivets organisationer, och svar ha inkommit från Jernkontoret, sex handelskammare samt fyra andra organisationer ävensom från ett antal enskilda företag i verkstadsbranschen.

Jernkontoret, som förklarat sig icke vilja motsätta sig ett hävande av det nuvarande tvånget, har till motivering för sin uppfattning anfört följande:

Vissa skäl tala alltjämt för ett bibehållande av stämpeltvånget. Många köpare se däri en garanti för att erhålla svenskt järn. Det svenska kvalitetsstålet säljes ännu på stämplrar, vilka såväl inom landet som utomlands äro väl kända och inarbetade på marknaden. I sin nuvarande utformning kan emellertid stämpeltvånget i praktiken icke tillämpas i ett flertal fall, enär omfattningen av tvånget är mycket oklar vid nuvarande starkt differentierade tillverkning. Även om tvånget upphäves, kommer kvalitetsstålet, framför allt exportstålet, att som regel stämplas med hittills registrerade stämplrar. Skulle tvånget fortsätta, vore det emellertid nödvändigt att giva författningsbestämmelserna en så preciserad avfattning, att de kunna efterlevas. Det vore dock uppenbarligen förenat med vissa svårigheter att finna en tillfredsställande definition på det stål, för vilket fortsatt stämplingstvång vore önskvärd och realiserbar.

Av övriga som yttrat sig i enquêten är det endast handelskammaren för Örebro och Västmanlands län som haft någon erinran mot stämplingstvångets avskaffande.

För egen del ansluter sig utredningen till den övervägande opinion som från de närmast berörda sida kommit till synes i enquêten. Såsom antytts äro gällande bestämmelser otvivelaktigt föråldrade, och de ha såvitt känt icke någon motsvarighet i järn- och stålproducerande länder utom Norden. Utredningen föreslår därför att förordningen den 28 november 1884 om svenska järn- och ståleffekters stämpling upphäves. I likhet med vad som uttalas i ett par av de inkomna svaren räknar utredningen med, att järn- och ståleffekterna i största utsträckning komma att märkas såsom hittills, även sedan stämplingstvånget upphört. Genom sin inarbetning på inhemska och utländska marknader torde nämligen dessa såsom garanti för hög och

¹ S. 47.

jämn kvalitet i många fall ha tillvunnit sig ett betydande goodwillvärde, varför innehavarna även i fortsättningen torde vara betjänta av att använda dem såsom varumärken.

Regeln i 14 § Vml att registrering av järnstämpel förnyas utan särskild anmälan genom registreringsmyndighetens försorg motiverades vid sin tillkomst med att man icke, samtidigt som man ålade bruksägaren järnstämpling som ett tvång, kunde föreskriva att han vart tionde år skulle förnya stämpeln vid äventyr att uteslutanderätten till dess begagnande upphörde. Då det nu förordas, att stämplingstvånget skall upphöra, är det därför naturligt att även frågan upptages om icke järnstämpelregistreringarnas undantagsställning i förnyelseavseende bör avskaffas.

I sitt yttrande till utredningen har Jernkontoret ansett det vara ett villkor för stämplingstvångets upphörande att den nuvarande registreringsföryelsen utan särskild ansökan får fortsätta beträffande de nu gällande järnstämplarna med hänsyn till dessas hävd och egenart. I yttrandet heter det vidare:

Dessa bilda även underlag för inregistreringen av motsvarande varumärken i utlandet och man får därför under inga omständigheter riskera, att de i bruk varande järnstämplarna vid eventuell registreringsförnyelse bliva underkastade ändrad praxis eller ändrade bestämmelser om registreringshinder. Vid förnyelse i utlandet fordras ju bestyrkt bevis att den svenska registreringen upprätthålles, vilka varugrupper den avser etc. *Nya* järnstämplarna böra däremot kunna likställas med varumärken och inregistreras i enlighet med gällande förordning.

Liknande synpunkter anföras av ett par andra organisationer.

Lagförslaget giver emellertid icke utrymme åt någon materiell prövning vid förnyelsen av bestående registreringar med hänsyn till nytillkomna registreringshinder eller ändrad praxis hos registreringsmyndigheten, utan, sedan en registrering en gång beviljats, kan den enligt förslaget endast upphävas av domstol på grund av registreringshinder som förelåg redan vid registreringens tillkomst samt i ett par noga begränsade undantagsfall på grund av omständigheter som inträffat därefter. I varje fall skall sålunda någon prövning av de materiella förutsättningarna för en registreringsbestånd icke förekomma i samband med förnyelse, utan denna har i stället främst karaktären av en formalitet avsedd att konstatera innehavarens fortsatta intresse och behov av varumärket i fråga. Även om åtskilliga av särskilt de äldre järnstämplarna, som med stöd av övergångsbestämmelserna i 15 § Vml intogs i varumärkesregistret vid lagens ikraftträdande, i och för sig ha mindre egenart än som fordras såväl enligt Vml som enligt förslaget, följer därav alltså ej, att deras skydd kan dragas i tvivelsmål, därest de skulle underkastas samma regler om förnyelse som övriga varumärken. I fråga om svenska varumärkens skydd utomlands må härjämte erinras om föreskriften i Pariskonventionens artikel 6 avd. D (Londontexten), enligt

¹ Prop. 1884: 21 s. 14 f.

vilken märke, som blivit behörigen registrerat i hemlandet och sedan i ett eller flera andra unionsländer, i de senare länderna skall anses oberoende av märket i hemlandet, om det är i överensstämmelse med den inhemska lagstiftningen i de främmande länderna. Endast i de fall märket där blivit registrerat med stöd av telle-quelle-regeln, är registreringen även för sitt fortsatta bestånd beroende av hemlandsskyddet.

Såsom angivits torde ett antal stämplarna vara knutna till nedlagda verkstäder. I vissa fall torde en del stämplarna av andra skäl icke längre vara i bruk. Mera välgående skäl för att dessa alltjämt skola kvarstå i varumärkesregistret och avgiftsfritt förnyas vart tionde år kunna knappast anföras. Där åter stämplarna äro i bruk, torde det varumärkesrättsliga skyddet för vederbörande innehavare ha samma värde som en varumärkesregistrering har för övriga grupper av näringsidkare, ett värde som ansetts motivera, att de åläggas vara verksamma för skyddets upprätthållande, då märket vart tionde år förfaller till förnyelse, samt att betala fastställd avgift för skyddets förlängning. Med hänsyn till det anförda har utredningen icke ansett, att andra bestämmelser i fråga om förnyelse av de tidigare järnstämplarna böra gälla än som föreslås beträffande övriga varumärken.

På sätt i motiveringen till 23 § närmare utvecklas, föreslår utredningen att registreringsmyndigheten i administrativa tillämpningsbestämmelser skall åläggas skyldighet att påminna registreringshavare om behovet av förnyelse i sådana fall där förnyelseansökan ej inkommit före utgången av löpande registreringsperiod. Härigenom minskas riskerna för rättsförlust genom förbiseende att begära förnyelse. Där det någon gång i samband med sådan påminnelse eller eljest vid förnyelse kan visa sig svårt för myndigheten att avgöra vem som är att anse som rättsinnehavare av viss järnstämpelregistrering — stämplarna äro nämligen registrerade för verkstäderna såsom sådana, ej för dessas innehavare — räknar utredningen med att myndigheten skall kunna erhålla vägledning av Jernkontoret. I samband med förnyelse bör även vederbörande företag antecknas som registreringsinnehavare. Vid prövning av ärende härom kan självfallet icke uppställas några särskilda krav i formellt avseende.

XII. Vissa organisatoriska spörsmål

Vid behandlingen inom patentverket av patentansökning äger sökande eller invändare som ej åtnöjes med anmälningsavdelnings beslut anföra besvär hos verkets besvärsavdelning¹. Över besvärsavdelningens beslut må klagan föras vidare av sökanden genom besvär hos Regeringsrätten. Invändare äger däremot ej överklaga besvärsavdelningens beslut.

Utomlands är det icke ovanligt, att hos registreringsmyndigheten inrättats flera instanser även för prövningen av varumärkesärenden. Så t. ex. överföres i Förenta Staterna automatiskt varumärkesansökan från den ordinarie granskningsavdelningen till behandling inför en särskild instans (*Examiner of Interferences*) så snart invändning skett samt i vissa andra fall där två eller flera parter uppträda (*Inter Partes Proceedings*). Såväl granskningsavdelningens som den nu nämnda särskilda instansens beslut må vidare överklagas till myndighetens chef². Även i det tyska patentverket finnas, såsom redan nämnts (s. 115), besvärsavdelningar (*Beschwerde-senate*), hos vilka klagan kan föras i varumärkesärenden³. Vidare må nämnas, att också i Norge avslagsbeslut i varumärkesansökan kan överklagas till en överinstans inom patentverket (*Patentstyrets annen afdeling*)⁴. Dock är att märka att i Norge icke såsom exempelvis i Finland och Sverige finnes någon högsta förvaltningsdomstol eller såsom i Danmark möjlighet att överklaga registreringsmyndighetens beslut till handelsministern.

Utredningen har övervägt frågan, huruvida i vårt land en mellaninstans nu bör inrättas för den administrativa prövningen även av varumärkesärenden. I ett av de till utredningen inkomna yttrandena har även uttryckligen framhållits, att en sådan prövningsinstans vore önskvärd. En dylik anpassning av varumärkesansökningarnas behandling till vad som sedan länge gällt i fråga om patentansökningar kan te sig naturlig, då behandlingen av varumärkesansökningar genom uppbudsförfarande även i övrigt närmas till vad som tillämpas inom patenträtten.

Emot införande av besvärsavdelning för varumärkesärenden kan anföras,

¹ 8 § patentförordningen.

² Lanham Act sec. 12 (b) och 20. Det må nämnas, att förslag framkommit om inrättande i amerikanska patentverket av en egentlig besvärsavdelning (*Trademark Trial and Appeal Board*), som skulle vara högsta beslutande instans inom verket, jfr *Leeds, Should Trademark Procedures Be Changed?*, TMR 1955 s. 1052 ff.

³ WZG § 13, Patentgesetz §§ 34, 21 och 33; jfr *Reimer*, s. 149 ff.

⁴ Varemerkeloven § 17.

att dessa ärenden, som visserligen ofta kunna innefatta svåra bedömningsfrågor och vari stora ekonomiska intressen kunna vara engagerade, likväl i regel icke äro av samma invecklade beskaffenhet som patentärenden och att det därför kan vara tillräckligt med en överinstans i den administrativa prövningen.

Vid prövningen av patentärenden är besvärsavdelningen särskilt motiverad av behovet att inom patentverket med dess olika patentanmälningsavdelningar och omkring hundratalet självständiga ledamöter ha ett organ, som kan sörja för enhetlig praxis. För varumärkesärendenas behandling kan en motsvarande motivering för inrättandet av en besvärsavdelning ej åberopas; inom varumärkesbyrån med dess fåtaliga ledamöter innebär det nämligen knappast något större problem att hålla praxis enhetlig.

Efter övervägande av det anförda har utredningen icke ansett sig för närvarande böra framföra något förslag om prövning av varumärkesansökningar i besvärsavdelning. Därest emellertid vid tillämpningen av den nya varumärkeslagen behov av en mellaninstans skulle växa fram, torde en sådan kunna inrättas utan annat än relativt små lagändringar. Kostnaderna härför skulle bli förhållandevis blygsamma, då den nuvarande besvärsavdelningen för prövning av patentärenden genom sin sammansättning redan besitter erforderlig rättslig och teknisk sakkunskap även för bedömning av varumärkesärenden. Vid prövningen av dessa torde det nämligen vara tillräckligt att två rättskunniga ledamöter deltaga. Förutsatt att den fungerande ordföranden är rättskunnig skulle sålunda det nuvarande juridiska inslaget i besvärsavdelningen vara tillräckligt¹. Varumärkesärendenas mången gång tekniska anknytning gör det önskvärt att i de ärenden där detta är lämpligt den tekniske ledamot inkallas inom vars specialområde ärendet närmast faller.

Även om frågor av teknisk art ofta uppstå i varumärkesärenden ligger dock tyngdpunkten i dessa främst på det kommersiella planet. Den kommersiella sakkunskapen måste hämtas utanför patentverket. Det kan därför vara lämpligt att här något beröra de former, under vilka sådan sakkunskap kan tillföras prövningen i patentverket.

Redan nu förekommer i vissa fall, att uttalande inhämtas från handelskammare eller annan näringsorganisation. Denna form av konsultation har visserligen varit förbunden med en del omgång men har i stort sett visat sig vara ett värdefullt och smidigt hjälpmedel vid ärendenas bedömning.

Ett alternativ till det nu tillämpade tillvägagångssättet vore att till patentverket knyta handels-sakkunniga, vilka kunde utses enligt en ordning motsvarande den som enligt 23 § 1 mom. tredje stycket patentförordningen gäller angående tekniskt sakkunniga ledamöter i Stockholms rådhusrätt. För-

¹ Den rättskunnige ledamoten är för närvarande jämväl chef för administrativa och varumärkesavdelningen. Om besvärsavdelning inrättas även för varumärkesärenden, är det påtagligen icke lämpligt att chefen för varumärkesbyrån tillika är ledamot av överinstansen. Utredningen återkommer nedan till denna fråga.

delen med handelssakkunniga skulle vara, att synpunkter grundade på praktiska erfarenheter inom näringslivet därigenom kunde tillföras bedömningen av registreringsärendena.

En förutsättning för att de sakkunniga skulle vara till större nytta torde vara, att deras tjänster tagas i anspråk tämligen regelbundet och i ej alltför ringa omfattning. I flertalet ärenden fordras emellertid icke någon särskild kommersiell expertis; i dessa skulle de sakkunnigas medverkan alltså icke vara erforderlig. De kommersiella synpunkterna torde variera icke oväsentligt inom olika grenar av näringslivet. Under dessa omständigheter kan det visa sig svårt att finna opartiska personer med praktisk erfarenhet från skilda branscher eller eljest med den erforderliga vida överblicken över näringslivets olika förhållanden vilka vore villiga att ställa sig till förfogande. Det må även framhållas att, om sakkunniga skulle anlitas i större omfattning, detta kunde medföra viss tidsutdräkt vid ärendenas avgörande. Med hänsyn till det nu anförda anser sig utredningen icke böra föreslå, att sakkunniga knyts till registreringsmyndigheten vid prövningen av varumärkesärenden. Om det framdeles skulle bli aktuellt att införa besvärsavdelning för dessa ärenden, kan även frågan om sakkunnigas deltagande i behandlingen där upptagas till övervägande.

I detta sammanhang anser sig utredningen även böra framföra vissa synpunkter på organisationen av varumärkes- och administrativa avdelningen inom patentverket.

För närvarande är patentverkets varumärkesbyrå i organisatoriskt hänseende sammanförd med verkets administrativa byrå och dess kanslibyrå till en gemensam avdelning under en byråchef, vilken tillika är rättskunnig ledamot av verkets besvärsavdelning. Upprepade gånger har ämbetsverket under de senaste åren framfört önskemål om uppdelning av avdelningen och därvid andragit vägande skäl för en omorganisation som i sak skulle innebära, att varumärkesbyrån utbrytes till en fristående varumärkesavdelning. Verket har även i övrigt föreslagit viss förstärkning av varumärkesbyråns personal. Frågan har emellertid av statsmakterna hittills städse skjutits på framtiden. Inför den nya lagen tränger sig dock spörsmålet på med förnyad styrka. Enligt utredningens mening bör så snart ske kan varumärkesbyrån skiljas ut till en självständig avdelning under egen byråchef, vilken kan ägna sin odelade tid åt dess löpande verksamhet såväl som åt de mångahanda och komplicerade planeringsuppgifter som måste lösas före den nya lagens införande. Behovet av en särskild byråchef för varumärkesavdelningen framstår ännu tydligare vid en jämförelse med de danska och norska patentverken, där det är ordnat på detta sätt, ehuru dessa verk äro långt mindre än det svenska. För att avlasta den nuvarande byråchefens alltför stora arbetsbörda har sedan flera år tillbaka det systemet praktiserats, att den kvantitativa huvuddelen av byråchefsuppgifterna på varumärkessidan uppdragits åt en byrådirektör, som därvid erhåller vanligt

vikariatsförordnande som byråchef. Detta är en nödlösning, som icke rimligen kan bestå ens under Vml:s återstående giltighetstid. Utredningen vill understryka det angelägna i att de av ämbetsverket framförda förslagen till omorganisation och personalförstärkning å varumärkesbyrån snarast genomföras.

Beträffande varumärkesavdelningens organisation vid införandet av den nya lagen får utredningen dessutom anföra följande.

Antalet registreringsansökningar har under senare år visat i stort sett stigande tendens och är nu cirka 4 000 per år. Då enligt förslaget registreringsskydd medges även för servicemärken och varuutstyrslar, kan det förutses att antalet registreringsansökningar efter den nya lagens ikraftträdande kommer att stiga väsentligt. Med oförändrad organisation av gransknings- och prövningsarbetet samt utan hänsynstagande till andra än nyss anförda omständigheter, skulle antalet ledamöter, som för närvarande i praktiken är fyra, behöva ökas. Speciellt förnyelseärendena komma under den tioåriga övergångsperioden efter lagens ikraftträdande att bli arbetskrävande och fordra kvalificerad arbetskraft för sin handläggning.

Efterforskningen av registreringshinder i form av registrerade märken och tidigare inkomna ansökningar utföres för närvarande av kontorspersonal, i vissa fall dock efter särskilda direktiv av vederbörande ledamot. I den mån det i denna etapp av någon orsak uppstår en lucka i det material som kommer till ledamotens prövning, kommer dennes ståndpunktstaganden att stödja sig på ett ofullständigt utredningsmaterial, vilket kan giva upphov till felaktiga registreringar. Det nuvarande granskningssystemet fungerar visserligen med en relativt hög grad av säkerhet men kan icke i oförändrat skick bibehållas då den nya lagen skall tillämpas. Det register, vari granskningssystemet systematiskt ordnas, måste i varje fall helt omarbetas bl. a. med hänsyn till klasssystemet. Härvid bör noga prövas om man icke bör övergå till någon form av förberedande maskinell granskning. Sådan har på vissa håll redan börjat tillämpas vid granskningen av varumärken, ehuru det ännu blott torde ha skett i privat verksamhet och icke hos någon registreringsmyndighet. För att största möjliga säkerhet därvid skall ernås, fordras att de enskilda ledamöterna följa sina ärenden från ett tidigare stadium än vad som nu sker, bl. a. med direktiv om hur förgranskningen i varje särskilt fall skall bedrivas. I allmänhet företer varje registreringsansökan speciella egenheter, varför en mera differentierad behandling redan från början av de olika ärendena bör få till resultat, att granskningens kvalitet höjes samtidigt som granskningstiden för varje ärende förkortas. Med hänsyn härtill samt till att prövningen i övrigt blir mer omfattande än den nuvarande, framstår det som sannolikt att avverkningskapaciteten icke kan sättas högre än till 700—800 *nya* ärenden per år och ledamot.

Under den närmaste tiden efter den nya lagens ikraftträdande torde en avsevärd förstärkning av varumärkesavdelningens personal bli behövlig.

Efter den övergångstid, som erfordras för att inordna äldre registreringar i klasssystemet och omorganisera granskningsmaterialet, torde dock sådana rationaliseringar vara vunna, att avdelningen med i stort sett samma totalantal befattningshavare som nu skall kunna handlägga ett väntat betydligt större antal registreringsärenden. Detta förutsätter emellertid att antalet registrerande ledamöter ökas. Däremot bör den nya lagstiftningen — och särskilt det föreslagna klasssystemet — kunna medföra vissa förenklingar av ansökningarnas förberedande behandling, varigenom en minskning av antalet övriga befattningshavare kan bli möjlig.

Vid bedömandet av frågan om varumärkesbyråns organisation bör beaktas att, som följd både av det med klassregistreringen sammanhängande nya avgiftssystemet och av det väntade högre antalet registreringsansökningar, patentverkets inkomster av varumärkesärendena kunna förutses bli avsevärt större än för närvarande.

Inom patentverket bör verkställas en utredning angående lämpligaste sättet att lösa de många organisatoriska spørsmål, som uppstå vid den nya lagens ikraftträdande. Då arbetet kan förväntas bli ganska omfattande och tidsödande, är det av vikt att verket får möjlighet att utan dröjsmål — och alltså utan att avvakta remissbehandlingen — låta igångsätta en sådan utredning.

Specialmotivering

Lagens rubrik

Såsom rubrik för den nya lagen föreslår utredningen Varumärkeslag. Denna rubrik angiver visserligen icke uttömmande förslaget innehåll. Detta omfattar icke blott varumärken i den mening detta begrepp har enligt förslaget utan även vissa andra i näringsverksamhet begagnade kännetecken, såsom slagord (slogans) m. m. Om lagens räckvidd skulle fullständigt angivas redan i rubriken, skulle denna dock bli lång och ohanterlig. Önskvärt är, att lagens officiella namn även blir det som kan väntas bli använt i praktiskt bruk. Den gällande Vml, »Lag om skydd för varumärken», har allmänt blivit kallad »varumärkeslagen». Då förslaget upptager denna senare benämning, an knyter det även till det sedan gammalt kända begreppet varumärke. Dettas något vidare innebörd enligt förslaget — där varumärke innefattar även varuutstyrsel och servicemärke — framgår redan av förslaget 1 §. Att lagen också behandlar andra kännetecken än varumärken framgår ävenledes av de inledande paragraferna.

Allmänna bestämmelser, 1—11 §§

Förslaget tre första paragrafer angiva olika sätt för förvärv av varumärkesrätt: 1 § genom registrering och 2 § genom inarbetning, medan 3 § berör varumärkesrätt som sammanhänger med rätt till namn och firma. 1 och 2 §§ innehålla härjämte vissa grundläggande begreppsbestämningar. De härnäst följande tre paragraferna angiva varumärkesrättens innehåll och omfattning. I 4 § återfinnas allmänna regler härom, medan 5 och 6 §§ i vissa avseenden begränsar och preciserar dessa. De fyra följande paragraferna, 7—10 §§, upptaga regler avsedda att tillämpas vid kollisioner mellan olika anspråk på känneteckensskydd, varvid 7 § uttalar huvudregeln om tidsprioriteten såsom avgörande för företrädesrätten, 8 § innehåller den s. k. preklusionsregeln till förmån för registrerat varumärke, 9 § avser en typ av kollision, där en yngre på inarbetning grundad rätt kan få bestå vid sidan av en äldre, och 10 § slutligen giver anvisning om huru vid kollisioner enligt 8 och 9 §§ kännetecken framdeles må användas så att de praktiska olägenheterna av förväxlingsbarhet minska. Kapitlets sista paragraf, 11 §, angiver den befogenhet som tillkommer innehavaren av registrerat varumärke att i vissa fall fordra att märkesnaturen framhåves då märket intages i uppslagsverk och liknande. Denna bestämmelse har måhända icke samma allmänna syftning som övriga regler i förevarande kapitel. Den princip, åt vilken 11 § kan sägas giva uttryck, är emellertid så betydelsefull, att lagrummets placering i det första, allmänna kapitlet är försvarad.

Ett par terminologiska spörsmål må klarläggas redan här. I förslaget användas begreppen *varumärke*, *varukännetecken* och *särskilt varukännetecken* i bestämda betydelser. Med *varumärke*, det snävaste begreppet, avses figurer, ord, bokstäver eller siffror samt varuutstyrsel (1 § andra stycket); uttrycket är icke begränsat till att avse blott registrerat eller registrerbart varumärke. Begreppet *särskilt varukännetecken* (2 § andra stycket) är vidare och omfattar först och främst alla varumärken men härutöver även slagord, annan utstyrsel än varuutstyrsel, t. ex. utstyrsel av affärsvagnar, samt över huvud varje annat kännetecken för varor eller tjänster med undantag av de naturliga varukännetecknen, d. v. s. enligt förslaget namn och firma i den mån de användas som kännetecken för varor eller tjänster. Till *varukännetecken*, slutligen, det mest omfattande av de tre begreppen, höra samtliga nu nämnda särskilda varukännetecken samt dessutom de naturliga varukännetecknen, d. v. s. namn och firma.

Där ordet *kännetecken* begagnas i lagtexten är detta i regel att uppfatta som en kortare form av varukännetecken. På ett par ställen användes det dock, såsom torde framgå av sammanhanget, i dess mera allmänna bemärkelse av individualiseringsmedel över huvud taget.

1 §.

Ensamrätt genom registrering

Enligt denna paragraf förvärfvas ensamrätt till varumärke genom registrering. Den närmare avvägningen mellan rättsförvärfv genom registrering och genom inarbetning utan registrering har behandlats i den allmänna motiveringen. Detaljbestämmelser om registrering upptagas i 12—24 §§.

Behörig att erhålla varumärkesregistrering är enligt 1 § första stycket *näringsidkare*. Detta uttryck bör här uppfattas i sin mest vidsträckta innebörd. Enligt 10 § Ikl skall i nämnda lag med näringsverksamhet förstås varje huvudsakligen på ekonomisk vinst för dess utövare riktad yrkesmässig verksamhet¹. Denna definition innehåller begränsningar, som knappast numera äro berättigade inom konkurrenslagstiftningen och som i varje fall icke böra gälla inom varumärkesrätten. Enligt förslaget förstås med näringsidkare en var som yrkesmässigt driver verksamhet av ekonomisk art. Något vinstsyfte med verksamheten fordras alltså ej vare sig för utövaren eller någon med vilken han är lierad. Om verksamheten är rent ideell eller välgörande, avser att främja bildning, vetenskap, konst e. d. eller att befrämja en utomstående, t. ex. annan företagares ekonomiska intressen², är detta icke omständigheter som medföra att vederbörande ej skulle vara att anse som näringsidkare enligt förslaget. Näringsidkare äro samtliga i gällande lag uppräknade idkare av fabriks- och hantverksrörelse, jordbruk, bergs-

¹ Det må anmärkas, att definitionen av näringsverksamhet i Ikl giver denna lag »en väsentligt större räckvidd än gällande näringsfrihetsförordning», jfr Patentlagstiftningskommitténs betänkande IV, Stockholm 1915, s. 105.

² Även aktiebolag må bildas för utövande av dylik verksamhet; jfr SOU 1941: 9 II, s. 62.

bruk och handel. Att alla dessa kategorier skola vara berättigade till varumärkesregistrering torde vara förutsett i Pariskonventionen, där det redan i artikel 1 uttalas, att »industriell äganderätt är att fatta i vidsträcktaste bemärkelse och avser icke blott industri och handel i egentlig mening utan även området för lantbruks- och extraktiv industri samt alla tillverkade alster eller naturprodukter, till exempel vin, spannmål, tobaksblad, frukt, boskap, mineral, mineralvatten, öl, blommor och mjöl». Till näringsidkare äro således att räkna, förutom lantbrukare, även trädgårdsmästare och kreatursuppfödare samt jägare och fiskare. Näringsidkare i förslagets mening äro vidare konsthantverkare samt utövare av de s. k. fria yrkena, d. v. s. konstnärer, författare, fotografer, arkitekter, advokater, läkare m. fl. Sådana yrkesutövare äro alltså icke i och för sig förhindrade att låta för sig registrera varumärke. Liksom enligt gällande rätt bör även enligt förslaget s. k. holdingbolag anses berättigat att erhålla registrering av varumärke¹. Med holdingbolag avses i detta sammanhang företag, vars rörelse enbart avser att äga och förvalta ett eller flera dotterbolag.

Rätten till registrering förutsätter ej någon viss storlek eller omfattning i fråga om den rörelse vederbörande idkar och icke heller att han anmält sig till handelsregister. Huruvida rörelsen medför skyldighet att föra handelsböcker eller icke är likaså utan betydelse.

Förutom fysiska personer äro i princip även övriga av rättsordningen erkända rättssubjekt, som äro näringsidkare i förslagets mening, berättigade till varumärkesregistrering. Härvid komma först och främst handelsbolag, aktiebolag och ekonomiska föreningar i betraktande men också stiftelser, ideella föreningar och dödsbon. I de fall då två eller flera personer, som icke bildat handelsbolag, gemensamt söka registrering av varumärke, bli de att likställa med ensam sökande. För att de skola kunna erhålla registrering måste dock krävas att de driva en gemensam verksamhet.

Icke blott enskilda näringsidkare utan även statliga eller kommunala organ som idka näring äro enligt förslaget berättigade till varumärkesregistrering.

Något krav på att den registreringsökandes näringsutövning är av mera stadigvarande art uppställer förslaget icke. Även den som endast tillfälligt eller för kortare tid idkar näring bör alltså vara berättigad till varumärkesregistrering, exempelvis den som anordnar en utställning, mäsas eller dylikt. En annan sak är att behörigheten att inneha registrering går förlorad, om vederbörande upphör att vara näringsidkare (25 § andra stycket).

Såsom utvecklas i de allmänna motiven utvidgar förslaget de registreringsberättigades krets därigenom att även näringsidkare som ej tillhanda-

¹ I sina förslag till Lissabonkonferensen förordar Bernbyrå, att i Pariskonventionen skall intagas uttrycklig förpliktelse för unionsländerna att godtaga holdingbolag såsom innehavare av varumärke.

håller varor utan endast utför tjänster får behörighet att begära registrering. I begreppet varumärke innefattas även servicemärken, vilket framgår av 1 § första stycket, som angiver varumärke såsom särskilt kännetecken för varor eller tjänster som näringsidkare tillhandahåller i sin rörelse. Enligt tredje stycket skall vad i lagen stadgas om vara i tillämpliga delar gälla även tjänst¹. Därmed är servicemärke i princip helt likställt med övriga varumärken.

I 1 § första stycket angives vidare ett varumärkes funktion. Denna är att tjäna som *särskilt kännetecken* för näringsidkarens varor. Varumärket skall således vara ett individualiseringsmedel för de varor vederbörande tillhandahåller. Häri ligger att märket skall framstå som en särskild beteckning för varor, som härröra från en individuell näringsidkare, märkesinnehavaren. Denne kan vara tillverkaren men han kan också vara någon som tager befattning med varans distribution och försäljning såsom generalagent, importör, grossist, detaljhandlare o. s. v.². Då varumärket på angivet sätt skall skilja en vara från andra varor av samma art härrörande från andra näringsidkares rörelser, är det emellertid icke nödvändigt att märket lämnar upplysning om vem som är dess innehavare och ej heller att köpekretsen eljest vet vem märkeshavaren är. Många märken tillhöra tvärtom näringsidkare som äro anonyma för konsumenterna; varan är likafullt individualiserad genom märket såsom härrörande från en bestämd näringsidkares rörelse gentemot konkurrerande varor, vare sig dessa äro försedda med andra märken eller tillhandahållas omärkta. Denna individualiseringsfunktion ligger redan i begreppet kännetecken. Det i lagtexten valda uttrycket *särskilt kännetecken*, som i första hand valts för att skilja det från namn och firma, är även språkligt ägnat att understryka kravet på individualiserings- eller särskiljningsförmågan. Mera detaljerade bestämmelser om detta krav såsom förutsättning för registreringskydd lämnas i 13 §.

Skyddet för varumärken gäller deras användande för varor eller tjänster som näringsidkaren *tillhandahåller i sin rörelse*. Härmed avses främst sådana varor som han säljer eller tjänster som erbjudas mot vederlag, men begreppet omfattar även varor som uthyras eller på annat sätt ställas till förfogande ävensom det fallet att vara eller service såsom ett led i rörelsen lämnas utan vederlag. Redan här må framhållas, att det icke är nödvändigt att märkeshavaren äger eller ens besitter de varor för vilka varumärket är avsett. Det är sålunda intet som hindrar att exempelvis en generalagent som

¹ Denna metod tillämpas även i motiven. Då här talas om varor avses sålunda även tjänster, såvida annat ej framgår av sammanhanget.

² Förslaget gör icke skillnad mellan vad som efter franskt mönster kallats fabriksmärken och handelsmärken. Någon rättslig skillnad mellan dessa grupper av märken torde icke heller upprätthållas i utländska rättssystem. Att den terminologiska tudelningen alltjämt lever kvar, kan antagas stå i samband med att Pariskonventionen begagnar denna terminologi. Parisunionens officiella språk, franskan, saknar nämligen motsvarighet till överbegreppet varumärke (trade mark, Warenzeichen).

blott förmedlar köpeavtal mellan två parter därvid betingar sig att de ifrågavarande varorna skola vara försedda med hans varumärke. Nu angivna vidsträckta innebörd av begreppet tillhandahålla blir av betydelse för tolkningen av de närmast följande paragraferna. Då det här talas om »innehavarens varor» (2 §), »sina varor» (3 och 4 §§) och »annans vara» (4 §) är detta nämligen att förstå som om det stode »de varor som tillhandahållas av innehavaren», »de varor han tillhandahåller» respektive »vara, som tillhandahålles av annan».

I paragrafens andra stycke bestämmes närmare varumärkesskyddets föremål. *Varumärke* kan bestå av figur, ord, bokstäver eller siffror eller av säregen utstyrsel av vara eller dess förpackning.

Figurmärken kunna utgöras av geometriska figurer, säreget utformade bokstäver, andra tecken eller symboler, avgränsade ytmönster, bilder av människor, mytologiska gestalter, djur, växter, andra naturföremål eller tillverkade alster o. s. v. samt av olika kombinationer härav. Möjligheterna att skapa nya figurmärken torde vara praktiskt taget obegränsade. Till figurmärke hänföres i allmänhet även sådant som är avsett att begagnas i upphöjt utförande eller eljest i plastisk eller tredimensionell form. En förutsättning för dess registrerbarhet är dock, att det kan på tydligt sätt åskådliggöras genom avbildningar. Ett figurmärke skall vara begränsat till sin yta eller omfattning. Är märket exempelvis avsett att täcka hela varan eller dess förpackning eller utgör det ett regelbundet ytmönster av obegränsad utsträckning, kan det dock i stället utgöra en varuutstyrsel och vara registrerbart som sådan.

Med *ordmärke* avses ett eller flera ord som kunna utgöra en för viss vara eller vissa varor vald fantasibeteckning¹. Med fantasibeteckning avses ej blott ett konstruerat ord såsom t. ex. KODAK, utan dit kan även vara att hänföra ord, som redan ingår i det allmänna språket, t. ex. ÖRNEN för cigarrer. Ord, som utgör varans generiska namn, är uteslutet från registrering som ordmärke. Detsamma gäller i princip även om ord som är beskrivande (deskriptivt) i fråga om varans art, geografiska ursprung o. s. v. (närmare härom i 13 §). Att märket består av mer än ett ord hindrar icke i och för sig dess registrering. Märken som utgöras av flera ord kunna dock ofta visa sig vara slagord (slogans), vilka falla utanför varumärkesbegreppet och sålunda icke kunna registreras. En skarp gränsdragning mellan ordmärke och slagord kan någon gång vara vansklig att göra. Ett slagord är i allmänhet en fras eller sats — ofta ur grammatisk synpunkt stympad — som uttalar en uppmaning eller ett omdöme. Ett slagord kan emellertid bestå av helt få ord, ja t. o. m. av så få som två eller rent av ett enda ord². Till ledning för bedömningen om i visst fall fråga är om ett registrerbart ordmärke eller ett oregistrerbart slagord kunna tjäna följande övervägan-

¹ Jfr Vml:s »särskilt uppfunnen benämning».

² Jfr *Faltz*, *The Slogan in Modern Advertising*, s. 33.

den. Är uttrycket i fråga en uppmaning eller ett omdöme bör man räkna med att det är ett slagord, även om det blott utgör ett enstaka eller ett fåtal ord. Dock ökar sannolikheten för att ett slagord föreligger i samma mån som uttrycket består av flera ord. Över huvud taget äro slagorden oftast deskriptiva i vidsträckt bemärkelse eller åtminstone starkt suggestiva eller berömmande. Ett föregivet ordmärke, som består av två eller flera ord och som därtill är deskriptivt eller berömmande, torde i regel vara att anse som ett slagord. En annan distinktion, som emellertid knappast bör tillmätas någon större vikt vid den administrativa prövningen, sammanhänger med en viss olikhet vid begagnandet av egentligt ordmärke å ena sidan och slagord å den andra. Sålunda torde det vara karakteristiskt, att ett egentligt ordmärke normalt användes som individualbenämning för visst företags vara, medan ett slagord oftast användes såsom särskilt reklammedel för en vara, som redan tillhandahålles under ett egentligt ordmärke. Slagordet fyller därvid icke omedelbart någon känneteckensuppgift — låt vara att det genom inarbetning inom omsättningskretsen kan komma att uppfattas såsom innehavarens särskilda kännetecken¹. I sistnämnda fall inträder skydd enligt förslaget 2 §. Den omständigheten att slagord i visst fall som beståndsdel innehåller ett i och för sig registrerbart ord, medför icke att slagordet i sin helhet blir ett registrerbart ordmärke.

För närvarande anser man sig icke kunna vägra registrering av ordmärke som består av ett registrerbart ord samt ett eller flera klart oregistrerbara ord. Där sökanden redan tidigare har skydd för det registrerbara ordet, giver honom den nya registreringen icke något skydd härutöver. Ett märke avseende exempelvis orden PENICILLIN ASTRA medför således icke något extra skydd, då vederbörande redan har ordet ASTRA registrerat för de varuslag som äro i fråga. Likartat härmed är det fallet där den ena beståndsdelens väl är deskriptiv, men icke som i nyss angivna exempel rent generisk, som exempelvis ordet PENICIN i märket PENICIN IDO. I nu angivna fall bör enligt förslaget det generiska eller deskriptiva ordet undantagas från registreringsskyddet med s. k. *disclaimer* enligt 15 §. Detta förfarande får, såsom framgår av nämnda paragraf, icke samma definitiva verkan som om registrering helt vägras men bör göra registreringar av detta slag mindre eftersträfvansvärda.

Hittillsvarande registreringspraxis har ställt sig kritisk, om ock ej alldeles avvisande, till verbformer såsom ordmärken. Dylika ord ägna sig merendels mindre väl som kännetecken och fara är stundom att vederbörande genom skyddet för ett dylikt märke söker bereda sig en ensamrätt till ett tekniskt förfarande e. d., vars skydd i stället bör vara beroende av patenträtten. En reserverad inställning till ifrågavarande märken är därför även i framtiden berättigad.

¹ Här må påpekas, att det icke i och för sig är något som hindrar att en och samma vara på en gång tillhandahålles under mer än ett varumärke. Detta torde tvärtom i praktiken vara mycket vanligt.

Till ordmärke räknas även sådant som bildats genom att tal eller siffror eller enstaka bokstäver, t. ex. förkortningar, utskrivits till ord, såsom exempelvis FEMTIETT, ELVAN, ESSELTE o. s. v. En förutsättning är att ett uttalbart ord är för handen. I detta avseende har dock registreringspraxis hittills varit liberal. Man har sålunda som ordmärken godtagit t. ex. AEG och IBM. Med den behandling som enligt förslaget bör tillkomma bokstavs- och siffermärken föreligga icke samma skäl för en vidsträckt tolkning av vad som i dessa fall skall anses vara ett ordmärke.

Enligt uttrycklig bestämmelse i 13 § tredje stycket må icke såsom varumärke registreras kännetecken, enbart bestående av något, som är ägnat att uppfattas såsom personnamn eller firma. Dyligt kännetecken åtnjuter utan registrering varumärkesrättsligt skydd enligt 3 §. Den angivna regeln är icke tillämplig på sådana släktnamn, som ha en vedertagen språklig betydelse vid sidan av namnkaraktären, såsom t. ex. BORG eller LIND, samt ej heller på kännetecken som enbart består av förnamn. Icke heller gäller regeln i 13 § pseudonym, som användes i näringsverksamhet, exempelvis av konstnärverkare. Sådana namn kunna alltså utgöra registrerbara ordmärken. Såvitt rör firma avser regeln i 13 § blott sådant kännetecken som tydligt framträder som firma. Däremot kan viss del som utbrytes ur firman, t. ex. dennas huvudord, dominanten, vara ett registrerbart ordmärke.

Till registrerbart varumärke är vidare att räkna namn på tidningar och tidskrifter. För att dylika namn skola kunna registreras, måste de självfallet ha erforderlig särprägel. Däremot kan titeln på en bok eller annat *enstaka* litterärt verk icke anses vara ett varumärke.

Såsom framhållits i de allmänna motiven äro inom rederinäringen använda flaggor, skorstensmärken och fartygsnamn i princip att anse som varumärken, vilka kunna registreras. Detsamma gäller namn på hotell, restauranger, teatrar, biografer och liknande, såvida dyligt namn icke är identiskt med vederbörande innehavares firma. I fråga om alla de nu berörda namnen är dock att märka att en viss utgallring måste äga rum så att ej rent banala namn bli registrerade. En dylik utgallring sker på ett naturligt sätt genom det allmänna kravet på distinktivitet. Ord som RÖDA KVARN för en biograf eller GRAND för ett hotell äro sålunda alltför allmänt begagnade för att kunna komma i fråga för registrering. Dylika beteckningar kunna emellertid vara inarbetade inom viss ort och till följd därav skyddade enligt förslagets 2 § mot att annan begagnar förväxlingsbart namn inom det område där inarbetningen föreligger.

Till varumärken äro enligt definitionen vidare att hänföra sådana som enbart bestå av *bokstäver*, vilka icke tillsammans bilda ett uttalbart ord, t. ex. SKF, eller *siffror*, t. ex. 4711. Till denna grupp av märken höra även sådana som bestå av en enstaka bokstav eller siffra. I fråga om nu avsedda märkens registrerbarhet gäller en i 13 § andra stycket intagen specialregel.

Utan att detta ansetts behöva uttryckligen nämnas kan varumärke bestå

av en kombination av figur, ord, bokstäver eller siffror. Därvid är registrerbarhet hos ett av de i märket ingående kombinationselementen i regel till fyllest för att göra märket i dess helhet registrerbart. Det registrerbara momentet får dock i sådant fall icke intaga en alltför undanskymd plats. I den mån registreringsmyndigheten befarar att registreringen icke giver erforderlig visshet om ensamrättens omfattning, kunna bestämmelserna om *disclaimers* i 15 § bli att tillämpa. Å andra sidan har, såsom nämnts i de allmänna motiven, det hittillsvarande systemet att på samma ansökan medgiva särskilt s. k. ordskydd för ett i och för sig registrerbart ord ingående i kombinerat märke icke något utrymme enligt förslaget. Detta innebär emellertid icke, att patentverkets granskning såvitt avser ordmomentet bör inskränkas i förhållande till vad som sker enligt gällande rätt. Särskild likhetsprövning beträffande sådant ord gentemot tidigare anmälda märken bör sålunda alltjämt företagas och i samband härmed blir det erforderligt att även taga ställning till ordets registrerbarhet i och för sig.

Begreppsbestämningen i 1 § andra stycket omfattar ytterligare en grupp kännetecken, nämligen *säregen utstyrsel av vara eller dess förpackning*. Sådan varuutstyrsel kan utgöras av den säregna form, som man givit varan, eller av dess färg eller dekoration, av dess säregna inpackning eller eljest av förpackningens form, färg eller dekoration ävensom av olika kombinationer härav. I utstyrsel kan även som moment ingå varumärke av något av de tidigare nämnda slagen. Genom att i definitionen uttryckligen upptagits kravet att varuutstyrsel skall vara *säregen* har utredningen velat speciellt betona att fordringarna på särprägel eller distinktivitet böra ställas tämligen höga i fråga om varuutstyrsel. Kravet på särskiljningsförmåga gäller visserligen alla varukännetecken, men försiktigheten har ansetts bjuda, att fordringen på särprägel i detta fall ställes något högre än då det gäller figur- och ordmärken. Även en klart särpräglad varuutstyrsel innehåller ofta banala element, som icke kunna monopoliseras av en enskild näringsidkare. Där så är fallet och tvekan om registreringsskyddets omfattning kan befaras, kunna reglerna i 15 § om *disclaimers* bli av betydelse. Det är vidare vanligt, att varuutstyrsel till en del utgöres av tekniska eller funktionella moment, som icke heller få omfattas av varumärkesrätt¹. Dylikt moment innefattas emellertid enligt särskilt stadgande härom i 5 § icke i ensamrätten.

Endast varuutstyrsel är varumärke enligt förslaget, däremot ej annan utstyrsel, som användes som kännetecken i näringslivet. Med varuutstyrsel i motsats till annan utstyrsel avses blott sådan utstyrsel som användes i omedelbar förbindelse med egentliga varor eller deras förpackning. Utstyrsel av affärshandlingar, affärslokaler, anställd personal, affärsvagnar, o. s. v. faller däremot utanför begreppet varuutstyrsel. Skyddet av dessa senare och åtskilliga andra kännetecken som icke äro varumärken blir enligt förslaget beroende av inarbetning (2 §).

¹ För dylika moment kan enligt svensk rätt endast patentskydd komma i fråga.

Frågorna om gränsdragningen i vissa fall mellan varukännetecken och andra skyddsätter samt i vad mån samma föremål samtidigt kan vara skyddat såsom varukännetecken å ena sidan och som prydnadsmönster, konstverk eller patent å den andra behandlas i motiven till 5 §.

2 §.

Ensamrätt genom inarbetning

Denna paragraf behandlar förvärv av varumärkesrätt genom inarbetning. Enligt första stycket har näringsidkare även utan registrering ensamrätt till varumärke, då märket blivit inarbetat. I andra stycket stadgas om förvärv av ensamrätt genom inarbetning jämväl till slagord och andra varukännetecken än varumärken. Tredje stycket slutligen definierar innebörden av inarbetning. (Olika spörsmål rörande inarbetning beröras i de allmänna motiven, särskilt i kapitlet Varumärkesrättens uppkomst.)

Inarbetningsrätt enligt 2 § är en ensamrätt oberoende av registrering. Formellt sett bygger förslaget på att känneteckensskydd förvärfvas dels enligt 1 § genom registrering och dels enligt 2 § genom inarbetning. Det är dock vanligt att varumärken äro på en gång både registrerade och inarbetade. Är så fallet är det emellertid enligt förslaget i regel tillfyllest för skyddet att registreringen åberopas, medan däremot bevisning om inarbetningen icke behöver föras. I några fall kan dock inarbetning förstärka eller komplettera det genom registrering vunna skyddet, t. ex. när det registrerade märket i och för sig har ringa särskiljningsförmåga, när det gäller skyddets utsträckning till kännetecknets användning utanför den i 6 § första stycket angivna begränsningen till samma eller liknande varuslag (6 § andra stycket), vid kollision med äldre känneteckensrätt vars innehavare visat passivitet gentemot den yngre rätten (9 §) eller vid intrång under tiden mellan registreringsansökningens ingivande och registrerings beviljande (39 §). Enligt 13 § fordras i vissa fall för att ett varumärke skall kunna registreras att det genom inarbetning visats äga särskiljningsförmåga. I vad mån fortsatt inarbetning av ett sådant märke jämväl är en förutsättning för registrerings fortbestånd blir beroende av omständigheterna i varje särskilt fall. Att bestående inarbetning normalt är en sådan förutsättning bör knappast antagas. Där emellertid märkets särskiljningsförmåga uppenbarligen gått förlorad, t. ex. emedan märket icke längre är i bruk som kännetecken, kan registreringen hävas med stöd av 25 § andra stycket.

Subjekt för inarbetningsrätt är näringsidkare i den vidsträckta mening som givits detta begrepp enligt 1 §.

Med varumärke avses figur, ord, bokstäver eller siffror, vare sig dessa kännetecken gälla varor eller tjänster, samt dessutom utstyrsel av vara eller dess förpackning. Vad som inrymmes härunder har likaså angivits i motiven till 1 §.

Föremål för inarbetningsskydd är, såsom nyss påpekats, även andra varukännetecken än varumärken. Härvid har i lagtexten särskilt angivits slagord, varmed avses en sats eller ett specifikt uttryck som åsyftar att inpränta något hos allmänheten. I regel utgör ett slagord ett direkt eller indirekt omdöme om varan eller företaget eller en uppmaning av något slag till kundkretsen, men även andra reklamfraser, avsedda att upprepas, kunna vara slagord. Det är sålunda vanligt att ett slagord är beskrivande eller berömmande och att därför särskiljningsförmågan i och för sig är ringa. Detta i sin tur återverkar på möjligheten att inarbeta det såsom kännetecken och därmed även på skyddet, såsom nedan närmare utvecklas. Oftast strävar man emellertid vid skapande av ett slagord efter att giva det en fyndig eller vitsig formulering. I många fall användes rim eller allitteration. Ett kort och koncentrerat uttryckssätt torde också i allmänhet eftersträvas. Nu angivna förhållanden kunna underlätta slagordets inarbetande även där det såsom deskriptivt har ringa särskiljningsförmåga i och för sig. Frågan om gränsdragningen mellan slagord och ordmärke har berörts i motiven till 1 §.

Bland övriga kännetecken, som omfattas av 2 § andra stycket, må nämnas åtskilliga sådana av utstyrselliknande art — egentlig varuutstyrsel hör däremot icke hit utan är som redan påpekats att hänföra under varumärke. Som exempel må nämnas utstyrsel av annonser, affärsbrev, kataloger och andra affärshandlingar, av skyltar och affärsvagnar, den särpräglade inredningen av affärslokaler, de särskilda anordningarna vid skyltning eller en speciell klädsel för anställda, t. ex. för expediter, servitriser, piccolos, expressbud eller personalen vid bensinstationer. I den mån kännetecken av nu angivna slag kunna anses utgöra varukännetecken, kunna de vinna skydd enligt förevarande paragraf.

Om rätten till firma såsom varukännetecken stadgas i 3 §. Vissa därmed besläktade kännetecken kunna emellertid falla in under bestämmelserna i förevarande paragraf. Sålunda är stadgandet i 2 § tillämpligt på vissa s. k. bifirmor, varmed avses varje namn på en affärsrörelse eller gren av sådan rörelse, som ej är den egentliga firman. Det kan alltså vara en firmaförkortning, en telegramadress, namnet på ett tidigare självständigt företag, som numera helt ingår i rörelsen, eller något annat namn varunder rörelsen blivit känd. Även ett varumärke, som allmänt kommit att användas som namn på företaget, kan sålunda samtidigt utgöra bifirma. I vissa fall äro de kännetecken, som här avses, registrerbara varumärken enligt 1 §. I andra fall åter blir bifirma närmast att betrakta blott såsom en variant av den egentliga firman, varvid skydd åtnjutes enligt 3 § oberoende av varumärkesregistrering eller inarbetning. Men i fråga om alla återstående bifirmor, som alltså icke kunna hänföras under 1 § eller 3 §, blir skyddet — i den mån de användas som varukännetecken — beroende av inarbetning enligt andra stycket av förevarande paragraf.

Till annat särskilt varukännetecken enligt 2 § andra stycket höra vidare sådana kännetecken, som endast kunna uppfattas med andra sinnen än synsinnet. Hit höra sålunda akustiska tecken eller signaler, t. ex. rytandet av ett lejon som kännetecken för film, en signaturmelodi för en viss orkester eller en radiostations paussignal. Kännetecken av detta slag förekomma i viss utsträckning redan nu, och de kunna bli vanligare om kommersiella program skulle vinna insteg i radio och television. Under annat varukännetecken falla även sådana som äro avsedda att uppfattas med lukt-, smak- eller känselsinnet. Av större betydelse äro dessa måhända ej, men de ha nämnts i den varumärkesrättsliga litteraturen och även någon enstaka gång uppträtt i praktiken; så t. ex. lär det ha förekommit att tidningsannonser varit på särskilt sätt parfymerade. Har någon som sitt särskilda kännetecken lyckats inarbeta företeelse av detta slag, får han skydd enligt 2 §.

Enligt definitionen i paragrafens *tredje stycke* skall ett kännetecken anses vara inarbetat, om det här i riket bland dem, till vilka det riktar sig, är allmänt känt som beteckning för innehavarens varor.

Jämfört med terminologin i gällande rätt begränsar förslaget innebörden av begreppet inarbetning till sådana fall då kännetecknet blivit känt *här i riket*. Rent språkligt sett ligger i uttrycket inarbetning icke någon lokal antydning. Då emellertid förslaget liksom gällande rätt giver inarbetning självständig betydelse endast då den är för handen i Sverige, har det ansetts vara en lagteknisk fördel att redan i definitionen klargöra denna begränsning. Att kännetecknet skall vara allmänt känt här i riket innebär icke, att inarbetande behöver ha skett över hela landet. Även kännedom inom en del av riket kan sålunda utgöra inarbetning. Men i ett sådant fall kan ensamrätten göras gällande mot annan som använder förväxlingsbart kännetecken endast såvitt detta sker inom det område där inarbetningen råder. En uttrycklig bestämmelse härom återfinnes i 4 § första stycket av förslaget. Å andra sidan utgör även en dylik lokal inarbetningsrätt registreringshinder jämlikt 14 § 6), där annan än inarbetaren söker registrering av ett förväxlingsbart varumärke; detta ter sig naturligt med hänsyn till att registrering giver upphov till en riksomfattande ensamrätt.

När förslaget på angivet sätt för att ett kännetecken skall anses vara inarbetat fordrar, att det är känt i vårt land, ligger häri icke något absolut krav på att kännetecknet varit i användning i Sverige. Än mindre fordras att den vara för vilken det är avsett har tillhandahållits på den svenska marknaden. Ett kännetecken kan sålunda inarbetas i Sverige genom att det användes i härstädes gjord reklam exempelvis under en förberedelsetid innan varan föres på marknaden. Även om märket icke här användes på sådant sätt, kan kännetecknet undantagsvis bli inarbetat i vårt land. Så kan ske som följd av intensiv reklam i utlandet, vilken gör kännetecknet allmänt bekant även här i riket. Detta är tänkbart som resultat av annon-

ser i utländska, här spridda tidskrifter eller av att kännetecknet omnämnes i facktidskrifter eller t. o. m. i skönlitterära verk av olika slag. Hur känne- domen sprides här, saknar i och för sig betydelse. Är kännetecknet däremot ej allmänt känt i Sverige men väl utomlands, kan dess innehavare här blott åberopa den rätt som följer av 14 § 7). Detta gäller, även om det är ett svenskt företag som gjort kännetecknet bekant på en utländsk marknad, såvida det ej tillika är allmänt känt i Sverige.

För att inarbetande skall anses ha ägt rum fordras enligt förslaget lika litet som enligt gällande rätt¹, att kännetecknet inarbetats genom aktiva insatser från vederbörande näringsidkares sida. Även om kännetecknen vunnit burskap genom utomståendes åtgärder eller på annat sätt, kan det vara inarbetat enligt förslaget.

Kännetecknet skall vara allmänt känt *bland dem till vilka det riktar sig*. Denna krets har i den allmänna motiveringen efter mönster av norsk och dansk terminologi kallats omsättningskretsen. Detta uttryck förekommer dock ej i lagtexten. Sammansättningen av omsättningskretsen kan variera beroende på det eller de varuslag kännetecknet gäller. Vanligen består omsättningskretsen såväl av de slutliga förbrukarna av varan i fråga som av dem vilka i något skede av distributionen taga befattning med varor av detta slag, generalagenter, importörer, grossister, detaljhandlare, expediter o. s. v. Omsättningskretsen består med andra ord i allmänhet av konsumenterna samt av de olika företrädarna för den bransch till vars sortiment varan hör. Med konsumenter avses härvid den del av allmänheten som normalt kan beräknas tillhandla sig varan i fråga samt, där varan icke som sådan når den stora allmänheten, de företag där den bearbetas, förädlas, begagnas eller förbrukas, såsom är fallet med åtskilliga råmaterial, kemikalier, maskiner och apparater samt delar och tillbehör till sådana o. s. v. Att kännetecknet är känt inom alla de ovannämnda distributionsleden kan alltså icke alltid fordras. För vissa särskilt dyrbara eller högt specialiserade varor, som exempelvis vissa optiska linser, specialverktyg och liknande, kan omsättningskretsen bestå av ett helt litet antal personer eller företag, medan den i fråga om vardagens förbrukningsvaror, livsmedel, toalettartiklar o. d., kan omfatta större delen av allmänheten. I detta avseende anknyter förslaget till den tolkning av inarbetningsbegreppet som redan utvecklats i praxis.

I kravet på att kännetecknet skall vara *allmänt känt* får icke inläsas en fordran att var och en inom omsättningskretsen skall känna till det. Icke heller kan fordras att en viss procentuell del av de berörda, exempelvis minst hälften, har dylik kännedom. Begreppet allmänt känt låter sig icke precisera på dylikt sätt. Det måste emellertid alltid krävas, att en så avsevärd del av omsättningskretsen känner till kännetecknet, att detta redan till följd härav erhållit ett påtagligt goodwillvärde. Detta betyder emeller-

¹ Jfr prop. 1942: 257, s. 18.

tid ej att varan som sådan måste ha anseende som kvalitetsprodukt eller att kännetecknets innehavare behöver åtnjuta särskilt gott renommé. Sådana värderingar ha icke någon relevans vid bedömningen av frågan om inarbetning föreligger eller icke.

Vid bedömningen av om ett kännetecken skall anses vara inarbetat bör i allmänhet hänsyn tagas till den tid och omfattning kännetecknet varit i bruk. Härvid har användningens omfattning den större betydelsen. Genom intensiv reklam kan sålunda ett kännetecken mången gång inarbetas på kort tid, medan å andra sidan även en lång tids användning kan vara otillräcklig, om begagnandet skett allenast i ringa utsträckning. Däremot kan användning under lång tid utan sådan reklam som nyss sagts men dock i avsevärd omfattning medföra inarbetningsskydd enligt 2 §.

Kännedomen inom omsättningskretsen skall avse kännetecknet såsom *beteckning för innehavarens varor*. Detta innebär att man inom omsättningskretsen skall uppfatta kännetecknet såsom ett sådant, d. v. s. som ett individualiseringsmedel, varmed en bestämd — ehuru icke nödvändigtvis till namnet känd — näringsidkare betecknar sina varor för att skilja dem från andra företagens varor av samma slag. För att något på detta sätt skall kunna vara ett individualiseringsmedel måste det påtagligen ha särskiljningsförmåga, distinktivitet. Spörsmålet härom intager emellertid vid tolkningen av 2 § icke den självständiga ställning som det har då varumärke begäres registrerat. Har kännetecknet kunnat inarbetas såsom viss näringsidkares särskilda beteckning är, såsom redan i de allmänna motiven framhållits, därmed även den erforderliga särskiljningsförmågan dokumenterad. Men även om särskiljningsförmågan endast som ett moment ingår i inarbetningsbegreppet kunna de mera formella kriterier, som enligt 13 § skola beaktas vid registrering, vara till ledning också då någon gör anspråk på skydd enligt 2 §. Alltför enkla figurer, generiska eller deskriptiva ord, utstyrslar utan särprägel o. s. v. blir det med hänsyn härtill svårare att inarbeta och få omsättningskretsen att acceptera som särskilt kännetecken för viss näringsidkares varor. I och för sig är det dock möjligt att inarbeta nära nog vilken beteckning som helst, även en sådan med mycket ringa eller rent av ingen ursprunglig särprägel. Men saknar beteckningen helt egen särskiljningsförmåga, är det endast undantagsvis det lyckas att genomföra ett inarbetande, och i dylikt fall måste mycket omfattande åtgärder krävas härför.

Direkt bevisning om att kännetecknet är allmänt känt lär oftast vara svår att förebringa. I stället torde det liksom hittills få anses tillräckligt att innehavaren förebringa utredning om försäljningens storlek, reklamens omfattning o. s. v. jämte uttalanden av handelskammare, branschkungliga personer, återförsäljare, detaljhandlare m. fl. och i förekommande fall av vissa konsumenter eller konsumentgrupper, varigenom på indirekt väg möjlighet beredes att bedöma om kännetecknet är inarbetat. Någon gång

kan måhända en marknadsundersökning giva en mera omedelbar bild av omsättningskretsens vetskap om kännetecknet¹.

En begränsning av känneteckensskydd genom inarbetning framgår utav 5 §, enligt vilket stadgande ensamrätten icke skall omfatta sådan del av kännetecknet, som huvudsakligen tjänar att göra varan eller dess förpackning mera ändamålsenlig eller eljest att fylla annan uppgift än att vara kännetecknen. Det kan nämligen icke uteslutas, att en dylik rent praktisk eller teknisk detalj kan bli inarbetad som kännetecknen. Av nyssnämnda bestämmelse följer att, om föremålet för inarbetningen huvudsakligen eller till en del tjänar sådant praktiskt eller tekniskt syfte, inarbetningsrätten i varje fall icke får utövas så, att den inskränker den allmänna rätten att, då bestående patent ej lägger hinder i vägen, tillhandahålla viss vara i särskilt ändamålsenlig utformning, förpackning eller utstyrel.

En förutsättning för skydd är som regel att vederbörande näringsidkare är ensam om beteckningens begagnande, eljest kan omsättningskretsen ej uppfatta den som särskilt kännetecknen för just hans varor. I särskilda fall kan en sammanslutning av näringsidkare för sig gemensamt inarbeta beteckning såsom kännetecknen för sammanslutningen eller för näringsidkaren i hans egenskap av medlem i sammanslutningen². För att inarbetning i ett dylikt fall skall kunna uppkomma måste fordras, att sammanslutningen som enhet är klart avgränsad gentemot övriga näringsidkare inom ifrågavarande bransch, så att kännetecknet icke av omsättningskretsen uppfattas som en mer eller mindre allmänt använd beteckning utan individualiseringsfunktion. Däremot kan svaranden i en intrångsprocess normalt icke åberopa egna intrångshandlingar för att motbevisa kändans påstående om inarbetning, men ha dylika handlingar opåttat företagits i stor omfattning, under längre tid och av ett flertal näringsidkare, torde i regel någon inarbetning för kändanden icke kunna anses föreligga. Det nu sagda äger i princip tillämpning oberoende av den omtvistade beteckningens egen särprägel men får särskild betydelse vid bedömningen av om beteckning med svag ursprunglig särprägel skall anses vara inarbetad.

För skydd enligt 2 § fordras att inarbetningen fullbordats. De olika åtgärder varigenom näringsidkaren åsyftar att inarbeta kännetecknet medföra sålunda icke i och för sig skydd för detta, utan först sedan det åsyftade resultatet uppnåtts inträder inarbetningsskyddet. Detta har kommit till särskilt uttryck i första stycket, då där sägs, att näringsidkare *har* ensamrätt till varumärke, då märket *blivit* inarbetat. Att inarbetningen skall vara fullbordad gäller självfallet även enligt andra stycket.

Skulle ett enligt 2 § skyddat kännetecknen upphöra att vara inarbetat, bortfaller även inarbetningsskyddet. Inarbetningen bör anses ha upphört så

¹ Jfr *Hancock*, Three Dimensions in 2-F Evidence in the Trademark Office, TMR 1955 s. 1157 ff.

² Jfr prop. 1942: 257, s. 18.

snart något av ovan angivna, nödvändiga kriterier på inarbetning icke längre är tillstädes. Naturligt är sålunda att, då kännetecknet under längre tid icke använts, kännedomen om detsamma förflyktigas inom omsättningskretsen. Att ett kännetecken, som är inarbetat, under endast någon kortare tid icke begagnas, t. ex. med hänsyn till tillfälligt importstopp e. d., bör i regel icke anses medföra att det upphört att vara inarbetat. Huru härmed i ett speciellt fall förhåller sig får dock i sista hand bedömas med beaktande av alla de föreliggande faktiska förhållandena. — Om beteckningen i fråga visserligen är allmänt känd men den däremot icke längre inom omsättningskretsen uppfattas såsom kännetecken för viss näringsidkares varor utan i stället som en allmänt nyttjad beteckning för varor av visst slag alldeles oberoende av dessas kommersiella ursprung, är beteckningen icke vidare att anse som ett inarbetat kännetecken. Den som tidigare haft ensamrätt till densamma på grund av inarbetning kan icke mera göra någon sådan rätt gällande. Stor varsamhet bör dock iakttagas innan en näringsidkare av denna grund fränkännes rätten till beteckning som han inarbetat. Den som gör gällande att en sådan övergått till en allmän beteckning har följaktligen att prestera en övertygande bevisning härom. De synpunkter, som anförts om degeneration av registrerade varumärken i de allmänna motiven, bli i viss mån vägledande även vid ställningstagandet till nu förliggande spörsmål.

Förslagets 2 § upptager i det väsentliga och utvidgar i vissa avseenden det skydd för inarbetade kännetecken, som för närvarande kan erhållas enligt 9 § första stycket Ikl. Det kan emellertid icke uteslutas, att kännetecken i visst fall kan vara skyddat enligt 9 § Ikl utan att det samtidigt är skyddat enligt förslaget till varumärkeslag. Särskilt kan detta ibland tänkas vara förhållandet med namn och firma. Spörsmålen härom torde få upptagas till övervägande i samband med utredningen om ny namn- och firmalagstiftning, varvid för firmarättens del det kan visa sig lämpligt att anordna skyddet på motsvarande sätt som i 2 § av föreliggande förslag skett i fråga om varukännetecknen. Med hänsyn till det nu anförda finner sig utredningen icke böra föreslå, att 9 § första stycket Ikl upphäves. Dock föreslås sådan ändring av paragrafen, att första stycket icke skall äga tillämpning, där det kännetecken, med vilket förväxling kan äga rum, är skyddat enligt varumärkeslagen¹.

3 §.

Namn och firma såsom varukännetecken

Denna paragraf behandlar den varumärkesrätt som tillkommer näringsidkares namn och firma.

¹ Det må anmärkas, att auktoritetskommittén — i samband med förslag om särskilt titel-skydd i lagen om upphovsmannarätt — föreslagit att 9 § andra stycket Ikl skall upphävas, jfr SOU 1956: 25, s. 32 f. och 399 ff. samt 486.

Endast den varumärkesrättsliga sidan av namn- och firmaskyddet behandlas i förslaget. Övriga aspekter av namn- och firmarätten falla således utom förslagets räckvidd.

Lagförslaget utgår från att förvärvet av ensamrätt till namn och firma regleras inom namnrätten och firmarätten. Förslaget räknar således med dessa rättigheter som givna.

Före tillkomsten av 1901 års alltjämt gällande KF angående antagande av släktnamn uppkom *rätten till borgerligt släktnamn*, vilken rätt då ännu var i sitt vardande och alltjämt får anses vara något oviss till sin innebörd, genom namnets antagande och brukande. Enligt släktnamnsförordningen gäller beträffande nytt släktnamn vissa regler om namnets godkännande av Statistiska centralbyrån¹. Genom namnmyndighetens granskning i samband härmed upprätthålles ett visst administrativt namnskydd, som i första hand gäller för de svenska släktnamnen. Rätten till egenartat adligt släktnamn, vilken i olikhet med rätten till övriga släktnamn i vissa fall prövats av rättspraxis i sista instans och därvid erkänts såsom en ensamrätt för ättemedlemmar², har uppkommit genom förlänandet av »adligt stånd och värdighet». Utredningen räknar med att en motsvarande privaträttslig ensamrätt till icke adligt, egenartat släktnamn får anses vara för handen, ehuru frågan icke synes ha blivit ställd på sin spets.

Rätten till firma uppstår enligt gällande rätt i princip genom firmans antagande och brukande³. Firmans införande i handelsregister kan således icke sägas vara avgörande för uppkomsten av firmarätt⁴. För vissa juridiska personer, främst aktiebolag och ekonomiska föreningar, gäller dock, att de förvärva rättssubjektivitet och bli självständiga bärare av firmarätt först genom registrering.

Vad nu sagts gäller rätten till svenskt namn och svensk firma. I vad mån rätt till utländskt namn består här i riket kan vara tveksamt. Med tämligen stor säkerhet kan dock antagas, att invandrad utlänning som blivit naturaliserad svensk medborgare har samma rätt till sitt namn som någon vars namnrätt stöder sig på släktnamnsförordningen. I ett dylikt fall kan alltså namnrätt uppkomma oberoende av släktnamnsförordningen. Mera tveksam ter sig däremot frågan om utlännings namnrätt i övrigt, särskilt då utlänningen icke är bosatt i Sverige. Normalt har sådan person icke behov av namnskydd här i landet, men det kan ej uteslutas att han i speciella fall, t. ex. om han på något sätt utsträckt sin verksamhet hit eller om namnet blivit historiskt känt, med fog kan göra anspråk på skydd för namnet härstädes.

¹ Eberstein, Förslag till lag om släktnamn m. m., Stockholm 1921, s. 29.

² Jfr NJA 1929 s. 283 LINDENCRONA och BILDT, NJA 1940 s. 648 LAGERCRANTZ.

³ Jfr NJA 1931 s. 82 TATTERSALL, NJA 1933 s. 558 = NIR 1933 s. 142 SAVOY, NJA 1936 s. 311 = NIR 1936 s. 180 FLÄKTA ÖRN, SvJT 1938 rf. s. 88 GÖTEBORGS FASTIGHETSÄGAREFÖRENING.

⁴ Jfr Eberstein, Om skydd för individualiteten, s. 15, och NJA 1950 C 643 = NIR 1950 s. 208 TÄLLGÅRDENS TURISTHOTELL, NJA 1956 s. 664 = NIR 1957 s. 242 A-BILSKOLAN.

Enligt artikel 8 i Pariskonventionen skall firma, vare sig den ingår i fabriks- eller handelsmärke eller icke, utan villkor av anmälan eller registrering åtnjuta skydd i samtliga unionsländer¹. I svensk praxis har i enlighet härmed utländskt företags firma oberoende av registrering skyddats, så snart vederbörande utsträckt verksamheten till Sverige eller vidtagit åtgärder i sådant syfte².

Personnamn och firma ha, jämte fastighetsnamn³, i doktrinen kallats naturliga varubeteckningar. Utmärkande för dessa är enligt gällande rätt att de åtnjuta varumärkesskydd utan registrering i varumärkesregistret. I 1 § Vml förutsättes i enlighet härmed, att näringsidkare äger rätt att såsom varumärke begagna sitt namn eller sin firma eller namnet å honom tillhörig fast egendom. Någon ovillkorlig rätt att utnyttja naturlig varubeteckning föreligger emellertid icke, utan då ett sådant utnyttjande framkallar förväxling med kännetecken, till vilket består en tidigare uppkommen rätt, får den naturliga varubeteckningen stå tillbaka⁴. Särskilt blir detta fallet, om förväxlingsfaran icke blott beror på likhet mellan exempelvis parternas släktnamn utan är ytterligare förstärkt genom överensstämmelse mellan kännetecknen i övrigt, såsom mellan verksamhetsord e. d. i firma⁵. Nu berörda inskränkning i rätten att använda naturlig varubeteckning, som väl får anses ligga i sakens natur, har dock icke kommit till direkt uttryck i gällande lag, vilket ej sällan lett till den missuppfattningen bland näringsidkare, att de alltid skulle vara berättigade att använda och även erhålla registrering av varumärke, innehållande särskilt det egna namnet eller den egna firman, utan hinder av förväxling som sådant märke kunde framkalla med annans firma eller varumärke. Den i 1 § Vml förutsatta rätten att använda den egna firman som varukännetecken avser blott firman i dess helhet och icke en därur utbruten del, exempelvis firmadominanten. Så mycket mindre kan därför 1 § Vml åberopas till stöd för en innehavarens rätt att utan hinder av risken för förväxling med annat kännetecken begagna firmadominant såsom varukännetecken eller erhålla denna del av firman registrerad som varumärke⁶.

Enligt 12 och 13 §§ Vml åtnjuter naturlig varubeteckning utan villkor av registrering enahanda intrångsskydd mot annans obehöriga användning av samma eller liknande beteckning som registrerat varumärke. Såvitt gäller

¹ Jfr *Eberstein*, Immateriellt rättsskydd, s. 113 f.; se även *Olsen*, Pariserkonventionens artikel 8, NIR 1953 s. 104 ff., och diskussionen härom vid åttonde nordiska mötet för industriellt rättsskydd i Helsingfors 1953, NIR 1954 s. 15 ff., särsk. inlägg av *Eberstein*, s. 23 ff., och *v. Zweigbergk*, s. 34 f., ävensom *Eberstein*, Pariskonventionen artikel 8, NIR 1957 s. 80 ff.

² NJA 1925 s. 338 BORSALINO och s. 430 SALAMANDER samt 1939 s. 389 = NIR 1939 s. 117 EXLAX och RÅ 1940 s. 33 = NIR 1940 s. 83 LIBERTY; jfr *Eberstein*, Immateriellt rättsskydd, s. 120 ff. och 145 ff.

³ Frågan om skydd för fastighetsnamn lämnas tills vidare åsido.

⁴ Jfr t. ex. NIR 1951 s. 69 STANDARD TOOL CO., NJA 1937 s. 504 = NIR 1938 s. 81 BOLINDER, NJA 1927 s. 630 SKOGSSTJÄRNAN.

⁵ NJA 1935 s. 467 = NIR 1935 s. 183 ADAMSSONS SJUKVÅRDSAFFÄR. Jfr även NIR 1956 s. 52 LEJA.

⁶ NIR 1942 s. 159 KROON.

firma avser intrångsskyddet enligt 12 § firman i dess helhet. Enligt 13 § skall dömas för intrång även där den skyldige icke oförändrat återgiver firman, såvida ändringarna ej äro större än att förväxling lätt kan uppkomma. Detta stadgande kan även vara tillämpligt om någon obehörigen använder dominanten i annans firma eller något med dominanten nära överensstämmande, enär sådan beteckning ofta torde vara förväxlingsbar med firman i dess helhet. Indirekt får härigenom även firmadominant visst rättsskydd men dominanten är icke ett självständigt skyddsföremål sidoordnat med firman.

Endast näringsidkare, som i sin verksamhet sysslar med omsättning av varor, torde äga påfordra intrångsskydd enligt 12 och 13 §§ Vml för namn och firma¹. Däremot är det osäkert om enligt gällande rätt för sådant skydd skall fordras, att vederbörande i sin näring faktiskt använder namnet eller firman såsom varukännetecken.

I 4 § 2 mom. Vml stadgas, att varumärke ej må registreras, om däri obehörigen intagit annat namn eller annan firma än sökandens. Detta stadgande kvarstår oförändrat från tiden innan möjligheten att registrera ordmärken infördes. Numera tolkas det emellertid, i viss överensstämmelse med vad ovan angivits i fråga om intrångsreglerna, som om i momentet föreskrevs, att varumärke icke må registreras om märket består av eller innehåller något som utgör eller endast i ringa mån skiljer sig från annans namn eller firma. Lagrummet anses emellertid blott kunna tillämpas vid tämligen stor likhet mellan märket eller märkesdelen å ena sidan och namn eller firma som åberopas som registreringshinder å den andra. Likväl är det icke ovanligt, att registreringshindret träder i tillämpning, där sökandens märke består av eller innehåller något, som utgör eller på nyss angivet sätt nära överensstämmer med dominanten i annans firma och till följd härav kommer för nära firman i dess helhet. Skyddet för namn enligt 4 § gäller oberoende av om namnets bärare är näringsidkare eller icke. Här är nämligen fråga om en återverkan från den egentliga namnrätten. På samma sätt är skyddet för firma enligt 4 § 2 mom. i princip en aspekt av den materiella firmarätten. Skyddet sträcker sig därför lika långt som den firmarättsliga ensamrätten till firma. Härav följer å ena sidan, att det icke är någon betingelse för skydd enligt förevarande lagrum, att firman i det speciella fallet är i användning som varukännetecken, samt å den andra, att skyddet normalt icke gäller annat än då sökandens varumärke kan sägas falla inom området för en rörelse av samma eller liknande slag. Längre än så sträcker sig nämligen i allmänhet icke den materiella ensamrätten till firman². Förslaget upptager i 14 § stadganden motsvarande 4 § 2 mom. Vml. Hithörande spörsmål utvecklas ock närmare i motiven till 14 §.

Såvitt avser rätten att begagna namn och firma som varukännetecken

¹ NJA 1946 s. 767 = NIR 1947 s. 135 SKIDFRÄMJANDET.

² Jfr *Eberstein*, Immateriellt rättsskydd, s. 139 ff.

samt den varumärkesrättsliga ensamrätten till dylika kännetecken upptager förslaget i 3 § det väsentliga av vad som får anses vara gällande rätt. Vissa modifikationerna ha emellertid, såsom framgår av det följande, ansetts erforderliga. Det har redan nämnts (s. 68 f.) att det med hänsyn till förestående lagstiftning på namn- och firmarättens område icke kunnat undvikas att förevarande paragraf fått en i viss mån provisorisk prägel.

Enligt första punkten må envar i näringsverksamhet använda sitt namn eller sin firma som kännetecken för sina varor, där det ej är ägnat att framkalla förväxling med annans skyddade varukännetecken. I andra punkten uttalas, att näringsidkare har skydd enligt lagen mot att namnet eller firman av annan obehörigen användes som dylikt kännetecken.

Att näringsidkare i regel är berättigad att använda sitt namn och sin firma som varukännetecken ligger i sakens natur. För att utesluta faran för missuppfattning om förekomsten av någon ovillkorlig dylik användningsrätt har i lagtexten upptagits ovannämnda förbehåll, enligt vilket rätten att använda eget namn och egen firma som varukännetecken icke gäller, där detta är ägnat att framkalla förväxling med annans skyddade varukännetecken. Med annans skyddade varukännetecken menas sådant till vilket annan enligt reglerna härom har företrädesrätt.

Subjekt för rättighet enligt 3 § är på samma sätt som i 1 och 2 §§ näringsidkare. Såvitt rör vederbörandes rätt att *begagna* eget namn eller egen firma som varukännetecken enligt första punkten innebär detta icke någon begränsning, enär endast den som är näringsidkare i förslagets mening använder varukännetecken. Vad däremot avser *ensamrätten* till kännetecknet enligt andra punkten märkes, att den som ej är näringsverksam icke äger åberopa förslagets intrångsbestämmelser mot annan som använder hans namn som varukännetecken. Detta framgår av 4 och 6 §§. Enligt 4 § medför nämligen rätten till varukännetecken skydd mot att annan använder ett därmed *förväxlingsbart* kännetecken; och enligt 6 § kunna kännetecken i allmänhet anses förväxlingsbara endast om de avse varor av samma eller liknande slag. Sistnämnda kriterium kan uppenbarligen ej vara uppfyllt, där namnets bärare icke är näringsverksam. I ett dylikt fall är ju namnet icke heller ett varukännetecken för dess bärare och det obehöriga användandet är följaktligen icke något varumärkesintrång utan i stället ett ingrepp i den egentliga namnrätten. Frågan bör därför regleras inom namnrätten. För skydd enligt 3 § kräves däremot icke att vederbörande näringsidkare, som är bärare av namn eller innehavare av firma, faktiskt begagnar namnet eller firman som varukännetecken. Så snart han är näringsidkare te sig nämligen hans namn och firma som potentiella varukännetecken, till vilka han bör vara berättigad att åtnjuta varumärkeskydd. Ty i ett sådant fall kan annans obehöriga användning av kännetecknet väl leda till förväxling.

Rätten att använda eget namn och egen firma som varukännetecken gäller även enligt förslaget endast kännetecknet i dess totalitet. Den föreva-

rande paragrafen kan sålunda icke åberopas till stöd för någon rätt att begagna en lösbruten del av kännetecknet eller en förkortad form därav. Icke heller kan i lagrummet hämtas stöd för en användning, vid vilken viss beståndsdel i kännetecknet särskilt framhäves med typografiska medel, genom särskild färgsättning eller på annat sätt. Ty även om namnet eller firman i sin helhet icke föranleder förväxling med annans kännetecken, kan förväxling mången gång följa, där viss beståndsdel på nu angivet vis accentueras, medan kännetecknets övriga beståndsdelar, vilka i det speciella fallet skulle kunna undanröja förväxlingsfaran, mera få träda i bakgrunden.

Det har redan uttalats, att skyddet enligt 3 § för namn och firma i allmänhet är beroende av varuslagslikhet. Endast sådant ingrepp i rätten till namn eller firma som gäller samma eller liknande varuslag är alltså varumärkesintrång enligt förslaget. Detta motiveras av den ävenledes antydda grundsatsen att det positiva skyddet för namn och firma i en varumärkeslag icke bör sträcka sig utanför den egentliga varumärkesrättens område. Att den i en varumärkeslag stadgade ensamrätten till namn och firma som varukännetecken icke bör sträcka sig längre än ensamrätten till egentliga varumärken, kan — bortsett från nyssnämnda systematiska överväganden — även motiveras av det förhållandet att varumärkeslagen icke har möjlighet att påverka tillkomsten av namn- och firmarättigheter. Sådana bestå eller uppkomma utan att de speciella förutsättningarna för varumärkeskydd, främst distinktivitet, spela någon avgörande roll. Att under sådana omständigheter utsträcka dessa känneteckens varumärkesskydd utöver vad som medgives för sådana egentliga varumärken, som uppfylla lagens krav, kan icke vara rimligt.

Till skyddet för namn och firma utöver det rent varumärkesrättsliga har dock så till vida hänsyn tagits i förslaget som i 14 § 4) registreringshinder stadgats för fall då märke innehåller något, som är ägnat att uppfattas såsom annans namn eller firma. I 14 § gives även i vissa andra avseenden skydd för rättigheter utanför varumärkesrätten, nämligen för rätten till den egna bilden, för vissa upphovsmannarättigheter samt för rättigheter till fotografisk bild och mönster. Nu åsyftade bestämmelser i 14 § äro således icke att uppfatta såsom en reflex av någon rättighetsinnehavarens varumärkesrätt utan avse i stället att taga skäligen hänsyn till bestående rättigheter av annat slag. Skyddet för namn och firma i 14 § 4) sträcker sig därför lika långt som själva namnrätten eller firmarätten. Den begränsning till samma eller liknande varuslag som enligt 6 § normalt är en förutsättning för förväxling har här icke någon tillämpning. I enlighet härmed är namn skyddat mot att intagas i registrerat varumärke oberoende av vilka varuslag märket är avsett för och firma på samma sätt skyddat där märket kan sägas falla inom området för en rörelse av samma eller liknande slag.

Släktnamn och firma te sig något olika såsom föremål för varumärkesrätt. Beträffande namn märkes att näringsidkare i viss utsträckning är skyldig att framträda under sitt namn¹. Möjligheterna för den enskilde att antaga nytt släktnamn äro starkt begränsade². Ensamrätten till släktnamn gäller givetvis icke gentemot andra som med rätta äro bärare av namnet. Den varumärkesrättsliga ensamrätten till namnet kan normalt icke heller medföra hinder för övriga bärare att under namnet upptaga en konkurrerande verksamhet, såvida blott detta sker under sådana former att det icke leder till förväxling³. I enstaka fall kan dock namnet ha blivit så starkt inarbetat såsom kännetecken för vissa varor, att dess bärare bör anses ha förvärvat en mer eller mindre absolut ensamrätt till detsamma såsom varukännetecken även gentemot övriga bärare av namnet. I ett dylikt fall har namnets egenskap av varukännetecken blivit det primära medan dess släktnamnskaraktär kommit att träda i bakgrunden (MUNKTELL traktorer). Detta är emellertid undantagsfall. Olika släktnamns egen särprägel är vidare mycket varierande och detta måste påverka det varumärkesrättsliga skyddets räckvidd. Ett stort antal namn ha i och för sig föga eller ingen särskiljningsförmåga såsom varukännetecken. Detta gäller ej endast våra vanliga *son*-namn utan även ett antal namn, som enligt gällande praxis inom namnrätten anses som »egenartade»⁴ men likväl äro allmänt förekommande. Till denna senare grupp höra namn sådana som LINDBERG, LINDSTRÖM, LINDKVIST och LINDGREN⁵. Å andra sidan kunna namn, som enligt rådande namnrättslig praxis icke äro hänförliga till de egenartade, såsom LANDTMANSSON eller WAGNSSON, väl ha varumärkesrättslig särskiljningsförmåga. Genom sammansättning av släktnamn utan särprägel med ovanligare förnamn kan namnet som helhet bli distinktivt (AMANDUS GUSTAFSSON). Även sammansättning med mera alldagligt förnamn kan giva viss särskiljningsförmåga såsom kombinationseffekt. Slutligen må framhållas, att också släktnamn utan varje egenart genom inarbetning kan förvärva särskiljningsförmåga (KARLSSONS KLISTER). I ett sådant fall kan även regeln om inarbetningsskydd i 2 § bli att tillämpa. Däremot bör registrering endast i undantagsfall ifrågakomma av inhemskt släktnamn, nämligen då ett sådant blivit så starkt inarbetat, att dess karaktär av personnamn kommit att skjutas i bakgrunden och det i stället i samband med viss vara eller grupp av varor framträder som ett kännetecken helt analogt med ett varumärke (närmare härom i motiven till 13 §).

Även i fråga om firma gäller, att då ett affärsföretag framträder utåt detta i viss utsträckning måste ske under firman. I motsats till vad som

¹ Jfr 9 § i 1887 års firmalag.

² Se Svensk namnbok 1954, SOU 1954: 1, s. 7 ff.

³ Jfr 10 § andra stycket firmalagen.

⁴ Jfr Svensk namnbok 1954, s. 11: »Sedan gammalt anses alla släktnamn, som icke äro *son*-namn vara egenartade, även om de äro allmänt förekommande».

⁵ A. a. s. 32.

gäller i fråga om byte av namn är rätten att antaga ny firma icke underkastad andra begränsningar än att firma alltid skall innehålla vissa i lag föreskrivna beståndsdelar eller tillägg såsom näringsidkarens namn, bolagsmans namn, beteckningen »& Co» eller »eftr.», orden »kommanditbolag», »aktiebolag» eller »ekonomisk förening» o. s. v., allt beroende av vilken företagsform firman avser¹, samt att firman i princip icke får vara vilseledande eller förväxlingsbar med annans redan skyddade kännetecken. Den rådande relativt stora friheten vid valet av firma medför att rättsordningen icke i samma mån som vid släktnamn tvingas att respektera en mer eller mindre ovillkorlig rätt för firmahavaren att använda firman även där denna liknar annans i näring begagnade kännetecken. Härigenom har firma såsom varukännetecken en något annan valör än personnamn.

På samma sätt som i fråga om personnamn blir även skyddet enligt förevarande paragraf för firma beroende av dennas särskiljningsförmåga. Härvid är det av betydelse på vad sätt firman blivit uppbyggd. Vissa olika typer av firma² med inbördes olika grad av särskiljningsförmåga kunna urskiljas. Ett stort antal firmor bestå endast av ett eller flera personnamn, ibland med något sådant tillägg som nyss angivits, t. ex. JOHANSSON & CO., AKTIEBOLAGET GUNNAR KARLSSON eller AKTIEBOLAGET LANDELIUS OCH BJÖRKLUND. Andra firmor bestå uteslutande av en uppgift om verksamhetens art, t. ex. BULTFABRIKS-AKTIEBOLAGET, AKTIEBOLAGET OLJE-ELDNING³ eller AKTIEBOLAGET SEPARATOR. Vanligt är vidare att firma uppbygges kring en geografisk beteckning, t. ex. UDDEHOLMS AKTIEBOLAG, WIFSTAVARFS AKTIEBOLAG eller BERGVIK OCH ALA AKTIEBOLAG. En fjärde huvudgrupp utgör firmor bildade av utpräglade fantasiord, som icke angiva något om företagets innehavare, verksamhet eller lokalisering t. ex. AKTIEBOLAGET VOLVO, AKTIEBOLAGET CARMA⁴ eller VIDFAMNE AKTIEBOLAG. Av dessa huvudtyper förekomma kombinationer av alla slag, t. ex. OLJEELDNINGSAKTIEBOLAGET MARCUS KÄLLANDER⁵, STOCKHOLMS SUPERFOSFATFABRIKS AKTIEBOLAG, KONFEKTIONS-AKTIEBOLAGET KERMA⁴, FASTIGHETS-AKTIEBOLAGET GRIPEN I NORRKÖPING o. s. v. De geografiska beteckningarna uppträda ibland i adjektivform, såsom SVENSKA, SKANDINAVISKA eller NORDISKA, och stundom förekomma andra adjektiviska bestämmningar, t. ex. NYA, FÖRENADE eller ALLMÄNNA. Ibland påträffas mellanformer mellan verksamhetsord och fantasiord, t. ex. POLYFOTO⁵ eller SNABBKÖP⁶.

¹ Jfr 9 och 12 §§ firmalagen, 6 § aktiebolagslagen, 7 § lagen om ekonomiska föreningar och motsvarande lagrum i övriga lagar med firmarättsligt innehåll.

² Jfr *Sandgren*, Om förväxlingsbar likhet mellan aktiebolagsfirmor enligt svensk praxis, NIR 1933 s. 89 ff., och *Eberstein*, Om skydd för individualiteten, s. 79 ff.

³ NJA 1931 s. 597.

⁴ NJA 1946 s. 651 = NIR 1947 s. 132.

⁵ NJA 1937 A 143 = NIR 1937 s. 67.

⁶ NIR 1951 s. 261.

Ensamrätten till firma förutsätter, såsom antytts, att firman har särskiljningsförmåga¹. I och för sig ha rena verksamhetsord eller geografiska beteckningar knappast någon sådan förmåga, medan firmor byggda på personnamn ibland, men icke alltid, äro distinktiva. Där åter firmadominanten utgöres av ett fantasiord, är särskiljningsförmågan odisputabel. Genom sammansättning av flera i och för sig icke särpräglade beståndsdelar kan stundom tillräcklig distinktivitet för firman som helhet uppstå såsom en kombinationseffekt. Genom inarbetning, slutligen, kan även här sådant, som ej från början haft tillräcklig särart, bli skyddsvärdigt². Detta gäller redan nu enligt firmarättsliga grundsatser³, och det blir därför ej nödvändigt att i sådana fall söka stöd för den varumärkesrättsliga ensamrätten i regeln i förslagets 2 §. Registrering i varumärkesregistret av inarbetad firma bör, liksom i fråga om motsvarande registrering av personnamn, endast i sällsynta undantagsfall kunna medgivas (närmare härom i motiven till 13 §).

Med hänsyn till den i vissa fall föreliggande skyldigheten att i firma intaga det egna namnet kan det ibland bli nödvändigt att acceptera firmor vid sidan av andra kännetecken, som de eljest skulle ansetts alltför lika. Härvid måste det emellertid anses åligga vederbörande att till förekommande av förväxlingar göra tillägg till firman av fantasiord e. d. varigenom den tillräckligt skiljer sig från det äldre kännetecknet.

Den uttryckliga begränsningen av rätten att använda naturlig varubeteckning bör göra det mindre lockande för en näringsidkare att associera sig med en s. k. »Strohmann». Med detta uttryck avses en person som, utan att göra någon beaktansvärd egen insats i företaget, likväl knytes till detta, emedan han är bärare av ett namn med gott renommé i vederbörande näringsgren⁴. Redan enligt gällande rätt ha domstolarna funnit, att någon rätt icke föreligger att genom utnyttjande av en Strohmans namn draga fördel av en konkurrens renommé. I dylika fall kan näringsidkaren icke åberopa något rättmätigt intresse av att använda namnet⁵.

I vissa fall kan näringsidkare förlora rätten att använda sitt eget namn som varukännetecken. Så kan bli fallet, om han i viss rörelse inarbetat namnet så starkt, att det utåt framstår som i första hand ett varukännetecken och endast i andra hand såsom ett personnamn. Skulle namnets bärare nu utträda ur rörelsen, medan namnet även i fortsättningen användes inom denna, är bäraren, om han öppnar ny verksamhet i konkurrens med den tidigare rörelsen, förhindrad att använda namnet som kännetecken, i varje fall tillsammans med andra i firma ingående beståndsdelar,

¹ NJA 1931 s. 597 OLJE-ELDNING.

² NJA 1945 s. 394 = NIR 1946 s. 210 PORLA.

³ NJA 1950 s. 365 = NIR 1950 s. 206 KOSTA.

⁴ *Ljungman* i Festskrift tillägnad Gösta Eberstein, s. 145; jfr även *Eberstein*, Om skydd för individualiteten, s. 143 ff.

⁵ NJA 1935 s. 661 = NIR 1934 s. 164 och 1936 s. 69 KAHL, NJA 1948 B 1148 = NIR 1949 s. 132 RINGIUS, jfr även NIR 1936 s. 70 TEMPO.

vilka kunna öka förväxlingsfaran¹. Det bör dock beaktas, att det för en enskild köpman i allmänhet är en plikt enligt 9 § firmalagen att framträda under det egna namnet.

Omfattningen av den varumärkesrättsliga ensamrätten till namn och firma har redan berörts. I princip sträcker sig ensamrätten här till hela riket. När det gäller firma kan emellertid huvudregeln härom komma att underkastas viss modifikation, ty den rätt som det här rör sig om bygger ju på den materiella ensamrätten till firma, sådan denna gäller enligt rådande firmarättsliga grundsatser. Enligt dessa är en firma ingalunda alltid skyddad i hela riket, utan skyddsområdet kan sägas väsentligen sammanfalla med det område, inom vilket firman användes. Icke ens en aktiebolagsfirma kan a priori sägas åtnjuta ensamrätt i hela riket, trots att den är registrerad i ett för hela landet gemensamt centralt aktiebolagsregister². Å andra sidan märkes, att en firmas användningsområde och därmed även det område, inom vilket ensamrätten gäller, faktiskt kan utsträckas just genom att firman begagnas såsom varukännetecken, ty därvid blir firman att anse som använd överallt där företagets varor hållas till handa, även om detta sker genom andra företagares förmedling.

Den enligt gällande lag förutsatta rätten att såsom varukännetecken begagna och åtnjuta skydd för *namnet å fast egendom* är till sin innebörd något osäker och kan i varje fall anses ha en lägre valör än motsvarande rättigheter till namn och firma³. Ensamrätten till fastighetsnamn har även ansetts ligga på ett annat plan än de egentliga immaterialrättigheterna. Såsom varukännetecken ha fastighetsnamnen icke haft någon större praktisk betydelse i vårt land. I samband med den positiva ensamrätten till fastighetsnamn står bestämmelsen i 4 § 2 mom. Vml att varumärke ej må registreras, om däri obehörigen intagits namnet å annans fasta egendom. Detta registreringshinder har endast sällan behövt tillämpas. Likväl ha alla varumärkesansökningar måst underkastas särskild granskning med hänsyn till ifrågavarande registreringshinder.

I förslaget ha några särskilda regler om fastighetsnamn icke upptagits. Sådant namn är alltså icke att betrakta såsom naturlig varubeteckning enligt förslaget. Detta överensstämmer med vad som redan nu gäller i Finland och Norge. Härvid må framhållas, att det fastighetsrättsliga inskrivningsväsendet icke avser att tillgodose någon ensamrätt till fastighetsnamn, och att intresset från rättslig synpunkt av att förhindra, att i olika delar av riket belägna fastigheter benämnas med samma namn syntes alltför litet

¹ NJA 1937 s. 504 = NIR 1938 s. 81 BOLINDER (särskilt minoritetens votum) jfr även NJA 1938 s. 8 = NIR 1938 s. 83 SJÖGRENS TEKNISKA FABRIK och NJA 1935 s. 467 = NIR 1935 s. 183 ADAMSSONS SJUKVÅRDSAFFÄR.

² NJA 1945 s. 269 = NIR 1945 s. 76 FRUKTCENTRALEN I.

³ NJA 1910 s. 495 SVARTVIK och 1927 s. 630 SKOGSSTJÄRNAN. Jfr även *Eberstein*, Immateriellt rättsskydd, s. 149 ff., och Om skydd för individualiteten, s. 37 ff.

för att särskilda åtgärder i sådan riktning skola framstå såsom motiverade. I själva verket förekommer ju även i stor utsträckning, att närbelägna fastigheter ha samma namn, vilka endast skilja sig från varandra genom olika litterabeteckningar. Härtill kommer, att de officiella jordregisterbeteckningarna ingalunda alltid sammanfalla med de namn, varunder fastigheterna äro kända i det dagliga livet, samt att ägaren har full frihet att giva sin fastighet ett annat namn än det officiella eller det vid sidan härav allmänt brukade. Under dessa förhållanden har det syntts riktigtast att icke vidare bibehålla den privilegierade ställning för fastighetsnamn, som dess innefattande under begreppet naturlig varubeteckning hittills medfört.

Även om, såsom ovan angivits, fastighetsnamn icke visat sig ha större betydelse såsom varubeteckning, lär det dock förekomma, att sådant namn användes som kännetecken för varor. Sådan användning kan också te sig naturlig i vissa näringsgrenar, såsom i jordbruk, skogsbruk, mejerihandtering och trädgårdsskötsel. Att fastighetsnamnen i förslaget undantagits från de naturliga varubeteckningarna får icke så förstås att de ej vid behov kunna bli delaktiga av varumärkesskydd. I detta avseende intaga de nämligen i princip samma ställning som vilket annat ordmärke som helst. Ett fastighetsnamn kan sålunda registreras enligt förslagets 1 §, om det fyller de vanliga kraven på registrerbarhet, d. v. s. har särskiljningsförmåga. Ofta kan det väl brista härutinnan, i det att namnet uteslutande angiver varans ursprungsort (jfr förslagets 13 §), men någon allmän regel, att fastighetsnamn skall anses ursprungsangivande, bör icke uppställas. Vidare kan skydd erhållas genom inarbetning enligt 2 §. Då inarbetning därjämte har den verkan, att det inarbetade kännetecknet blir att anse som distinkt, står också i dessa fall möjligheten till registrering principiellt öppen.

Skyddet för namn och firma enligt 3 § i förslaget avser, såsom tidigare understrukits, endast en sida av skyddet för dessa kännetecken, den varumärkesrättsliga. Det är ovisst i vad mån en dylik gränsdragning alltid är befogad enligt gällande rätt. Det skydd som nuvarande Vml giver namn och firma kan därför någon gång tänkas sträcka sig utanför varumärkesrättens område och tagas i anspråk även i andra fall än dem som avses i förslaget. I det ofullständiga och delvis svävande tillstånd, i vilket särskilt namnrätten men även firmarätten befinna sig, bör tillses att det skydd utöver det rent varumärkesrättsliga, som sålunda kan tänkas redan gälla, upprätthålles vid varumärkesrättens omdaning, om det ock faller utanför denna rätt. I en övergångsbestämmelse (52 §), avsedd att gälla till dess namn- och firmarätten erhållit en tillfredsställande reglering, har utredningen med hänsyn härtill upptagit föreskrift att, om någon i näringsverksamhet obehörigen använder annans namn eller firma och i varumärkeslagen påföljd ej är stadgad härför, domstol skall på talan av namnets eller firmans innehavare meddela förbud mot användningen.

Rättens innehåll

I denna paragraf definieras närmare den rätt till varukännetecken som lagen giver.

Första stycket.

Jämlikt första punkten i detta stycke innebär rätt till varukännetecken enligt 1—3 §§, att annan än innehavaren icke må i näringsverksamhet använda ett därmed förväxlingsbart kännetecken för sina varor, vare sig på varan eller dess förpackning, i reklam eller affärshandling eller på annat sätt, däri inbegripet jämväl muntlig användning.

Den rätt som här angives är i allmänhet en ensamrätt till visst kännetecken. Då emellertid särskilt rätten till namn och firma är i olika avseenden begränsad, har det ansetts riktigast att i lagtexten endast tala om rätt enligt 1—3 §§ och alltså undvika ordet ensamrätt.

I motiven till 3 § har påpekats, att näringsidkare icke har någon ovillkorlig rätt att använda sitt namn eller sin firma som varukännetecken. Här må framhållas, att icke heller det förhållandet, att ett varumärke blivit registrerat, medför rätt för dess innehavare att under alla omständigheter utnyttja detsamma. Redan enligt gällande rätt ha registrerade kännetecken i praxis fått vika även i andra fall än registreringslagstiftningen uttryckligen angiver. Likaså torde redan nu den som använder ett för honom registrerat kännetecken kunna ådömas straff härför exempelvis enligt 12 § Vml eller enligt 1 eller 9 § Ikl¹.

Ensamrätten, i vissa fall modifierad såsom nyss angivits, innebär att kännetecknets innehavare kan freda sig mot att annan använder ett förväxlingsbart kännetecken. Rätten gäller endast där sådan användning sker i näringsverksamhet. Om någon exempelvis förser en vara, som han anskaffat för sitt privata bruk, med annans varumärke, är detta icke ett intrång i ensamrätten, liksom ej heller om han sedermera säljer den sålunda märkta varan, såframt det ej sker såsom ett led i yrkesmässig verksamhet. En sådan försäljning kan emellertid möjligen ur andra synpunkter vara otillåten (jfr särskilt 21 kap. allmänna strafflagen och även 12 kap. 7 § samma lag). För att varumärkesanvändning skall föreligga fordras att varan *tillhandahålles* eller *avses att tillhandahållas* eller att den *införes* till riket. Så är förhållandet om den utbjudes till salu eller till uthyrning eller eljest erbjudes eller ställes till förfogande (jfr vad som upptagits härom i motiven till 1 §). Att försäljning, uthyrning eller annat förfogande verkligen kommit till stånd är ej nödvändigt.

Ensamrätten gäller skyddsföremålets användning som *kännetecken* för

¹ NJA 1939 s. 141 = NIR 1938 s. 87 och 1939 s. 60 WELLA—STELLA; jfr även prop. 1931: 175, s. 21, och Justitiedepartementets promemorior 1942: 1 (prop. 1942: 257), s. 22 f., samt *Heiding*, s. 112, och där anförda rättsfall.

innehavarens varor, d. v. s. som individualiseringsmedel. Där ett varumärke är anbragt på en vara som tillhandahålles eller på dess förpackning eller där märket återopas i reklamen för varan, användes det i regel som kännetecken för varan. Det förekommer dock i s. k. jämförande reklam att näringsidkare anställer jämförelse mellan den egna varan och vissa andra konkurrerande varor. Om därvid annans varukännetecken återopas, behöver detta icke i och för sig innebära att ensamrätten till detta kränkes¹. För att det ur varumärkessynpunkt skall vara tillåtet att i en jämförelse hänföra sig till annans varukännetecken, måste det emellertid ske på sådant sätt att icke den som tar del av reklamen uppfattar kännetecknet såsom åsyftande annonsörens varor. Med hänsyn till att faran för misstag i nu berörda situation måste anses förhållandevis stor, böra stränga krav upprätthållas i nu nämnda avseende. Frågan i vad mån s. k. jämförande reklam i övrigt uppbäres av legitima och lojala intressen eller är förenlig med god affärssed², faller utanför varumärkesrätten. Utredningen saknar därför anledning att i detta sammanhang närmare ingå på denna komplicerade och delvis omstridda fråga. Ett närliggande fall av särskild betydelse för varumärkesrätten föreligger, där näringsidkare tillhandahåller reservdelar eller tillbehör till annans vara. Rätten att därvid återropa dennes varukännetecken behandlas i paragrafens andra stycke.

Det förekommer någon gång, att näringsidkare återopar annans varumärke i föregiven avsikt att ange vad slags vara han tillhandahåller, t. ex. »likör av BENEDICTINE-typ». Ett sådant förfarande torde i allmänhet icke uppbäras av något lojalt eller legitimt intresse. Det är vidare tänkbart, att någon vid tillhandahållande av viss vara jämte sitt eget varukännetecken begagnar annans skyddade kännetecken som om detta vore en allmän beteckning för varan. Att begagna annans kännetecken i nu angivna fall är enligt förslaget att anse som känneteckensanvändning i strid med ensamrätten.

I princip är innehavaren berättigad att eftergiva ensamrätten. Detta framgår av bestämmelsen i 14 § andra stycket om medgivande till registrering för annan av förväxlingsbart varumärke samt av reglerna i 34 § om varumärkeslicens.

Med *förväxlingsbart kännetecken* avses först och främst kännetecken, som är helt och hållet likt det skyddade, men även sådant som skiljer sig från detta men likväl företer så stor likhet att det kan förväxlas med det skyddade kännetecknet. För att kännetecken skola anses förväxlingsbara fordras enligt 6 § i allmänhet att de avse varor av samma eller liknande slag. Hithörande frågor utvecklas närmare i motiven till nämnda paragraf.

Näringsidkarens ensamrätt innebär, att annan icke må använda för-

¹ Ang. gällande rätt i fråga om användning av annans varumärke vid jämförelse, jfr prop. 1930: 215, s. 9 f.

² Enligt Internationella handelskammarens grundregler för god reklam bör direkt jämförelse med konkurrerande märkesvara, med visst företag eller med viss tjänst undvikas.

växlingsbart kännetecken *för sina varor*. Härmed avses varor som den senare tillhandahåller. Det är härvid utan betydelse om han tillverkat varorna eller om de på annat sätt äro föremål för hans rörelse. Innehavaren själv är följaktligen berättigad att använda sitt kännetecken även för varor som tillverkats av annan eller som han tillhandahåller för annans räkning. Har däremot en fabrikant utfört sin tillverkning på marknaden utan att förse den med sitt kännetecken äger annan som sedermera tillhandahåller varan icke därvid begagna fabrikantens kännetecken vare sig på varan eller i reklam för densamma.

I och med att en vara under visst kännetecken tillhandahållits av innehavaren eller med hans medgivande, är ensamrätten till kännetecknet i princip konsumerad. Innehavaren äger sålunda icke göra ensamrätten gällande mot någon som säljer varan vidare under kännetecknet. Viss modifikation av denna regel, där varan undergått förändring efter det den lämnat känneteckensinnehavarens hand, har intagits i tredje stycket. Ensamrätten till varukännetecken medför icke rätt för innehavaren att påfordra, att någon som i senare distributionsled tillhandahåller varan skall göra detta under kännetecknet. Ur varumärkesrättens synpunkt möter således icke hinder för den senare att avlägsna ett tidigare anbragt kännetecken och i sin tur tillhandahålla varan omärkt eller under sitt eget kännetecken. En annan sak är att en dylik befogenhet kan vara utesluten genom förbehåll därom i avtal mellan parterna eller enligt rådande kutym inom branschen.

Det nu sagda innebär självfallet icke, att någon, som i vederbörlig ordning förvärvat en märkesvara och förbrukat denna, äger att använda flaska, behållare eller annat emballage, varå märket finnes anbragt, vid leverans av annan liknande vara, vilken härigenom kan få sken av att utgöra ifrågavarande märkesvara¹. Det är sålunda att anse som intrång i ensamrätten, om exempelvis innehavaren av en restaurang serverar sina gäster tomatketchup av egen tillverkning i en originalflaska med märket HEINZ eller om vid en bensinstation smörjolja säljes ur en märkt originalbehållare, ehuru oljan icke är märkeshavarens produkt.

Enligt 12 § gällande Vml omfattar ensamrätten till varumärke icke blott dettas sättande å varor, deras kärl eller omslag (emballage) utan även dess användning på anslag, skylt eller därmed jämförlig anordning eller i annons, cirkulär, prospekt, priskurant, bruksanvisning eller annan affärshandling. I förslaget har denna uppräknning väsentligen avkortats. Härmed avses emellertid icke någon begränsning av skyddet i förhållande till vad som nu gäller, utan då förslaget talar om kännetecknets användning *i reklam eller affärshandling eller på annat sätt*, avser detta uttryckssätt varje form av kännetecknets begagnande. Härigenom medför förslaget så-

¹ Ang. gällande rätt, jfr *Nial*, Om rätt till märkt emballage, särskilt inom bryggeri- och läskedrycksindustrien, i Festskrift tillägnad Gösta Eberstein, s. 214 ff.

ledes tvärtom en viss utvidgning av varumärkesskyddet jämfört med gällande rätt.

Reglerna i Vml kunna icke åberopas där någon oriktigt utger en produkt för att vara av ett visst märke och detta sker endast muntligen¹. Där emot kan bestämmelsen i 9 § Ikl i ett sådant fall vara tillämplig, därest märket eller kännetecknet i fråga är inarbetat. Att varumärkesintrång som begås muntligen hittills icke varit åtkomligt enligt Vml, har känts som en brist. För utredningen har uppgivits att sådant intrång förekommer tämligen ofta. Det vanliga är att en kund i en detaljaffär säger sig önska köpa en vara som han anger med visst märke. Om expediten därvid lämnar en annan vara än den begärda märkesvaran uppkommer frågan om detta bör anses utgöra muntligt varumärkesintrång. Visserligen strider redan ett dylikt förfarande mot varumärkeshavarens intresse, men varumärkesintrång blir det enligt utredningens mening icke förrän expediten muntligen anger den erbjudna varan såsom det efterfrågade märket. Det har påpekats, att muntligt varumärkesintrång är särskilt ägnat att leda till degenerering av det utsatta märket². Enligt förslaget omfattar ensamrätten till varukännetecknen även muntlig användning av detsamma i näringsverksamhet.

I andra punkten av första stycket preciseras ensamrättens utsträckning i geografiskt avseende. Ett utmärkande drag för varumärkesrätt i allmänhet är att den är begränsad till den egna statens territorium. Enligt gällande rätt medför registrering här i landet av varumärke ensamrätt till märket i Sverige men icke annorstädes. Inarbetning beaktas i stort sett endast om den föreligger här i riket liksom rätten till naturliga varubeteckningar förutsätter en härstädes giltig rätt till namn eller firma. Registrering av varumärke medför alltid en hela riket omfattande ensamrätt till märket och motsvarande torde gälla den varumärkesrättsliga ensamrätten till personnamn. Den ensamrätt som sammanhänger med ett känneteckens inarbetning kan vara av blott lokal omfattning, där kännetecknet icke är inarbetat i mer än en del av riket. Detta anges uttryckligen i tredje punkten, varom mera nedan. Vidare gäller den varumärkesrättsliga ensamrätten till firma endast så långt som den firmarättsliga ensamrätten i det speciella fallet sträcker sig. I vad som sålunda redan torde gälla medför förslaget icke någon ändring.

Av grundsatsen om varumärkesrättens begränsning till det egna territoriet följer att en vara, vilken i ett främmande land behörigen försetts med ett där skyddat varumärke, vid införsel till Sverige kan visa sig vara olagligen märkt, emedan samma märke eller ett därmed eljest förväxlingsbart sådant här i landet är skyddat för en annan näringsidkare. I utländsk

¹ Prop. 1930: 215, s. 12. Jfr NJA 1938 s. 193 = NIR 1938 s. 92 ALFA-LAVAL, där talan om ansvar för bedrägeri och illojal reklam ogillades i fråga om förfarande som närmast kan karakteriseras som muntligt varumärkesintrång.

² Jfr t. ex. Tengelin i NIR 1952 s. 31.

rättspraxis har man ibland i dylikt fall vägrat den inhemske märkeshavaren skydd under motivering, att den utländska varan från början blivit lovligen försedd med märket och att den inhemska varumärkesrätten icke får åberopas för att hindra försäljning av vad som betecknats som »äkta varor»¹. Den något missvisande beteckningen »äkta varor» får sin förklaring däraf att i de mål det här i allmänhet gällt den inhemske märkeshavaren oftast synes ha varit den utländske företagarens generalagent eller haft en likartad ställning samt i eget namn registrerat det utländska märket. Man har därvid varit obenägen att medgiva generalagenten att via varumärkesrätten befästa sin på ett avtal vilande ställning som ensamförsäljare av den utländske tillverkarens vara på den inhemska marknaden². Begreppet »äkta varor» i betydelsen av sådana som i ett främmande land lovligen blivit försedda med ett kännetecken som i detta land är skyddat för annan än den som här i riket har ensamrätt till kännetecknet, skulle emellertid, om det accepterades, leda till betänkliga konsekvenser³. Om exempelvis en näringsidkare i Förenta Staterna erhållit registrering där av ordet SAMARIN för fruktsalt — vilket icke behöver innebära något illojalt — kan detta uppenbarligen icke berättiga honom att, mot bestridande av den näringsidkare, som här i landet åtnjuter skydd för nämnda märke, sälja sålunda märkta varor på den svenska marknaden. Enligt nyssnämnda resonemang äro likväl dessa varor att betrakta som »äkta». Exemplet torde visa, att begreppet »äkta varor» icke har något berättigande ur varumärkesrättslig synpunkt. Enligt förslaget har den, som här i riket är innehavare av ett skyddat kännetecken, möjlighet att ingripa mot annan, som utan hans medgivande tillhandahåller varor under ett förväxlingsbart kännetecken, även om detta utomlands blivit lovligen anbragt. Att en generalagent, som härstädes med huvudmannens medgivande åtnjuter skydd för dennes varumärke⁴, härigenom ibland kan stärka sin ställning som ensamförsäljare, torde icke innebära en sådan olägenhet, att härav påkallas någon särskild undantagsbestämmelse.

Andra punkten av första stycket angiver närmare ensamrättens utsträckning. Skyddet gäller sålunda i förhållande till annan, vare sig dennes verksamhet bedrives här i riket eller varan tillhandahålles eller avses att till-

¹ Jfr t. ex. *Andreasen*, s. 251 ff., och det danska rättsfallet UfR 1953 s. 753 (även TIR 1954 s. 322 ff.) BOSCH.

² Även i svensk rättspraxis har man varit obenägen att lämna medverkan till något dylikt, ehuru man här gått andra vägar; jfr NJA 1931 s. 169 MOSETIG BATTIST; se även NIR 1933 s. 148 HIS MASTER'S VOICE (Svea Hovrätt). I NJA 1926 s. 662 PYROX ansågs den svenske registreringshavaren kunna ingripa mot det utländska företagens nye svenske generalagent.

³ Ang. motsvarande fråga i patenträtten, jfr NJA 1938 s. 642 = NIR 1936 s. 62 och 1938 s. 180.

⁴ Tidigare har det tämligen ofta förekommit att inhemska generalagenter låtit i eget namn registrera sin utländska huvudmans märke. Detta har emellertid i andra avseenden än det här berörda medfört avsevärda nackdelar och icke sällan lett till processer om märkesrätten; jfr t. ex. NJA 1951 s. 347 = NIR 1952 s. 68 G-S FLEXO. Systemet torde med hänsyn härtill numera ha blivit alltmera ovanligt. Jfr även *Eberstein*, Generalagents varumärkes- och firmarätt, NIR 1954 s. 1 ff. Frågan om s. k. agentvarumärken behandlas ovan i de allmänna motiven, se kap. om överlåtelse och upplåtelse av varumärkesrätt, s. 156.

handahållas här eller ock hit införes. Att skyddet i vissa fall kan vara lokalt begränsat har redan angivits och utvecklas vidare i det följande. I stort sett ansluter sig förslaget gränsdragning till vad som får anses vara gällande rätt. Normalt är varumärkesanvändning här förbunden med en i landet bedriven näringsverksamhet. Detta gäller även i fråga om flertalet från utlandet importerade varor. Varumärkesanvändning i förslaget mening kan emellertid vara för handen även där verksamheten bedrivs utomlands, nämligen under förutsättning att varan tillhandahålles eller avses att tillhandahållas i Sverige, exempelvis enligt postorder. Härtill har emellertid fogats, att varumärkesanvändning kan föreligga redan om varan införts till Sverige och sålunda även om det ställer sig svårt att bevisa att avsikten är att tillhandahålla den här. I sistnämnda fall bör dock hållas i minnet, att varumärkesanvändning föreligger endast om importören använder kännetecknet i fråga såsom kännetecken för »sina» varor. Regelns utsträckande till importfallet kan alltså sägas innebära en omkastning av bevisbördan: Importören kan angripas på blotta misstanken, att han förbereder en otillåten märkesanvändning, men kan fria sig genom att visa att varan ej importerats som »hans» vara.

Redan enligt nuvarande Vml kan varumärkesskyddet göras gällande så snart olagligen märkt vara införes till riket. Detta innebär, att ingripande kan ske mot vad som strängt taget skulle kunna betecknas som en förberedelse till varumärkesintrång. Då förslaget icke i allmänhet giver möjlighet att ingripa mot förberedelser, har utredningen särskilt övervägt, huruvida tillräckliga skäl finnas att bibehålla möjligheten att ingripa redan vid varans införsel. I frågan har utredningen på begäran erhållit uttalanden av Sveriges industriförbund, Sveriges allmänna exportförening samt Stockholms och Göteborgs handelskamrar, vilka organisationer enhälligt förordat en motsvarande regel även i den blivande lagen. Stockholms handelskammare har jämte andra skäl särskilt erinrat om bestämmelsen i Pariskonventionens artikel 9 om införselbud för olagligen märkta varor¹. Såsom framgår av det tidigare sagda föreslår utredningen att den ifrågavarande befogenheten bibehålles.

Vidare må påpekas, att ensamrätten till kännetecken kan göras gällande även om motparten icke tillhandahåller varorna här i riket, om blott hans näringsverksamhet bedrivs här. Det är sålunda icke tillåtet enligt förslaget, att någon som driver näring i Sverige använder annans här skyddade varukännetecken för varor, vilka framställas i rörelsen men endast tillhandahållas utomlands. I detta avseende intager det norska förslaget en motsatt ståndpunkt mot de övriga nordiska ländernas förslag.

Även i nu berörda fråga har utredningen rådfört sig med de nyssnämnda

¹ Konventionsbestämmelsen anses icke göra beslag eller importförbud obligatoriskt. Åtskilliga unionsländer, bland dem Sverige, Danmark och Norge, sakna även bestämmelser om sådana åtgärder. Handhavandet av dylika bestämmelser ha i de länder där de gälla i allmänhet medfört avsevärda svårigheter.

organisationerna. Det har därvid visat sig, att vissa skäl kunna anföras såväl för den ena som för den andra ståndpunkten. Visserligen har påpekats, att den av utredningen förordade lösningen någon gång kan lämna utrymme för illojala förfaranden, men mot sådana kan man enligt utredningens mening i allmänhet freda sig med hjälp av andra regler i förslaget [se särskilt 25 § jämförd med 14 § 7)]. Att även den motsatta ståndpunkten kan möjliggöra illojala handlingar har likaså framhållits. Under sådana förhållanden har utredningen stannat för att förordade att ensamrätten skall omfatta även det fall att kännetecken begagnas för vara som framställes enbart för export, vilket även torde överensstämja med vad som anses vara gällande rätt¹.

I tredje punkten lämnas en uttrycklig regel om ensamrättens utsträckning vid s. k. lokal inarbetning. Det stadgas här att, om rätt till kännetecken grundas på bestämmelse i 2 § och kännetecknet icke är inarbetat i hela riket, rätten gäller endast där inarbetningen består.

Nu angivna regel avser blott att lagfästa vad som redan får anses vara gällande rätt. I samband med tillkomsten 1942 av 9 § Ikl uttalade sålunda föredragande departementschefen att, om kännetecken inarbetats endast i viss del av landet, ingripande enligt den föreslagna lagen icke torde kunna ske mot den som använder liknande kännetecken i annan del av landet².

Till följd av den begränsade rätt, som lokal inarbetning medför, kan det tänkas att ensamrätt till samma eller liknande kännetecken kan förvärfvas av olika personer inom skilda delar av riket. Så länge inarbetningen för var och en av dem är på nämnda sätt lokalt begränsad, uppstår ej någon kollision mellan parterna. Däremot uppkommer en sådan om endera av dem utsträcker användningen av sitt kännetecken till det av den andre bearbetade området, liksom en kollision även kan inträffa om bägge parterna utvidga verksamheten till ett område där ingendera av dem förut använt sitt kännetecken. I dessa fall bli de vanliga kollisionsreglerna att tillämpa. Företräde tillkommer alltså enligt 7 § den som först uppnått inarbetning på den ort där kollisionen inträffar. Om denne ej ingriper inom rimlig tid kan han enligt 9 § bli tvungen att tåla den yngre rättens bestånd vid sidan av sin egen.

Är lokalt inarbetat kännetecken även registrerat, är det därigenom skyddat i hela riket. Att även en lokal inarbetning utgör registreringshinder enligt 14 § 6) har redan påpekats i motiven till 2 §.

Andra stycket.

I vissa näringsgrenar förekommer, att reserv- eller ersättningsdelar eller vissa tillbehör eller annan utrustning till märkesvaror tillverkas och säljas av andra än märkeshavaren. Det kan vara frågan om bildelar och -tillbe-

¹ Jfr Årsskrift utg. av Svenska föreningen för industriellt rättsskydd, Stockholm 1930, s. 37 ff.

² Prop. 1942: 257, s. 18.

hör, knivar till skördemaskiner eller färgband till skrivmaskiner. Tillverkaren vill därvid angiva, att reservdelen eller tillbehöret passar till den ena eller andra märkesvaran, och frågan uppkommer huruvida och på vad sätt han kan vara berättigad att åberopa märkeshavarens varumärke. Enligt gällande rätt torde detta vara tillåtet, endast om det sker under iakttagande av sådana försiktighetsåtgärder, att köpare icke kunna få den uppfattningen att fråga är om delar eller tillbehör av s. k. originaltillverkning. I praxis har sålunda icke ansetts tillräckligt för att undanröja faran för misstag att i en prislista s. k. icke-originalklausul funnits återgiven dels på andra sidan av omslaget och dels på varje vänstersida nedanför texten, där klausulen varit tryckt med avsevärt mindre stil än förekommande rubriker¹.

Enligt förslaget skall såsom otillåten användning enligt första stycket anses, att någon vid tillhandahållande av reservdel, tillbehör eller liknande, som lämpar sig för annans vara, åberopar dennes kännetecken på sådant sätt, att det kan giva sken av att vad sålunda tillhandahålles härrör från kännetecknets innehavare eller av att denne medgivit kännetecknets användning.

Nu angivna stadgande är som synes icke en självständig bestämmelse utan syftar endast till att klargöra hur första stycket är att förstå i det förevarande fallet. Stadgandet är således icke strängt nödvändigt, men då problemet torde vara av betydande praktiskt intresse, har det ansetts lämpligt att uttryckligen behandla det i lagtexten. Härvid har i stort sett eftersträvat att i den nya lagen giva uttryck åt den gränsdragning som redan skett i rättspraxis.

Den som tillhandahåller reservdelar etc. av icke-originaltillverkning äger icke utan medgivande använda annans skyddade beteckning som kännetecken för varan, även om denna passar till originalfabrikatet. Däremot är han i princip berättigad att omtala, att delarna lämpa sig för nämnda originalfabrikat. Detta är icke känneteckensanvändning, såvida det sker på sådant sätt att misstag är uteslutet. I den föreslagna texten begagnas därför icke som i första stycket ordet »använda» utan i stället det mera omfattande men samtidigt neutrala ordet »åberopa».

För att åberopande av annans kännetecken i nu avsedda fall skall vara tillåtet, bör fordras att det föreligger ett befogat intresse av att omtala att varan passar till visst fabrikat. Så kan vara fallet t. ex. med den som tillverkar skrivmaskinsband, emedan skrivmaskiner av olika fabrikat och typer fordra band av varierande dimensioner, eller glödlampor eller tändstift till bilar, medan däremot något lojalt åberopande av annans varumärke knappast är tänkbart för den som tillhandahåller exempelvis vanlig tändarväska till cigarrettändare, där vätskan i regel icke är särskilt avpassad för tändare av visst märke.

¹ NJA 1936 s. 118 = NIR 1936 s. 134 McCORMICK-DEERING.

Risken, att angivandet av annans kännetecken i samband med reservdel e. d. avpassad för dennes vara skall medföra att delen blir tagen för originaltillverkning av köparna eller att dessa tro att den saluföres under garanti av kännetecknets innehavare, får anses stor. Där annans kännetecken i dylika fall åberopas måste detta därför ske under iakttagande av noggranna försiktighetsmått. Huruvida en uttrycklig icke-originalklausul bör fordras, blir beroende av de särskilda omständigheterna. Härvid bör beaktas, om det är kutym inom den ifrågavarande branschen att delar och tillbehör av icke-originaltillverkning tillhandahållas och därför kunderna äro inställda på möjligheten att tillhandla sig sådana. Förhåller det sig så, är behovet av den nämnda klausulen mindre påtagligt. I det motsatta fallet, liksom även där betydelsen av att erhålla originaldelar är särskilt stor, såsom t. ex. i fråga om motorfordon, måste i allmänhet krävas tydlig icke-originalklausul. I intet fall bör det vara tillåtet att återgiva vederbörande kännetecken i sådan speciell utformning som den innehavaren själv plägar använda, utan återgivandet — i allmänhet är här endast fråga om ordmärke — måste ske helt neutralt, d. v. s. som regel med bokstäver av samma stilart och storlek som övrigt text å förpackningen eller det reklamalster varom är fråga.

Den förevarande bestämmelsen gäller *reservdel, tillbehör eller liknande*. Med reservdel menas del som är avsedd att ersätta redan befintlig del och med tillbehör åsyftas såväl nödvändig som extra utrustning till viss vara. För fullständighetens skull ha tillagts orden »eller liknande». Härvid har man främst haft i tankarna att någon tillhandahåller en tillsats till av annan tillverkat preparat, men andra snarlika fall, som böra bedömas på likartat sätt, kunna även tänkas.

Annans kännetecken må i nu avsedda fall icke åberopas på sådant sätt att det kan giva sken av att reservdel e. d. härrör från kännetecknets innehavare eller av att denne medgivit kännetecknets användning. Det misstaget får sålunda icke kunna framkallas, att det som tillhandahålles är av originaltillverkning. Men av satsens senare del framgår, att även andra former av misstag träffas av bestämmelsen. Åberopandet är otillåtligt också där köparen får klart för sig att det ej är fråga om originaltillverkning, men där han genom kännetecknet bibringas uppfattningen, att tillverkningen skett enligt innehavarens licens eller eljest med dennes medgivande eller att innehavaren godkänt eller garanterat de ifrågavarande delarna etc. eller att någon form av samverkan eller annars något samband mellan parterna består.

Tredje stycket

Det har redan angivits, att innehavarens ensamrätt till kännetecken i princip konsumeras i och med att den märkta varan lämnar hans hand.

Återförsäljare som säljer varan vidare är således oförhindrad att göra detta under kännetecknet. I regel är ju en sådan befogenhet endast i känneteckenshavarens eget intresse. En förutsättning härför är dock i allmänhet, att varan då den utbjudes i senare distributionsled är väsentligen samma produkt som den ursprungligen tillhandahållna. Har den däremot försämrats eller skadats efter det den lämnade känneteckenshavarens hand, kan kännetecknets renommé taga skada, om den försämrade eller skadade varan av andra utbjudes under kännetecknet.

Det synes dock bli alltmera vanligt, att tillverkare av varor, vilkas kvalitet är konstant endast under begränsad tid, såsom t. ex. fotografisk film, vissa livs- och läkemedel m. m., förse dem med uttrycklig uppgift om dagen för varans framställning eller om senaste tidpunkt för dess förbrukning. I sådana fall finnes ej anledning att stadga undantag från nyssnämnda grundsats om ensamrättens konsumerande i och med att varan tillhandahållits. Ty då det av uppgiften framgår, att varan är gammal eller att den senaste tidpunkten för dess förbrukning passerats, inser köparen att tillverkaren icke vidare vill garantera varans kvalitet. Skulle denna visa sig otillfredsställande, är detta en risk som köparen tagit, trots att fabrikan- ten indirekt kan sägas ha avrått honom, och om han ej är beredd att själv taga ansvaret härför, kan han i varje fall knappast förebrå annan än den återförsäljare som sålt varan till honom. Det synes utredningen lämpligt att så långt möjligt framgå på denna väg. Utredningen har därför icke ansett någon specialbestämmelse inom varumärkesrätten vara påkallad för nu berörda fall.

Helt annorlunda förhåller det sig däremot med varor avsedda för mera stadigvarande bruk, såsom maskiner och apparater, motorfordon o. s. v. Ofta säljas dessa med någon av tillverkaren utfäst garanti för viss tid. Men det är naturligt i dessa fall, att köparens uppfattning om varan och kännetecknet, under vilket den tillhandahålles, blir beroende av varans kvalitet sådan den framträder även efter utgången av garantitiden. Skulle den här- efter snabbt förslitas eller försämrats, återverkar detta således på kännetecknets goodwill och dess innehavares renommé. Å andra sidan är köparen av en begagnad maskin, en äldre bil e. d., inställd på att kvaliteten icke kan vara densamma som hos motsvarande nya produkt. I regel torde av tecken på varans begagnande eller av dess årsmodell framgå, att den icke är ny. Men det är ingalunda ovanligt att ett begagnat och kanske även förslitet föremål av nu avsedd art renoveras av annan än den ursprunglige tillverkaren och ånyo föres på marknaden i sådant skick att det icke framgår att det i verkligheten är fråga om en reparerad och uppputsad men begagnad vara. Där en dylik vara efter renoveringen tillhandahålles under sitt tidigare kännetecken, kunna eventuella bristfälligheter, som bero på renoveringen, ha en nedsättande verkan på kännetecknets anseende.

För dylika och vissa därmed jämförliga fall har i tredje stycket upp-tagits en specialregel. Det stadgas här att, om vara har tillhandahållits under visst kännetecken och annan än kännetecknets innehavare därefter har väsentligt förändrat den genom bearbetning, reparation eller liknande, så må icke, då varan ånyo tillhandahålles i näringsverksamhet här i riket, kännetecknet användas utan att förändringen tydligt angives eller ändock tydligt framgår.

Stadgandet innebär en begränsning av befogenheten för annan än kännetecknets innehavare att använda kännetecknet sedan varan undergått viss förändring över vilken känneteckenshavaren icke haft kontroll.

Ett praktiskt exempel, som förekommit i flera länder¹, har gällt SINGER symaskiner. I allmänhet har här begagnade maskiner inköpts och renoverats och sedermera utbjudits på nytt under det gamla märket. Härvid ha förslitna delar stundom ersatts med andra av icke-originalfabrikat, maskinens yttre lackerats och någon gång till och med ånyo försetts med det ursprungliga varumärket. Varan har härefter för den genomsnittlige köparen kunnat te sig som fabriksny. På ett dylikt fall är förevarande bestämmelse tillämplig. En sålunda renoverad maskin får alltså ej tillhandahållas under märket såvida icke samtidigt, på sätt nedan närmare preciseras, angives att den renoverats.

Stadgandet förutsätter att förändringen skett genom aktiva åtgärder av annan än kännetecknets innehavare, nämligen genom bearbetning, reparation eller liknande åtgärd. Till bearbetning är exempelvis att hänföra det fallet att porslin som av kännetecknets innehavare tillhandahålles odekorerat eller delvis dekorerat därpå dekorerats av annan², eller att träfiberplattor förses med fuktskyddande beläggning. Om bearbetning medför, att ett i förhållande till den ursprungliga varan nytt föremål framkommit, kan nämligen dess tillhandahållande under kännetecknet giva sken av att hela det nya föremålet härrör från känneteckenshavaren³. Däremot bör såsom bearbetning ej räknas det fallet att en bilfabrik i sina bilar inmonterar förgasare av utomstående fabrikat. Till reparation hänföres varje sådan, vare sig den är föranledd av skada eller förslitning eller det endast är fråga om renovering eller uppsatsning av varans yttre.

Stadgandet förutsätter att varan *väsentligt* förändrats. Härmed åsyftas att förändringen avser sådant som är av betydelse för varans kvalitet. Detta är uppenbarligen fallet, där viktigare delar i en maskin blivit utbytta mot reservdelar av icke-originalfabrikat, men det kan i vissa fall vara det även om originaldelar använts, t. ex. om dessa egentligen äro avsedda för

¹ Jfr *Hude*, Kan reparerade maskiner og uoriginale reservedele forhandles under den originale vares mærke?, NIR 1954 s. 73 f.

² Jfr *Kremer*, Die Fremddecoration von Markenporzellan, GRUR 1956 s. 105 ff.

³ Jfr ang. gällande rätt NJA 1933 s. 418 = NIR 1933 s. 59 och 144 OMEGA samt *Heiding*, s. 44 f.

en tidigare modell eller deras rätta anbringande fordrar särskild utrustning eller sakkunskap. Men även en förändring som blott avser varans yttre kan vara väsentlig, om härigenom varan kommer att te sig som ny eller som ett exemplar av en senare modell e. d.

I nu angivna fall må kännetecknet endast användas om förändringen tydligt anges eller ändock tydligt framgår. Med användning avses här, liksom eljest, icke endast att kännetecknet är anbringat på varan eller dess förpackning utan även dess bruk i reklam eller affärshandlingar eller på annat sätt inklusive muntlig användning. Då förändringen anges, skall detta följaktligen ske icke blott på varan utan även i reklam och vid övrig användning. Hur angivandet sker blir självfallet i viss mån beroende av vilken form av användning det gäller. Normalt torde det vara tillräckligt att på iögonenfallande plats på själva varan anbringa uppgift att varan är reparerad eller renoverad samt vem som utfört arbetet. Uppgiften bör vara placerad intill varumärket och utförd i ungefärligen samma storlek som detta. Uppgiften bör vidare vara anbragt på så varaktigt sätt att den icke försvinner från varan innan köparen fått den i sin besittning. Att endast anbringa uppgiften på emballage men ej på varan bör i regel ej anses tillräckligt. I annonser och annan reklam bör uppgiften göras lika framträdande som kännetecknet. Vid muntlig användning kunna mera detaljerade uppgifter om reparationens art och omfattning utan olägenhet lämnas. Dyliga uppgifter måste särskilt krävas, om vederbörande försäljare icke samtidigt medför eller eljest kan visa något exemplar av varan med därå förekommande uppgift om förändringen.

Särskild uppgift om förändringen är icke nödvändig, om denna *ändock tydligt framgår*. Detta är i synnerhet fallet om varan redan genom sin yttre gestaltning uppenbart framstår som begagnad eller om varan är av en äldre, sedan länge övergiven modell. I fråga om en begagnad bil t. ex. är det knappast någon köpare som icke räknar med att den blivit reparerad eller att reservdelar av icke-originaltillverkning vid något tillfälle kunna ha blivit insatta. I ett sådant fall är uttrycklig uppgift om reparation eller förändring icke ur varumärkesrättens synpunkt erforderlig.

Att förfarande som nu avses i visst fall jämväl kan vara att anse som bedrägeri, hindrar ej att det även kan vara straffbart varumärkesintrång.

Ehuru frågan om reservdelar av icke-originaltillverkning kan få aktualitet även enligt tredje stycket är det av vikt att hålla isär reglerna i andra och tredje styckena. I andra stycket behandlas rätten att hänföra sig till eller åberopa annans kännetecken för *varor som ej härröra från kännetecknets innehavare*, medan tredje stycket avser rätten för annan än innehavaren att tillhandahålla *dennes vara* under kännetecknet sedan varan undergått väsentlig förändring.

Tekniska moment undantagna från skydd

Denna paragraf behandlar en viktig begränsning av ensamrätten till kännetecken.

Enligt paragrafen innefattar ensamrätten till varukännetecken icke sådan del av kännetecknet, som huvudsakligen tjänar att göra varan eller dess förpackning mera ändamålsenlig eller eljest att fylla annan uppgift än att vara varukännetecken.

En bestämmelse, som delvis giver uttryck för samma tanke som det föreslagna stadgandet, finnes i 7 § av gällande Vml. Där föreskrives att, om varumärke, som blivit för någons räkning registrerat, innehåller siffror, bokstäver eller ord, som enligt lagens 4 § icke kunna ensamma för sig registreras såsom varumärke, eller om det består endast eller till en del av sådant tecken eller märke, som allmänligen nyttjas i viss näring, utgör registreringen ej hinder för annan att använda samma beteckningar såsom varumärke eller del av varumärke. Ifrågavarande bestämmelse åsyftar att från ensamrätt utesluta sådant som bör hållas fritt för allmänt begagnande eller som icke har tillräcklig distinktivitet. En i viss mån motsvarande bestämmelse har upptagits i förslagets 15 §, och utredningen återkommer till hithörande spörsmål i motiven till denna paragraf.

I förslaget kommer det grundläggande distinktivitetskravet till uttryck på olika sätt framför allt i 1 § och i 13 § men även i 2 och 3 §§ samt 25 § andra stycket. Beteckningar utan särskiljningsförmåga kunna därför icke komma i fråga som kännetecken. Något direkt allmänt stadgande härom avseende alla kännetecken som omfattas av förslaget har med hänsyn härtill ansetts överflödigt. Den förevarande paragrafen får endast mera indirekt betydelse i nu angivna fall.

Särskilt den omständigheten att förslaget under begreppet varumärke inför jämväl säregen utstyrsel av vara eller dess förpackning har emellertid gjort det angeläget att framhäva att varumärkesrätten icke på en omväg får utnyttjas för att skapa oberättigade monopol på tekniska och funktionella element i förpackningar och formgivning. I viss utsträckning kunna dylika element vara skyddade genom patent. Utmärkande för patentskyddet är, att det är tidsbegränsat. Varumärkesrätt kan däremot hållas i kraft utan sådan begränsning. En ensamrätt till teknisk detalj i förpackning e. d. vunen genom varumärkesrätten skulle därför på ett icke försvarbart sätt kunna hämma näringslivets tillgodogörande av den tekniska utvecklingen på området.

Normalt äro de tekniska och funktionella elementen i en utstyrsel icke distinktiva emedan de i regel förekomma allmänt såsom detaljer i utstyrsel av det slag varom är fråga. Den tekniska utföringen av exempelvis en förpacknings förslutningsanordning är sålunda endast mera sällan utnyttjad

av blott enstaka näringsidkare. Men även om så någon gång är fallet uppfattas en sådan detalj i allmänhet icke såsom näringsidkarens kännetecken. Att element, som på detta sätt sakna särskiljningsförmåga eller eljest icke äro ägnade att fullgöra ett känneteckens uppgift eller att uppfattas som kännetecken, icke komma i åtnjutande av varumärkesskydd framgår, såsom antytts, redan av förslaget allmänna distinktivitetskrav.

Emellanåt förekommer dock, att utstyrsel består av sådant som på en gång medför tekniska fördelar och tjänar som kännetecken för varor. Det kan tänkas, att vissa praktiska fördelar vid distributionen av en vara kunna vinnas t. ex. om varan packas i kartonger av pyramidform eller att ett livsmedels hållbarhet ökas om det är inslaget i genomskinlig cellulosa-folie av viss färg. Genom att viss näringsidkare använder sådan förpackning, kan den pyramidformade kartongen eller den färgade cellulosa-folien även bli inarbetad såsom hans kännetecken. Enligt den förevarande paragrafen medför inarbetningen i dylikt fall icke någon ensamrätt. Har utstyrseln registrerats är registreringen utan verkan i vad den avser nämnda funktionella element. Annan näringsidkare är alltså oförhindrad att för vinnande av samma tekniska fördel utnyttja pyramidformen eller den särskilda färgen, såvida icke någon annan skyddsform, t. ex. patent, betager honom dylikt rätt. Det torde dock vara ovanligt att utstyrsel består enbart av dylikt funktionellt element, utan i regel tillkomma andra moment, t. ex. färg, text och dekoration på den nyssnämnda pyramidformade kartongen eller särpräglad form, text och dekor på cellulosa-folien. Dessa detaljer kunna åtnjuta fullt känneteckensskydd. Av det sagda följer att den, som med stöd av förslaget 5 § vill utnyttja det tekniska elementet, härvid måste tillse att han giver sin utstyrsel — bortsett från det gemensamma tekniska momentet — en så skiljaktig utformning att förväxling med det redan skyddade kännetecknet icke kan komma i fråga.

Paragrafen är tillämplig i fråga om sådan del av kännetecken, som *huvudsakligen* har ett annat syfte än att vara kännetecken. Att viss utstyrsel-detalj även har någon mera obetydlig praktisk funktion, är icke tillräckligt för att stadgandet skall tillämpas. Om t. ex. en läskedrycksflaska är insnörd halvvägs upp på flaskkroppen, kan detta giva flaskan ett säreget utseende och därmed göra den berättigad till utstyrselskydd. Men även om insnörningen möjligen kan sägas göra det mera behagligt att hålla i flaskan, är detta inslag av ändamålsenlighet icke det huvudsakliga och följaktligen icke en sådan omständighet som föranleder att 5 § blir tillämplig.

Att kännetecken jämväl är eller varit skyddat som mönster, minskar icke det varumärkesrättsliga skyddet, ty den förra skyddsformen avser en helt annan sida av skyddsföremålets utnyttjande än den senare. Enligt lagen den 10 juli 1899 om skydd för vissa mönster och modeller må genom registrering upphovsmannen eller hans rättsinnehavare vinna ensamrätt att begagna mönstret vid tillverkning till avsalu av alster tillhörande metall-

industrien. En förutsättning för skydd är att mönstret är nytt. Lagen avser endast s. k. prydnadsmönster men däremot ej sådana mönster vilkas utformning betingats icke så mycket av hänsyn till att varorna skola äga ett för den köpande allmänheten tilldragande utseende som fastmera och huvudsakligen av hänsyn till praktiska fördelar¹. Skyddet varar i fem år från dagen för registreringsansökningen.

Mönster med praktiskt syfte skyddas icke enligt svensk rätt, såvida de icke kunna hänföras till patenterbara uppfinningar². En varumärkesregistrering avseende något som i verkligheten är ett sådant mönster medför enligt paragrafen icke någon ensamrätt till mönstrets utnyttjande såsom förebild för tillverkning av föremålet i fråga³.

Icke heller kan någon dylik mönsterrätt till prydnadsmönster förvärfvas genom varumärkesregistrering⁴. I och för sig är det dock, såsom redan antytts, intet som hindrar att ett föremål på en gång är skyddat både som prydnadsmönster och som varukännetecken⁵. Här är således skyddsföremålet ett och detsamma, men däremot de rättsliga verkningarna av de skilda skyddsformerna helt olika. De båda rättigheterna kunna innehavas av samma person men de kunna även tillkomma olika innehavare. Om exempelvis en dunk eller annan behållare av metall har sådan form, att den kunnat registreras som prydnadsmönster, har dess upphovsman eller dennes rättsinnehavare, t. ex. en emballagefabrikant, en tidsbegränsad ensamrätt till framställningen och försäljningen av sådana behållare. Samtidigt kan behållaren vara i bruk som emballage för varor vilka tillhandahållas av näringsidkare som är emballagefabrikantens kund. En sådan kan ock förvärva varumärkesrätt till behållaren såsom utstyrsel för sina varor, förutsatt att den fyller kraven på särprägel. För registrering enligt förslaget kräves dock medgivande av mönsterrättens innehavare (14 §). Varumärkesrätten blir på sedvanligt sätt begränsad till att gälla utstyrselns användning som kännetecken för de varuslag registreringen eller inarbetningen avser samt därmed likartade varor. Då i motsats till mönsterskydd känneteckensrätt i princip icke är tidsbegänsad, kan den senare rätten leva kvar, sedan mönsterskyddet utslöcknat.

Vad nu sagts om sammanträffande av varumärkesrätt och rätt till pry-

¹ NJA 1932 s. 639 = NIR 1932 s. 70 (grammofondelar); jfr *Eberstein*, Om skydd för individualiteten, s. 6 ff., och *v. Zweigbergk*, Lagstiftningen om mönsterskydd, i Ett ämbetsverk i näringslivets tjänst, s. 182 f.

² Det förtjänar nämnas, att 1954 års riksdag hemställt om en allmän utredning rörande mönster och modeller (riksdagens skr. nr 144). I en dylik utredning torde frågan om skydd för s. k. nyttighetsmönster komma att upptagas till prövning (första lagutskottets utl. nr 12); jfr NIR 1954 s. 90 ff.

³ Ang. gällande rätt se NJA 1918 s. 180 (cykeldäck) där registreringen hävdades; jfr *Eberstein*, Om skydd för individualiteten, s. 9.

⁴ Ang. gällande rätt se NJA 1937 s. 209 = NIR 1937 s. 69 (Chalmersring).

⁵ I auktoritetskommitténs förslag till lag om upphovsmannarätt ingår ett uttryckligt stadgande (10 §), enligt vilket upphovsmannarätt må göras gällande utan hinder av att verket registrerats såsom mönster eller modell; SOU 1956: 25, s. 174 f.

nadsmönster äger i stort sett motsvarande tillämpning där varumärkesrätt sammanträffar med rätt till konstverk, annan upphovsmannarätt¹ eller rätt till fotografisk bild.

6 §.

Förväxlingsbarhet

Denna paragraf anger närmare under vilka förhållanden kännetecken skola anses som förväxlingsbara.

I *första stycket* uttalas huvudregeln att kännetecken kunna anses förväxlingsbara enligt förslaget endast om de avse varor av samma eller liknande slag.

Enligt 4 § gällande Vml må varumärke ej registreras, om det är helt och hållet likt märke, som redan är för annans räkning registrerat eller behörigen anmält till registrering eller är här i riket inarbetat för annan såsom i handeln gällande varukännetecken, eller med dylikt märke företer sådan likhet att, oaktat skiljaktigheter i vissa delar, märkena i sin helhet lätt kunna förväxlas; dock må registrering ej vägras, om icke bägge märkena gälla varor av samma eller liknande slag. Enligt 13 § är även intrångsskyddet på motsvarande sätt utsträckt till motpartens användande av icke identiskt likt men dock förväxlingsbart kännetecken. Varken i 12 §, som innehåller huvudstadgandena om varumärkesintrång, eller i 13 § finnes någon uttrycklig bestämmelse som begränsar tillämpningen till fall då båda parternas kännetecken gälla samma eller liknande varuslag. En dylik begränsning anses dock utan vidare gälla. Även i 10 §, som innehåller bestämmelser om ogiltighetstalan, måste inläsas ett krav på varuslagslikhet, där någon menar sig lida förfång av skedd registrering².

Den gällande lagen betecknar såsom förväxlingsbara sådana varumärken som, på sätt ovan angivits, äro så lika, att de lätt kunna förväxlas med varandra. Frågan om båda märkena avse samma eller liknande slag av varor tillkommer formellt sett som ett ytterligare moment vid sidan av förväxlingsbarheten. Vid lagens tillämpning bruka emellertid dessa frågor i allmänhet bedömas tillsammans, varvid förväxlingsbarheten framkommer som en produkt av märkeslikhet och varuslagslikhet. Denna metod har i

¹ Enligt 49 § andra stycket i auktorrättskommitténs förslag skall reklamalster, bestående av bild eller text som sammanställts på ett säreget sätt, vara skyddat mot att utan framställarens samtycke eftergöras förrän tio år förlutit efter det då verket utgavs (jfr SOU 1956: 25, s. 392 ff.). Intet hindrar att dylik »lay-out» samtidigt är skyddad som varukännetecken; skyddet kan därvid tillkomma annan än framställaren, nämligen den som inarbetat föremålet såsom varukännetecken;

² NJA 1926 s. 383 BJÖRN — RÖDA BJÖRN. Det må dock påpekas, att detta avgörande giver uttryck åt en snävare tolkning av kravet på varuslagslikhet än som blivit vanlig i senare administrativ praxis; jfr även *Eberstein*, Om skydd för individualiteten, s. 52 ff. — En överskådlig sammanställning av de problem man möter vid bedömandet av förväxlingsbarhet och tillika en översikt över dansk praxis på området lämnas av *Kobbernagel*, Forvækslelige mærker, Den danske marked 1957 s. 16 ff.

förslaget uttryckligen upptagits till huvudregel. Enligt denna menas sålunda med förväxlingsbarhet en kombination av likhet mellan kännetecken och likhet mellan de varor som dessa avse.

Vad först rör frågan om *märkeslikheten* äro självfallet sådana kännetecken förväxlingsbara som helt och hållet likna varann. Förväxlingsbara äro vidare sådana som oaktat skiljaktighet i vissa delar i sin helhet äro så lika varandra, att det ena kan tagas för det andra. Även om dylikt missstag icke är sannolikt, kunna kännetecknen vara förväxlingsbara där likheten mellan dem kan giva upphov till andra missförstånd, t. ex. att B:s vara tillhandahålles enligt licens från märkeshavaren A eller att A garanterar eller godkänner B:s vara eller att samhörighet eller eljest något kommersiellt samband består mellan parterna. Om särskilt framträdande moment i ett kännetecken efterliknats i ett annat, kunna kännetecknen vara förväxlingsbara utan hinder av att övriga beståndsdelar äro olika. Hit hör även det fall, att B:s kännetecken innehåller beståndsdel, som är gemensam för flera i en serie ingående kännetecken tillhörande A.

Vid bedömande av faran för förväxling bör särskilt beaktas, att en köpare i allmänhet icke har möjlighet att samtidigt jämföra de båda kännetecknen. Tvärtom torde det vanliga vara, att köparen endast har en minnesbild av det kännetecken han åsyftar, då han köper varan¹. Med hänsyn härtill kunna kännetecknen mycket väl vara förväxlingsbara enligt förslaget, även om de vid en omedelbar jämförelse tämligen lätt kunna hållas isär. Förslaget har icke heller bibehållit den gällande lagens fordran att kännetecknen *lätt* kunna förväxlas. Dock avser förslaget icke att lämna utrymme för någon allmän skärpning av administrativ praxis, i vilken redan nu här förordade bedömningsnormer i stort sett tillämpas. Någon alldeles klar domstolspraxis beträffande likhetsbedömning kan knappast sägas föreligga; därtill har antalet avgöranden varit för litet. Såvitt möjligt böra emellertid domstolspraxis och administrativ praxis följa gemensamma normer.

Vid likhetsprövningen mellan *figurmärken* enligt gällande lag beaktas i första hand endast sådan likhet som omedelbart kan iakttagas med synsinnet. Äro kännetecknen olika till utseendet, är det sålunda av sekundär betydelse, att de giva uttryck åt samma idéinnehåll. Enligt förslaget kunna kännetecknen även i det senare fallet väl tänkas vara förväxlingsbara.

Redan enligt tidigare praxis har i vissa fall hänsyn tagits till likhet som berott av eller förstärkts genom överensstämmelse i färg eller färgkombination². Förväxlingsbarhet av sådan anledning bör även framdeles ägnas uppmärksamhet.

¹ Jfr *Hude & Olsen*, s. 202 ff., och därtill hörande bilagor med illustrationer i färg, samt *Levin*. Haandbog i konkurrencelovgivningen, Köpenhamn 1943, s. 71 f., och tillhörande färgbilagor.

² NJA 1928 s. 616 FLORODOL — RENITA, 1931 s. 65 FLITO — FLIPP, 1932 B 602, 603 = NIR 1933 s. 60 PALMOLIVE och NJA 1954 C 565 = NIR 1957 s. 63 NESTLE — MAYBE.

Vid bedömningen av *ordmärken* tages enligt nuvarande praxis i stort sett endast hänsyn till likhet som framträder för synen eller hörseln. Dock kunna ord anses förväxlingsbara även på den grund, att de ha samma betydelse ehuru på olika språk; härför har dock i praxis fordrats, att även någon syn- eller ljudlikhet mellan orden förelegat¹. Däremot har man icke ansett sig befogad att anse kännetecken förväxlingsbara enbart på grund av begreppsmässig överensstämmelse. Någon strikt begränsning i sådant avseende åsyftar icke förslaget. Enligt detta kunna därför helt olika ord, som giva uttryck åt samma eller närstående begrepp, ibland tänkas vara förväxlingsbara, vid den administrativa prövningen dock endast undantagsvis. Så t. ex. kunna orden VARG och ULV möjligen vara att anse som sinsemellan förväxlingsbara.

I allmänhet bör ord, som icke består av annat än en karakteristisk del av ett äldre märke, anses förväxlingsbart med detta. Detsamma bör gälla ord, som innehåller hela det äldre märket jämte något tillägg.

I administrativ praxis är prövningen av likhet mellan ordmärken en ständigt återkommande, krävande uppgift. Med hänsyn härtill kunde övervägas om icke avgörandena skulle underlättas om de företoges enligt fastställda schablonregler. Sålunda kunde tänkas, att avvikelser beträffande ett visst antal bokstäver eller vissa ändringar i vokalföljden alltid skulle antagas undanröja förväxlingsfaran. Några dylika mekaniskt verkande allmänna regler torde emellertid enligt utredningens uppfattning icke kunna uppställas.

Enligt hittillsvarande praxis har man icke ansett att figurer och ord kunna förväxlas². Även i detta hänseende avser förslaget att giva möjlighet till friare prövning. Det är nämligen klart att exempelvis ordet TUPPEN är förväxlingsbart med bilden av en tupp.

I nu angivna fall, som enligt förslaget kunna bedömas efter mer obundna normer än för närvarande, bör man dock enligt utredningens mening framgå med försiktighet. Flera av de berörda likhetshindren äro för övrigt av sådant slag, att man icke kan fordra att de skola efterforskas ex officio vid registreringsmyndighetens granskning. Denna förutsättes i stort sett bibehålla sin nuvarande omfattning. Om däremot dylikt likhetshinder redan är känt för myndigheten eller kommer till dess kännedom genom framställd invändning, bör likhetsfrågan givetvis icke vara undandragen myndighetens prövning.

Utstyrselmärken kunna främst vara förväxlingsbara med andra utstyrselar. Härvid kan ibland överensstämmelse eller likhet beträffande färg spela en avgörande roll. På grund av mera framträdande ord- eller figurdetaljer i utstyrseln kan denna även vara förväxlingsbar med egentliga ordmärken

¹ NIR 1949 s. 272 ROYAL CROWN — KRON och KRONAN.

² NJA 1932 s. 463 = NIR 1932 s. 66 LEJONMÄRKET.

eller figurmärken liksom även med kombinerade ord- och figurmärken. På samma sätt är förväxling möjlig mellan utstyrsel å ena sidan och bokstavs- eller siffermärken å den andra.

Man talar ibland om starka och svaga märken, varvid sådana med utpräglad särskiljningsförmåga betecknas som starka, medan suggestiva eller deskriptiva märken eller eljest märken med ringa särskiljningsförmåga beskrivas som svaga. I allmänhet anses att de svaga märkena åtnjuta ett mera begränsat likhetsskydd än de starka. Helt tillfredsställande är väl icke ett sådant betraktelsesätt, men i vissa fall torde en gradering av skyddet vara svår att undgå, särskilt då flera eller många märken uppbyggda kring ett och samma deskriptiva eller suggestiva element redan bestå och äro skyddade vid sidan av varandra. Det sagda gäller främst ordmärken men kan också ha betydelse för figurmärkenas del och någon gång måhända även i fråga om kännetecknen av andra slag. Utredningen vill dock understryka, att likhetsprövningen bör utgå från en jämförelse mellan kännetecknen i deras helhet och att sålunda någon uppdelning av dem i olika var för sig mer eller mindre skyddsvärdiga delar härvid såvitt möjligt bör undvikas.

Vid likhetsbedömningen bör särskilt beaktas att det slag av varumärkesintrång, som alltjämt synes ha varit vanligt under de första åren efter Vml:s ikraftträdande och som utmärkte sig genom ett nästan slaviskt eftergörande av välrenommerade märken¹, nu torde ha blivit allt mera sällsynt i vårt land. Numera synas de mindre nogräknade personer, som vilja draga fördel av annan företagares goodwill, iakttaga större försiktighet. Vanligt synes härvid vara att man väljer ett märke som ligger så nära det välkända som möjligt men som man likväl icke tror att en domstol skulle anse förväxlingsbart med detta. Samtidigt räknar man tydligen med, att många inom köpkretsen endast ha en tämligen vag minnesbild av det imiterade märket, varvid även en relativt ringa likhet med detta kan medföra faktisk förväxling.

Enligt förslaget fordras i regel för förväxlingsbarhet, utöver likhet mellan kännetecknen, att dessa avse *varor av samma eller liknande slag*. Prövningen av frågan om varuslagslikhet i visst fall består kan erbjuda stora svårigheter. Det bör emellertid understrykas, att det är utan betydelse, huruvida varorna som sådana kunna förväxlas². Ett varukänneteckens uppgift är icke att skilja olika *varuslag* från varandra utan att skilja den ene *näringsidkarens* varor från den andres. En rent teknisk likhet mellan varorna kan därför ofta vara av underordnad betydelse och avgörandet i stället fällas av en mångfald helt andra faktorer. Vid prövning av varuslagslikhet bör särskilt beaktas vilka varor, som normalt ingå i visst sortiment eller

¹ Jfr åtskilliga äldre avgöranden, refererade av *Hasselrot* i Arkiv för patent-, mönster- och varumärkesskydd, årg. 1920, rättsfallssamlingen.

² Jfr *Eberstein*, Om skydd för individualiteten, s. 62 ff., samt NIR 1938 s. 137; jfr även det av *Lund* i NIR 1932 s. 36 nämnda norska rättsfallet SUNLIGHT.

distribueras av samma detalj- och grossistföretag eller äro framställda av samma råmaterial eller avsedda för samma ändamål eller som användas inom samma verksamhetsområde. Så snart något av nu nämnda kriterier är uppfyllt, kan varuslagslikhet vara för handen. Säkert är det dock icke, utan i sista hand blir frågan att avgöra med beaktande av samtliga i fallet föreliggande omständigheter.

I en promemoria om varuslagslikhet, upprättad 1949 inom patentverket efter samråd med vissa av näringslivets organisationer, har ämbetsverket uppdragit riktlinjer för sin bedömning av hithörande frågor. Ur inledningen till nämnda promemoria må här citeras följande:

»Varuslagslikhet kan först och främst föreligga på grund av varornas likhet i sammansättning eller på grund av likhet i varornas användningsområde eller ändamål. Hänsyn måste tagas till sättet för varornas tillhandahållande o. s. v. Det är ej nödvändigt, att varorna som sådana kunna förväxlas. I sista hand har man att fråga sig, om sådan beröring mellan varuslagen föreligger, att köparna, därest det gäller identiska eller förväxlingsbara varumärken, kunna antagas få den uppfattningen, att varorna härstamma från ett och samma företag. Härvid får ej uttrycket företag fattas så snävt, att det blir liktydigt med tillverkare. Det är ju ej blott producenter i egentlig mening utan även grossister, detaljister och andra affärsmän, som kunna uppnå varumärkesskydd. I stor utsträckning märkas varorna och göres reklam för dem av dessa sistnämnda företagare. Det är emellertid ej alltid så lätt att fixera gränserna för dessa näringsidkares verksamhetsområden.

När det gäller att bedöma, om köparna kunna antagas bli vilseledda har man att taga hänsyn till beskaffenheten av den avnämmarkrets, som närmast kommer i fråga för de varuslag, vilka det i det särskilda fallet gäller. I det praktiska livet förekomma varorna sida vid sida och giva upphov till jämförelser från den köpande allmänhetens sida, dels när varorna användas och dels när de saluföras eller köpas. Det är därför naturligt, att det i första hand blir dessa moment, som komma att bli utslagsgivande för köparnes intryck och uppfattning.

Vid avgörande av frågan om varuslagslikhet brukar i praxis som regel den principen tillämpas, att begreppet varuslagslikhet tolkas mera omfattande i de fall, där den inbördes likheten mellan märkena är odisputabel, och mera inskränkt när så icke är förhållandet. I föreliggande framställning har tagits till utgångspunkt sådana fall, där märkena förete påtaglig likhet med varandra, och i övrigt har hänsyn tagits endast till mera typiska fall.

Vidare kommer i denna redogörelse som regel sättet för varornas användande att tagas som utgångspunkt för bedömande av frågan om varuslagslikhet. Främst beror detta därpå, att denna omständighet onekligen är den viktigaste av de nu omnämnda. — — —

Det måste betraktas som självklart att de varor, vilka användas för *samma eller praktiskt taget samma ändamål*, skola anses som varor av liknande slag. Om det sålunda endast är en underordnad fråga eller kanske rent av en smaksak, huruvida för visst behov eller ändamål den ena eller andra varan kommer till användning, föreligger alltså varuslagslikhet. Det är ur denna synpunkt likgiltigt, om varorna äro av äkta slag eller ersättningsvaror, om de i övrigt äro tillverkade av det ena eller andra materialet, eller om de betinga ett högt eller lågt pris. Varor av liknande slag äro alltså t. ex. kaffe—kaffesurrogat, äkta frägmönnen—syntetiska dylika, raktvål—rakkram, — — —.

Men även i de fall, då varorna endast avse *närliggande användningsområden* måste varuslagslikhet som regel anses föreligga. Som exempel härpå må nämnas skodon—galoscher, bysthållare—korsetter, skodon—strumpor, — — —.

Likhetsförhållandet mellan *råvaran och halvfabrikatet* å ena sidan samt den *färdiga produkten* å andra är beroende på dels den grad av bearbetning av råvaran eller halvfabrikatet, som erfordras för att nå fram till den färdiga produkten, och dels den omständigheten i vad mån den köpande allmänheten med hänsyn till den färdiga varans kvalitet och värde fäster avseende vid råvaran eller halvfabrikatet. Med hänsyn till bearbetningsgraden anses exempelvis järn likartat med (—) spik och balkar, bomull—tråd, tråd—vävnader, råtabak—piptobak, läder—sulor, mjölk—smör. Likartade äro däremot icke garn—överrockar eller järn—maskiner. Ur kvalitetssynpunkt föreligger likhet mellan exempelvis stål—rakblad, vävnader—rockar, mjöl—bröd, liköressenser—likörer, skinn—skodon, eteriska oljor—parfumer. — — —

Delar och tillbehör till en vara torde få anses som likartade med *huvudföremålet* i de fall, där dessa förstnämnda uppfattas såsom osjälvtändiga d. v. s. som regel tänkas förenade med huvudföremålet och finna användning huvudsakligen i samband med detta. Som exempel kunna nämnas bilmotorer—automobiler, cykeldäck—velocipeder, gummiklackar—skodon, — — —. Är det frågan om artiklar, som visserligen kunna utgöra delar och tillbehör till ett huvudföremål, men som i större omfattning användas självtändigt eller kunna finna användning i samband med åtskilliga olikartade huvudföremål, anses desamma icke likartade med huvudföremålet, liksom ej heller när det är frågan om mindre väsentliga delar och tillbehör till ett huvudföremål. Som exempel på fall, där varuslagslikhet sålunda icke föreligger, må nämnas radioapparater—bilar, glödlampor—radioapparater, skruvar—skrivmaskiner samt belysningsapparater—hissar.

Bortsett från de varuslag som kunna rubriceras som delar och tillbehör till visst huvudföremål, finns ett stort antal *varor, som ej äro avsedda att användas ensamma utan endast i förening med annan vara*. De ifrågavarande varuslagen komplettera varandra och samverka att fylla en gemensam funktion. Exempel härpå äro bläck—bläckpennor, målarfärg—målarpenslar, putspomador—putsdukar, — — —. Dessa varor fylla ett och samma ändamål, försäljas i samma affärer och köpas av samma kundkrets. Dessa varor betraktas såsom inbördes likartade. En annan typ av varor, som delvis påminner om den nyssnämnda gruppen, är drivmedel samt den apparat eller maskin, drivmedlet är avsett för, t. ex. bensin—automobiler samt sprit—spritkök. I dessa fall uppstår visserligen en teknisk effekt genom ett slags samverkan, men å andra sidan försäljas ifrågavarande varor vanligen av olika affärer. Övervägande skäl tala också för att ej betrakta de nämnda varuslagen som likartade med varandra. Som likartade äro ej heller att anse smörjmedel, såsom smörjfetter och smörjoljor, samt den mekaniska anordning, för vilken smörjmedlen skola användas. — — —

Slutligen skall i detta sammanhang fästas uppmärksamheten på vissa *varor, som användas för praktiskt sett motsatta ändamål*. Som exempel på dylika varor må nämnas växtutrottningsmedel—växtgödningsmedel, hårvatten—hårborttagningsmedel, färger—färgborttagningsmedel, bläck—radervatten samt socker—salt. Dylika varor betraktas som regel såsom likartade med varandra.»

Promemorians ovan citerade allmänna principer anser utredningen i stort sett lämpade att även framdeles läggas till grund för bedömningen av varuslagslikhet i sådana fall då de motstående kännetecknen nära överensstämma med varandra. Som förväxlingsbarhet enligt förslaget är en kom-

inationseffekt av märkeslikhet och varuslagslikhet, böra kraven på varuslagslikhet ställas högre vid svagare märkeslikhet. Även varans prisklass och den avnämmarkrets, till vilken den vänder sig, kan vara av betydelse för frågan huru stor likhet som kan accepteras mellan två kännetecken. Är det t. ex. fråga om en bil eller en specialmaskin för viss industri, vars inköp föregås av noggrann prövning, är faran att ett kännetecken skall förväxlas med ett annat liknande långt mindre än om det rör sig om någon billigare förbrukningsartikel såsom en tändsticksask e. d., som köpes av en bred allmänhet utan att märkesvalet ägnas särskild omsorg. Erfarenheten visar även att inom bilbranschen tämligen lika märken kunnat existera sida vid sida utan att såvitt känt leda till förväxling, t. ex. FORD—CORD och PACKARD—PANHARD.

Varor inom en och samma klass i det föreslagna klassystemet äro i allmänhet att betrakta såsom likartade, i varje fall där stor överensstämmelse råder mellan kännetecknen. Dock kan någon generell regel härom ingalunda uppställas. Icke heller utesluter det förhållandet att varor falla inom olika klasser, att de kunna anses som sinsemellan liknande. Såsom i annat sammanhang framhållits (Klassregistrering s. 131), bör klassificeringen således icke vara avgörande för om varuslagslikhet skall anses föreligga eller ej, även om den i viss utsträckning kan vara till hjälp vid bedömningen.

I vissa fall kan likhet vara för handen mellan varor och tjänster. Så t. ex. kunna tvättmedel och tvättmaskiner vara att anse som liknande varuslag i förhållande till tjänster utförda av en tvättinrättning.

I *andra stycket* upptagas ett par särskilda undantagssituationer, i vilka förväxlingsbarhet må kunna åberopas även där varuslagslikhet icke är för handen.

Under *punkt a)* gives utrymme för den s. k. Kodak-doktrinen. Sålunda stadgas, att förväxlingsbarhet även vid bristande varuslagslikhet undantagsvis må kunna åberopas, nämligen till förmån för kännetecken som är synnerligen starkt inarbetat och känt inom vida kretsar av allmänheten här i riket, där med hänsyn härtill användningen av ett annat liknande kännetecken skulle innebära ett otillbörligt utnyttjande av det förras goodwill.

I det väsentliga har denna bestämmelse redan behandlats i de allmänna motiven. Här må därför endast följande upptagas.

För att möjliggöra ett mera vidsträckt skydd för särskilt starkt inarbetade och kända märken, har kravet på varuslagslikhet såsom förutsättning för förväxlingsbarhet i viss mån uppgivits där det ena av två liknande kännetecken är av nyss angivet slag. Detta vidare förväxlingsbegrepp kan givetvis endast göras gällande till förmån för det välkända märket. Genom stadgandets formulering är det även klart, att någon som tidigare förvärvat rätt till visst märke icke kan ingripa mot företagare som härefter för en helt annan vara inarbetat samma märke så starkt som sägs i stadgandet.

Att icke heller inarbetaren kan ingripa mot den som tidigare förvärvat rätt till kännetecknet — trots att han i princip äger åberopa förväxlingsbarheten — framgår av regeln om tidsprioritet i 7 §.

Det vidsträcktare skydd, som avses i stadgandet, tillkommer kännetecknen som är synnerligen starkt inarbetat och känt inom vida kretsar av allmänheten. Vad som härmed åsyftas har angivits i de allmänna motiven. Det kan tilläggas, att det icke är någon fordran att den vara kännetecknet gäller blivit känd som en produkt av särskilt hög kvalitet. Det är således icke i och för sig något som hindrar, att märken för exempelvis enklare husgeråd eller halspastiller få del av det vidare skyddet. Även ett dylikt kännetecken kan åtnjuta ett högt goodwillvärde, om det blivit starkt inarbetat.

I de allmänna motiven har framhållits att stadgandets tillämpning icke är beroende av något subjektivt rekvisit hos den som vill begagna det kända märket. Något sådant krav får alltså icke inläggas i uttrycket »otillbörligt utnyttjande», utan det är tillräckligt att kännetecknets användning rent objektivt framstår som ett otillbörligt utnyttjande av det välkända märkets goodwill.

Obehörigt utnyttjande av det starkt inarbetade kännetecknet innebär fara att omsättningskretsen förväxlar kännetecknen d. v. s. bibringas uppfattningen att därunder tillhandahållna varor utgått från en och samma rörelse eller från samverkande företag eller att det välkända kännetecknets innehavare medgivit den andres användning därav eller garanterat eller godkänt dennes vara. Utnyttjandet torde i allmänhet medföra vissa fördelar för den som sålunda tillgodogör sig den andres renommé och skada för det kända märkets innehavare i form av sjunkande försäljning, minskat reklamvärde eller försvagning av märkets särskiljningsförmåga. Det är emellertid icke säkert att sådan skada alltid uppstår, och även där innehavarens goodwill faktiskt lider skada, kan denna ofta vara svår att styrka. Utredningen har därför ej ansett lämpligt att göra regeln beroende av ett särskilt skaderekvisit.

Enligt *punkt b)* må förväxlingsbarhet oberoende av varuslagslikhet undantagsvis åberopas till förmån för kännetecknen, som är inarbetat, där med hänsyn till den särskilda arten av de varor, varom är fråga, användningen av ett annat liknande kännetecken uppenbarligen skulle förringa det föras goodwill.

Även detta stadgande har berörts i de allmänna motiven. För stadgandets tillämpning kräves icke mera än att kännetecknet i fråga är *inarbetat* på sätt som säges i 2 §. Är det däremot så starkt inarbetat och känt som i *punkt a)* förutsättes, blir det som regel att behandla enligt nämnda *punkt*, varvid *punkt b)* i allmänhet icke får någon självständig betydelse.

I *punkt b)* tages endast sikte på kännetecknen, vars goodwill på grund av *arten utav de varor*, för vilka kännetecknet användes, kan sägas vara

speciellt ömtålig. Så kan ibland vara fallet med kännetecken för vissa livsmedel, njutningsmedel, parfymervaror, skönhetsmedel o. s. v. Är visst märke inarbetat för dylik vara kan ett liknande märkes begagnande för exempelvis råttgift, medel mot alkoholism eller veneriska sjukdomar, laxermedel, likkistor eller kloakrör skada det inarbetade märkets renommé. Då i stadgandet talas om »den särskilda arten av de varor, varom är fråga», avses härmed bägge parternas varor betraktade samtidigt i belysning av hur användningen av ett liknande kännetecken för den ena partens varor påverkar reklamvärdet av den andres kännetecken. Förväxlingsbarhet enligt punkt b) kan givetvis endast åberopas av den som innehar kännetecken med ömtålig goodwill och av denne blott emot motpart, vars anspråk på känneteckensrätt uppkommit efter det den förre redan inarbetat sitt kännetecken.

Av det förhållandet, att kännetecken för speciella slag av varor kunna lida skada om de användas för vissa andra varuslag och att de därför böra skyddas mot dylik användning, får icke slutas att förslaget räknar med somliga slag av varor som finare och andra som mindervärdiga. Ur varumärkesrättens synpunkt äro i princip alla handelsvaror likvärdiga och detta alldeles oberoende av om handeln med dem av sociala eller andra skäl är underkastad restriktioner eller förbud. Ett uttryck för denna grundsats finnes intaget i artikel 7 av Pariskonventionen, där det stadgas, att beskaffenheten av den vara, å vilken fabriks- eller handelsmärke är avsett att anbringas, icke i något fall må utgöra hinder för registrering av märket.

Där någon i fall som avses i punkt b) antager kännetecken som annan redan inarbetat, torde detta mången gång ske i avsikt att draga nytta av det inarbetade kännetecknets goodwill eller ock i rent chikanöst syfte. Dock behöver detta icke vara fallet. Liksom punkt a) är även punkt b) tillämplig oberoende av särskilt subjektivt rekvisit hos vederbörande.

Vid tillämpningen av såväl punkt a) som punkt b) kan förväxlingsbarhet oberoende av varuslagslikhet knappast komma i fråga annat än då de båda kännetecknen äro identiskt lika eller eljest i hög grad överensstämmande. En sådan norm ligger för övrigt väl i linje med den allmänna bedömningsnormen enligt vilken förväxlingsfaran bör ses som en produkt av känneteckenslikhet och varuslagslikhet: där den ena faktorn minskar, måste av den andra krävas så mycket mera.

Gemensamt för punkterna a) och b) är vidare att de avsteg från huvudregeln som här stadgas äro reserverade för särskilda undantagsfall. Reglernas undantagsnatur har utredningen sökt att på allt sätt markera i lagtexten. Redan i den för båda momenten gemensamma inledningssatsen understrykes att stadgandena äro avsedda för undantagsfall. Vad som avses med ordet »undantagsvis» karakteriseras i den därpå följande lagtexten. Det åsyftar således icke att införa något ytterligare krav utöver dem som

där äro upptagna, utan så snart de i punkt a) eller b) angivna kriterierna äro för handen, bli bestämmelserna tillämpliga. Å andra sidan har även i dessa undantagskaraktären kommit till uttryck: i punkt a) genom kravet att kännetecknet skall vara »synnerligen starkt inarbetat och känt inom vida kretsar av allmänheten» och i punkt b) genom fordringen att användningen av ett liknande kännetecken »uppenbarligen» skulle förringa det inarbetade kännetecknets goodwill.

7 §.

Tidsprioritet

Denna paragraf innehåller förslaget huvudregel om tidsprioriteten såsom avgörande omständighet vid kollisioner mellan flera anspråk på känneteckensrätt.

Av den närmare redogörelsen i de allmänna motiven för gällande rätt framgår, att denna tämligen strängt håller fast vid en motsvarande regel och endast i särskilda fall kan tänkas avvika härifrån för att komma till rätta med påtagligt illojala förfaranden, där tillämpning av huvudregeln skulle te sig direkt stötande.

I den förevarande paragrafen stadgas att, om två eller flera var för sig förvärvat rätt enligt 1—3 §§ till varukännetecken, vilka äro förväxlingsbara, den rätt skall vika, som uppkommit senare, där ej annat följer av vad i 8 eller 9 § sägs.

Bestämmelsen utgår från att även den yngre parten har en egen känneteckensrätt, förvärvad genom registrering eller inarbetning eller på grund av honom tillkommande namn- eller firmarätt. I det motsatta fallet, d. v. s. där han använder ett kännetecken utan att det är registrerat eller inarbetat för honom eller är hans namn eller hans firma, föreligger ej någon kollision utan endast ett intrångsförfarande gentemot den äldre parten, vars ensamrätt enligt 4 § härigenom kränkes. I praktiken låta sig fallen naturligtvis icke så lätt indela i kollisioner och intrångsförfaranden, utan ofta torde situationen vara den, att någon, vars känneteckensanvändning påtalas såsom intrång, i sin tur söker göra gällande att han har en bättre rätt till kännetecknet än motparten. Även ett dylikt anspråk kan prövas inom ramen för 7 §. Lyckas vederbörande icke styrka någon rätt till kännetecknet, behöver dock, såsom antytts, paragrafens prioritetsregel icke tillämpas.

Den svenska lagtexten skiljer sig något från den lydelse som föreslås i de andra nordiska länderna. I dessa senare texter undviker man att ut säga att parterna »förvärvat rätt» och nöjer sig med att angiva att de göra anspråk på rätt. Olikheten sammanhänger med en skiljaktig syn på verkan av registrerings hävande. Enligt svensk uppfattning medför det förhållandet att registrering häves på grund av omständighet som förelegat vid tiden för registrerings tillkomst i princip icke annan följd än att registreringen

blir ogiltig från tidpunkten för hävandet. I de övriga länderna däremot menar man, att hävandet får tillbakaverkande kraft så att registreringens skall anses redan från sin tillkomst ha varit en nullitet. Denna uppfattning medför i sin tur att eventuella tidigare domar rörande intrång i den föregivna rätten under vissa betingelser kunna rivas upp. Det svenska förslaget avsluter sig i förevarande hänseende till gällande rätt¹. Att övergå till den motsatta uppfattningen har ansetts betänkligt med hänsyn till verkan härav på tidigare domar som bygga på registreringen.

Enligt 7 § skall vid kollision den yngre rätten vika för den äldre. Rätt på grund av registrering uppkommer från och med dagen för registreringsansökningens ingivande, förutsatt att ansökningen blir bifallen (22 §). Ha ansökningar om de kolliderande kännetecknens registrering inkommit samma dag, har den ansökning företräde som först inkom. Rätt på grund av inarbetning uppstår i och med att inarbetningen fullbordats. Visserligen är näringsidkares släktnamn skyddat enligt 3 § oberoende av om det användes som varukännetecken eller ej, men om två bärare av samma namn båda begagna det som varukännetecken, får företrädesrätten enligt 7 § i regel anses böra tillkomma den av dem som först började använda det som sådant kännetecken. Rätten till firma som varukännetecken uppkommer samtidigt med förvärvet av firmarätten såsom sådan och således oberoende av tidpunkten då firman först tagits i användning som varukännetecken.

Att den yngre rätten skall vika innebär, att dess innehavare icke kan göra den gällande gentemot innehavaren av den äldre, medan däremot denne äger påfordra att den yngre rätten icke utövas. Trots att sålunda den yngre parten i visst fall kan stödja sig på en giltig registrering, en faktiskt föreliggande inarbetning eller en bestående rätt till namn eller firma, kan hans bruk av kännetecknet således medföra intrångspåföljd². Att den yngre rätten viker för den äldre, behöver icke medföra att den icke kan göras gällande gentemot någon tredje part som gjort intrång i densamma. Om A har en äldre och B en yngre rätt till förväxlingsbara kännetecken, exempelvis på grund av registrering enligt 1 §, äger icke C, som begått intrång i rätten till B:s kännetecken, till sitt fredande åberopa att B:s rätt skall vika inför A:s äldre registrering.

Innebörden av uttrycket *förväxlingsbar* framgår av 6 §.

I 8 och 9 §§ stadgas vissa undantag från huvudregeln i 7 § om absolut företräde för den äldre rätten. Härvid förutsättes att de båda rättigheterna skola kunna fortbestå sida vid sida.

¹ Enligt stadgad praxis dömes till ansvar för varumärkesintrång även där svaranden samtidigt vinner dom på registreringens hävande, jfr NJA 1934 s. 646 = NIR 1934 s. 64 och 1935 s. 61 CATRONAL samt NJA 1938 s. 48 = NIR 1938 s. 86 PÅSKBITAR. För att undgå denna konsekvens av det svenska betraktelsesättet har i förslagets 42 §, efter förebild av 19 § 5 mom. patentförordningen, intagits särskild föreskrift att intrångspåföljd i dylikt fall ej inträder.

² Såsom av motiven till 3 och 4 §§ framgår gäller detta redan enligt nuvarande rätt.

Preklusion

Denna paragraf innehåller den s. k. preklusionsregeln till förmån för registreringshavare. Regeln innebär ett undantag från huvudregeln i 7 § om tidsprioriteten såsom utslagsgivande vid kollision mellan känneteckenrättigheter.

I 8 § stadgas att yngre rätt till varumärke, förvärvat genom registrering, äger bestå vid sidan av äldre rätt till förväxlingsbart kännetecken, under förutsättning *dels* att registreringen sökts i god tro, *dels* att den varit gällande i fem år från registreringsdagen innan talan väckes om dess bestånd, *dels* att märket fått ej oväsentlig användning.

Bestämmelsen har behandlats i de allmänna motiven. Utöver vad sålunda redan upptagits må här anföras följande.

Preklusion kan endast uppnås genom registrering. Den kan sålunda ej vinnas genom inarbetning blott och bart och ej heller tillkomma andra varukännetecken än varumärken. Preklusionen gäller gentemot äldre rätt till förväxlingsbart varukännetecken, oavsett huruvida denna äldre rätt består jämlikt 1, 2 eller 3 § i förslaget, d. v. s. förvärvats genom registrering eller genom inarbetning eller avser en naturlig varubeteckning.

Har preklusion enligt 8 § inträtt, innebär detta att rätten till det registrerade varumärket äger bestå vid sidan av äldre rätt till förväxlingsbart varukännetecken. Den äldre rättens innehavare äger således ej ingripa mot användningen av det yngre märket. Å andra sidan går preklusionens rättsverkan icke så långt, att den yngre rättens innehavare kan hindra utövningen av den äldre rätten. De olägenheter, som eventuellt kunna följa av att olika företagare i nu avsedda fall begagna förväxlingsbara kännetecken, kunna reduceras genom tillämpning av stadgandet i förslagets 10 §, enligt vilket må föreskrivas att kännetecknet med yngre rätt användes endast på särskilt sätt, såsom i visst utförande, med tillfogande av en ortsangivelse eller med annat förtydligande.

Preklusionsregeln kan återopas endast till förmån för registrering som sökts i *god tro*. Enligt artikel 6 *bis* i Pariskonventionen må för fall då registrering erhållits i ond tro icke bestämmas någon frist, inom vilken ogiltighetstalan senast skall vara anhängiggjord. Registreringen bör ej anses vara sökt i god tro, om sökanden därvid insett eller bort inse att den äldre rätten gällde eller om han vid ansökningen känt till att det äldre kännetecknet tagits i bruk innan han själv började använda sitt märke. Registreringshavaren skall ha varit i god tro när ansökningen gjordes. Har han först sedermera fått vetskap om det kolliderande kännetecknet, försättes han icke därigenom i ond tro.

Registreringen skall ha varit gällande i *fem år från registreringsdagen*. I och för sig kunde det måhända ha varit skäligt att fristen räknades från

ansökningsdagen eller eventuellt från dagen för ansökningskungörande enligt 20 §. Den i Pariskonventionen stadgade minimifristen skall emellertid enligt uttrycklig föreskrift i ovannämnda artikel räknas från dagen för märkets registrering. Visserligen kräver konventionen för närvarande icke längre frist än tre år, men en förlängning till fem år anses vara att räkna med¹. Därvid torde dock någon ändring av bestämmelsen om fristens begynnelse dag icke vara sannolik. Under sådana förhållanden har det ansetts lämpligt att även i förslaget sätta registreringsdagen som utgångspunkt för preklusionsfristen.

För att preklusion ej skall inträda måste den äldre rättens innehavare väcka talan mot registreringshavaren inom femårsfristen. Enligt 13 kap. 4 § rättegångsbalken skall talan anses väckt, då ansökan om stämning inkom till rätten.

Preklusion inträder endast under förutsättning att det registrerade märket *fått ej oväsentlig användning*. Såsom antytts i de allmänna motiven, ligger häri icke någon fordran på att märket använts i sådan skala att det blivit inarbetat. Å andra sidan kräves, att märket använts i mer än obetydlig omfattning. Märkets användning i blott enstaka fall eller i endast något mera avlägset eller noga lokalt avgränsat område fyller ej förslagets krav. Sammanfattningsvis kan sägas, att märket skall ha kommit till användning i sådan omfattning, att den äldre rättens innehavare — under förutsättning att han med normal uppmärksamhet bevakat marknaden — bör ha blivit underkunnig om användningen. Normalt bör användningen ha skett under femårsperioden, men alldeles nödvändigt är icke detta. Om ett märke varit registrerat i fem år men först därefter tagits i bruk, kan även en dylik registrering komma i åtnjutande av preklusion, sedan kravet på användning blivit uppfyllt. Användningen kan även tänkas ske under en period som börjar inom preklusionsfristen men fortsätter efter dess utgång. Icke heller det förhållandet, att användningen delvis ägt rum före registreringsdagen, utesluter preklusionsregelns tillämpning.

9 §.

Passivitet

Denna paragraf avser visst fall av kollision mellan varukännetecken, då avsteg skall ske från huvudregeln i 7 § om företräde för den äldre rätten.

Enligt 9 § äger sålunda yngre rätt till kännetecken bestå vid sidan av äldre sådan rätt, om den yngre rätten förvärvats genom inarbetning och innehavaren av den äldre rätten icke inom rimlig tid inskridit mot dess användning.

Den här uttalade passivitetsregeln har utförligt behandlats i de allmänna motiven. Utöver vad sålunda redan anförts skall här blott beröras frågan

¹ Förslag härom har framförts av Bernbyrå för Lissabonkonferensen.

angående den närmare innebörden av det *inskridande* från den äldre rättens sida som förutsattes för att passivitetsverkan icke skall inträda. Innan passiviteten medfört att den yngre rätten äger bestå vid sidan av den äldre, har dennas innehavare möjlighet att föra intrångstalan jämlikt 37 och följande §§. Även andra former av inskridande kunna emellertid vara tillräckliga för att bryta passivitetsverkan. Det hör t. ex. vara tillräckligt härför, att den äldre rättens innehavare kan visa att han protesterat mot det yngre kännetecknets användning eller att förhandlingar eller skriftväxling i frågan förts mellan parterna. Dylika åtgärder kunna dock icke för all framtid avvärja passivitetsverkan, där den yngre rättens innehavare det oaktat fortsätter att använda kännetecknet. I ett dylikt fall måste den äldre rättens innehavare ånyo inskrida med lämpliga medel inom rimlig tid. Vad som är rimlig tid för förnyat inskridande får bedömas med hänsyn till vad som förekommit vid det tidigare inskridandet. Tämligen lång tid kan förflyta utan passivitetsverkan, där den äldre rättens innehavare redan klart tillkännagivit att han icke ämnar finna sig i den yngre rättens fortsatta utövning. Att rätten till skadestånd efter hand preskriberas framgår av 40 §, och att straff likaså är förfallet efter viss preskriptionstid följer av 5 kap. 14 § allmänna strafflagen. Där äldre rättsägares inskridande varit mera trevande och den yngre med skäl kan göra gällande att av honom anförda motargument synt ha blivit accepterade, kan vad som skall anses som rimlig tid bli kortare.

10 §.

Förtydligande tillägg

Enligt 8 och 9 §§ må i vissa fall yngre rätt till kännetecknen bestå vid sidan av äldre sådan rätt. De här avsedda situationerna ha ansetts vara av den naturen att den äldre rättens innehavare skäligen bör vara pliktig att tåla de olägenheter, som följa av den yngre rättens utövande och därav betingade eventuella förväxlingar. Ur synpunkten av innehavarens privaträtt till sitt kännetecken kan knappast anföras någon vägande invändning mot en dylik ordning. För att 8 eller 9 § skall träda i tillämpning är det nämligen normalt en förutsättning, att det äldre kännetecknets innehavare i något avseende underlåtit att tillvarata sin rätt eller sina möjligheter till fullt rättsskydd. Emellertid avser ju varumärkesrätten även att tillgodose allmänhetens intresse av att säkert kunna identifiera de önskade varorna. Ur denna synpunkt framstår en anordning med flera samtidigt gällande rättigheter till sinsemellan förväxlingsbara kännetecken såsom mera betänklig. I 10 § har med hänsyn härtill upptagits en bestämmelse som avser att såvitt möjligt motverka olägenheterna av denna anordning.

Enligt det förevarande lagrummet må vid tillämpning av 8 eller 9 §, d. v. s. i de fall då parallella varumärkesrättigheter medgivas, efter vad som finnes skäligt föreskrivas, att kännetecknet med yngre rätt användes

endast på särskilt sätt, såsom i visst utförande, med tillfogande av en ortsangivelse eller med annat förtydligande.

Föreskrift enligt 10 § kan meddelas av domstol eller i skiljedom; bestämelse av motsvarande innehåll kan även intagas i förlikning. Tillämpning av 8 eller 9 § medför icke med nödvändighet att även 10 § skall komma till användning, utan bestämmelsen är fakultativ och beroende av skälighetsprövning.

Föreskrift om särskilt sätt att använda kännetecknen kan enligt det svenska förslaget avse endast kännetecknet med yngre rätt. Det har nämligen icke ansetts rimligt att innehavaren av äldre rätt, som vill göra denna gällande mot innehavaren av en yngre, skall kunna riskera att utgången av hans talan blir, icke blott att den yngre rätten skall bestå vid sidan av hans egen, utan även att han själv blir underkastad vissa begränsningar vid utövandet av den äldre rätten. I de övriga ländernas texter kan föreskrift enligt 10 § avse ettdera kännetecknet eller båda.

Det närmare innehållet av föreskrift enligt 10 § avser det sätt på vilket kännetecknet framdeles må användas. Även härutinnan är beslutet beroende av en skälighetsprövning. Såsom exempel nämnes att kännetecknet må användas endast i visst utförande, med tillfogande av en ortsangivelse eller med annat förtydligande. En mängd olika möjligheter erbjuda sig härvid. Den ledande principen torde böra vara att icke föreskriva längre gående ändringar eller tillägg än som normalt kunna väntas avlägsna den omedelbara faran för förväxling.

I fråga om ordmärke kan paragrafens ändamål ibland uppnås genom föreskrift att det endast får brukas i visst från det äldre märket skiljaktigt typografiskt utförande. I andra fall kunna föreskrifter om särskild färg vara tillräckliga för att märkena framdeles skola kunna hållas isär. Någon gång kan viss detalj i kännetecknen borttagas, tilläggas eller förändras. Understrykas bör dock, att förändring av kännetecknen som enligt stadgandet föreskrives icke får vara sådan, att kännetecknet betages sina väsentliga karakteristika eller kommer att framträda som ett nytt kännetecken. Genom så långtgående föreskrift skulle nämligen bestämmelserna i 8 och 9 §§ kunna göras om intet, samtidigt som fara för kollision med andra kännetecknen än de i målet aktuella kunde uppkomma. I stort sett böra andra ändringar av själva kännetecknet icke föreskrivas än sådana som — om det gäller registrerat varumärke — enligt förslagets 24 § kunna intagas i varumärkesregistret. I tveksamma fall torde yttrande i frågan böra inhämtas från patentverket.

Tillfogande av ortsangivelse kan främst bli aktuellt där kännetecknen huvudsakligen användas eller använts inom lokala områden eller vederbörandes hemvist eljest kan tjäna att särskilt individualisera varan.

Någon gång kan det vara nog att svaranden ålägges att angiva sin firma jämsides med kännetecknet. Utomlands har ibland förekommit, att förlo-

rande part i samband med ålagt förbud blivit förpliktad att uttryckligen angiva, att hans vara ej härstammar från kärandens företag eller har något samband med detta¹. Dylig negativ uppgift bör icke anses utesluten enligt 10 §.

11 §.

Varumärkes intagande i uppslagsverk m. m.

Denna paragraf anger den befogenhet som tillkommer innehavaren av registrerat varumärke att i vissa fall påfordra att märkesnaturen framhåves då märket intages i uppslagsverk och liknande.

I paragrafens *första stycke* stadgas, att vid utgivning av lexikon, handbok eller annan liknande tryckt skrift dess författare, utgivare och förläggare på begäran av den som innehar registrerat varumärke äro skyldiga att tillse, att varumärket ej återgives däri utan att det framgår, att fråga är om dylikt märke. Försummar någon vad honom sålunda åligger, är han enligt *andra stycket* skyldig bekosta, att beriktigande offentliggöres på det sätt och i den omfattning som finnes skäligt.

Såsom framgår av de allmänna motiven, i vilka paragrafen redan behandlats (s. 170 f.), avser den att giva registreringshavare förbättrade möjligheter att förekomma varumärkesdegeneration som kan hota till följd av märkets återopande utanför varumärkesrättens egentliga område. I stort sett kan bestämmelsen endast få någon större betydelse i fråga om ordmärken.

En längre gående plikt att i vissa publikationer respektera registrerade varumärken åligger redan nu statsmyndigheterna enligt k. cirkulär den 12 september 1955 (nr 537). I detta erinras om att här i riket såsom varumärke registrerat ord icke bör användas i kungörelse, varulista eller annan offentlig publikation såsom allmän varubenämning; där det i visst fall icke kan undvikas eller det eljest förekommer särskild anledning att i publikationen använda sådant ord, skall med tecknet ® efter ordet eller på annat tydligt sätt angivas att ordet utgör registrerat varumärke. Då så erfordras för tillämpningen av cirkuläret, skall samråd ske med patentverket². Cirkuläret bör enligt utredningens mening fortfara att gälla.

Den enligt 11 § föreslagna skyldigheten för utgivare med flera att beakta vissa varumärkesrättigheter går, såsom antytts, icke lika långt som statsmyndigheternas plikt i detta avseende. De senare ha ju att såvitt möjligt undvika att begagna registrerade varumärken och äro därtill ålagda att av egen drift och oberoende av särskild framställning härom respektera gällande registreringar.

¹ Jfr ang. amerikansk rätt *Callmann*, s. 1496 f., 1698.

² Om bakgrunden till cirkuläret, se NIR 1955 s. 103 f.

Skyldighet enligt 11 § att respektera varumärkesrätt åvilar författare, utgivare och förläggare. Där i vissa fall särskild utgivare icke finnes ligger skyldigheten på författaren och förläggaren, vilka stundom kunna vara en och samma person. I fråga om större uppslagsverk med särskild utgivare och ett flertal olika författare torde det vara mest praktiskt att märkes-havarens framställning riktas till utgivaren eller förläggaren eller båda dessa personer. Intet hindrar honom dock att i ett dylikt fall även vända sig till författarna. Över huvud taget är märkeshavarens valrätt härvid obesuren.

Såsom framhållits i de allmänna motiven måste framställningen för att kunna vinna beaktande avgivas i rimlig tid före verkets tryckning.

Det är icke nödvändigt att märkeshavaren närmare preciserar vilket verk framställningen avser, utan han äger att hänvända sig till exempelvis viss förläggare, som han vet sysslar med tryckta skrifter av förevarande slag, med begäran att hans varumärke, om det intages i någon uppslagsbok eller annat dylikt verk under förberedelse, skall utmärkas som varumärke. Härmed inträder enligt 11 § plikt för vederbörande att efterkomma registreringshavarens önskemål i fråga om alla uppslagsverk m. m. som äro under utgivning.

Märkeskaraktären hos visst uppslagsord i lexikon etc. kan angivas på flera sätt. Tydligast är givetvis att — såsom är vanligt i vissa utländska verk — uttryckligen påpeka att ordet är ett registrerat varumärke, skyddat för viss företagare och avseende vissa varuslag, t. ex. »VARNOLENE, Svenska Esso AB:s för mineraloljor (kristallolja) registrerade varumärke». Det är dock ej nödvändigt att ange vem innehavaren är; bestämmelsens syfte uppfylles sålunda även av exempelvis följande: »PRIMUS, registrerat varumärke för fotogenkök m. m.». Men även på annat sätt kan varumärkeskaraktären angivas, t. ex. genom att ordet i motsats till den övriga texten eller andra uppslagsord skrives med stor begynnelsebokstav eller genomgående stora bokstäver och eventuellt dessutom förses med tecknet ® såsom rekommenderas i det nämnda cirkuläret. Om någon av sist berörda utvägar begagnas, bör lämplig förklaring härom intagas i förord till verket eller på annat dylikt ställe.

Där varumärkesord intages i skrifter av förevarande art synes det även ur utgivarnas synpunkt kunna vara en fördel att varumärkesnaturen framhäves. De varor, som föras på marknaden under särskilda varumärken, äro ju icke oföränderliga till sin sammansättning, typ eller konstruktion, utan märkeshavaren har i princip full frihet att under märket tillhandahålla helt andra produkter än dem, för vilka han använde märket, då viss uppslagsbok e. d. tillkom. Denna frihet begagnas även i betydande utsträckning. Ett varumärkesord har därför icke den relativt stabila betydelse som vanliga, i det allmänna språket ingående ord. Ur denna synpunkt

borde väl egentligen i tillförlitlighetens intresse varumärkesord såvitt möjligt undvikas i lexikon, handböcker och liknande verk. Där de likväl medtagas, synes det ägnat att höja verkets tillförlitlighet, om deras varumärkeskaraktär tydligt framhäves.

Om registreringshavares i rimlig tid framställda begäran lämnas obeaktad, medför detta skyldighet för den försumlige att offentliggöra ett beriktigande. Skyldigheten åvilar i första hand den eller dem av författare, utgivare och förläggare, till vilka framställningen gjorts. Har märkeshavaren t. ex. vänt sig blott till utgivaren, blir denne ensam den ansvarige, men har utgivaren vidarebefordrat märkeshavarens begäran till författaren, få de solidariskt svara för beriktigandet.

Hur beriktigandet i det särskilda fallet bör ske och i vilken omfattning det skall offentliggöras är beroende av en skälighetsprövning. Har det ifrågavarande verket endast eller huvudsakligen blivit spritt bland abonnenter, torde i allmänhet en särskild rättelse avsedd att infogas på vederbörande ställe i boken lämpligen kunna tryckas och utdelas. Detsamma synes även kunna ske där större delen av upplagan alltjämt finnes kvar hos förlaget eller i bokhandeln. Ibland torde härutöver rättelsen böra offentliggöras genom annonser i sådana pressorgan, som särskilt vända sig till intresserade kretsar. I vissa fall är den senare utvägen kanske den enda framkomliga, i vilket fall annonseringen kan böra givas större omfattning än där även andra former av beriktigande stå till buds. Om ny upplaga eller omtryckning av verket är aktuell, bör självfallet rättelse göras av det förelupna felet.

Om registrering av varumärken, 12—24 §§

I detta kapitel ha sammanförts åtskilliga bestämmelser om registrering av varumärken. Stadganden av betydelse för registreringen finnas emellertid även i de följande kapitlen, vilka dock ansetts för överskådlighetens skull böra avskiljas under särskilda rubriker.

I 12 § anges registreringsmyndigheten. Allmänna förutsättningar för ett varumärkes registrerbarhet upptagas i 13 §, medan de speciella registreringshindren återfinnas i 14 §. En inskränkande bestämmelse rörande verkan av registrering är intagen i 15 §, som även stadgar om s. k. disclaimer. Föreskrift angående varuklassificeringen lämnas i 16 §. I 17 § stadgas om innehållet i registreringsansökan. Det i Pariskonventionen förutsatta särskilda s. k. utställningsskyddet behandlas i 18 §. I 19—21 §§ givas föreskrifter om förfarandet hos registreringsmyndigheten. Om skyddstidens längd och förnyelse av registrering stadgas i 22 och 23 §§ och slutligen lämnas i 24 § visst utrymme för registrering av smärre ändringar i varumärke.

12 §.

Registreringsmyndighet

Här stadgas, att varumärkesregistret föres för hela riket i Stockholm av patent- och registreringsverket. Paragrafen överensstämmer med 2 § i gällande Vml, utom såtillvida som förslaget uttryckligen angiver patentverket som registreringsmyndighet, medan den gällande lagen lämnar frågan om vilken myndighet som skall föra varumärkesregistret beroende av särskilt förordnande. Patentverket och dess föregångare, Kungl. patentbyrån, ha emellertid haft denna uppgift alltsedan tillkomsten av gällande Vml. Någon anledning att lämna frågan öppen i lagen torde numera icke föreligga, då en överflyttning av varumärkesärendena till annan myndighet knappast kan bli aktuell inom överskådlig tid.

13 §.

Särskiljningsförmåga

Denna paragraf angiver de grundläggande förutsättningarna för varumärkes registrerbarhet. I första stycket definieras det allmänna kravet på särskiljningsförmåga, distinktivitet. Andra stycket upptager en specialregel rörande bokstavs- och siffermärkens registrerbarhet, och i tredje stycket avskiljas uttryckligen personnamn och firma från raden av registrerbara varumärken.

Det allmänna distinktivitetskravet uttalas i *första stycket*, där det heter att varumärke, som registreras, skall vara ägnat att särskilja innehavarens varor från andras. Distinktivitetskravet har en dubbel motivering. För det första kunna alltför enkla figurer, avbildningar av själva varan eller rent beskrivande eller generiska ord icke i och för sig fullgöra ett varumärkes uppgift att individualisera en viss näringsidkares varor och skilja dem från andras varor av samma eller liknande slag. En beteckning sådan som de nu angivna är icke ägnad att av kundkretsen uppfattas som ett individualiseringsmedel. För det andra kan det icke vara riktigt, att dylik beteckning förbehålles en enskild näringsidkare med verkan att övriga företagare i branschen icke få begagna beteckningen. De senare skulle härav få sin frihet att i reklam och försäljning avbilda den egna varan eller beskriva den otillbörligen beskuren. Dessa två motivkomplex, som uppbära distinktivitetskravet, böra vid prövningen av varumärkesansökningar städse tjäna till ledning. Vid bedömningen bör myndigheten sålunda ställa sig frågorna om det föreliggande märket är ägnat att i det praktiska livet fungera som individualiseringsmedel och om det kan förbehållas enskild näringsidkare utan att konkurrenternas frihet att lojalt avbilda, beskriva eller eljest reklamera för sina varor blir otillbörligen beskuren. Så

snart endera av dessa frågor måste besvaras nekande, är märket i och för sig i avsaknad av erforderlig distinktivitet.

I första stycket uttalas vidare, att märke, som uteslutande eller med endast mindre ändring eller tillägg anger varans art, beskaffenhet, mängd, användning, pris eller ursprungsort eller tiden för dess framställande, icke skall i och för sig anses äga särskiljningsförmåga. Uppräkningen är närmast en exemplifikation av vad som avses i paragrafens inledande mening. Formuleringen tager i första hand sikte på ordmärken men är med avsikt så avfattad att även andra slag av märken kunna inrymmas.

Uppräkningen av olika slags deskriptiva märken ansluter sig väsentligen till motsvarande uppräkning i Pariskonventionens artikel 6. Dock har i förtydligande syfte det i konventionstexten använda ordet »bestämmelse» (*la destination*), som även förekommer i 4 § 1) utav nu gällande Vml, utbytts mot »användning». Vidare talar förslaget i likhet med Vml om varans »pris», där konventionen använder det mindre preciserade uttrycket »värde». I den mån i sistnämnda uttryck ligger något mera än priset torde detta täckas av den föreslagna lagtextens ord »art» och »beskaffenhet».

Deskriptiva äro märken, vilka icke bestå av annat än något som anger varans art, beskaffenhet etc., t. ex. ord som »prima» eller »delikat» eller »mocka» för kaffe eller skinnvaror eller »eldfast» för t. ex. tegel. Exempelen visa, att somliga ord, allmänna kvalitetsbeteckningar o. d., äro deskriptiva för alla varuslag, medan andra, som blott angiva någon mera speciell egenskap, äro deskriptiva endast i fråga om vissa varor.

Även om ett klart deskriptivt ord ändras eller förses med tillägg, är det fortfarande deskriptivt, såvida det endast är fråga om mindre ändring eller tillägg. Hur långt man härvid bör gå illustreras måhända bäst genom några exempel. En ändring som blott består av en annan stavning än den gängse bör som regel icke medföra att ett eljest deskriptivt ord får erforderlig särskiljningsförmåga: genom att förändra ordet »mocka» till exempelvis »måkka» eller »clean» till »klin» uppnås således icke tillräcklig distinktivitet för registrerbarhet. Icke heller är det tillräckligt att uppdelat ordet med ett eller flera bindestreck, såsom t. ex. »uni-form» eller »aer-o-sol». Att utesluta en eller annan bokstav är i regel ej nog för att förvandla ett deskriptivt ord till ett registrerbart: »nitogen» t. ex. skiljer sig ej tillräckligt från »nitrogen» för att kunna registreras. I enstaka fall kan dock borttagandet av en enda bokstav så förvandla ett deskriptivt ord, att ett distinktivt märke uppstår: sålunda förvandlas exempelvis det deskriptiva ordet »prima», om begynnelsebokstaven utgår, till det otvivelaktigt distinktiva ordet »rima». Att blott utbyta en bokstav mot en annan är normalt icke tillfyllest för att undanröja deskriptivitet, men någon gång kan även på detta sätt ordet så helt ändra karaktär, att det bör anses registrerbart: genom dylikt utbyte kan av det generiska »medicin» erhållas »cedicin» eller »modicin», vilka torde böra anses tillräckligt distinktiva. Om till ett deskriptivt

ord tillägges någon indifferent stavelse såsom -in, -on eller -ol, uppnås i regel ej tillräcklig särskiljningsförmåga: ordet »gangränol» för medel mot gangrän (kallbrand) bör således icke anses registrerbart.

Vid bedömande av ett ords särskiljningsförmåga skall självfallet ordets betydelse i svenska språket i första hand beaktas. Men även ordets betydelse i ett främmande språk kan medföra att det skall anses deskriptivt. Härvid bör särskilt hänsyn tagas till de övriga nordiska ländernas språk samt de stora världsspråken. Att ett ord eventuellt är deskriptivt på något här i landet föga känt språk torde däremot vanligen sakna betydelse. Innebörden av ett ord på latin eller grekiska kan ifråga om vissa varuslag göra det oregistrerbart, t. ex. då det avser läkemedel eller instrument för vetenskapligt bruk. Även i övrigt kan det bero av varuslaget, i vad mån ordets betydelse i främmande språk skall beaktas.

Den omständigheten att ett ord är nybildat och således icke återfinnes i det hittillsvarande språket utesluter ej att det kan vara deskriptivt, t. ex. om det är bildat av kända språkelement sammansatta enligt sedvanliga normer för ordbildning. Ord som »tvättalätt» eller »renovit» anses enligt stadgad praxis deskriptiva och härutinnan avser förslaget icke att göra någon ändring. Någon allmän regel att märke, som erhållits genom sammansättning av två eller flera var för sig deskriptiva ord eller orddelar, skall anses deskriptivt, bör däremot ej uppställas. Vid prövningen av ett märkes registrerbarhet bör nämligen detta normalt bedömas i sin helhet. Någon analys eller uppdelning av märket i olika delar, som prövas var för sig, bör alltså i regel icke förekomma.

Med ord som angiva varans *art* avses allmänna varubenämningar, d. v. s. generiska ord eller appellativ, som beteckna viss vara eller varugrupp, t. ex. »kaffe» eller »livsmedel».

Under *beskaffenhetsangivande* ord hänföras sådana som i övrigt angiva varans egenskaper och kvalitet och som icke falla inom någon av de andra grupperna av deskriptiva ord. Hit höra först och främst sådana allmänna kvalitetsbenämningar som »extra», »prima» och »standard», och vidare diverse ord som kunna anses innefatta ett allmänt värdeomdöme om varan såsom »superior», »lyx», »ideal», »suverän», »elit», »rekord», »populär», »eminent» o. s. v. Beskaffenhetsangivande äro härjämte ord, som uttrycka någon speciell egenskap hos varan, såsom »rokoko» i fråga om möbler, »rostfri» för stålvaror, »karat» för guldsmedsvaror, »parant» för kläder, »dental» för tandvårdsmedel, »portativ» för kontorsmaskiner, »hermetic» för livsmedel, »sparkoks» för värmepannor o. s. v.

Vissa ordmärken, som ej äro direkt beskrivande, kunna vara suggestiva, d. v. s. ägnade att ingiva kundkretsen vissa associationer med varan eller antyda viss eller vissa egenskaper hos denna. Inom reklamen synes det råda en utbredd önskan att arbeta med dylika suggestiva märken. Allmänt suggestiva, d. v. s. i allmänhet ägnade att skapa föreställningen om en exkluderad

siv vara av hög kvalitet, äro ord sådana som ARISTOKRAT eller AMBASADÖR. Suggestiva på det sättet, att de antyda för vilka varor de gälla, äro ord såsom CARBOPLAN och COPYNET för karbonpapper, BARBEX för rakblad, FACIT för räknemaskiner, AUTOSEP för automatiska separatorer och REVELJ för väckarklockor. Att ett ord är på detta sätt suggestivt, bör ej hindra att det registreras som varumärke. Någon skarp gräns mellan beskaffenhetsangivande ord och sådana som endast äro suggestiva kan emellertid icke alltid dragas, utan prövningen blir beroende av de föreliggande särskilda omständigheterna. Härvid torde ovan angivna grundsatser, som uppbära deskriptivitetshindret, böra tjäna till ledning.

Med varans *mängd* avses detsamma som uttryckes med myckenhet i nuvarande lag. Förslagets uttryck här ansluter sig till konventionstexten. Någon saklig ändring är icke avsedd. För övrigt torde denna form av deskriptivitet endast mera sällan förekomma i praktiken. Av större betydelse äro ord som angiva vikt, men dylika höra närmast hemma bland de beskaffenhetsangivande orden. Detta gäller även sådana ord, som angiva dryghet, hållbarhet o. s. v.

Med varans *användning* åsyftas dess ändamål; såsom exempel på ord, som angiva användningen, må anföras »baby» för barnvagnar, »blix» för åskledare, »blondin» för hårmedel, redan förut nämnda »gangränol» för läkemedel samt »golvtile» för plattor. Såsom det sistnämnda exemplet visar, kan det ibland vara svårt att avgöra om ett ord angiver art, beskaffenhet eller användning. Hur den närmare rubriceringen av deskriptiva märken sker är dock av underordnad betydelse.

Under varans *pris* hänföras ord, som angiva att varan är särskilt billig eller ekonomiskt lättillgänglig, samt ord som »dollar», »tre kronor», »femöres-» o. s. v. Erfarenheten visar att detta registreringshinder icke särdeles ofta behöver åberopas.

Med varans *ursprungsart* avses främst geografiska angivanden i allmänhet, således namn icke blott på orter i trängre mening utan även på länder och distrikt. Hit höra även vissa adjektiv, såsom svensk, nordisk, tropisk o. s. v. Gällande Vml talar blott om »ursprung», men detta uttryck har ej sällan blivit missförstått på olika sätt¹. Varje geografiskt namn bör emellertid ej anses angiva varans ursprungsart, utan namn på sådana orter m. m., som icke rimligen kunna beteckna den plats varifrån varan kommer, kunna vara registrerbara. Enligt gällande rätt ha t. ex. MONT BLANC, EVEREST och VESUV icke ansetts angiva varans ursprung, och vidare ha i vissa fall namn på floder ansetts registrerbara. Namnen på mindre betydande orter utomlands, som icke blivit kända i samband med tillverkning eller handel med viss vara, ha även kunnat registreras. Däremot har registrering icke brukat medgivas för namnen på mindre orter i Sverige, medan å andra sidan rena gårdsnamn i allmänhet ej ansetts ursprungsangivande.

¹ Se t. ex. NJA 1949 s. 362 = NIR 1949 s. 267 DRUVAN.

I fråga om geografisk deskriptivitet bör utan olägenhet praxis kunna något mildras. Avgörande bör vara huruvida visst ord i omsättningskretsen kan väntas bli uppfattat som namnet på varans ursprungsort eller om man eljest kan räkna med som en praktisk möjlighet att i Sverige kunna saluföras varor av ifrågavarande slag med angivande, att de har sitt ursprung i en ort med detta namn. Det förhållandet i och för sig, att ordet är identiskt med namnet på en ort i ett avlägset land — om ock med betydande invånarantal — vilken är i Sverige fullständigt okänd utanför geografernas krets, bör ej hindra registrering. Huruvida varan i det speciella fallet kommer från orten i fråga eller ej är utan betydelse¹.

Att varumärke angiver *tiden för varans framställande* torde vara mera sällsynt. Bestämmelsen härom är icke strängt nödvändig, då ord sådana som »färsk», »antik» m. fl. även kunna anses beskaffenhetsangivande². Föreskriften har medtagits, emedan den ingår i Pariskonventionens motsvarande uppräkningsartikel 6.

Utredningen anser sig böra förorda en något mildare praxis vid bedömningen av distinktivitetsfrågor än den nuvarande. En sådan mildring bör enligt utredningens mening bli resultatet av de tidigare angivna allmänna bedömningsnormerna. Att i detalj redogöra för den avsedda tillämpningen låter sig icke göra. Utöver den sålunda förordade allmänna liberaliseringen öppnar emellertid lagtexten möjlighet att i speciella fall bortse från primära brister i ett givet märkes särskiljningsförmåga. Deskriptiva märken skola sålunda endast anses *i och för sig* vara utan särskiljningsförmåga. Vid bedömandet av om märke äger dylik förmåga skall nämligen, enligt sista punkten av 13 § första stycket, hänsyn tagas till alla faktiska omständigheter och särskilt till den tid och omfattning märket varit i bruk.

Den nu angivna modifikationen, som innebär en viktig nyhet jämfört med gällande rätt, avser att giva registreringsmyndigheten befogenhet att taga hänsyn till särskiljningsförmåga som uppkommit genom användningen av ett deskriptivt märke eller ett märke som eljest i och för sig icke besitter erforderlig särprägel. Genom visst företags användning såsom varukännetecken av dylikt märke kan detta så småningom komma att av omsättningskretsen uppfattas och vinna erkännande såsom företagets särskilda kännetecken. Detta kan gälla mycket enkla figurer, såsom t. ex. en vit prick mot mörk bakgrund, såväl som deskriptiva ord, vilka senare därvid sägas få en *sekundärbetydelse* (secondary meaning) vid sidan av sin primära beskrivande innebörd.

Grundsatsen om distinktivitet förvärvad genom användning erkännes i

¹ Om varan i själva verket kommer från någon helt annan plats, kan märket vara att anse som vilseledande och därför även vara oregistrerbart på grund av bestämmelsen därom i förslaget 14 §. I dylikt fall kan också märkets användning drabbas av påföljd enligt lagarna av 1913 och 1914 angående oriktig ursprungsbeteckning.

² Registreringspraxis har varit sträng i detta avseende, jfr NIR 1952 s. 75 ANCIENT BOTTLE.

gällande rätt genom 9 § Ikl men inom den egentliga varumärkesrätten i stort sett blott såvitt rör vissa främmande rättssubjekts figurmärken och märken bestående av enbart siffror eller bokstäver, vilka icke bilda ett uttalbart ord. Företrädesställningen för främmande rättssubjekt bygger på bestämmelsen i 16 § 4) Vml, vilken i sin tur tillkommit för tillgodoseende av den s. k. telle-quelle-regeln i artikel 6 av Pariskonventionen. Bortsett härifrån har på allra senaste tiden i undantagsfall även eljest viss hänsyn tagits till sekundärbetydelse. En vidare utveckling av praxis i denna riktning inom ramen för gällande rätt möter dock svårigheter med hänsyn till de tämligen kategoriska bestämmelserna i 4 § Vml.

I den nyssnämnda konventionsbestämmelsen, vilken närmare behandlats i de allmänna motiven (s. 95 f.) och även föranlett en särregel i förslaget 29 §, föreskrives bl. a., att vid bedömandet av ett märkes egenartade karaktär avseende bör fästas vid alla faktiska omständigheter, särskilt vid den tidslängd, under vilken märket varit i bruk. Som synes ansluter sig förslagets förevarande stadgande nära till konventionstexten. I sak skiljer sig förslaget från denna endast såtillvida som även den *omfattning* märket varit i bruk framhäves som sådan omständighet, vartill särskild hänsyn skall tagas. Såsom påpekats i de allmänna motiven (s. 103) ligger stadgandets tyngdpunkt i dess anvisning att beakta märkesbrukets omfattning. Det är nämligen främst denna som förmår skapa den erforderliga distinktiviteten.

Att märket icke alltid behöver ha begagnats så mycket, att det blivit inarbetat, har utvecklats i de allmänna motiven, till vilka här må hänvisas. I regel bör användningen ha ägt rum eller märket ha blivit känt *här i riket* men alldeles nödvändigt är icke detta. Naturligt är även att märket använts enbart av vederbörande sökande eller dennes licenstagare, men krav på absolut exklusiv användning kan icke alltid uppställas.

Regeln gäller alla slag av varumärken och varje form av deskriptivitet. I fråga om mycket enkla figurer, starkt deskriptiva märken och, än mer, rent generiska ord måste dock fordras särdeles övertygande bevisning för att förvärvad distinktivitet skall anses styrkt. I de allmänna motiven (s. 101 och 107) har påpekats att en något liberalare praxis vid bedömandet av figurmärkens särskiljningsförmåga bör införas ävensom att i vissa fall denna förmåga kan ligga i märkets färg eller färgkombination.

I 13 § *andra stycket* gives en specialregel rörande registrerbarheten av varumärke, som enbart består av bokstäver eller siffror och icke kan anses som figurmärke. Sådant märke må registreras endast om det genom inarbetning visats äga särskiljningsförmåga.

Enligt gällande rätt äro märken av detta slag icke registrerbara, utom då de innehavas av sådana utländska rättssubjekt som äga att åberopa telle-quelle-regeln i Pariskonventionens artikel 6 och i dylikt fall endast om de visas vara inarbetade. Genom förslaget undanröjes i allt väsentligt

nu bestående olikhet vid behandlingen av inhemska och utländska näringsidkare i förevarande avseende.

Den föreslagna regeln innebär att bokstavs- och siffermärke skall anses i och för sig icke tillräckligt distinkt för registrering. Rent faktiskt är väl också sådant märke mindre distinkt än ord- och figurmärken. Men även bortsett härifrån har en viss restriktivitet vid behandlingen av bokstavs- och siffermärken ansetts påkallad. Såvitt avser bokstavsmärken beaktades detta redan vid tillkomsten av 1884 års Vml. Enligt en övergångsbestämmelse i 15 § kunde före lagens ikraftträdande begagnade sådana märken registreras utan hinder av bestämmelserna i 4 §. Dylig registrering skulle dock — med vissa undantag — ej medföra hinder för någon att såsom varumärke begagna begynnelsebokstäverna till sitt namn eller sin firma. Även om den sålunda gjorda avvägningen icke var i allo lycklig, kan det vara ett beaktansvärt intresse att såvitt möjligt hålla sådana beteckningar fria som närmast äro ägnade att uppfattas som någons initialer, ett katalognummer eller liknande. Erfarenheten visar emellertid, att det hitillsvarande relativt otillfredsställande rättsskyddet för bokstavs- och siffermärken icke medfört att dylika märken försvunnit. Tvärtom torde de vara tämligen vanliga, i vissa branscher t. o. m. förhärskande¹. Även inom andra områden av det moderna livet ha förkortningar, kodbeteckningar o. s. v. under senare år blivit mycket vanliga. För allmänheten har det blivit allt svårare att hålla isär den mångfald beteckningar av detta slag, som den möter i det dagliga livet. Även med hänsyn härtill finner utredningen det vara befogat att vidmakthålla en viss restriktivitet vid medgivandet av varumärkesrätt till bokstavs- och siffermärken. Härigenom bör benägenheten att välja ett dylikt märke bli mindre. Men om någon har inarbetat ett sådant märke, har han ett befogat anspråk på skydd för detsamma. Lagens syfte att främja lojala konkurrensmetoder gör att ett dylikt skydd uppbäres även av ett allmänt intresse. Då man under dessa förhållanden blir nödsakad att ibland acceptera varumärkesrätt till bokstavs- och siffermärken, får det anses riktigast att i sådana fall även medgiva registrering.

Regeln i andra stycket avser endast sådana bokstavs- och siffermärken som icke äro att anse som figurmärken. Är märket utformat som ett monogram, där bokstäverna eller siffrorna gå i varann på mera säreget sätt, eller är utformningen eljest mera egenartad eller dekorativ, kan märket vara registrerbart enligt den allmänna regeln i första stycket. I sådant fall blir graden av distinktivet att bedöma enligt där upptagna prövningsnormer, varvid skedd användning kan, men icke alltid behöver, ha betydelse. Vid registrering enligt första stycket avser skyddet dock endast märket i den speciella utföringsformen men däremot i princip icke bokstavs- eller

¹ Inom motorcykelbranschen förekomma exempelvis följande märken: ABG, AJS, AMC, BMW, BSA, CZ, DKW, DMW, FN, HVA, NSU, NV, SRM och TWN.

sifferkombinationen i och för sig. Sistnämnda skydd kan vid sidan av registreringen förvärfvas genom inarbetning.

Är märket uteslutande ett bokstavs- eller siffermärke, kan det endast registreras enligt andra stycket. För registrerbarhet fordras här att fullbordad inarbetning kommit till stånd. Vad som avses härmed framgår av 2 §.

I fråga om registrerbarheten av bokstavs- och siffermärken skiljer sig det danska förslaget från de övriga ländernas. Enligt detta äro nämligen dessa märken helt jämställda med deskriptiva ord och följaktligen åtminstone i vissa fall registrerbara, även där användningen icke fortskridit så långt att inarbetning uppstått.

Tredje stycket avskiljer från kretsen av varumärken, som kunna registreras, sådana kännetecken, vilka enbart bestå av något som är ägnat att uppfattas såsom personnamn eller firma.

Båda dessa slag av kännetecken åtnjuta varumärkesskydd enligt förslagets 3 § och böra därför icke dessutom registreras enligt 1 §. Härtill komma andra skäl varför personnamn och firma icke ansetts böra införas i varumärkesregistret. I fråga om släktnamn, det viktigaste elementet i personnamnet, är det hänsyn till andra bärare av samma namn som gör att man icke önskar giva en enstaka bärare det förstärkta skydd som registrering i varumärkesregistret skulle medföra. Firma registreras ju i handelsregister, aktiebolagsregistret, föreningsregistren o. s. v. Vid sådant förhållande är det även en ordningssak, att firma icke jämväl registreras i varumärkesregistret. Förslaget överensstämmer i detta avseende med vad som är stadgad praxis enligt gällande rätt.

Består kännetecken enbart av något, som är ägnat att uppfattas som personnamn, är det icke ett varumärke. Om ett dylikt namn förenas med något som är ensamt för sig registrerbart, kan däremot ett sålunda sammansatt märke registreras förutsatt att sökanden är berättigad till namnet. Om å andra sidan namnet förenas med något oregistrerbart element, uppkommer icke härigenom ett registrerbart varumärke. Huruvida visst ord är ägnat att uppfattas som personnamn får avgöras med beaktande även av namnrättsliga synpunkter, och namnmyndighetens praxis kan därför här få betydelse.

I stadgandet nämnes helt allmänt personnamn. Härmed avses såväl släktnamn enbart som släktnamn i förening med förnamn eller initialer eller titel. Dock avses i huvudsak endast sådana namn, som bestå av eller i vilka ingå här i riket burna släktnamn. Utländska släktnamn kunna dock ibland komma i betraktande, nämligen då de blivit så kända här, att de normalt uppfattas som personnamn. Att i övriga fall taga hänsyn till utländska släktnamn låter sig däremot knappast göra.

Är det i visst fall uppenbart att ett namn endast åsyftar någon fantasi-person, som i sökandens reklam symboliserar varan, kan ett sådant namn

registreras, förutsatt att annans namnrätt icke trädes för nära. Icke heller avser bestämmelsen att hindra, att konstnärsnamn och liknande diktade namn registreras som innehavarens varumärke.

Åtskilliga släktnamn bestå av ord som ingå i språket med en bestämd annan betydelse, t. ex. BERG, ÖRN eller FRISK. Sådana ord träffas icke av den förevarande bestämmelsen liksom icke heller släktnamn som i första hand äro förnamn, såsom MARTIN eller RICKARD.

Har ord, som är ett släktnamn, blivit starkt inarbetat som varukännetecken, kan detta medföra att det övervägande uppfattas som varumärke. Undantagsvis bör därför ett släktnamn kunna registreras. Redan enligt gällande praxis ha som registrerbara varumärken godtagits t. ex. HILLMAN för bilar och ROTHMAN'S för cigaretter. Förslaget avser att lämna utrymme för fortsatt utveckling av praxis i denna riktning. Det må anmärkas, att åtskilliga av de mest kända varumärkena äro släktnamn¹.

Något som blott och bart framträder som *firma* är icke ett registrerbart varumärke. »Aktiebolaget Astra» kan sålunda ej ensamt för sig registreras i varumärkesregistret och ej heller ord som t. ex. »Wäfveribolaget»². Sammansättningar som »Svensson & Johansson» eller »Förenade Fönsterputs» äro även ägnade att uppfattas såsom firma och därför icke registrerbara varumärken. Däremot är det i princip intet som hindrar att firmadominant registreras som varumärke. Dominanten i det förstnämnda exemplet, ASTRA, kan sålunda vara ett registrerbart varumärke. Vad nu sagts om firma gäller icke blott svenska utan även utländska firmor.

Att till kännetecken, som blott består av firma, fogas något annat registrerbart moment, t. ex. en adress eller någon generisk benämning, medför icke att ett registrerbart varumärke erhålles. Däremot är det möjligt att förena firman med registrerbara beteckningar och på denna väg skapa ett sammansatt varumärke i vilket firman ingår. Självfallet gäller detta endast firma, till vilken sökanden har rätt. Att någon ovillkorlig befogenhet att begagna egen firma som varumärke icke alltid är för handen framgår av 3 §.

14 §.

Speciella registreringshinder

Denna paragraf innehåller i första stycket de speciella registreringshindren samt i andra stycket en bestämmelse om verkan av medgivande till registrering i vissa fall. Registreringshindren äro upptagna under sju punkter, av vilka 1)–3) huvudsakligen äro motiverade av allmänna hänsyn medan de i 4)–7) i första hand avse att bereda skydd för redan bestående privaträtter av olika slag.

¹ *Cassidy*, Surnames as Trade-Marks, TMR 1951 s. 299 ff.

² NIR 1939 s. 158.

Första stycket 1). Här stadgas registreringshinder för märken innehållande vissa offentliga vapen m. m. Hindret motsvarar det som är upptaget i 4 § 3) Vml. Enligt den föreslagna bestämmelsen må varumärke ej registreras, om i märket utan tillstånd intagits sådan statlig eller internationell beteckning eller sådant kommunalt vapen, som enligt lag icke må obehörigen brukas som varumärke, eller ock något som lätt kan förväxlas därmed.

Vilka beteckningar som skyddas genom denna bestämmelse framgår av andra lagar, i första hand lagstiftningen om skydd för vissa offentliga vapen m. m. För närvarande gäller en lag härom av den 23 mars 1934. Utredningen föreslår emellertid, såsom närmare beröres i ett särskilt avsnitt av betänkandet, att denna lag skall ersättas med en ny lag i ämnet. Enligt den föreslagna nya lagen, som i fråga om skyddsföremålet icke väsentligen skiljer sig från 1934 års lag, skyddas statsvapen, statsflagga och annat statsblem, statlig kontroll- och garantibeteckning, annan beteckning, vilken hänсыftar på svenska staten, samt svenskt kommunalt vapen. Vilka olika beteckningar som falla inom de nu nämnda kategorierna framgår av motiven till den föreslagna nya lagen om skydd för vapen.

Vid sidan av den föreslagna särskilda lagen bestå två andra lagar av betydelse i detta sammanhang, nämligen lagen den 10 juli 1947 om skydd för Förenta Nationernas emblem och namn samt lagen den 30 december 1953 om skydd för vissa internationella sjukvårdsbeteckningar. Enligt den förstnämnda av dessa lagar gäller, att Förenta Nationernas emblem och namn, förkortning av namnet eller annat som därmed företer sådan likhet, att förväxling lätt kan äga rum, icke utan medgivande av Förenta Nationernas generalsekreterare må offentligen brukas såsom märke eller benämning. Skyddet för internationella sjukvårdsbeteckningar avser främst rödakorsmärket, bestående av rött kors på vit botten, samt benämningarna »röda korset» och »Genèvekorset». Dessa beteckningar få enligt 1953 års lag i princip icke offentligen brukas annat än som kännetecken för militär sjukvård, för militärpräster samt i vissa fall för civil sjukvård. I huvudsak jämföras med rödakorsbeteckningarna märke, bestående av röd halvmåne på vit botten eller av rött lejon och röd sol på vit botten, samt benämningarna »röda halvmånen» och »röda lejonet och solen».

Nu nämnda internationella beteckningar omfattas icke av ordalagen i 4 § 3) Vml, men i praxis har man icke tvekat att vägra registrering av varumärken innehållande beteckningarna i fråga eller något som lätt kunnat förväxlas med dem. I förslaget nämnes uttryckligen även internationell beteckning.

Registreringshindret gäller, om skyddad beteckning utan tillstånd intagits i märket. Självfallet är det också tillämpligt, om märket icke består av annat än den skyddade beteckningen.

Skyddet gäller, även om beteckning som intagits i märket icke oför-

ändrat återgiver den officiella beteckningen, såvida blott det som intagits i märket *lätt kan förväxlas därmed*. Denna terminologi överensstämmer med gällande rätt såväl i Vml som i de särskilda speciallagarna om skydd för vapen och internationella beteckningar och har ansetts böra bibehållas här för att klargöra att någon skärpning av likhetsprövningen icke är avsedd. I förslaget 6 § liksom i punkterna 6) och 7) av förevarande paragraf användes i stället ordet »förväxlingsbar», då särskilt i domstolspraxis gällande lags uttryck »lätt kunna förväxlas» i vissa fall lett till en alltför mild praxis vid likhetsprövningen. I stort sett bör emellertid liksom hittills likheten med offentliga vapen m. m. bedömas efter samma normer som likheten mellan varumärken inbördes.

Har sökanden i vederbörlig ordning erhållit tillstånd att använda skyddad beteckning i varumärke, är registreringshindret ej tillämpligt.

Under *punkt 2)* i första stycket stadgas, att märke ej må registreras om det är ägnat att vilseleda allmänheten.

Något motsvarande registreringshinder finnes icke enligt gällande rätt. Icke heller har registreringsmyndigheten i regel ansett sig med stöd av allmänna rättsgrundsatser kunna hindra registrering av vilseledande varumärken¹. I vissa fall torde även registrering ha meddelats beträffande dylika märken, vilkas användning kunnat vara otillåten exempelvis på grund av bestämmelsen i 1 § Ikl angående illojal reklam eller lagstiftningen om oriktiga ursprungsbeteckningar. Undantagsvis har registreringsansökning avseende vilseledande varumärke avslagits, särskilt då märket, samtidigt som det varit vilseledande, utgjort ett beskrivande ord, som kunnat avvisas med stöd av deskriptivitetshindret i 4 § 1) Vml².

I de flesta utländska varumärkeslagar är registreringshinder stadgat för vilseledande märken. Avsaknaden av ett motsvarande hinder i den svenska lagstiftningen har tett sig som en brist, framför allt emedan näringsidkare, som fått visst märke registrerat av en statens myndighet, härav kunnat bibringas den uppfattningen att jämväl användningen av märket i fråga erhållit det offentliga sanktion.

I sin enquête till näringslivets organisationer har utredningen ställt frågan om registreringshinder för vilseledande varumärken bör införas. Med få undantag ha nämnda organisationer besvarat frågan jakande. I allmänhet har dock härvid understrukits, att hindret borde åberopas endast i uppenbara fall. Såsom redan i de allmänna motiven understrukits beträffande motsvarande prövning enligt 33 och 34 §§ i förslaget, bör även enligt utredningens mening den förevarande bestämmelsen tillämpas med varsamhet. Registrering bör sålunda icke vägras med mindre det är uppen-

¹ Jfr prop. 1931:175, s. 21.

² Jfr t. ex. NIR 1943—44 s. 207 DENTALETTEN. I den amerikanska varumärkeslagen betecknas dylikt märke som »deceptively misdescriptive», sec. 2 (e).

bart att märket måste komma att vilseleda allmänheten. Huruvida vilseledande i praktiken kommer att ske, blir väsentligen beroende av om de under märket tillhandahållna varorna ha de egenskaper som i märket intagna uppgifter giva vid handen. Dylika frågor kunna naturligen endast i speciella fall aktualiseras under registreringsmyndighetens prövning. Om ett märke exempelvis innehåller ett geografiskt namn, som antyder varans ursprung, torde myndigheten normalt kunna utgå från att ursprungsbe-teckningen är riktig. Någon undersökning eller särskild prövning i sådant fall bör alltså icke förekomma, och att myndigheten i övrigt skulle giva sig in på frågor om kvalitetsbedömning av de registreringsökandes varor är uppenbarligen uteslutet.

Bestämmelsen i 1 § Ikl om illojal reklam förutsätter för sin tillämpning att en *oriktig uppgift* blivit meddelad. Dylikt krav uppställles icke enligt den förevarande bestämmelsen, låt vara att varumärke endast mera undantagsvis kan tänkas vara vilseledande om det icke tillika innehåller någon oriktig uppgift¹.

Även märke som uteslutande består av figuranordningar kan vara vilseledande, t. ex. bilden av en bikupa eller en vaxkaka för varuslaget konsthonung.

Framhållas bör att icke varje oriktig uppgift i ett varumärke gör detta vilseledande. Ord som t. ex. DIAMANT som varumärke för skokräm eller MÄNSNÖ för glass kunna möjligen sägas meddela oriktig uppgift om varan, men de äro självfallet icke vilseledande.

Registreringshindret riktar sig endast mot märken, som äro ägnade att vilseleda angående viss egenskap hos varan, eller med andra ord märken, som äro ägnade att framkalla en oriktig uppfattning om varans art, beskaffenhet, mängd, användning, pris eller ursprungsort eller angående tiden för dess framställande. Endast om den ifrågavarande egenskapen är av mera väsentlig betydelse blir registreringshindret aktuellt.

Ett märke anses icke vilseledande enligt den förevarande bestämmelsen på den grund att det är så likt kännetecken som innehaves av annan, att omsättningskretsen därav kan bibringas den uppfattningen att de med märket försedda varorna härröra från denne. Dylig villfarelse benämnes i förslaget *förväxling*. Registreringshinder på grund av förväxlingsbarhet äro upptagna i punkterna 6) och 7) av nu behandlade lagrum.

I de nordiska överläggningarna har från svenskt håll framförts uppfattningen att man med vilseledande genomgående borde avse endast villfarelse angående varornas objektiva egenskaper och att misstag beträffande varornas kommersiella ursprung uteslutande borde bedömas enligt reglerna om förväxling. Vid vilseledande åsidosätts främst ett *allmänt intresse*: allmänheten, d. v. s. de köpare till vilka märket vänder sig, får en annan

¹ Jfr dock NJA 1950 s. 365 = NIR 1950 s. 206, där uppgifterna »Kostaglas» och »Glas från Kosta» ansågos vilseledande ehuru icke i och för sig oriktiga.

och sämre vara än vad den genom märket bringats att räkna med. Förfarandet får härigenom i viss mån karaktären av bedrägeri; i andra hand kan detta givetvis vara till skada också för övriga näringsidkare inom branschen. Vid förväxling däremot tror köparen, att han erhåller A:s vara, där det i själva verket är B som tillhandahåller den. För allmänheten är det emellertid i och för sig likgiltigt vem som tillhandahåller varan, om denna blott har de önskade egenskaperna. Intet hindrar att B:s varor äro lika goda som A:s eller t. o. m. bättre; äro de sämre kan detta självfallet bli till skada också för allmänheten. Vid förväxling är det således i princip främst innehavarens *privaträtt* till visst varumärke som lider skada. I stort sett är lagförslaget uppbyggt i enlighet med dessa systematiska överväganden. Sanktionssystemet är ock olika utformat beroende på om fråga är om vilseledande eller förväxling. I förra fallet, där allmänhetens intresse i särskilt hög grad är engagerat, kan företrädare för det allmänna föra talan såväl om ogiltighet av registrering enligt 25 § som om förbud mot märkets fortsatta användning enligt 36 §. Är det i stället fråga om förväxling, ligger det i målsägandens hand att bestämma om talan skall föras, och i dylikt fall gälla de särskilda intrångsreglerna i 37 och följande §§.

Gentemot den sålunda hävdade uppfattningen har från de andra ländernas sida framhållits, att det i praktiken icke alltid låter sig göra att draga en klar gräns mellan vilseledande och förväxling utan att man här, åtminstone ibland, endast har att göra med olika sidor av samma sak.

Även om det medgives, att vad sålunda invänts i vissa fall är befogat, anser utredningen det vara av vikt att den angivna skiljelinjen så långt som möjligt upprätthålles. Såvitt avser det nu behandlade registreringshindret följer härav, att det icke blir att tillämpa enbart därför att ett till registrering anmält märke befinnes alltför mycket likna annat skyddat kännetecken.

Några exempel på situationer, där det förevarande registreringshindret kan vara att tillämpa, må här anföras.

Bilden av en ko torde vara vilseledande som varumärke för margarin¹, likaså bilden av en djurhud för läderimitation.

Sökes registrering av ordet YLLONA för bomullstyger, synes registreringshindret böra åberopas, men om däremot varuslaget blott uppgives såsom vävnader eller tyger, bör registreringsmyndigheten äga utgå från, att märket är avsett för tyger av ylle eller av ylle och nylon, och alltså ej anföras hindret. Skulle märket sedan användas för bomullstyger, kan fråga uppkomma om tillämpning av förbudsbestämmelsen i 36 §. Ordet DENTALLETEN för preparat som icke, vare sig direkt eller indirekt, äro avsedda för tändernas vård² torde böra anses vilseledande, liksom ordet ICTERO-

¹ Jfr även 63 § livsmedelsstadgan d. 21 dec. 1951.

² NIR 1943—44 s. 207.

SAN för läkemedel avsedda för behandling av andra sjukdomar än gulsot (= icterus).

Innehåller ett märke benämningen hovleverantör, avbildningar av medaljer eller uppgift att varan tillerkänts guldmedalj eller liknande utmärkelsetecken, torde sökanden böra styrka riktigheten härav. Uppgift i märket, att varan är skyddad genom patent eller mönsterregistrering eller är föremål för ansökan om dylikt skydd, kan vara vilseledande, t. ex. om den åberopade skydds-rätten endast gäller utomlands, om här gällande skyddstid utlöpt eller om ansökan icke bifallits.

Obestyrkta uttalanden sådana som »rekommenderas av läkare» o. d. torde vidare böra anses vilseledande. Däremot är det icke något som hindrar, att märke innehåller ord eller uttryck som är ägnat att framkalla intrycket att varan är av hög kvalitet eller eljest besitter önskvärda egenskaper.

I vissa fall kan ett ordmärke vara deskriptivt eller på gränsen till deskriptivt för vissa varuslag och på grund därav vilseledande som benämning på andra liknande varuslag. Ordet SHERRO t. ex. är deskriptivt i fråga om sherry men vilseledande för andra viner¹. Falla varuslagen inom helt olika områden, kan dock någon fara för vilseledande knappast antagas, vilket illustreras av det redan anförda exemplet med DIAMANT som varumärke för skokräms.

Oriktigt intryck av varans geografiska ursprung kan framkallas av såväl figuranordning som text ingående i varumärke. Innehåller märket ett geografiskt namn, såsom Sverige, Eskilstuna, U.S.A., Boston o. s. v., och avser det varor som icke ha något samband med sålunda angiven plats, är det vilseledande. Motsvarande gäller även adjektiv med geografisk innebörd, såsom dansk, schweizer-, skånsk o. s. v. Dock är att märka, att åtskilliga geografiska beteckningar utvecklats till generiska benämningar, vilka enligt handelsbruk endast tjäna att utmärka varans art². Är blott fråga om sådan beteckning blir märket givetvis icke att anse som vilseledande. Bland figuranordningar vilka kunna tänkas vilseleda angående varans geografiska ursprung, må nämnas vissa nationella symboler, t. ex. Moder Svea eller franska liljor, och vidare möjligen kartor eller avbildningar av kända monument eller byggnader, t. ex. Eiffeltornet eller det engelska parlamentshuset. Föreställningen om visst geografiskt ursprung kan ibland förstärkas genom att märket är utfört i särskild färgkombination, t. ex. tricolorens blått, vitt, rött i samband med märke som även eljest antyder franskt ursprung, men enbart för sig kan viss färgkombination knappast tänkas verka vilseledande.

Varumärke innehåller stundom beskrivande text av olika slag, bruksanvisningar o. d. Särskilt är detta vanligt i fråga om varuutstyrel. Är så-

¹ Australiskt avgörande, ref. i TMR 1953 s. 1146.

² Jfr 1 § lagen d. 4 juni 1913 om förbud mot införsel till riket av varor med oriktig ursprungs-beteckning.

dan text avfattad på främmande språk, kan därav framkallas föreställningen om ett bestämt geografiskt ursprung för varan. Där i sådant fall föreställningen icke svarar mot verkliga förhållandet, kan märket vara vilseledande. Härvid bör emellertid beaktas, att det inom vissa branscher kan vara rådande kutym att oberoende av varornas ursprung avfatta hithörande texter på visst språk. Så t. ex. torde det vara brukligt att begagna engelska språket för text i cigarettnärken, liksom franska ord i betydande utsträckning användas som märken för parfymrivaror och liknande. Sådana märken träffas ej av registreringshindret. Att närmare undersöka riktigheten av i varumärke ingående bruksanvisningar o. d. är givetvis icke registreringsmyndighetens uppgift.

Liksom i vissa fall användningen av ett deskriptivt varumärke kan förläna detta tillräcklig särskiljningsförmåga för att det skall kunna registreras, kan även användningen av ett varumärke, som i och för sig är vilseledande, medföra att märket erhåller en sekundärbetydelse och därigenom icke längre har sådan verkan.

I *punkt 3)* föreskrives, att varumärke ej må registreras, om märket eljest strider mot lag eller allmän ordning eller är ägnat att väcka förargelse.

Ett motsvarande stadgande i 4 § 4) Vml tager blott sikte på märke, vilket innehåller framställningar, som kunna väcka förargelse. I 16 § 4) finnes en speciell bestämmelse som avser telle-*quelle*-märke, vilket får registreras under förutsättning att det icke strider mot sedlighet eller god ordning.

Såsom förargelseväckande märken bruka betraktas sådana, som innehålla för den religiösa eller sedliga känslan sårande framställningar¹, eller sådana, som ur politisk synpunkt äro anstötliga². Bestämmelserna i 4 § 4) och 16 § 4) Vml ha endast i sällsynta fall behövt tillämpas.

I förslaget har registreringshindret kompletterats, så att det träffar jämväl märken, som strida mot lag eller allmän ordning. I stort sett motsvarande, något större räckvidd för registreringshindret består redan enligt gällande varumärkeslagar i de andra nordiska länderna. I den danska lagen talas sålunda om märke, som »på annat sätt strider mot offentlig ordning» och härmed åsyftas jämväl sådant som strider mot lag. I den finska varumärkesförordningen avser hindret — förutom vilseledande varumärken — även märken som strida »mot god sed och allmän ordning», medan den gällande norska lagen är nästan ordagrant likalydande med förslaget.

Sakligt överensstämman de olika nordiska förslagen såvitt avser nu berörda registreringshinder. En olikhet består dock i fråga om placeringen. I de finska och norska texterna har hindret placerats först i paragrafen,

¹ RÅ 1932 H 55 POOL, jfr även *Heiding*, s. 198 f.

² Jfr *Hasselrot*, Arkiv för patent-, mönster- och varumärkesskydd, 1923 s. 27.

medan det i de danska och svenska förslagen placerats efter stadgandena om offentliga vapen m. m. och vilseledande märken. I och för sig vore en placering i paragrafens början naturlig. Emellertid avse de under 1) och 2) upptagna bestämmelserna, åtminstone i viss utsträckning, märken som strida mot lag och allmän ordning. För att icke bestämmelserna skola delvis täcka varandra, har på dansk och svensk sida den metoden valts, att det mera generella hindret mot märken, som strida mot lag eller allmän ordning, inledes med ordet *eljest* (i øvrigt) och placeras efter de två mera begränsade registreringshindren.

Särdeles stor betydelse torde ifrågavarande registreringshinder icke komma att få.

Med märke, som strider *mot lag* avses såväl sådant, vars utseende är i strid med bestämmelse i lag eller författning, som märke vars användning skulle vara lagstridig.

Såsom stridande *mot allmän ordning* (ordre public) äro att betrakta sådana märken som väcka anstöt ur politisk, moralisk eller religiös synpunkt. Vid sidan härav kommer kategorien *förargelseväckande märken* att få än mindre betydelse än enligt gällande lag. Den har dock för fullständighetens skull ansetts böra bibehållas i lagtexten.

Vid ifrågasatt tillämpning av förevarande registreringshinder måste beaktas den i artikel 7 av Pariskonventionen upptagna bestämmelsen, att beskaffenheten av den vara, å vilken fabriks- eller handelsmärke är avsett att anbringas, icke i något fall må utgöra hinder för registrering av märket. Den omständigheten att genom lagstiftning handel med viss vara förbjudits eller inskränkts eller att varan kan användas för ändamål som strider mot goda seder e. d., medför icke att det för varan avsedda märket träffas av bestämmelsen i punkt 3).

I *punkt 4)* stadgas registreringshinder, där märke innehåller något, som är ägnat att uppfattas såsom annans firma eller ock såsom annans namn eller porträtt, där icke uppenbarligen åsyftas någon sedan länge avliden.

Enligt 13 § tredje stycket gäller att något som framträder som personnamn eller firma i stort sett icke kan registreras som varumärke, även om det icke är fråga om annat än den sökandes eget namn eller egen firma. I förevarande punkt beröres skyddet för *annans* namn och firma m. m.

Ett motsvarande registreringshinder finnes i 4 § 2) av gällande Vml, enligt vilket varumärke ej må registreras, bl. a. om däri obehörigen intagits annat namn eller annan firma än sökandens. Inom ramen för denna bestämmelse har utvecklats sig den praxis som nu föreslås i det väsentliga få uttryckligt lagstöd, vilket sker icke blott genom förevarande bestämmelse utan även genom stadgandena i 13 § tredje stycket och punkten 6) av nu behandlade paragraf.

I regel kan registreringshindret i punkt 4) bli aktuellt endast där märket

jämte namnet eller firman består även av andra element. Utgöres kännetecknet enbart av ett namn eller en firma, är det nämligen i allmänhet oregistrerbart redan på grund av den nämnda bestämmelsen i 13 §.

I huvudsak avser registreringshindret endast namnet och firman i oförändrat skick eller med obetydliga tillägg eller förändringar. Ett egentligt förväxlingskydd för namn och firma giver däremot punkten 6). Där fordras emellertid att märket som helhet är förväxlingsbart med namn eller firma, som åtnjuter skydd, vare sig förväxlingsbarheten beror på att märket icke består av annat än något som liknar namnet eller firman eller det jämväl utgöres av annat men den beteckning som liknar namnet eller firman är så framträdande, att märket i sin helhet likväl blir förväxlingsbart därmed.

Med namn avses ej blott personnamn i trängre mening utan även pseudonym, signatur, artistnamn och liknande benämning, under vilken någon, t. ex. en idrottsman, blivit känd. Liksom bestämmelsen i 13 § tredje stycket avses i första hand här i riket förekommande namn. Skyddet för firma omfattar likaså i främsta rummet svenska firmor, men även utländskt företags firma kan vara skyddad enligt lagrummet. Någon särskild granskning för utrönande av förekomsten av skyddad utländsk firma förutsättes emellertid icke. Även i fråga om svensk firma torde granskningen, liksom enligt nuvarande praxis, i huvudsak få inskränka sig till sådana firmor, som äro intagna i de hos patentverket förda aktiebolags- och filialregistren, samt andra firmor som utan större omgång kunna påträffas.

Skyddet i punkt 4) avser, såsom påpekats, blott annans namn eller firma. I princip är det sålunda medgivet att sökanden intager sitt eget namn eller sin egen firma i varumärket. Undantagslöst kan dock detta icke gälla, såsom framgår av förslaget 3 §.

I den förevarande punkten skyddas vidare annans porträtt. Härmed avses avbildning av bestämd person, annan än sökanden, vare sig genom fotografi eller efterbildning av målning, teckning eller skulptur. Även karikatyr kan omfattas av registreringshindret. Intagande av karikatyr kan jämväl tänkas falla under bestämmelsen i punkt 3).

Skyddet för annans namn och porträtt gäller blott, där icke uppenbarligen åsyftas någon sedan länge avliden. Namnet på historiska personer liksom deras porträtt få därför ingå i registrerade varumärken. Detta överensstämmer med rådande praxis i de nordiska länderna.

Där sökanden erhållit medgivande av vederbörande att i märket intaga hans firma, namn eller porträtt, kan jämlikt särskilt stadgande härom i paragrafens andra stycke registrering ske utan hinder av den förevarande bestämmelsen. Härom mera nedan.

Enligt *punkt 5)* är varumärke uteslutet från registrering, om det innehåller något, som är ägnat att uppfattas såsom egenartad titel på annans skyddade litterära eller konstnärliga verk eller kränker annans upphovs-

mannarätt till sådant verk eller annans rätt till fotografisk bild eller mönster.

Motsvarighet till detta hinder saknas i gällande lag, vilket ibland tett sig som en brist¹. Någon större betydelse torde registreringshindret dock knappast få.

Skyddet för auktorverks titel gäller endast då fråga är om *egenartad* titel på ett skyddat verk². Skyddet gäller alltså endast så länge auktor-skyddet består.

Den förevarande bestämmelsen skyddar jämväl i annat avseende mot att auktorverk eller del därav obehörigen registreras som varumärke. Registrering kan sålunda vägras, om märke innehåller exempelvis en vers, som omfattas av en gällande författarrätt, eller en målning eller skulptur, till vilken upphovsmannarätt består. Vidare skyddas fotografisk bild, som åtnjuter fotografiskydd. Även mönster, som är registrerat jämlikt lagen om skydd för vissa mönster och modeller, är skyddat mot obehörig registrering som varumärke.

Från registreringshindret kan dispensereras, där sökanden kunnat utverka medgivande till registrering av vederbörande innehavare av rättigheten.

Punkterna 6) och 7) innehålla registreringshinder avsedda att bereda *förväxlings-skydd* för olika kännetecken.

I *punkt 6)* stadgas registreringshinder för varumärke, vilket är förväxlingsbart med annans namn eller firma, eller med annans varumärke, som är registrerat efter tidigare ansökan, eller med annans kännetecken, som är inarbetat då ansökan om registrering göres.

Såsom framgår av 6 § kunna kännetecken i allmänhet anses förväxlingsbara enligt förslaget, endast om de avse varor av samma eller liknande slag. Härav följer bl. a., att skyddet för namn enligt punkt 6) blott får betydelse för näringsidkares namn, ty endast i sådant fall kan det avse varor. Däremot fordras ej för skyddet, att vederbörande näringsidkare faktiskt brukar namnet som varukännetecken. Såvitt avser firma medför kravet på varuslagslikhet, att förväxlings-skyddet endast gäller till förmån för företag, som i sin rörelse tager befattning med varor av samma eller liknande slag som de vilka avses i registreringsansökningen. Kravet torde få anses uppfyllt då firman och varumärket tillhöra samma eller när-liggande branscher.

I motiven till punkt 4) har redan framhållits, att den förevarande bestämmelsen blott tager sikte på fall där varumärket i sin helhet är för-

¹ RÅ 1925 s. 105 FRIDOLIN; jfr dock NJA 1919 s. 133 SOLSKENSSÅNGER. I rättsfallet NJA 1917 s. 369 ansågs begagnande av registrerat varumärke, som upptog vissa »konstnärliga vyer över olika partier av Baltiska utställningen i Malmö 1914», utgöra straffbart intrång i konstnärens rätt.

² Jfr *Eberstein*, Vad bör skyddas vid en nordisk auktorrättslagstiftning, NIR 1946 s. 12, och En konflikt mellan auktorrätt och namnrätt, NIR 1946 s. 180 ff.; ang. titelskydd se även SOU 1956:25, s. 399 ff.

växlingsbart med annans namn eller firma. Hindret gäller därför endast då märket består av något som kan förväxlas med namnet eller firman eller i mera framträdande form innehåller något dylikt. Består varumärket av eller innehåller det på nu angivet sätt ord, som utgör dominanten i annans firma eller endast oväsentligt skiljer sig därifrån, torde märket liksom enligt rådande praxis böra anses som förväxlingsbart med firman.

För registrerat varumärke gäller förväxlingsskyddet, där registreringen meddelats på tidigare ansökan än den vars prövning är i fråga. Härav följer att, om två ansökningar avseende förväxlingsbara märken samtidigt föreligga till behandling, den först inkomna ansökningen normalt måste avgöras innan beslut kan fattas med anledning av den senare ansökningen. Denna får därför vila i avvaktan härpå. Detta överensstämmer med gällande rätt. Det är emellertid icke säkert att det i den först inkomna ansökningen avsedda märket alltid har företräde framför märke, vars registrering begäres senare. En omkastning av företrädesrätten kan vara följden av att det senare märket redan är inarbetat eller i vissa fall tagits i bruk före ansökningen eller av att sökanden i det senare ärendet äger åberopa företräde enligt 18 § (provisoriskt utställningsskydd) eller 30 § (konventionsprioritet).

Inarbetat kännetecken är skyddat mot att annan än innehavaren registrerar ett förväxlingsbart varumärke, förutsatt att inarbetningen består redan då ansökan om registrering göres. Även detta överensstämmer med vad som ansetts vara gällande rätt¹. I och för sig kunde det måhända ha varit riktigt att taga hänsyn till inarbetning, som fullbordats först sedan ansökningen skett men innan den avgjorts. Olika uppslag i denna riktning ha prövats i de nordiska överläggningarna utan att man kunnat vinna enighet om något av dem. Förslagets regel har däremot vunnit anslutning i alla de fyra länderna. I viss mån torde regeln även ha den fördelen, att den uppfordrar till tidig registreringsansökan. Dess olägenheter torde å andra sidan åtminstone i vissa fall kunna undanröjas av bestämmelsen i punkt 7) om verkan av ett känneteckens första ibruktagande. Vad som avses med inarbetning anges i 2 § tredje stycket och utredes närmare i motiven till detta lagrum.

Såsom föremål för inarbetningsskydd enligt punkt 6) nämner lagtexten »kännetecken». Genom kravet på inarbetning och förutsättningen att det till registrering anmälda varumärket är förväxlingsbart med kännetecknet i fråga framgår att här blott är fråga om varukännetecken.

De allmänna normerna för bedömningen av märkeslikhet och varuslagslikhet behandlas i motiven till 6 §.

För närvarande sker hos registreringsmyndigheten viss granskning, som avser att klarlägga, huruvida registreringshindret i 4 § 6) Vml — förväxlingsskyddet för inarbetade märken — i visst fall är för handen. En dylik

¹ NIR 1951 s. 141 BASSICK (Svea Hovrätt).

granskning, som icke oväsentligt tynger myndighetens arbete, kan knappast någonsin bli riktigt effektiv. Såsom i de allmänna motiven redan framhållits (s. 119), anser utredningen att ifrågavarande granskning bör kunna väsentligen inskränkas, då uppbudsförfarande införts.

Enligt *punkt 7)* må varumärke ej registreras, om det är förväxlingsbart med kännetecken, som vid tiden för ansökningen nyttjades av annan samt ansökningen gjorts med vetskap härom och sådant fall ej föreligger, att sökanden nyttjat sitt märke innan det andra kännetecknet togs i bruk. Bestämmelsen avser att giva visst skydd redan åt det första ibruktagandet av kännetecken.

Med kännetecken avses även i denna punkt varukännetecken, och här närmare bestämt varumärke, annat särskilt varukännetecken enligt 2 § andra stycket samt namn och firma som tagits i bruk som kännetecken för varor.

För skydd enligt *punkt 7)* kräves icke att kännetecknet är i bruk här i riket. Även sådant, som blott begagnats utomlands, kan sålunda komma i betraktande. Det särskilda kravet på vetskap om nyttjandet torde emellertid i praktiken komma att medföra, att i stort sett endast sådant blott utomlands använt kännetecken blir skyddat som därstädes blivit mera allmänt känt eller som på grund av speciella omständigheter måste anses ha kommit till sökandens kännedom.

För att kännetecken skall anses vara taget i bruk fordras att det faktiskt använts, vare sig detta skett på vara eller dess förpackning eller kännetecknet endast brukats i reklam, affärshandlingar e. d. Att ett företag gjort vissa förberedelser för att använda kännetecknet, t. ex. beställt trycksaker e. d., är däremot icke i och för sig tillräckligt. Icke heller ingivandet blott och bart av registreringsansökan bör anses likvärdigt med märkets ibruktagande.

Normalt åsyftar skyddet för ibruktaget kännetecken endast sådant som efter ibruktagandet fortlöpande använts och alltjämt är i användning. Har uppehåll i begagnandet skett utesluter detta visserligen ej att kännetecknet är skyddat enligt *punkt 7)*, om uppehållet endast varat under kortare tid eller föranletts av särskilda skäl. Har däremot användningen avbrutits under sådana omständigheter, att kännetecknet får anses ha uppgivits, kan något skydd enligt förevarande bestämmelse icke påfordras. Har ibruktagandet skett innan sökanden begärt registrering men först efter det att han själv börjat använda varumärket, är registreringshindret i *punkt 7)* icke tillämpligt.

Hindret är ej heller tillämpligt i annat fall än då sökanden vid tiden för ansökningen haft vetskap om det tidigare ibruktagna kännetecknet. Denna bestämmelse torde avsevärt begränsa hindrets räckvidd. Med hänsyn till svårigheten att styrka sådan vetskap hos den registreringsökande

kan i det administrativa förfarandet hindret knappast få betydelse annat än i eklatanta fall, t. ex. där den sökande tidigare varit anställd hos ibruktagaren, varit dennes agent eller eljest uppenbarligen måste ha känt till kännetecknet i fråga¹. I övriga fall torde stadgandet få sin egentliga betydelse i samband med ogiltighetstalan som föres inför domstol enligt 25 och 26 §§.

I anslutning till det nyss sagda må även framhållas, att någon särskild granskning med avseende på detta registreringshinder hos den administrativa myndigheten knappast kan ifrågakomma. Hindret torde i stort sett endast kunna aktualiseras genom vederbörande rättsägares invändning under uppbuds förfarandet.

I 14 § *andra stycket* stadgas, såsom redan berörts, om verkan av medgivande. Utan hinder av bestämmelse under 4), 5), 6) och 7) må sålunda registrering ske, om den vars rätt är i fråga medgiver det och fara icke är att allmänheten vilseledes genom registreringen.

I nuvarande administrativa praxis anses medgivande i allmänhet undanröja registreringshinder som avses i 4 § 5) och 6) Vml samt i vissa fall även hinder enligt 4 § 2). Medgivande får sålunda betydelse i fråga om sådana hinder, som äro uppställda till skydd för privaträttsliga intressen. I detta avseende är svensk praxis mer liberal än vad som torde vara vanligt på de flesta håll utomlands. Delvis sammanhänger detta med gällande lags restriktiva bestämmelser angående överlåtelse av varumärkesrätt, vilka kunnat något uppmjukas genom att överlåtelser skett i formen av nyregistrering efter medgivande. Emellertid har systemet även vissa nackdelar. Då medgivande till ny registrering ingalunda mera regelmässigt brukar vara förbundet med återkallelse av den äldre registreringen eller del därav, har resultatet blivit att förväxlingsbara varumärken, ofta t. o. m. identiskt lika märken, i ej ringa omfattning äro registrerade sida vid sida för skilda innehavare. Att domstol alltid godtager registrering tillkommen efter medgivande är icke utan vidare klart².

Gällande norska varumärkeslag har i § 3 en särskild bestämmelse enligt vilken samtycke till registrering av den som innehar ett äldre märke kan godkännas, där det under föreliggande omständigheter icke är anledning att antaga att genom registreringen uppstår fara för vilseledande³. Denna bestämmelse har i viss mån tjänat som förebild för förslagets stadgande. Detta är emellertid något mindre restriktivt i sin formulering genom att hänvisningen till föreliggande omständigheter, vilken accentuerar den norska regelns undantagskaraktär, icke har någon motsvarighet i förslaget.

I allmänhet bör enligt förslagets bestämmelse medgivande godtagas så

¹ Jfr situationen i rättsfallen NJA 1939 s. 389 = NIR 1939 s. 117 EXLAX och NIR 1939 s. 61 = NJA 1939 A 112 IPANA.

² Jfr *Eberstein*, Om skydd för individualiteten, s. 138 ff., särsk. s. 151 ff.

³ Jfr *Knoph*, s. 428 och 465 f.

snart kännetecknen -- tills vidare bortses från registreringshindret i punkt 5) samt från föreskriften angående namn och porträtt i punkt 4) — icke äro identiskt eller praktiskt taget identiskt lika. Är detta däremot fallet torde viss fara för vilseledande vara för handen. Det kan nämligen knappast godtagas ur allmän synpunkt, att flera självständiga registreringar avseende samma märke och samma varuslag samtidigt bestå för olika näringsidkare. Föreligger ett licensavtal mellan parterna få i stället de särskilda reglerna om licens utnyttjas. I annat fall synes registrering efter medgivande böra tillåtas blott om den tidigare rätten samtidigt inskränkes, så att kännetecknen icke vidare avse samma eller liknande varuslag.

I fråga om släktnamn är särskilt att beakta, att flera bärare av namnet regelmässigt finnas eller kunna tillkomma i framtiden och att en enstaka bärare icke kan disponera över namnrätten till nackdel för övriga bärare. I dessa fall kan medgivande därför endast mera sällan få betydelse, t. ex. då namnet genom sammansättning med förnamn eller porträtt uppenbarligen blott åsyftar den individuella utfärdaren av medgivandet.

Porträtt förekommer icke sällan i varumärken; ofta är det fråga om kungliga personer eller bemärkta män, företagets grundare, en uppfinnare e. d. Vederbörande avbildade person torde i allmänhet utan begränsning kunna lämna medgivande. Fara för vilseledande lär endast undantagsvis kunna tänkas i dessa fall. Likaså torde medgivande i allmänhet utan vidare böra godtagas då det gäller utnyttjande av auktorverk och liknande rättighet som avses i punkt 5).

15 §.

Disclaimer

Denna paragraf innehåller stadganden om s. k. disclaimers. Med den engelska termen disclaimer, vilken även inom det svenska fackspråket på det industriella rättsskyddets område kan sägas vara hävdvunnen, avses uttryckligt undantag i visst fall från varumärkes- eller patentskydd. Såvitt gäller varumärke kan undantaget avse antingen visst element i själva märket eller visst varuslag som på grund av varuuppgiften eljest skulle omfattas av skyddet. Endast det förra slaget av disclaimers behandlas i förevarande paragraf, och då här talas om disclaimers åsyftas blott detta slag.

I nuvarande svensk praxis begagnas icke systemet med disclaimers. I Danmark däremot fordrar registreringsmyndigheten i speciella fall, främst vid utstyrselregistrering, att i och för sig oregistrerbara element uttryckligen undantagas från skyddet. I de övriga nordiska länderna är systemet ej praktiserat. De danska erfarenheterna visa, att i synnerhet vid utstyrselregistrering det ibland kan vara önskvärt att genom disclaimer närmare precisera registreringens innebörd. För svensk praxis har det stundom tett sig som en brist att disclaimer icke ansetts kunna tillgripas. Där registrerat varumärke innehåller oregistrerbart element, t. ex. ett deskriptivt ord, omfat-

tas icke detta av skyddet. Att så är förhållandet följer av allmänna varumärkesrättsliga grundsatser, som i gällande Vml i viss mån kommit till uttryck i 7 §. För utomstående kan det emellertid te sig som osäkert, hurvida registreringen medför någon rätt till det ifrågavarande elementet eller icke. För innehavaren kan det även vara frestande att åberopa registreringen till förmån för anspråk på en sådan rätt. I ett dylikt fall skulle en disclaimer för det oregistrerbara ordet på ett enkelt sätt klagöra registreringens rättsverkan och även undanröja faran av dess åberopande till stöd för en längre gående rätt.

I ett mycket stort antal fall ingå i varumärken oregistrerbara moment, såsom beskrivande text, generiska ord, avbildningar av varan o. s. v., utan att detta behöver föranleda ovisshet om rättsskyddets omfattning. I allmänhet måste det framstå som uppenbart för envar att någon ensamrätt till dylikt moment icke följer av registreringen. För sådant fall behöves påtagligen icke någon disclaimer.

Första stycket i den förevarande paragrafen tager sikte på det stora flertalet registreringar av sammansatta märken, där någon tvekan om ensamrättens omfattning i enlighet med det nyss sagda icke behöver befaras. Här stadgas sålunda att ensamrätt, som vinnes genom registrering av varumärke, icke innefattar sådan beståndsdel av märket, som ej ensam för sig kan registreras. Detta följer visserligen såsom ovan angivits av allmänna varumärkesrättsliga grunder och hade måhända strängt taget icke behövt uttryckligen sägas. Under de nordiska förhandlingarna ha emellertid framförts farhågor för att bestämmelserna om disclaimers i de följande styckena kunde giva anledning till motsatsslut av innebörd att något, som icke uttryckligen undantagits, alltid vore skyddat, vilket skulle nödvändiggöra att disclaimerförfarandet måste tillgripas i alltför stor omfattning. Med hänsyn härtill har det ansetts viktigt att i lagen klart bringa till uttryck, att det förhållandet att viss beståndsdel i märket ej särskilt undantagits från skydd icke nödvändigtvis betyder att registreringsskyddet även innefattar ensamrätt till denna beståndsdel i och för sig.

Att ensamrätten icke innefattar oregistrerbar beståndsdel av märket medför att denna beståndsdel utan hinder av registreringen kan användas av envar. Däremot är märket i sin helhet skyddat även där helhetsintrycket till väsentlig grad beror av den oregistrerbara beståndsdel. Om exempelvis ett märke bildats genom sammansättning av en kvadrat, en cirkel och en triangel, var för sig en enkel geometrisk figur utan tillräcklig egenart för att ensam kunna registreras, kan kombinationen väl tänkas bilda ett registrerbart varumärke. Den som begår intrång i rätten till dylikt märke kan icke till sitt fredande åberopa bestämmelsen i 15 § första stycket. Å andra sidan är han av registreringen oförhindrad att såsom kännetecken använda cirkeln, kvadraten eller triangeln var för sig eller t. o. m. två av

figurerna eller alla tre, förutsatt att han kan kombinera dem på ett annat sätt, så att det nya märket icke blir förväxlingsbart med det registrerade.

Bestämmelsen avser endast ensamrätt, som vinnas genom registrering. Det är nämligen tänkbart, att den i och för sig oregistrerbara beståndsdelens kan åtnjuta särskilt skydd på grund av inarbetning.

Andra stycket innehåller huvudregeln om disclaimer. Här stadgas, att om märke innehåller oregistrerbar beståndsdel och särskild anledning finnes att antaga, att märkets registrering kan föranleda ovisshet om ensamrättens omfattning, så må vid registreringen denna beståndsdel uttryckligen undantagas från skyddet.

Disclaimer skall endast tillgripas där det finnes *särskild anledning* att antaga att registreringens innebörd eljest kan missförstås av innehavarens konkurrenter. Sådan anledning torde endast föreligga där den aktuella beståndsdelens oregistrerbara natur icke måste vara uppenbar för den som har normala kunskaper angående berörda varuslag. Att t. ex. varans generiska benämning eller namnet på den ort där varan framställts ingår i märket, kan knappast giva anledning till ovisshet om skyddets omfattning. Innehåller märke däremot något deskriptivt ord med viss ehuru icke tillräcklig egenart för registrering kan ensamrättens omfattning väl tänkas behöva klarläggas genom disclaimer. I vissa fall kan det vara önskvärt att med disclaimer undantaga även ett rent generiskt ord, såsom där märke blott består av två eller flera ord, varav ett är generiskt, t. ex. PENICILLIN LEO (jfr härom motiven till 1 §).

Av särskild betydelse torde disclaimer-systemet kunna bli i fråga om utstyrselregistrering. Här får det nämligen anses viktigt att möjligheten till registrering icke missbrukas av enskilda till nackdel för utvecklingen på emballageområdet eller till men för konkurrenternas skäligena handlingsfrihet. I nu berörda fall bör disclaimer komma till användning beträffande såväl funktionella detaljer (jfr 5 §) som banala element, d. v. s. allmänt begagnade kartong- och flasktyper o. d.

Disclaimer förutsättes skola antecknas i varumärkesregistret och på bevis som utfärdas över registreringen. Den närmare utformningen av disclaimererna blir beroende av omständigheterna i det speciella fallet.

I *tredje stycket* stadgas att, om det senare visas att märkesdel, som undantagits från skydd, blivit registrerbar, ny registrering må ske av märkesdelen eller av märket utan dylikt undantag.

Genom användning såsom kännetecken och framför allt genom inarbetning kan, såsom i de allmänna motiven (s. 103) och i motiven till 13 § närmare utvecklas, något som icke i och för sig har tillräcklig särskiljningsförmåga för att vara registrerbart erhålla dylik förmåga. Har del av varumärke blivit undantagen vid registrering men sedermera genom användning förvärvat

distinktivitet, kan sådan beståndsdel av märket enligt den förevarande bestämmelsen på innehavarens begäran registreras, antingen ensam för sig eller tillsammans med märket i övrigt utan disclaimer. Det har ansetts angeläget att i lagtexten klart uttala, att verkan av disclaimer är på angivet sätt till märkeshavarens favör begränsad, även om detta i grund och botten måste sägas ligga i sakens natur¹.

16 §.

Klassregistrering

I denna paragraf föreskrives, att varumärke skall registreras i en eller flera klasser av varor samt att indelningen i varuklasser fastställas av patent- och registreringsverket.

De med klassregistrering sammanhängande problemen ävensom vissa organisatoriska spörsmål i samband med klasssystemets utnyttjande ha utförligt behandlats i de allmänna motiven.

Den till det internationella klasssystemet² hörande varuförteckningen, som upptager omkring 20 000 varuslag med angivande av klassificering enligt systemet, föreligger i en på franska, tyska och engelska språken utarbetad text, varvid varuslagen äro upptagna i alfabetisk ordning efter varuslagens benämning på franska³. En motsvarande alfabetisk förteckning enbart på engelska har utgivits som bilaga till de brittiska Trade Mark Rules, 1938 (Schedule IV)⁴. Hit hör även en uppställning på engelska över samma varuslag, klassvis alfabetiskt ordnade⁵. Det torde böra ankomma på patentverket att ombesörja översättning och utredigering på svenska språket av den till det internationella klasssystemet hörande varuförteckningen. Härvid synes en samverkan med de övriga nordiska länderna böra eftersträvas. I Norge ha redan tidigare vissa åtgärder för översättning vidtagits. Enligt artikel 1 stycke 6 av Niceöverenskommelsen⁶ kan publicering av översättningen ske genom Bernbyråns försorg. I överenskommelsen stadgas härom vidare, att översättningen för varje vara eller tjänst skall angiva, förutom dess nummer i enlighet med den alfabetiska ordningsföljden på språket i fråga, jämväl det ordningsnummer den bär i den på franska språket avfattade förteckningen.

Då det internationella klasssystemet redan består och en anslutning till Niceöverenskommelsen dessutom medför att ändringar och tillägg beslutade

¹ I Förenta Staterna var enligt tidigare praxis vad som en gång undantagits genom disclaimer för alltid oregistrerbart. Denna praxis har upphävts genom Lanham Act, där uttryckligt stadgande motsvarande förslaget nu berörda bestämmelse möjliggör för märkeshavare att återkomma med ny ansökan utan disclaimer, om undantagen märkesdel sedermera blivit distinktiv; jfr sec. 6 och *Robert*, s. 78 ff.

² Den till systemet hörande klasslistan framgår av *bilaga 4*.

³ *Marques de fabrique ou de commerce, Classification des produits*, Bern 1935.

⁴ *Alphabetical Index to the Substituted Classification of Goods*, London 19.

⁵ *Lists of Goods in each of the Classes of the Substituted Classification of Goods*, London 1938.

⁶ Se *bilaga 3* och allmänna motiven s. 128 f.

av den i överenskommelsen förutsedda expertkommittén äro ovillkorligt bindande för de anslutna länderna, blir fastställandet i vårt land av klassindelningen samt av ändringar och tillägg däri en uppgift av rent expeditiionell natur, varmed det icke torde vara erforderligt att belasta Kungl. Maj:t. Utredningen har med hänsyn härtill ansett det lämpligast att låta det ankomma på patentverket att administrera klasssystemet. Genom en dylik anordning blir det även lättare att iakttaga bestämmelsen i artikel 4 av överenskommelsen att expertkommitténs beslut om tillägg till klassificeringen omedelbart träda i kraft. För det erforderliga kungörandet av klassificeringen och däri sedermera införda ändringar och tillägg har patentverket tillgång till en lämplig publikationsserie i den registreringstidning för varumärken som förutsättes i 20 § av lagförslaget.

17 §.

Registreringsansökans innehåll

I denna paragraf stadgas om innehållet i varumärkesansökan. Den som vill låta registrera varumärke skall enligt förslaget till registreringsmyndigheten ingiva skriftlig ansökan härom, innehållande uppgift om sökandens namn eller firma samt den rörelse och de varuslag eller varuklasser för vilka märket är avsett.

I lagtexten ha endast intagits de grundläggande uppgifterna om registreringsansökans innehåll. Övriga bestämmelser ha ansetts lämpligen böra utfärdas i administrativ ordning.

Ansökan skall vara skriftlig. Patentverket synes böra överväga, om det ej är skäl att till de sökandes hjälp utarbета och tillhandahålla lämpliga blanketter.

Liksom hittills skall ansökan kunna ingivas genom att den i betalt brev insändes med allmänna posten. Detta följer av lagen den 21 juni 1946 om rätt att i mål och ärenden som tillhöra stats- eller kommunalmyndighets handläggning insända handlingar med posten och fordrar således icke någon särskild föreskrift i varumärkeslagen.

Varumärkets utseende skall framgå av ansökan. I fråga om ordmärke är det tillräckligt att ordet anges. Vid figurmärke bör avbildning av märket ingå i ansökan. Därjämte bör vid ansökningen fogas ett för myndighetens behov avsett lämpligt antal avbildningar ävensom kliché för märkets tryckning. Vad nu sagts om figurmärken bör även gälla utstyrselmärken. Vid dylika märken torde jämväl ofta något exemplar av utstyrseln böra ingivas i samband med ansökan. I särskilda fall, t. ex. där avbildning icke klart kan åskådliggöra märkets väsentliga karakteristika, bör patentverket äga infordra sökandens beskrivning av märket att jämte avbildningen intagas i varumärkesregistret och utfärdade kungörelser. Erforderliga föreskrifter angående nu berörda frågor böra utfärdas i administrativ ordning.

Jämte sökandens namn eller firma måste givetvis hans adress uppgivas i

ansökningen. Företrädes sökanden av ombud — detta är enligt 31 § obligatoriskt för sökande som icke har hemvist i Sverige — skall även ombudets namn och adress uppgivas samt vederbörlig fullmakt bifogas. Även härför erforderliga bestämmelser ha ansetts böra meddelas i administrativ väg.

Enligt 28 och 29 §§ skall i vissa fall s. k. hemlandsbevis bifogas ansökning. Härom må hänvisas till nämnda paragrafer.

En nyhet i förslaget jämfört med gällande rätt är att den rörelse, för vilken märket är avsett, skall uppgivas i ansökningen. En sådan föreskrift gäller flerstädes utomlands. Det fordras ej enligt förslaget, att rörelsen redan kommit i gång, blott sökanden har för avsikt att driva rörelse. Bestämmelsens syfte är att försvåra för personer, som icke driva eller avse att driva näring, att utverka och vidmakthålla varumärkesregistrering. Där någon, som erhållit registrering, brister i nu angivna avseende, må registreringen hävas enligt 25 § andra stycket. De krav, som uppställas för bifall till talan härom, beröras i motiven till nämnda lagrum.

Registreringsansökan skall vidare innehålla uppgift om de varuslag eller varuklasser, för vilka märket är avsett. Varuuppgift kan således, om sökanden så önskar, lämnas enbart genom hänvisning till de varor som ingå i viss varuklass eller vissa varuklasser. Detta överensstämmer med vad som gäller flerstädes utomlands där klassregistrering tillämpas.

Slutligen skall ansökan åtföljas av föreskriven avgift. Härom skall enligt 48 § andra stycket stadgas i administrativ ordning.

18 §.

Provisoriskt utställningsskydd

Denna paragraf innehåller bestämmelse om s. k. provisoriskt utställningsskydd för varumärken.

Bestämmelsen sammanhänger med föreskrifterna om utställningsskydd i Pariskonventionens artikel 11. Där stadgas, att unionsländerna skola meddela provisoriskt skydd för patenterbara uppfinningar, nyttighetsmodeller, andra mönster och modeller samt varumärken, allt med avseende på varor, som utställas å internationella, officiella eller officiellt erkända utställningar i något unionsland. Stadgandet innehåller intet i fråga om skyddets beskaffenhet utan hänvisar härvidlag helt till varje lands inre lagstiftning. Detta har i vissa länder föranlett den tolkningen, att unionsländerna ha full frihet att bestämma, om de över huvud taget vilja införa något utställningsskydd eller ej¹.

Ifrågavarande skydd är i gällande svensk rätt ganska begränsat. I 3 § andra stycket patentförordningen stadgas att, om uppfinning blivit förevisad

¹ I de officiella förslagen till revisionskonferensen i Lissabon 1958 förordas en viss utbyggnad och precisering av utställningsskyddet. I de nordiska ländernas svar föreslås däremot att föreskrifterna om utställningsskydd skola utgå ur Pariskonventionen. Det får anses tveksamt om någotdera av dessa förslag har utsikter att bli antaget.

å internationell utställning, den omständigheten, att uppfinningen därvid eller sedermera blivit känd genom tryckt skrift eller genom uppfinningens utövning, icke må utgöra hinder för patents meddelande, såframt ansökan därom inkommer inom sex månader efter det uppfinningen utställdes. Bestämmelsen avser således alla internationella utställningar men giver å andra sidan blott en företrädesrätt under viss tid i fråga om nyhetshinder, däremot ej mot kollisionshinder i förhållande till annan ansökning. Motsvarande föreskrift finns i 3 § andra stycket mönsterskyddslagen. Däremot innehåller ej Vml något stadgande om utställningsskydd. Ett sådant av ovan angiven innebörd, alltså begränsat till skydd mot nyhetshinder, har ansetts vara meningslöst, då inom varumärkesrätten icke gäller något nyhetskrav¹.

Såväl den danska varumärkeslagen som den norska² innehålla föreskrifter om utställningsskydd. Skyddet är konstruerat såsom en företrädesrätt till registrering från tiden för varans utställande. Företrädet gäller i förhållande till varumärkesrätt förvärvat mellan nämnda tidpunkt och ansökningdagen. Förmånen avser i första hand inländska utställningar men kan efter förordnande, som må givas under förutsättning av ömsesidighet, tillämpas jämväl på vissa utställningar i utlandet. De danska bestämmelserna fordra dessutom, att handelsministern godkänt utställningen eller, i fråga om utställning i främmande land, att denna är officiell eller officiellt erkänd. Något dylikt gäller icke enligt den norska lagen. Föreskrifterna om utställningsskydd för varumärken ha blott i undantagsfall fått någon praktisk betydelse. I stort sett motsvarande regler som de nu berörda finnas i de danska och norska patentlagarna.

Den finska varumärkesförordningen saknar bestämmelse om utställningsskydd.

Vid de nordiska överläggningarna har från finskt och svenskt håll hävdats, att någon regel om utställningsskydd för varumärken icke vore sakligt befogad och icke heller direkt krävdes enligt Pariskonventionen. På dansk och norsk sida har medgivits, att föreskriften knappast har egentligt berättigande i varumärkesrätten. Då man emellertid i Danmark och Norge sedan länge haft ifrågakvarande institut även i varumärkeslagen, har man nu med hänsyn till konventionens ordalydelse ej ansett sig kunna avskaffa det. För att så långt möjligt erhålla nordisk likformighet — vilket i frågor som angå den internationella konventionen synes särskilt önskvärt — har i de svenska och finska texterna upptagits bestämmelse om utställningsskydd.

I de olika texterna har bestämmelsen i stort sett anpassats till vad som gäller i respektive lands patentlagstiftning, där regeln har större betydelse. Vissa nationella skiljaktigheter komma därför att bestå.

Enligt den svenska bestämmelsen skall, där någon söker registrering av varumärke, som han första gången använt för vara förevisad på interna-

¹ SOU 1932: 32, s. 59.

² § 15 respektive § 31.

tionell utställning, inom sex månader efter den dag då varan utställdes, ansökningen i förhållande till andra ansökningar eller skedd användning av kännetecken anses gjord nämnda dag.

Förslagets regel avser endast *internationell* utställning. Å andra sidan omfattar den såväl svensk som utländsk dylik utställning. Något godkännande eller erkännande av utställningen från Kungl. Maj:ts sida fordras icke. Vilka utställningar som skola anses som internationella får bedömas med hänsyn till omständigheterna i varje särskilt fall. Har utställning utomlands blivit godkänd eller erkänd såsom internationell av vederbörande lands regering eller myndighet, torde utställningen i allmänhet böra anses som internationell vid tillämpningen av förevarande bestämmelse. Praxis bör här vara densamma som i patenträtten.

Endast där varumärket på utställningen använts för första gången är bestämmelsen tillämplig. Denna begränsning kan sägas ha sin motsvarighet i patentförordningens regel däri att denna endast får betydelse på uppfinning som var ny då den utställdes.

Utställningsskyddet innebär, att ansökan om varumärkets registrering skall anses gjord den dag varan först utställdes, såframt ansökningen sker inom sex månader därefter. Härigenom får ansökningen företräde framför andra registreringsansökningar gjorda efter utställningsdagen samt framför rätt till kännetecken till vilket genom användning rätt kan ha förvärvats efter nämnda tid. Av stadgandets placering samt lydelsen av 19 § framgår, att företräde enligt 18 § skall begäras och vid behov styrkas, innan beslut fattats om ansökningens kungörande enligt 20 §. Bestämmelse härom bör dessutom intagas i administrativ författning, som skall utfärdas med stöd av 48 §. Enligt konventionen har varje land frihet att till bevis om det utställda föremålets identitet och tidpunkten för dess införande på utställningen fordra de intyg som det finner erforderliga.

Enligt konventionen skall utställningsskyddet ej förlänga de i artikel 4 föreskrivna fristerna för åtnjutande av vanlig konventionsprioritet. Denna regel innebär, att tidsfristen för utställningsprioritet icke får helt eller delvis läggas till fristen för den ordinära konventionsprioriteten, varom stadgas i förslagets 30 §. En kombination av dessa frister är över huvud taget icke tillåten.

19 §.

Registreringsansökans behandling

Denna paragraf innehåller i första stycket regler angående underrättelse till sökande om registreringshinder m. m. I andra och tredje styckena stadgas om beslut, varigenom behandlingen av varumärkesansökan avslutas utan att denna leder till registrering.

Om varumärkesansökan är behäftad med brister i formellt eller materiellt hänseende skall sökanden av registreringsmyndigheten underrättas härom

genom skriftligt föreläggande. Vilka formaliteter, som skola iakttagas vid ingivande av varumärkesansökan, framgår dels av 17 § och dels av de särskilda administrativa föreskrifter, som förutsatts skola utfärdas med stöd av 48 §. De materiella hindren finnas upptagna under 13 och 14 §§. I föreläggande kan även upptagas andra frågor, t. ex. om disclaimer enligt 15 §. I gällande Vml finnes ingen föreskrift angående underrättelse till sökande om hinder för bifall till ansökning. I praxis har emellertid sedan gammalt tillämpats ett förfarande med underrättelse i föreläggandeform om anmärkningar mot ansökning. Såväl patentförordningen (5 och 6 §§) som lagen om skydd för vissa mönster och modeller (6 §) innehålla uttryckliga bestämmelser om föreläggande. Det har ansetts lämpligt att även i varumärkeslagen upptaga bestämmelser härom. Förslaget har därvid givits en sådan avfattning att myndigheten ålagts meddela sökande varje slag av registreringshinder. I förslaget har lämnats öppet inom vilken tid sökande efter föreläggande därom skall avhjälpa förefintliga registreringshinder. Denna fråga synes lämpligast böra avgöras av registreringsmyndigheten.

I 19 § *andra stycket* stadgas att, om sökande icke fullgör föreläggande, ansökningen skall avskrivas. Denna bestämmelse saknar motsvarighet i Vml. Registreringsmyndigheten har emellertid i praxis tillämpat en form av avslagsbeslut, varigenom ansökningen lämnas utan åtgärd med den motiveeringen, att sökanden icke fullgjort vad i föreläggande ålagts honom eller att han icke undanröjt honom delgivna registreringshinder. Bestämmelsen i förslaget ansluter sig till vad i 5 § *andra stycket* och 6 § *andra stycket* patentförordningen stadgas om avförande av patentansökning. Enligt patentförordningen kan avförd ansökning återupplivas om ansökan därom göres inom fyra månader samt en viss avgift erlägges. Någon motsvarighet till patenträttens återupplivning har det emellertid icke ansetts påkallat att införa i förslaget, då något nyhetskrav i patenträttslig mening icke gäller inom varumärkesrätten och intresset att vidmakthålla en ingiven ansökning därför är mindre på detta område. Dessutom kommer den ursprungliga ingivningsdagen ej att ha samma betydelse för varumärkessökande som för patent-sökande med hänsyn till bestämmelserna om inarbetning och tidigare ibruk-tagnade [14 § 6) och 7)]. De danska och finska förslagen innehålla i likhet med det svenska intet om återupplivning. Detta institut är däremot medtaget i det norska förslaget, vilket sammanhänger med att återupplivning av varumärkesansökning är tillåten redan enligt gällande norsk lag och att man icke nu ansett sig kunna avskaffa denna förmån för de sökande.

19 § *andra stycket* är tillämpligt endast i de fall då sökande underlåtit att besvara föreläggande. Har sökande fullgjort föreläggandet blir *tredje stycket* tillämpligt. Om sökanden genom yttrandet icke undanröjt alla framställda anmärkningar skall ansökningen enligt huvudregeln i sistnämnda stycke

avslås. Hur utförligt motiverat ett dylikt avslagsbeslut bör vara är en praxisfråga. För närvarande bruka avslagsbeslut meddelas utan annan motivering än att det anmälda märket funnits ägnat att angiva varans beskaffenhet, förväxlingsbart med visst tidigare registrerat varumärke o. s. v. jämte hänvisning till det i varje fall relevanta lagrummet. Vid avslagsbeslut på grund av förväxlingsbar likhet torde ock en närmare motivering — sådan som man ibland finner i utländsk praxis — i regel vara onödig. I andra avslagsbeslut däremot, framför allt då registrering vägras emedan märket är deskriptivt, kan en något utförligare motivering stundom vara påkallad. I dessa fall kan motiveringen vara värdefull för sökanden, då han skall bedöma om han bör nöja sig med beslutet eller överklaga det.

Förslaget lämnar registreringsmyndigheten möjlighet att utfärda nytt föreläggande. Detta är av särskild betydelse i sådana fall där det kan antagas, att ansökningen skall kunna godkännas efter ytterligare justeringar från sökandens sida.

Över slutligt beslut, varom stadgas i denna paragraf, må talan föras genom besvär enligt 47 §. Vid besvär över avskrivningsbeslut kan endast frågan, huruvida avskrivning av ansökningen rätteligen bort ske, prövas. Däremot kunna anmärkningar, som riktats mot ansökningen under dess tidigare handläggning hos registreringsmyndigheten, icke bli föremål för besvärstalan.

20 §.

Uppbud

Förevarande paragraf upptager bestämmelser om uppbudsförfarande. För detta förfarande har utförligt redogjorts i de allmänna motiven.

Enligt första punkten i paragrafen skall registreringsmyndigheten kungöra ansökningen, om ansökningshandlingarna äro fullständiga och hinder för registrering ej finnes.

I andra punkten föreskrives, att kungörelsen skall innehålla uppgift om ansökningens huvudsakliga innehåll samt tillkännagivande att den som vill framställa invändning mot ansökningen har att göra detta skriftligen till registreringsmyndigheten inom två månader efter kungörelsen.

Frågan i vilken eller vilka tidningar som kungörelse enligt 20 § bör ske har i lagtexten lämnats öppen för att möjliggöra att förfarandet på denna punkt utan lagändring skall kunna omläggas, om vunna erfarenheter giva anledning därtill. Såsom i de allmänna motiven anförts, bör kungörelsen införas i Registreringstidning för varumärken samt eventuellt även i Post- och Inrikes Tidningar. På de flesta håll utomlands, där uppbudsförfarande tillämpas, nöjer man sig med kungörelse i den särskilda varumärkestidningen. I och för sig skulle en sådan ordning enligt utredningens åsikt vara tillräcklig även för vårt lands del. Jämför härom även vad som anföres i motiven till 46 §.

Kungörelsen skall innehålla uppgift om ansökningens huvudsakliga innehåll. I registreringstidningen bör intagas fullständig uppgift å de varuslag ansökningen avser samt i fråga om figurmärke avbildning av märket. Om kungörelse sker i Post- och Inrikes Tidningar, torde av praktiska skäl få göras den skillnaden, att hänvisning till varuklass får anses tillräcklig, varjämte avbildning här knappast kommer i fråga.

Invändning, som skall göras skriftligen, lämpligen i två exemplar, bör ange de skäl varpå den grundar sig. Någon utförlig motivering torde i regel icke vara erforderlig. Med invändningen bör följa den utredning som behöves för att styrka åberopad omständighet. Invändning skall vara registreringsmyndigheten till handa inom två månader efter kungörelsen. Denna tid skall räknas från tidningsnumrets datum.

21 §.

Ansökans behandling efter uppbud

I denna paragraf ha intagits bestämmelser om den fortsatta behandlingen av registreringsansökning efter uppbudsförfarandet.

I *första stycket* föreskrives, att registreringsmyndigheten efter utgången av tid, som sägs i 20 §, skall företaga ansökningen till fortsatt prövning.

Har invändning icke inkommit, kan ansökningen i allmänhet bifallas. Om invändningen göres före tvåmånadersfristens utgång eller ej saknar betydelse för frågan om den skall prövas. Ej heller är det uteslutet, att registreringsmyndigheten på eget initiativ till prövning upptager omständighet, som utgör registreringshinder men som icke beaktats under den tidigare granskningen. Varje förhållande av betydelse för en ansökningens bedömande bör således kunnat beaktas intill dess ansökningen slutligt avgjorts.

Har invändning skett eller eljest omständighet kommit i dagen som kan hindra att ansökningen bifalles, skall sökanden beredas tillfälle att avgiva yttrande och vidtaga eventuellt påkallad begränsning av ansökningen e. d. I samband med den fortsatta prövningen kan ytterligare skriftväxling mellan invändare och sökande äga rum. Likaså kan registreringsmyndigheten vidtaga åtgärd enligt 19 §, d. v. s. utfärda föreläggande eller meddela beslut om avskrivning eller avslag. Kan sökanden undanröja registreringshinder som åberopats av invändare eller finner myndigheten vad som i invändningen anförts icke utgöra registreringshinder, skall ansökningen bifallas.

Jämlikt *andra stycket* skall, om ansökningen bifalles, märket intagas i registret samt kungörelse därom utfärdas.

Om de närmare uppgifter som skola intagas i varumärkesregistret meddelas föreskrifter i administrativ ordning (48 §).

Kungörelsen behöver i allmänhet ej innehålla annat än registreringsnummer samt hänvisning till den kungörelse, som utfärdats i samband med

uppbudet. Om emellertid märket eller varuförteckningen ändrats i förhållande till den tidigare kungörelsen, skall detta framgå av den nya kungörelsen.

Enligt *tredje stycket* skall, om ansökan, som kungjorts enligt 20 §, avslås eller avskrivs, beslutet härom kungöras på samma sätt.

Genom uppbudet har ansökningen bringats till allmänhetens kännedom. Där ansökningen icke leder till registrering har det ansetts riktigast att även detta kungöres på samma sätt. En motsvarande bestämmelse beträffande patentansökning finnes i 7 § sista stycket patentförordningen.

22 §.

Skyddstidens längd

Denna paragraf upptager bestämmelser om tidpunkten för registreringskyddets inträde, om registreringsperiodens längd, om sättet för dess beräkning samt om förnyelse av registrering.

Ehuru varumärkesskyddet i princip icke såsom patent- eller auktor-skyddet är ovillkorligt begränsat till viss tid, har i Sverige liksom praktiskt taget överallt utomlands den ordningen tillämpats, att varumärkesregistrering regelbundet måste förnyas. Detta system medför den fördelen, att efter hand sådana märken utmönstras ur registret som icke längre äro av betydelse för innehavarna.

I fråga om tidpunkten för registreringsskyddets inträde föreskrives i *första stycket* av paragrafen, att registrering gäller från dagen för ansökningens ingivande enligt 17 §. Under förutsättning att ansökningen bifalles, åtnjutes sålunda intrångsskydd redan från ansökningsdagen. Om vissa begränsningar av detta skydd under ansökningstiden stadgas i 39 §.

I första stycket föreskrives vidare att registreringen gäller till dess tio år förflutit från registreringsdagen.

Enligt *andra stycket* förnyas registrering på innehavarens ansökan, varje gång för tio år från utgången av föregående registreringsperiod.

Registreringsperiodens längd, tio år, är densamma som gäller enligt 9 § Vml. Denna tid har i praktiken visat sig vara lämpligt avpassad. Den överensstämmer även med vad som gäller i de övriga nordiska länderna och i ett stort antal andra stater.

Ovannämnda bestämmelse om tidpunkten för registreringsskyddets inträde medför att den första registreringsperioden blir något längre än tio år. Genom att räkna tioårsperioden från registreringsdagen — och icke från ansökningsdagen — vinnas dock vissa administrativa fördelar. Ny registreringsperiod räknas från utgången av föregående period och icke såsom enligt gällande lag från dagen för förnyelsen. Den föreslagna ordningen torde få anses mera praktisk såväl för registreringen innehavare som för registreringsmyndigheten. Den gällande bestämmelsen har medfört den olägenheten,

att ett registrerat varumärkes skyddsperiod efter varje förnyelse i allmänhet kommit att beräknas från en ny begynnelse-dag. Därjämte har innehavaren enligt det nuvarande systemet genom att förhålla förnyelseärendets behandling kunnat erhålla en längre skyddsperiod än den i Vml föreskrivna tioårsperioden, vilket ansetts mindre tillfredsställande. Övergångsbestämmelser med avseende på registreringar förnyade enligt Vml meddelas i 56 §.

Enligt förslaget kan förnyelse ske endast på innehavarens ansökan. Detta gäller redan enligt 9 § andra stycket Vml och betyder att den som gör ansökningen måste vara innehavaren eller behörigt ombud för honom. Härigenom vinner man att överlåtelse av varumärkesrätten som ägt rum under registreringsperioden blir anmäld till registret, vilket således måste ske senast i samband med förnyelsen.

Såsom registreringens innehavare anses den, som i sådan egenskap senast blivit införd i varumärkesregistret (jämför 33 § andra stycket). Om märke är registrerat för annan än den, som begär förnyelsen, skall dennes rätt till märket styrkas. Ett särskilt stadgande härom finnes infört i 9 § andra stycket Vml, men det har icke ansetts nödvändigt att i förslaget medtaga någon motsvarande bestämmelse.

23 §.

Förnyelseansökan

Denna paragraf innehåller närmare regler om förnyelse.

I *första stycket* föreskrives, att ansökan om förnyelse skall göras skriftligen hos registreringsmyndigheten tidigast ett år före och senast tre månader efter registreringsperiodens utgång.

Då den nya registreringsperioden, oberoende av när beslutet om förnyelse fattas, enligt 22 § löper från utgången av föregående period, har det ansetts erforderligt att ange en viss tidpunkt, före vilken förnyelseansökning icke får göras. Eljest skulle teoretiskt förnyelse kunna sökas många år i förväg. Om ansökning ingives tidigare än ett år före registreringsperiodens utgång, kan den avslås.

Flerstädes utomlands förekommer att registreringsmyndigheten erinrar innehavare av registrerat varumärke om behovet av förnyelse. Regler härom finnas t. ex. i de danska och norska varumärkeslagarna¹ men saknas i Finland och Sverige. Nordisk enighet råder om att myndigheten bör tillhandagå registreringshavarna med dylik service. Så sker i Sverige redan nu beträffande årsavgifter för patent. De danska och norska förslagen ha uttryckliga bestämmelser härom liksom nu gällande lagar i dessa länder. Den svenska utredningen har ansett bestämmelsen vara av sådan natur, att den icke bör intagas i lagen utan i stället bör ha sin plats i administrativa föreskrifter utfärdade med stöd av 48 §. Erinran torde böra utsändas omedelbart efter registreringsperiodens utgång, sedan registreringsmyndigheten konsta-

¹ § 9 respektive § 12.

terat, att innehavaren icke självmant inkommit med förnyelseansökan. Det må framhållas, att försummelse av myndigheten att utsända erinran icke kan giva stöd för anspråk från innehavarens sida att bibehållas vid rätten till registrering, som avförts på grund av hans underlåtenhet att begära förnyelse. Såsom nämnts i de allmänna motiven bör licenstagare icke ha någon självständig rätt att begära förnyelse. Dylik rätt tillkommer endast registreringens innehavare (22 § andra stycket) eller den, som kan styrka sig vara dennes rättsinnehavare. Erinran om behovet av förnyelse skall därför riktas till den i registret antecknade innehavaren eller till dennes i registret antecknade ombud.

Respittiden för förnyelse efter registreringsperiodens utgång överensstämmer med vad som gäller enligt Vml. Denna respittid är betingad av Pariskonventionen artikel 5 *bis*¹. Att märka är, att enligt 48 § andra stycket högre avgift skall stadgas för förnyelse, om ansökan ingivits efter registreringsperiodens utgång. Sådan förhöjd avgift är medgiven i Pariskonventionen och gäller redan enligt nuvarande lag.

I 23 § *andra stycket* anges, att vid handläggning av ansökan om förnyelse vad i 19 § stadgas skall äga motsvarande tillämpning. I ärendet kan således utfärdas föreläggande och ansökan kan avskrivas eller avslås.

Materiell prövning av ett registrerat varumärkes fortsatta bestånd är enligt förslaget förbehållen allmän domstol (jämför 25 och 26 §§). Vid prövning av förnyelseansökan skall alltså endast undersökas, huruvida uppställda formella krav äro fyllda.

Enligt 46 § skall kungörelse utfärdas om registrerings förnyelse.

Om klagan över registreringsmyndighetens slutliga beslut, varigenom förnyelse vägras, stadgas i 47 §.

24 §.

Ändring i registrerat märke

Enligt denna paragraf må på ansökan av innehavare av registrerat varumärke i registret göras sådana oväsentliga ändringar i märket, som ej påverka helhetsintrycket därav.

För närvarande är varje ändring i registret av däri infört märke utesluten. Det händer emellertid stundom att varumärke, framför allt om det varit i bruk under en längre följd av år, undergår vissa smärre förändringar. Dessa kunna vara betingade av omständigheter, som ej direkt beröra själva märket, t. ex. märkesrättens övergång till ny innehavare, innehavarens adressförändring eller ändring av beskrivande text i märket. Även obetydliga förändringar i märkets figurmässiga utformning kunna förekomma, t. ex. mo-

¹ Vid Lissabonkonferensen 1958 kommer att behandlas förslag om förlängning av denna frist till sex månader. Antages detta förslag, vilket ej synes osannolikt, bör fristen i förevarande paragraf förlängas till sex månader.

dernisering av någon detalj. Förändringar av denna art, vilka ej påverka helhetsintrycket eller beröra märkets identitet, ha flerstädes utomlands kunnat införas i varumärkesregistret¹. Enighet har uppnåtts om att så även bör få ske i de nordiska länderna.

Stadgandet kommer till praktisk användning framför allt på figurmärken och kombinerade ord- och figurmärken samt utstyrslar, men endast undantagsvis på ordmärken, enär även en mycket ringa förändring av ett i och för sig registrerbart ord i regel får anses påverka helhetsintrycket.

En liknande avvägning kommer till uttryck i Pariskonventionen, artikel 6 avd. B-2, som emellertid avser smärre avvikelser i förhållande till hemlandsregistrering. Denna regel beröres i motiven till 28 §. Även i artikel 5 avd. C-2 gives uttryck för ett i viss mån likartat betraktelsesätt där i land med användningstvång varumärket användes i en från registreringen något avvikande form.

Det bör här påpekas, att i 13 § i samband med deskriptivitetshinder nämnda mindre ändringar och tillägg, vilka icke kunna betaga ett märke dess deskriptiva karaktär, äro av annat slag än de som avses i förevarande paragraf.

Vid ansökan om ändring enligt 24 § skall vid behov ny kliché och nya avbildningar av märket ingivas. Bestämmelse härom bör meddelas i administrativ ordning (48 §).

Ändring av registrerat varumärke skall kungöras (46 §) varjämte vid ansökning om dylik ändring viss avgift skall erläggas (48 §).

Om registrerings upphörande, 25—27 §§

I detta kapitel ha sammanförts regler om registrerings upphörande. Om de materiella grunderna för hävande av registrering stadgas i 25 §. I 26 § ha upptagits bestämmelser om talerätt samt vissa processuella regler, medan 27 § innehåller bestämmelser av administrativ natur.

25 §.

Ogiltighetsgrunder.

Förevarande paragraf innehåller regler om registrerings hävande av domstol.

Registrering kan upphöra att gälla på grund av dom enligt 25 §, på grund av innehavarens underlåtenhet att i rätt tid förnya registreringen enligt 22 § eller på grund av innehavarens begäran att märket skall avföras ur registret (27 §). Registrering kan vidare avföras ur registret på grund av bestämmelse i 31 §, om innehavaren icke efterkommer anmaning att utse ett här i riket bosatt ombud. Däremot saknar förslaget motsvarighet till bestämmelsen i 10 § första stycket gällande Vml, enligt vilken Kungl. Maj:t

¹ Jämför t. ex. TMA sec. 35 och *Kerly*, s. 312 ff.

i vissa fall då ett allmänt intresse blivit åsidosatt kan besluta om varumärkes avförande ur registret. De stora ekonomiska värden, som ofta äro förknippade med rätten till varumärke, göra det enligt utredningens mening angeläget, att märkeshavare tillförsäkras den ökade trygghet, som det måste innebära att en registrering i princip icke mot innehavarens vilja kan bringas att upphöra annat än efter domstols dom. Å andra sidan söker förslaget tillgodose det allmännas intresse genom att i bl. a. motsvarande fall, som avses i 10 § första stycket Vml, giva talerätt åt myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer (26 §).

I 25 § *första stycket* stadgas att, om varumärke registrerats i strid mot lagen och skälet mot registrering alltjämt föreligger, registreringen må hävas, där ej enligt 8 eller 9 § rätt till märket likväl må bestå.

Att varumärke registrerats i strid mot lagen innebär främst att registreringen beviljats med åsidosättande av bestämmelse i 13 eller 14 §. Men även annan materiell brist som förelåg då märket registrerades, t. ex. att innehavaren varken var eller avsåg att bli näringsidkare, kan åberopas enligt 25 §. Däremot är det icke tillräckligt att blott någon formell bestämmelse blivit åsidosatt vid registreringen.

För att talan skall kunna bifallas, fordras att skälet mot registrering alltjämt föreligger. Har märket vid tidpunkten för registreringen exempelvis varit deskriptivt och således utan tillräcklig särskiljningsförmåga enligt 13 §, kan det till följd av användning sedermera ha förvärvat distinktivitet. I ett dylikt fall kan registreringen icke hävas enligt den förevarande bestämmelsen. Likaså kan registreringshinder enligt 14 § ha bortfallit under registreringsens bestånd. Detta hinder kan då icke åberopas i mål om registreringsens hävande.

Om talan föres av någon, som åberopar äldre rätt till förväxlingsbart kännetecken, men rätten till det märke, vars registrering begäres hävd, på grund av kollisionsreglerna i 8 eller 9 § likväl må bestå, kan talan icke heller bifallas. Såvitt avser den s. k. preklusionsbestämmelsen i 8 § följer detta av själva preklusionsregelns natur. I 9 § avses det fall, att den yngre rätten grundar sig på inarbetning, emot vilken den äldre rättens innehavare ej inom rimlig tid inskridit. Av detta lagrum följer emellertid icke mera än att rätten på grund av inarbetning må bestå vid sidan av den äldre rätten. Det har dock ansetts skäligt att i ett dylikt fall, där det inarbetade märket jämväl är registrerat, även registreringen skall få bestå.

För att första stycket skall kunna tillämpas, fordras att den brist, som anföres som grund för registrerings hävande, förelegat då ansökningen om registreringen skedde eller i varje fall senast då registreringen beviljades.

I *andra stycket* angivas vissa fall då registrering må hävas på grund av omständighet, som inträffat efter det registreringen beviljats. Det stadgas

här att registrering må hävas, om innehavaren ej längre är näringsidkare eller om märket efter registreringen uppenbarligen förlorat sin särskiljningsförmåga eller blivit vilseledande, stridande mot allmän ordning eller ägnat att väcka förargelse.

Om paragrafens tillämpning där märket uppenbarligen förlorat sin särskiljningsförmåga, d. v. s. blivit degenererat, har utförligt talats i de allmänna motiven (s. 167 ff.), till vilka här må hänvisas.

Av övriga i andra stycket upptagna grunder för hävande av registrering torde någon större praktisk betydelse blott tillkomma det fall att *innehavaren ej längre är näringsidkare*. Erfarenheten av gällande Vml visar, att innehavare ibland håller registrering i kraft under lång tid sedan han definitivt upphört att driva någon näringsverksamhet. Avsikten härmed har stundom varit att mot ersättning lämna medgivande, där registreringen åberopas som hinder mot senare varumärkesansökningar. Även om det hävdats, att en dylik registrering icke egentligen medför någon varumärkesrätt, har registreringsmyndigheten icke ansett sig kunna bortse från den vid behandlingen av senare ansökningar. Det har även ansetts något ovisst huruvida — i avsaknad av uttryckligt stadgande härom — en sådan registrering kan upphävas av domstol.

Den föreslagna regeln åsyftar att sanktionera bestämmelsen i 1 § att registrering vinnes av näringsidkare och föreskriften i 17 § att registrerings sökande skall uppgiva den rörelse, för vilken märket är avsett. Regeln är endast avsedd att träffa sådana fall där märkeshavaren definitivt och stadigvarande upphört att vara näringsidkare. Mera tillfälliga uppehåll i verksamheten medföra således icke att regeln blir tillämplig, liksom ej heller det förhållandet att en ändring skett i verksamhetens inriktning eller att den tidigare rörelsen upphört men ersatts av en ny rörelse, även om denna senare tillhör en annan bransch.

Övriga i 25 § andra stycket avsedda fall — att märket blivit vilseledande, stridande mot allmän ordning eller ägnat att väcka förargelse — torde för svensk rätts del knappast få större praktisk betydelse. Föreskrifterna ha dock ansetts böra medtagas för fullständighetens skull.

Ett märke kan tänkas bli vilseledande sedan registreringen blivit överlåten till ny innehavare, likaså om en radikal ändring inträtt i fråga om de faktiska betingelser under vilka märket användes. I ett sådant fall kan alltså registreringen hävas. Bestämmelsen om hävande på grund av att varumärke blivit vilseledande bör tillämpas med försiktighet. Särskilt är att märka att beteckning, som är i och för sig vilseledande, kan bli fri från denna egenskap genom att den användes som kännetecken, enär långvarig eller intensiv användning kan ha den verkan att märkets primära innebörd träder i bakgrunden och ersättes med en sekundärbetydelse.

Att märke blir stridande mot allmän ordning eller förargelseväckande är såsom antytts icke något som inträffar särdeles ofta. Utredningen har dock

ansett att bestämmelsen bör finnas för att kunna tjäna såsom en säkerhetsventil i extrema fall. Där tillämpning av nu berörda bestämmelse undantagsvis kan bli aktuell, torde märket stundom i stället kunna jämkas genom sådan mindre ändring som avses i 24 §.

Under de nordiska överläggningarna har diskuterats om icke registrering borde kunna hävas även där märket senare kommer att strida mot lag. Från svensk sida har härvid hävdats att en sådan hävningsgrund icke borde intagas i förslaget, emedan en dylik generell bestämmelse skulle kunna få oförutsedda verkningar. Enligt den framförda uppfattningen borde det i stället ankomma på lagstiftaren att i samband med tillkomsten av sådana särskilda lagar, vilka kunde komma att beröra existerande varumärkesrättigheter, överväga och taga ställning till lagens verkan i sådant avseende samt utfärda erforderliga övergångsbestämmelser, i den mån en ny lag befundes med nödvändighet böra tillämpas även i fråga om redan tidigare bestående varumärkesrättighet. Den sålunda uttalade uppfattningen har accepterats av de övriga ländernas delegationer.

Frågan om vem som äger föra talan om hävande av registrering behandlas i 26 §.

26 §.

Talerätt och forum

I *första stycket* av denna paragraf anges vem som äger föra talan om registrerings hävande enligt 25 §. Att fråga härom endast kan upptagas av domstol har berörts i motiven till sistnämnda paragraf.

Angående gällande rätt hänvisas till vad härom anförts i de allmänna motiven (s. 159 ff.).

Talan enligt första punkten av den förevarande bestämmelsen tillkommer envar som har intresse därav.

Talan om registrerings hävande kan enligt 25 § grunda sig på att registreringen tillkommit i strid mot lagens bestämmelser eller att sådan omständighet som sägs i paragrafens andra stycke sedermera inträffat. För att kunna bedöma om käranden i ett givet fall skall äga påfordra viss registrerings hävande måste prövas huruvida han är att anse som företrädare för del intresse som uppstår den återopade grunden för hans talan.

Såvitt avser sådana registreringsförutsättningar som kravet på att innehavaren är näringsidkare (1 §) och att märket är distinkt (13 §), bör gälla att envar näringsidkare, som genom den förment oriktiga registreringen finner sin rörelsefrihet otillbörligen inskränkt, är berättigad påfordra dess hävande¹.

¹ I NJA 1954 s. 130 = NIR 1954 s. 115 EARL GREY'S MIXTURE yttrades i hovrättens lagakraftvunna dom: »Enär käranden genom registreringen är förhindrad att här i riket försälja ifrågavarande te under dess allmänt brukade namn och således lider förfång av registreringen, är hon berättigad fordra dess upphävande.»

Att enskild part kan vara företrädare för de intressen som uppbära registreringshindren i 14 § 1) och 3) torde icke kunna uteslutas.

Om märke är vilseledande [14 § 2)] kan detta vara till skada icke endast för allmänheten utan även för innehavarens konkurrenter, vilkas kunder genom det vilseledande märket kunna förledas att övergå till den därmed märkta varan¹. I ett dylikt fall bör följaktligen talan av en enskild konkurrent kunna bifallas.

I 14 § 4)—7) stadgas registreringshinder till skydd för åtskilliga rättigheter av privaträttslig natur. Där talan grundar sig på att registreringen skett med åsidosättande av något bland de nu angivna registreringshindren, kräves att käranden är behörig företrädare för den skyddade rättigheten. Om A utsättes för talan om intrång i rätten till B:s registrering, äger han således icke freda sig genom att föra talan om hävande av denna under åberopande av att den beviljats trots att ett förväxlingsbart märke, tillkommande C, redan var registrerat. Nu antydda fall torde tillräckligt exemplifiera vad som här avses².

I vissa fall kan tänkas att flera näringsidkare inom en bransch ha intresse av registrerings hävande. Intet hindrar, att i ett dylikt fall branschorganisation eller annan sammanslutning av de berörda uppträder som käreande. Ett sådant gemensamt intresse inom näringsgrenen kan väl egentligen endast tänkas, där talan grundas på 13 §, 14 § 1)—3) eller 25 § andra stycket.

I andra punkten av första stycket har för sistnämnda fall upptagits en särskild bestämmelse, enligt vilken talan även må föras av myndighet som Konungen bestämmer. Denna talerätt för det offentliga i fall då registrering kan anses strida mot ett allmänt intresse har ansetts erforderlig, då den i 10 § första stycket Vml medgivna rätten för Kungl. Maj:t att i administrativ väg besluta om registrerings upphävande icke har motsvarighet i förslaget. Nu berörda talerätt för myndighet är främst avsedd att tagas i anspråk gentemot registrering, som strider mot 14 § 1) och 2). Även där ett generiskt eller deskriptivt ord i strid mot 13 § blivit registrerat, t. ex. för läkemedel, kan det vara av speciellt intresse för det allmänna att registreringen häves. I övriga fall, d. v. s. där 14 § 3) och 25 § andra stycket åberopas, torde talarätten väl i praktiken icke få större betydelse, men det har likväl ansetts riktigast att medtaga även dessa fall. Då myndigheten som blivit förordnad har att taga ställning måste den givetvis pröva huruvida i det speciella fallet är engagerat ett allmänt intresse av den vikt att talan kan anses motiverad³.

¹ Jfr bestämmelsen om illojal reklam i 1 § Ikl.

² I rättsfallet NJA 1954 s. 130 = NIR 1954 s. 115 EARL GREY'S MIXTURE yttrade en reservant i hovrätten: »Vidkommande den av käranden alternativt såsom grund för hennes talan åberopade omständigheten, att ordet 'Grey' vore ett här i landet förekommande släktnamn, så när denna omständighet i och för sig icke kan för käranden, som varken bär eller, såvitt påståtts, burit detta släktnamn, anses innefatta något förfång, lämnar jag kärandens talan, i vad den stöder sig på sist omnämnda grund, utan vidare avseende.»

³ I 18 § patentförordningen kräves för ogiltighetstalan från det offentliga sida, att det »allmännas fördel sådant påkallar». Denna avfattning har ansetts för rymlig för att här tagas till förebild.

Dylik prövning är särskilt påkallad, där med hänsyn till omständigheterna registreringens hävande i första hand skulle tjäna enskild näringsidkares intresse.

Enligt 20 § lagen om införande av nya rättegångsbalken skall i förevarande fall, då talan föres av myndighet, beträffande rättegångskostnad och ordningen för målets fullföljd i högre rätt bestämmelserna i nya rättegångsbalken angående allmänt åtal äga motsvarande tillämpning. Jämväl i övrigt skall vad i nämnda paragraf är stadgat gälla.

I *andra stycket* givas vissa specialregler angående forum i mål om registreringens hävande. För sådant mål gälla i första hand de sedvanliga reglerna i 10 kap. 1 § rättegångsbalken om forum i tvistemål, d. v. s. i stort sett att laga domstol är rätten i den ort, där svaranden har sitt hemvist eller, i fråga om juridiska personer, där styrelsen har sitt säte.

Där märkeshavaren icke har hemvist inom riket är enligt det nu föreslagna stadgandet Stockholms rådhusrätt behörig att upptaga målet. En motsvarande regel vid tvist om varumärke, d. v. s. ogiltighetstalan, gäller enligt 18 § Vml.

I sin enquête till näringslivets organisationer m. fl. har utredningen upptagit frågan om för varumärkesmål borde föreskrivas specialforum samt om domstolen i dylika mål eventuellt även borde förstärkas med sakkunniga. Förebild för en sådan anordning kunde hämtas i 23 § patentförordningen. Någon klar opinion har i de avgivna svaren icke kommit till synes. I ett par svar förordas att Stockholms rådhusrätt göres till exklusivt forum även för varumärkesmål, i andra har uttalats att rådhusrätterna i Stockholm, Göteborg och Malmö borde vara behöriga, och även den meningen har framförts att alla rådhusrätter men däremot ej häradsrätterna borde kunna upptaga varumärkesmål. Åtskilliga av dem som yttrat sig avstyrka dock tanken på specialforum, varvid särskilt framhålles att tvister om varumärke i allmänhet äro mindre komplicerade än patentmål. Sakkunnigförstärkning av domstolen förordas i flera svar under hänvisning till de speciella förhållanden av reklamteknisk art som ofta föreligga i varumärkestvister. I andra svar avvisas dock tanken på sådan förstärkning under åberopande av att domstolen på annat sätt kan erhålla del av uppfattningen bland sakkunniga personer. Utredningen har med beaktande av vad som framkommit i enquêten icke ansett sig böra framföra förslag vare sig om allmänt specialforum i varumärkestvister eller om domstolens förstärkning med sakkunniga. Enligt det norska förslaget skall Oslo byrett vara specialforum i mål om registreringens ogiltighet. Detta överensstämmer med vad som redan nu gäller i Norge.

Särskild uppmärksamhet påkallar det fallet, att den, mot vilken en innehavare av ett registrerat märke riktar talan om intrång i ensamrätten, till sitt fredande vill anhängiggöra talan om registreringens hävande. Om därvid den domstol, vid vilken primärmålet är anhängigt, icke är i princip rätt

forum för ett mål om hävandet, uppkommer fråga, om de båda målen kunna och böra handläggas vid samma domstol och eventuellt sammanföras till ett enda förfarande.

Stundom kunna förhållandena vara sådana, att ett dylikt sammanförande framstår som en fördel. Om exempelvis striden gäller vem av de tvistande som har den äldre rätten, torde ofta processmaterialet vara gemensamt i de båda målen och ett sammanförande av dem det enda rationella. I andra fall åter kan det vara tvivelaktigt, om därmed vinnes någon fördel, såsom i de fall, där det är klart, att och i vilken omfattning märket brukats på ett sätt som formellt innebär intrång, medan frågan om registreringens hävande kräver omfattande utredning på ett helt annat plan och ett sammanförande skulle betyda att ett litet enkelt mål sväller ut till ett stort och svårbedömt sådant. Därav synes framgå, att ett sammanförande bör vara möjligt men icke obligatoriskt.

Där ett sammanförande anses önskvärt, ligger frågan härom formellt olika till, beroende på om intrångsmålet har karaktär av brottmål eller tvistemål. Handlägges det som brottmål, är rätt domstol rätten i den ort där intrånget skedde (19 kap. 1 § rättegångsbalken). För det vanliga fallet, att intrång ägt rum inom flera domstolars jurisdiktionsområden, äga de alla lika behörighet. Vid handläggning såsom tvistemål är rätt domstol i regel rätten i den ort där svaranden har sitt hemvist (10 kap. 1 § rättegångsbalken). Subsidiärt kan denna domstol vara behörig även i brottmål, och rätten avgör då själv sin behörighet efter lämplighetshänsyn (19 kap. 1 § rättegångsbalken).

Beträffande förutsättningarna för att en talan om registrerings hävande, varmed svaranden i en intrångsprocess söker freda sig, skall kunna upptagas i samma mål, skall här först undersökas det enklare fallet, att huvudmålet har tvistemåls form.

Om i sådant fall huvudmålet är anhängigt vid kärandens tvistemålsforum, såsom ofta blir fallet om båda parterna äro bosatta på samma ort, föreligger intet problem. I annat fall åter blir frågan, om registreringsmålet kan anses som »genkäromål» i rättegångsbalkens mening¹. Ett genkäromål kan svaranden i huvudmålet enligt 10 kap. 14 § andra stycket och 14 kap. 3 § rättegångsbalken anhängiggöra vid den domstol, där huvudmålet är anhängigt, men han är icke tvungen att så göra.

Enligt utredningens mening borde i alla här åsyftade fall en talan om registrerings hävande anses angå en sak, som i rättegångsbalkens mening har »gemenskap» med huvudrättegångens föremål och alltså nyssnämnda båda lagrum i rättegångsbalken vara tillämpliga. Emellertid är frågan så tveksam, att utredningen icke velat utan vidare taga den angivna tolkningen

¹ Jfr Processlagberedningens motiv SOU 1938:44 s. 191 och *Kallenberg*, Svensk civilprocessrätt del I, 2:a uppl., s. 389 ff., samt *Gärde m. fl.*, s. 143 f.

för given, utan utredningen har ansett lämpligt att taga in en uttrycklig bestämmelse härom i lagtexten.

Är huvudmålet anhängigt som brottmål, vari allmän åklagare för talan om ansvar och registreringshavaren såsom målsägande för talan om skadestånd eller annat enskilt anspråk, blir saken något mera komplicerad. Något genkäromål i rättegångsbalkens mening kan här icke förekomma.

I en dylik situation torde krävas en speciell forumregel av innehåll, att domstolen i intrångsmålet alltid vid behov är behörig i ogiltighetsmålet. Det kunde även här ifrågasättas, att detta skulle gälla även utan specialstadgande genom en analogisk tillämpning av 10 kap. 14 § andra stycket rättegångsbalken, men denna analogi är så tvivelaktig, att utredningen jämväl i detta hänseende ansett en särskild regel böra intagas i förslaget.

De båda fall, som här avhandlats, ha sammanförts i en gemensam bestämmelse i paragrafens andra stycke, av innehåll att mål om registrerings hävande må upptagas av domstol där talan om intrång i rätt till märket är anhängig.

27 §.

Avförande ur registret

Denna paragraf innehåller bestämmelser om registrerings avförande ur varumärkesregistret.

I *första stycket* stadgas att, sedan beslut om registrerings hävande vunnit laga kraft, märket skall avföras ur registret.

Domstols dom om upphävande av varumärkesregistrering bör översändas till registreringsmyndigheten. Närmare bestämmelser härom kunna vid behov utfärdas i administrativ ordning. För närvarande finnes icke något särskilt stadgande i detta hänseende och det har visat sig medföra olägenheter att patentverket icke alltid fått del av domar i varumärkesmål.

I *andra stycket* föreskrives, att märke skall avföras ur registret, om registreringen ej förnyas eller om märkets innehavare begär dess avförande.

Där registrering icke förnyas kommer avförandet att ske tre månader efter registreringsperiodens utgång på grund av den i 23 § medgivna förnyelsefristen.

Gällande lag saknar föreskrift om rätt för innehavare att återkalla registrering. I praxis har rätten att begära registrerings avförande dock icke ifrågasatts. För fullständighetens skull har i förslaget märkeshavarens befogenhet i detta avseende uttryckligen omnämnts. Är i fall som nu avses licens antecknad i registret, bör licenstagaren, såsom berörts i de allmänna motiven (s. 157), beredas tillfälle att yttra sig i ärendet.

Såsom märkets innehavare skall anses den, som i sådan egenskap senast blivit antecknad i varumärkesregistret (jfr 33 § andra stycket).

Då märke avförts ur registret skall enligt 46 § kungörelse därom utfärdas.

Särskilda bestämmelser om registrering av utländska varumärken, 28—31 §§

I detta kapitel ha sammanförts vissa särskilda bestämmelser angående skyddet för utländska näringsidkares varumärken.

Nuvarande bestämmelser i detta ämne återfinnas i 16 § Vml.

I 28 § angivas allmänna förutsättningar för utlännings rätt att söka registrering här i riket. Den s. k. telle-quelle-regeln behandlas i 29 § och konventionsprioritet i 30 §. I 31 § finnas bestämmelser angående ombud.

Innehållet i nämnda paragrafer är i vissa avseenden betingat av hithörande bestämmelser i Pariskonventionen. En redogörelse för huvuddragen av konventionens bestämmelser om varumärken har lämnats i den inledande översikten.

28 §.

Hemlandsregistrering

Enligt 16 § Vml äger Kungl. Maj:t efter avtal med främmande stat och under förutsättning av ömsesidighet förordna, att skydd för varumärke enligt Vml må tillkomma den vilken utom riket driver sådan näring som omförmäles i 1 §.

Genom vårt lands anslutning till Pariskonventionen anses avtal vara träffat med de övriga unionsländerna. I anledning härav har förordnats, att näringsidkare i dessa länder kunna söka skydd för sina varumärken i Sverige¹. Dessutom har efter särskilda avtal sådant förordnande meddelats i förhållande till ett mindre antal länder utanför Parisunionen, nämligen Island, Sovjet-Ryssland, Chile, Nigeria, Malajiska förbundet, Bahamaöarna och Folkrepubliken Kina². Avtal saknas helt med åtskilliga utomeuropeiska länder, t. ex. Argentina. Näringsidkare i sådana länder kunna därför ej erhålla varumärkesregistrering här i riket.

Utredningen har övervägt, om tillräckliga skäl finnas att även framdeles göra utlännings rätt att registrera varumärke här i landet beroende av reciprocitet. Därvid är att märka att inarbetningsrätt — enligt förslaget i princip likvärdig med rätt på grund av registrering — icke är och icke heller rimligen kan göras beroende av ett dylikt villkor. Vidare må erinras om att enligt gällande rätt både patent och mönsterskydd kunna erhållas av utlänningar oberoende utav ömsesidighet. Denna ordning har icke visat sig annat än förmånlig. Utredningen förordar med hänsyn till nu angivna omständigheter, att det allmänna reciprocitetskravet eftergives även på varumärkesområdet. Någon bestämmelse om ömsesidighet såsom förutsättning för rätten till registrering har därför icke upptagits i förslaget.

¹ SFS 1953:319 samt 1956:156.

² SFS 1921:133, 1926:42, 1936:591, 1948:302, 1951:432, 1955:146 och 1957:111.

Då någon, som utom riket driver näring, söker registrering av varumärke i Sverige, gäller som huvudregel enligt 16 § 1) Vml, att ansökningen skall åtföljas av bevis, att sökanden uppfyllt de villkor, som i den främmande staten, d. v. s. sökandens hemland, fordras för att bereda skydd åt varumärket. Dyligt s. k. hemlandsbevis skall utgöras av utdrag ur vederbörande varumärkesregister¹. Enligt 16 § 3) Vml skyddas utländsk näringsidkares varumärke icke i vidsträcktare mån eller för längre tid än i den främmande staten.

Nu angivna bestämmelser uppmjukades i viss mån genom en lagändring 1953 i samband med Sveriges anslutning till den i London 1934 antagna nya texten av Pariskonventionen. Lagändringen fick formen av ett tillägg till 16 § Vml, enligt vilket Kungl. Maj:t under förutsättning av ömsesidighet äger meddela andra bestämmelser i de hänseenden, som avses i 16 § under 1) och 3).

Den nya konventionstextens bestämmelser (artikel 6 avd. D) innebära, att registrering i hemlandet får krävas endast som villkor för beviljande av registrering, men däremot ej för dess fortbestånd, t. ex. vid förnyelse eller då intrångstalan föres vid domstol. Detta system har brukat kallas det relativa oberoendet av hemlandsskydd. Ett totalt beroende av hemlandsregistrering var medgivet enligt tidigare konventionstexter.

Genom 1953 års lagändring har emellertid möjlighet skapats att medgiva längre gående förmåner än som direkt fordras av Londontexten, och kravet på hemlandsbevis kan, under förutsättning av ömsesidighet, helt eftergivivas². Denna möjlighet har utnyttjats i förhållande till ett flertal länder, i första hand sådana anslutna till Londontexten men även några som allttjämt kvarstå vid en tidigare text. Sålunda har kravet på hemlandsbevis helt eftergivits i förhållande till Amerikas Förenta Stater, Australiska statsförbundet, Brasilien, Canada, Danmark, Israel, Italien, Japan, Nederländerna, Norge, Nya Zeeland, Schweiz, Spanien, Storbritannien och Norra Irland, Sydafrikanska Unionen, Förbundsrepubliken Tyskland och Österrike³. Däremot har så icke kunnat ske beträffande Finland, vars nuvarande varumärkeslagstiftning icke möjliggör erforderlig ömsesidighet. I förhållande till Finland och övriga ej uppräknade, till Londontexten anslutna stater tillämpas det relativa oberoendet. Vidare gäller fullständigt beroende i förhållande till vissa länder, som tillhöra Pariskonventionens äldre texter, samt de utanför konventionen stående länder, med vilka Sverige slutit överenskommelse om varumärkesskydd.

Enligt 28 § första stycket skall, där någon som icke driver näring i Sverige söker registrering av varumärke, han visa att han i hemlandet åtnjuter

¹ 4 § kungörelsen d. 31 dec. 1895 ang. beskaffenheten av de handlingar, som i ärenden rörande registrering av varumärken inlämnas.

² Prop. 1953:30, s. 75 f.

³ SFS 1955:268.

registreringsskydd för märket gällande de varor ansökningen här i riket avser.

Denna regel gör det möjligt att fordra hemlandsvis. Däremot saknar förslaget motsvarighet till bestämmelsen i 16 § 3) Vml. Innebörden härav är, att förslaget icke möjliggör större beroende av hemlandsskydd än det i Pariskonventionens Londontext medgivna relativa oberoendet. Detta kommer sålunda enligt förslaget att gälla även till förmån för näringsidkare från länder som fasthålla vid det fullständiga beroendet av hemlandsregistrering¹. Undantag gäller dock vid s. k. telle-quelle-registrering enligt 29 §.

Enligt Pariskonventionen (artikel 6 avd. C) skall som sökandes hemland anses det unionsland, där sökanden har ett verkligt industri- eller handelsföretag, och, om han icke har något sådant företag, det unionsland där han är bosatt, och, om han icke är bosatt i något unionsland, det land där han är medborgare, såvida han tillhör ett unionsland².

Enligt *andra stycket* äger Kungl. Maj:t under förutsättning av ömsesidighet föreskriva, att beträffande viss främmande stat vad i första stycket stadgas icke skall äga tillämpning.

I utredningens enquête har framkommit en stark opinion från näringslivets sida till förmån för avskaffande av kravet på hemlandsskydd. Utredningen ansluter sig i princip till detta önskemål. En förutsättning för att kravet på hemlandsskydd helt eftergives bör dock vara, att vederbörande främmande stat behandlar svenska registreringssökande på motsvarande sätt. I fråga om länder som uppfylla detta villkor bör föreskrift enligt *andra stycket* meddelas i största möjliga utsträckning. Detta bör bli det i praktiken vanligast förekommande. Sådan föreskrift är i första hand avsedd att meddelas i förhållande till länder anslutna till Pariskonventionen. Även länder utanför Pariskonventionen kunna under angiven förutsättning komma i åtnjutande av nu ifrågavarande förmån.

I de fall då hemlandsbevis allt framgent kommer att krävas är enligt Pariskonventionen att märka, att legalisering av hemlandsbevis icke får krävas (artikel 6 avd. A). Det är sålunda ej tillåtet att fordra att hemlandsbevis är försett med svensk beskicknings eller svenskt konsulats intyg om att det är utfärdat av behörig myndighet. Vidare stadgas i konventionen att varumärke, för vilket registrering sökes, icke behöver i varje detalj överensstämma med det i hemlandet skyddade märket utan att smärre avvikelser äro tillåtna, om de icke ändra den egenartade karaktären av eller beröra identiteten med märket (artikel 6 avd. B p. 2). Sistnämnda regel torde liksom hittills kunna iakttagas utan särskild författningsbestämmelse³.

¹ I Bernbyråns officiella förslag inför Lissabonkonferensen förordas en särskild artikel, enligt vilken hemlandsbevis endast får krävas i fråga om telle-quelle-märken. Den här föreslagna 28 § är förenlig med en sådan regel; föreskrift enligt paragrafens andra stycke måste emellertid då givas beträffande alla unionsländer som ratificerat Lissabontexten.

² Jfr även 3 § tredje stycket kungörelsen 1953:319.

³ Jfr prop. 1953:30, s. 89.

29 §.

Telle-quelle-regeln

Denna paragraf giver utrymme för den s. k. telle-quelle-regeln, varom bestämmelser finnas i artikel 6 av Pariskonventionen.

För regelns innehåll och för dess nuvarande tillämpning i vårt land har redogörelse lämnats i de allmänna motiven (s. 95 f), till vilka här må hänvisas. I detta sammanhang må blott framhållas, att konventionsbestämmelsen ej kan anses förplikta unionsland att såsom telle-quelle-märke godtaga vissa typer av kännetecken, som den inhemska lagstiftningen icke erkänner som varumärke¹.

De ifrågavarande konventionsbestämmelserna ha i stor utsträckning tjänat som förebild för förslagets utformning av de allmänna registrerbarhetskraven (jfr särskilt 13 §). Nu bestående olikhet vid behandlingen av inhemska och utländska varumärken, som betingas av telle-quelle-regeln, kommer till följd härav i allt väsentligt att försvinna. Det har likväl med hänsyn till konventionstextens uttryckliga krav i detta hänseende ansetts lämpligt att i förslaget upptaga ett särskilt stadgande om telle-quelle-förmänen.

Enligt paragrafens *första punkt* äger Konungen under förutsättning av ömsesidighet förordna, att varumärke, som är registrerat i främmande stat må, med de förbehåll som angivas i förordnandet, kunna registreras i Sverige så som det är registrerat i den främmande staten.

Såsom i de allmänna motiven närmare utvecklas, är det enligt konventionen tillåtet att vägra eller förklara ogiltig registrering för märken, vilka göra intrång i tredje mans rätt, samt för märken, vilka sakna distinktivitet. Förbehåll göres även beträffande märken, vilka äro stridande mot god sed och allmän ordning, särskilt sådana som äro ägnade att vilseleda allmänheten. De förbehåll mot telle-quelle-regelns tillämpning, som sålunda äro tillåtna, medgiva att bestämmelserna i 13 och 14 §§ tillämpas på kännetecken, för vilka den ifrågavarande förmänen åberopas, i allt väsentligt på samma sätt som i fråga om andra varumärken.

Såsom telle-quelle-regeln kommit till uttryck i 16 § 4) Vml medgiver den att märket registreras i den *form*, vari det är gällande i den främmande staten. Denna formulering ansluter sig till konventionstextens officiella svenska översättning. Uttrycket »i den form» i nyssnämnda lagrum har emellertid i förslaget ersatts med orden »så som», varigenom den svenska lagtexten närmare ansluter sig till telle-quelle-begreppet sådant det numera

¹ För behandling vid Lissabonkonferensen har Bernbyrån föreslagit, att telle-quelle-regeln skall ändras så, att varje i hemlandet *såsom varumärke* registrerat kännetecken skall kunna registreras och erhålla skydd i övriga unionsländer. Detta förslag, vilket skulle tvinga länderna att på utlännings ansökan som registrerbara varumärken acceptera t. ex. firmor, slagord och akustiska tecken, som ej betraktades som varumärken över huvud taget enligt den inhemska lagen, har väckt stark kritik bl. a. i de nordiska länderna.

i allmänhet uppfattas. Detta innebär knappast i sak någon ändring i vad som nu anses gälla.

Registreras enligt förevarande stadgande varumärke, som eljest ej kunnat registreras här, skall, enligt *andra punkten*, registreringen icke gälla i vidare mån eller för längre tid än i den främmande staten.

Vad sålunda föreslås överensstämmar med redan gällande rätt. Telle-*quelle*-registrering är härigenom fullständigt beroende eller *accessorisk* i förhållande till hemlandsskyddet, vilket innebär, att bevis om registrering i hemlandet kräves som villkor såväl för registrerings beviljande här i riket som för dess fortsatta bestånd. Hemlandsbevis måste sålunda företes även då registreringen skall förnyas och då talan föres om intrång i märkesrätten. Registreringens beroende av hemlandsskydd i nu angiven omfattning är medgivet enligt Pariskonventionen (artikel 6 avd. A och D).

30 §.

Konventionsprioritet

I denna paragraf har upptagits en bestämmelse, enligt vilken förordnande om s. k. konventionsprioritet kan meddelas.

Pariskonventionens bestämmelser om prioritet återfinnas huvudsakligen i artikel 4. Enligt denna skall den som i ett av unionsländerna gjort ansökan om skydd för fabriks- eller handelsmärke för ansökan i de övriga länderna under en viss tid äga prioritetsrätt (avd. A). Till följd härav skall ansökan, som sedermera före utgången av denna tid göres i annat unionsland, icke kunna förklaras ogiltig på grund av åtgärder, vidtagna under mellantiden, speciellt icke genom annan ansökan eller genom begagnande av märket, och dessa åtgärder skola icke kunna giva upphov till någon rätt för tredje man (avd. B). Tiden för prioritet utgör i fråga om varumärken sex månader (avd. C)¹. Denna tidsfrist infördes vid Haagkonferensen 1925. Enligt den föregående konventionstexten, beslutad i Washington 1911, var prioritetstiden fyra månader. Fristen löper från tidpunkten för ingivande av den första ansökningen i unionsland (avd. C p. 2). Endast den *första* ansökningen i unionsland är således prioritetsgrundande². Den kan göras i vilket unionsland som helst, alltså ej nödvändigtvis i sökandens hemland. Det överlåtes åt den interna lagstiftningen i de olika länderna att bestämma den tidpunkt, då prioritet senast skall begäras (avd. D p. 1). I övrigt givas i avd. D detaljbestämmelser och regler om formaliteter vid styrkande av prioritet m. m. (p. 2—5). För prioritet fordras icke att den prioritetsgrundande ansökningen leder till registrering. En speciell bestämmelse, avse-

¹ I Bernbyråns officiella förslag inför Lissabonkonferensen förordas, att prioritetstiden ökas till tolv månader.

² Även i fråga om denna bestämmelse föreslås att viss modifikation skall ske vid Lissabonkonferensen.

ende märken för vilka hemlandsskydd kräves, har införts i artikel 6 avd. F. Där säges, att förmånen av prioritet bibehålles för varumärkesansökningar, som gjorts inom den i artikel 4 bestämda fristen, även om registreringen i hemlandet icke sker förrän efter utgången av denna frist.

Nuvarande svenska bestämmelser om prioritet finnas i 16 § 5) Vml. Enligt detta lagrum kan bestämmas att, om någon här i riket sökt registrering av ett varumärke, som han tidigare anmält till registrering i främmande stat, ansökningen må, i förhållande till andra ansökningar ävensom med hänsyn till förväxlingsbart märke som här i riket inarbetats för annan, betraktas som om den gjorts samtidigt med anmälningen i den främmande staten, för så vitt ansökningen härstädes skett före utgången av prioritetstiden, varom Kungl. Maj:t äger förordna. Prioritetstiden må därvid bestämmas antingen till högst sex månader från anmälningen i den främmande staten eller till högst tre månader från det vederbörande myndighet där kungjorde att registreringen beviljats. Vidare föreskrives, att sökanden hos registreringsmyndigheten här i riket skall ha framställt anspråk på företrädesrätt inom tid och på sätt, som av Kungl. Maj:t i förordnandet bestämmes.

Prioritetsförmånen medgives alla till Pariskonventionen anslutna stater¹. Däremot har prioritetsrätt ej meddelats i förhållande till de länder utanför Parisunionen, vilkas näringsidkare på grund av särskilda avtal äro berättigade till varumärkesregistrering här i landet. Prioritetsrätt har sålunda betraktats som en exklusiv konventionsförmån.

Prioritetstiden är bestämd till sex månader i förhållande till stater anslutna till konventionens Haag- eller Londontext och fyra månader i förhållande till länder, för vilka Washingtontexten alltjämt gäller. Den löper från dagen för den prioritetsgrundande ansökningens ingivande. Den speciella tremånadersfristen från registreringens kungörande i den främmande staten saknar praktisk betydelse.

Begäran om prioritet behöver icke *framställas* förrän senast då beslut skall fattas om märkets registrering. Framställt prioritetskrav behöver vidare icke *styrkas* förrän prioritetsrätten faktiskt utnyttjas för vinnande av avsett företräde. Denna ordning innebär minsta tänkbara belastning med formella krav för de sökande.

Såsom prioritetsbevis godtages en av registreringsmyndigheten i prioritetlandet utfärdad handling, som utvisar dagen för ifrågavarande anmälningsgivande där.

Enligt *den föreslagna paragrafen* äger Konungen under förutsättning av ömsesidighet förordna att, där varumärke tidigare anmälts till registrering i främmande stat, ansökning om registrering här i riket skall, under de vill-

¹ 3 § femte stycket kungörelsen 1953:319.

kor som i förordnandet angivas, i förhållande till andra ansökningar eller skedd användning av kännetecken anses gjord samtidigt med anmälningen i den främmande staten.

Enligt förslaget får prioritetsregeln en något vidsträcktare tillämpning än i gällande rätt. Den omkastning av företrädesrätten i förhållande till annan som följer av prioritet får i första hand praktisk betydelse vid tillämpningen av registreringshindren i 14 § 6) och 7). Detta innebär, att kretsen av de kännetecken, gentemot vilka prioriteten kan åberopas, är vidare än enligt gällande rätt. Medan för närvarande prioriteten efter orden i nuvarande lagstiftning medför verkan endast i förhållande till annans varumärke, kan den enligt uttrycklig föreskrift i förslaget åberopas även gentemot annat förväxlingsbart varukännetecken. Då enligt förslaget vidare redan ett varukänneteckens första ibruktagande kan vara registreringshinder, måste prioritetsrätten även medföra företräde framför ibruktagande som skett under prioritetstiden. Med hänsyn härtill användes i den förevarande paragrafen uttrycket »skedd användning av kännetecken», vilket är avsett att täcka såväl inarbetning enligt 14 § 6) som ibruktagande enligt 14 § 7).

Prioritetstiden har icke nämnts i lagtexten. I stället avses att denna skall angivas i en av Kungl. Maj:t utfärdad författning tillsammans med övriga specialbestämmelser. Härigenom vinnes att man med relativt ringa omgång kan anpassa de svenska reglerna till eventuella ändringar i konventionstexten.

Införandet av uppbudsförfarande enligt förslagets 20 § medför begränsning av den tid, inom vilken sökande äger framställa prioritetsanspråk. Medan sådant anspråk såsom nämnts för närvarande kan framställas innan beslut fattas om varumärkets registrering, kan det enligt förslaget ej lämpligen framställas senare än då beslut skall fattas om ansökningens kungörande. Föreskrift härom bör meddelas i tillämpningsförfattningen. Härigenom kommer varumärkesrätten att på denna punkt överensstämma med vad som gäller i patenträtten¹.

31 §.

Ombud

I denna paragraf ha upptagits bestämmelser om ombud för sådan innehavare av registrerat varumärke, som icke har hemvist i Sverige.

Enligt 16 § 2) Vml skall den, vilken utom riket driver näring och för vilken registrering blir gällande, ha ett här i riket bosatt ombud, som äger att härstädes å hans vägnar svara i alla saker, vilka angå varumärket. Det åligger honom därför att, då ansökan göres samt sedermera vid byte av ombud, uppgiva ombudets namn och vistelseort, vid äventyr att, i händelse

¹ Jfr 1 § kungörelsen 1953:319.

föreskriften härom skulle finnas icke vara iakttagen, domaren må på anmälan i förekommande fall med laga verkan utse sådant ombud.

Föreskriften att person, som har hemvist utom Sverige, skall ha ombud, som företräder honom beträffande vissa rättigheter härstädes, är motiverad av praktiska skäl. Som exempel kan anföras att, om någon vill föra talan mot märkeshavaren om registreringens hävande, det kan visa sig omöjligt att nå märkeshavaren själv med stämning. Motsvarande anordning finnes inom patenträtten och även inom andra rättsområden¹.

Förslaget innebär beträffande kravet på ombud ingen principiell skillnad gentemot gällande rätt. Några detaljförändringar ha dock vidtagits. Den viktigaste avser påföljden av märkeshavarens underlåtenhet att ha behörigt ombud anmält.

I *första stycket* av 31 § föreskrives, att innehavare av registrerat varumärke, vilken icke har hemvist i Sverige, skall ha ett här bosatt ombud, som äger företräda honom i allt som rör märket, samt att anteckning härom skall göras i varumärkesregistret.

Enligt förslaget gäller skyldigheten den som icke har *hemvist* här, medan 16 § 2) Vml avser den som *driver näring* utom riket. Någon större skillnad innebär icke detta i praktiken. Det har dock synts mera ändamålsenligt att knyta an till det lätt konstaterbara hemvistet snarare än platsen för näringsens drivande, vilken plats kan vara svår att fastställa. Det principiellt avgörande bör ock vara märkeshavarens hemvist; skulle det undantagsvis förekomma, att märkeshavaren driver rörelse utomlands men bor i Sverige, finnas icke sakliga skäl att kräva att han utser ombud. Genom ändringen ansluter sig förslaget till vad som redan gäller inom patenträtten och i Danmark och Norge även på varumärkesrättens område.

Med *hemvist* förstås beträffande fysisk person den ort där han är bosatt och beträffande juridisk person den ort där styrelsen eller, om styrelse ej finnes, annat organ som företräder den juridiska personen enligt bolagsordning eller motsvarande bestämmelser har sitt säte.

Ombudets befogenheter äro enligt förslaget i sak desamma som enligt 16 § 2) Vml.

Bestämmelsen att ombud skall antecknas i varumärkesregistret är ny. Visserligen sker enligt gammal praxis sådan anteckning redan nu, men direkt bestämmelse härom saknas.

Enligt *andra stycket* skall, om behörigt ombud icke finnes antecknat, registreringsmyndigheten under innehavarens sist uppgivna adress förelägga honom att inom viss tid vidtaga rättelse. Fullgöres icke föreläggandet skall märket avföras ur registret.

¹ Jfr 4 § 1 mom. och 13 § patentförordningen samt 17 § lagen d. 30 maj 1916 om vissa inskränkningar i rätten att förvärva fast egendom eller gruva eller aktier i vissa bolag.

Såsom angivits kan enligt gällande rätt, där föreskriften om ombud finnes icke vara iakttagen, domaren med laga verkan utse sådant ombud. Denna bestämmelse har såvitt känt aldrig behövt tillämpas. Den får också betraktas såsom opraktisk, eftersom det ibland kan vara svårt att finna någon som vill och kan åtaga sig ett sådant uppdrag, utan instruktioner och eventuellt utan ersättning. Utredningen har därför sökt finna en regel, som bättre lämpar sig att vid behov tillämpas i praktiken. Enligt den föreslagna bestämmelsen skall registreringsmyndigheten tillskriva märkeshavaren under hans sist uppgivna adress med påpekande angående hans underlåtenhet att utse ombud. Skrivelsen bör sändas som rekommenderat brev. För vidtagande av rättelse skall myndigheten utsätta viss tid, som bör tillmätas så frikostigt, att den medger tillräckligt rådrum för eventuell eftersändning av föreläggandet samt för korrespondens med ombud här i landet. På begäran bör även anstånd kunna medgivas. Skrivelsen, som bör åtföljas av myndighetens översättning till något av världsspråken, bör klart giva tillkänna vad påföljden är om vederbörligt ombud ej utses.

Skulle föreläggande ej efterkommas, torde detta väl i första hand böra så förstås, att innehavaren icke vidare anser registreringen i Sverige ha någon betydelse och att han därför ej är beredd att nedlägga besvär eller kostnader för dess vidmakthållande. I andra fall åter kan tänkas, att det företag, som står som registreringens innehavare, blivit upplöst eller att den enskilde näringsidkare, som innehåft märket, avlidit eller upphört med sin verksamhet. I samtliga dessa och liknande fall får det anses som en naturlig påföljd att registreringen avföres. Någon rättsförlust följer ej därav. Endast där innehavaren ofrivilligt försummar att efterkomma föreläggandet eller detta av annan anledning än ovan angivits icke kommer honom tillhanda, kan märkets avförande lända honom till men. I dessa fall, som i belysning av tidigare erfarenhet knappast torde få någon praktisk betydelse, står dock för vederbörande i regel den möjligheten till buds att låta nyregistrera märket.

Meddelande om beslut att avföra registrering enligt förevarande bestämmelse skall självfallet expedieras till innehavaren.

Över beslutet kan klagan föras genom besvär (47 §). Då märke avförts ur registret skall kungörelse därom utfärdas (46 §).

Om överlåtelse och licens, 32—35 §§

I detta kapitel ha upptagits bestämmelser om överlåtelse och upplåtelse av varumärkesrätt. Hithörande frågor ha behandlats utförligt i de allmänna motiven.

I 32 § meddelas en presumptionsregel, enligt vilken registrerade varumärken och vissa inarbetade varukännetecken in dubio medfölja vid överlåtelse av rörelse. Särskilda bestämmelser om överlåtelse av registrerat varumärke

ha upptagits i 33 § och vissa motsvarande regler beträffande licens återfinnas i 34 §. I 35 § ha upptagits ett par särbestämmelser av exekutionsrättslig natur.

32 §.

Presumtionsregel vid överlåtelse av rörelse

I förevarande paragraf uppställles regeln att, om rörelse till vilken hör varumärke eller kännetecken som avses i 2 § andra stycket överlåtes, detta skall innefattas i överlåtelsen, där ej annat är eller får anses vara avtalat.

Principiellt gäller motsvarande redan nu enligt 8 § andra stycket Vml. I presumptionen att varumärke skall medfölja vid överlåtelse av rörelse innebär förslaget sålunda icke någon ändring. Medan enligt Vml gäller förbud mot separat överlåtelse av varumärke, bygger förslaget däremot på regeln om fri överlåtelse. Parterna ha full frihet att träffa avtal av annan innebörd, t. ex. att de till rörelsen hörande kännetecknen eller vissa av dem skola kvarbli i överlåtarens hand eller att rätten till visst kännetecken skall uppdelas mellan parterna. Presumtionsregeln antyder dock, att det alltjämt anses vara det ordinära att rörelse och varumärke följas åt. Då det vid affärsöverlåtelser och fusioner stundom händer, att parterna underlåta att avtala om hur framdeles skall förfaras med deras varumärken, kan det förutses att regeln i 32 § icke så sällan kommer att få praktisk betydelse.

I det danska förslaget har i motsvarande paragraf intagits en särskild regel av innebörd att rätten till varumärke kan överlåtas i samband med övergång av rörelsen eller utan sådant samband. Härigenom har man på samma sätt som i gällande danska lag velat uttryckligen fastslå principen om fri överlåtelse. Den svenska utredningen har icke ansett det möjligt att ansluta sig härtill främst emedan av skäl som utvecklats i de allmänna motiven något bestämt uttalande omfattande samtliga kännetecken icke ansetts kunna ske. Ett dylikt uttalande är även enligt vedertagen svensk lagteknik överflödigt. Att lagförslaget medgiver fri varumärkesöverlåtelse kommer således till synes blott däri, att motsvarighet saknas till bestämmelsen i 8 § andra stycket Vml att varumärke ej må överlåtas annorledes än tillsammans med den rörelse inom riket, för vilken det begagnas.

Vid partiell överlåtelse av rörelse kunna så skiftande situationer uppstå, att några bestämda lagregler för sådant fall icke ha ansetts kunna uppställas. Hithörande frågor synas därför få överlämnas till rättspraxis för lösning i anslutning till principen i 32 §.

33 §.

Överlåtelse av registrerat varumärke

I första stycket första punkten av denna paragraf föreskrives att, om registrerat varumärke överlåtit, anteckning därom på begäran skall göras i varumärkesregistret.

Något tvång för ny innehavare av registrerat varumärke att anmäla överlåtelsen till registreringsmyndigheten föreligger icke, men underlåtenhet att anmäla överlåtelsen kan, såsom framgår av det följande, få vissa menliga följder för både överlåtaren och förvärvaren.

Anteckning om överlåtelse skall kungöras (46 §).

Registreringsmyndigheten har att, på sätt redan nu sker, underkasta ärendet prövning av formell art, varvid granskningen i första hand bör avse att vederbörlig överlåtelsehandling upprättats och att erforderliga uppgifter lämnats om den nye innehavaren och hans rörelse. Nu avsedda prövning kan leda till att registrering vägras.

Enligt *första stycket andra punkten* äger registreringsmyndigheten vägra anteckning om överlåtelse, där denna skett utan samband med överlåtelse av den rörelse till vilken varumärket hör samt dess användning av den nye innehavaren är ägnad att vilseleda allmänheten.

En närmare redogörelse för huru förslagets bestämmelser angående vilseledande böra tillämpas har lämnats i de allmänna motiven (s. 150 f.) och i motiven till 14 §. Då enligt sistnämnda paragraf registrering av vilseledande varumärke skall vägras, har det ansetts riktigast att även i samband med överlåtelse uppställa ett motsvarande registreringshinder. Det är emellertid att märka, att hindret är tillämpligt endast på fall där överlåtelsen skett utan samband med övergång av rörelsen. Där överlåtelsen skett i samband med rörelsens övergång, torde någon fara för vilseledande i allmänhet icke vara sannolik. Dylika fall ha därför ansetts kunna undantagas från prövning i administrativ ordning.

Registreringsmyndighetens prövning av frågan om märke efter överlåtelse skall anses vilseledande bör, såsom närmare utvecklats i de allmänna motiven, ske med varsamhet. Därest i något fall anteckning om överlåtelse sker, ehuru märket är vilseledande i den nye innehavarens hand, kan vid behov rättelse ske genom talan vid domstol enligt förslagets 25, 26 och 36 §§.

Vägran att anteckna överlåtelse skall ske i form av slutligt beslut, vilket i vanlig ordning må överklagas (47 §).

Har överlåtelse av registrerat varumärke skett, skall likväl, enligt paragrafens *andra stycke*, intill dess överlåtelsen blivit antecknad, den anses som innehavare av märket, vilken senast blivit införd där i sådan egenskap.

Denna regel saknar motsvarighet i Vml. Däremot finnes en likartad bestämmelse i 12 § patentförordningen.

Bestämmelsen, som kan betecknas som en legitimationsregel, gäller i första hand i förhållande till registreringsmyndigheten. Endast den, som står införd i registret, har sålunda rätt att utan att styrka sin åtkomst få märket förnyat eller begära dess avförande ur registret. Vidare har myn-

digheten, då den behöver träda i kontakt med innehavaren, att hålla sig till den som är antecknad i varumärkesregistret.

Anteckningen har även legitimerande verkan i processuellt hänseende. Den i registret antecknade innehavaren äger sålunda i egenskap av den till märket berättigade kära och svara inför domstol. Detta medför i mål angående intrång, som pågått såväl före som efter anteckning om överlåtelse, att både överlåtaren och förvärvaren måste vara kärande för att intrånget i dess helhet skall kunna beaktas. I ogiltighetsmål medför regeln, att den antecknade innehavaren alltid är behörig att vara svarande, även om märkesrätten överlåtits. Intill dess anteckning om övergången skett får förvärvaren nöja sig med rätten att som intervenient på svarandesidan inträda i rättegången.

Utredningen har räknat med att legitimationsregeln skall få den verkan, att såväl överlåtaren som förvärvaren bli mera benägna att omedelbart efter överlåtelseavtalet vidtaga åtgärder för att få överlåtelsen antecknad i registret.

I *tredje stycket* stadgas, att överlåtelse, som icke är antecknad i registret, ej gäller mot annan, som i god tro förvärvar rätt till märket.

Förebild för bestämmelsen har hämtats i § 12 av den norska patentlagen. De civilrättsliga reglerna om godtroshöfvet anses i Sverige för närvarande icke vara tillämpliga inom immaterialrätten. Genom det förevarande stadgandet kommer för speciella fall godtroshöfvet att kunna ske där registrerat varumärke i skilda avtal överlåtits till två eller flera personer.

Även denna regel bör enligt utredningens mening öka benägenheten att anmäla överlåtelser till registrering.

34 §.

Licens

Denna paragraf innehåller vissa föreskrifter angående varumärkeslicens och om rättsverkningar av sådan licens.

Licensfrågorna stå i nära sammanhang med reglerna om överlåtelse av varumärke och ha därför i de allmänna motiven behandlats tillsammans med dessa.

I *första stycket första punkten* stadgas att, om innehavaren av registrerat varumärke medgivit annan rätt att i näring använda märket (*licens*), anteckning därom på begäran skall göras i varumärkesregistret. Enligt *andra punkten* äger registreringsmyndigheten dock vägra sådan anteckning, där licenstagarens användning av märket är ägnad att vilseleda allmänheten. Om det visas, att licensen upphört att gälla, skall enligt *tredje punkten* anteckningen avföras ur registret.

Anteckning i registret är icke förutsättning för licensavtalets giltighet men den medför vissa fördelar för licenstagaren (jfr andra stycket samt 43 och 44 §§). Rätten att erhålla anteckning är icke ovillkorlig, utan anteckning kan vägras om märket i licenstagarens hand är ägnat att vilseleda. Dylig vägran bör inskränkas till uppenbara fall av fara för vilseledande. Regeln motsvarar i det väsentliga bestämmelsen i 33 § om rätt att vägra anteckning om överlåtelse, där vilseledande kan befaras, och bör i tillämpliga delar handhas enligt samma normer.

Begäran om anteckning av licens i varumärkesregistret kan framställas både av licenstagaren och av märkesinnehavaren. Ansökan om anteckning i registret bör åtföljas av licensavtalet eller av handling med uppgift om de för upplåtelsen relevanta omständigheterna. Av handlingen bör kunna utläsas, om det är fråga om exklusiv licens (ensamlicens) eller enkel licens, om licensen är inskränkt till vissa varuslag eller är begränsad till tiden eller om den gäller endast inom visst område. Åtskilliga omständigheter i samband med avtalet kunna däremot vara av sådan art, att parterna ha ett legitimt intresse av att ej yppa dem, så exempelvis om storleken av vederlag eller royalty, om tillverkningsmetoder o. s. v. Dylika uppgifter böra normalt ej mot parternas önskan avkrävas dem, och enklast är, att regleringen av dessa frågor — liksom vanligen sker i fråga om överlåtelseavtal — äger rum vid sidan av den handling, som är avsedd att ingivas för registrering. Uppstår fråga huruvida licensen kan medföra vilseledande, kunna uppgifter om licensgivares kontroll över tillverkning, tillhandahållande av vissa råvaror, recept o. d. bidra till frågans belysning.

Anteckningen i registret torde böra begränsas till att avse uppgift om licenstagares namn eller firma samt adress, avtalets datum samt licensens natur av ensamlicens eller enkel licens. Är licensen inskränkt till tiden eller gäller den endast inom viss del av riket, bör även uppgift härom intagas i registret.

Anteckning i registret om licens skall kungöras (46 §).

Vägras anteckning av licens, skall detta ske genom slutligt beslut, vilket kan överklagas i vanlig ordning (47 §).

I *andra stycket* föreskrives, att licens, som icke är antecknad i registret, ej gäller mot annan, som i god tro förvärvar rätt till märket.

I fråga om rättsverkan av anteckning angående licens har icke ansetts kunna stadgas mera än att licens, som icke blivit antecknad, ej kan göras gällande mot godtrosvärvarare av märket. Underlåtenhet att anmäla licensen medför sålunda en viss osäkerhet för licenstagaren, därest märkeshavaren skulle överlåta märkesrätten utan att göra förvärvaren uppmärksam på den upplåtta licensen. Ensamlicenstagare, som blivit antecknad i registret, har enligt 43 och 44 §§ självständig rätt att såsom målsägande föra intrångs- och fastställsetalan.

Enligt *tredje stycket* äger licenstagare, där ej annat är eller får anses vara avtalat, ej överlåta sin rätt vidare.

Stadgandet äger tillämpning på alla licensavtal, icke blott sådana, som blivit antecknade i varumärkesregistret. Som framgår av avfattningen gäller regeln endast *in dubio*. Parterna ha alltså i princip frihet att träffa avtal om rätt för licenstagaren att överlåta sin rätt vidare eller att meddela underlicens. Detsamma kan följa av omständigheterna kring avtalet, även om det icke uttryckligen utsagts. En annan sak är att detta i vissa fall kan medföra menliga verkningar i fråga om märkets goodwill eller sätta dess särskiljningsförmåga på spel.

35 §.

Utmätning och konkurs

I denna paragraf föreskrives, att rätt till varumärke eller kännetecken som avses i 2 § andra stycket icke må tagas i mät. Avträdes innehavarens egendom till konkurs, ingår rätten dock i konkursboet. I de allmänna motiven (s. 143) redogöres för gällande rätt i ämnet. Av redogörelsen där framgår även att varumärkesrätt icke heller framdeles bör kunna utmätas, men att rätten däremot bör ingå i konkursbo.

Då rätten till varumärke enligt förslaget är en sådan rättighet som fritt kan överlåtas, erfordras, i motsats till vad som för närvarande är gällande, en särskild regel, varigenom rättigheten fritages från utmätning (jfr 62 och 67 §§ utsökningslagen). För att rättigheten vid sådant förhållande skall ingå i konkursbo fordras å andra sidan på grund av den i 27 § konkurslagen upptagna bestämmelsen om vad som räknas till konkursbo en särregel angående rätt till varukännetecken. Nu berörda regler, som samlats i förevarande paragraf, gälla liksom reglerna om överlåtelse endast varumärken och sådana andra närstående varukännetecken som avses i 2 § andra stycket. Hur namn och firma äro att bedöma ur exekutionsrättslig synpunkt faller däremot utanför varumärkeslagens område.

Om förbud mot användning av vilseledande varukännetecken

36 §.

Förutsättningar för förbud samt talerätt

I förevarande paragraf ha upptagits bestämmelser om förbud mot användning av vilseledande varukännetecken.

I 1887 års firmalag finnas vissa regler, som anses giva uttryck för den s. k. sanningsgrundsatsen inom firmarätten. Denna kommer främst till synes i 10 §, varest föreskrives att i firma ej må angivas företag, som icke står i förbindelse med innehavarens rörelse, och att firma, som angiver visst slag av rörelse, ej må bibehållas oförändrad, sedan en väsentlig för-

ändring av rörelsen ägt rum. Även andra bestämmelser i firmalagen kunna anses som uttryck för sanningsgrundsatsen. Ehuru 1887 års lag numera endast gäller för enskilda näringsidkares, handelsbolags och kommanditbolags firmor och regler motsvarande de nyssnämnda icke upptagits i övrig lagstiftning med firmarättsligt innehåll, såsom aktiebolagslagen, lagen om ekonomiska föreningar o. s. v., kan någon berättigad tvekan icke råda om att sanningsgrundsatsen är tillämplig även i fråga om andra firmor än de nyssnämnda rättssubjektens. Där grundsatsen åsidosättes, kan registrering vägras eller förbud meddelas mot användning av den vilseledande firman.

I vad mån en motsvarighet till sanningsgrundsatsen skall anses gälla även inom varumärkesrätten är omtvistat¹. Något registreringshinder i Vml, som särskilt avser att utestänga vilseledande varumärken från registrering, finnes i varje fall icke, och i avsaknad av uttryckligt lagstöd har registreringsmyndigheten ej ansett sig kunna vägra registrering av märken som befaras komma att vilseleda. Undantagsvis kan ansökan avslås, då märke på en gång är både vilseledande och deskriptivt, varvid det dock är deskriptiviteten som får utgöra avslagsgrund.

Icke heller innehåller gällande Vml någon bestämmelse avsedd att hindra användningen av varumärke som vilseleder. Stundom kan emellertid sådan användning vara förbjuden på grund av annan lagstiftning. Under vissa omständigheter kan sålunda begagnandet av vilseledande varumärke vara straffbart såsom bedrägeri eller därmed likartat brott enligt 21 kap. strafflagen. I vissa fall är vidare den som lämnar oriktiga och vilseledande uppgifter förfallen till straff för illojal reklam enligt 1 § Ikl. Den omständigheten att uppgiften innefattas i ett registrerat varumärke, hindrar ej lagrummets tillämpning². Icke heller kräves det, att uppgiften kommer till uttryck i ord, utan den kan även lämnas genom siffror, avbildningar eller annat uttrycksmedel. Såväl när det gäller olika former av bedrägeri som vid illojal reklam fordras, för att de ifrågavarande lagrummen skola vara tillämpliga, att speciella villkor äro uppfyllda. Sålunda kräves, för att ett förfarande skall anses som bedrägeri, att den vilseledda lider skada. Straffbar illojal reklam föreligger endast där den oriktiga uppgiften är ägnad att framkalla uppfattningen om ett fördelaktigt anbud och den lämnas i uppenbar strid mot god affärssed. Bestämmelsen gäller vidare ej uppgift, som visserligen är vilseledande men icke direkt oriktig³. Men hänsyn till nu berörda omständigheter är det endast mera sällan som dessa bestämmelser få praktisk betydelse i fråga om varumärken.

I vissa fall kunna vilseledande varumärken vara förbjudna enligt 1913 och 1914 års lagar om oriktig ursprungsbeteckning⁴. Vidare innehåller livs-

¹ Jfr *Heiding*, s. 203 ff., som för egen del anser grundsatsen sträcka sig även till varumärkesrätten.

² Prop. 1931: 175, s. 21.

³ NJA 1950 s. 365 = NIR 1950 s. 206 KOSTA.

⁴ Jfr Patentlagstiftningskommitténs betänkanden I, s. 50, och II, s. 22 ff.

medelsstadgan av 1951 åtskilliga bestämmelser, avsedda bl. a. att hindra vilseledande märkning av varor. Sådana bestämmelser finnas exempelvis i 34, 37, 45 och 63 §§. Enligt sistnämnda lagrum får t. ex., vid utbudande eller försäljning av »margarinvara», å varan eller dess förpackning, omslag eller dylikt ej finnas anbragt bild, teckning eller meddelande, som giver varan sken av att ha samband med eller som eljest häntyder på lanthushållning eller mejerihantering.

I utredningens förslag finnas särskilda bestämmelser mot vilseledande i 14, 33 och 34 §§. Bestämmelserna i dessa paragrafer äro emellertid i första hand avsedda att tillämpas av registreringsmyndigheten. De gälla vidare blott registrerade eller till registrering anmälda märken. En viss sanktion tillkommer reglerna på grund av bestämmelserna i 25 §. Sålunda kan enligt denna paragraf registrering av varumärke, som är vilseledande, hävas av domstol. Påtagligen skulle emellertid de nu berörda bestämmelserna kunna bli tämligen illusoriska såsom skydd för allmänheten, om någon som blivit vägrad registrering av vilseledande varumärke eller fått en sådan registrering upphävd vore oförhindrad att det oaktat använda märket. Redan i en lag som uteslutande avhandlade registrerade varumärken skulle därför en kompletterande bestämmelse om förbud mot användningen av vilseledande märken vara principiellt önskvärd. Det föreliggande lagförslaget avser emellertid alla varukännetecken, vare sig registrerade, till registrering anmälda eller helt oregistrerade. I fråga om oregistrerade varukännetecken är det endast genom bestämmelser angående användningen som sanningsprincipen kan upprätthållas. För denna kategori framstår en bestämmelse om förbud mot användning av vilseledande kännetecken såsom något annat än en komplettering av vissa mera formella registreringsnormer: här är det i själva verket fråga om en primär regel, avsedd att giva generellt uttryck åt sanningsgrundsatsen på varukännetecknens område.

Utredningen anser sig emellertid böra understryka, att fall då vilseledande genom varumärken förekommer icke äro särdeles vanliga. Bestämmelserna om vilseledande, vare sig i 36 § eller i övriga nyssnämnda paragrafer av lagförslaget, äro därför av betydelse i första hand på det principiella planet, och utredningen räknar icke med att de i praktiken skola tillgripas i annat än undantagsfall. Såsom i motiveringen på flera ställen understrukits, böra ock reglerna tillämpas med varsamhet.

I paragrafens *första stycke* föreskrives att, om varukännetecken efter överlåtelse eller sedan licens därtill upplåtits är vilseledande i den nye innehavarens eller licenstagarens hand, domstol äger i den omfattning som finnes påkallat vid vite förbjuda honom att använda kännetecknet.

Ett totalt användningsförbud behöver sålunda icke tillgripas, om genom vissa begränsningar i användningen av kännetecknet kan förhindras att det framdeles verkar vilseledande.

I *andra stycket* föreskrives, att förbud även eljest må meddelas, där varukännetecken är vilseledande eller innehavare av varukännetecken eller annan med hans medgivande använder kännetecknet på sådant sätt, att allmänheten vilseledes.

Denna bestämmelse innehåller den mera generella regeln mot vilseledande varumärkesanvändning. Den riktar sig såväl mot kännetecken som i och för sig är vilseledande, oberoende av vem som använder det eller hur det användes, som mot kännetecken som icke i och för sig behövde verka vilseledande men som likväl gör det, emedan användaren saknar de kvalifikationer som märket anger eller han använder märket *på sådant sätt* att det vilseleder. Det senare kan ske exempelvis genom att viss detalj, som i samband med övriga moment i kännetecknet kan te sig helt oskyldig, accentueras och göres till dess bärande beståndsdel. Även då talan föres enligt detta stycke skall förbud meddelas endast i den omfattning som finnes påkallat. Utredningen räknar med att totalförbud mot visst kännetecken endast rent undantagsvis skall bli aktuellt.

Tredje stycket stadgar, att talan enligt paragrafen må föras av myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer, så ock av envar som har intresse därav.

I stor utsträckning uppbäres förbudet mot vilseledande varumärken av ett allmänt intresse. Förslaget bereder därför i första hand möjlighet för det allmänna att föra talan. Förbudstalan kan föras även av enskild, som har intresse i saken. Sådant intresse torde i regel böra antagas vara för handen hos märkeshavarens konkurrenter. Intresse i saken ha även medlemmar av allmänheten i sin egenskap av konsumenter. Om den av Kungl. Maj:t förordnade myndigheten icke finner sig böra väcka talan, är det alltså intet som hindrar att en enskild företrädare för allmänheten framställer yrkande enligt 36 §. Angående talerätten i övrigt hänvisas till motiven till 26 §.

Bestämmelser till rättens skydd, 37—44 §§

I detta kapitel ha sammanförts åtskilliga bestämmelser angående påföljder vid varumärkesintrång m. m. Vad som är varumärkesintrång anges i 37 §, som härjämte stadgar om straff och åtal. Skadestandsregler givas i 38 §, medan 39 § för vissa fall preciserar påföljdernas tillämpning med avseende å tiden för intrånget. I 40 § stadgas om preskription av skadestandsrätt, och i 41 § givas föreskrifter om åtgärder till förebyggande av fortsatt intrång. Att intrångspåföljd bortfaller i vissa fall då registrering häves följer av 42 §. I 43 § regleras licenstagares rätt att föra intrångstalan. Slutligen givas i 44 § vissa regler om fastställesetalan.

37 §.

Straff och åtal

I denna paragraf angives vad som innebär varumärkesintrång. Vidare stadgas om straff för sådant intrång samt om åtal.

Gällande bestämmelser om straff och skadestånd vid varumärkesintrång återfinnas i 12 och 13 §§ Vml. Enligt dessa kan för intrång i rätten till registrerat varumärke straff endast ådömas den, som bevisligen hade vetskap om registreringen vid gärningens begående. Däremot uttalar lagen icke någon fordran på vetskap såsom förutsättning för att den skall kunna straffas, vilken obehörigen sätter annans namn eller firma eller namnet på annans fasta egendom på av honom saluförda varor. Dock torde vetskap krävas hos vederbörande åtminstone om att namnet eller firman existerar. Härjämte gäller, att straff skall ådömas den, som till riket inför eller eljest tillhandahåller varor, som enligt vad nyss sagts blivit olagligen märkta. Härvid kräves för straffbarhet att vederbörande haft vetskap om det förhållande, som gör att åtgärden är otillåten.

I vissa fall kan enligt 9 § Ikl straff och skadeståndsskyldighet inträda vid användning av kännetecken, som lätt kan förväxlas med annans här i riket inarbetade kännetecken. Förutsättning för straff är, att användningen skett med uppsåt att framkalla förväxling.

Enligt *första stycket* av den föreslagna paragrafen gäller att, om någon gör intrång i den rätt som enligt 4—10 §§ tillkommer innehavare av varukännetecken (*varumärkesintrång*), och det sker uppsåtligen, han skall straffas med dagsböter eller, där omständigheterna äro försvårande, med fängelse.

I olikhet mot Vml har förslaget positivt angivit ensamrättens innehåll. Detta preciseras i sina olika enskildheter i 4—10 §§. Av 4—6 §§ framgår särskilt vilka åtgärder som äro förbehållna ensamrättens innehavare. Brott mot ensamrätten beskrives endast som *intrång* i denna, d. v. s. varje nyss avsedd åtgärd, som företages av annan än den berättigade. Som lagterm för brottet har valts ordet *varumärkesintrång*, varvid är att märka, att detta begrepp avser intrång i rätten icke blott till varumärke, vare sig registrerat eller endast inarbetat, utan även till övriga varukännetecken som avses i förslagets 2 och 3 §§.

Då det gäller att utforma ett system för sanktioner i denna lagstiftning, inställer sig först frågan om skilda påföljder för uppsåtligt brott och brott av oaktsamhet. Denna skillnad kan hänföra sig till olika moment i det förfarande, som ifrågasättes vara brottsligt. I det typiska fallet föreligger uppsåt endast om den skyldige beträffande alla olika moment haft klart för sig att förfarandet varit otillåtet, exempelvis med avsikt låtit märka sina varor med ett märke, som han förstått vara förväxlingsbart

med ett annat, och han även vetat att det andra märket med ensamrätt tillkom annan person. Brister *någon* dylik förutsättning, kan på sin höjd oaktsamhet föreligga; dock bör man, i enlighet med praxis i fråga om den allmänna strafflagen, till uppsåt även räkna s. k. eventuellt uppsåt. Därmed åsyftas fall, där den skyldige måhända icke klart vetat hur det förhållit sig exempelvis med den förfördelades rätt, men omständigheterna äro sådana, att han uppenbarligen icke skulle avhållit sig från intrånget även om han fått full klarhet i det hänseendet. Typiskt fall av oaktsamhet återigen föreligger, då beträffande något eller några av de åsyftade momenten i brottsligheten den skyldige icke haft klart för sig det brottsliga men likväl förfarit ousäktligt lättvindigt, exempelvis att han med normal aktsamhet bort kunna uppmärksamma, att en ensamrätt fanns, respektive hindra att olagligt märkta varor förekommit i hans rörelse.

Det har synts utredningen skäligt och bäst överensstämmande med vad som torde vara en allmän uppfattning på detta område, att man här gör en skillnad mellan straff och skadestånd. Att skadestånd bör utgå även vid brott på grund av oaktsamhet överensstämmer med allmänna skadeståndsrättsliga principer, men tillämpningen av straff torde kunna inskränkas till uppsåtliga förfaranden, i vart fall om begreppet uppsåt tages så vidsträckt att det innefattar sådant s. k. eventuellt uppsåt som nyss nämnts. Av de båda här avsedda sanktionsformerna torde skadeståndet vara den viktigaste, åtminstone där brottet icke är grovt. Å andra sidan torde ett straff många gånger vara en mindre lämplig påföljd, exempelvis där frågan om intrång eller ej berott av så svårbedömda faktorer som graden av inarbetning eller av förväxlingsbarhet.

Förslaget överensstämmer på denna punkt med vad som gäller i patenträtten¹. Straffskalan är i huvudsak densamma som enligt Vml. Normalstraffet är sålunda dagsböter, och fängelsestraff är förbehållet för gärning begången under försvärande omständigheter. Såsom sådan omständighet kan exempelvis anses att synnerlig skada kommit av gärningen eller att vederbörande, trots upprepade varningar, fortsatt att obehörigen bruka kännetecknet. Frihetsstraff har enligt gällande lag endast sällan kommit till användning², och utredningen räknar med att det även enligt förslaget blott undantagsvis skall behöva tillgripas. Frihetsstraffet angives i texten blott till fängelse, vilken straffart för närvarande enligt 2 kap. 4 § strafflagen är maximerad till två år. Om strafflagberedningens förslag till enhetligt frihetsstraff³, benämnt fängelse, genomföres, torde strafflatituden i förvarande paragraf böra maximeras till fängelse i ett år.

Enligt *andra stycket* av paragrafen må brottet åtalas av allmän åklagare endast om det av målsägande angives till åtal.

¹ 19 § 4 mom. patentförordningen.

² Jfr *Heiding*, s. 49 not 8.

³ SOU 1953: 17.

Denna bestämmelse motsvarar stadgandet i 12 § sista stycket Vml. Här är sålunda fråga om angivelsebrott, vilket även innebär, att målsäganden i regel icke själv kan väcka åtal; så kan ske endast om han angivit brottet och åklagaren därefter beslutat att ej åtala¹.

På grund av bestämmelsen i 5 kap. 14 § strafflagen är straff förfallet, om den som begått intrånget ej erhållit del av åtal för förseelsen inom två år.

I de andra nordiska ländernas förslag ha i 37 § upptagits bestämmelser om domstolsförbud vid varumärkesintrång. Detta har av lagtekniska skäl ej ansetts kunna ske i den svenska texten. I viss mån kunna dock bestämmelserna om fastställsetalan i 44 § utgöra ersättning för förbudstalan.

38 §.

Skadestånd

I förevarande paragraf ha upptagits huvudbestämmelserna om ersättningskyldighet vid intrång i varumärkesrätt.

I *första stycket* föreskrives, att den som uppsåtligen eller av oaktsamhet begår varumärkesintrång är skyldig ersätta målsäganden hans skada.

I paragrafens *andra stycke* stadgas att, om någon begår varumärkesintrång utan uppsåt eller oaktsamhet, han efter vad som finnes skäligt är skyldig att intill vinstens belopp ersätta målsäganden hans skada.

Då fråga uppkommer att i anledning av intrång i en ensamrätt, sådan som den här avsedda, utjämna de ekonomiska rubbningar, som intrånget medfört, kan man skilja mellan två sådana ändringar, nämligen å ena sidan den förfördelades skada, samt å andra sidan den felandes vinst av förfarandet. Dessa båda belopp äro icke lika; skadan kan vara större än vinsten och omvänt. Den korrigering, som rättsordningen bör vidtaga, kan vara av två slag: den som gjort intrånget kan bli skyldig att ersätta skadan eller det kan åläggas honom att utgiva den uppkomna vinsten till den förfördelade. Det senare fallet kan sägas vara en tillämpning av den på olika rättsområden uppmärksammade principen om obehörig vinst. Man kan också kombinera dessa synpunkter, antingen så att skada ersättes endast i den mån vinst uppkommit av förfarandet eller — uttryckt ur motsatt synvinkel — vinst utgives endast i den mån skada uppkommit, eller också så att målsäganden alltid skall vara berättigad till hela vinsten, även om hans skada är lägre, och å andra sidan till ersättning för hela skadan, även om vinsten är lägre.

Vad angår de intrångsförfaranden, som här kunna komma i fråga, ha redan under föregående paragraf berörts intrång av uppsåt och av oaktsamhet. I den nu förevarande frågan, i vad mån ekonomiska rubbningar på grund av det skedda böra återställas på rättslig väg, böra emellertid även

¹ Jfr 20 kap. 8 § rättegångsbalken och NJA 1954 s. 113 SAFIR.

uppmärksammas de återstående fallen, där varken uppsåt eller oaktsamhet kan läggas den felande till last.

Vid övervägande av nu berörda spörsmål har utredningen stannat för att förorda ett system i huvudsaklig överensstämmelse med vad som nu gäller inom patenträtten¹.

Vad först angår intrång av uppsåt eller oaktsamhet har förut framhållits, att redan enligt allmänna skadeståndsrättsliga principer skadan bör ersättas, och det torde icke finnas skäl att begränsa skadeståndsskyldigheten för den händelse den skyldiges vinst av åtgärden varit mindre än skadan. Däremot kunde det övervägas att, om vinsten är större än skadan, även den överskjutande delen därav skulle utgivas till den skadelidande. Goda skäl kunna anföras för en sådan ordning. Då utredningen likväl föreslår, att i dylika fall endast ersättning för skadan skall utgå, är motivet främst att systemet skall bli så enkelt som möjligt men därjämte att skillnaden icke torde bli stor i praktiken. Det ligger i sakens natur, att det i regel är mycket svårt att förebringa god bevisning om sådan skada eller vinst, varom här är fråga, och särskilt gäller detta om vinsten, eftersom denna hänför sig till motpartens företag och dess interna förhållanden. Under förutsättning att skadeståndet utmättes så att det verkligen täcker skadan — och således att man övervinner en i hittillsvarande rättspraxis skönjbar tendens att utdöma ersättningarna alltför knappt — bör ett för rättskänslan tillfredsställande resultat kunna uppnås med en ren skadeståndsregel.

För sådana fall av intrång, där varken uppsåt eller oaktsamhet visas föreligga, är det svårt att finna en tillfredsställande regel, då omständigheterna i dessa fall kunna vara mycket skiftande. Utredningen har icke trott sig böra föreslå vare sig att skadestånd alltid skulle utgå i dylika fall — sålunda en regel om s. k. strikt skadeståndsansvar — eller att obehörig vinst konsekvent skulle utgivas. Däremot har det syntts lämpligt att för dessa situationer giva domstolen en mera fri prövningsrätt alltefter omständigheterna. Ovillkorlig förutsättning för att något belopp skall utdömas bör dock vara att såväl skada som vinst uppkommit, och högst det lägre av dessa belopp bör få utdömas. Inom detta maximum får efter omständigheterna avgöras, huruvida och till vilket belopp ersättning skall utgå. I patentförordningen uttryckes detta med att ersättning skall utgå, »om och i den mån det med avseende å omfattningen av och ändamålet med den verksamhet, i vilken intrånget blivit begånget, hans (d. v. s. verksamhetsidkarens) tillgångar och övriga omständigheter prövas skäligt». Det har här icke ansetts påkallat att så utförligt ange förutsättningarna, men uppenbarligen är denna exemplifiering vägledande även i fråga om varumärkesintrång. Förut berörda bevissvårigheter särskilt beträffande uppkommen

¹ Jfr 19 § 2 mom. patentförordningen samt SOU 1942: 58, s. 35 ff., och prop 1944: 176, s. 53 ff. Ett i vissa avseenden annorlunda utformat system har föreslagits att gälla inom auktorrätten, se SOU 1956: 25, s. 428 ff.

vinst torde medföra, att stadgandet får endast begränsad praktisk betydelse, men det synes vara av värde att i eklatanta fall en möjlighet till ekonomisk korrigeriug i detta hänseende erbjuder sig.

Såsom antytts kan i hittillsvarande rättspraxis spåras en viss benägenhet att utmäta skadeståndsbelopp i underkant. Det må därför understrykas angelägenheten av att domstolarna vid uppsåtligt eller oaktsamt intrång bestämma ersättningsbeloppen så att de effektivt täcka hela den lidna skadan.

Skada vid varumärkesintrång kan normalt uppkomma i flera olika hänseenden. I allmänhet medför intrång att det angripna märket förlorar goodwillvärde, vilket dock icke nödvändigtvis behöver avspegla sig i någon omedelbar nedgång av försäljning eller liknande. Goodwillförlusten är den naturliga följden av att de konkurrerande varorna äro av sämre kvalitet än märkeshavarens egna eller att de säljas under förhållanden som kunna nedvärdera dessa. För frågan om ett visst förfarande är intrång eller ej spelar varornas kvalitet icke någon roll. Däremot kan kvaliteten någon gång få betydelse vid bestämmandet av skadeståndets belopp. Angreppet kan även på det viset medföra försämrat goodwillvärde för själva varumärket som dettas distinktivitet blir försvagad. Märket kan således genom intrång — särskilt om det utsättes för angrepp från flera håll och under längre tid — övergå från att vara unikt eller i varje fall ett s. k. starkt märke till att bli ett mera banalt eller s. k. svagt märke. Denna omständighet bör beaktas då skadeståndet fixeras.

Den genom varumärkesintrång uppkomna skadan omfattar vidare normalt ett försämrat försäljningsresultat för märkeshavaren. Detta behöver icke nödvändigtvis kunna avläsas direkt genom lägre försäljningsintäkter utan kan även taga den formen att en annars väntad försäljningsökning uteblir. Även andra former av skada än de nu nämnda äro tänkbara.

För här berörda fall är bevisregeln i 35 kap. 5 § rättegångsbalken av stor vikt. Enligt denna äger domstolen, då fråga är om uppskattning av inträffad skada och full bevisning därom icke alls eller endast med svårighet kan föras, uppskatta skadan till skäligt belopp. Denna regel giver utrymme för en mera frikostig uppskattning än som hittills i allmänhet tillämpats. I vissa fall kan det otvivelaktigt vara berättigat att i skadestånd utdöma tämligen betydande belopp.

Hur uppkommen vinst i ett givet fall skall uppskattas, blir beroende av föreliggande faktiska omständigheter. Att hela nettointäkten av viss försäljning regelmässigt bör anses utgöra vinst på grund av kännetecknets begagnande, torde icke böra antagas, om ock möjligheten i särskilda fall icke kan uteslutas. Om icke speciella omständigheter föreligga, t. ex. att de saluhållna varorna äro av mycket underlägsen kvalitet, torde i stället blott en del av det erhållna nettot böra betraktas som vinst på grund av intrånget. Storleken av skadeståndet vid godtrosintrång kan därvid, om särskilda

förhållanden ej föränleda till annat, beräknas motsvara en skälig licensavgift jämte visst belopp därutöver för att täcka eventuell goodwillskada. Såvitt angår bevisningen om det ekonomiska utfallet av den påtalade verksamheten må erinras om 38 kap. 2 § rättegångsbalken enligt vilket lagrum svaranden torde kunna åläggas att förete sin bokföring eller utdrag ur densamma¹.

39 §.

Intrång under ansökningstiden

Denna paragraf innehåller specialregler om vissa begränsningar med avseende på påföljderna av sådant intrång i rätt till registrerat varumärke, som begås under tiden mellan registreringsansökningen och märkets registrering.

Enligt gällande rätt kan innehavaren av ett registrerat varumärke — bortsett från det fallet att märket redan blivit inarbetat och att bestämmelsen i 9 § Ikl kan åberopas till dess skydd — icke inskrida mot intrång, som skett före registreringsdagen. Denna brist i gällande Vml möjliggör viss illojal användning av kännetecknen, speciellt som registreringsansökning är tillgänglig för allmänheten redan från dagen för dess ingivande till patentverket.

Enligt 22 § av förslaget skall registreringen och därmed ensamrätten gälla redan från dagen för ansökningens ingivande. Tillämpad utan inskränkning kunde emellertid denna bestämmelse leda till obilliga resultat. Intrångspåföljderna ha därför funnits böra på visst sätt begränsas, såvitt angår tiden före registreringen. Den gradering av intrångspåföljderna, som i förevarande paragraf gjorts för dylika fall, ansluter sig nära till motsvarande avvägning inom patenträtten².

Sålunda stadgas i den föreslagna paragrafen att, där talan om varumärkesintrång grundas på registrering enligt lagen, 37 § icke skall äga tillämpning såvitt angår tiden före registreringsdagen. Straffpåföljd för intrång som skett under ansökningstiden kan alltså aldrig grundas på registreringen. Däremot kan liksom nu straff utdömas, om märket är inarbetat då intrång sker, oavsett om vid sidan härav registrering sökts.

Vidare föreskriver paragrafen, att för tid innan ansökan om registrering kungjorts enligt 20 § icke heller 38 § skall äga tillämpning, där ej intrånget skett uppsåtligen. Skadeståndsskyldigheten har således för denna tid gjorts beroende av det subjektiva rekvisitet hos svaranden. Vid uppsåtligt varumärkesintrång utgår således ersättning för hela tiden från ansökningens ingivande, men har intrång skett endast av oaktsamhet eller i god tro, kan det medföra skadeståndsskyldighet först för åtgärder från den dag då ansökningen kungjorts i samband med uppbudsförfarandet. Efter kungöran-

¹ Jfr NJA 1953 s. 19 ang. motsvarande spörsmål vid patentintrång.

² Jfr 20 § patentförordningen samt SOU 1942: 58, s. 27 f. och 42 ff. och prop. 1944: 176, s. 35 ff.

det gälla således reglerna om skadeståndsskyldighet i 38 § utan inskränkning liksom även om märket är inarbetat då intrånget sker. Vid tillämpning av bestämmelserna i 39 § bör tydligen det avgörande vara tidpunkten för åtgärder, företagna av den mot vilken talan riktas. Skadeverkningarna av sådana åtgärder kunna inträda senare men detta är icke av betydelse i förevarande sammanhang.

Den förordade graderingen i 39 § av intrångspåföljderna grundar sig såsom redan antytts på en skälighetsavvägning. Något skäl, varför skadestånd ej skulle utgå då intrång begås uppsåtligen under ansökningstiden, torde icke kunna åberopas. För intrång under nämnda tid, begånget av oaktsamhet eller i god tro, kan ersättningsskyldighet skäligen föreskrivas endast beträffande tiden efter ansökningens kungörande enligt 20 §. Att utomstående dessförinnan skall känna till eller vara skyldig att taga reda på ansökningen, kan icke rimligen fordras. Registreringsökande, som får kännedom om intrång av ifrågavarande slag, har naturligtvis möjlighet att underrätta vederbörande om ansökningen. I den mån intrånget det oaktat fortsättes, kan vederbörande ej längre till sitt fredande åberopa att han icke känt till ansökningen.

Det må framhållas, att skadestånd för tid före registreringen icke kan utkrävas förrän denna kommit till stånd. Härom hänvisas till vad som anföres i motiveringen till 40 §.

40 §.

Preskription av skadestånd

Denna paragraf behandlar preskription av skadeståndsrätt.

För närvarande finnes icke någon särskild regel om preskription av rätten till ersättning vid varumärkesintrång, utan den allmänna tioåriga preskriptionstiden gäller även i dylika fall.

I förslaget till ny lag om preskription¹ förordas en treårig preskriptionstid för bl. a. fordran på ersättning för skada, som någon utanför kontraktsförhållande tillfogat annan (3 §). I sådant fall skall enligt förslaget preskriptionstiden räknas från den dag, då den ersättningsberättigade erhöll eller med iakttagande av skälig aktsamhet bort erhålla kunskap om skadan och den för skadan ansvarige (6 §). Förebild för denna bestämmelse har hämtats i § 28 av norska strafflagens promulgationslag, där för vissa skadeståndskrav en treårig preskriptionstid räknas från »den dag den skadelidande er blitt vidende om skaden og den for samme ansvarlige». I 16 § av förslaget till lag om preskription upptages en absolut preskriptionstid av tjuugu år från fordringens tillkomst.

Enligt 19 § 2 mom. tredje stycket patentförordningen skall talan om ersättning i anledning av patentintrång väckas inom tre år från det patent-

¹ SOU 1957: 11, s. 47, 68 f., 104 och 110 f.

havaren fått vetskap om intrånget och den därför ansvarige samt senast fem år från det intrånget ägde rum.

Även inom varumärkesrätten synes en kortare preskriptionstid än den allmänna tioårspreskriptionen vara önskvärd, främst emedan enligt förslaget ersättning skall kunna utgå även vid intrång som skett av oaktsamhet eller i god tro. Men oberoende av den felandes subjektiva rekvisit får det anses vara ett önskemål, att frågor om skadestånd icke hållas svävande under längre tid än vad den förfördelade rimligen kan behöva för att avgöra om i ett givet fall talan skall väckas eller ej. Man bör även ha för ögonen att den skadelidande är näringsidkare, i allmänhet köpman i köplagens mening, d. v. s. i regel tillhör en kategori av vilken lagen i åtskilliga fall fordrar snabbare reaktion än av andra.

Utredningen har övervägt huruvida den föreslagna preskriptionslagstiftningens eller patenträttens berörda regler kunna tjäna som förebild för den nya varumärkeslagen. Gemensamt för de nu angivna systemen är att preskriptionstiden i första hand räknas från det målsäganden fick vetskap (eller borde ha fått vetskap) om skadan eller intrånget samt att denna regel suppleras med en absolut preskriptionstid räknad från tidpunkten då intrånget eller skadan faktiskt skedde. En skillnad är att enligt den föreslagna lagen om preskription avbrott i preskriptionen kan ske annorledes än genom anhängiggörande av talan vid domstol (förslaget 18—21 §§) medan något sådant icke är möjligt enligt patentförordningen. I förslaget till preskriptionslag påpekas¹, att ett krav att den skadelidande skall ha absolut kunskap om skadan och den därför ansvarige för att preskriptionstiden skall börja löpa måste medföra synnerliga bevisvärigheter för en skadevällare som vill göra preskriptionsinvändning. Med hänsyn härtill har i förslaget intagits bestämmelsen att den tid då den skadelidande med iakttagande av skälig aktsamhet bort erhålla kunskap om skadan och den därför ansvarige i andra hand skall vara utgångspunkt för preskriptionstiden.

Omständigheterna vid varumärkesintrång äro ej sällan sådana, att det i förslaget till preskriptionslag förordade systemet knappast kan anses lämpligt i fråga om skadestånd på grund av dylikt intrång. Såsom typiskt för varumärkesintrång kan anses dess i allmänhet perdurerande natur med ofta förekommande växlingar i omfattning och synlighet. Intrånget kan ha påbörjats i helt liten skala, kanske blott inom någon begränsad landsdel och utan egentlig reklam för att sedan utvidgas på olika sätt eller framträda i nya former. Om i ett sådant fall tiden för målsägandens kunskap är utgångspunkt för preskriptionen, kan det bli nödvändigt att räkna med flera skilda preskriptionstider med olika utgångspunkter, emedan den tid då målsäganden erhållit kunskap eller bort erhålla kunskap är beroende av omfattningen och sättet för intrånget vid varje särskild tid. Den före-

¹ Betänkandet s. 47.

slagna supplerande tjugårsregeln skulle därtill kunna medföra att, medan skadeståndskravet på grund av treårsregeln befinnes preskriberat beträffande mera flagranta delar av intrånget, det likväl kvarstår under lång tid såvitt avser sådana delar som endast skett i ringa skala. Det nu sagda är i viss mån tillämpligt även i fråga om patentförordningens preskriptionssystem, därest det skulle appliceras på varumärkesrätten.

Då tidpunkten för kunskap om skadan icke synes lämplig som utgångspunkt för preskriptionstiden återstår endast att låta denna löpa från skadans faktiska uppkomst på samma sätt som den vanliga tioårspreskriptionen och icke göra annan avvikelse därifrån än att tiden göres kortare än tio år. Utredningen förordar en femårstid. Enligt en sådan ordning kan skadestånd alltid utkrävas för intrång som skett inom fem år före talans väckande, även om det påbörjats tidigare.

I 40 § *första stycket* har i enlighet härmed upptagits en bestämmelse enligt vilken talan om ersättning enligt 38 § endast må avse skada under de senaste fem åren innan talan väcktes. Det tillägges, att för skada, varom talan ej förts inom tid som nu sagts, rätten till ersättning skall vara förlorad. Skadeståndsfördran som preskriberats kan sålunda ej användas till kvittning.

Paragrafens *andra stycke* innehåller en specialregel för fall då intrånget skett under tid då ansökan om skydd för varumärke varit ingiven men innan den beviljats. Jämlikt denna regel må, utan hinder av vad i första stycket sägs, på grund av registrering enligt varumärkeslagen talan föras om intrång före registreringsdagen, därest den väckes inom ett år från nämnda dag.

I praktiken torde regeln icke ofta behöva tillämpas. Förutsättning härför är nämligen att ansökningens behandlingstid drager ut längre än fem år och detta torde i framtiden liksom hittills knappast bli annat än ett undantagsfall. Enligt bestämmelsen i 22 § gäller registrering från dagen för ansökningens ingivande och för uppsåtligt intrång skall skadestånd utgå redan från ansökningens dagen (jfr 39 §). Talan däremot kan icke skäligen anhängiggöras förrän ansökningen beviljats och sålunda visshet vunnits om en väsentlig förutsättning för skyddet, d. v. s. registreringen. Enligt den förevarande bestämmelsen har målsäganden alltid ett år på sig, inom vilket han äger väcka talan.

Enligt förslaget kan preskriptionsavbrott endast ske genom att talan väckes vid domstol. Privat krav är sålunda ej tillräckligt. Enligt 13 kap. 4 § rättegångsbalken anses talan vara väckt, då ansökan om stämning inkom till rätten.

I det föregående ha berörts vissa olägenheter, som kunna följa av det system vilket förordas i förslaget till preskriptionslag, och en därifrån avvikande ordning föreslås här för varumärkesrättens del. Om emellertid de

förordade allmänna reglerna, eventuellt i modifierad form, bli antagna, anser utredningen att frågan om behovet av en specialreglering inom varumärkesrätten bör upptagas till förnyat övervägande.

I fråga om preskription av andra påföljder av varumärkesintrång än skadestånd märkes att straff är förfallet, om den som begått intrånget ej erhållit del av åtal för förseelsen inom två år (5 kap. 14 § strafflagen) samt att någon preskription av åtgärd jämlikt 41 § av utredningens förslag icke kommer i fråga.

41 §.

Säkerhetsåtgärder

I denna paragraf upptagas bestämmelser angående vissa särskilda åtgärder till förebyggande av fortsatt intrång.

I 2 kap. 17 § strafflagen stadgas om förverkande av sådant som använts såsom hjälpmedel vid brott m. m. Detta lagrum gäller emellertid endast vid strafflagsbrott och kan således icke tillämpas vid varumärkesintrång. I stället har Vml i 12 § tredje stycket särskilda regler av i viss mån motsvarande art. Enligt sistnämnda lagrum skola på den sakfälldes bekostnad de obehörigen använda namnen eller märkena utplånas, eller, om utplåningen ej kan ske annorledes, de märkta föremålen förstöras, såvida de fortfarande äro i den sakfälldes besittning eller han eljest förfogar över dem. Specialstadganden av liknande slag finnas även i patenträtten (19 § 3 mom. patentförordningen).

Bestämmelser med ändamål att försvåra fortsatt varumärkesintrång äro även framdeles erforderliga. Förhållandena vid varumärkesintrång äro i allmänhet så speciella, att reglerna i 2 kap. 17 § strafflagen endast i ringa mån kunnat tjäna som förebild vid den nu berörda paragrafens avfattning. Mot Vml:s ovannämnda bestämmelse kan anmärkas, att den lämnar alltför ringa utrymme för erforderligt beaktande av sådana särskilda omständigheter som ofta kunna vara för handen. Förslaget avser att lämna rum för val mellan olika åtgärder beroende på föreliggande faktiska förhållanden. Detta får anses så mycket mera önskvärt som förslaget spänner över ett vidare område än Vml. Vid avfattningen har utredningen beaktat bestämmelserna i 55 § av auktorrättskommitténs förslag till lag om upphovsmannarätt till litterära och konstnärliga verk¹.

Enligt *första stycket* första punkten i den nu behandlade paragrafen äger rätten, där varumärkesintrång blivit begånget, efter vad som finnes skäligt föreskriva åtgärder för att förebygga bruk av etikett, förpackning, reklammaterial eller annat föremål, vars användning skulle innebära intrång, så ock av kliché eller annat hjälpmedel som kan användas endast för framställning därav. I andra punkten stadgas, att i sådant hänseende må föreskrivas, att föremålet skall på visst sätt ändras, förstöras eller ock utlämnas till måls-

¹ SOU 1956: 25.

äganden mot lösen. I tredje punkten, slutligen, föreskrives att, där kännetecken är så förenat med varan att det icke kan utplånas utan att denna skadas, nyss angivna föreskrift även må avse själva varan.

För stadgandet tillämpning kräves icke, att straffbart varumärkesintrång blivit begånget, utan föreskrift enligt paragrafen kan meddelas även vid intrång som skett av oaktsamhet eller i god tro.

Ändamålet med åtgärden skall vara att förebygga missbruk av föremål, vilkas användning inneburit intrång eller skulle hava inneburit intrång om de kommit till användning. Syftet är däremot icke att bereda målsäganden en direkt ekonomisk fördel, ej heller är syftet i och för sig att lägga en ekonomisk börda på svaranden. En annan sak är att säkerhetsåtgärdens genomförande ofta nödvändigt för med sig, att svaranden åsamkas kostnader eller hans egendom förlorar i värde, men detta är alltså icke åtgärdens primära syfte.

Domstolen har till en början att anställa en fri skälighetsprövning, huruvida några säkerhetsåtgärder över huvud taget skola genomföras och i så fall av vilket slag och under vilka omständigheter. Vid denna bedömning skall tagas i betraktande, om intrånget skett med uppsåt eller av oaktsamhet eller helt i god tro, hur kostsamma åtgärderna kunna beräknas bli och hur starkt intresset av skydd mot framtida missbruk kan anses vara. Skall skyddsåtgärd vidtagas, har domstolen frihet att bestämma vari den skall bestå; de åtgärder, som nämnas i paragrafens andra mening, äro blott exempel. En föreskrift, att föremål skall utlämnas till målsäganden mot lösen kan komma till användning i sådana fall, där ett kännetecken icke kan utplånas utan en värdeförstörelse av sådan omfattning, att den anses oskäligen, medan å andra sidan målsäganden kan ha användning för egendomen i befintligt skick. Det kan då finnas ändamålsenligt och i båda parter intresse att målsäganden får ut egendomen mot att han betalar svaranden det värde den kan äga i målsägandens hand. Självfallet kan dylik föreskrift icke givas utan att målsäganden framställt yrkande därom; intresse att göra ett sådant yrkande kan målsäganden ha för att undgå att eljest av billighetsskäl ingen skyddsåtgärd alls vidtages. Det är uppenbart, att domstolen vid utmätande av lösenbeloppet bör iakttaga försiktighet, så att icke den till målsägandens skydd givna föreskriften i realiteten leder till att svaranden gör en ekonomisk vinst på hans bekostnad.

I jämförelse med gällande rätt är det enligt det föreslagna stadgandet klart, att åtgärden kan avse även föremål som icke kommit till användning, t. ex. etiketter som blivit tryckta men ej anbragta på varan; det har beträffande gällande lag satts i fråga, om så är fallet. Nytt är vidare, att åtgärden exempelvis kan avse även en kliché för tryckning av sådana etiketter.

I 2 kap. 17 § strafflagen föreskrives, att åtgärd som däri sägs ej må genomföras mot den som i god tro förvärvat egendomen eller särskild rätt därtill, och det kan övervägas, om en motsvarande föreskrift borde givas här. Emel-

lertid bör säkerhetsåtgärd kunna riktas mot varje punkt, där intrång i rätten kan befaras i fortsättningen, således ej endast mot fabrikant, importör och generalagent utan även mot återförsäljare. Att denne är i god tro utesluter ej att åtgärd riktas mot honom. Däremot finnes det ej anledning att rikta dylik åtgärd mot den slutlige avnämaren, en köpare som ämnar behålla eller förbruka varan. Något uttryckligt undantag i detta hänseende torde emellertid ej behöva stadgas. Det ligger i sakens natur, att missbruk ej behöver befaras från en sådan köpares sida, och det kan då icke i något fall anses skäligt att rikta skyddsåtgärder mot honom. Är det däremot tveksamt, om en köpare kan komma att tillhandahålla det köpta i sin rörelse, kan åtgärd vara påkallad. Det synes därför lämpligt att icke införa något uttryckligt undantag för dessa fall utan i rättspraxis skilja mellan olika situationer.

I paragrafens *andra stycke* givas vissa regler av processuell karaktär¹.

Reglerna i första stycket om åtgärder till förebyggande av fortsatt varumärkesintrång erinra visserligen formellt om sådana bestämmelser inom andra rättsområden vilka innebära att föremål, använt som hjälpmedel vid brott eller frambragt genom brottslig gärning, skall vara förverkat åt det allmänna. Vid varumärkesintrång, som i alldeles övervägande grad riktar sig mot privaträtten till varukännetecken, uppställas dock nyssnämnda regler främst i målsägandens intresse. Dennes önskan att få här ifrågavarande åtgärder genomförda är därför närmast hänförlig till vad som i rättegångsbalken benämnes *enskilt anspråk*. Det förfarande, som där regleras för anspråk av detta slag, lämpar sig praktiskt även i stort sett för här avsedda fall. För tydlighetens skull bör det uttryckligen sägas, att talan om föreskrift enligt 41 § är att behandla enligt reglerna om enskilt anspråk. En bestämmelse härom har upptagits i första punkten av förevarande stycke².

Regeln innebär, att fråga om åtgärd enligt 41 § skall upptagas endast där målsäganden yrkar det³ och att sådant yrkande skall behandlas enligt de för enskilt anspråk gällande bestämmelserna. Bland annat följer härav, att yrkande om åtgärd kan framställas i särskild rättegång, vilken därvid skall föras i den för tvistemål stadgade ordningen. Är intrånget föremål för åtal, kan målsäganden föra sådan talan som nu avses i samband med åtalet. Liksom beträffande skadestånd gäller även om anspråk av hithörande slag, enligt den allmänna regeln härom i 22 kap. 2 § rättegångsbalken, att åklagaren är skyldig att förbereda och utföra målsägandens talan, om det kan ske utan olägenhet och hans anspråk ej finnes obefogat.

Av praktisk vikt är, att föremål varom nu är fråga skall kunna, till tryg-

¹ Dessa regler motsvara i stort sett bestämmelserna i 59 § andra och tredje styckena av auktoritetskommitténs förslag till lag om upphovsmanntal, se SOU 1956: 25, s. 24 samt 442 ff.

² Jämför till det här sagda Processlagberedningens förslag till lag om införande av nya rättegångsbalken m. m., del II, SOU 1944: 10, s. 63 f.

³ Detta överensstämmer med gällande varumärkesrätt, jfr *Heiding* s. 53.

gande av målsägandens rätt, läggas under beslag. Beträffande de vanliga förförmögenhetsbrotten är i förevarande hänseende 27 kap. 1 § rättegångsbalken av betydelse. Enligt detta lagrum kan beslag läggas bland annat å föremål, som skäligen kan antagas vara genom brott någon avhänt. Till de föremål det i förevarande lag är fråga om har målsäganden emellertid icke någon äganderätt. Sådant föremål kan således icke sägas vara avhänt honom, och den nämnda beslagsregeln kan icke tillämpas. Den bör därför kompletteras med en analog bestämmelse för nu avsedda fall. I enlighet härmed har i andra punkten stadgats, att egendom som avses i första stycket må, där brott mot 37 § skäligen kan antagas föreligga, tagas i beslag samt att därvid vad om beslag i allmänhet är stadgat skall äga motsvarande tillämpning.

Beslagsreglerna kunna endast tillämpas i brottmål. Föres talan om åtgärder i den för tvistemål stadgade ordningen, blir istället i förevarande hänseende 15 kap. 3 § rättegångsbalken av betydelse. Enligt detta lagrum gäller, att om part i rättegång visat sannolika skäl för sin talan och om det skäligen kan befaras, att motparten genom att utöva viss verksamhet eller företaga eller underlåta viss handling eller genom annat sitt förhållande hindrar eller försvårar domens verkställande eller väsentligt förringar dess värde för parten, rätten må vid vite meddela motparten förbud eller annat föreläggande eller förordna om egendomens förvaltning av god man eller om annan åtgärd, som finnes erforderlig för säkerställande av partens rätt. Föreläggande eller förordnande, som nu sagts, må ock meddelas, om det i annat fall är för parten av synnerlig vikt och det ej länder motparten till väsentligt förfång.

Vad angår verkställighet av dom på åtgärder av nu förevarande slag må anföras följande. Om domen går ut på att föremålet skall mot lösen överlämnas till målsäganden, verkställs den på samma sätt som eljest gäller då någon blivit förpliktad utgiva lös egendom till annan, d. v. s. i regel genom utmättningsman. Innebär domen att åtgärd av annat slag skall genomföras — exempelvis att föremålet skall ändras eller förstöras — kan domstolen vid vite förplikta den skyldige att själv föranstalta om åtgärden. Ofta torde det dock vara mera ändamålsenligt antingen att domstolen ålägger den skyldige att företaga åtgärden, vid äventyr att målsäganden äger påkalla utmättningsmans bistånd för dess genomförande, eller att domen direkt föreskriver, att utmättningsman skall på målsägandens begäran vidtaga åtgärden. I de fall, där föremålet ännu vid domens meddelande ligger under beslag, bör den sistnämnda formen användas. Har domstolen icke bestämt något om formen för verkställighet, ankommer det enligt allmänna regler på överexekutor att förordna därom.

42 §.

Bortfall av intrångspåföljd

Vissa regler om befrielse från intrångspåföljd i fall då registrering häves lämnas i denna paragraf.

Första stycket innehåller regeln att, där den mot vilken talan föres om intrång i rätten till registrerat varumärke vinner dom på registreringens hävande, påföljd enligt 37—41 §§ ej inträder.

Räckvidden av denna bestämmelse begränsas genom en undantagsregel, som upptagits i *andra stycket*. Där föreskrives att, om registrering häves av skäl som sägs i 25 § andra stycket, vad i första stycket sagts skall gälla endast tid under vilken sådant skäl kan anses ha förelegat.

Bestämmelserna sakna motsvarighet i Vml. I 19 § 5 mom. patentförordningen finnes däremot ett stadgande som har avseende på en likartad situation. Det har ansetts som en brist att dylikt stadgande saknats inom varumärkesrätten.

Enligt svensk praxis anses en varumärkesregistrering giltig intill dess lagakraftägande dom på dess hävande föreligger. Som en konsekvens härav kan en svarande dömas till straff och skadestånd för intrång i en varumärkesrätt grundad på registrering, samtidigt som denna upphäves på hans särskilda talan. Dock har regeln i 12 § tredje stycket Vml om märkets utplånande m. m. ej ansetts tillämplig i en sådan situation¹. I Danmark och Norge råder däremot den uppfattningen, att en dom på registrerings hävande har nullitetsverkan, vilket medför att handlingar som formellt framstå som intrång bli utan påföljd. Någon särskild regel härom erfordras därför ej i dessa länder.

Av flera skäl får det anses önskvärt att i den svenska varumärkesrätten fasthålla vid hittillsvarande uppfattning om verkan av bifall till ogiltighets-talan. Ogiltighet bör således i princip få verkan först från den dag domen härom vinner laga kraft. I motsatt fall, d. v. s. om registreringen skall anses ha varit ogiltig redan från sin tillkomst, skulle följden bli t. ex. att tidigare avgjorda mål om intrång i rätten kunde rivas upp. Icke heller kan det vara lämpligt att i detta hänseende ha en regel i varumärkesrätten motsatt den som gäller inom den närliggande patenträtten.

Där registrering häves enligt 25 § första stycket på grund av bristande registreringsförutsättning, som varit för handen redan då registreringen tillkom, skall enligt första stycket av den förevarande paragrafen intrångspåföljd helt bortfalla. Regeln i andra stycket gäller fall där registreringen häves på grund av omständighet som inträtt efter det registreringen beviljats. I dylikt fall befrias vederbörande från intrångspåföljd endast till den del intrånget ägt rum efter ogiltighetsanledningens inträde. Regeln avser icke endast fall, där registrering häves på grund av degeneration — om tillämpningen i ett dylikt fall må hänvisas till de allmänna motiven — utan även där innehavaren ej längre är näringsidkare eller märket efter registreringen blivit vilseledande, stridande mot allmän ordning eller ägnat att väcka förargelse.

¹ Jfr betr. alla slagen av påföljd NJA 1934 s. 653 = NIR 1935 s. 61 QUADRONAL-CATRONAL.

43 §.

Licenstagare såsom målsägande

Denna paragraf innehåller vissa regler om licenstagares rätt att föra intrångstalan.

Ehuru enligt gällande varumärkesrätt licensupplåtelse har ansetts vara i och för sig tillåten, torde licenstagare icke vara behörig att självständigt föra talan i anledning av intrång i märkesrätten. I patentförordningen finnes ett uttryckligt stadgande i motsvarande ämne, enligt vilket annan än patenthavare ej må väcka talan i anledning av patentintrång (19 § 1 mom. tredje stycket). Denna ordning anses emellertid icke tillfredsställande och kan antagas bli ändrad i en kommande patentlag¹.

Vid de nordiska överläggningarna har enighet rått om att den som fått licens till varumärke åtminstone i vissa fall bör äga att såsom målsägande föra talan om intrång i rätten till märket. Då frågan om licenstagares talerätt har praktisk betydelse, har det syntts önskvärt med en uttrycklig bestämmelse härom i lagförslagen.

Har licens till registrerat varumärke här i riket upplåtits till en enda licenstagare och har licensen blivit antecknad i varumärkesregistret, skola enligt *första stycket* av förevarande paragraf, där ej annat är eller får anses vara avtalat, i mål om intrång i rätten både märkets innehavare och licenstagaren anses som målsägande.

Regeln är således dispositiv och skall tillämpas endast där det icke göres gällande, att kontrahenternas avtal innehåller bestämmelse i annan riktning. Genom avtal kan endera av dem uteslutas från talerätt.

Målsägandeställning tillkommer endast ensamlicenstagare, vars rätt blivit antecknad i registret. Ensamlicenstagare är enligt förslaget den vilken blivit berättigad att i Sverige såsom den ende användaren utnyttja märket. Upplåtelsens karaktär av ensamlicens uteslutes dock icke av att märkeshavaren förbehållit sig att själv begagna märket jämsides med licenstagaren.

Det har övervägts, huruvida målsägandeställning borde tillkomma även innehavaren av enkel licens, d. v. s. licens som icke är ensamlicens i förslagets mening. Den svenska utredningen har emellertid funnit både principiella och praktiska skäl tala häremot. Den enkla licensen hindrar i och för sig icke märkeshavaren att upplåta rätt att använda märket även till andra näringsidkare. Om märkeshavaren underlåter att ingripa mot intrång, kan detta för enkellicenstagaren i viss mån ha samma innebörd som om innehavaren upplåtit ytterligare en licens. I princip blir enkellicenstagaren därför ej att anse som förfördelad part. Ur praktisk synpunkt kan det ej heller vara lämpligt att, då flera eller kanske ett stort antal licenser till samma märke blivit upplåtna, envar enkellicenstagare skall ha sär-

¹ Jfr SOU 1942: 58, s. 42, och prop. 1944: 176, s. 62.

skild talerätt. I dessa fall får licenstagare i stället hålla sig skadeslös hos licensgivare, som genom underlåtenhet att inskrida mot intrång medverkat till att licensrätten lidit skada. Det bör således förutsättas, att parterna reglera denna fråga i licensavtalet. Där talan föres av märkeshavaren, torde emellertid enkellicenstagare äga att inträda i rättegången såsom intervenient på kärandesidan¹. Men om han ej begagnar sig av denna möjlighet, kan licensgivarens talan under nyss angivna förutsättning avse även skada som drabbat licenstagaren.

De danska och norska förslagen upptaga icke någon motsvarande begränsning av talerätten, utan enligt dessa kan i princip även enkellicenstagare, som i det särskilda fallet prövas ha intresse därav, föra intrångstalan.

I *andra stycket* föreskrives, att licenstagare, som vill anställa intrångstalan, skall underrätta innehavaren därom, vid påföljd att hans talan eljest ej upptages till prövning.

Där både märkeshavare och licenstagare äro taleberättigade, är det intet som hindrar att de föra talan i var sin rättegång. I allmänhet torde dock detta vara olämpligt för alla parter, och förevarande bestämmelse har tillkommit för att dubbling av rättegången i varje fall icke skall kunna föranledas av att licenstagaren agerar utan att underrätta märkeshavaren därom. Särskilt där licenstagaren är svensk och märkeshavaren utlänning, har detta ansetts praktiskt. För det motsatta fallet, att det är märkeshavaren som icke håller licenstagaren orienterad, har någon bestämmelse ej ansetts erforderlig.

Om licenstagaren försummar att underrätta märkeshavaren om rättegången, skall hans talan icke upptagas till prövning. En motsvarande påföljd är stadgad i 39 § konkurslagen i fråga om underlåtenhet i visst fall att lämna underrättelse om återvinningstalan. Underrättelsen bör ske på sådant sätt, att den kan styrkas för domstolen.

I de danska och norska förslagen har någon regel om påföljd vid underlåtenhet att underrätta om rättegången icke upptagits.

44 §.

Fastställsetalan

I förevarande paragraf ha upptagits bestämmelser om fastställsetalan. Motsvarighet härtill saknas i Vml. I patentförordningen intogos genom lagändring år 1944 regler om fastställsetalan i 19 § 6 mom.

Erfarenheten visar att tvekan ej sällan kan råda huruvida användningen av visst varukännetecken innebär varumärkesintrång. Sådan ovisshet kan vara till förfång för de berörda parterna och verka hämmande på deras

¹ Jfr 14 kap. 9—12 §§ rättegångsbalken.

handlande. Framför allt gäller detta för den som står i begrepp att taga ett kännetecken i bruk och är i tvivel om omfattningen och innebörden av en äldre känneteckensrätt. Det har syntts angeläget att i dylika fall fastställsetalan skall kunna föras.

En allmän bestämmelse om fastställsetalan finnes i 13 kap. 2 § rättegångsbalken. Enligt dess första stycke är fastställsetalan tillåten i fråga, huruvida visst rättsförhållande består eller icke består, och under förutsättning att ovisshet råder om rättsförhållandet och denna länder käranden till förfång. Det förutsättes, att lagstiftningen dessutom i särskilda ämnen kan innehålla specialregler om fastställsetalan, såsom nu är fallet exempelvis i patentförordningen; hänvisning därtill göres i paragrafens tredje stycke.

Inom varumärkeslagens tillämpningsområde bör fastställsetalan kunna föras av två olika slag, nämligen dels huruvida rätt till varukännetecken består eller ej, dels huruvida visst förfarande utgör intrång i sådan rätt eller ej. Den sistnämnda varianten av fastställsetalan synes icke gå in under rättegångsbalkens allmänna stadgande, och en specialbestämmelse härom blir i varje fall erforderlig. Däremot är det möjligt att den förstnämnda varianten kan täckas av det allmänna stadgandet; dock har patentförordningens motsvarande regel icke ansetts överflödigt utan blivit införd vid sidan av rättegångsbalkens bestämmelse. På grund härav och då under alla förhållanden en regel om fastställsetalan blir erforderlig i varumärkeslagen, har utredningen här upptagit båda varianterna.

I *första stycket* av den föreslagna paragrafen stadgas sålunda, att talan om fastställsetala, huruvida rätt till varukännetecken består eller icke består eller om visst förfarande utgör intrång i sådan rätt eller ej, av domstol må upptagas till prövning, där ovisshet råder om förhållandet och denna länder käranden till förfång.

Bestämmelsen medger både positiv och negativ fastställsetalan och är tillämplig i fråga om alla slag av varukännetecken, registrerade såväl som oregistrerade.

Positiv fastställsetalan avser fall, då innehavaren av känneteckensrätt önskar svar på frågan om och i vilken utsträckning han åtnjuter skydd gentemot kännetecken, som annan använder eller ämnar taga i bruk. Där skydds rätt, på vilken någon gör anspråk, grundar sig enbart på inarbetning, kan innehavaren ha ett starkt intresse av att få fastslaget om en giltig varumärkesrätt består. Såvitt avser rätten till registrerat varumärke, kan intresset av fastställsetalan väntas komma att avse frågan huruvida kännetecken, som användes av annan, är förväxlingsbart med kärandens eller icke. I de flesta fall torde positiv fastställsetalan utgöra en alternativ möjlighet vid sidan av intrångstalan.

Rätten att föra *negativ fastställsetalan* kan i praktiken väntas få större betydelse än nyss berörda positiva fastställsetalan. Sådan talan går ut på

att annan icke har rätt till visst varukännetecken eller att dennes rätt icke innebär hinder för käranden att använda liknande kännetecken, t. ex. på grund av bestämmelsen i 5 §, eller ock att kärandens kännetecken icke är förväxlingsbart med svarandens. Talan kan vidare avse, att svaranden på grund av bestämmelse i 8 eller 9 § icke längre äger påtala kärandens användning av kännetecken. Förmenar käranden, att en svaranden tillkommande registrering beviljats med orätt, har han däremot att föra ogiltighetstalan enligt 25 §. Sådan talan kan dock i ett och samma mål föras alternativt med negativ fastställsetalan. I sådana fall då en näringsidkare hotats med intrångstalan men hotet icke fullföljts eller han på grund av hotet icke vågat sätta i gång en avsedd reklamkampanj, kan negativ fastställsetalan vara en värdefull utväg.

Då enligt 43 § licenstagare i vissa fall har ställning som målsägande, har det syntts riktigt att han under samma betingelser skall äga att föra fastställsetalan. I *andra stycket* av den förevarande paragrafen föreskrives med hänsyn härtill, att i mål om fastställsetalan vad i 43 § stadgas skall äga motsvarande tillämpning. I fråga om rätt att föra fastställsetalan är således ensamlicenstagare som blivit antecknad i varumärkesregistret likställd med märkeshavaren. Licenstagaren skall underrätta varumärkets innehavare om talan, vid påföljd att denna eljest ej upptages till prövning.

Övriga bestämmelser, 45—48 §§

45 §.

Hänvisning till kollektivmärkeslagen

I denna paragraf erinras om den särskilda kollektivmärkeslagen. Vissa härmed sammanhängande frågor ha berörts i de allmänna motiven (s. 60). I övrigt må hänvisas till motiven till nämnda lag.

46 §.

Kungörande

Vissa bestämmelser om kungörande av registreringsansökning i samband med uppbudsfordrandet äro upptagna i 20 och 21 §§. I 46 § angivas övriga fall, då registreringsmyndighetens åtgärder och beslut skola kungöras.

Nu gällande bestämmelser om kungörande finnas dels i Vml, dels i kungörelsen den 6 juni 1918 om varumärkesregistrets förande m. m.¹ Någon systematisk uppdelning av reglerna mellan Vml och kungörelsen har emellertid icke gjorts. I huvudsak gäller, att kungörelser i varumärkesären-

¹ SFS 1918: 384, ändrad genom SFS 1940: 983 och 1942: 824.

den publiceras i allmänna tidningarna (Post- och Inrikes Tidningar) och i en genom det allmännas försorg utgiven registreringstidning. Den senare, benämnd Registreringstidning för varumärken, innehåller i fortlöpande följd samtliga registrerade varumärken med fullständiga uppgifter om innehavare, varuslag o. s. v. och i fråga om figurmärken avbildning av märket samt härutöver i en särskild avdelning uppgifter om förnyelser, överlåtelse, begränsningar och upphörande av skydds rätt m. m. I allmänna tidningarna kungöras endast beslut om beviljande och avförande av registrering; härvid intagas blott summariska uppgifter om registreringsnummer samt innehavarens namn och hemvist, medan i fråga om övriga uppgifter blott hänvisas till Registreringstidning för varumärken.

I förslaget angivas i lagtexten endast de fall då kungörande skall ske, medan de närmare formerna för kungörandet böra fastställas genom administrativ författning, utfärdad med stöd av 48 §.

Enligt 46 § skall sålunda, förutom i fall som avses i 20 och 21 §§, kungörande ske av förnyelse enligt 22 §, av ändring i registrerat märke enligt 24 §, av registrerings avförande enligt 27 och 31 §§ samt av anteckning i registret om överlåtelse enligt 33 § eller om licens enligt 34 §.

I förslaget angives icke i vilka tidningar kungörandet skall äga rum. Utredningen har emellertid utgått från att registreringstidningen även i fortsättningen bör vara huvudorgan för kungörelser angående varumärkesregistrering. Att en dylik officiell periodisk tidskrift skall utgivas kräves av bestämmelserna i artikel 12 av Pariskonventionen. För att tidningen skall fylla sin uppgift är det av vikt, att den utkommer regelbundet och utan dröjsmål. Huruvida kungörelse i varumärkesärenden — liksom hittills — bör införas jämväl i Post- och Inrikes Tidningar är mera tvivelaktigt. Enbart från varumärkesrättens utgångspunkter synes ett dylikt dubbelt kungörelseförfarande knappast vara nödvändigt.

47 §.

Besvär

I denna paragraf ha upptagits föreskrifter om klagan över registreringsmyndighetens beslut.

Enligt 5 § andra stycket Vml skall besvär över myndighetens beslut att vägra registrering anföras hos Konungen senast å sextionde dagen från beslutets dag. Besvären ingivas till handelsdepartementet och prövas i regeringsrätten¹. Detsamma gäller i fråga om besvär över beslut om vägrad förnyelse, varom stadgas i 9 § femte stycket Vml. Talan mot andra beslut i varumärkesärenden regleras ej i Vml. Enligt § 40 i patentverkets instruktion äger emellertid den, som icke åtnöjes med ämbetsverkets beslut att, där ej annorlunda är stadgat, hos Kungl. Maj:t söka ändring genom be-

¹ 2 § 14:o lagen d. 26 maj 1909 om Kungl. Maj:ts regeringsrätt.

svär. I dylikt fall skall klagande till handelsdepartementet inkomma med besvären inom trettio dagar från den dag han erhöll del av beslutet. Att besvärstiden på angivet sätt börjar löpa vid olika tidpunkter och är av olika längd får självfallet anses mindre praktiskt.

I *första stycket* av förslaget 47 § stadgas, att klagan ej må föras över patent- och registreringsverkets beslut, varigenom ansökan enligt lagen bifallits.

Den praktiska innebörden av denna föreskrift är, att invändare icke kan klaga i administrativ ordning över beslut, varigenom registreringsansökan bifallits trots den gjorda invändningen. Redan för närvarande anses gälla — där invändning gjorts ehuru lagen icke innehåller något om sådan — att invändare saknar befogenhet att föra ärendet till högre instans. I patenträtten gäller å andra sidan, att invändare må påkalla besvärsavdelningens prövning av patentanmälningsavdelnings beslut att meddela patent. Över besvärsavdelningens beslut däremot må klagan föras allenast av sökanden. Att märka är, att den svenska patenträtten sedan gammalt utgått från att den som gör invändning icke är part i egentlig mening utan en hjälp för patentmyndigheten vid granskningen av patentansökningar. Av flera skäl torde det vara önskvärt att så långt möjligt anlägga en enhetlig syn på invändare i varumärkes- och patentärenden. Härav följer även att det i och för sig är ett önskemål, att fullföljdsreglerna äro likartade i båda dessa grupper av ärenden. Då emellertid instanssystemet vid prövning av varumärkesärenden icke innefattar någon mellaninstans och förslag härom för närvarande ej anses böra framläggas (se härom s. 206 ff.), har frågan i nuvarande sammanhang blott varit, huruvida invändare bör äga rätt att föra ärendet vidare till regeringsrätten, då patentverkets beslut gått honom emot.

På senare tid har inom patenträtten frågan aktualiserats i intresserade kretsar, huruvida icke invändare bör medgivas rätt att fullfölja talan i administrativ väg till högsta instans. Denna fråga torde komma att upptagas av svenska kommittén för nordiska patent. I avvaktan på den sålunda förestående prövningen har varumärkes- och firmautredningen icke velat för varumärkesrättens del framföra förslag om besvärsrätt för invändare. Därest den pågående utredningen skulle giva vid handen, att i patenträtten invändare bör ha fullständig besvärsrätt, och det skulle befinnas, att varumärkesrätten i detta avseende bör anpassas till en motsvarande ordning — vare sig denna finnes böra omfatta särskild besvärsavdelning eller icke — torde en sådan anpassning knappast innebära några större svårigheter.

Jämlikt *andra stycket* av paragrafen föres klagan över verkets slutliga beslut enligt lagen genom besvär hos Konungen inom två månader från beslutets dag.

Regeln avser alla slutliga beslut enligt den föreslagna lagstiftningen och medför alltså att nu rådande olikheter i fullföljdsbestämmelserna vid skilda slag av beslut försvinna. Då besvärstiden föreslås vara så lång som två månader, har utgångspunkten för klagofristen ansetts utan olägenhet kunna bestämmas till beslutets dag. Den föreslagna besvärstiden överensstämmer nära med den i de viktigaste fallen nu gällande sextiodagarsfristen och dess längd motiveras särskilt därav att de sökande relativt ofta ha sitt hemvist utomlands.

Beträffande besvärens föredragning och prövning avser förslaget icke att ändra vad som redan gäller. Besvären skola alltså ingivas eller med posten insändas till handelsdepartementet och på föredragning av en inom departementet förordnad tjänsteman avgöras av regeringsrätten.

48 §.

Administrativa föreskrifter

Lagförslagets sista paragraf före övergångsbestämmelserna innehåller fullmaktbestämmelser angående meddelande av administrativa föreskrifter samt fastställande av avgifter.

Enligt 17 § Vml ankommer det på Kungl. Majt att meddela närmare föreskrifter om varumärkesregistret, registreringstidningens utgivande samt tid och sätt för de i lagen omförmälda kungörelsernas offentliggörande. Med stöd härav har utfärdats kungörelsen den 6 juni 1918 (nr 384) om varumärkesregistrets förande m. m. Förutom angående varumärkesregistret innehåller denna författning vissa bestämmelser om registreringstidningen samt om kungörelser. Härjämte har i anslutning till 3 § Vml utfärdats kungörelsen den 31 december 1895 (nr 105 s. 5) angående beskaffenheten av de handlingar, som i ärenden rörande registrering av varumärken inlämnas. I själva lagen ingå dessutom åtskilliga föreskrifter av närmast administrativ natur.

Jämlikt *första stycket* av den förevarande paragrafen äger Kungl. Maj:t utfärda föreskrifter om vad sökande i registreringsärenden har att iakttaga, om kungörande som sägs i 20, 21 och 46 §§ samt eljest om förfarandet i dessa ärenden ävensom om varumärkesregistrets förande.

Enligt *andra stycket* skall vid ansökan om registrering av varumärke, om förnyelse, om ändring i registrerat varumärke enligt 24 § eller om anteckning i registret av överlåtelse eller licens erläggas avgift till belopp, som Kungl. Maj:t föreskriver, varvid för förnyelse skall stadgas högre avgift, om ansökan ingives efter registreringsperiodens utgång.

Ett önskemål är att såvitt möjligt i en enda författning sammanföra alla tillämpningsföreskrifter. Dock torde liksom hittills sådana speciella bestämmelser, som skola gälla gentemot näringsidkare i främmande länder, böra meddelas i annan ordning. I författningen torde särskilt böra intagas

bestämmelser om varumärkesregistrets förande, om ansökningshandlingar enligt 17, 23, 24, 33 och 34 §§, om kungörelser enligt 20, 21 och 46 §§ och om registreringstidningen samt om påminnelse angående behovet av förnyelse.

Det är önskvärt, att registreringsmyndigheten hålles underrättad om rättgångar rörande varukännetecken. I vissa fall — ehuru långt ifrån regelbundet — sker detta redan nu genom att domstolarna för kännedom översända domar i varumärkesmål. Någon författningsföreskrift härom finnes icke i Vml. I 23 § 2 mom. patentförordningen är däremot uttryckligen föreskrivet att domstolen skall insända avskrift av dom i patentmål. Utredningen har emellertid icke ansett sig böra i lagförslaget införa bestämmelse i ämnet. Det torde i stället böra ankomma på Kungl. Maj:t att i särskild ordning utfärda erforderliga föreskrifter om skyldighet för domstol, som handlagt mål om varukännetecken, att expediera avskrift av domen till patentverket. Sådan skyldighet bör gälla icke endast, där genom domen registrering av varumärke häves, utan även om talan härom ogillas eller om talan avsett förbud enligt 36 § eller intrång i varumärkesrätt enligt 37 och följande §§ eller fastställelse enligt 44 §. Härigenom får verket större möjligheter att i sin praxis beakta de resultat, till vilka domstolarna kommit.

Vad beträffar avgifter har frågan om dessas storlek vid registreringsansökan enligt 17 § och förnyelseansökan enligt 23 § behandlats i de allmänna motiven (s. 129 ff.). Avgifterna föreslås här i båda fallen till 100 kronor, utgörande grundavgift vid registrering respektive förnyelse i en varuklass, och 50 kronor i tilläggsavgift för envar klass utöver den första. Om ansökan icke leder till registrering bör enligt förslaget hälften av erlagda avgifter återbetalas till sökanden. För förnyelseansökning, som inkommer efter registreringsperiodens utgång, skall stadgas högre avgift. Enligt 9 § Vml utgör förhöjningen nu för sådant fall 25 kronor. Utredningen anser ett belopp av denna storlek lämpligt även enligt den nya lagstiftningen, åtminstone där registreringen icke avser mer än en varuklass. Täcker den flera klasser kan en förhöjning jämväl av tilläggsavgifterna förtjäna övervägas. Vid ändring i registrerat märke samt anmälan om ny innehavare eller licensupplåtelse bör avgift uttagas med belopp motsvarande kostnaderna för åtgärden. Utredningen räknar med att dessa kunna komma att sättas till omkring 50 kronor vid ändring enligt 24 § och omkring 25 kronor vid anteckning av ny innehavare eller licensupplåtelse. Registreringsmyndigheten torde, sedan den nya lagen antagits, böra inkomma till Kungl. Maj:t med närmare förslag till de bestämmelser, som erfordras jämlikt 48 §.

Det är emellertid knappast görligt att i författning utfärdad av Kungl. Maj:t reglera varje fråga av administrativ natur som kan uppstå i varumärkesärenden. Åtskilliga spörsmål i samband härmed äro i stället av den art att de, liksom i viss mån redan nu är fallet, lämpligast få sin plats i

sådana särskilda föreskrifter, vilka instruktionsenligt utfärdas av registreringsmyndigheten.

Övergångsbestämmelser, 49—59 §§

Då den nya lagen kräver förhållandevis många övergångsbestämmelser, av vilka flera komma att få betydelse blott under tiden närmast efter lagens ikraftträdande, har utredningen övervägt om icke bestämmelserna helst borde placeras i en särskild promulgationslag. Utredningen har likväl stannat för metoden att i stället upptaga övergångsbestämmelserna i ett slutkapitel av själva lagen. Härigenom kunna bestämmelserna avfattas något enklare. Den valda metoden överensstämmer även med vad man funnit lämpligt i de andra nordiska länderna.

I förevarande kapitel bestämmes i 49 § om tiden för lagens ikraftträdande m. m., i 50 § om upphävande av äldre lagstiftning, i 51, 53, 55, 56 och 57 §§ givas vissa bestämmelser om varumärken registrerade enligt äldre lag, i 52 § är upptagen en föreskrift avsedd att, i avvaktan på ny lagstiftning angående namn och firma, konservera sådant namn- och firmaskydd, som kan erhållas enligt gällande Vml men ej enligt förslaget, i 54 § stadgas angående registreringsansökningar som äro under behandling då den nya lagen träder i kraft, i 58 § föreskrives rörande nya lagens tillämpning på äldre överlåtelse- och upplåtelse- av kännetecken, i 59 § slutligen givas vissa bestämmelser med avseende på intrång som skett innan nya lagen trätt i kraft.

49 §.

Ikraftträdande

Utredningen räknar med att den nya lagen skall kunna träda i kraft den 1 januari 1960.

Redan före ikraftträdandet böra vissa av lagförslaget förutsedda författningar eller författningsändringar m. m. vara utfärdade. Bestämmelser, utfärdade i administrativ ordning, förutses sålunda i 16 § (om varuklassificeringen), 28—30 §§ (särskilda bestämmelser om utländska varumärken) samt 48 § (om förfarandet i registreringsärenden m. m. samt om avgifter). I förevarande paragraf är uttryckligen stadgat att ifrågavarande bestämmelser må utfärdas före lagens ikraftträdande.

50 §.

Upphävande av äldre lag

Genom den nya lagen upphävas, med den begränsning som stadgas i följande paragrafer, lagen den 5 juli 1884 (nr 28) om skydd för varumärken (Vml) samt förordningen den 28 november 1884 (nr 63) om svenska järn- och ståleffekters stämpling. Genom upphävandet av sistnämnda författning

upphör det s. k. stämpeltvånget varjämte de registrerade järnstämplarna bli likställda med övriga registrerade varumärken.

I samband med utfärdandet av de nya administrativa författningar eller författningsändringar, vilka förutses i 16 §, 28—30 §§ samt 48 §, torde följande äldre författningar kunna upphävas, nämligen

1) kungörelsen den 31 december 1895 (nr 105 s. 5) angående beskaftenheten av de handlingar, som i ärenden rörande registrering av varumärken inlämnas;

2) kungörelsen den 6 juni 1918 (nr 384) om varumärkesregistrets förande m. m.;

3) kungörelsen den 8 april 1921 (nr 133) om skydd för isländska varumärken;

4) kungörelsen den 30 september 1926 (nr 42) om skydd för varumärken, tillhörande företag i de Socialistiska Rådsrepublikernas Union;

5) kungörelsen den 15 januari 1932 (nr 3) om skydd för litauiska varumärken;

6) kungörelsen den 4 december 1936 (nr 591) om skydd för chilenska varumärken;

7) kungörelsen den 21 maj 1948 (nr 302) om skydd för varumärken, tillhörande företag i Nigeria;

8) kungörelsen den 15 juni 1951 (nr 432) om skydd för varumärken, tillhörande företag inom Malajiska förbundet (The Federation of Malaya);

9) kungörelsen den 22 april 1955 (nr 146) om skydd för varumärken, tillhörande företag å Bahamaöarna; samt

10) kungörelsen den 2 maj 1957 (nr 111) om skydd för varumärken, tillhörande företag inom Folkrepubliken Kina.

De ovan under 3)—10) nämnda kungörelserna lämna icke vidare skydd än som omedelbart följer av lagförslaget. De synas lämpligen kunna upphävas i samband med att 3 § kungörelsen den 22 maj 1953 (nr 319) erhåller ny lydelse i anslutning till nya lagen.

51 §.

Tillämplighet å äldre registrering

I största möjliga utsträckning bör den nya lagen tillämpas även med avseende å kännetecken skyddade enligt äldre rätt. Så långt det går bör det således undvikas att framdeles äldre och nyare rätt komma att gälla för olika kännetecken. Endast i sådana fall där ett obilligt resultat för den enskilde rättsinnehavaren skulle kunna bli följden av ett strängt fasthållande av denna metod har utredningen ansett särskilda undantag böra stadgas. Såvitt avser varumärken, registrerade enligt den gällande lagen, har det nu sagda upptagits i en uttrycklig regel i förevarande paragraf. I fråga om inarbetade kännetecken samt namn och firma är någon motsvarande regel ej behövligen. Dessa kännetecken bli automatiskt att behandla

enligt nya lagen, så snart denna trätt i kraft. En särskild övergångsbestämelse avseende namn och firma har upptagits i 52 §. Gränsdragningen mellan den nya lagen och 9 § Ikl såvitt rör inarbetade kännetecken sker genom en föreslagen ändring av sistnämnda lagrum.

52 §.

Namn och firma

Här upptages en regel avsedd att, intill dess namnrätten och firmarätten reviderats, bevara sådant skydd för namn och firma, som må kunna påkrävas enligt 12 och 13 §§ Vml men som ej är av egentligt varumärkesrättslig art och därför icke ansetts höra hemma i den nya lagen. Angående utredningens gränsdragning mellan det varumärkesrättsliga skyddet och annat namn- och firmaskydd må hänvisas till motiven till 3 §, där även ifrågasvarande övergångsbestämmelse beröres.

I 52 § föreskrives att, om någon i näringsverksamhet obehörigen använder annans namn eller firma som varukännetecken och i den nya lagen påföljd ej är stadgad härför, domstol skall på talan av namnets eller firmans innehavare meddela förbud mot användningen. Med att obehörigen använda namn eller firma avses sådan otillåten användning som faller under 12 § Vml där straff och skadeståndsskyldighet drabbar den som »obehörigen sätter annans namn eller firma» på varor etc. eller »obehörigen brukar» sådan beteckning å anslag, skylt m. m. Bestämmelsen gäller blott, där förfarandet icke är att bedöma som varumärkesintrång enligt den nya lagen. Med hänsyn till bestämmelsens provisoriska natur har utredningen ansett endast förbud böra ifrågakomma men däremot icke straff eller skadestånd.

53 §.

Preklusion

Den i 8 § stadgade preklusionstiden för anställande av ogiltighetstalan beträffande varumärkesregistrering löper från registreringsdagen. För märken registrerade enligt gällande lag — som ju ej känner någon preklusionstid — erfordras i detta avseende en särskild regel, för att icke i vissa fall rätten till talan genom nya lagens ikraftträdande plötsligt skall vara avskuren. Utredningen föreslår en bestämmelse enligt vilken den femåriga preklusionsfristen börjar löpa från dagen för nya lagens ikraftträdande.

Utredningen har övervägt huruvida passivitetsregeln i 9 § kunde påkalla en övergångsbestämmelse av innehåll att endast sådan underlåtenhet att ingripa som hänför sig till tiden efter nya lagens ikraftträdande skulle medföra passivitetsverkan. Om passivitetsregeln i 9 § icke genom en övergångsbestämmelse mildrades med avseende på sådan underlåtenhet, som ligger i tiden före nya lagen, kunde regeln måhända alltför plötsligt avskära möjligheterna för innehavaren av en äldre rätt att göra denna gällande. Å andra

sidan skulle en bestämmelse av ovan antytt innehåll verka alltför schablonmässigt. Enligt 9 § äger domstolen beakta alla föreliggande omständigheter, bl. a. då även att innehavaren av äldre rätt enligt nu gällande lag icke hade anledning att räkna med passivitetsverkan. I regel torde därför passivitet före nya lagens ikraftträdande ej medföra rättsförlust. Men har innehavaren av den äldre rätten under mycket lång tid före nya lagens ikraftträdande förhållit sig passiv, torde 9 § kunna och böra tillämpas även sedan den nya lagen varit i kraft blott under kort tid. Utredningen har med hänsyn till det sagda funnit en bestämd övergångsregel i detta ämne icke lämplig utan i stället ansett att problemet kan överlämnas att i eventuellt förekommande fall lösas genom domstolspraxis.

54 §.

Anhängiga registreringsärenden

Denna paragraf avser behandlingen av registreringsansökningar som äro under registreringsmyndighetens prövning då den nya lagen träder i kraft. På sådana ansökningar skola i stället för 13 och 14 §§ i nya lagen tillämpas motsvarande bestämmelser i gamla lagen, såframt ej sökanden begär att nämnda paragrafer skola tillämpas på ansökningen.

I 13 och 14 §§ upptagas allmänna registreringsförutsättningar och registreringshinder. Motsvarande bestämmelser finnas i 1 och 4 §§ Vml. I väsentliga avseenden överensstämma dessa registrerbarhetsregler. I vissa hänseenden, t. ex. beträffande registreringshinder mot vilseledande märken och märken som innehålla den egenartade titeln på annans skyddade litterära verk, är den nya lagen strängare än den gamla; i andra fall, särskilt såvitt avser användningens förmåga att giva särprägel åt i och för sig icke distinktiva märken, är den nya lagen liberalare. Regeln i 54 § innebär att ansökningar ingivna under den äldre lagens bestånd skola med avseende på registrerbarhetskraven behandlas enligt den äldre lagen, men att sökanden skall äga begära att i stället nya lagens regler tillämpas. Denna avvägning torde vara mest förmånlig för de sökande. Ordningen synes även vara mest praktisk för registreringsmyndigheten, vilken redan torde ha givit föreläggande i det stora flertalet ansökningar under behandling då nya lagen träder i kraft. — I övriga avseenden blir nya lagen att tillämpa även på äldre ansökningar. Dessa skola således inordnas i klasssystemet, kungöras enligt 20 § o. s. v. Beträffande vissa formaliteter i fråga om anmälningshandlingar m. m. kan det visa sig lämpligt att i den administrativa författningen meddela särskilda bestämmelser att gälla för ansökningar ingivna innan nya lagen trätt i kraft.

55 §.

Klasssystemets genomförande

I denna paragraf lämnas erforderlig bestämmelse om inordnandet av äldre registreringar i varuklasssystemet. Såsom i de allmänna motiven

närmare utvecklats bör detta ske då registreringen första gången förnyas efter nya lagens ikraftträdande. Det har övervägts huruvida ej i vissa fall registrering på innehavarens begäran borde kunna anpassas till varuklassificeringen redan under löpande registreringsperiod. En sådan befogenhet för innehavaren skulle dock kunna medföra besvärande ojämnheter i registreringsmyndighetens arbetsbelastning och kräva vissa avgifter. Nyttan för innehavaren av en tidigare anpassning torde knappast motivera de olägenheter och den komplicerade av bestämmelserna som skulle följa därav. Utredningen har därför icke ansett att något undantag bör göras från regeln att anpassningen skall ske vid första förnyelsen.

56 §.

Förnyelse

Enligt 9 § första stycket i gällande Vml räknas vid förnyelse den nya registreringsperioden från dagen för förnyelsen, d. v. s. från den dag då beslut härom fattas. I de flesta utländska varumärkeslagar räknas förnyelseperioden från utgången av föregående registreringsperiod och en sådan ordning föreslås också gälla enligt 22 § av den nya lagen. Enligt detta system blir varje förnyelseperiod för en registrering att räkna från den dag som genom månad och datum motsvarar registreringsdagen. Det nuvarande systemet däremot har medfört att praktiskt taget alla registreringar, som blivit förnyade en eller flera gånger, nu ha registreringsperioder med annan utgångspunkt och slutdag än den som svarar mot registreringsdagen. I flertalet fall synas förnyelseansökningar ha blivit ingivna i så god tid, att de blivit behandlade innan föregående registreringsperiod utlöpt och vederbörande innehavare sålunda fått avstå från någon del av denna. I andra fall åter ha de sökande begärt förnyelse först efter utgången av den tidigare registreringsperioden, inom den stadgade respittiden, eller ock ingivit ofullständiga ansökningshandlingar, vilkas behandling kunnat draga ut på tiden; i sådana fall har innehavaren vunnit tid utöver hela tioårsperioder.

Den nuvarande ordningen har medfört viss administrativ kompliceradhet och torde även i en del fall ha varit till olägenhet för registreringshavarna. Utredningen föreslår därför, att registreringar, vilka förnyats enligt nu gällande lag, i fråga om förnyelseperiodernas beräkning återföras till sina ursprungliga registreringsdagar. Detta innebär alltså, att registreringsperioderna framdeles skola räknas som om tidigare förnyelser varje gång medfört att en ny tioårsperiod börjat löpa från utgången av den föregående. För registreringar, som ej förnyats enligt äldre lag, d. v. s. sådana som beviljats under tioårsperioden närmast före nya lagens ikraftträdande, blir 22 § omedelbart tillämplig; för dessa fall fordras således icke någon övergångsbestämmelse.

I fråga om registreringar, vilka förnyats enligt äldre lag, ligger saken något olika till beroende på om märkeshavaren förlorat tid på grund av att

förnyelse beviljats före den tidigare registreringsperiodens slutdag eller har vunnit tid på grund av att förnyelsen skett efter nämnda dag. I förstnämnda fall kan utan olägenhet den registreringsperiod, som löper då lagen träder i kraft, förlängas så att dess slutdag till månad och dag sammanfaller med den ursprungliga registreringsdagen. Märkeshavaren återfår på så sätt omedelbart den tid han tidigare förlorat. För det motsatta fallet däremot synes man icke skäligen på motsvarande vis kunna förkorta den löpande registreringsperioden. I ett sådant fall torde man i stället böra förfara på det sättet, att första förnyelsen enligt nya lagen medför en ny registreringsperiod så mycket kortare än tio år som erfordras för att registreringen härefter skall vara återförd på sin ursprungliga registreringsdag.

I enlighet med det sagda föreslås i 56 § *första stycket* första punkten att registrering, som förnyats enligt lagen om skydd för varumärken, gäller till den dag, som skulle ha varit registreringsperiodens slutdag, om det i 22 § föreskrivna sättet för giltighetstidens beräkning hade tillämpats vid varje skedd förnyelse. Från denna regel föreslås i andra punkten det undantaget att, om enligt äldre lag registreringsperioden utlöper senare, detta skall gälla, men att i sådant fall efter den första förnyelse, som sker enligt nya lagen, registreringsperiodens slutdag skall beräknas som i första punkten sägs.

Två exempel må illustrera vad som avses med bestämmelserna. En registrering har beviljats den 1 juli 1945 och förnyats den 1 maj 1955. Den nya registreringsperioden skulle — om annat ej vore stadgat — utgå den 1 maj 1965. Enligt 56 § *första stycket* första punkten utgår den i stället den 1 juli 1965. Märkeshavaren återfår således två månader som han förlorat vid förnyelsen 1955. — En annan registrering, också beviljad den 1 juli 1945, förnyas först den 1 september 1955. Enligt andra punkten i förevarande stycke utgår den genom förnyelsen erhållna perioden den 1 september 1965, men den förnyelse som då sker giver upphov till en ny period, som slutar den 1 juli 1975 och således endast omfattar nio år och tio månader.

Den nu förordade ordningen medför att, sedan den nya lagen varit i kraft omkring tio år, alla då gällande äldre registreringar äro återförda på de ursprungliga registreringsdagarna.

Det synes lämpligt att registreringsmyndigheten å utfärdade förnyelsebevis angiver den nya registreringsperiodens slutdag.

I *andra stycket* gives en särregel om den tidpunkt, vid vilken förnyelseansökan tidigast må ingivas.

Enligt huvudregeln i 23 § får ansökan göras tidigast ett år före och senast tre månader efter registreringsperiodens utgång. Då bestämmelsen i 56 § *första stycket* första punkten tillämpas, kommer registreringsperiodens utgång att inträffa vid en senare tidpunkt än den som eljest skulle ha gällt. Om innehavaren i fråga om den tidpunkt då förnyelse senast bör ske för-

litar sig på de uppgifter han erhållit av förnyelsebeviset eller med ledning av äldre lag kan detta medföra att han ansöker om förnyelse mer än ett år före den tid som enligt 56 § är registreringsperiodens nya slutdag. Det har i dessa fall synt utredningen rimligt att — i både patentverkets och märkeshavarnas intresse — ansökningen skall kunna behandlas och bifallas såvida den icke inkommit mer än ett år innan löpande registreringsperiod skolat utgå, om den beräknats enligt bestämmelsen i 9 § Vml.

I överensstämmelse med det nu anförda föreskrives i andra stycket av förevarande paragraf att, då efter lagens ikraftträdande förnyelse första gången sökes av registrering, som förut blivit förnyad, ansökningen utan hinder av vad i 23 § sägs må göras ett år innan den löpande registreringsperioden skolat utgå enligt äldre lag.

57 §.

Hävande av registrering

Också denna paragraf innebär ett undantag från regeln i 51 § att den nya lagen skall äga tillämpning jämväl å varumärke registrerat enligt äldre lag. Bestämmelsen i 57 §, som måhända mera har principiell än praktisk betydelse, avser att förhindra att äldre registrering, som beviljats i enlighet med Vml:s regler, häves emedan den strider mot den nya lagen. Jämlikt den föreslagna paragrafen må sådan registrering hävas enligt 25 § första stycket nya lagen endast såframt den jämväl kunnat bringas att upphöra enligt 10 § Vml.

Då registreringsförutsättningarna i vissa avseenden äro olika enligt äldre och nyare lag, skulle en ensidig tillämpning av 25 § första stycket kunna medföra obillighet mot innehavaren av en äldre registrering. För att en dylik registrering skall kunna hävas fordras alltså att den står i strid mot såväl Vml som den nya lagen. Att registreringen tillkommit i strid mot Vml är således icke heller tillräckligt för att den skall kunna hävas enligt 25 § nya lagen, om den står i överensstämmelse med den senare. Uttryckssättet »bringas att upphöra» avser att täcka även de i 10 § första stycket Vml angivna grunderna, vilka kunna föranleda att registrering avföres i administrativ ordning.

Däremot berör övergångsbestämmelsen ej rätten att begära hävandet av äldre registrering med stöd av 25 § andra stycket. Att där upptagna hävningsgrunder skola kunna tillämpas fullt ut även å äldre registreringar får anses vara ett angeläget intresse.

58 §.

Godtrosförvärv

Förevarande paragraf begränsar den nya lagens tillämplighet såvitt avser reglerna om verkan av anteckning i varumärkesregistret av överlåtelse eller upplåtelse av varumärkesrätt. I 33 § tredje stycket och 34 § andra stycket

föreskrives, att överlåtelse respektive licens, som icke är antecknad i registret, ej gäller mot annan, som i god tro förvärvar rätt till märket. Enligt 58 § skall vad sålunda stadgas icke äga tillämpning, där överlåtelsen eller upplåtelsen ägt rum före nya lagens ikraftträdande. De nyssnämnda lagrummen, som för vissa fall möjliggöra godtrosförvärv av varumärkesrätt, ha icke ansetts böra tillämpas på transaktioner som skett före den nya lagens ikraftträdande, d. v. s. vid en tidpunkt då varumärkesrätten ej erkände möjligheten av godtrosförvärv.

Övriga regler om överlåtelse och licens i den nya lagen bli däremot tillämpliga även på äldre avtal. Särskilt märkes, att verkan av fria överlåtelser, som skett under Vml:s giltighetstid och som sålunda strida mot 8 § Vml, efter den nya lagens införande icke längre kan dragas i tvivelsmål vare sig mellan parterna i överlåtelsen eller mellan den nye innehavaren och tredje man. Vidare kunna äldre licensupplåtelse antecknas i varumärkesregistret, medan anteckning i registret av såväl överlåtelse som licens kan vägras vid vilseledande oberoende av att avtalet därom träffats före nya lagens ikraftträdande.

59 §.

Varumärkesintrång

I denna paragraf ha samlats vissa bestämmelser angående varumärkesintrång som ägt rum före nya lagens ikraftträdande.

Enligt *första stycket* skall på sådant intrång, i stället för bestämmelserna i 37—39 och 41 §§, äldre lag äga tillämpning, dock att för talan om skadestånd skall gälla, utom vad som finnes stadgat om tioårig preskription, att talan är förlorad om den ej väckes senast 1964.

Skadeståndsskyldigheten enligt 38 § i lagförslaget är något vidgad i förhållande till äldre rätt. Bestämmelserna i 39 §, som avse intrångspåföljder under ansökningstiden, böra ej tillämpas å handlingar begångna före lagens ikraftträdande; sådana kunna ju enligt gällande rätt ej utgöra intrång och den nya lagen kan uppenbarligen ej härutinnan givas tillbakaverkande kraft. Enligt allmänna straffrättsliga grundsatser skall ny lag gälla för gärningar begångna under äldre lags giltighetstid, om den nya lagens bestämmelser äro lindrigare. Såvitt avser strafflatituden i 37 § och de speciella påföljderna i 41 § kan det vara svårt att säga huruvida dessa bestämmelser äro lindrigare eller strängare än motsvarande regler i 12 § Vml. Vid angivna förhållanden har det synts enklast att genom en uttrycklig bestämmelse fastslå, att nya lagens intrångspåföljder i ifrågavarande fall icke skola gälla utan att dessa helt skola följa den äldre lagens regler.

I nu anförda fall blir alltså rätten till skadestånd beroende av 12 § Vml. För närvarande gäller härom den vanliga tioårspreskriptionen. I 40 § av förslaget föreskrives, att talan om ersättning enligt 38 § endast må avse skada

under de senaste fem åren innan talan väcktes. Denna regel kan dock ej oförändrad tillämpas på intrång före nya lagens ikraftträdande, ty i vissa fall skulle då skadeståndsrätten bortfalla redan i och med att lagen träder i kraft. Å andra sidan skulle, om ej annat särskilt stadgades, i fall där intrånget påbörjats under den äldre lagens giltighetstid och fortsatt sedan nya lagen trätt i kraft, kunna inträffa att skadeståndsrätten vore preskriberad i fråga om sådant intrång, som skett närmast efter ikraftträdandet, medan rätten kvarstode beträffande intrånget dessförinnan. En särskild preskriptionsregel får därför anses vara erforderlig. Den föreslagna bestämmelsen innebär, att skadeståndsrätten är preskriberad fem år efter lagens ikraftträdande, även om den tioåriga preskriptionstiden då ännu ej gått till ända; har däremot före femårsperiodens utgång tioårspreskription inträtt, skall denna gälla. Regelns avfattning ansluter sig i viss mån till 2 § preskriptionsförordningen. Årtalet 1964 har uttryckligen nämnts för att göra bestämmelsen lättare att läsa. Skulle lagen ej träda i kraft vid den tidpunkt som förutsattes i 49 §, måste självfallet årtalet ändras även i förevarande paragraf.

Andra stycket. I 42 § första stycket av lagförslaget föreskrives att, om den mot vilken talan föres om intrång i rätten till registrerat varumärke vinner dom på registreringens hävande, påföljd enligt 37—41 §§ ej skall inträda. Denna regel modifieras för vissa särskilda fall i andra stycket av 42 §. Den princip för vilken 42 § giver uttryck, bör även gälla då intrånget begåtts före nya lagens ikraftträdande. Enligt första stycket i förevarande paragraf bli emellertid 37—41 §§ ej tillämpliga å dylikt intrång. Då 42 § uttryckligen hänvisar till 37—41 §§ kan frågan om paragrafens tillämplighet å förevarande fall giva anledning till tvekan. För att undvika dylik ovisshet föreskrives därför i andra stycket av 59 §, att 42 § i sådant fall skall äga motsvarande tillämpning. Detta innebär alltså att, om svaranden vinner bifall till ogiltighetstalan, intrångspåföljderna i 12 § Vml ej skola inträda.

FÖRSLAGET TILL KOLLEKTIVMÄRKESLAG

Allmän motivering

Under skråväsendets tid, då de särskilda yrkesorganisationerna utövade en effektiv kontroll över de tillverkade varornas beskaffenhet, var det vanligt, att skråets märke, ensamt eller jämsides med tillverkarens, åsattes den färdiga varan. Då skråmärkena voro bekanta i vida kretsar, uppfattades desamma, i högre grad än den ofta okände hantverkarens märke, som en garanti för varans kvalitet.

Då skråväsendet upphörde under 1800-talet, förlorade skråmärkena efter hand sin betydelse. De varumärkeslagar som tillkommo vid denna tid avsågo därför i regel endast enskilda näringsidkares varumärken, *individualmärken*. Så var även fallet med 1884 års svenska Vml.

Genom att de ekonomiska sammanslutningar, vilka de enskilda näringsidkarna sedermera bildade under trycket av en alltmer hårdnande konkurrens, fingo större betydelse, uppstod efter hand ett behov av skydd för sammanslutningarnas egna märken, vilka begagnades av medlemmarna, *kollektivmärken*. Vml erbjöd dock såsom antytts icke någon särskild skyddsform för kollektivmärken. Tills vidare var man därför hänvisad till att inom ramen för gällande lagstiftning på omvägar skaffa sig det önskade skyddet. Detta skedde vanligen genom att för sammanslutningens räkning en enskild medlem eller funktionär lät registrera märket i sitt namn som individualmärke.

I Pariskonventionen infördes uttryckliga bestämmelser om kollektivmärken vid Washingtonkonferensen 1911 (artikel 7 *bis*). Dessa bestämmelser ha sedermera undergått vissa ändringar väsentligen av formell art och innebära nu i huvudsak följande. Unionsländerna äro skyldiga att tillåta registrering av och skydda kollektivmärken, tillhörande sammanslutning, vars bestånd icke strider mot hemlandets lagstiftning, även om sammanslutningen icke besitter något industri- eller handelsföretag. Länderna äga själva bestämma angående de särskilda villkoren för skydd. Sådant må vägras om märket strider mot allmänintresset men däremot icke enbart därför att sammanslutningen ej har säte i det land där skydd begäres eller ej bildats enligt lagstiftningen i detta land.

För att möjliggöra Sveriges anslutning till den i Washington antagna konventionstexten vidtogos 1914 vissa ändringar i den därav berörda lagstiftningen¹. Härvid infördes i 16 § Vml en bestämmelse, enligt vilken för-

¹ Prop. 1914:96.

ening, bildad utom riket för tillvaratagande av näringsidkares intressen, kunde komma i åtnjutande av varumärkesskydd genom registrering, även om föreningen icke drev sådan näring som omförmäldes i 1 § Vml. Förordnande härom meddelades 1916 samtidigt som Sverige tillträdde Washingtonkontexten¹.

Först 1918² utsträcktes rätten till dylik registrering att gälla även för svenska motsvarande föreningar. Genom 1918 års lagstiftning kompletterades Vml med åtskilliga bestämmelser angående föreningsmärken, såsom kollektivmärkena i den svenska lagen kommo att kallas. Dessa bestämmelser, som därefter i allt väsentligt blivit gällande i fråga om alla föreningsmärken, oberoende av om de innehavas av inhemska eller utländska föreningar, återfinnas insprängda bland andra föreskrifter i 1, 3, 6, 8, 10 och 12 §§ Vml.

Den gällande lagstiftningen om föreningsmärken är av i huvudsak följande innebörd.

I princip kunna endast föreningar, vare sig ideella eller ekonomiska, men däremot icke andra sammanslutningar eller organ, registrera föreningsmärken³.

Med registreringsansökan skall ingivas ett styrkt exemplar av föreningens stadgar, vilka skola innehålla bestämmelser om föreningens namn, föremålet för dess verksamhet, den ort där styrelsen har sitt säte samt angående kallelser, rösträtt och fattande av beslut. I fråga om ideell förening undersökes särskilt att styrelse utsetts och i fråga om ekonomisk förening att den blivit registrerad — i annat fall har föreningen ej rättskapacitet.

Stadgarna skola vidare ange förutsättningarna för medlems rätt att begagna märket. Uppgift härom skall införas i varumärkesregistret och i kungörelse om märkets registrering. Ändras stadgarna på denna punkt, skall styrelsen så snart ske kan anmäla detta till registreringsmyndigheten.

Samma slag av varumärken, vilka få registreras för enskilda näringsidkare, d. v. s. figurer och ord samt kombinationer därav, kunna även skyddas som föreningsmärken. Samma krav uppställas likaså i fråga om föreningsmärkes särskiljningsförmåga. Dylikt märke kan emellertid endast registreras för särskilt uppgivna varuslag; detta gäller även om märket är ett rent figurmärke.

Rätten till föreningsmärke kan icke överlåtas.

Föreningsmärke skall enligt kungörelsen om varumärkesregistrets förande intagas i en särskild avdelning av registret, men registreringen skall

¹ SFS 1916:441 och SÖ 1916:3.

² Prop. 1918:62.

³ Vid 1918 års lagstiftning synes icke ha ifrågasatts annat än att en dylik begränsning är tillåten enligt Pariskonventionen. Det har emellertid stundom gjorts gällande i den internationella debatten, att konventionstexten innebär förpliktelse att såsom skyddsberättigade godtaga även vissa offentligrättsliga organ, t. ex. stater, provinser och kommuner; jfr Actes de la Conférence réunie à Londres, s. 193 f., 281 ff. Såsom framgår av det följande har även svensk praxis i detta avseende varit tämligen liberal.

erhålla det nummer den skulle ha fått om märket införts i det allmänna registret.

Om föreningens styrelse underlåter att anmäla stadgeändring med avseende på förutsättningarna för medlems rätt att begagna märket eller om föreningen, trots erinran från registreringsmyndigheten, tillåter medlem att begagna märket under andra förutsättningar än de anmälda, må registrering på talan av envar hävas av domstol.

I mål om intrång i rätt till registrerat föreningsmärke skall föreningen ensam anses som målsägare, dock att vid beräkning av skadestånd hänsyn skall tagas jämväl till skada som omedelbart tillskyndats enskild medlem av föreningen. En eventuell fördelning mellan medlemmarna av föreningen tillerkänt ersättningsbelopp betraktas som en inre föreningsangelägenhet¹.

Då utländsk förening söker registrering av föreningsmärke kräves alltid hemlandsbevis, även om föreningen hör hemma i land, vars enskilda näringsidkare vid ansökan i Sverige äro befriade från denna formalitet.

I alla nu icke särskilt omnämnda avseenden gälla samma regler för föreningsmärken som för andra varumärken.

Föreningsmärke, som icke registrerats, kan vara skyddat enligt 9 § Ikl, om det inarbetats för sammanslutning av näringsidkare och användes i utövning av näringsverksamhet².

Sedan de mera omfattande bestämmelserna om föreningsmärken infördes i Vml 1918 och fram till 1950 ha årligen i medeltal registrerats 3—4 sådana märken. En viss ökning har skett under åren efter 1950. Medeltalet för enbart åren 1950—1956 är sålunda 8—9 registreringar, och årsmedeltalet för hela tiden 1918—1956 är 5—6 registreringar. Allt som allt ha under de knappt 40 år som bestämmelserna varit gällande endast omkring 180 föreningsmärken registrerats, och av dessa äro blott cirka 120 allttjämt i kraft. Föreningsmärkena utgöra sålunda en försvinnande liten del av det totala antalet registreringar, cirka 85 000. Föreningsmärkenas andel av registreringarna giver emellertid icke en helt rättvisande bild av deras kommersiella betydelse. Eftersom ett föreningsmärke användes av ett ofta mycket stort antal näringsidkare, komma föreningsmärken till användning i större omfattning än som svarar mot deras blygsamma antal. Deras betydelse kommer sannolikt även att öka på grund av den ökande användningen av kontroll-, garanti- och standardiseringsmärken, vilka i allmänhet äro att hänföra till kollektivmärken.

I Danmark och Norge äro bestämmelser om kollektivmärken givna i särskilda lagar³, medan i den finska lagstiftningen de motsvarande reglerna liksom i Sverige insprängts i den egentliga varumärkeslagen. Att den i gällande Vml begagnade lagtekniska metoden icke är särdeles lämplig, då

¹ Prop. 1918:62, s. 13.

² Prop. 1942:257, s. 18.

³ Lov d. 7 april 1936 om fællesmærker respektive Lov d. 9 juli 1923 om fellesmerker.

varumärkeslagstiftningen nu i sin helhet omgestaltas, har synts utredningen uppenbart. Valet har i stället stått mellan att samla särreglerna om kollektivmärken i ett särskilt kapitel av den nya varumärkeslagen och att upptaga dessa bestämmelser i en egen lag. Vilken väg man härvid väljer torde icke ha större betydelse. Såsom redan nämnts i motiven till varumärkeslagen (s. 60) har utredningen, efter hemställan från dansk och norsk sida, för att bidra till nordisk enhetlighet i systematiken stannat för att upptaga bestämmelserna i en särskild författning.

I Vml nämnes såsom berättigad att erhålla registrering av kollektivmärke endast förening för tillvaratagande av näringsidkares intressen. På denna punkt har dock praxis gått utöver lagens bokstav. Registrering av märken, avsedda att användas som kollektivmärken, har t. ex. i några fall beviljats för vissa statliga myndigheter och andra offentliga eller halv-offentliga organ¹, som icke äro föreningar i lagens mening. Utredningen anser det angeläget, att staten, dess organ och halvstatliga inrättningar och organisationer, som kontrollera eller undersöka varor, erhålla en i lag fastställd skyddsmöjlighet för sina kontrollmärken. Detsamma bör gälla även privata stiftelser och andra organisationer för provning och kontroll. Uttryckligt stadgande härom har upptagits i 1 § av förslaget.

Man kan urskilja två huvudslag av kollektivmärken. Å ena sidan har man det typiska föreningsmärket, som i sin renodlade form principiellt icke skiljer sig från ett individualmärke på annat sätt än att det användes av flera sinsemellan självständiga företagare. Dessa ha sammanslutit sig i en förening för att genom denna gemensamt göra sådan reklam för märket, som de var för sig icke skulle varit mäktiga. På den andra sidan står en grupp av märken, där det väsentliga är den garanti, som märkets innehavare kan sägas meddela i fråga om varor som lovligen märkts därmed. Utpräglade exempel på märken av detta senare slag äro de offentliga kontrollstämplarna för ädla metaller².

Mellan dessa två renodlade typer bestå alla slag av mellanformer, och otvivelaktigt utgöra blandtyperna det dominerande flertalet. I näringslivets yrkessammanslutningar, såsom biodlarföreningar, urmakareorganisationer o. s. v., ha de använda kollektivmärkena stor betydelse, men de utgöra ingalunda föreningens enda angelägenhet, utan denna kan tillhandagå medlemmarna med tjänster i form av varuprovning, kontroll, standardisering, yrkesutbildning o. s. v. Sålunda kan det vara en förutsättning för medlems rätt att använda märket, att hans varor uppfylla vissa kvalitets- eller standardfordringar eller att de underkastas fortlöpande kontroll eller stickprovskontroll. I dessa fall förmedla märkena föreningens egen garanti.

¹ Registrering har t. ex. beviljats Statens centrala frökontrollanstalt (30.478, avförd), Jordbruksdepartementet (39.007 och 39.008, avförda), Statens plantskolenämnd (60.753), olika hushållningssällskap (44.863, 48.106) och Svenska smörprovningarna (organ för Lantbruksstyrelsen, 56.956 m. fl.).

² Jfr 21 och 24 §§ KF d. 18 maj 1956 om kontroll å ädelmetallarbeten.

I andra fall kunna mera vaga fordringar vara uppställda, såsom att märkena få användas endast för »varor av fullgod beskaffenhet» e. d., medan återigen ibland icke fordras mera än att vederbörande är medlem av organisationen. Även i dessa fall kunna märkena stundom ha karaktären av garantimärken, t. ex. där föreningen uppställer särskilda inträdesfordringar för medlemmarna eller övervakar medlemmarnas arbetsmetoder. Att i praktiken draga en gräns mellan föreningsmärken i trängre mening och kontroll- och garantimärken torde icke vara görligt, och erfarenheterna av nuvarande lagbestämmelser, vilka icke göra någon sådan distinktion, giva icke belägg för att en gränsdragning skulle vara behöflig.

Enligt förslaget skola samma regler gälla för bägge typerna av kollektivmärken. Vid angivandet i 1 § av de rättssubjekt som kunna vara innehavare av kollektivmärken har dock en skillnad på grund av sakens natur måst komma till synes. I fråga om föreningar av näringsidkare talas här om varumärke eller annat varukännetecken som av medlem användes för varor eller tjänster, som han tillhandahåller i sin rörelse. Tillhör kännetecknet däremot annat rättssubjekt än sådan förening, angives det såsom varumärke eller annat varukännetecken som användes för varor eller tjänster, vilka äro föremål för kontroll. Härmed är emellertid ej sagt, att icke även i den förra gruppen kunna ingå märken, som främst ha karaktären av kontrollmärken.

Utredningen har haft att pröva, huruvida rätt till kollektivmärke bör kunna förvärfvas även annorledes än genom registrering. Såsom framgår av redogörelsen för gällande lagstiftning, kan redan nu enligt 9 § Ikl viss rätt erhållas genom inarbetning. Ur allmänhetens synpunkt vore det en fördel, om alla kollektivmärken, som äro i bruk, också vore registrerade. Därvid skulle kännedom om märkets innebörd såsom eventuell kontroll- eller garantibeteckning kunna erhållas av den registrerade uppgiften om förutsättningarna för dess begagnande. Motsvarande uppgift beträffande oregistrerade märken kan det däremot vara svårt eller omöjligt att erhålla. Å andra sidan kan kollektivmärke, som av någon anledning förblivit oregistrerat eller vars registrering icke vederbörligen förnyats, vara inarbetat och representera ett betydande goodwillvärde. På samma sätt som i fråga om individualmärken synes även ett sådant kännetecken böra vara skyddat mot illojalt utnyttjande. Man torde därför vara nödsakad att erkänna inarbetsrätt även till kollektivmärke — detta sker ju för övrigt redan nu. Önskvärt vore därvid, att innehavaren på något sätt tillkännagåve förutsättningarna för rätten att begagna märket. Att göra ett sådant tillkännagivande till allmänhetens vägledning till ett villkor för skydd mot intrång från illojala konkurrenters sida torde dock innebära en viss principiell oegentlighet och skulle därtill medföra komplicering av lagstiftningen. Frågan är väl knappast av den praktiska betydelse, att något dylikt kan anses motiverat. Utredningen har därför kommit till den slutsatsen, att

reglerna om inarbetning i förslaget till varumärkeslag i tillämpliga delar böra gälla även kollektivmärke. Härvid erinras dock om att märke, som på en gång användes av flera, lätt kan komma att uppfattas såsom en allmän beteckning, till vilken ensamrätt icke kan bestå. Tämmligen stränga krav måste därför ställas på att utredning om inarbetning verkligen visar att märket uppfattas som innehavarens kännetecken. Vid bedömningen av inarbetningsfrågan skall även tagas i betraktande, huruvida omsättningskretsen äger kännedom om förutsättningarna för rätten att begagna märket eller med andra ord om den innebörd märket avser att förmedla.

Utredningen har vidare haft att överväga, om det kan vara skäl att uppställa andra krav på distinktivitet beträffande kollektivmärken än som böra gälla vid individualmärken. Att ställa dessa krav högre torde icke komma i fråga. Däremot kunna vissa skäl tala för att fordringarna göras lindrigare. Sålunda är för några varugrupper, t. ex. viss elektrisk materiel, deras förseende med kontrollmärke ibland obligatoriskt. Märket bör därvid kunna användas även i mycket litet format och vid behov kunna anbringas genom ingjutning i varan, vilket svårligen kan ske med andra än relativt enkla märken¹. Å andra sidan är att märka, att utredningen förordar viss liberalisering av de allmänna distinktivitetskraven, vilken även utan särskilt stadgande kommer att gälla också för kollektivmärken. De skäl som tala för att enstaka bokstäver och vanliga geometriska figurer utan egenart hållas fria från varumärkesrätt synas dock böra gälla med samma styrka också med avseende på kollektivmärken. Utredningen har därför icke ansett lämpligt uppställa särskilda distinktivitetskrav för dessa märken.

Specialmotivering

Lagens rubrik

Då lagförslaget avser även andra rättssubjekt än föreningar är beteckningen »föreningsmärke» icke längre lämplig, utan i stället torde den något rymligare termen kollektivmärke, som är hävdvunnen både här och i utlandet, böra användas och intagas i rubriken. Genom den föreslagna rubriken, Kollektivmärkeslag, angives dock ej uttömmande lagens innehåll, ty även andra kännetecken än märken kunna under vissa förutsättningar vara skyddade enligt förslaget. Den förordade rubriken har emellertid valts på motsvarande grunder som rubriken till den nya varumärkeslagen.

1 §.

Denna paragraf innehåller grundläggande bestämmelser om rätt till kollektivmärke och annat liknande varukännetecken. Sålunda angives här vem

¹ Det må nämnas, att Svenska elektriska materielkontrollanstaltens s. k. S-märke kunnat registreras redan enligt gällande lag.

som är subjekt för kollektivmärkesrätt, hur rätten förvärfvas, vilka kännetecken som äro rättens föremål samt kollektivmärkes funktion.

Jämlikt *första stycket* kan förening av näringsidkare, på motsvarande sätt som enligt varumärkeslagen gäller för enskild näringsidkare, genom registrering eller inarbetning förvärva ensamrätt till varumärke eller annat varukännetecken att av medlem användas för varor eller tjänster, som han tillhandahåller i sin rörelse.

Subjekt för rättigheten är enligt detta stycke förening av näringsidkare, varmed avses samma subjektkrets som enligt nuvarande lag, där den anges såsom förening för tillvaratagande av näringsidkares intressen. Sådan kan vara såväl ideell som ekonomisk förening. Däremot avses ej annan sammanslutning än förening av näringsidkare. Idrottsförening eller politisk organisation kan sålunda ej vara innehavare av kollektivmärke. En dylik sammanslutnings emblem eller medlemsmärke används ju ej som kännetecken för varor eller tjänster och faller därför utanför varumärkesrätten¹.

Enligt Pariskonventionen skall skydd för kollektivmärke medgivans sammanslutning, även om denna icke besitter något industri- eller handelsföretag. I Vml är uttryckligen stadgat, att förening som vill registrera kollektivmärke icke behöver vara sådan näringsidkare som avses i 1 § första stycket av lagen. På sina håll utomlands, t. ex. i England och Canada², är det ett villkor för rätten att registrera kollektivmärke, att innehavaren icke själv idkar näring med de berörda varuslagen. Utredningen har emellertid icke funnit det lämpligt att föreslå någon begränsning av sistnämnda slag. Det synes nämligen väl kunna tänkas, att även föreningen själv driver viss handel, exempelvis såsom importör för medlemmarnas räkning, utan att detta bör betaga föreningen rätten att vara innehavare av kollektivmärke. Normalt torde dock föreningen icke vara sådan näringsidkare som avses i förslaget till varumärkeslag, men detta har icke ansetts behöva särskilt utsägas. Om föreningen är verksam som näringsidkare för egen räkning, är det icke något som hindrar, att föreningen på samma sätt som andra enskilda näringsidkare söker registrering av individualmärke.

Såsom redan berörts kan skydds-rätten förvärfvas antingen genom registrering eller genom inarbetning enligt motsvarande regler som skola gälla jämlikt förslaget till varumärkeslag.

Föremål för skydd är dels varumärke, d. v. s. figur, ord, bokstäver, siffror samt säregen utstyrsel av vara eller dess förpackning (jfr definitionen i 1 § andra stycket av förslaget till varumärkeslag), dels annat varukännetecken än varumärke, d. v. s. slagord, annan utstyrsel än varuutstyrsel samt

¹ I Danmark kunna enligt en lag d. 31 mars 1926 nu berörda föreningars kännetecken m. m. intagas i föreningsregistret och därigenom erhålla skydd. Den svenska utredningen torde få anledning att i samband med senare delar av sitt uppdrag återkomma till denna fråga.

² TMA sec. 37 (1) och Canadas lag av 1953, sec. 23 (1).

övriga varukännetecken som omfattas av 2 § andra stycket i förslaget till varumärkeslag. I fråga om andra varukännetecken än varumärken kan dock ensamrätt endast vinnas genom inarbetning; registrering kommer sålunda blott i fråga för varumärken. Till annat varukännetecken är enligt förslaget till varumärkeslag att räkna även de s. k. naturliga varukännetecknen, namn och firma. Dessa ha emellertid icke någon betydelse i nuvarande sammanhang.

Kännetecknet skall ha till funktion att av *medlem* användas för varor eller tjänster, som han tillhandahåller i sin rörelse. Är det således fråga om ett kännetecken som individualiserar föreningens egna varor eller sådana föreningens tjänster som tillhandahållas som ett led i föreningens för egen räkning drivna näringsverksamhet, bör kännetecknet skyddas som individualmärke enligt varumärkeslagen.

Enligt *andra stycket* kan också offentlig myndighet, stiftelse eller sammanslutning, som bedriver kontroll av varor eller tjänster, förvärva ensamrätt till varumärke eller annat varukännetecken att användas för varor eller tjänster, vilka äro föremål för kontroll.

Detta stycke avser de egentliga kontrollmärkena. Karakteristiskt för dessa är att rätten att använda dem icke tillkommer blott en begränsad krets, såsom en förenings medlemmar, utan i princip står öppen för alla, vilkas varor eller tjänster äro underkastade kontroll. Till kontrollmärken äro att hänföra jämväl s. k. standardiseringsmärken i den mån det standardiserande organet, såsom uppgivits vara fallet med Sveriges standardiseringskommission, utövar kontroll över att de med märket försedda varorna fylla föreskrivna standardnormer.

Subjekt för skyddsramen är här offentlig myndighet, stiftelse eller sammanslutning som bedriver ifrågavarande kontroll. I första hand avses här olika offentliga organ, men även privata stiftelser eller sammanslutningar, som äro verksamma med kontroll av varor eller tjänster, kunna förvärva ensamrätt till kännetecken som användes för att tjäna som bevis om kontrollen. Behörigt subjekt kan även enligt detta stycke vara förening. Med sammanslutning avses jämväl aktiebolag och andra juridiska personer; dock böra dödsbo och konkursbo undantagas. I och för sig är det tänkbart att kontrollverksamhet kan bedrivas också av en enskild fysisk person, men utredningen har icke ansett att skydd för kollektivmärke i ett dylikt fall bör ifrågakomma.

Om sättet för rättsförvärv och föremålet för skydd gälla samma regler som enligt första stycket.

Beträffande kännetecknets funktion gäller även enligt *andra stycket*, att kännetecknet är avsett att begagnas av andra än innehavaren. Här är emellertid såsom nyss påpekats icke fråga om medlemmar utan om en helt obestämd krets. Såsom kännetecknets funktion kan därför i *andra stycket* icke

angivas mera än att det skall användas för varor eller tjänster som äro föremål för kontroll.

I paragrafens *tredje stycke* präglas termen kollektivmärke. Denna term omfattar endast varumärke, däremot ej övriga varukännetecken som avses i lagen. I och för sig hade det måhända varit önskvärt att ha en samlande benämning för alla de kännetecken som omfattas av lagen, men utredningen har icke ansett detta praktiskt behöfligt. Däremot finnes ett behov av termen kollektivmärke såsom beteckning för de kännetecken som enligt förslaget kunna registreras. Termen användes i rubriken och i den följande lagtexten på motsvarande sätt som ordet varumärke i förslaget till varumärkeslag.

2 §.

Enligt denna paragraf skall om kollektivmärke och annat varukännetecken som avses i 1 § i tillämpliga delar gälla vad om varukännetecken i allmänhet är stadgat, där ej annat följer av vad som sägs i kollektivmärkeslagen.

De kännetecken, som avses i kollektivmärkeslagen, skola sålunda i alla hänseenden, utom i dem där denna lag innehåller uttryckliga särregler, behandlas på samma sätt som vanliga varukännetecken. Detta gäller t. ex. i fråga om ensamrättens innehåll, kollisioner, registreringshinder, klassregistrering, ansökningsförfarande, förnyelse, förbud mot vilseledande o. s. v.

Enligt 48 § i förslaget till varumärkeslag må föreskrifter i vissa ämnen utfärdas i administrativ väg, och enligt andra stycket av nämnda paragraf skola jämväl avgifter fastställas i dylik ordning. Vissa särbestämmelser torde härvid bli erforderliga i fråga om kollektivmärken. Särskilt synes böra övervägas att föreskriva högre registreringsavgifter för dessa märken än för individualmärken. Att så sker är vanligt utomlands.

De i 49—59 §§ av förslaget till varumärkeslag upptagna övergångsbestämmelserna bli även i tillämpliga delar gällande för kollektivmärken.

3 §.

Enligt *första stycket* av denna paragraf skall ansökan om registrering av kollektivmärke, förutom de uppgifter varom stadgas i 17 § förslaget till varumärkeslag, innehålla uppgift om de bestämmelser, enligt vilka märket må användas. Om ansökningen bifalles, skall uppgiften intagas i registret.

Såsom framgår av det föregående fordras enligt 3 § Vml att förening som begär registrering av kollektivmärke skall ingiva sina stadgar, vilka skola innehålla bestämmelser i åtskilliga ämnen. Alla dessa bestämmelser, utom den om förutsättningarna för medlems rätt att begagna märket, avse att giva hållpunkter för bedömandet av om föreningen är ett fullständigt rättssubjekt. Detta var av särskild betydelse vid tillkomsten av Vml:s regler

om föreningsmärken, emedan man då räknade med att flertalet sökande skulle vara ideella föreningar, vilkas rättssubjektivitet måste prövas av registreringsmyndigheten.

I förslaget har icke upptagits föreskrift att stadgar skola ingivas, emedan även andra rättssubjekt än sådana, som skola ha stadgar, äro berättigade till registrering. Där ideell förening söker registrering, måste det likväl ankomma på registreringsmyndigheten att undersöka om föreningen har rättskapacitet. Därvid torde föreningen böra visa, att stadgar antagits och styrelse utsetts. Vml:s fordringar i fråga om stadgarna — utom såvitt avser förutsättningarna för rätten att begagna märket — kunna därvid betraktas som vägledande i fråga om vilka minimikrav som böra uppställas för ideell förenings stadgar. Dessa torde sålunda böra innehålla föreskrifter angående föreningens namn, föremålet för dess verksamhet, den ort där styrelsen har sitt säte, det sätt varpå kallelse till föreningssammanträde skall ske samt grunderna för utövande av rösträtt och fattande av beslut i föreningens angelägenheter. Någon uttrycklig föreskrift i lagen i detta ämne har emellertid icke ansetts lämplig.

Enligt den förevarande paragrafen skall vid ansökan uppgift lämnas om de bestämmelser, enligt vilka märket må användas. Förslaget fordrar ej att dessa bestämmelser äro intagna i stadgar, bolagsordning eller motsvarande grundregler för den sökandes verksamhet. Det kan antagas, att gällande lags krav härutinnan varit en av orsakerna till att registrering av föreningsmärken sökts i så ringa omfattning som skett. Endast mera sällan torde nämligen stiftarna av en förening tänka på att intaga bestämmelser om användning av föreningens märke i stadgarna, och stadgeändringar innebära ju i allmänhet en omständlig procedur, som man i dessa fall förmodligen ofta ansett saken icke vara värd. Någon särskild form, i vilken ifrågavarande bestämmelser skola föreligga, föreskrives icke i förslaget. Dessa kunna exempelvis meddelas genom särskilt reglemente, genom beslut av styrelse eller annat verkställande organ, genom offentlig författning eller på annat sätt. Det synes även vara tillfyllest att ifrågavarande uppgift lämnas i ansökningshandlingen.

Såsom torde framgå av det föregående har praxis enligt nuvarande lag varit liberal vid bedömandet av uppgiften om förutsättningarna för märkets begagnande. Även tämligen vaga eller intetsägande dylika uppgifter ha sålunda godtagits, såsom att märket får användas endast för varor av fullgod beskaffenhet o. d. Enligt utredningens mening kan det vara önskvärt att det framdeles — där kollektivmärke icke enbart är ett medlemsmärke — kräves något mera preciserade bestämmelser om användningen.

Enligt paragrafens *andra stycke* åligger det märkets innehavare, om bestämmelserna angående användningen senare ändras, att för införande i registret anmäla den ändrade lydelsen.

Denna föreskrift överensstämmer i princip med vad som redan gäller enligt 3 § Vml. Den motiveras av allmänhetens intresse av att ha tillgång till aktuella uppgifter om i vad mån kollektivmärkets begagnande innebär någon form av garanti för de märkta varorna, såsom att dessa kontrollerats eller svara mot vissa standardfordringar o. s. v. Om innehavaren underlåter att efterkomma föreskrift i 3 § andra stycket, är detta enligt 5 § grund för hävande av registreringen.

4 §.

I denna paragraf givas regler om överlåtelse av kollektivmärke.

Härom gälla i de flesta länders lagar särskilda bestämmelser, som på olika sätt begränsa rätten att överlåta märket. I den svenska Vml stadgas såsom nämnts totalförbud mot överlåtelse av föreningsmärke (8 §). I 1918 års proposition uttalades att, då varumärkesrätt (d. v. s. rätt till individualmärke) endast kunde överlåtas tillsammans med den rörelse, för vilken märket begagnades, ett föreningsmärke, som icke vore bundet vid någon viss rörelse, icke under några förhållanden borde få överlåtas¹.

Även enligt den norska lagen om kollektivmärken gäller totalförbud mot överlåtelse, och detta är likaså förhållandet i Finland. Den danska rätten däremot medger överlåtelse i särskilda fall, nämligen då den sker till offentlig myndighet eller ock till en annan förening och den förening, som tidigare innehade märket, samtidigt upphör att bestå.

Enligt utredningens mening kan det i vissa situationer vara ett fullt legitimt önskemål att rätten till kollektivmärke skall övergå från en sammanlutning till en annan, t. ex. vid en ändrad organisation av innehavarens verksamhet. Att därvid tvinga vederbörande att byta märke kan icke vara befogat. För övrigt visar all erfarenhet att regler, som inskränka överlåtbarheten av varumärken, i praktiken icke kunna effektivt upprätthållas. Utredningen har därför kommit till att kollektivmärke i princip bör kunna överlåtas på samma sätt som andra varumärken. Erforderligt korrektiv mot missbruk finnes i de i förslaget till varumärkeslag upptagna allmänna reglerna mot vilseledande varumärken (36 §). Då faran att märket efter överlåtelse verkar vilseledande måhända är mera framträdande då det gäller kollektivmärken än i fråga om andra märken, kan särskild vaksamhet från registreringsmyndighetens sida vara påkallad vid anteckning i registret om överlåtelse av kollektivmärke.

Enligt huvudregeln i 2 § skall om överlåtelse i tillämpliga delar gälla vad i förslaget till varumärkeslag är stadgat härom; i första hand bli därvid 33, 35 och 36 §§ av betydelse. Då emellertid innehavaren av kollektivmärke ej normalt har någon rörelse och märket användes av andra än innehavaren själv, kan bestämmelsen i 33 § första stycket andra punkten, där det talas om märkets överlåtelse utan samband med rörelsen och om dess använd-

¹ Prop. 1918:62, s. 12.

ning av den nye innehavaren, icke tillämpas i fråga om kollektivmärken. En för dessa märken avpassad redaktion av bestämmelsen har därför upptagits i förevarande paragraf. Det stadgas här att i fråga om registrerat kollektivmärke anteckning i registret om överlåtelse skall medgivnas under förutsättning att märket i den nye innehavarens hand icke är ägnat att vilseleda allmänheten.

5 §.

Förevarande paragraf innehåller bestämmelser om registrerings hävande vid domstol.

Kollektivmärken böra i första hand vara underkastade de för vanliga varumärken gällande reglerna om hävande av registrering. Detta gäller redan enligt Vml och följer även av förslaget. Men härtill komma vissa för kollektivmärkena speciella hävningsgrunder.

De särskilda reglerna om upphävande av föreningsmärkes registrering finnas för närvarande i 10 § andra stycket Vml. Enligt detta lagrum kan såsom redan berörts registrering av föreningsmärke på talan av envar hävas av domstol om föreningens styrelse underlåtit att anmäla ändring i stadgarna i fråga om förutsättningarna för rätten att begagna märket eller om föreningen, trots erinran från registreringsmyndigheten, tillåter medlem att begagna märket under andra förutsättningar än de anmälda. Denna bestämmelse tjänar att trygga märkenas garantifunktion och hindra att allmänheten vilseledes.

Enligt *första punkten* i förevarande paragraf må registrering av kollektivmärke hävas, förutom av skäl som angivas i 25 § förslaget till varumärkeslag, jämväl om gällande bestämmelser för märkets användning ej rätteligen anmälts till registret eller om märket användes vilseledande såsom sägs i 36 § nämnda förslag.

Genom hänvisningen till 25 § i förslaget till varumärkeslag bli de vanliga hävningsgrunderna sålunda i första hand att tillämpa även å kollektivmärken. Enligt den nu behandlade paragrafen tillkomma två särskilda hävningsgrunder, nämligen att gällande bestämmelser för märkets användning ej rätteligen anmälts till registret och att märket användes vilseledande.

Den förstnämnda speciella hävningsgrunden motsvarar vad som redan nu gäller och avser det fallet att bestämmelserna för märkets användning blivit ändrade men den i 3 § andra stycket stadgade anmälningsskyldigheten försumrats. Fullgör innehavaren skyldigheten sedan ogiltighetstalan väckts, bör talan icke bifallas. Enligt 18 kap. 3 § rättegångsbalken blir dock i sådant fall innehavaren, som genom sin försummelse föranlett rättegången, skyldig att ersätta motpartens rättegångskostnader.

Den andra speciella hävningsgrunden — att märket användes vilseledande — svarar i viss mån mot det i nuvarande lag nämnda fallet att föreningen tillåter medlem att begagna märket under andra förutsättningar

än de anmälda. Avfattningen i förslaget är dock mera allmän och täcker alla olika fall av vilseledande användning. Ifrågavarande regel ålägger sålunda innehavaren en tämligen långt gående övervakningsskyldighet, vars åsidosättande kan leda till att registreringen häves. En sådan skyldighet får anses motiverad med hänsyn till kollektivmärkenas speciella garanti-funktion.

En viss övervakning av kollektivmärkes användning kan utövas av registreringsmyndigheten i samband med märkets registrering och sedermera i förekommande fall då överlåtelse eller ändring av bestämmelserna för användningen anmäles för registrering. Att pålägga patentverket någon övervakningsplikt härutöver torde däremot icke kunna ifrågakomma.

Enligt paragrafens *andra punkt* må talan föras av myndighet som Konungen bestämmer, så ock av envar som har intresse därav.

Beträffande innebörden härav må hänvisas till vad som upptagits i motiven till 26 § av förslaget till varumärkeslag. Kollektivmärkenas speciella karaktär torde göra det särskilt önskvärt att talan kan föras av offentlig myndighet.

6 §.

I denna paragraf stadgas om målsägandeskap vid talan om intrång i rätten till kollektivmärke.

I detta ämne gäller för närvarande enligt 12 § Vml att den förening, för vars räkning märket registrerats, ensam är målsägande, varjämte föreskrives att föreningen må tillerkännas ersättning jämväl för skada, som omedelbart tillskyndats medlem av föreningen.

Utredningen har övervägt huruvida det kunde vara anledning att nu frångå denna reglering av målsägandeskapet och i stället uttryckligen göra även dem, som äro berättigade att använda kännetecknet, till målsägande. Detta skulle innebära att de självständigt kunde angiva intrång till åtal (37 §) och att de var för sig kunde föra talan om ersättning för skada som vållats av intrånget (38 §).

Emellertid har utredningen stannat för att föreslå en ordning, som i huvudsak motsvarar vad som nu gäller enligt Vml.

Frågan om målsägandeskapet kan te sig något olika beroende på om intrånget drabbat ett märke som innehaves av en förening och i första hand utgör ett medlemsmärke eller om det riktat sig mot ett kännetecken av typisk kontrollmärkeskaraktär med i princip obegränsat antal användare. I sistnämnda fall är det påtagligen olämpligt att giva målsägandeställning åt en var som, då intrånget begicks, var berättigad att använda märket. En dylik användare eller potentiell användare torde för övrigt endast i rena undantagsfall ha intresse av att vara målsägande och likaledes ha mycket svårt att visa, att intrånget inneburit skada för honom.

I fråga om medlemsmärken kunde det däremot ha värde för medlem-

marna att de självständigt äga påtala intrång och föra skadeståndstalan, t. ex. där intrång skett helt lokalt och därför blott drabbat en enskild medlem, medan föreningen icke önskar eller har möjlighet att för egen del ingripa. Även i ett dylikt fall har dock utredningen ansett det vara bäst förenligt med vad som eljest gäller i fråga om föreningars angelägenheter att föreningen är ensam målsägande. Det får då i stället bestämmas i reglemente eller andra interna föreskrifter beträffande märket i vad mån enskilda medlemmar skola äga att påkalla föreningens ingripande vid intrång och likaså huruvida de enskilda medlemmarna skola vara berättigade att erhålla del i föreningen tillerkänt skadestånd.

Vid nu angivna förhållanden kan för båda huvudtyperna av kollektiva kännetecken uppställas en gemensam regel om målsägandeskap och skadeståndsrätt. Enligt denna, som upptagits i förevarande paragraf, skall i mål om intrång i rätt till kännetecken som avses i kollektivmärkeslagen endast kännetecknets innehavare anses som målsägande. I paragrafen föreskrives vidare, att innehavaren äger föra talan om ersättning även för skada, tillfogad annan som är berättigad att använda kännetecknet.

FÖRSLAGET TILL LAG OM SKYDD FÖR VAPEN OCH VISSA ANDRA OFFICIELLA BETECKNINGAR

Skyddet för offentliga vapen har åtskilliga beröringspunkter med varumärkeslagstiftningen¹. Redan vid tillkomsten av Vml 1884 stadgades i dens 4 § 3), att varumärke icke kunde registreras, om det innehöll offentliga vapen eller stämplor. Härmed avsågos statens och dess ämbetsverks vapen och stämplor, kommuners av regeringen stadfästade vapen samt främmande staters vapen, de sistnämnda dock endast då bestämmelsens tillämpning begärdes av vederbörande stat. I fråga om varumärken, innehållande svenska offentliga vapen eller stämplor, ansåg man sig i praxis icke böra neka registrering när, t. ex. vad angick hovleverantörer, sökanden hade vederbörligt tillstånd att begagna vapnet i fråga. Genom lagändring 1914 fastslogs generellt denna praxis genom tillägg till 4 § 3) av orden »utan vederbörligt tillstånd»². Genom en 1944 gjord ändring i de av Riksmarskalksämberet utfärdade bestämmelserna rörande rättighet för yrkesidkare att kalla sig hovleverantör m. m. har föreskrivits, att det på eller vid vederbörande diplom befintliga vapnet — stora riksvapnet — ej må ingå i hovleverantörs registrerade varumärke. Härefter ha märken innehållande hovleverantörsemler icke vidare registrerats. Alltjämt kvarstå dock ett antal tidigare registreringar innehållande — jämte annat — nämnda emblem. Enligt de nyssnämnda bestämmelserna äro hovleverantörer fortfarande berättigade att använda vapnet med därtill hörande krona jämte den förlänade benämningen — men däremot icke vapnet ensamt — i butik eller affärslokal samt på byggnad, där yrket idkas, ävensom på brevpapper, etiketter, räkningar samt i annonser och andra reklamster för affären.

I Pariskonventionens vid Haagkonferensen 1925 antagna text stadgades i en ny artikel, 6 *ter*, om skydd för offentliga vapen m. m. Skyddet omfattar unionsländernas vapen, flaggor och andra statsemler samt av länderna antagna officiella kontroll- och garantimärken och -stämplor ävensom efterbildningar av nu nämnda beteckningar. Vårt lands anslutning till Haagtexten krävde en icke oväsentlig utvidgning av skyddet för ifrågavarande beteckningar. Genom den lagändring 1934³, vilken föregick anslutningen till den reviderade konventionstexten, fick 4 § 3) Vml sin nuvarande

¹ En mera detaljerad redogörelse lämnas i SOU 1932: 32, s. 41 ff.

² Jfr prop. 1914: 96, s. 17 f.

³ Jfr prop. 1934: 4, s. 37 ff.

lydelse. Enligt denna må varumärke ej registreras, om däri utan vederbörligt tillstånd intagits statsvapen, statsflagga eller annat statselement, statlig kontroll- eller garantibeteckning för varor av samma eller liknande slag som de, vilka rätten till varumärket skulle komma att omfatta, annan beteckning vilken såsom hänsyftande på svenska staten giver märket en officiell karaktär, svenskt kommunalt vapen eller ock beteckning, som lätt kan förväxlas med de nu omnämnda. De skärpta bestämmelserna inverkade icke på märken, registrerade innan lagändringen trätt i kraft, utom såvitt gällde märke, vari utan vederbörligt tillstånd intagits statsflagga eller därmed förväxlingsbar beteckning och som registrerats efter den 6 november 1925. Märken av sistnämnda slag må från och med år 1938 kunna avföras av Kungl. Maj:t enligt 10 § första stycket Vml. Beslut i enlighet härmed har dock hittills icke fattats i något fall. I varumärkesregistret kvarstå ock sedan tiden före 1934 års lagändring åtskilliga varumärken, innehållande statsflaggor och statselement, t. ex. slutna (kungliga) kronor, mot vilka ingripande icke skett eller kunnat ske.

Rätten att såsom kännetecken för varor *använda* officiella beteckningar är icke reglerad i Vml. Fram till 1911 saknades även annorstädes i svensk lagstiftning bestämmelser härom. Nämnda år infördes genom lagen om skydd för vissa internationella sjukvårdsbeteckningar¹ förbud mot användande på varor av märke, bestående av rött kors å vit botten, samt benämningarna »röda korset» och »Genèvekorset». Under tiden mellan 1931² och 1934 skyddades enligt nämnda lag även schweiziska statsvapnet mot dylik användning. Sedermera har 1911 års lag ersatts av en ny lag den 30 december 1953³, enligt vilken jämväl vissa andra internationella sjukvårdsbeteckningar äro skyddade mot obehörig användning. Genom en lag den 10 juli 1947 skyddas Förenta Nationernas emblem och namn. De två sistnämnda lagarna ha berörts i motiven till 14 § 1) av förslaget till varumärkeslag.

För att möjliggöra Sveriges anslutning till Pariskonventionens Haagtext infördes genom lagen den 23 mars 1934 om skydd för vapen och vissa andra officiella beteckningar bestämmelser mot *användning* av sådana beteckningar som kännetecken för varor. Skyddade enligt denna lag äro samma beteckningar som uppräknas i 4 § 3) Vml. Lagen är uppbyggd efter mönster av 12 § Vml och träffar samma former av användande som nämnda lagrum, där det sker utan vederbörligt tillstånd. Skyddet enligt 1934 års lag omfattar icke vederbörande betecknings användande som kännetecken för tjänster. Enligt en särskild bestämmelse i lagen åtnjuta statsvapen ett längre gående skydd i det att de utan tillstånd över huvud taget icke få användas i handelsändamål.

¹ SFS 1911: 43, s. 1.

² SFS 1931: 87

³ Jfr Genève-konventionen den 12 augusti 1949 angående förbättrande av sårades och sjukas behandling vid stridskrafterna i fält, SÖ 1953: 14, art. 38—44.

I princip gäller 1934 års lag icke märken som brukades redan vid dess utfärdande. I fråga om statsvapen, statsflaggor och därmed förväxlingsbara beteckningar är lagen dock i viss utsträckning tillämplig även på sådana som tidigare använts. Schweiziska statsvapnet må sålunda — efter en numera tilländagången övergångsfrist — icke under några förhållanden användas. Andra statsvapen och statsflaggor, som börjat användas efter den 6 november 1925, omfattas ävenså — efter en likaledes numera utgången frist — av lagens bestämmelser men däremot icke sådana som börjat användas dessförinnan.

I kungörelse den 7 juni 1934 är stadgat om ordningen för sökande av tillstånd att använda svenska officiella beteckningar. Dylikt tillstånd meddelas av Kungl. Maj:t utom i fråga om vissa kommunala vapen, där avgörandet är lagt i vederbörande kommuns eller kommunala myndighets hand. Praxis vid tillämpningen av kungörelsen med avseende på statliga beteckningar är restriktiv och tillstånd brukar icke meddelas i andra fall än då speciella omständigheter föreligga, t. ex. där sökanden är ett statligt företag eller eljest kan sägas utöva en samhällelig funktion. Även där en näringsidkare börjat använda viss offentlig beteckning så tidigt att 1934 års lag icke är tillämplig — och den fortsatta användningen därför icke är beroende av särskilt tillstånd — kräves enligt ordalagen i 4 § 3) Vml »vederbörligt tillstånd» enligt kungörelsen då sådant märke sökes registrerat. Att sökanden i dylikt fall länge använt märket och eventuellt tidigare haft det registrerat har ibland ansetts vara en sådan omständighet som kunnat motivera att tillstånd lämnats. Till sist må i detta sammanhang framhållas att praxis vid meddelandet av tillstånd varit mera restriktiv beträffande stora riksvapnet än i fråga om övriga skyddade beteckningar.

I fråga om sådana beteckningar, som skola skyddas enligt Pariskonventionen, gäller skyddet enligt den svenska lagstiftningen jämväl främmande staters beteckningar. Att märka är, att även andra länder än de som tillhöra Parisunionen kunna göra anspråk på skydd i Sverige för sina officiella beteckningar, och detta oberoende av om svenska beteckningar äro skyddade där. Något ömsesidighetskrav gäller således icke.

Utländska kommunala vapen äro icke skyddade här i riket. Något sådant skydd kräves icke enligt Pariskonventionen. Övriga utländska officiella beteckningar uppdelas i Pariskonventionen artikel 6 *ter* i *notoriska*, vilka i huvudsak torde omfatta statsvapen och statsflaggor, samt *icke notoriska* omfattande i första hand andra statseblem samt statliga kontroll- och garanti-beteckningar. De notoriska äro utan vidare skyddade i Sverige genom Vml och 1934 års lag. De övriga beteckningarna erhålla skydd i den mån de äro kända härstädes. Ur konventionssynpunkt är skydd för de senare obligatoriskt först från viss tid efter det att en av vederbörande land upprättad förteckning över statseblem m. m., som krävas skyddade, genom förmedling av den internationella byrån i Bern överlämnats till vårt land. Dylika

förteckningar ha emellertid endast i ett fåtal fall blivit utväxlade. Skyddet i Sverige är dock, såsom antytts, icke direkt beroende av att förteckning blivit överlämnad utan kan gälla även eljest.

Av ovanstående redogörelse framgår, att vissa företag kunna vara i en förmånligare ställning än övriga i fråga om rätten att använda skyddade officiella beteckningar såsom kännetecken för varor, även där de icke här för erhållit särskilt tillstånd, samt att varumärkesregistreringar avseende sådana märken likaså i viss utsträckning alltjämt äga bestånd. I motion nr 177 i andra kammaren vid 1956 års riksdag berördes nu angivna fråga och hemställdes om utredning och förslag till avlägsnande av vissa utav olikheterna på området. Då det under motionens behandling upplystes, att varumärkes- och firmautredningen upptagit ifrågavarande spörsmål till övervägande, ledde motionen icke till någon riksdagens åtgärd¹.

Då 1934 års lag om skydd för vapen m. m. är uppbyggd efter förebild av 12 § Vml blir det nödvändigt att anpassa lagstiftningen härom till den nya varumärkeslagen, vars uppbyggnad avviker från Vml. Även i övrigt behöver lagstiftningen om skydd för vapen ändras på vissa punkter. Utredningen har ansett detta bäst kunna ske genom att en helt ny författning utfärdas som får ersätta 1934 års lag. Den nya lagen synes liksom den gällande böra benämnas Lag om skydd för vapen och vissa andra officiella beteckningar.

Lagarna om skydd för Förenta Nationernas emblem och namn samt om skydd för vissa internationella sjukvårdsbeteckningar äro icke uppbyggda i anslutning till Vml. De ha även den räckvidd som ter sig naturlig mot bakgrunden av förslaget till varumärkeslag. Någon ändring av dessa lagar är därför icke påkallad.

1 §.

Enligt *första stycket* må i näringsverksamhet ej utan vederbörligt tillstånd i kännetecken för varor eller tjänster användas statsvapen, statsflagga eller annat statsemblem, statlig kontroll- eller garantibeteckning, annan beteckning, vilken såsom hänsyftande på svenska staten giver kännetecknet en officiell karaktär, eller svenskt kommunalt vapen.

Liksom gällande lag avser förslaget endast sådan användning som sker i näringsverksamhet. Vad som förstås härmed framgår av motiven till 1 § av förslaget till varumärkeslag.

Vidare omfattar bestämmelsen i första stycket blott användning såsom kännetecken, d. v. s. som individualiseringsmedel. Detta innebär icke någon ändring i förhållande till 1 § första stycket i 1934 års lag² men lagrummets avfattning har ibland givit anledning till ovisshet huruvida icke även användning i dekorationssyfte är beroende av särskilt tillstånd. Den nu före-

¹ Första lagutskottets utl. nr 16.

² Jfr prop. 1934: 4, s. 48.

slagna bestämmelsen har formulerats så att någon tvekan i detta avseende icke skall behöva förekomma. Den utgör sålunda ej något hinder för att skyddad beteckning användes som dekoration å varor eller vid skyltning och liknande. Endast i fråga om statsvapen föreslås en strängare regel, vilken är upptagen i paragrafens andra stycke. Vad som utgör användning såsom kännetecken framgår av 4 § i förslaget till varumärkeslag.

Då varumärkesbegreppet enligt förslaget till varumärkeslag vidgas till att omfatta även sådana märken som användas vid tillhandahållande av tjänster och dessa märken i allt väsentligt föreslås likställda med varumärken i trängre mening, har skyddet för vapen och andra officiella beteckningar ansetts böra utvidgas på motsvarande sätt.

Svenska bankföreningen har meddelat, att åtskilliga banker i sina märken sedan gammalt haft offentliga vapen intagna, samt påpekat, att det är ett framträdande intresse för dessa banker, att de kunna behålla sina märken oförändrade. Utredningen har full förståelse för en dylik önskan. Enligt förslaget erfordras visserligen särskilt tillstånd för rätten att efter utgången av en övergångstid bruka sådantärke. Utredningen förutsätter dock, att ansökningar om dylikt tillstånd från banker och liknande företag komma att erhålla en välvillig prövning.

Föremål för skydd enligt den föreslagna lagen äro samma beteckningar som de vilka skyddas i 1934 års lag. Endast i fråga om statliga kontroll- och garantibeteckningar föreslås viss utvidgning av det skyddade området.

Med *statsvapen* avses såväl in- och utländska statsvapen som vapen använda av de i en förbundsstat ingående delstaterna samt vidare vapen förda av regerande furstehus och deras medlemmar. Med *statsflaggor* avses både örlogs- och handelsflaggor samt för förbundsstater även däri ingående delstaters flaggor. Däremot äro icke andra fanor av en viss statlig karaktär, t. ex. regementsfanor, att inordna under nu förevarande kategori. Skyddat är vidare *annat statseblem*, vilket kräves enligt Pariskonventionen. Uttrycket är till sin innebörd ganska obestämt och torde vid sidan av statsvapen och statsflaggor bl. a. omfatta kungliga kronor, d. v. s. slutna bygelkronor, samt vissa andra beteckningar utan större betydelse i detta sammanhang. Såsom exempel på vad som därmed åsyftas har anförts den frygiska frihetsmössan såsom franskt emblem. Andra kronor än kungliga, såsom furstliga, grevliga o. s. v., äro icke föremål för skydd. Dock falla beteckningar innehållande *tre kronor* i stor utsträckning under lagens bestämmelser på grund av dylik betecknings likhet med lilla riksvapnet.

Utredningen har övervägt, huruvida skydd även bör tillkomma särskilda benämningar på vapen eller flaggor, såsom orden Dannebrog, Tricolor, Union Jack o. s. v. Dylika benämningar föreslås i Danmark skyddade mot obehörig registrering som varumärke genom att de uttryckligen nämnas i § 14 1) av det danska förslaget till varumärkeslag. Ett sådant skydd kan

också just med hänsyn till benämningen Dannebrog te sig särskilt önskvärdt i Danmark. Den svenska utredningen anser sig emellertid ej böra föreslå någon motsvarande utvidgning av skyddet enligt den nu föreslagna lagen, enär en bestämmelse om skydd för särskilda benämningar på vapen eller flaggor kunde giva lagen en alltför obestämd innebörd. Nu avsett skydd fordras ej heller enligt Pariskonventionen. Att benämningarna eventuellt kunde vara förväxlingsbara med respektive vapen eller flagga och därigenom skyddade enligt tredje stycket av den förevarande paragrafen kan icke skäligen göras gällande. Däremot kan det i vissa fall vara olämpligt att dylika benämningar registreras som varumärken; i dessa fall kunna omständigheterna vara sådana att registrering bör vägras jämlikt bestämmelsen i 14 § 3) i förslaget till varumärkeslag.

Skyddet för *stallig kontroll- och garantibeteckning* är enligt nuvarande rätt begränsat såtillvida som det endast gäller gentemot beteckningens användande för varor av samma eller liknande slag som de den skyddade beteckningen avser. Mer än så fordras icke enligt Pariskonventionen. Utredningen föreslår dock, att denna begränsning avskaffas. Det torde nämligen få anses olämpligt och ägnat att vilseleda, att kontroll- och garantibeteckning användes för andra varuslag än dem för vilka beteckningen är avsedd. Såsom exempel på svenska beteckningar av förevarande art må nämnas stämplarna för arbeten av platina, guld och silver samt de officiella s. k. runmärkena för smör, ägg och fläsk. Hit höra vidare andra kontrollmärken som handhavas av statens organ och även sådana som handhavas av enskilda med stöd av statlig auktorisation, t. ex. det s. k. S-märket¹, varmed viss elektrisk materiel, som godkänts efter prövning av Svenska Elektriska Materielkontrollanstalten, må förses, ävensom den inom Sveriges standardiseringskommission verksamma varudeklarationsnämndens s. k. D-märke.

Till *annan beteckning, vilken såsom hänsyftande på svenska staten giver märket en officiell karaktär*, räknas bl. a. domstolars och ämbetsverks sigill eller andra stämplor, de affärsdrivande verkens emblem, svenska ordnar samt mynt och penningsedlar ävensom ordet »riks».

Slutligen nämnes *svenskt kommunalt vapen*. Därmed avses städers, köpingars och landskommuners vapen samt landskaps-, läns- och häradsvapen. I likhet med gällande lag² är det enligt förslaget icke någon ovillkorlig förutsättning för skydd att vapnet blivit fastställt av Kungl. Maj:t, utan även sådana kommunala vapen, som använts av ålder och otvetydigt vunnit hävd, omfattas av den nya lagen. Utanför skyddet falla, liksom enligt nuvarande lag, kommunala flaggor och andra förekommande kommunala emblem samt utländska kommunvapen.

¹ Detta märke liksom övriga statliga kontroll- och garantimärken torde jämväl falla inom området för den i 12 kap. 7 § allmänna strafflagen upptagna bestämmelsen om märkesförfalskning; se prop. 1948: 80, s. 238 ff.

² Jfr prop. 1934: 4, s. 39 f.

I 1 § andra stycket av 1934 års lag gives ett mera långtgående skydd för statsvapen i det att förbudet här utsträcker till varje brukande i handelsändamål, d. v. s. även annorledes än såsom kännetecken, utan vederbörligt tillstånd av märke, vilket brukaren vederbörligen utgöres av eller innehåller statsvapen. En motsvarande regel har upptagits i *andra stycket* av förslaget 1 §. Här har dock den gällande lagens uttryck »i handelsändamål» utbytt mot orden »i näringsverksamhet», varigenom överensstämmelse erhålles med första stycket samt med terminologien i förslaget till varumärkeslag. Det senare uttrycket är snarare mera omfattande än »i handelsändamål» och synes vara en bättre översättning än dessa ord av konventionstextens »dans le commerce».

Det föreslagna skyddet för statsvapen går, liksom det gällande, längre än Pariskonventionen fordrar. Enligt denna är det extra skyddet för statsvapen obligatoriskt blott om användande av vapnet skulle vara »ägnat att vilseleda angående varors ursprung». Utredningen har övervägt om skyddet borde inskränkas till vad konventionen sålunda oundgängligen kräver. Detta skulle innebära, att användning av svenska riksvapnet såsom dekoration å varor, t. ex. fickknivar eller broscher, icke bleve beroende av särskilt tillstånd.

Såsom framgår av det föregående, ha på grund av övergångsbestämmelserna till 1934 års lag sådana företag, som börjat använda riksvapnet senast den 6 november 1925, rätt att oberoende av tillstånd fortsätta härmed. Denna rätt har i praktiken i vissa fall verkat som ett privilegium, vilket befriat de berörda företagen från konkurrens utifrån och därigenom icke sällan varit till direkt olägenhet för andra företag inom samma bransch. Sålunda har t. ex. upplysts, att en knivfabrikant, som icke har tillstånd att dekorera varorna med riksvapnet, nödgats avstå från beställningar, vilka blott till en del gällt så dekorerade varor, emedan beställaren önskat ha hela ordern placerad hos samme tillverkare.

Om det särskilda skyddet för statsvapen, såsom nyss angivits, begränsas till vad Pariskonventionen kräver såsom minimum, skulle det nu för blott vissa företag gällande privilegiet att tillverka föremål dekorerade med riksvapnet försvinna. Utredningen har emellertid icke ansett sig kunna förorda denna lösning, emedan ett alldeles okontrollerat bruk av riksvapnet — låt vara blott såsom dekoration — knappast skulle kunna undgå att i vissa fall ske under ovärdiga former eller för olämpliga ändamål. Ur heraldisk synpunkt torde det även vara av vikt, att riksvapnet, då det begagnas, återgives på ett riktigt sätt. Nu angivna intressen kunna knappast tillgodoses annat än genom fortsatt tillståndstvång.

Den nuvarande otillfredsställande situationen bör enligt utredningens mening bringas att upphöra genom att praxis vid tillståndsgivningen — där ansökan avser riksvapnets användande såsom dekoration å varor — göres mindre restriktiv. Utredningen förordar därför en mildring av praxis

i detta avseende. Vidare bör efter en övergångstid, som föreslås till fem år från lagens ikraftträdande, lagen göras tillämplig även å företag som på grund av övergångsbestämmelserna i 1934 års lag äga begagna riksvapnet oberoende av tillstånd. Härefter bli även sådana företag pliktiga att söka tillstånd. Utredningen förutsätter, att prövningen i dessa fall blir välvillig.

Enligt *tredje stycket* gäller skyddet även gentemot sådana beteckningar som, utan att vara identiskt lika dem som avses i första och andra styckena, likväl lätt kunna förväxlas med dem. Denna bestämmelse innebär icke någon förändring i förhållande till gällande rätt. Enligt Pariskonventionen skall förväxlingsskyddet gälla gentemot »allt som ur heraldisk synpunkt utgör efterbildning» av de skyddade beteckningarna¹. I praxis har dock frågan om förväxlingsbarhet knappast bedömts annorlunda än om det gällt att pröva likheten mellan vanliga varumärken². Denna praxis bör enligt utredningens mening bibehållas.

2 §.

Enligt denna paragraf skall den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot bestämmelserna i 1 § straffas med dagsböter, där ej gärningen enligt annat lagrum är belagd med strängare straff.

Brott mot lagen skall liksom hittills ligga under allmänt åtal. Enligt nuvarande praxis har någon uttrycklig bestämmelse härom motsvarande den i 2 § av 1934 års lag ej medtagits.

Att straffbarhet inträder redan vid oaktsamhet överensstämmer med vad som numera är gängse inom specialstraffrätten. Av den som ämnar använda viss beteckning i sin näringsverksamhet synes man vara berättigad att fordra någon undersökning avsedd att klargöra att den tilltänkta beteckningen icke strider mot hithörande bestämmelser. Någon mera vidlyftig undersökning kan dock icke krävas av honom.

Är användningen av skyddad beteckning belagd med strängare straff enligt annat lagrum, skall detta gälla. Sålunda kan användningen falla under bestämmelserna i 8 kap. 8 § eller 9 kap. 5 § strafflagen om kränkande av främmande makt eller om skymfande av rikssymbol eller utgöra märkesförfälskning enligt 12 kap. 7 § samma lag. Vidare kunna bestämmelserna i 1 § Ikl och i 1 § av 1914 års lag om oriktig ursprungsbeteckning vara tillämpliga.

3 §.

Angående ordningen för sökande av tillstånd att använda skyddad beteckning stadgas i den redan nämnda kungörelsen den 7 juni 1934. Någon

¹ I de officiella förslagen inför Lissabonkonferensen förordas att orden »ur heraldisk synpunkt» skola utgå ur konventionen.

² Jfr NIR 1950 s. 267 S:T ERIK.

ändring av denna ordning finner utredningen icke anledning att föreslå. Ny kungörelse bör dock utfärdas i anslutning till den nya lagen.

Övergångsbestämmelser

Lagen bör träda i kraft samtidigt med den nya varumärkeslagen.

På grund av övergångsbestämmelserna till 1934 års lag förekommer i viss utsträckning att skyddad beteckning oberoende av tillstånd alltjämt får användas. Såvitt avser statsvapen har detta spörsmål ovan berörts. En motsvarande rätt att fortfara med påbörjad användning gäller emellertid i vissa fall även med avseende å övriga skyddade beteckningar, exempelvis kungliga kronor, flaggor och landskapsvapen. Också i dessa fall synes efter en övergångstid lagens tillståndstvång böra gälla. I en gemensam övergångsbestämmelse föreslås i enlighet med det sagda, att lagen i fråga om beteckning, som lovligen brukades före ikraftträdandet, icke skall äga tillämpning förrän fem år därefter. Efter utgången av nämnda tid blir vederbörande brukare pliktigt att söka tillstånd, om han önskar fortsätta med begagnandet.

Övergångsbestämmelsen kommer även att omfatta beteckningar, som lätt kunna förväxlas med statliga kontroll- och garantibeteckningar, ehuru de användas för andra varuslag än dessa. Här kan bestämmelsen visserligen någon gång komma att te sig onödigt sträng, men utredningen har icke ansett sig kunna medverka till att skapa en olikformighet i lagens tillämpning av samma slag som den till vilken övergångsbestämmelserna 1934 gävo upphov. I nu berörda fall torde i stället en liberal inställning vid prövningen av tillståndsansökningar vara att föredraga.

För att missförstånd ej skall uppstå må påpekas att, om någon redan erhållit tillstånd under gällande lags giltighetstid, han därmed skall anses ha vederbörligt tillstånd jämväl enligt nya lagen.

Sedan övergångsbestämmelsens femårsperiod utgått, kan inträffa att näringsidkare icke vidare får använda viss beteckning ingående i registrerat varumärke. Om registreringen icke tillkommit i strid mot bestämmelse i Vml, kan den på grund av föreskriften i 57 § av förslaget till varumärkeslag icke hävas, utan registreringen får kvarstå i registret, ehuru märket ej må användas. Utredningen har emellertid icke ansett detta påkalla någon särskild bestämmelse.

FÖRSLAGET TILL LAG OM ÄNDRAD LYDELSE AV 9 §
LAGEN DEN 29 MAJ 1931 MED VISSA BESTÄMMELSER
MOT ILLOJAL KONKURRENS

I 2 § av utredningens förslag till varumärkeslag skyddas inarbetade varukännetecken. Såsom i motiven till nämnda paragraf närmare klarlägges är det icke uteslutet, att ett kännetecken kan vara skyddat enligt 9 § Ikl utan att det samtidigt är skyddat enligt förslaget till varumärkeslag. Utredningen finner sig därför icke kunna föreslå att 9 § första stycket Ikl upphäves utan föreslår endast sådan ändring av paragrafen, att första stycket icke skall äga tillämpning, där det kännetecken, med vilket förväxling kan äga rum, är skyddat enligt den nya varumärkeslagen.

Auktorrättskommittén har föreslagit¹ att paragrafens nuvarande andra stycke skall utgå. Varumärkes- och firmautredningen har emellertid ansett sig böra utforma det förevarande förslaget med utgångspunkt från den nuvarande lydelsen. Undantaget från första stycket har sålunda införts såsom ett nytt andra stycke, medan det nuvarande andra stycket flyttats till ett tredje stycke och jämkats redaktionellt.

¹ SOU 1956: 25, s. 32 f., 399 ff. samt 486.

Sammanfattning av utredningens förslag

Gällande svenska varumärkeslag av 1884 skyddar i stort sett endast registrerade varumärken. Visst skydd för oregistrerade inarbetade kännetecken kan erhållas, främst enligt lagen mot illojal konkurrens. Varumärkes- och firmautredningens förslag till ny varumärkeslag omfattar både registrerade och oregistrerade kännetecken, varvid skydd genom inarbetning i princip likställts med skydd vunnet genom registrering. I praktiken blir dock registreringsskyddet i flera avseenden privilegierat framför inarbetningsskyddet särskilt genom att den som stöder sig på registrering redan genom registreringsbeviset kan styrka sin ensamrätt, medan den som ej har registrerat sitt märke måste förebära särskild utredning om inarbetningen. Vid sidan av dylika i sakens natur liggande försteg för registreringshavaren framför en inarbetare giver lagförslaget vissa speciella favörer åt den förre. Så t. ex. kan registrering efter en femårig preklusionstid icke angripas med vissa former av ogiltighetstalan.

Enligt förslaget är vidare varukännetecken, som är i bruk men varken registrerats eller inarbetats, såtillvida skyddat som annan än brukaren icke kan registrera det för sin räkning om han känner till att det redan tagits i bruk. Någon ensamrätt i egentlig mening uppnås dock ej genom ett känneteckens ibruktagande blott och bart. Undantag härifrån göres i fråga om näringsidkares eget namn och egen firma, de s. k. naturliga varukännetecknen. Dessa skyddas, såsom sker redan enligt gällande rätt, oberoende av registrering eller inarbetning.

I lagförslaget jämställas med varumärken i trängre mening sådana märken som begagnas av företag, vilka i sin näring endast tillhandahålla tjänster men icke tillverka eller handla med varor, t. ex. försäkringsbolag, rederier eller tvättinrättningar. Sådana företags märken, s. k. servicemärken, vilka falla inom förslagets något utvidgade varumärkesbegrepp, kunna alltså registreras och även i övrigt vinna skydd på samma sätt som andra varumärken.

Såsom varumärke räknas enligt förslaget figurer, ord, bokstäver och siffror samt säregen varuutstyrsel. För samtliga kan registrering ifrågakomma, vilket i fråga om bokstäver, siffror och varuutstyrsel innebär en utvidgning jämfört med gällande rätt. Varumärkesregistret är däremot icke öppet för andra varukännetecken än varumärken, såsom slagord (slogan) och annan utstyrsel än varuutstyrsel. Sådana kännetecken kunna

dock vinna skydd, ehuru blott genom inarbetning. En mellanställning intaga enligt förslaget nyssnämnda bokstavs- och siffermärken: dessa äro varumärken och därför i princip registrerbara, men enligt en specialregel få de ej registreras innan de inarbetats.

Särskiljningsförmåga uppställas i förslaget som ett allmänt krav för skydd. Varumärken som angiva varans art, beskaffenhet, mängd, ursprungs-ort o. s. v., s. k. deskriptiva märken, anses icke i och för sig äga särskiljningsförmåga. Enligt en uttrycklig bestämmelse skall dock vid bedömandet härav hänsyn tagas till alla faktiska omständigheter och särskilt till den tid och omfattning märket varit i bruk. Härigenom blir det möjligt att beakta den speciella betydelse som användningen kan giva åt eljest deskriptiva märken, och i sådant fall blir registrering möjlig trots föreliggande deskriptivitet.

En viss mildring av nuvarande tämligen stränga praxis vid bedömningen av särskiljningsförmåga förordas av utredningen. Denna rekommendation gäller både figurmärken och ordmärken.

Utredningen föreslår att de varuslag, som registrering av varumärke skall avse, indelas i särskilda klasser enligt ett för detta ändamål utarbetat internationellt varuklasssystem, som redan nu användes i åtskilliga länder, bl. a. Storbritannien, Frankrike och Italien. Härvid förutsättes att registreringsavgiften sättes i relation till antalet klasser inom vilka sökanden önskar registreringsskydd. En på dylikt sätt anordnad klassregistrering antages på längre sikt komma att avsevärt lätta nu rådande trängsel i varumärkesregistret och samtidigt förenkla den administrativa prövningen av registreringsärendena i patentverket. Äldre registreringar föreslås bli inordnade i klasssystemet då de första gången förnyas efter nya lagens ikraftträdande. Arbetet härmed kommer därigenom att fördelas över en tioårsperiod. Utredningen tillstyrker att en i Nice 1957 träffad internationell överenskommelse om det ifrågavarande klasssystemet ratificeras från svensk sida i samband med den nya lagens ikraftträdande.

Enligt förslaget skall ansökning om registrering av varumärke — sedan patentverkets prövning givit vid handen att den kan bifallas — kungöras i syfte att den som anser att hans rätt skulle trädas för nära, om märket registreras, skall kunna göra invändning mot ansökningen. Dylikt s. k. uppbuds förfarande tillämpas sedan gammalt vid behandlingen av patentansökningar och motiveras av en önskan om större rättssäkerhet både för sökanden och för andra som kunna beröras av beviljad skydds rätt. Inom varumärkesrätten blir förfarandet av betydelse särskilt med hänsyn till förekomsten av oregistrerade varukännetecken, vilka patentverket ej har förutsättningar att känna till, samt till den redan nämnda regeln att registrering efter fem år ej kan angripas med ogiltighetstalan.

Rätten till varukännetecken innebär att annan än innehavaren icke må i näringsverksamhet använda förväxlingsbart kännetecken. Alla former av

användning omfattas av ensamrätten, även sådan som blott sker muntligen. I särskilda bestämmelser klarlägges under vilka betingelser annan än innehavaren äger använda visst kännetecken för icke-originala reservdelar och liknande samt för begagnade varor, som ursprungligen utgått från innehavarens rörelse men sedan blivit reparerade eller iståndsatta av annan än denne.

Liksom hittills skall ensamrätten i princip endast gälla mot varumärkets begagnande för varor av samma eller liknande slag som de, vilka omfattas av registreringen eller täckas av inarbetningen. Likaså skall enligt förslaget förväxlingsfaran prövas under samtidigt beaktande av märkeslikhet och varuslagslikhet. För kännetecken som är synnerligen starkt inarbetat och känt inom vida kretsar av allmänheten kan dock skyddet gå längre och sträcka sig till kännetecknets begagnande även för andra varor (»Kodak-doktrinen») och så kan vara förhållandet även i vissa andra fall om kännetecknets renommé särskilt lätt skulle kunna skadas.

Utredningen förordar att registrerat varumärke skall kunna överlåtas fristående från den rörelse, till vilken det hör. Vissa regler uppställas dock till allmänhetens skydd för det fall att den nye innehavarens användning av märket blir vilseledande. Förslaget uttalar sig ej om verkan av fri överlåtelse utav oregistrerade kännetecken, utan denna fråga lämnas att — om den skulle aktualiseras i praktiken — lösas av rättspraxis med beaktande av omständigheterna i det särskilda fallet.

Upplåtelse av licens att begagna varumärke är uttryckligen tillåten enligt lagförslaget. Sådan licens kan på begäran antecknas i varumärkesregistret, där ej licenstagarens användning av märket finnes ägnad att vilseleda allmänheten. Förslaget innehåller även vissa andra regler om licensförhållanden, huvudsakligen av sådan art att de bli tillämpliga om de enskilda parterna ej träffat avtal av annan innebörd.

Lagförslaget innehåller även vissa mera allmänna regler avsedda att hindra vilseledande genom varumärke. I förslaget har sålunda införts ett uttryckligt registreringshinder riktat mot dylikt märke. Registrering av vilseledande märke kan vidare hävas av domstol, och härjämte kan domstol meddela förbud mot användningen av kännetecken som vilseleder, och detta vare sig det är registrerat eller icke.

Ett problem inom varumärkesrätten, som i diskussionen i vårt land tilldragit sig stor uppmärksamhet och som utredningen ingående övervägt, gäller s. k. degeneration av varumärke. Härmed avses att märket övergår från att vara en enskild näringsidkares särskilda kännetecken för hans vara till att bli en allmänt begagnad term för vara av visst slag oberoende av dess kommersiella ursprung. Utredningen har icke kunnat komma till annat resultat än att, då en sådan förvandlingsprocess fullbordats, någon enskild rätt till beteckningen icke vidare kan bestå. I sådana fall medger förslaget att talan föres vid domstol om ogiltighet av registreringen, men det understrykes starkt att kraven på bevisning om att förvandlingen

fullbordats skola ställas särskilt höga. Detta överensstämmer med synen på förevarande problem på de flesta håll utomlands. En nyhet i förslaget är att innehavare av registrerat varumärke kan fordra av utgivare av uppslagsverk och liknande att varumärket ej återgives däri, utan att dess karaktär av varumärke angives.

I vissa länder gäller som förutsättning för varumärkesskydd att märket är i användning, s. k. användningstvång. Härigenom vinnes att varumärkesregistret ej överhoppas med märken som registrerats blott för att av innehavaren hållas i reserv för eventuellt framtida bruk (förrådsmärken) eller för att förstärka skyddet för det märke som han använder (defensivmärken) eller rent av för att hindra konkurrenter att för sin räkning få skydd för märket. Utredningen, som funnit att det i princip kan vara en riktig tanke att skyddet göres beroende av användningen, framför dock ej något förslag härom, utan anser att man tills vidare bör se om icke det föreslagna systemet med klassregistrering medför en önskad lättnad av anhopningen i registret. Härvid har även beaktats, att åtminstone förrådsmärken inom vissa näringsgrenar kunna vara både erforderliga och önskvärda.

I betänkandet diskuteras huruvida man efter engelskt och amerikanskt mönster bör ha registreringar av olika valör med skilda registrerbarhetskrav, men utredningen avböjer ett sådant system. Likaså undersökes ett från vissa håll framfört förslag om att varumärkesrätten bör differentieras med hänsyn till om ett märke i första hand förbindes med innehavarens företag och användes för alla företagens olika slag av varor eller i stället främst är en beteckning för ett bestämt varuslag. Även en dylik anordning avvisas dock, huvudsakligen emedan en gränsdragning av angiven art icke låter sig genomföra i praktiken.

Olika frågor om varumärken för läkemedel ägnas i betänkandet en ingående granskning och utredningen har undersökt om i vissa avseenden specialregler inom varumärkesrätten kunna erfordras. Såsom resultat härav har emellertid framkommit, att eventuellt behövliga särregler om läkemedels märkning och benämningar icke ha sin plats i varumärkeslagen utan i stället höra hemma i den särskilda lagstiftningen angående handeln med läkemedel.

Enligt en särskild förordning av 1884 är användningen av s. k. järnstämplars obligatorisk för vissa järn- och stålvaror. Förordningen kan sägas vara en sen kvarleva av det gamla skråsamhället, där märkningstvång i stor utsträckning rådde. De härvid använda järnstämplarna äro registrerade i varumärkesregistret och jämställda med vanliga varumärken utom såtillvida att de förnyas automatiskt och utan kostnad för innehavaren. Utredningen föreslår att stämplingstvånget nu skall upphöra och stämplarna i allo likställas med andra varumärken.

I ett särskilt kapitel upptagas vissa frågor angående patentverkets organisation för behandlingen av varumärkesärenden. Här diskuteras även om det kan vara skäl att, efter förebild av vad som förekommer utomlands och i

Sverige redan praktiseras vid prövningen av patentansökningar, bereda sökande eller invändare tillfälle att få sin sak omprövad inför en andra instans, s. k. besvärsavdelning, inom patentverket. Något direkt förslag härom framför utredningen emellertid icke.

I förslag till särskild lag ha upptagits bestämmelser om kollektivmärken, varmed avses märken brukade av medlemmarna i föreningar av näringsidkare samt kontroll- och garantimärken, däribland även standardiseringsmärken.

Rätt till dylika märken kan enligt den föreslagna lagen förvärfvas genom registrering eller inarbetning på motsvarande sätt som, enligt förslaget till varumärkeslag, gäller enskild näringsidkares märken. Även i övrigt skola i de flesta avseenden gälla samma regler beträffande kollektivmärken som om andra varukännetecken. Såsom innehavare godtages icke endast förening av näringsidkare utan även offentlig myndighet, stiftelse eller sammanslutning, som bedriver kontroll av varor eller tjänster.

Då kollektivmärke sökes registrerat, skall uppgift lämnas om de bestämmelser, enligt vilka märket må användas. Denna uppgift skall intagas i registret, och om den senare ändras, skall anmälan härom göras för införande i registret vid äventyr, om det försummas, att registreringen kan hävas av domstol.

En i nuvarande varumärkeslag gällande regel förbjuder helt överlåtelse av registrerat kollektivmärke. Enligt förslaget är överlåtelse däremot tillåten, förutsatt att märket i den nye innehavarens hand icke är ägnat att vilseleda allmänheten. Kollektivmärke som användes vilseledande kan hävas av domstol. Om vilseledande i övrigt gälla reglerna i förslaget till varumärkeslag.

Utredningen föreslår att gällande lag av 1934 om skydd för vapen och vissa andra officiella beteckningar skall ersättas med en ny lag i samma ämne. Lagen av 1934 är uppbyggd i anslutning till 1884 års varumärkeslag och låter sig icke så väl anpassas till förslaget till ny varumärkeslag. Förslaget till vapenlag ansluter sig däremot till detta. Frånsett att lagstiftningen nu föreslås gälla även med avseende på användningen av skyddad beteckning som kännetecken för tjänster, innehåller förslaget i sak icke några större nyheter jämfört med den nuvarande lagen. Dock föreslås att den nya lagen efter en femårstid skall göras tillämplig även å sådant begagnande som påbörjats före den nuvarande lagens ikraftträdande och på grund av en övergångsbestämmelse i denna senare icke omfattas av lagens bestämmelser. Enligt utredningens förslag bli efter femårstidens utgång alla näringsidkare, som önska använda officiell beteckning, underkastade samma regler. Utredningen förordar, att nuvarande mycket restriktiva praxis vid beviljande av tillstånd att använda riksvapnet mildras i sådana fall då ansökan avser användning blott såsom dekoration å varor.

Den nya lagstiftningen föreslås träda i kraft den 1 januari 1960.

Parallella nordiska texter

till

Varumärkeslagen

*Sverige.**Danmark.***Förslag
till****Udkast
til****Varumärkeslag*****Lov om varemærker***Kapitel I.**Allmänna bestämmelser.**Almindelige bestemmelser.***1 §.****§ 1.**

Genom registrering enligt denna lag förvärvar näringsidkare ensamrätt att använda varumärke såsom särskilt kännetecken för varor eller tjänster, som han tillhandahåller i sin rörelse.

Varumärke kan bestå av figur, ord, bokstäver eller siffror, så ock av säregen utstyrsel av vara eller dess förpackning.

Vad nedan i denna lag stadgas om vara skall i tillämpliga delar gälla även tjänst.

Ved registrering i henhold til denne lov kan erhvervsdrivende opnå eneret til at benytte varemærker som særlige kendetegn for varer eller arbejds- og tjenesteydelser, de tilbyder i deres virksomhed (varemærkeret).

Varemærker kan bestå af figurer, ord eller ordforbindelser, herunder slagord, bogstaver eller tal eller af varers udstyr eller indpakning.

Denne lovs bestemmelser om varer finder tilsvarende anvendelse på arbejds- og tjenesteydelser.

2 §.**§ 2.**

Näringsidkare har även utan registrering ensamrätt till varumärke, då märket blivit inarbetat.

Erhvervsdrivende har også uden registrering varemærkeret, når mærket er indarbejdet.

* För att underlätta en jämförelse mellan den svenska lagtexten samt de övriga nordiska ländernas lagtexter ha vissa hänvisningar dem emellan gjorts, varjämte i ett par fall omkastningar skett i de övriga ländernas lagtexter så att dessa icke alltid komma i strikt paragrafföljd. Övergångsbestämmelserna ha ansetts kunna utelämnas i parallelltexterna.

*Finland.***Förslag**
till**Varumärkeslag**

1 kap.

Allmänna bestämmelser.

1 §.

Genom registrering av varumärke kan näringsidkare erhålla ensamrätt att använda märket för att i den allmänna handeln skilja sina varor från andras.

Varumärke kan bestå av figur, ord, bokstäver eller siffror, så ock av säregen utstyrsel av vara eller dess förpackning.

Bestämmelserna om varumärke äga motsvarande tillämpning å märken, vilka användas för att från varandra skilja tjänster som tillhandahållas av närings- eller yrkesidkare. Med uttrycket vara avses i denna lag jämväl tjänst, såframt annat icke framgår av saksammanhanget.

2 §.

Näringsidkare har även utan registrering ensamrätt till varumärke, som genom användning blivit här i

*Norge.***Utkast**
til**Lov om varemerker***Kapitel 1.**Alminnelige bestemmelser.*

§ 1.

Ved registrering efter denne lov kan enhver som driver næring, oppnå enerett til å bruke varemerke som særlig kjennetegn for varer eller ydelser som han frembyr i sin virksomhet.

Varemerke kan bestå av figur, ord eller ordforbindelser (herunder slagord), bokstaver eller tall, eller av et særlig utstyr for en vare eller dens innpakning.

Når det nedenfor i denne lov tales om »vare» omfatter dette også ydelser, når ikke annet fremgår av sammenhengen.

§ 2.

Næringsdrivende har også uten registrering enerett til varemerke når merket er innarbeidet.

Genom inarbetning förvärvar han ensamrätt jämväl till slagord eller annat i näring använt särskilt varukännetecken.

Ett kännetecken anses vara inarbetat, om det här i riket bland dem, till vilka det riktar sig, är allmänt känt som beteckning för innehavarens varor.

3 §.

Envar må i näringsverksamhet använda sitt namn eller sin firma som kännetecken för sina varor, där det ej är ägnat att framkalla förväxling med annans skyddade varukännetecken. Näringsidkare har ock skydd enligt denna lag mot att namnet eller firman av annan obehörigen användes som dylikt kännetecken.

Et varemærke anses for indarbejdet, når det inden for vedkommende omsætningskreds her i landet er almindelig kendt som kendetegn for indehaverens varer.

§ 3.

Enhver må endvidere i sin erhvervsvirksomhed anvende sit navn eller firma eller navnet på en ham tilhørende fast ejendom som varemærke, for så vidt det ikke sker på en måde, der er egnet til at fremkalde forveksling med andres varemærker.

Anden mands navn, firma eller særegent navn på en ham tilhørende fast ejendom må ikke uhjemlet benyttes som varemærke.

Som varemærke må ej heller benyttes noget kendetegn, der er forveksleligt med et varemærke, som en anden allerede har taget i brug her i landet. Det samme gælder med

Finland.

riket inom vederbörande närings- eller avnämarskretsar allmänt känt som särskild beteckning för varor vilka tillhandahållas av näringsidkaren. Dyligt varukännetecken kallas inarbetat varumärke.

Genom inarbetning, som i 1 mom. avses, kan ensamrätt förvärfvas jämväl till en särskild ordsammanställning ägnad att användas såsom kännetecken för näringsidkares varor (slogan). Vad nedan i denna lag stadgas om varumärke, skall i tillämpliga delar gälla även dylika kännetecken. Sådant varukännetecken kan icke införas i varumärkesregister.

3 §.

Envar må såsom kännetecken för sina varor använda sitt namn eller sin firma eller en väsentlig del av sin firma.

Annans namn eller firma må icke användas som varukännetecken. Lag samma vare om den väsentliga delen i firma, så ock om annans här i riket inarbetade firmaförkortning eller affärsbeteckning, såframt ej annat bör anses följa därav att nämnda del av firma saknar särskiljningsförmåga eller att fråga är om olika näringsområden eller om olika varuslag.

Norge.

Et merke ansees å være innarbeidet når det innen vedkommende omsetningskrets her i riket er alminnelig kjent som særlig kjennetegn for innehaverens varer.

§ 3.

Enhver har rett til i næring å bruke sitt navn eller sitt firma som kjennetegn for sine varer, når det ikke skjer på en slik måte at det blir egnet til å forveksles med varemerke, som allerede er vernet for en annen, eller med navn eller firma som en annen rettmessig allerede bruker i sin næringsvirksomhet.

Sverige.

4 §.

Rätt till varukännetecken enligt 1—3 §§ innebär, att annan än innehavaren icke må i näringsverksamhet använda ett därmed förväxlingsbart kännetecken för sina varor, vare sig på varan eller dess förpackning, i reklam eller affärshandling eller på annat sätt, däri inbegripet jämväl muntlig användning. Vad nu sagts skall äga tillämpning vare sig verksamheten bedrivs här i riket eller varan tillhandahålles eller avses att tillhandahållas här eller ock hit införes. Grundas rätt till kännetecken på bestämmelse i 2 § och är kännetecknet icke inarbetat i hela riket, gäller rätten endast där inarbetningen består.

Som otillåten användning enligt första stycket anses, att någon vid tillhandahållande av reservdel, tillbehör eller liknande, som lämpar sig för annans vara, åberopar dennes kännetecken på sådant sätt, att det kan giva sken av att vad sålunda tillhandahålles härrör från kännetecknets innehavare eller av att denne medgivit kännetecknets användning.

Har vara tillhandahållits under visst kännetecken och har därefter annan än kännetecknets innehavare väsentligt förändrat den genom bearbetning, reparation eller liknande,

Danmark.

§ 4.

hensyn til et varemærke, som en anden allerede har taget i brug i udlandet, såfremt den, der vil benytte det her i landet, kender eller burde kende det.

En varemærket i medfør af §§ 1—3 udelukker andre end indehaveren fra i erhvervsvirksomhed uhjemlet at benytte et med varemærket forveksleligt mærke. Dette gælder enhver benyttelse, hvad enten mærket anvendes på selve varen eller dens indpakning, i reklame, forretningspapirer eller på anden måde, og uanset om varen er bestemt til salg her i landet eller i udlandet. Også uhjemlet mundtlig benyttelse af mærket er forbudt.

Som uhjemlet benyttelse efter 1. stk. anses det forhold, at nogen uden mærkeindehaverens tilladelse ved forhandling af reservedele, tilbehør eller lignende til andres varer henviser til det for disse varer benyttede mærke på en måde, der er egnet til at fremkalde indtryk af, at det, der således tilbydes, hidrører fra det pågældende mærkes indehaver, eller at han har givet tilladelse til dets anvendelse.

Foretager en anden end varemærkets indehaver væsentlige forandringer ved en med mærket forsynet vare gennem bearbejdning, reparation eller lign., må mærket, hvis va-

Finland.

4 §.

Rätt till varukännetecken enligt 1—3 §§ innebär, att annan än innehavaren icke obefogat må i näringsverksamhet använda ett därmed förväxlingsbart kännetecken på varan eller dess förpackning eller i annons, katalog, affärshandling eller reklam eller på annat sätt, däri inbegripet jämväl muntlig användning, oberoende av om varan är avsedd att sätas i omlopp här i landet eller utomlands.

Som otillåten användning anses även, att någon vid tillhandahållande av reservdelar, tillbehör eller liknande, som lämpar sig för annans vara, åberopar dennes kännetecken på sådant sätt, att det kan giva sken av att vad sålunda tillhandahålles här rör från kännetecknets innehavare eller av att denne medgivit användningen.

Har vara tillhandahållits under visst kännetecken, och har därefter annan än kännetecknets innehavare väsentligt förändrat den genom bearbetning, reparation eller liknande,

Norge.

§ 4.

Rett til varekjennetegn efter §§ 1—3 har den virkning at ingen annen enn innehaveren uhjemlet kan bruke samme kjennetegn i næringsvirksomhet for vare som innføres, selges eller frembys her i riket. Dette gjelder enten kjennetegnet brukes på varen eller dens innpakning eller i reklame eller forretningsdokumenter av enhver art eller i muntlig omtale. Med »samme» kjennetegn forståes i denne lov et kjennetegn som er så likt et annet at det er egnet til å forveksles med dette i den alminnelige omsetning, jfr. § 6.

Som uhjemlet bruk anses det også at noen som selger eller frembyr reservedeler, tilbehør eller tilsetning til en annens vare, herunder henviser til den annens varekjennetegn på en slik måte at det kan gi uriktig inntrykk av at delene, tilbehøret eller tilsetningen skriver seg fra innehaveren av dette kjennetegn eller at han har tillatt kjennetegnet brukt.

Hvis et kjennetegn som nevnt i §§ 1—3 rettmessig er brukt for en vare, og varen etterpå er blitt vesentlig endret ved bearbeidelse, reparasjon o. l. foretatt av en annen enn den

Sverige.

må ej heller, då varan ånyo tillhandahålles i näringsverksamhet här i riket, kännetecknet användas utan att förändringen tydligt angives eller ändock tydligt framgår.

5 §.

Ensamrätt till varukännetecken innefattar icke sådan del av kännetecknet, som huvudsakligen tjänar att göra varan eller dess förpackning mera ändamålsenlig eller eljest att fylla annan uppgift än att vara kännetecknen.

6 §.

Kännetecknen kunna anses förväxlingsbara enligt denna lag endast om de avse varor av samma eller liknande slag.

Dock må även eljest förväxlingsbarhet undantagsvis kunna åberopas, nämligen:

a) till förmån för kännetecknen, som är synnerligen starkt inarbetat och känt inom vida kretsar av allmänheten här i riket, där med hänsyn härtill användningen av ett annat liknande kännetecken skulle innebära ett otillbörligt utnyttjande av det förnas goodwill; eller

b) till förmån för kännetecknen, som är inarbetat, där med hänsyn till den särskilda arten av de varor,

Danmark.

ren påny erhvervsmässigt udbydes til salg, ej heller benyttes uden mærkeindehavarens tilladelse, medmindre forandringen tydeligt angives eller i øvrigt tydeligt fremgår af forholdene.

§ 5.

En varemærkeret omfatter ikke sådanne dele af varemærket, som hovedsagelig tilsigter at gøre varen, dens udstyr eller indpakning mere hensigtsmæssig i anvendelse eller i øvrigt har andet formål end at tjene som kendetegn.

§ 6.

Varemærker anses kun som forvekslelige efter denne lov, såfremt de angår varer af samme eller lignende art.

Undtagelsesvis kan forvekslelighed dog også anses at foreligge,

a) når et varemærke er særlig stærkt indarbejdet og endvidere er så velkendt i vide kredse her i landet, at en andens brug af et lignende mærke, selv for varer af anden art, indebærer en utilbørlig udnyttelse af varemærkets værdi (good-will), eller

b) når et varemærke er indarbejdet, og en andens brug af et lignende mærke for andre varer under hensyn

Finland.

må ej heller, då varan ånyo tillhandahålles i den allmänna handeln, kännetecknet användas utan att förändringen tydligt anges eller ändock tydligt framgår.

5 §.

Ensamrätt till varukännetecken innefattar icke sådan del av märket, som huvudsakligen tjänar att göra varan eller dess förpackning mera ändamålsenlig eller eljest att fylla annan uppgift än att vara kännetecken.

6 §.

Varukännetecken kunna, såframt ej annat följer av vad i 3 § 2 mom. sägs, anses förväxlingsbara enligt denna lag endast om de avse varor av samma eller liknande slag.

Oberoende av att fråga icke är om samma eller liknande varuslag, må förväxlingsbarhet undantagsvis kunna anses föreligga där ett varukännetecken är här i riket synnerligen väl känt inom vida kretsar av allmänheten och med hänsyn härtill ibruktagande av ett annat liknande varukännetecken skulle innebära otillbörligt utnyttjande av det förras rykte.

Bestämmelsen i denna paragrafs 2 mom. äge motsvarande tillämpning, då fråga är om skydd av firmabeståndsdel, firmaförkortning och affärsbeteckning enligt 3 § 2 mom.

Norge.

som har retten til kjennetegnet, må kjennetegnet ikke uten samtykke av innehaveren beholdes eller brukes for varen, hvis den senere blir innført, solgt eller frembudt i næringsvirksomhet her i riket, med mindre endringen blir tydelig angitt eller tydelig fremgår av forholdene forøvrig.

§ 5.

Retten til varekjennetegn gir ikke innehaveren noen enerett til slike deler av kjennetegnet som hovedsakelig tjener til å gjøre varen eller dens innpakning mere formålstjenlig eller som forøvrig har annen oppgave enn å være kjennetegn.

§ 6.

Varekjennetegn ansees i denne lov bare egnet til å forveksles hvis de gjelder varer av samme eller lignende slag.

Dog kan kjennetegn unntaksvis ansees egnet til å forveksles også i andre tilfelle, men slikt utvidet vern kan bare kreves for:

- a) eget navn eller firma,
- b) kjennetegn som er særlig sterkt innarbeidet, når det er kjent i vide kretser her i riket, og det ville bety en utilbørlig utnyttning eller forringing av den anseelse («goodwill») kjennetegnet hadde oppnådd, om lignende kjennetegn i det foreliggende tilfelle blev brukt av en annen,
- c) kjennetegn som er innarbeidet, når det på grunn av de særlige vareslag det gjelder, åpenbart

Sverige.

varom är fråga, användningen av ett annat liknande kännetecken uppenbarligen skulle förringa det förras goodwill.

7 §.

Hava två eller flera var för sig förvärvat rätt enligt 1—3 §§ till varukännetecken, vilka äro förväxlingsbara, skall den rätt vika, som uppkommit senare, där ej annat följer av vad nedan i 8 och 9 § sägs.

8 §.

Yngre rätt till varumärke, förvärvat genom registrering, äger bestå vid sidan av äldre rätt till förväxlingsbart kännetecken, under förutsättning dels att registreringen sökts i god tro, dels att den varit gällande i fem år från registreringsdagen innan talan väckes om dess bestånd, dels att märket fått ej oväsentlig användning.

9 §.

Yngre rätt till kännetecken äger ock bestå vid sidan av äldre sådan rätt, om den yngre rätten förvärvats genom inarbetning och innehavaren av den äldre rätten icke inom rimlig tid inskridit mot dess användning.

Danmark.

til disses særlige karakter åbenbart er egnet til at forringe det indarbejdede mærkes værdi væsentligt.

§ 7.

Kræver to eller flere hver for sig varemærkeret til kendetegn, der er forvekslelige, har den først opståede ret fortrin, for så vidt ikke andet følger af de nedenfor anførte bestemmelser.

§ 8.

En yngre ret til et registreret varemærke kan bestå ved siden af en ældre ret til et dermed forveksleligt mærke, forudsat at anmeldelsen er indgivet i god tro, og at 5 år er hengået fra registreringsdagen, uden at sag om registreringens ophævelse er anlagt.

§ 9.

En yngre ret til et varemærke kan også bestå ved siden af en ældre ret til et dermed forveksleligt mærke,

a) såfremt indehaveren af det ældre mærke ikke inden rimelig tid har taget de nødvendige skridt for at hindre brugen af det yngre mærke,

Finland.

7 §.

Göra två eller flera anspråk på ensamrätt till varumärken, vilka äro förväxlingsbara, skall rätten tillkomma den, vars anspråk stöder sig på äldsta rättsgrund, där ej annat följer av vad nedan i 8 eller 9 § sägs.

8 §.

Även om ett registrerat varumärke är förväxlingsbart med ett äldre inarbetat märke, som icke blivit registrerat, må förväxlingsbarheten icke åberopas, såframt registrering sökts i god tro och talan om ogiltigförklaring av märkets registrering ej väckts inom fem år från registreringsdagen samt märket dessutom fått ej oväsentlig användning.

9 §.

Har någon inarbetat ett varumärke, som är förväxlingsbart med ansnans namn eller firma eller annans tidigare registrerade eller inarbetade varumärke, och har innehavaren av namnet eller firman eller av det äldre märket icke inom rimlig tid inskridit mot dess användning, äge denne icke längre åberopa förväxlingsbarheten.

Norge.

ville skade kjennetegnets anseelse vesentlig om lignende kjennetegn blev brukt for de andre varer.

§ 7.

Gjør flere hver for seg krav på enerett til samme kjennetegn efter §§ 1—3, skal den ha enerett som har eldst hjemmel for sitt krav, hvis ikke annet følger av bestemmelsene i § 3 eller §§ 8—9.

§ 8.

Selvom et registrert varemerke er egnet til å forveksles med et varekjennetegn som har eldre rett, skal det gyldig kunne bestå ved siden av dette, såfremt kravet om registrering var inngitt i god tro og ugyldighetssak ikke er reist innen fem år fra registreringsdagen, og merket dessuten har vært brukt i ikke uvesentlig utstrekning.

§ 9.

Yngre rett til kjennetegn skal også kunne bestå ved siden av eldre rett, såfremt:

a) den yngre rett er ervervet ved innarbeidelse, og innehaveren av den eldre rett ikke innen rimelig tid har tatt de nødvendige skritt for å hindre bruken av det annet kjennetegn, eller

Sverige.

(Jfr 4 §.)

10 §.

Vid tillämpning av bestämmelse i 8 eller 9 § må efter vad som finnes skäligt föreskrivas, att kännetecknet med yngre rätt användes endast på särskilt sätt, såsom i visst utförande, med tillfogande av en ortsangivelse eller med annat förtydligande.

11 §.

Vid utgivning av lexikon, handbok eller annan liknande tryckt skrift äro dess författare, utgivare och förläggare på begäran av den som innehar registrerat varumärke skyldiga att tillse, att varumärket ej återgives däri utan att det framgår, att fråga är om dylikt märke.

Försummar någon vad honom åligger enligt första stycket, är han skyldig bekosta, att beriktigande offentliggöres på det sätt och i den omfattning som finnes skäligt.

Danmark.

b) såfremt retten til mærkerne er erhvervet ved brug inden for forskellige dele af landet, og det skønnes, at begge fremdeles kan anvendes som hidtil uden væsentlig skade for indehaveren af den ældre ret.

§ 10.

I de i §§ 8—9 omhandlede tilfælde kan domstolene, for så vidt det findes rimeligt, bestemme, at ét af mærkerne eller begge kun må anvendes på særlig måde, f. eks. i en vis udførelsesform eller med tilføjelse af en stedsangivelse eller anden tydeliggørelse.

§ 11.

Ved udgivelse af leksika, håndbøger, lærebøger eller lignende skrifter af fagligt indhold er forfatteren, udgiveren og forlæggeren på begæring af indehaveren af et registreret varemærke pligtig at påse, at dette ikke gengives uden angivelse af, at det er et registreret varemærke.

Forsømmer nogen, hvad der påhviler ham efter denne paragrafs 1. stk., er han pligtig at bekoste en berigtigende bekendtgørelse herom på den måde, det findes rimeligt.

Finland.

10 §.

I de fall som avses i 8 och 9 §§ kan någon eller envar av märkenas innehavare, vid äventyr av användningsförbud, för minskande av förväxlingsfara förpliktas att göra tillägg till eller ändring å sitt varumärke.

Vad i 1 mom. sägs skall äga motsvarande tillämpning även i det fall, att på grund av likheten mellan näringsområden eller varuslag förväxlingsfara uppstår därigenom att flere näringsidkare, som hava samma namn eller väsentligen likalydande firmor, använda dessa som varukännetecken.

11 §.

Vid utgivning av lexikon, handbok eller annan liknande tryckt skrift äro dess författare, utgivare och förläggare på begäran av den som innehar registrerat varumärke skyldiga att tillse, att varumärket ej återgives däri utan att det framgår, att fråga är om registrerat märke.

Försummar någon vad honom åligger enligt 1 mom., är han skyldig bekosta, att beriktigande offentliggöres på det sätt och i den omfattning som finnes skäligt.

Norge.

§ 10.

b) den eldre rett er ervervet ved innarbeidelse bare i en del av riket hvor det annet kjennetegn ikke brukes, og det antas at hvert av kjennetegnene fortsatt må kunne brukes uten at det oppstår fare for forveksling med hensyn til de næringsdrivende varen skriver seg fra.

For å unngå forvekslingsfare i tilfelle som nevnt i §§ 3, 8 og 9, kan retten, om den finner det rimelig, ved dom foreskrive at ett eller begge kjennetegn i fremtiden bare må brukes for visse varer eller innen et visst område eller på en bestemt måte, såsom i en bestemt utforming eller med stedsangivelse eller tilføyelse av innehaverens navn, eller med annet klargjørende tillegg.

§ 11.

Ved utgivelse av leksikon, håndbok eller lign. trykt skrift er verkets forfatter, hovedredaktør, utgiver og forlegger pliktig til etter krav av den som har et registrert varemerke, å påse at merket ikke blir gjengitt i skriftet uten at det samtidig fremgår at det er vernet ved registrering.

Hvis et i tide fremsatt krav etter foregående ledd ikke blir etterkommet, kan det forlanges at den som kravet blev rettet til, skal bekoste en rettelse offentliggjort på den måte og i det omfang som finnes rimelig.

Sverige.

Om registrering av varumärken.

12 §.

Varumärkesregistret föres för hela riket i Stockholm av patent- och registreringsverket.

13 §.

Varumärke, som registreras, skall vara ägnat att särskilja innehavarens varor från andras. Märke, som uteslutande eller med endast mindre ändring eller tillägg anger varans art, beskaffenhet, mängd, användning, pris eller ursprungsart eller tiden för dess framställande, skall icke i och för sig anses äga särskiljningsförmåga. Dock skall vid bedömning av, om märke äger dylik förmåga, hänsyn tagas till alla faktiska omständigheter och särskilt till den tid och omfattning märket varit i bruk.

Varumärke, som enbart består av bokstäver eller siffror och icke kan anses som figurmärke, må registreras endast om märket genom inarbetning visats äga särskiljningsförmåga.

Såsom varumärke må icke registreras kännetecken, enbart bestående

Danmark.

Kapitel II.

Om registrering af varemærker.

§ 12.

Varemærkeregistret føres af direktøren for patent- og varemærkevesenets. Direktøren udgiver en registreringstidende, i hvilken såvel de stedfundne registreringer som senere tilførsler til registret bekendtgøres.

§ 13.

Et varemærke skal for at kunne registreres være egnet til at adskille mærkeindehaverens varer fra andres. Et mærke, der udelukkende eller med kun uvæsentlige ændringer eller tilføjelser angiver varens art, beskaffenhed, mængde, anvendelse, pris eller oprindelse eller tidspunktet for dens fremstilling, skal ikke i sig selv anses for at have fornødent særpræg. Det samme gælder et mærke, der udelukkende består af ikke særligt udformede bogstaver eller tal.

Ved bedømmelsen af, om et mærke har det fornødne særpræg, skal der tages hensyn til alle foreliggende forhold, herunder særlig den tid og det omfang, hvori mærket har været anvendt.

Finland.

2 kap.

Om registrering av varumärken.

12 §.

Varumärkesregistret föres av patent- och registerstyrelsen.

13 §.

Varumärke, som registreras, skall vara ägnat att särskilja innehavarens varor från andras. Märke, som utslutande eller med endast mindre ändring eller tillägg angiver varans art, beskaffenhet, mängd, användning, pris eller ursprungsort eller tiden för dess framställande, skall icke i och för sig anses äga särskiljningsförmåga. Dock skall vid bedömande av, om märke äger dylik förmåga, hänsyn tagas till alla faktiska omständigheter och särskilt till den tid och omfattning märket varit i bruk.

Varumärke, som enbart består av bokstäver eller siffror och icke kan anses som figurmärke, må registreras endast om märket genom inarbetning visats äga särskiljningsförmåga.

Såsom varumärke må icke registreras kännetecken, enbart bestående

*Norge.**Kapitel 2.**Registrering av varemerker.*

§ 12.

Varemerkeregistret föres for hele riket i Oslo av Styret for det Industrielle Rettsvern (Patenstyret).

§ 13.

Varemerke som skal registreres, må være egnet til å skille søkerens varer fra andres. Merket må således ikke utelukkende eller bare med uvesentlige endringer eller tillegg gi uttrykk for varens art, beskaffenhet, mengde, formål, pris eller stedet eller tiden for tilvirkningen. Dog skal det ved avgjørelsen av om et varemerke har karakteren av særmerke tas hensyn til alle faktiske omstendigheter, særlig til hvor lenge og i hvilken utstrekning merket har vært i bruk.

Varemerke som utelukkende består av vanlige bokstaver eller tall, kan bare registreres når det har fått karakteren av særmerke ved innarbeidelse.

Varemerke må ikke registreres hvis det utelukkende eller bare med tillegg som ikke kan registreres sær-

Sverige.

de av något, som är ägnat att uppfattas såsom personnamn eller firma.

14 §.

Varumärke må ej registreras:

1) om i märket utan tillstånd indragits sådan statlig eller internationell beteckning eller sådant kommunalt vapen, som enligt lag icke må obehörigen brukas som varumärke, eller ock något som lätt kan förväxlas därmed;

2) om märket är ägnat att vilseleda allmänheten;

3) om märket eljest strider mot lag eller allmän ordning eller är ägnat att väcka förargelse;

4) om märket innehåller något, som är ägnat att uppfattas såsom annans firma eller ock såsom an-

Danmark.

§ 14.

Et varemærke må ikke registreres:

1) når mærket uhjemlet indeholder statskendetegn, officielle internationale kendetegn, danske kommunale kendetegn, særlige benævnelser for kendetegn som de anførte eller noget, der kan forveksles hermed. Forbudet omfatter kun officielle kontrol- og garantitegn, såfremt mærket begæres registreret for de samme eller lignende varearter som dem, for hvilke disse tegn benyttes,

2) når mærket er egnet til at vildlede,

3) når mærket i øvrigt strider mod lov eller offentlig orden eller er egnet til at vække forargelse,

4) når mærket indeholder noget, der er egnet til at opfattes som andens firma eller som andens mands

Finland.

de av något, som är ägnat att uppfattas såsom personnamn eller firma.

14 §.

Varumärke må ej registreras:

1) om märket strider mot lag, allmän ordning eller god sed;

2) om märket är ägnat att vilseleda allmänheten;

3) om i märket utan vederbörligt tillstånd intagits statsvapen, statsflagga eller annat statsblem, kommunalt vapen eller officiell kontroll- eller garantibeteckning eller ock något som kan förväxlas med sådana emblem eller beteckningar;

4) om märket innehåller något, som är ägnat att uppfattas såsom annans firma eller såsom sådan fir-

Norge.

skilt, består av noe som er egnet til å oppfattes som navn eller firma.

§ 14.

Varemerke må ikke registreres hvis det:

1) strider mot lov eller den offentlige orden eller er egnet til å vekke forargelse,

2) er egnet til å villede,

3) uten samtykke av vedkommande myndighet inneholder offentlige våpen, flagg eller andre offentlige emblemer eller merker, derunder de offisielle innen- og utenlandske kontroll- eller garantimerker eller -stempler som er innført for varer av samme eller lignende slag som dem merket kreves registrert for. Merket må heller ikke registreres hvis det inneholder noe som kan forveksles med slike emblemer eller merker som her nevnt. Utenlandske kontroll- eller garantimerker eller -stempler hindrer dog ikke registrering for kunngjøring om dem er inn tatt i Norsk Tidende for det Industrielle Rettsvern,

4) inneholder noe som er egnet til å oppfattes som en annens firma eller som en annen persons navn eller por-

Sverige.

nans namn eller porträtt, där icke uppenbarligen åsyftas någon sedan länge avliden;

5) om märket innehåller något, som är ägnat att uppfattas såsom egenartad titel på annans skyddade litterära eller konstnärliga verk eller kränker annans upphovsmannarätt till sådant verk eller annans rätt till fotografisk bild eller mönster;

6) om märket är förväxlingsbart med annans namn eller firma, med annans varumärke, som är registrerat efter tidigare ansökan, eller med annans kännetecken, som är inarbetat då ansökan om registrering göres; eller

7) om märket är förväxlingsbart med kännetecken, som vid tiden för ansökningen nyttjades av annan samt ansökningen gjorts med vetskap härom och sådant fall ej föreligger, att sökanden nyttjat sitt märke innan det andra kännetecknet görs i bruk.

Utan hinder av bestämmelse under 4), 5), 6) och 7) må registrering ske, om den vars rätt är i fråga medgiver det och fara icke är att allmänheten vilseledes genom registreringen.

15 §.

Ensamrätt, som vinnes genom registrering av varumärke, innefattar

Danmark.

navn eller portræt, og der ikke derved sigtes til forlængst afdøde personer, eller når det indeholder særegent navn på eller afbildning af anden mands faste ejendom,

5) når mærket indeholder noget, der er egnet til at opfattes som særegen titel på en andens beskyttede litterære eller kunstneriske værk, eller når det krænker en andens ophavrets til sådant værk eller en andens patentret, mønsterret eller ret til fotografisk billede,

6) når mærket er forveksleligt med et her i landet efter en tidligere anmeldelse registreret varemærke eller med et varemærke, der er taget i brug her i landet på det tidspunkt, da anmeldelsen om registrering indgives, og som vedvarende anvendes her,

7) når mærket er forveksleligt med et varemærke, der er taget i brug i udlandet på det tidspunkt, da anmeldelsen om registrering indgives, og som vedvarende anvendes dér, og anmelderen på anmeldelsestidspunktet kendte eller burde kende dette.

Uanset bestemmelserne under 4), 5), 6) og 7) kan registrering finde sted, såfremt fornøden hjemmel foreligger, og der ikke er anledning til at antage, at registreringen vil virke vildledende.

§ 15.

Den ved registrering opnåede varemærket omfatter ikke sådanne dele

Finland.

mabeståndsdela, firmaförkortning eller affärsbeteckning, som avses i 3 § 2 mom., eller ock såsom annans namn eller porträtt, där icke uppenbarligen åsyftas någon sedan länge avliden;

5) om märket innehåller något, som är ägnat att uppfattas såsom egenartad titel på annans skyddade litterära eller konstnärliga verk, eller kränker annans upphovsmanrätt till sådant verk eller annans rätt till fotografisk bild;

6) om märket är förväxlingsbart med annans namn eller firma eller sådan firmabeståndsdela, firmaförkortning eller affärsbeteckning, som avses i 3 § 2 mom., eller med annans varumärke, som är registrerat efter tidigare ansökan eller som är inarbetat, då ansökan om registrering göres; eller

7) om märket är förväxlingsbart med varumärke, som annan vid tiden för ansökningen tagit i bruk, samt ansökningen gjorts med vetskap härom och sådant fall ej föreligger, att sökanden nyttjat sitt märke innan det andra märket togs i bruk.

Utän hinder av bestämmelse under 4, 5, 6 och 7 må registrering ske, om den vars rätt är i fråga medgiver det och fara icke är att allmänheten vilseledes genom registreringen.

§ 15.

Ensamerätt, som vinnes genom registrering av varumärke, innefattar

Norge.

trett og som ikke åpenbart sikter på en som er død for lengre tid siden,

5) inneholder noe som er egnet til å oppfattes som den særpregede titel på en annens vernede litterære eller kunstneriske verk, eller krenker en annens opphavsrett til slikt verk eller en annens rett til fotografi eller mønster,

6) er egnet til å forveksles med en annens navn eller firma eller med varemerke som er registrert for en annen efter tidligere inngitt krav, eller som var innarbeidet av en annen da kravet om registrering blev innsendt,

7) er egnet til å forveksles med et varemerke som en annen hadde tatt i bruk for søkeren, og søkeren var vitende om denne bruk da krav om registrering blev sendt inn.

Unntak fra forskriftene under 4, 5, 6 og 7 i denne paragraf kan skje når det foreligger samtykke fra innehaveren av den eldre rett, og det ikke er fare for at merket vil virke villedende.

§ 15.

Den enerett som erverves ved registrering av varemerke, omfatter

Sverige.

icke sådan beståndsdel av märket, som ej ensam för sig kan registreras.

Innehåller märke dylik beståndsdel och finnes särskild anledning att antaga, att märkets registrering kan föranleda ovisshet om ensamrättens omfattning, må vid registreringen denna beståndsdel uttryckligen undantagas från skyddet.

Visas senare att märkesdel, som undantagits från skydd, blivit registrerbar, må ny registrering ske av märkesdelen eller av märket utan dylikt undantag.

16 §.

Varumärke registreras i en eller flera klasser av varor. Indelningen i varuklasser fastställs av patent- och registreringsverket.

17 §.

Den som vill låta registrera varumärke skall till registreringsmyndigheten ingiva skriftlig ansökan härom, innehållande uppgift om sökandens namn eller firma samt den rörelse och de varuslag eller varuklasser för vilka märket är avsett.

Danmark.

af märket, som ikke særskilt kan registreres.

Indeholder et mærke bestanddele som de i 1. stk. omhandlede, og er der særlig anledning til at antage, at mærkets registrering kan medføre tvivl med hensyn til varemærkerettens omfang, kan sådanne bestanddele ved registreringen udtrykkelig undtages fra beskyttelsen.

Viser det sig senere, at dele af mærket, som er blevet undtaget fra beskyttelsen, er blevet registrerbare, kan en ny registrering foretages af disse dele eller af selve mærket uden den i 2. stk. angivne begrænsning.

§ 16.

Varemærker registreres i én eller flere vareklasser. Inddelingen i vareklasser fastsættes ved en af handelsministeren udfærdiget bekendtgørelse.

§ 17.

Anmeldelse af et varemærke til registrering indgives skriftligt til direktoratet for patent- og varemærkevæsenet. Anmeldelsen skal indeholde en gengivelse af mærket, oplysning om anmelderens navn eller firma samt om hans erhverv. Anmeldelsen skal endvidere indeholde oplysninger om de varearter eller vareklasser, for hvilke mærket ønskes registreret, samt i øvrigt være affattet i overensstemmelse med de i medfør af § 46 udfærdigede bestemmelser.

Finland.

icke sådan beståndsdel av märket, som ej ensam för sig kan registreras.

Innehåller märke dylik beståndsdel och finnes särskild anledning att antaga, att märkets registrering kan föranleda ovisshet om ensamrättens omfattning, må vid registreringen denna beståndsdel uttryckligen undantagas från skyddet.

Visas senare att märkesdel, som undantagits från skydd, blivit registrerbar, må ny registrering ske av märkesdelen eller av märket utan dylikt undantag.

§ 16.

Varumärke registreras i en eller flera klasser av varor. Indelningen i varuklasser fastställs genom förordning.

§ 17.

Ansökning om registrering av varumärke sker skriftligen.

I ansökningen skall uppgivas:

1) sökandens fullständiga namn eller firma, yrke, hemort och postadress; samt

2) den rörelse och de varuslag eller varuklasser, för vilka märket är avsett.

Vid ansökningen skall fogas:

avbildning av märket, på fast papper av 15 och 10 centimeters längd och bredd i två exemplar;

till märkets avtryckande tjänlig stamp av samma storlek som avbildningarna, då varumärket utgöres av

Norge.

ikke slik del av merket som det ikke ville være adgang til å registrere særskilt.

Inneholder et registrert merke slik bestanddel, og Styret antar at registrering av merket kan skape uvissheit om rettens omfang, kan det ved registreringen uttrykkelig anmerkes at denne del er unntatt fra rettsvernet.

Skulle det senere bli godtgjort at den bestanddel av merket som var unntatt fra rettsvernet, vil kunne registreres, kan det kreves ny registrering av denne del særskilt eller av merket i dets helhet uten det tidligere forbehold.

§ 16.

Varemerke registreres for bestemte varer eller vareklasser. Indelingen i vareklasser bestemmes av Kongen.

§ 17.

Krav om registrering av varemerker inngis skriftlig til Styret for det Industrielle Rettsvern, Oslo. Kravet skal inneholde opplysning om søkerens navn eller firma, næringens art, gjengivelse av merket, og oppgave over de varer eller vareklasser som merket kreves registrert for. Ellers skal kravet tilfredsstillende de forskrifter som blir gitt efter § 45 og være ledsaget av fastsatt avgift.

18 §.

Söker någon registrering av varumärke, som han första gången använt för vara förevisad på internationell utställning, inom sex månader efter den dag då varan först utställdes, skall ansökningen i förhållande till andra ansökningar eller skedd användning av kännetecken anses gjord nämnda dag.

19 §.

Har sökanden icke iakttagit vad om ansökan är föreskrivet eller finner registreringsmyndigheten eljest hinder föreligga för bifall till ansökningen, skall sökanden föreläggas att inom viss tid avgiva yttrande eller vidtaga rättelse.

§ 18.

Når et varemærke første gang er anvendt for varer, udstillet på en af handelsministeren godkendt national eller international udstilling her i landet, og mærket senest 6 måneder efter dets indførelse på udstillingen anmeldes til registrering her, skal anmeldelsen i forhold til senere indtrufne omstændigheder, såsom andre anmeldelser eller andres benyttelse af mærket, anses som sket samtidig med dets indførelse på udstillingen.

Ved bekendtgørelse fra handelsministeren, jfr. § 46, kan det under forudsætning af gensidighed bestemmes, at tilsvarende regler skal gælde varemærker, der første gang er anvendt på officielle eller officielt anerkendte internationale udstillinger uden for landet.

§ 19.

Har anmelderen ikke iagttaget de om anmeldelse givne forskrifter, eller finder direktoratet for patent- og varemærkevæsenet, at der i øvrigt er noget til hinder for at godkende anmeldelsen, giver direktoratet anmelderen en af grunde ledsaget meddelelse herom og fastsætter en frist, inden hvis udløb anmelderen har adgang til at ytre sig.

Finland.

ett figurmärke eller ett sådant ordmärke, vars avbildning icke återgivits i vanlig tryckstil; samt

stadgad registrerings- och varuklassavgift.

Ansökningen må ömfatta endast ett varumärke.

18 §.

Söker någon registrering av varumärke, som han första gången använt för vara förevisad på internationell utställning, inom sex månader efter den dag då varan utställdes, skall ansökningen i förhållande till senare ingivna ansökningar eller skedd användning av kännetecken anses gjord nämnda dag.

19 §.

Ansökning, som icke åtföljes av ansökningsavgift, må icke upptagas till prövning. Har sökanden annars icke iakttagit vad om ansökan är föreskrivet eller finner registreringsmyndigheten eljest hinder föreligga för bifall till ansökningen, skall sökanden föreläggas att inom viss tid avgiva yttrande eller vidtaga rättelse.

Norge.

§ 18.

Krever noen registrert et varemerke som han første gang har brukt for varer fremvist på internasjonal utstilling her i riket, og kravet blir inngitt innen seks måneder etter åpningen av utstillingen, skal kravet overfor kjennetegn som andre har krevet registrert eller tatt i bruk, ansees som inngitt den dag da varene første gang blev vist på utstillingen.

Under forutsetning av gjensidighet kan Kongen slutte avtale med fremmede stater om at lignende regel skal gjelde for internasjonale utstillinger der.

§ 19.

Er et varemerkekrav ikke i samsvar med reglene i denne lov eller med de forskrifter som er gitt i medhold av loven, skal Styret underrette søkeren om dette og gi ham passende frist til å svare og i tilfelle rette manglene.

Et krav regnes ikke som inngitt så lenge en gjengivelse av merket

Fullgöres icke föreläggande, skall ansökningen avskrivras.

Finner registreringsmyndigheten även efter det yttrande avgivits hinder för bifall föreligga, skall ansökningen avslås, där ej anledning förekommer att giva sökanden nytt föreläggande.

(Jfr 47 §.)

20 §.

Äro ansökningshandlingarna fullständiga och finnes ej hinder för registrering, skall myndigheten kungöra ansökningen. Kungörelsen skall innehålla uppgift om ansökningens huvudsakliga innehåll samt tillkän-

Ved fristens udløb tager direktoratet stilling til anmeldelsen, medmindre der gives anmelderen adgang til en fornyet udtalelse.

Direktoratets afgørelse kan af anmelderen indbringes for handelsministeren eller domstolene efter reglerne i § 44.

§ 20.

Er anmeldelsen i behørig orden, og er intet fundet til hinder for registreringen, foretager direktoratet for patent- og varemærkevæsenet bekendtgørelse herom i Registreringstidende. Bekendtgørelsen skal inde-

Finland.

Fullgöres icke föreläggande, må beslut fattas om att ansökningen skall anses hava förfallit.

Finner registreringsmyndigheten även efter det yttrande avgivits hinder för bifall föreligga, skall ansökningen avslås, där ej anledning förekommer att giva sökanden nytt föreläggande.

(Jfr 51 §.)

20 §.

Är ansökningen gjord i enlighet med gällande stadganden och är det sannolikt, att varumärket kan intagas i registret, skall ansökningen kungöras i varumärkestidningen. Kungörelsen skall innehålla uppgift

Norge.

ikke er innsendt. Andre mangler ved kravet skal ikke være til hinder for at det regnes som inngitt da gjengivelsen av merket kom inn til Styret, såfremt disse mangler blir rettet innen den frist som Styret setter.

Blir et forelegg fra Styret ikke besvart innen utløpet av fastsatt frist, regnes kravet for å være trukket tilbake. Søkeren kan dog mot en særskilt avgift forlange kravet gjenopptatt til videre behandling innen 4 måneder fra utløpet av fristen. Innen samme frist må Styrets forelegg besvares. Blir ikke avgiften betalt og forelegget besvart for fristens utløp, regnes forlangendet om gjenopp-tagelse for ikke fremsatt. Gjenopp-tagelse kan bare forlanges en gang under behandlingen av kravet.

Har søkeren svart på Styrets forelegg innen fastsatt frist, men Styret mener at det fremdeles hefter mangler ved kravet, skal kravet avslåes hvis ikke Styret finner at søkeren bør få nytt forelegg med ny frist.

Blir registrering nektet, kan søkeren mot betaling av en fastsatt avgift innanke avgjørelsen for Styrets 2. avd. Ankefristen skal være 2 måneder fra den dag melding om avgjørelsen blev sendt ham fra Styret. Nærmere regler gis ved forskrift av Kongen.

§ 20.

Er varemerkekrav i samsvar med forskriftene, og det ikke er funnet noe til hinder for registreringen, skal kravet med bilag legges ut til alminnelig eftersyn. Dette kunngjøres sammen med det vesentligste

Sverige.

nagivande att den som vill framställa invändning mot ansökningen har att göra detta skriftligen till registreringsmyndigheten inom två månader därefter.

21 §.

Efter utgången av tid, som sägs i 20 §, företager registreringsmyndigheten ansökningen till fortsatt prövning.

Bifalles ansökan, skall märket intagas i registret samt kungörelse därom utfärdas.

Avslås eller avskrivs ansökan, som kungjorts enligt 20 §, skall beslutet härom kungöras på samma sätt.

(Jfr 47 §.)

22 §.

Registrering gäller från dagen för ansökningens ingivande enligt 17 §

Danmark.

holde oplysning om anmeldelsens væsentlige indhold og gengive mærket.

Indsigelser mod mærkets registrering skal fremsættes skriftligt med behørig begrundelse inden 2 måneder fra bekendtgørelsesdagen.

§ 21.

Efter udløbet af den i § 20 fastsatte frist optager direktoratet anmeldelsen til fortsat behandling i overensstemmelse med § 19.

Godkendes anmeldelsen, indføres mærket i registret, og bekendtgørelse sker i Registreringstidende.

Afslås en anmeldelse, som er bekendtgjort i henhold til § 20, bekendtgøres afslaget.

Direktoratets afgørelse kan af anmelderen indbringes for handelsministeren eller domstolene efter reglerne i § 44.

§ 22.

Den ved registreringen opnåede varemærkeret gælder fra den dag,

Finland.

om ansökningens huvudsakliga innehåll och återgiva märket.

Invändningar mot ansökningen kunna göras skriftligen hos registreringsmyndigheten inom två månader från kungörandet.

21 §.

Efter utgången av tid, som sägs i 20 § 2 mom., företager registreringsmyndigheten ansökningen till fortsatt behandling.

Bifalles ansökan, skall märket intagas i registret samt kungörelse där- om införas i varumärkestidningen.

Om ansökan, som kungjorts enligt 20 §, ej bifalles eller om den åter- tages, skall även detta tillkännagivas i varumärkestidningen.

(Jfr 52 §.)

22 §.

Registrering gäller från dagen för ansökningens ingivande till dess tio

Norge.

innhold av kravet i Norsk Tidende for det Industrielle Rettsvern. Kunn- gjøringen skal samtidig gi opplys- ning om at den som vil gjøre innsi- gelse mot registrering av merket, må gjøre dette på nærmere fastsatt måte innen 2 måneder fra kunn- gjøringdagen.

Når fristen er utløpet, opptar Sty- ret kravet til videre behandling og prøvning og avgjør derefter om merket skal registreres.

Søkeren og den som har gjort inn- sigelse mot registreringen, kan inn- anke enhver avgjørelse som er gått ham imot for Styrets 2. avd. Om denne anke gjelder det samme som i § 19, siste ledd, bestemt.

§ 21.

Blir det endelig avgjort av Styret at merket skal registreres, innføres det i registret, melding om registrer- ingen kunnjøres i Norsk Tidende for det Industrielle Rettsvern, og re- gistreringsbrev sendes søkeren.

På samme måte kunnjøres det at registrering er nektet eller at kravet er trukket tilbake etterat det har vært utlagt til alminnelig eftersyn efter § 20.

(Jfr § 20.)

§ 22.

Registreringen gjelder fra den dag kravet er kommet inn til Styret i

Sverige.

till dess tio år förflutit från registreringsdagen.

Registrering förnyas på innehavarens ansökan, varje gång för tio år från utgången av föregående registreringsperiod.

23 §.

Ansökan om förnyelse göres skriftligen hos registreringsmyndigheten tidigast ett år före och senast tre månader efter registreringsperiodens utgång.

Om handläggning av ansökan om förnyelse skall vad i 19 § stadgas äga motsvarande tillämpning.

24 §.

På ansökan av innehavare av registrerat varumärke må i registret göras sådana oväsentliga ändringar i märket, som ej påverka helhetsintrycket därav.

Danmark.

anmeldelsen i henhold til § 17, jfr. § 19, er indgivet, og vedvarer i 10 år fra registreringsdagen.

Registreringen fornyes på indehaverens begæring for 10 år ad gangen fra udløbet af den pågældende registreringsperiode.

§ 23.

Anmeldelse om registreringsfornyelse indgives til direktoratet for patent- og varemærkevæsenet tidligst 1 år før og senest 3 måneder efter registreringsperiodens udløb.

Findes anmeldelsen i behørig orden, indføres fornyelsen i registret.

Er anmeldelse om fornyelse ikke sket inden registreringsperiodens udløb, sender direktoratet mærkeindehaveren eller hans fuldmægtig, jfr. § 31, underretning herom. For manglende underretning er direktoratet uden ansvar.

§ 24.

På begæring af indehaveren kan der foretages uvæsentlige ændringer af et registreret varemærke, for så vidt helhedsindtrykket af märket ikke derved påvirkes.

Sådanne ændringer af märket indføres i registret.

Finland.

år förflutit från registreringsdagen.

Registrering förnyas, på innehavarens ansökan, varje gång för tio år från utgången av föregående registreringsperiod.

Ansökan om förnyelse göres hos registreringsmyndigheten tidigast ett år före och senast tre månader efter registreringsperiodens utgång. Om handläggning av ansökan skall vad i 19 § stadgas äga motsvarande tillämpning.

23 §.

På ansökan av innehavare av registrerat varumärke må i registret göras sådana oväsentliga ändringar i märket, som ej påverka helhetsintrycket därav. Om ändringarna skall kungörelse införas i varumärkestidningen.

24 § se nedan.

Norge.

henhold til lovens § 17, jfr. § 19, og inntil 10 år regnet fra den dag da kravet blev besluttet registrert (registreringsdagen).

Registreringen kan kreves fornyet av innehaveren for 10 år ad gangen regnet fra utgangen av foregående registreringsperiode.

§ 23.

Krav om fornyelse inngis skriftlig til Styret tidligst ett år för og senest 3 måneder efter registreringsperiodens utløp og må være ledsaget av fastsatt avgift. Blir kravet inngitt efter utløpet av registreringsperioden, må søkeren dessuten betale en tilleggsavgift.

Er krav om fornyelse ikke kommet når registreringsperioden utløper, varsler Styret den registrerte innehaver eller hans fullmektig, men Styret er uten ansvar om slikt varsel ikke skulle bli gitt.

Bestemmelsene i § 19 og § 21, 1. ledd, får tilsvarende anvendelse ved behandlingen av krav om fornyelse.

§ 24.

Efter krav fra innehaveren og mot betaling av en fastsatt avgift kan det i et registrert varemerke gjøres uvesentlige endringer som ikke påvirker helhetsinntrykket. Endringene innføres i varemerkeregistret, og kunngjøring skjer på samme måte som ved registrering av nye merker.

*Sverige.**Om registrerings upphörande.*

25 §.

Om varumärke registrerats i strid mot denna lag och skälet mot registrering alltjämt föreligger, må i den ordning nedan stadgas registreringen hävas, där ej enligt 8 eller 9 § rätt till märket likväl må bestå.

Registreringen må ock hävas, om innehavaren ej längre är näringsidkare eller om märket efter registreringen uppenbarligen förlorat sin särskiljningsförmåga eller blivit vilseledande, stridande mot allmän ordning eller ägnat att väcka förargelse.

26 §.

Om registrerings hävande må envar som har intresse därav föra talan vid domstol mot märkeshavaren. Grundas talan på stadgande i 13 §, 14 § 1)—3) eller 25 § andra stycket, må den ock föras av myndighet som Konungen bestämmer.

*Danmark.**Kapitel III.**Om registreringens ophør.*

§ 25.

Er et varemærke registreret i strid med bestemmelserne i denne lov, kan registreringen ophæves ved dom, jfr. dog bestemmelserne i §§ 8—10.

Registreringen kan ligeledes ophæves ved dom, hvis mærkeindehaveren ikke længere er erhvervsdrivende, eller hvis mærket efter registreringen åbenbart har mistet evnen til at adskille mærkeindehaverens varer fra andres eller er blevet vildledende, stridende mod den offentlige orden eller egnet til at vække forargelse.

§ 26.

Om ophævelse af en registrering kan enhver, som har retlig interesse deri, anlægge sag mod mærkeindehaveren. Sag efter bestemmelserne i § 13, § 14, 1)—3), og § 25, 2. stk. kan også anlægges af direktøren for patent- og varemærkevæsenet.

Finland.

3 kap.

Rättsskyddets upphörande och registreringens ogiltighet.

25 §.

Registrering av varumärke, som skett i strid mot bestämmelserna i denna lag, må av domstol förklaras ogiltig, för så vitt annat icke förändras av omständighet som i 8 eller 9 § sägs eller eljest av ändrade förhållanden.

26 §.

Varumärke vare förverkat:

1) om märket efter registreringen eller inarbetningen uppenbarligen förlorat sin förmåga att skilja innehavarens varor från andras;

2) om märket efter registreringen eller inarbetningen blivit vilseledande eller stridande mot allmän ordning eller god sed;

3) om varken märkets innehavare eller den till vilken rätten att använda märket upplåtits i näringsverksamhet säljer, tillhandahåller eller inför varor, för vilka märket avsetts, och behov av rättsskydd ej längre kan anses förefinnas.

27 §.

Om varumärkets förverkande eller registrerings ogiltighet må envar som har intresse därav föra talan vid domstol mot märkeshavaren. Grundas talan på 26 § eller, i fråga om ogiltigförklaring av registrering, på stadgande i 13 § eller 14 § 1 mom. 1—3 punkterna, må den ock föras av allmän åklagare, där sådant påkallas av allmänt intresse.

*Norge.**Kapitel 3.**Ugyldige registreringer.*

§ 25.

Er varemerke registrert i strid med denne lov, kan registreringen kjennes ugyldig ved dom, hvis ikke merket kan bestå efter reglene i §§ 8—10.

Registreringen kan også kjennes ugyldig hvis merkehaveren ikke lenger er næringsdrivende, eller hvis merket efter registreringen åpenbart har mistet karakteren av særmerke eller er blitt villedende, stridende mot den offentlige orden eller egnet til å vekke forargelse.

§ 26.

Søksmål efter § 25 hører under Oslo byrett og kan reises av enhver som har rettslig interesse i det. Styret ved dets sjef skal varsles om søksmålet.

Søksmål som bygger på bestemmelsene i § 13 eller § 14, nr. 1—3, eller § 25, 2. ledd, kan også reises av Styret.

Angående domstols behörighet i mål om registrerings hävande skall utöver vad eljest är stadgat gälla, att Stockholms rådhusrätt är behörig, då märkeshavaren icke har hemvist inom riket, samt att mål om registrerings hävande må upptagas av domstol där talan om intrång i rätt till märket är anhängig.

(Jfr § 37.)

27 §.

Sedan beslut om registrerings hävande vunnit laga kraft, skall märket avföras ur registret.

Samma lag vare om registreringen ej förnyas eller om märkets innehavare begär dess avförande ur registret.

§ 27.

Udslettelse af registret sker på grundlag af dom, eller når registreringen ikke fornyes eller mærkeindehaveren begærer mærket slettet.

Finland.

I varumärkesregistret må på ansökan av käranden göras anteckning om anhängiggörande av talan som i 1 mom. avses.

(Jfr 44 §.)

24 §.

Anhåller icke innehavare av registrerat märke inom den i 22 § 2 mom. nämnda tid om förnyelse av registreringen, skall märket avföras ur registret.

Varumärke skall jämväl avföras ur registret, då märkeshavaren under registreringens giltighetstid där om anhåller. Har märket enligt anteckning i registret blivit pantsatt, må avförandet dock icke äga rum utan panthavarens samtycke.

På ansökan av märkeshavaren må inskränkning göras i förteckningen över de varor eller varuklasser, vilka registreringen avser. Om samtycke av panthavare gälle vad i 2 mom. är sagt.

Norge.

Når både merkehaveren og den som angriper hans rett, er enige om det, kan spørsmålet om registreringens gyldighet kreves endelig avgjort av Styrets 2. avd. For dette svares fastsatt avgift.

Styrets 2. avd. kan, når den finner at vilkårene for varemerkevern åpenbart ikke har vært eller lenger er tilstede, treffe endelig avgjørelse om at registreringen er ugyldig når merkehaveren ikke gjør innvending mot det. Innvending fra merkehaveren må være kommet til Styret senest 3 måneder efter at Styrets 2. avd. har sendt ham melding om at det akter å treffe slik avgjørelse og har oppgitt grunnen til dette.

§ 27.

Er registrering av varemerke kjent ugyldig ved endelig avgjørelse, blir dette å innføre i registret og kunnngjøre som bestemt i § 21, 1. ledd.

Det samme gjelder hvis registreringen ikke blir fornyet eller merkehaveren selv begjærer merket slettet av registret.

*Sverige.**Särskilda bestämmelser om registrering av utländska varumärken.*

28 §.

Söker någon, som icke driver näring i Sverige, registrering av varumärke, skall han visa att han i hemlandet åtnjuter registreringskydd för märket gällande de varor ansökningen här i riket avser.

Under förutsättning av ömsesidighet äger Konungen föreskriva, att beträffande viss främmande stat vad i första stycket stadgas icke skall äga tillämpning.

29 §.

Konungen äger under förutsättning av ömsesidighet förordna, att varumärke som är registrerat i främmande stat må, med de förbehåll som angivas i förordnandet, kunna registreras i Sverige så som det är registrerat i den främmande staten. Registreras enligt detta stadgande varumärke, som eljest icke kunnat registreras här, skall registreringen icke gälla i vidare mån eller för längre tid än i den främmande staten.

Danmark.

Af enhver dom, hvorved en registrering ophæves eller ændres, tilstiller vedkommende domstol direktoratet for patent- og varemærkevæsenet en udskrift.

*Kapitel IV.**Særlige bestemmelser om registrering af udenlandske varemærker.*

§ 28.

Anmelder en erhvervsdrivende, der ikke driver virksomhed her i landet, et varemærke til registrering, skal han godtgøre, at et tilsvarende mærke er registreret for ham i hjemlandet for de varearter, som anmeldelsen her angår.

Under forudsætning af gensidighed kan det ved bekendtgørelse fra handelsministeren fastsættes, at bestemmelsen i 1. stk. ikke kommer til anvendelse.

§ 29.

Ved bekendtgørelse fra handelsministeren kan det — under forudsætning af gensidighed — bestemmes, at et varemærke, som ellers ikke ville kunne registreres her i landet, men som er registreret i en fremmed stat, på nærmere i bekendtgørelsen fastsatte betingelser kan registreres her, således som det er registreret i den fremmede stat. En sådan registrering gælder ikke i videre omfang end i den fremmede stat.

*Finland.**Norge.*

4 kap.

Särskilda bestämmelser om skydd för utlänning och för utländska varumärken.

28 §.

Söker någon, som icke driver näring i Finland, registrering av varumärke, skall i samband med ansökningsutredning förebringas om, att han åtnjuter registreringsskydd för märke gällande de varor ansökningen avser i den främmande stat, i vilken han driver näring eller har hemvist eller vars medborgare han är.

29 §.

Utländskt varumärke, som i 28 § avses, skall registreras i den form, vari det är gällande enligt registreringen i hemlandet, såframt icke dess registrering här i landet står i strid mot bestämmelserna i 13 § 1 mom. och 14 § eller varumärket förlorat sin förmåga att skilja sökandens varor från andras.

Kapitel 4.

Særskilte bestemmelser om registrering av utlendingers varemerker.

§ 28.

Inngir noen som ikke driver næring her i riket, krav om registrering av varemerke, må han godtgjøre at merket er registrert for ham i hjemlandet for de varer som kravet omfatter.

Dette gjelder dog ikke hvis søkerens hjemland gjør tilsvarende innrømmelse for merker som kreves registrert der av næringsdrivende i Norge.

§ 29.

Kongen kan under forutsetning av gjensidighet bestemme at et varemerke som er registrert i en fremmed stat, på nærmere fastsatte vilkår skal kunne registreres her i riket på samme måte som det er gyldig registrert i den fremmede stat. Registreres efter denne bestemmelse et merke som ellers ikke kunne ha oppnådd vern her i riket, gjelder vernet ikke i videre omfang eller for lengere tid enn i den fremmede stat.

30 §.

Konungen äger under förutsättning av ömsesidighet förordna, att, där varumärke tidigare anmälts till registrering i främmande stat, ansökning om registrering här i riket skall, under de villkor som i förordnandet angivas, i förhållande till andra ansökningar eller skedd användning av kännetecken anses gjord samtidigt med anmälningen i den främmande staten.

31 §.

Innehavare av registrerat varumärke, vilken icke har hemvist i Sverige, skall hava ett här bosatt ombud, som äger företräda honom i allt som rör märket. Anteckning härom skall göras i varumärkesregistret.

§ 30.

Ved bekendtgørelse fra handelsministeren, jfr. § 46, kan det under forudsætning af gensidighed bestemmes, at en anmeldelse her i landet af et varemærke, der er anmeldt til registrering i fremmed stat, i forhold til senere indtrufne omstændigheder, såsom andre anmeldelser eller andres benyttelse af mærket, skal anses som sket samtidig med anmeldelsen i den fremmede stat, såfremt anmeldelsen indgives her inden en af handelsministeren fastsat frist.

§ 31.

En mærkeindehaver, som ikke har bopæl her i landet, skal have en her bosat fuldmægtig, som på hans vegne kan modtage søgsmål og alle forekommende meddelelser vedrørende mærket med samme virkning som for ham selv. Fuldmægtigens

Finland.

Utan hinder av vad ovan i 1 mom. är sagt, må, under förutsättning av ömsesidighet, vid registrering här i landet av utländskt varumärke däri vidtagas oväsentliga ändringar, som ej påverka helhetsintrycket därav.

30 §.

Har någon här i landet sökt registrering av ett varumärke, som han tidigare anmält till registrering i främmande stat, skall sådan ansökning i förhållande till andra ansökningar, under förutsättning av ömsesidighet, betraktas så, som vore den gjord samtidigt med anmälningen i den främmande staten, såframt ansökningen här skett inom sex månader från anmälningen i främmande stat samt sökanden hos registermyndigheten här i landet före ansökningens kungörande framställt anspråk på sådan företrädesrätt. Då anspråk på företrädesrätt blivit anmält och behörig utredning angående anspråkets berättigande företetts, må tredje person ej på grund av omständighet, som inträffat under tiden mellan prioritets- och registreringsdagen, förvärva rätt att begagna ett varukännetecken, liknande det här registrerade utländska varumärket.

31 §.

Innehavare av registrerat varumärke, vilken icke har hemvist i Finland, skall hava ett här bosatt ombud, som äger företräda honom i allt som rör märket. Anteckning härom skall göras i varumärkesregistret.

Norge.

§ 30.

Kongen kan under forutsetning av gjensidighet bestemme at den som på fastsatt måte har inngitt krav om registrering av et merke i en fremmed stat, innen en viss frist skal kunne kreve merket registrert her i riket med den virkning at kravet overfor kjennetegn som andre har krevet registrert eller tatt i bruk, ansees som inngitt her i riket på samme tid som krav blev inngitt i den fremmede stat.

§ 31.

Den som ikke har fast bopel i riket, kan bare inngi krav om registrering eller fornyelse og gjøre gjeldende de rettigheter som følger av registreringen, når han har en fullmektig som bor her i riket og som er oppgitt for Styret. Fullmektigen skal

Sverige.

Finnes icke behörigt ombud antecknat, skall registreringsmyndigheten under innehavarens sist uppgivna adress förelägga honom att inom viss tid vidtaga rättelse. Fullgöres icke föreläggandet, skall märket avföras ur registret.

Om överlåtelse och licens.

32 §.

Överlåtes rörelse, till vilken hör varumärke eller kännetecken som avses i 2 § andra stycket, skall detta innefattas i överlåtelsen, där ej annat är eller får anses vara avtalat.

33 §.

Har registrerat varumärke överlåtit, skall på begäran anteckning därom göras i varumärkesregistret. Registreringsmyndigheten äger dock vägra sådan anteckning, där överlåtelsen skett utan samband med

Danmark.

navn og hjemsted skal indføres i varemærke registret.

Findes behørig fuldmægtig ikke noteret, skal mærkeindehaveren berigtige forholdet inden en af direktoratet for patent- og varemærkevæsenet fastsat frist, hvorom meddelelse gives ved anbefalet brev, eller, hvis mærkeindehaverens bopæl ikke kendes, ved bekendtgørelse i Registreringstidende. Er sådan fuldmægtig ikke udpeget inden fristens udløb, slettes mærket af registret.

*Kapitel V.**Om overdragelse og licens m. v.*

§ 32.

Retten til et varemærke kan overdrages i eller uden forbindelse med den virksomhed, i hvilken det benyttes.

Overdrager nogen sin virksomhed, går retten til virksomhedens varemærker over til erhververen, medmindre andet måtte være aftalt.

§ 33.

Den, til hvem retten til et registreret varemærke er overgået, skal anmelde dette til direktoratet for patent- og varemærkevæsenet, der gør tilførsel herom til varemærke registret.

Finland.

Finnes icke behörigt ombud antecknat, skall registermyndigheten under innehavarens sist uppgivna adress förelägga honom att inom viss tid vidtaga rättelse. Fullgöres icke föreläggandet, skall märket avföras ur registret.

5 kap.

Om överlåtelse och licens.

32 §.

Varumärke må överlätas till annan. Överlåtelsen kan avse antingen alla de varuslag, för vilka märket registrerats eller inarbetats, eller ock en del av dem.

Överlättes rörelse, till vilken hör varumärke, åtföljer märket rörelsen, såframt ej förbehåll träffats därom att märket skall behållas av överlåtaren eller att detsamma må såväl av överlåtaren som av rörelsens nya ägare användas för olika slag av varor.

33 §.

Har registrerat varumärke överlåtits, skall på begäran anteckning därom göras i varumärkesregistret. Finner registermyndigheten att märkets användning på grund av överlåtelsen är ägnad att vilseleda allmän-

Norge.

representere ham i alt som vedkommer varemerket, og kan i borgerlige saker stevnes på hans vegne. Fullmektigens navn og bopel skal anmerkes i varemerkeregistret.

Kapitel 5.

Overdragelser og lisenser.

§ 32.

Ved overdragelse av virksomhet går retten til de varemerker som er knyttet til virksomheten, over til den nye eier, hvis ikke annet er avtalt eller følger av særlige forhold.

§ 33.

Overdragelse av registrert varemerke blir efter krav fra den nye innehaver og mot betaling av en fastsatt avgift å anmerke i varemerke-
registret og kunngjøre som nevnt i § 21. Har den nye innehaver ikke

Sverige.

överlåtelse av den rörelse till vilken varumärket hör samt dess användning av den nye innehavaren är ägnad att vilseleda allmänheten.

(Jfr 47 §.)

Har överlåtelse av registrerat varumärke skett, skall likväl, intill dess överlåtelsen blivit antecknad i registret, den anses som innehavare av märket, vilken senast blivit införd där i sådan egenskap.

Överlåtelse, som icke är antecknad i registret, gäller ej mot annan, som i god tro förvärvar rätt till märket.

34 §.

Har innehavaren av registrerat varumärke medgivit annan rätt att i näring använda märket (*licens*), skall på begäran anteckning därom göras i varumärkesregistret. Registreringsmyndigheten äger dock vägra sådan anteckning, där licensstagarens användning av märket är ägnad att vilseleda allmänheten.

Danmark.

(Jfr. § 44.)

Indtil overdragelsen er anmeldt til indførsel i registret, kan direktoratet anse den som indehaver af mærket, der senest er indført som sådan.

§ 34.

Har indehaveren af et registreret varemærke givet en anden ret til at anvende mærket i erhvervsøjemed (*licens*), skal på mærkeindehaverens eller licenstagernes begæring tilførsel herom gøres i varemærkesregistret. På samme måde finder tilførsel til registret sted, når det senere godtgøres, at licensen er ophørt.

Finland.

heten, skall anteckning dock vägras, såframt icke nämnda olägenhet blir avlägsnad därigenom att märket i visst avseende ändras eller att till detsamma göres visst tillägg.

(Jfr 52 §.)

Överlåtelse, som icke är antecknad i registret, gäller ej mot tredje man, som i god tro förvärvat rätt till märket.

Vill någon pantsätta sitt varumärke, skall skriftligt avtal upprättas och anteckning därom göras i registret. Innan så skett, har panträtten icke kommit till stånd.

34 §.

Har innehavaren av registrerat varumärke medgivit annan rätt att i näringsverksamhet använda märket (licens), skall på begäran anteckning därom göras i varumärkesregistret. Registermyndigheten äger dock vägra sådan anteckning, där märkets användning på grund av licens är ägnad att vilseleda allmän-

Norge.

fast bopel i riket, må han för å få overdragelsen anmerket, ha en fullmektig slik som i § 31 bestemt, og han må i tilfelle godtgjøre at merket er registrert for ham i hjemlandet, jfr. § 28.

Styret kan nekte å anmerke overdragelse hvis den ikke er skjedd i forbindelse med den virksomhet merket har vært knyttet til, og Styret finner at merkets bruk på den nye innehavers hånd vil være egnet til å villede.

Nektelse kan innankes for Styrets 2. avd. Om denne anke gjelder det samme som i § 19, siste ledd, bestemt.

Söksmål som gjelder et registrert varemerke, kan alltid reises mot den som i registret står som innehaver, og meldinger fra Styret sendes til ham.

Så lenge en overdragelse av registrert varemerke ikke er anmerket i registret, har den ingen rettsvirkning overfor godtroende erverver av rettighet til merket.

§ 34.

Har innehavaren av et registrert varemerke gitt noen annen rett til å bruke merket i næring (lisens), blir dette efter krav fra merkehavaren eller lisenstageren og mot betaling av en fastsatt avgift å anmerke i varemerkeregistret og kunngjøre som nevnt i § 21. På samme måte anmerkes og kunngjøres det når det

Sverige.

Visas att licensen upphört att gälla, skall anteckningen avföras ur registret.

Licens, som icke är antecknad i registret, gäller ej mot annan, som i god tro förvärvar rätt till märket.

Där ej annat är eller får anses vara avtalat, äger licenstagare ej överlåta sin rätt vidare.

35 §.

Rätt till varumärke eller kännetecken, som avses i 2 § andra stycket, må ej tagas i mät. Avträdes innehavarens egendom till konkurs, ingår dock rätten i konkursboet.

Om förbud mot användning av vilseledande varukännetecken.

36 §.

Om varukännetecken efter överlåtelse eller sedan licens därtill upplåtits är vilseledande i den nye innehavarens eller licenstagarens hand, äger domstol i den omfattning som finnes påkallat vid vite förbjuda honom att använda kännetecknet.

Sådant förbud må ock eljest med-

Danmark.

Såfremt ikke andet måtte være aftalt, kan licenstageren ikke overdrage sin ret.

§ 35.

Er retten til et registreret varemærke blevet pantsat, eller er der foretaget udlæg deri, skal på mærkeindehaverens, pantstagerens eller udlægshaverens begæring tilførsel herom gøres i varemærke registret.

Kapitel VI.

Om forbud mod brug af vildledende varemærker.

§ 36.

Bliver brugen af et varemærke, efter at overdragelse af dette har fundet sted, eller efter at licens til brug af varemærket er meddelt, vildledende, kan det ved dom forbydes den pågældende at anvende mærket i den foreliggende skikkelse.

Det samme gælder i andre tilfælde,

Finland.

heten. Visas att licensen upphört att gälla, skall anteckningen avföras ur registret.

Licens, som icke är antecknad i registret, gäller ej mot tredje man, som i god tro förvärvat rätt till märket.

Där ej annat är eller får anses vara avtalat, äger licenstagare ej överlåta sin rätt vidare.

35 §.

Rätt till varumärke må ej tagas i mät med mindre märket blivit pantsatt.

Avträdes innehavarens egendom till konkurs, ingår varumärkesrätten i konkursboet.

6 kap.

Om förbud mot användning av vilseledande varukännetecken.

36 §.

Om varumärke efter överlåtelse eller sedan licens därtill upplåtits blir vilseledande i den nye innehavarens eller licenstagarens hand, äger domstol i den omfattning som finnes påkallat förbjuda honom att använda märket.

Sådant förbud må ock eljest med-

Norge.

senere blir godtgjort at lisensen er opphört.

Styret kan nekte å anmerke lisens hvis det finner at lisenstagerens bruk av merket vil være egnet til å villede.

Om anke over slik nektelse gjelder det som er bestemt i § 19, siste ledd.

Så lenge lisens ikke er anmerket i registret, har den ingen rettsvirkning overfor godtroende erverver av rettighet til merket.

Lisenstager kan ikke overdra sin rett videre hvis dette ikke er eller må ansees for avtalt.

§ 35.

Rett til varemerke kan ikke være gjenstand for utlegg.

Kapitel 6.

Forbud mot bruk av villedende varekjennetegn.

§ 36.

Blir et varekjennetegn tatt i bruk av ny innehaver eller av noen annen med innehaverens samtykke, og kjennetegnet på den nye brukers hånd er egnet til å villede, kan det ved dom forbys ham å bruke kjennetegnet i uforandret form, og ellers gis de pålegg som retten finner påkrevet.

Det samme gjelder også i andre

Sverige.

delas, där varukännetecken är vilseledande eller innehavare av varukännetecken eller annan med hans medgivande använder kännetecknet på sådant sätt, att allmänheten vilseledes.

Talan enligt denna paragraf må föras av myndighet som Konungen bestämmer, så ock av envar som har intresse därav.

Bestämmelser till rättens skydd.

37 §.

Gör någon intrång i den rätt som enligt 4—10 §§ tillkommer innehavare av varukännetecken (*varumärkesintrång*), och sker det uppsåtligt, straffes med dagsböter eller, där omständigheterna äro försvårande, med fängelse.

Brottet må åtalas av allmän åklagare endast om det av målsägande anges till åtal.

(Jfr 26 §.)

Danmark.

hvor et varemærke er vildledende eller af mærkeindehaveren eller af en anden med hans samtykke anvendes på vildledende måde.

Sag efter denne paragraf kan anlægges af direktøren for patent- og varemærkevæsenet samt af enhver, der har retlig interesse deri.

*Kapitel VII.**Bestemmelser vedrørende retsbeskyttelsen.*

§ 37.

Brug af et varemærke i strid med bestemmelserne i denne lov kan forbydes ved dom.

Forsætlig krænkelse af retten til et registreret varemærke straffes med bøde.

Overtrædelse af denne lov påtales af den forurettede. Sagerne behandles som handelssager i den borgerlige retsplejes former.

Sø- og handelsretten i København er for sager, der rejses efter denne lov, værneting for mærkeindehavere, der ikke har bopæl her i landet.

Finland.

delas, där varumärke är vilseledande eller innehavare av varumärke eller annan med hans medgivande använder märket på sådant sätt, att allmänheten vilseledes.

Talan enligt denna paragraf må föras av allmän åklagare, så ock av envar som har intresse därav.

7 kap.

Påföljd av intrång i varumärkesrätt.

37 §.

Har någon gjort intrång i den rätt, som enligt denna lag tillkommer innehavare av varukännetecken, må han av domstol förbjudas att fortsätta eller upprepa sin handling.

Lag samma vare, om någon skridit till åtgärd på grund varav intrång är att anse som omedelbart förestående.

38 §.

Har intrång som i 37 § 1 mom. avses begåtts uppsåtligen, vare straffet böter eller fängelse i högst ett år.

Brottet må åtalas av allmän åklagare endast om det av målsägande angives till åtal.

(Jfr 44 §.)

Norge.

tilfelle hvor et varekjennetegn er villedende eller blir brukt på en måte som er egnet til å villede.

Söksmål efter denne paragraf kan reises av Styret og forövrig av enhver som har rettslig interesse i det.

Kapitel 7.

Bestemmelser om rettsvern.

§ 37.

Den som bruker varekjennetegn i strid med denne lov, kan ved dom forbys å gjenta handlingen.

Er handlingen begått forsettlig, straffes den skyldige med böter eller fengsel inntil 3 måneder. Offentlig påtale finner bare sted efter begjæring av fornærmede.

(Jfr § 26.)

Sverige.

38 §.

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet begår varumärkesintrång är skyldig ersätta målsäganden hans skada.

Begår någon varumärkesintrång utan uppsåt eller oaktsamhet, vare, om han därav haft vinning, efter vad som finnes skäligt skyldig att intill vinstens belopp ersätta målsägandens skada.

39 §.

Grundas talan om varumärkesintrång på registrering enligt denna lag, skall såvitt angår tid före registreringsdagen 37 § icke äga tillämpning. För tid innan ansökan om registrering kungjorts enligt 20 § skall icke heller 38 § äga tillämpning, där ej intrånget skett uppsåtligen.

40 §.

Talan om ersättning enligt 38 § må endast avse skada under de senaste fem åren innan talan väcktes. För skada, varom talan ej förts inom tid som nu sagts, vare rätten till ersättning förlorad.

Utan hinder av vad i första stycket sägs må på grund av registrering

Danmark.

§ 38.

Den, som forsætligt eller uagtsomt krænker en varemærkeret, er pligtig at erstatte den forvoldte skade.

Krænker nogen en varemærkeret, uden at det sker forsætligt eller uagtsomt, kan den krænkede i det omfang, i hvilket han har lidt tab, kræve den ved den ulovlige handling indvundne fortjeneste udbetalt.

§ 39.

I sager om krænkelse af retten til et registreret varemærke kommer § 37, 2. stk. kun til anvendelse, for så vidt angår tiden efter registreringsdagen.

§ 40.

Krav efter § 38 forældes efter lovgivningens almindelige regler.

Uanset bestemmelsen i 1. stk. kan sag om erstatning for en varemærke-

Finland.

39 §.

Den, som uppsåtligen eller av vållande begår intrång, varom i 37 § 1 mom. är stadgat, är skyldig att till den, som blivit kränkt, utgiva ersättning för all skada. Är vållandet ringa, äger domstolen dock jämka skadeståndet efter ty skäligt prövas.

Även om den, som begått intrånget, icke kan tillräknas vållande, äger domstolen, såvitt det med beaktande av den felandes tillgångar och övriga omständigheter anses skäligt, ålägga honom att till den, som lidit intrånget, utgiva genom handlingen erhållen vinst.

40 §.

Grundas den rätt vari intrång skett på registrering enligt denna lag, kan straff i stöd av 38 § ådömas endast för intrång som ägt rum efter registreringsdagen.

Har intrånget gjorts innan ansökan om registrering kungjorts enligt 20 §, må ersättning på grund av 39 § icke utdömas, med mindre intrånget skett uppsåtligen.

41 §.

Talan enligt 39 § må endast avse skada eller vinst under de senaste fem åren innan talan väcktes. För skada eller vinst, varom talan ej förts inom tid som nu sagts, vare rätten att utkräva fordringen förlorad.

Utan hinder av vad i 1 mom. sägs må på grund av registrering enligt

Norge.

§ 38.

Den som forsettlig eller uaktsomt har brukt varekjennetegn i strid med denne lov, plikter å erstatte den forurettede skaden.

Selvom gjerningsmannen har handlet i god tro eller skaden er mindre, plikter han i et hvert fall å legge fra seg til fordel for den forurettede det han har innvunnet ved inngrepet.

§ 39.

Hvis den rett det er gjort inngrep i, har sitt grunnlag i registrering efter denne lov, kommer straff efter § 37 bare til anvendelse på inngrep som er gjort efter registreringsdagen, og reglene i § 38 skal bare gjelde ved inngrep som er skjedd efter den i § 20 nevnte kunngjøring eller som er skjedd forsettlig.

§ 40.

Krav efter § 38 foreldes efter reglene i lov om straffelovens ikrafttreden av 22. mai 1902 § 28.

Sverige.

enligt denna lag talan föras om intrång före registreringsdagen, därest den väckes inom ett år från nämnda dag.

41 §.

Har varumärkesintrång blivit begånget, äger rätten efter vad som finnes skäligt föreskriva åtgärder för att förebygga bruk av etikett, förpackning, reklammaterial eller annat föremål, vars användning skulle innebära intrång, så ock av kliché eller annat hjälpmedel som kan användas endast för framställning därav. I sådant hänseende må föreskrivas, att föremålet skall på visst sätt ändras, förstöras eller ock utlämnas till målsäganden mot lösen. Är kännetecken så förenat med varan, att det icke kan utplånas utan att denna skadas, må föreskrift som nu sagts även avse själva varan.

Angående talan enligt denna paragraf gälle vad i allmänhet är stadgat om enskilt anspråk. Här avsedd egendom må, där brott mot 37 § skäligen kan antagas föreligga, tagas i beslag; därvid skall vad om beslag i allmänhet är stadgat äga motsvarande tillämpning.

42 §.

Vinner den, mot vilken talan föres om intrång i rätten till registrerat varumärke, dom på registreringens hävande, inträder ej påföljd enligt 37—41 §§.

Danmark.

krænkelse, der har fundet sted efter mærkets anmeldelse til registrering, anlægges, for så vidt det sker inden 1 år fra registreringsdagen.

§ 41.

I sager om krænkelse af en varemærkeret kan retten bestemme, at foranstaltninger skal træffes til forebyggelse af misbrug af mærket. I så henseende kan det bl. a. bestemmes, at de ulovligt anbragte mærker skal fjernes fra de varer, der er i den pågældendes besiddelse eller i øvrigt står til hans rådighed, eller om fornuddent at varerne skal tilintetgøres eller udleveres den forurettede mod eller uden erstatning.

Finland.

denna lag talan föras om intrång före registreringsdagen, därest den väckes inom ett år från nämnda dag.

42 §.

Har intrång i rätten till varukännetecken blivit begånget, äger domstol efter vad som finnes skäligt föreskriva åtgärder för att förebygga missbruk av varukännetecken, förpackning, affärshandling eller annat, vars användning skulle innebära intrång, så ock av kliché eller annat hjälpmedel som kan användas endast för framställning därav. I sådant hänseende må föreskrivas, att föremålet skall utlämnas till målsäganden mot lösen eller utan sådan, förstöras eller på visst sätt förändras. Är kännetecken så förenat med varan, att det icke kan avlägsnas utan att denna förstöres eller avsevärt skadas, må föreskrift som nu sagts även avse själva varan.

(Jfr 50 §.)

43 §.

Vinner den, mot vilken talan föres om intrång i rätten till registrerat varumärke, dom på registreringens ogiltigförklaring, inträder ej påföljd enligt 37—42 §§.

Norge.

§ 41.

Den som har brukt varekjenne-tegn i strid med denne lov, plikter, når den forurettede krever det, å endre eller fjerne kjennetegnet. Hvis det ikke kan endres eller fjernes uten uforholdsmessige omkostninger for domfelte eller uten å skade eller ødelegge varen, kan de gjenstander som det finnes på, kreves inndradd.

De inndradde gjenstander kan efter avtale mellom domfelte og den forurettede overdras til sistnevnte mot fradrag i det krav som han måtte ha mot domfelte efter § 38.

§ 42.

Bygger den som i borgerlig sak er stevnet for inngrep i registrert varemerke, påstand om hel eller delvis frifinnelse på at registreringen var eller er ugyldig, skal domstolen, når han krever det, gi ham så lang utsettelse at han kan få spørsmålet om ugyldigheten avgjort ved dom.

Sverige.

Häves registrering av skäl som sägs i 25 § andra stycket, skall dock vad nu sagts gälla endast tid under vilken sådant skäl kan anses hava förelegat.

43 §.

Har licens till registrerat varumärke här i riket upplåtits till en enda licenstagare och har licensen blivit antecknad i varumärkesregistret, skola, där ej annat är eller får anses vara avtalat, i mål om intrång i rätten både märkets innehavare och licenstagaren anses som målsägande.

Licenstagare, som vill anställa intrångstalan, skall därom underrätta innehavaren, vid påföljd att hans talan eljest ej upptages till prövning.

(Jfr 26 §.)

Danmark.

§ 42.

Er licens meddelt til brug af et varemærke, anses i sager om krænkelse af varemærkeretten såvel licensgiver som licenstagere som påtaleberettiget, såfremt intet andet er aftalt.

En licenstagere, som vil anlægge sag, skal underrette licensgiveren herom.

(Jfr § 37.)

Finland.

Förverkas rätten till registrerat varumärke av skäl som i 26 § sägs, är nämnda påföljd jämväl utesluten, dock endast beträffande tid under vilken sådant skäl kan anses hava förelegat.

(Jfr 46 §.)

Norge.

§ 43.

Hvis inngrepssak reises av lisens-tager, plikter han å varsle merke-haveren om søksmålet.

8 kap.

Rättegång i mål om varumärke.

44 §.

Mål om varumärke skola handläggas vid laga domstol.

Då fråga är om talan, som föres mot märkeshavare, vilken icke har hemvist i Finland, vare laga domstol rådstuvurätten i Helsingfors.

Har åtal väckts på grund av 38 §, kan i samband med åtalet handläggas även yrkande som i 37 § avses.

(Jfr § 26.)

45 §.

Då stämning delgivits i 31 § avsett ombud, bestämmes stämningstiden enligt ombudets hemvist.

(Jfr 43 §.)

(Jfr § 42.)

44 §.

Talan om fastställelse, huruvida rätt till varukännetecken består eller icke består eller om visst förfarande utgör intrång i sådan rätt eller ej, må av domstol upptagas till prövning, där ovisshet råder om förhållandet och denna länder käranden till förfång.

I mål härom skall vad i 43 § stadgas äga motsvarande tillämpning.

Finland.

46 §.

Har licens till registrerat varumärke här i landet upplåtits till en enda licenstagare och har licensen blivit antecknad i varumärkesregistret, skola, där ej annat är eller får anses vara avtalat, i mål om intrång i rätten både märkets innehavare och licenstagaren anses som målsägande.

Licenstagare, som vill anställa intrångstalan, skall därom underrätta innehavaren, vid påföljd att hans talan eljest ej upptages till prövning.

47 §.

Talan om fastställelse, huruvida rätt till varukännetecken består eller om visst förfarande utgör intrång i sådan rätt, må av domstol upptagas till prövning, där ovisshet råder om förhållandet och denna länder käranden till förfång.

I mål härom skall vad i 46 § stadgats äga motsvarande tillämpning.

48 §.

Talan, vari yrkande framställts om varumärkes förklarande för förverkak eller ogiltigt, må fullföljas mot den ursprungliga svaranden även i det fall, att varumärket, efter det rättegång anhängiggjorts, överlåtits till annan, och vare domen, varigenom talan godkänts, gällande även gentemot den sistnämnde.

49 §.

Föres talan om meddelande av förbud, som i denna lag avses, må domstolen på yrkande av käranden un-

Norge.

(Jfr § 43.)

(Jfr 41 §.)

Övriga bestämmelser.

45 §.

Om kollektivmärken är särskilt stadgat.

*Kapitel VIII.
Fællesmærker.*

§ 43.

De i nærværende lov indeholdte bestemmelser om varemærker finder anvendelse på fællesmærker i det omfang og med de afvigelser, der følger af den for disse mærker gældende særlige lovgivning.

*Finland.**Norge.*

der rättegången eller i domen meddela svaranden sådant förbud att gälla intill dess laga kraft ägande dom i huvudsaken föreligger eller dessförinnan annorlunda förordnas. Innan förbudet meddelas, kan käranden åläggas att ställa nöjaktig säkerhet för den skada, som genom förbudet kan tillskyndas svaranden.

Mot beslut om meddelande eller återkallande av förbud må, då beslutet givits under rättegången, ändring sökas genom särskilda besvär.

50 §.

Till tryggande av åtgärd, som i 42 § avses, kan varan tagas i beslag av allmän åklagare. Även domstol äger meddela förordnande om beslag.

9 kap.

Särskilda bestämmelser.

51 § se nedan.

52 §.

Om kollektivmärken är särskilt stadgat.

*Kapitel 8.**Forskjellige bestemmelser.*

*Sverige.**Danmark.**Kapitel IX.**Forskellige bestemmelser.*

§ 44 se nedan.

§ 45.

Enhver har ret til at gøre sig bekendt med varemærkeregistrets indhold, enten ved eftersyn af registret eller ved udskrift af dette.

Enhver kan få oplysning om, hvorvidt et varemærke er registreret.

46 §.

Förutom i fall som avses i 20 och 21 §§ skall kungörande ske av registrerings förnyelse enligt 22 §, av ändring i registrerat märke enligt 24 §, av registrerings avförande enligt 27 och 31 §§ samt av anteckning i registret om överlåtelse enligt 33 § eller om licens enligt 34 §.

47 §.

Över patent- och registreringsverkets beslut, varigenom ansökan en-

(Jfr §§ 20 och 21.)

§ 44.

De af direktoratet for patent- og varemærkevæsenet i henhold til den-

*Finland.**Norge.*

§ 44.

Enhver har rett til å få se varemerkeregistret, få bekreftet utskrift av det og få avskrift av varemerkekrav med bilag etterat kravet er registrert eller har vært utlagt i henhold til § 20.

Efter skriftlig anmodning foretar Styret undersøkelse av om et angitt merke er registrert eller krevet registrert for bestemte varer eller vareklasser.

For utskrifter og undersøkelser som foran nevnt samt for innføring i varemerkeregistret med kunngjøring av endring som gjelder inneha- verens navn eller fullmektigforhold, betales fastsatt avgift. Begjæring om frist eller forlengelse av frist til å rette mangler, avgi uttalelse, nærmere begrunnelse eller lign. skal være ledsaget av en fastsatt avgift som tilbakebetales hvis den begjærte frist ikke innvilges.

(Jfr 20 och 21 §§.)

(Jfr §§ 20, 21, 27, 33 och 34.)

51 §.

Ändring i patent- och registerstyrelsens slutliga beslut i varumärkes-

(Jfr §§ 19, 20, 23, 33 och 34.)

Sverige.

ligt denna lag bifallits, må klagan ej föras.

I övrigt föres klagan över verkets slutliga beslut enligt denna lag genom besvär hos Konungen inom två månader från beslutets dag.

48 §.

Konungen äger meddela föreskrifter om vad sökande i registreringsärenden har att iakttaga, om kungörande som sägs i 20, 21 och 46 §§ samt eljest om förfarandet i dessa ärenden ävensom om varumärkesregistrets förande.

Vid ansökan om registrering av varumärke, om förnyelse, om ändring i registrerat varumärke enligt 24 § eller om anteckning i registret av överlåtelse eller licens skall erläggas avgift till belopp som Konungen föreskriver. För förnyelse skall stadgas högre avgift, om ansökan ingives efter registreringsperiodens utgång.

49—59 §§ Övergångsbestämmelser.

Danmark.

ne lov truffne afgørelser kan af anmelderen inden 3 måneder fra afgørelsens dato indbringes for handelsministeren. Adgang til at få spørgsmålene afgjort ved domstolene, udelukkes ikke herved. Ønsker anmelderen en afgørelse indbragt for domstolene, må sag anlægges inden 6 måneder efter den af direktoratet eller handelsministern truffne afgørelse.

§ 46.

Handelsministeren fastsætter nærmere bestemmelser om indgivelse og behandling af anmeldelser til varemærkeregistret, herunder fastsættelse af fristen for påberåbelse af fortrinsrettigheder, jfr. §§ 18 og 30, om registrets indretning og førelse, om Registreringstidendes udgivelse og indhold samt om afgifterne for anmeldelser, ekspeditioner, udskrifter m. v.

§§ 47—48 Övergångsbestämmelser.

Finland.

ärenden sökes genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen inom sextio dagar från beslutets dag.

Norge.

§ 45.

Kongen kan gi nærmere forskrifter om fremgangsmåten ved inngivelse og behandling av krav om registrering av varemerker, om avgiftssatser og om gjennomføringen av denne lov forøvrig.

§ 46 Övergångsbestämmelser.

Pariskonventionen

Unionskonvention i Paris den 20 mars 1883 för skydd av den industriella äganderätten, reviderad i Bryssel den 14 december 1900, i Washington den 2 juni 1911, i Haag den 6 november 1925 och i London den 2 juni 1934¹.

Artikel 1.

1. De länder, å vilka denna konvention är tillämplig, bilda en union för skydd av den industriella äganderätten.

2. Skyddet av den industriella äganderätten har till föremål patent, nyttighetsmodeller, industriella mönster och modeller, fabriks- eller handelsmärken, firma samt ursprungsbeteckningar ävensom undertryckande av illojal konkurrens.

3. Industriell äganderätt är att fatta i vidsträcktaste bemärkelse och avser icke blott industri och handel i egentlig mening utan även området för lantbruks- och extraktiv industri samt alla tillverkade alster eller naturprodukter, till exempel vin, spannmål, tobaksblad, frukt, boskap, mineral, mineralvatten, öl, blommor, mjöl.

4. Till patent räknas de olika slag av industriella patent, som enligt unionsländernas lagstiftningar kunna förekomma, såsom importpatent, förbättringspatent, tilläggsopatent, tilläggsbevis etc.

Artikel 2.

1. De som tillhöra ett unionsland skola i samtliga övriga unionsländer i fråga om skyddet av den industriella äganderätten åtnjuta de förmåner, som de särskilda lagstiftningarna för närvarande tillerkänna eller framdeles komma att tillerkänna landets egna medborgare, och detta utan intrång i de rättigheter, som särskilt tillförsäkras genom denna konvention. De skola följaktligen äga samma skydd som dessa och tillgång till samma rättsmedel mot varje förekommande rättskränkning, under förbehåll att de uppfylla de villkor och formaliteter, som åvila landets egna medborgare.

2. Av dem som tillhöra ett unionsland kan dock icke fordras, att de skola vara bosatta eller driva rörelse inom det land, där skydd begäres, för att få åtnjuta de rättigheter, som inbegripas under den industriella äganderätten.

3. Uttryckligt förbehåll göres för bestämmelserna i varje unionslands lagstiftning om det judiciella och det administrativa förfarandet samt myndigheternas kompetens ävensom om val av boningsort eller förordnande av ombud, då sådant fordras enligt lagarna om den industriella äganderätten.

Artikel 3.

Likställda med dem som tillhöra unionsländerna äro de vilka tillhöra i unionen ej ingående länder men äro bosatta eller äga verkliga industri- eller handelsföretag inom något unionslands område.

Artikel 4.

A 1. Den som i ett av unionsländerna i behörig ordning gjort ansökan om patent eller om skydd för nyttighetsmodell eller för industriellt mönster eller modell

¹ SÖ 1953: 24, där även den svenska översättningen av 1925 års konventionstext intagits.

eller för fabriks- eller handelsmärke eller hans rättsinnehavare skall för ansökan i de övriga länderna äga en prioritetsrätt under tid, som här nedan bestämmes.

2. Varje ansökan, som enligt ett unionslands inhemska lagstiftning eller internationella avtal mellan flera unionsländer är likställd med en behörig nationell ansökan, erkännes kunna giva upphov till prioritetsrätt.

B. Till följd härav skall ansökan, som sedermera före utgången av denna tid göres i annat unionsland, icke kunna förklaras ogiltig på grund av åtgärder, vidtagna under mellantiden, sålunda speciellt icke genom annan ansökan, genom uppfinningens offentliggörande eller utövande, genom saluhållande av exemplar av mönstret eller modellen, genom begagnande av märket, och dessa åtgärder skola icke kunna giva upphov till någon rätt för tredje man eller någon förändrarrätt. De rättigheter, som av tredje man vunnits före dagen för den första ansökningen, som tjänar som grund för prioritetsrätten, äro förbehållna i överensstämmelse med varje unionslands inre lagstiftning.

C 1. Tiden för ovannämnda prioritetsrätt utgör i fråga om patent och nyttighetsmodeller tolv månader samt i fråga om industriella mönster och modeller ävensom fabriks- eller handelsmärken sex månader.

2. Dessa frister löpa från tidpunkten för ingivande av den första ansökningen i unionsland; dagen för ingivandet medräknas ej i fristen.

3. Om fristens sista dag i det land, där skydd begäres, är en laga helgdag eller en dag, då vederbörande myndighet icke håller öppet för mottagande av ansökningar, förlänges fristen till nästföljande söckendag.

D 1. Den som vill taga i anspråk prioritetsrätt på grund av tidigare ansökning åligger att lämna uppgift rörande den tid och det land, där denna ansökning blivit gjord. Varje land äger bestämma den tidpunkt, då denna uppgift senast skall lämnas.

2. Sådan uppgift skall angivas i de av vederbörande myndighet utgivna publikationer, särskilt i patenten och därtill hörande beskrivningar.

3. Unionsländerna kunna fordra, att den som gör anmälan om prioritetsrätt ingiver en kopia av den tidigare gjorda ansökningen (beskrivning, ritningar etc.). Denna kopia, till riktigheten bestyrkt av den myndighet, som mottagit ansökningen, behöver icke vara legaliserad, och den skall i varje fall kunna utan särskild avgift ingivas när som helst inom tre månader från den senare ansökningens ingivande. Det må kunna föreskrivas, att den skall vara åtföljd av bevis om tiden, då den tidigare ansökningen gjordes, utfärdad av vederbörande myndighet, ävensom av översättning.

4. Andra formaliteter kunna ej vid tidpunkten för själva ansökningen fordras för anmälan om prioritetsrätt. Varje unionsland äger bestämma påföljderna av underlåtenhet att iakttaga de i denna artikel omnämnda formaliteter, dock att dessa påföljder ej må sträcka sig längre än till förlust av prioritetsrätten.

5. Senare må annan bevisning kunna fordras.

E 1. Då i ett land skydd sökes för industriellt mönster eller modell under åberopande av rätt till prioritet på grund av ansökan om skydd för nyttighetsmodell, skall prioritets tiden vara den som är bestämd för industriella mönster och modeller.

2. Vidare är det tillåtet att i ett land söka skydd för nyttighetsmodell med anspråk på prioritet, grundad på en ansökning om patent, och omvänt.

F. Ett unionsland skall icke kunna avslå en patentansökan på den grund att däri göres anspråk på flera olika prioritetsrätter, om det gäller en enligt vederbörande lands lag enhetlig uppfinning.

G. Om prövningen giver vid handen, att en patentansökning är oenhetlig, skall

sökanden kunna uppdelas i ett visst antal delansökningar, med bibehållande såsom inlämningsdag för var och en av den ursprungliga ansökningsdagen och i förekommande fall av prioritet.

H. Prioritet kan icke vägras av det skälet, att vissa element av den uppfinning, för vilken prioritet begäres, icke förekomma i patentanspråken till ansökningsdagen i det första landet, såframt handlingarna till denna ansökning tillsammans på ett tydligt sätt angiva de nämnda elementen.

Artikel 4 bis.

1. Patent, som i de olika unionsländerna sökas av dem, som tillhöra unionen, skola vara oberoende av patent, som för samma uppfinning erhållits i andra länder, vare sig tillhörande unionen eller icke.

2. Denna bestämmelse skall gälla utan inskränkning, särskilt så att patent, som söks under prioritetstiden, äro oberoende såväl i fråga om skälen till ogiltighet och förverkande som beträffande deras normala giltighetstid.

3. Den är tillämplig på patent, som äga bestånd vid tidpunkten för dess ikraftträdande.

4. Detsamma skall, i händelse av nya länders anslutning, gälla för de vid tidpunkten för anslutningen å ömse sidor bestående patent.

5. Patent, som erhållits med återopande av prioritetsförmånen, skola i de olika unionsländerna åtnjuta samma giltighetstid som de skulle ha fått, om de söks eller beviljats utan prioritetsförmån.

Artikel 4 ter.

Uppfinnaren har rätt att bli nämnd såsom sådan i patentet.

Artikel 5.

A 1. Patent förverkas icke därigenom, att patenthavaren till det land, i vilket patent erhållits, inför föremål, som blivit tillverkade i annat unionsland.

2. Dock skall varje unionsland äga rätt att vidtaga erforderliga lagstiftningsåtgärder till förebyggande av missbruk vid utnyttjandet av den genom patentet förlänade uteslutanderätten, exempelvis försummelse att utöva uppfinningen.

3. Dessa åtgärder skola icke kunna gå ut på patentets förverkande i annat fall, än då meddelande av tvångslicenser icke skulle vara tillräckligt för att hindra sådana missbruk.

4. I varje fall skall ansökan om meddelande av tvångslicens icke kunna göras, förrän tre år förflutit från det patentet beviljades, och tvångslicens skall icke kunna beviljas annat än om patenthavaren ej förmår visa giltigt skäl för sin underlåtenhet. Någon talan om ett patents förverkande eller upphävande skall icke kunna anhängiggöras, förrän två år gått från meddelandet av den första tvångslicensen.

5. Ovanstående bestämmelser äro, under förbehåll för nödvändiga förändringar, tillämpliga å nyttighetsmodeller.

B. Skydd för industriella mönster och modeller skall icke kunna på något sätt förverkas, vare sig genom försummelse att utöva eller genom införsel av föremål, överensstämmande med de skyddade.

C 1. Därest i ett land användande av registrerat märke är föreskrivet, skall registreringen icke kunna upphävas förrän efter skälig tid och endast om vederbörande icke visar skäl för sin underlåtenhet.

2. Märkeshavarens användande av ett fabriks- eller handelsmärke under en form, som endast genom beståndsdelar, vilka icke ändra märkets egenartade

karaktär, skiljer sig från den form, under vilken märket registrerats i ett unionsland, skall icke medföra registreringens ogiltighet eller minska det åt märket givna skyddet.

3. Samtidig användning av samma märke för samma eller liknande varor genom industri- eller handelsföretag, som enligt de inhemska lagbestämmelserna i det land, där skyddet begärts, anses vara medägare till märket, skall icke i något unionsland hindra registreringen eller på något sätt minska det åt märket givna skyddet, såframt denna användning icke har till verkan, att allmänheten vilseledes, eller är stridande mot allmänintresset.

D. För åtnjutande av skydds rätt må icke fordras, att föremålet är åsatt märke eller uppgift om patent eller nyttighetsmodell eller om registrering av fabriks- eller handelsmärke eller industriellt mönster eller modell.

Artikel 5 bis.

1. En respittid om minst tre månader skall medgivas för betalning av föreskrivna avgifter för upprätthållande av rättigheter, som inbegripas under den industriella äganderätten, mot erläggande av en tilläggsavgift, om sådan är föreskriven i den inhemska lagstiftningen.

2. Beträffande patent förbinda sig unionsländerna dessutom att antingen utsträcka respittiden till minst sex månader eller också medgiva återupplivning av patent, som förfallit på grund av underlåten avgiftsbetalning; skolandet härutinnan gälla de villkor, som den inhemska lagstiftningen föreskriver.

Artikel 5 ter.

I intet av unionsländerna skall såsom intrång i patenthavares rättigheter anses:

1) användande ombord å andra unionsländers fartyg av anordningar, som utgöra föremål för hans patent, i fartygsskrovet, maskinerna, tackling, don och andra tillbehör, då dessa fartyg tidvis eller tillfälligtvis inkomma i det ifrågavarande landets farvatten, under förutsättning att användandet sker uteslutande för fartygets behov;

2) användande av anordningar, som utgöra föremål för patentet, i konstruktion eller drift av andra unionsländers luft- eller lantfordon eller tillbehör till sådana fordon, då dessa tidvis eller tillfälligtvis inkomma i vederbörande land.

Artikel 6.

A. Varje i hemlandet vederbörligen registrerat fabriks- eller handelsmärke skall, under nedan angivna förbehåll, kunna registreras samt erhålla skydd i sin ursprungliga form (telle quelle) i övriga unionsländer. Dessa länder kunna fordra företeendet av ett av behörig myndighet utfärdat bevis om registrering i hemlandet, innan den definitiva registreringen företages. Legalisering av detta bevis skall ej kunna krävas.

B 1. Dock kan registrering vägras eller förklaras ogiltig för:

1) märken, vilka äro av beskaffenhet att göra intrång i av tredje man förvärvat rätt i det land, där skydd begäres;

2) märken, helt och hållet saknande egenartad karaktär eller uteslutande sammansatta av tecken eller benämningar, vilka i handeln kunna tjäna till att angiva varors art, beskaffenhet, mängd, bestämmelse, värde, ursprungsort eller tidpunkten för deras framställande eller som blivit vanliga i gängse språkbruk eller i lojalt och konstant handelsbruk i det land, där skydd är begärt. Vid bedömandet av ett märkes egenartade karaktär bör avseende fästas vid alla faktiska omständigheter, särskilt vid den tidslängd, under vilken märket varit i bruk;

3) märken, som äro stridande mot god sed eller allmän ordning, särskilt sådana som äro ägnade att vilseleda allmänheten. Ett märke skall dock icke kunna anses strida mot allmän ordning endast därför att det icke står i överensstämmelse med något visst stadgande i lagstiftningen om varumärken, såframt ej detta stadgande just har avseende å allmän ordning.

2. Registrering av fabriks- eller handelsmärken skall icke kunna vägras i övriga unionsländer endast därför, att de skilja sig från de i hemlandet skyddade märkena i fråga om beståndsdelar, som icke ändra den egenartade karaktären av och icke beröra identiteten med märkena i den form, under vilken de registrerats i det nämnda hemlandet.

C. Som hemland skall anses det unionsland, där sökanden har ett verkligt industri- eller handelsföretag, och, om han icke har något sådant företag, det unionsland, där han är bosatt, och, om han icke är bosatt i något unionsland, det land, där han är medborgare, såvida han tillhör ett unionsland.

D. Då ett fabriks- eller handelsmärke blivit behörigen registrerat i hemlandet och sedan i ett eller flera andra unionsländer, skall vart och ett av dessa nationella märken från den dag det registrerats anses oberoende av märket i hemlandet, om vederbörande märke är i överensstämmelse med den inhemska lagstiftningen i registreringslandet.

E. I intet fall skall förnyelse av ett märkes registrering i hemlandet medföra skyldighet att förnya registreringen i de andra unionsländer, där märket är registrerat.

F. Förmånen av prioritet bibehålles för varumärkesansökningar, som gjorts inom den i artikel 4 bestämda fristen, även om registreringen i hemlandet icke sker förrän efter utgången av denna frist.

Artikel 6 bis.

1. Unionsländerna förbinda sig att, vare sig ex officio, om landets lagstiftning sådant tillåter, eller på yrkande av målsägande, vägra eller förklara ogiltig registrering av ett fabriks- eller handelsmärke, som utgör kopia, efterbildning eller översättning, ägnad att framkalla förväxling, av ett märke, som vederbörande myndighet i registreringslandet finner därstädes vara notoriskt känt såsom redan tillkommande en person, som äger njuta förmån av förevarande konvention, och använt för samma eller liknande varor. Detsamma skall gälla, då märkets väsentliga del utgör en kopia av ett sådant notoriskt känt märke eller en efterbildning av detta, ägnad att framkalla förväxling.

2. En frist av minst tre år skall medgivas för anhängiggörande av talan om dylik registrerings upphävande. Denna frist räknas från dagen för märkets registrering.

3. För fall, då registreringen erhållits i ond tro, må icke bestämmas någon frist, inom vilken sådan talan skall vara anhängiggjord.

Artikel 6 ter.

1. Unionsländerna överenskomma att, när vederbörligt tillstånd icke lämnats, vägra eller förklara ogiltig registrering samt medelst lämpliga åtgärder ingripa mot användande såsom fabriks- eller handelsmärken eller delar därav av unionsländernas vapen, flaggor och andra statsemlen, av dessa länder antagna officiella kontroll- och garantimärken och -stämplar ävensom allt, som ur heraldisk synpunkt utgör efterbildning därav.

2. Förbudet i fråga om officiella kontroll- och garantimärken och -stämplar är

endast tillämpligt, om de varumärken, som innehålla sådana, äro avsedda att användas för varor av samma eller liknande slag.

3. För tillämpningen av dessa bestämmelser överenskomma unionsländerna att genom förmedling av internationella byrån i Bern ömsesidigt tillställa varandra förteckning över de statseblem samt officiella kontroll- och garantimärken och -stämplar, som de för närvarande eller framdeles önska att, helt och hållet eller inom vissa gränser, ställa under skydd enligt denna artikel, ävensom alla senare ändringar i denna förteckning. Varje unionsland skall under lämplig tid hålla de meddelade förteckningarna tillgängliga för allmänheten.

4. Varje unionsland kan under tolv månader från meddelandets mottagande genom förmedling av internationella byrån i Bern till vederbörande land överlämna sina eventuella invändningar.

5. I fråga om notoriskt kända statseblem äga de i första stycket avsedda åtgärderna tillämpning endast å varumärken, som registrerats efter den 6 november 1925.

6. I fråga om statseblem, som icke äro notoriskt kända, samt officiella märken och stämplor äro dessa bestämmelser icke tillämpliga å andra varumärken än sådana, som registrerats mer än två månader efter mottagandet av det i tredje stycket avsedda meddelandet.

7. I händelse av ond tro äga länderna att låta upphäva registrering även av sådana märken, som registrerats före den 6 november 1925 och innehålla statseblem eller officiella märken och stämplor.

8. De medborgare i ett land, som äro berättigade att använda sitt eget lands statseblem, märken och stämplor, äga begagna dessa även om de förete likhet med ett annat lands.

9. Unionsländerna förbinda sig att förbjuda användande i handeln utan vederbörligt tillstånd av andra unionsländers statsvapen, om sådant användande är ägnat att vilseleda angående varors ursprung.

10. Förestående bestämmelser medföra ej inskränkning i ländernas befogenhet att, med tillämpning av artikel 6 avdelning B stycket 1 nr 3, vägra eller förklara ogiltig registrering av märken, som utan tillstånd innehålla vapen, flaggor, utmärkelsetecken och andra statseblem eller av något unionsland antagna officiella märken och stämplor.

Artikel 6 quater.

1. Om enligt ett unionslands lagstiftning överlåtelse av ett varumärke icke är giltig annat än om den äger rum samtidigt med överlåtelse av det företag eller den handelsrörelse, vartill märket hör, skall det för giltig överlåtelse dock anses tillräckligt, att till förvärvaren övergår den del av företaget eller handelsrörelsen, som är belägen i detta land, med uteslutanderätt att där tillverka eller försälja de varor, varå det överlätna märket finnes anbragt.

2. Denna bestämmelse ålägger icke unionsländerna någon förpliktelse att anse en överlåtelse giltig, om förvärvarens användande av märket i själva verket skulle vara ägnat att vilseleda allmänheten, särskilt angående ursprunget, beskaffenheten och de väsentliga egenskaperna hos de varor, för vilka märket är avsett.

Artikel 7.

Beskaffenheten av den vara, å vilken fabriks- eller handelsmärke är avsett att anbringas, må icke i något fall utgöra hinder för registrering av märket.

Artikel 7 bis.

1. Unionsländerna förbinda sig att tillåta registrering av och skydda kollektiv-

märken, som tillhöra sammanslutningar, vilkas bestånd icke strider mot hemlandets lagstiftning, även om dessa sammanslutningar icke besitta något industri- eller handelsföretag.

2. Varje land skall äga bestämma de särskilda villkor, under vilka ett kollektivmärke skall skyddas, och skall kunna vägra skydd, om detta märke strider mot allmänintresset.

3. Skydd för dessa märken skall dock ej kunna vägras någon sammanslutning, vars bestånd icke strider mot hemlandets lagstiftning, därför att den ej har säte i det land, där skydd begäres, eller att den ej bildats i överensstämmelse med lagstiftningen i detta land.

Artikel 8.

Firma skall, vare sig den ingår i fabriks- eller handelsmärke eller icke, utan villkor av anmälan eller registrering åtnjuta skydd i samtliga unionsländer.

Artikel 9.

1. Varor, å vilka olovligen finnes anbragt fabriks- eller handelsmärke eller firma, skola tagas i beslag vid införseln till de unionsländer, i vilka ifrågavarande märke eller firma äger rätt till laga skydd.

2. Beslag skall likaledes verkställas inom det land, där den olovligen beteckningen anbragts, eller inom det land, till vilket varan blivit införd.

3. Beslag skall ske på begäran vare sig av allmän åklagare eller av annan behörig myndighet eller av målsägande, fysisk eller juridisk person, i enlighet med varje lands inre lagstiftning.

4. Myndigheterna skola icke vara skyldiga att verkställa beslag å transitogods.

5. Om lagstiftningen i något land icke medger beslag vid införseln, skall sådant beslag ersättas med införselbud eller beslag inom landet.

6. Därest lagstiftningen i något land icke medger vare sig beslag vid införseln eller införselbud eller beslag inom landet, skola sådana åtgärder, till dess denna lagstiftning ändrats i enlighet härmed, ersättas med de rättsmedel, som det ifrågavarande landets lagstiftning i jämförliga fall tillförsäkrar landets egna medborgare.

Artikel 10.

1. Bestämmelserna i föregående artikel äro tillämpliga å alla varor, på vilka falskeligen finnes såsom ursprungsbeteckning anbragt namnet å en bestämd ort eller ett bestämt land, då denna beteckning är fogad till en uppdiaktad eller i bedräglig avsikt lånad firma.

2. Såsom målsägande skall alltid anses varje producent, fabrikant eller handlande, vare sig fysisk eller juridisk person, som sysselsätter sig med produktion eller tillverkning av eller handel med varor av ifrågavarande slag och som idkar rörelse antingen å den såsom ursprungsort falskeligen angivna orten eller i den trakt, där denna ort är belägen, eller i det falskeligen angivna landet eller i det land, där den oriktiga ursprungsbeteckningen användes.

Artikel 10 bis.

1. Unionsländerna äro pliktiga att tillförsäkra dem, som tillhöra något unionsland, verksamt skydd mot illojal konkurrens.

2. Varje konkurrenshandling, som strider mot god affärsed, utgör en handling av illojal konkurrens.

3. Särskilt skola förbjudas:

- 1) alla handlingar av beskaffenhet att, genom vilket medel det vara må, framkalla förväxling med en konkurrents företag, varor eller verksamhet inom industri eller handel;
- 2) oriktiga påståenden i utövning av affärsverksamhet, ägnade att misskreditera en konkurrents företag, varor eller verksamhet inom industri eller handel.

Artikel 10 ter.

1. Unionsländerna förbinda sig att tillförsäkra dem som tillhöra andra unionsländer lämpliga rättsmedel för verksamt undertryckande av alla i artiklarna 9, 10 och 10 bis avsedda handlingar.

2. De förbinda sig därjämte att vidtaga åtgärder, som tillåta korporationer och föreningar, vilka företräda de av saken berörda industriidkarna, producenterna och köpmännen och vilkas bestånd icke strider mot lagstiftningen i hemlandet, att föra talan vid domstol eller inför administrativ myndighet om undertryckande av sådana handlingar, som avses i artiklarna 9, 10 och 10 bis, i den mån lagstiftningen i det land där skydd begäres medger sådant för detta lands korporationer och föreningar.

Artikel 11.

1. Unionsländerna skola med avseende å varor, som utställas å internationella, officiella eller officiellt erkända utställningar, anordnade inom något av dem, i överensstämmelse med varje lands inre lagstiftning meddela provisoriskt skydd åt patenterbara uppfinningar, nyttighetsmodeller, industriella mönster eller modeller ävensom åt fabriks- eller handelsmärken.

2. Detta provisoriska skydd skall icke förlänga de i artikel 4 angivna fristerna. Om prioritetsrätt senare åberopas, skall varje lands regering kunna låta fristen löpa från tidpunkten för varans införande å utställningen.

3. Varje land skall till bevis om det utställda föremålets identitet och tidpunkten för dess införande å utställningen kunna fordra de intyg, som det finner erforderliga.

Artikel 12.

1. Varje unionsland förbinder sig att anordna ett särskilt förvaltningsorgan för ärenden rörande den industriella äganderätten ävensom ett centralställe för att hålla patent, nyttighetsmodeller, industriella mönster eller modeller och fabriks- eller handelsmärken tillgängliga för allmänheten.

2. Detta förvaltningsorgan skall publicera en officiell periodisk tidskrift. Regelbundet skola offentliggöras:

- a) namnen å innehavare av beviljade patent med en kort uppgift om de patenterade uppfinningarna;
- b) avtryck av registrerade varumärken.

Artikel 13.

1. Den under namnet »Internationella byrån för skydd av den industriella äganderätten» i Bern inrättade internationella anstalten är ställd under det höga skyddet av Schweiziska edsförbundets regering, vilken reglerar dess organisation och övervakar dess verksamhet.

2. Det franska språket är den internationella byråns officiella språk.

3. Den internationella byrån samlar alla slags upplysningar angående skyddet av den industriella äganderätten samt sammanfattar och offentliggör dessa. Den företager allmännyttiga undersökningar av intresse för unionen samt utger med

stöd av de handlingar, som av de olika regeringarna ställas till dess förfogande, en tidskrift på franska språket rörande de frågor, som angå unionens föremål.

4. Denna tidskrifts häften ävensom alla handlingar, som utgivas av den internationella byrån, utdelas till unionsländernas regeringar i förhållande till antalet nedan omförmälda bidragsenheter. Begäras ytterligare exemplar och handlingar, vare sig av nämnda regeringar eller av sammanslutningar eller enskilda personer, skola de betalas särskilt.

5. Den internationella byrån skall alltid stå till unionsländernas förfogande för att skaffa dem sådana särskilda upplysningar beträffande frågor om det internationella handhavandet av den industriella äganderätten, varav de kunna hava behov. Den internationella byråns direktör avgiver årligen över sin verksamhet en redogörelse, vilken skall delgivas samtliga unionsländer.

6. De ordinarie omkostnaderna för den internationella byrån bestridas gemensamt av unionsländerna. Tills vidare må de icke överskrida en summa av etthundra-tjugutusen schweiziska francs årligen. Denna summa kan i händelse av behov höjas genom enhälligt beslut vid sådan konferens, som avses i artikel 14.

7. De ordinarie omkostnaderna inbegripa icke utgifter i anledning av diplomatiska eller administrativa konferenser eller kostnader, som särskilda arbeten eller publikationer, verkställda i överensstämmelse med beslut av en konferens, kunna medföra. Dessa kostnader, vilkas årliga belopp icke får överskrida tjugutusen schweiziska francs, skola fördelas mellan unionsländerna i förhållande till de belopp, som de enligt bestämmelserna i stycket 8 nedan betala för den internationella byråns verksamhet.

8. För bestämmande av varje lands bidrag till denna totala kostnadssumma indelas unionsländerna ävensom de länder, som senare ansluta sig till unionen, i sex klasser, av vilka var och en skall lämna bidrag i förhållande till ett visst antal enheter, nämligen:

1:a klassen	25	enheter
2:a	»	20	»
3:e	»	15	»
4:e	»	10	»
5:e	»	5	»
6:e	»	3	»

Dessa koefficienter multipliceras med antalet länder i varje klass. Summan av de sålunda erhållna produkterna anger antalet enheter, varmed hela kostnaden skall delas. Kvoten anger storleken av det på varje enhet belöpande bidraget.

9. Varje unionsland skall vid sitt inträde i unionen tillkännagiva, till vilken klass det önskar bli hänfört. Varje unionsland skall dock senare kunna förklara, att det önskar bli hänfört till en annan klass.

10. Schweiziska edsförbundets regering övar tillsyn över den internationella byråns utgifter, lämnar nödiga förskott och uppgör de årliga räkenskaperna, vilka skola delgivas samtliga övriga regeringar.

Artikel 14.

1. Denna konvention skall underkastas periodiskt återkommande revisioner i syfte att däri införa förbättringar av beskaffenhet att fullkomna unionens system.

2. För sådant ändamål skola tid efter annan hållas konferenser i något av unionsländerna mellan delegerade för dessa länder.

3. Det åligger regeringen i det land, där konferens skall hållas, att med biträde av den internationella byrån förbereda konferensens arbeten.

4. Direktören för den internationella byrån skall å konferenserna närvara vid sammankomsterna samt äger taga del i förhandlingarna men icke i besluten.

Artikel 15.

Unionsländerna förbehålla sig rätt att sinsemellan träffa särskilda överenskommelser för skydd av den industriella äganderätten; dock må sådana överenskommelser icke stå i strid med föreskrifterna i denna konvention.

Artikel 16.

1. De länder, vilka icke deltagit i denna konvention, äga att på begäran ansluta sig till densamma.

2. Sådan anslutning skall på diplomatisk väg tillkännagivas för Schweiziska edsförbundets regering och av denna för samtliga övriga regeringar.

3. Anslutning medför utan vidare åtgärd biträdande av alla bestämmelser och rättighet att komma i åtnjutande av alla förmåner, som finnas stadgade i denna konvention. Den erhåller gällande kraft en månad efter det Schweiziska edsförbundets regering avsänt meddelande därom till övriga unionsländer, såvida icke ett senare datum angivits i begäran om anslutning.

Artikel 16 bis.

1. Varje unionsland kan när som helst skriftligen meddela Schweiziska edsförbundets regering, att denna konvention skall helt eller delvis avse dess kolonier, protektorat, mandatområden eller andra områden under dess förvaltning eller alla andra områden under dess överhöghet, och konventionen skall bli tillämplig å alla områden, som angivits i detta meddelande, en månad efter det Schweiziska edsförbundets regering avsänt underrättelse om meddelandet till övriga unionsländer, såvida icke ett senare datum angivits i meddelandet. Har sådant meddelande ej gjorts, är konventionen icke tillämplig å nu nämnda områden.

2. Varje unionsland kan när som helst skriftligen meddela Schweiziska edsförbundets regering, att denna konvention skall helt eller delvis upphöra att avse de områden, som angivits i det i föregående stycke nämnda meddelandet. Konventionen skall i sådant fall upphöra att vara tillämplig å de i denna underrättelse omförmälda områdena tolv månader efter mottagandet av den till Schweiziska edsförbundets regering ställda underrättelsen.

3. Alla meddelanden, som enligt bestämmelserna i styckena 1 och 2 av förevarande artikel gjorts till Schweiziska edsförbundets regering, skola av denna regering kungöras för alla unionsländer.

Artikel 17.

Genomförandet av de i denna konvention innehållna ömsesidiga förbindelserna är, i den mån det kan vara nödigt, beroende därav att grundlagsenligt föreskrivna formaliteter bli behörigen iakttagna i sådana unionsländer, vilka äro pliktiga att påkalla deras användning; de förbinda sig härmed att göra detta så snart som möjligt.

Artikel 17 bis.

1. Denna konvention skall förbli i kraft under obestämd tid, till dess ett år förflutit från den dag, då uppsägning därav skett.

2. Sådan uppsägning skall ske hos Schweiziska edsförbundets regering. Den gäller endast i avseende å det land, å vars vägnar den skett. För övriga unionsländer förbliver konventionen i kraft.

Artikel 18.

1. Denna akt skall ratificeras, och ratifikationsinstrumenten skola deponeras i London senast den 1 juli 1938. Den skall träda i kraft mellan de länder, å vilkas vägnar den ratificerats, en månad efter nämnda dag. Om den emellertid förut blivit ratificerad för minst sex länder, skall den träda i kraft mellan dessa länder en månad efter det deponeringen av den sjätte ratifikationen meddelats dem genom Schweiziska edsförbundets regering och för de länder, å vilkas vägnar den sedermera ratificeras, en månad efter meddelandet om var och en av dessa ratifikationer.

2. De länder, å vilkas vägnar ratifikationsinstrument ej deponerats under den i föregående stycke angivna fristen, kunna ansluta sig enligt bestämmelserna i artikel 16.

3. Förevarande akt skall, vad gäller förhållandet mellan de länder, å vilka den är tillämplig, ersätta unionskonventionen i Paris av 1883 och senare revisionsakter.

4. Vad gäller de länder, å vilka förevarande akt icke är tillämplig men för vilka unionskonventionen i Paris, reviderad i Haag 1925, är gällande, skall den sistnämnda förbliva i kraft.

5. Likaledes skall i fråga om de länder, för vilka varken förevarande akt eller den i Haag reviderade unionskonventionen i Paris är tillämplig, unionskonventionen i Paris, reviderad i Washington 1911, förbliva i kraft.

Artikel 19.

Denna akt skall undertecknas i ett enda exemplar, vilket skall deponeras i Storbritanniens och Norra Irlands regerings arkiv. En bestyrkt avskrift skall av nämnda regering tillställas varje unionslands regering.

Niceöverenskommelsen

Överenskommelse i Nice den 15 juni 1957 angående den internationella klassificeringen av varor och tjänster för vilka varumärken gälla.

Artikel 1.

1. De länder, för vilka denna överenskommelse gäller, bilda en särskild union.
2. De antaga, för användning vid registreringen av varumärken, en gemensam klassificering av varor och tjänster.
3. Denna klassificering utgöres av
 - a) en klasslista,
 - b) en alfabetisk förteckning över varor och tjänster med angivande av de klasser i vilka de ingå.
4. Klasslistan och den alfabetiska varuförteckningen äro de vilka 1935 utgivits av den internationella byrån för skydd av den industriella äganderätten.
5. Klasslistan och den alfabetiska förteckningen över varor och tjänster kunna ändras och kompletteras av den expertkommitté, som tillsättes jämlikt artikel 3 av denna överenskommelse, samt på det sätt som föreskrives i nämnda artikel.
6. Klassificeringen skall avvattas på franska språket. På begäran av varje fördragsslutande land må en officiell översättning på dess språk publiceras av den internationella byrån i samråd med vederbörande nationella myndighet. Envar översättning av förteckningen över varor och tjänster skall för varje vara eller tjänst angiva, förutom dess nummer i enlighet med den alfabetiska ordningsföljden på språket i fråga, jämväl det ordningsnummer den bär i den på franska språket avvattade förteckningen.

Artikel 2.

1. Med förbehåll för förpliktelser som följa av denna överenskommelse skall den internationella klassificeringen ha den verkan som tillägges den av varje fördragsslutande land. Den internationella klassificeringen skall sålunda icke binda de fördragsslutande länderna vare sig i fråga om bedömandet av ett märkes skyddsomfång eller såvitt avser erkännande av servicemärken.
2. Varje fördragsslutande land förbehåller sig rätten att tillämpa den internationella klassificeringen av varor och tjänster som huvudsystem eller som hjälpsystem.
3. Myndigheterna i de fördragsslutande länderna skola i officiella bevis och kungörelser rörande varumärkesregistreringar angiva numren å de klasser i den internationella klassificeringen som de varor eller tjänster tillhöra, för vilka märket är registrerat.
4. Den omständigheten att en benämning förekommer i den alfabetiska förteckningen över varor och tjänster påverkar icke på något sätt de rättigheter till denna benämning som kunna bestå.

Artikel 3.

1. I anslutning till den internationella byrån skall tillsättas en expertkommitté med uppgift att besluta om de ändringar och tillägg som skola göras i den internationella klassificeringen av varor och tjänster. Varje fördragsslutande land

skall vara företrätt i expertkommittén, vilken organiserar sig genom en arbetsordning antagen genom majoritetsbeslut av de företrädda länderna. Den internationella byrån skall vara företrädd inom kommittén.

2. Förslag om ändringar eller tillägg skola av de fördragsslutande ländernas myndigheter riktas till den internationella byrån, som har att vidarebefordra dem till medlemmarna av expertkommittén senast två månader före det kommittésammanträde, vid vilket förslagen skola prövas.

3. Beslut av kommittén angående ändringar i klassificeringen fordra enhällighet bland de fördragsslutande länderna. Med ändring skall förstås varje överflyttning av varor från en klass till en annan eller införande av ny klass innefattande en dylik överflyttning.

4. Beslut av kommittén angående tillägg till klassificeringen fattas med enkel majoritet av de fördragsslutande länderna.

5. Experterna äga att skriftligen giva sin åsikt till känna eller delegera sina befogenheter till ett annat lands expert.

6. Om ett land icke har utsett någon expert att företråda landet eller om den utsedde experten icke tillkännagivit sin mening inom en frist, som skall fastställas i arbetsordningen, skall ifrågavarande land anses ha godtagit kommitténs beslut.

Artikel 4.

1. Alla ändringar och alla tillägg beslutade av expertkommittén skola meddelas de fördragsslutande ländernas myndigheter genom den internationella byråns försorg. Besluten skola träda i kraft, såvitt avser tillägg, vid meddelandets mottagande och, såvitt avser ändringar, efter en tid av sex månader från dagen för meddelandets avsändande.

2. Den internationella byrån skall i sin egenskap av den som omhänderhar klassificeringen av varor och tjänster i denna införa de ändringar och tillägg som trätt i kraft. Dessa ändringar och tillägg kungöras i de två tidskrifterna »La Propriété industrielle» och »Les Marques internationales».

Artikel 5.

1. De omkostnader, som den internationella byrån har att påtaga sig för verkställande av denna överenskommelse, skola bäras gemensamt av de fördragsslutande länderna på de villkor som föreskrivas i artikel 13 styckena 8, 9 och 10 av Pariskonventionen för skydd av den industriella äganderätten. Intill dess nytt beslut härom fattas, få dessa omkostnader icke överskrida ett belopp av 40 000 guldfrancs¹ årligen.

2. De i artikel 5 stycke 1 avsedda omkostnaderna inbegripa icke utgifter i anledning av diplomatiska konferenser eller utgifter, som särskilda arbeten eller publikationer, verkställda i överensstämmelse med beslut av en konferens, kunna medföra. Dessa kostnader, vilkas årliga belopp icke får överskrida 10 000 guldfrancs¹, skola bäras gemensamt av de fördragsslutande länderna på de villkor som föreskrivas i stycke 1 härovan.

3. De i styckena 1 och 2 avsedda utgiftsbeloppen kunna vid behov höjas genom beslut av de fördragsslutande länderna eller av en av de konferenser som avses i artikel 8; sådana beslut bli giltiga om de vinna anslutning av fyra femtedelar av de fördragsslutande länderna.

¹ Denna myntenhet utgör en franc à 100 centimes, med en vikt om 10/31 gram och en finhet av 900/1000.

Artikel 6.

1. Denna överenskommelse skall ratificeras och ratifikationsinstrumenten skola deponeras i Paris senast den 31 december 1961. Dessa ratifikationer, jämte deras datum och alla de förklaringar som må kunna åtfölja dem, skola av Franska republikens regering meddelas regeringarna i de andra fördragsslutande länderna.

2. De länder, tillhörande unionen för skydd av den industriella äganderätten, vilka icke under de villkor som föreskrivas i artikel 11 stycke 2 ha undertecknat den förevarande överenskommelsen, äga på begäran ansluta sig till den på de villkor som stadgas i artikel 16 av Pariskonventionen för skydd av den industriella äganderätten.

3. De länder, å vilkas vägnar ratifikationsinstrument icke ha deponerats inom den i stycke 1 avsedda fristen, äga ansluta sig till överenskommelsen enligt bestämmelserna i artikel 16 av Pariskonventionen för skydd av den industriella äganderätten.

Artikel 7.

Denna överenskommelse skall träda i kraft mellan de länder, å vilkas vägnar den ratificerats eller vilka anslutit sig till den, en månad efter den dag ratifikationsinstrument deponerats eller meddelande om anslutning lämnats av minst tio länder. Överenskommelsen skall ha samma kraft och giltighetstid som Pariskonventionen för skydd av den industriella äganderätten.

Artikel 8.

1. Denna överenskommelse skall underkastas periodiskt återkommande revisioner i syfte att däri må införas önskvärda förbättringar.

2. Varje sådan revision skall utgöra ämnet för en konferens, som skall hållas i ett av de fördragsslutande länderna mellan delegerade för nämnda länder.

3. Det åligger vederbörande myndighet i det land, där konferensen skall hållas, att med biträde av den internationella byrån förbereda konferensens arbeten.

4. Direktören för den internationella byrån skall å konferenserna närvara vid sammankomsterna samt äger taga del i förhandlingarna men icke i besluten.

Artikel 9.

1. Varje fördragsslutande land äger rätt att uppsäga denna överenskommelse genom skriftligt meddelande därom till Schweiziska edsförbundets regering.

2. Sådan uppsägning, som av sagda regering skall delgivas alla de fördragsslutande länderna, blir gällande endast i avseende på det land som företagit den och först tolv månader efter mottagandet av det till Schweiziska edsförbundets regering riktade meddelandet om uppsägningen. För övriga fördragsslutande länder förblir överenskommelsen i kraft.

Artikel 10.

Bestämmelserna i artikel 16 *bis* av Pariskonventionen för skydd av den industriella äganderätten äga tillämplighet jämväl å denna överenskommelse.

Artikel 11.

1. Denna överenskommelse skall undertecknas i ett enda exemplar, vilket skall deponeras i Franska republikens utrikesministeriums arkiv. En bestyrkt avskrift skall på diplomatisk väg tillställas var och en av de fördragsslutande ländernas regeringar.

2. Överenskommelsen står öppen för underskrift av länder, tillhörande unionen för skydd av den industriella äganderätten, intill den 31 december 1958 eller intill dess den träder i kraft om detta sker före nämnda dag.

Varuklassificering enligt det internationella systemet

1. Kemiska produkter för industriella, vetenskapliga och fotografiska ändamål samt för användning i jordbruk, skogsbruk och trädgårdsskötsel; naturliga och artificiella gödningsämnen; eldsläckningspreparat; härdmedel och kemiska preparat för lödning; konserveringspreparat för livsmedel; garvämnen; bindemedel för industriella ändamål.
2. Målarfärg, fernissor och lacker; rostskyddsmedel och träimpregneringsmedel; färgämnen; betningsmedel; hartser; bladmetall och metallpulver för målare och dekoratörer.
3. Blekmedel och andra preparat för tvättning av kläder; preparat för rengöring, polering och fläckuttagning samt slipmedel; tvål; parfymervaror, eteriska oljor, kosmetiska preparat, hårvatten; tandvårdspreparat.
4. Oljor och fetter för industriella ändamål (dock ej ätliga oljor och fetter eller eteriska oljor); smörjmedel; dammbindningsmedel; bränslen (även motordrivmedel) och lysämnen; ljus, nattljus och veckar.
5. Farmaceutiska, veterinärmedicinska och hygieniska preparat; dietiska preparat för barn och sjuka; plåster och bandagematerial; material för plombering och avtryck av tänder; desinfektionsmedel; preparat för utrotning av ogräs, skadedjur och ohyra.
6. Obearbetade och delvis bearbetade oädla metaller och deras legeringar; ankare, städ, klockor, valsade och gjutna byggnadsmaterialier; räls och annat järnvägsbyggnadsmaterial av metall; kedjor (dock ej drivkedjor för fordon); icke-elektriska kablar och metalltrådar; låsvaror; metallrör; kassaskåp och kassaskrin; stålkulor; hästskor; spik och skruvar; övriga föremål av oädla metaller, vilka icke ingå i andra klasser; malmer.
7. Maskiner och verktygsmaskiner; motorer (dock ej för fordon); kopplingar och drivremmar (dock ej för fordon); stora jordbruksredskap; äggkläkningsapparater.
8. Handverktyg och -instrument; knivsmidesvaror, gafflar och skedar; blanka vapen.
9. Vetenskapliga, nautiska, geodetiska, elektriska (inklusive radiotekniska), fotografiska, kinematografiska och optiska apparater och instrument samt apparater och instrument för vägning, mätning, signalering, kontroll, livräddning och undervisning; mynt- och jetonautomater; talmaskiner; kassaregistreringsapparater och räknemaskiner; eldsläckningsapparatur.
10. Kirurgiska, medicinska, odontologiska och veterinära apparater och instrument (häri inbegripet konstgjorda lemmar, ögon och tänder).
11. Installationsmaterial för belysning, uppvärmning, ångalstring, kokning, kylning, torkning, ventilation och vattenledning ävensom sanitetsinstallationsmaterial.
12. Fordon; fortskaffningsmedel för befordring till lands, i luften eller i vatten.
13. Eldvapen; ammunition och projektiler; sprängämnen; fyrverkeripjäser.
14. Ädla metaller och deras legeringar samt varor av ädla metaller eller varor överdragna därmed (dock ej knivsmidesvaror, gafflar och skedar); juvelerarvaror, ädla stenar; ur och andra tidmätninginstrument.

15. Musikinstrument (dock ej talmaskiner och radioapparater).

16. Papper och pappersvaror, papp och pappvaror; trycksaker, tidningar och tidskrifter, böcker; bokbinderimaterial; fotografier; pappershandelsvaror, bindemedel för pappersvaror; konstnärsutrustning; penslar, skrivmaskiner och kontorsförnödenheter (dock ej möbler), instruktions- och undervisningsmaterial (dock ej apparater); spelkort; trycktyper; klichéer.

17. Guttaperka, gummi, balata och ersättningsmedel härför ävensom varor framställda av dessa material och icke inbegripna i andra klasser; tätnings-, packnings- och isoleringsmaterial; asbest, glimmer och produkter därav; icke-metalliska slangar.

18. Läder och läderimitationer ävensom varor framställda av dessa material och icke inbegripna i andra klasser; skinn och hudar; koffertar och resväskor; paraplyer, parasoller och promenadkäppar; piskor, seldon och sadelmakerivaror.

19. Byggnadsmaterial, sten och konststen, cement, kalk, murbruk, gips och grus; rör av keramik eller cement; vägbyggnadsmaterial; asfalt, tjära och bitumen; monteringsfärdiga hus; stenmonument; skorstenar.

20. Möbler, speglar, tavelramar; varor (icke inbegripna i andra klasser) av trä, kork, vass, rotting, korg, horn, ben, elfenben, valfiskben, snäckskal, bärnsten, pärlemor, sjöskum och celluloid ävensom av ersättningsmedel för dessa material.

21. Mindre hushållsartiklar och hushållskärl (dock ej av ädla metaller eller överdragna därmed); kammar och tvättsvampar; borstar; borstmakerimaterial; redskap och material för rengöringsändamål; stålull; glasvaror, porslin och keramik ej inbegripna i andra klasser.

22. Tåg, rep, linor, snören, nät, tält, presenningar, segel, säckar; stoppningsmaterial (tagel, kapock, fjäder, sjögräs o. s. v.); obearbetat fibermaterial för textiltillverkning.

23. Tråd och garn.

24. Vävnader; överkast för sängar och bord; textilvaror icke inbegripna i andra klasser.

25. Kläder, däri inbegripet kängor, skor och tofflor.

26. Spetsar och broderier, band och snörmakerier; knappar, tryckknappar, hakar och hyskor, knappnålar och synålar; konstgjorda blommor.

27. Mattor, halmmattor, korkmattor och andra golvbeläggningsmaterial; väggbeklädnad av annat än textilmaterial.

28. Spel och leksaker; gymnastik- och sportartiklar (dock ej kläder); julgransprydnader.

29. Kött, fisk, fjäderfä och vilt; köttextrakt; konserverade, torkade och inkokta frukter och grönsaker; sylter och geléer; ägg, mjölk och andra mejeriprodukter; ätliga oljor och fetter; konserver, pickles.

30. Kaffe, te, kakao, socker, ris, tapioka, sago, kaffeersättning; mjöl och näringspreparat av säd, bröd, kex, kakor, bakverk och konditorivaror, glass; honung, sirap; jäst, bakpulver; salt, senap; peppar, ättika, vinäger, såser; kryddor; is.

31. Lantbruks-, skogsbruks- och trädgårdsprodukter samt säd ej inbegripna i andra klasser; levande djur; färsk frukt och grönsaker; fröer och utsäden; levande växter och naturliga blommor; näringsmedel för djur, malt.

32. Öl och porter; mineralvatten och kolsyrade vatten och andra icke alkoholhaltiga drycker; safter och andra preparat för framställning av drycker.

33. Vin, sprit och likörer.

34. Tobak, rå och bearbetad; artiklar för rökare; tändstickor.

Några statistiska uppgifter om varumärksregistreringen i Sverige

Tabell 1

År	Ansökningar om varumärkesregistrering årligen	Registrerade varumärken årligen	Hela antalet registrerade varumärken vid periodens slut	I registret kvarstående varumärken vid periodens slut
¹ 1885	3 201	3 133		
1886—1895	229	159	5 440	4 577
1896—1905	555	360	9 821	7 776
1906—1915	1 165	795	18 859	14 346
1916—1925	1 473	861	30 652	20 814
1926—1935	1 941	1 389	45 984	27 345
1936—1945	2 193	1 469	60 671	32 426
1946—1955	3 228	1 891	79 584	40 689
1956	3 606	2 155	81 739	41 878
1957	4 100	2 255	83 994	42 871

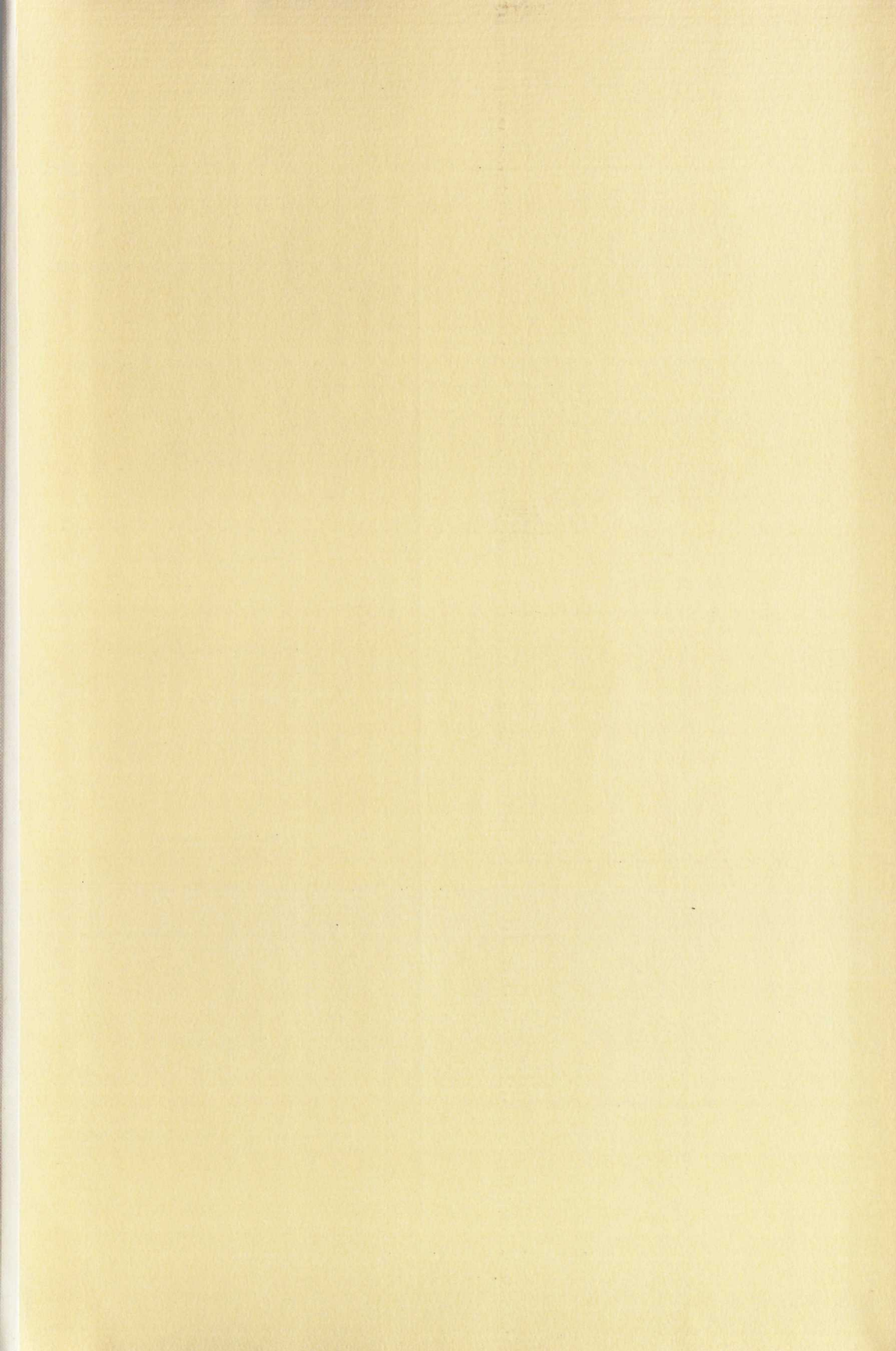
¹ Förhållandena voro i flera avseenden säregna under 1885, det första året efter varumärkesregistreringens införande, varför detta år redovisats för sig.

Tabell 2

Varumärkesansökningarnas fördelning på olika länder 1956

Ansökningar från	Antal
Sverige	2 086
Danmark	80
Finland	10
Norge	46
Amerikas Förenta Stater	413
Frankrike	77
Nederländerna	68
Schweiz	102
Storbritannien	236
Tyskland	388
Övriga länder	100
Summa	3 606

Statens offentliga utredningar 1958

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen.)

Allmän lagstiftning. Rättsskipning. Fångvård.

Häradsrätts sammansättning i brottmål. [9]
Förslag till varumärkeslag. [10]

Statsförfattning. Allmän statsförvaltning.

Utredning om vissa förhållanden vid konserverings-
forskningsinstitutet. [3]
Författningsutredningen. 1. Kandidatnominering vid
andrakammarval. [6]

Kommunalförvaltning.

Statens och kommunernas finansväsen.

Politi.

Nationalekonomi och socialpolitik.

Hälsa- och sjukvård.

Gemensam nordisk hälsovårdsutbildning. [8]

Allmänt näringsväsen.

Fast egendom. Jordbruk med binäringar.

Småbrukarstödet. [7]

Vattenväsen. Skogsbruk. Bergsbruk.

Industri.

Handel och sjöfart.

Kommunikationsväsen.

Vägplan för Sverige. Del 1. Riktlinjer och förslag
samt kartbilagor. [1] Del 2. Expertutredningar och
övrige textbilagor. [2]

Bank-, kredit- och penningväsen.

Försäkringsväsen.

Promemoria med förslag om fondförvaltning m. m.
i samband med en utbyggd pensionering. [4]
Permanent skörde-skadeskydd. [5]

Kyrkoväsen. Undervisningsväsen. Andlig odling i övrigt.

Försvarsväsen.

Utrikes ärenden. Internationell rätt.